BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
12
31 C
h 14

QVINQVE ILLVSTRIVM AVCTORVM Formalitatum Libelli.

Nempe,
- Antonij Syrecti, cum annotationibus Mauritij.
- Stephani Burlipheri.
- Mauritij Hibernatis.
- Antonij Trombetæ, & Laurentij Brixienſis.

Cum Indice Ampliſſimo.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

VENETIIS,

Apud Franciſcum de Franciſcis Senenſem.

M. D. LXXXVIII.

Ex libris Monrij S. Crucis in Jerusalem Romae anno 1721.

12-B C.14

MAPHEI DE MAPHEIS Liberalium Artium Cultoris ad Lectorem Endecaſyllabum.

Excuſſum latebris habes volumen
Syrecti Studioſe lectitandum
Refertum penetralibus deorum.
Nam recondita ſunt in hoc Libello
Senſa Ariſtotelis profundiora.
Quodq́; Auerrois ille Cordubenſis.
Ad mentem retulit ſui Magiſtri.
Et Scoti inuenies Secretiora
Solerti ingenio magis tenenda
Quam ſi defluerent Sybillæ ab ore.
Hoc Antonius ille Taruiſinus
Quo non credimus eſſe doctiorem.
Excultum dedit omnibus legendum.
Quare Tu innumeras referto grates.

II

ANTONIVS DE FANTIS Taruiſinus Artium Doctor Lectori Salutem.

Accipe candidiſſime Lector excultum Formarum intelligibilium opus mira ſpeculationum copia refertum iuxta veriorem Philoſophi & Auer. necnon ſubtiliſſimi Sco. peritiam nuperrime ab infinitis pene erroribus abſolutum: alacri animo, confidentiq; ingenio tuo perlegendum, quod ſane antea faſtidire potiuſquàm oblectare lectorem ſolebat: nunc vero compendioſa Vrbinatis Antiſtetis Antonij Trombete expoſitione dilucidatum lectitabis: adiunctasq; celeberrimi Archiepiſcopi Mauritij additiones, & epitomata, noſtrasque plurimis in locis annotationes, e quibus admirabiles ineuſtigandæ veritatis methodos aſſecutis: illisque præmonitus apicem ſpeculationis diſciplinarum omnium facile pertinges: neq; his te plurimum uel admirari, vel ab earum cognitu deterreri velim, quòd illas adeo ſuccinctas, adeo breues adeo (vt ita dicam) ſcrupuloſas in marginibus perlegeris, abditiſſimos rerum deſignantes intellectus: pleraque ſæpius in auctorem argumenta inſoluta reliqui: pluribus namque ex cauſis id merito factum arbitrare. Tanta etenim eſt diſciplinæ Scoticæ ſubtilitas: profundaque rerum altiſſimarum indago: vt maiora ſemper intelligentiæ ęnigmata repullulent, quorum omnium copioſa ex-

2 * *poſitio*

poſitio maximum potius volumen quam anguſtum marginem expoſceret: quibus te monuiſſe ſat eſt. Noſti præterea lector ingenue quantum ipſa latentium rerum admiratio doctrinarum omnium adeptioni conferat: neque vel ſtudioſus, vel more Pithagorico Philoſophus ille putabitur, qui in capeſcenda veri cognitione ab admirationis igniculo erit: alienus propter namque admirari inquit Stagyrita philoſophari cęperunt Philoſophi. Imbecillis iccirco obtuſiq́ue prorſus ingenij eſt indicium circa bonarum artium ſtudia verſati, nil dubitandum: nilq́ue admiratione dignum tenere. Hæc itaque ſolertium ingeniorum progymnaſmata ſagaci trutina cautioriq́ue ſtudio examinanda ſunt, quæ ſi in propatulum prodirent ocio potius quam literaria exercitatione ſtudioſorum ingenia torpeſcere viderentur. Noſti præterea quot Penthei quot Lycaones propediem ſuccreſcant: qui ſeſe tribunaliter inflantes vniuerſas in Parnaſo diſciplinas calluiſſe profitentur, quos cum vrgenti harum additionum aculeo pupugeris: illos ab omni prorſus ingenij ſolertia alienos agnoſces: quamobrem id conſulto factum puta. Verum ſi blacterones in angulis obſtrepere perſenſeris: quid ad ſuperos: quòd ſus Mineruam odiat? Vale.

INDEX
IN PRAEDICTOS QVINQVE
Formalitatum

Auctores: quorum Laurentius Brixienſis ſolus notatur per literam. B.

A

Abſolutum quotu plex. 175. 183. B. 16.
Abſolutum & relatio mediant inter ens & decem prædicamenta. B. 30
Abſolutum quod eſt commune ſubſtantię, & qualitati nō poteſt eſſe genus. 183
Abſtractionum tria genera. 75
Abſtractio vltima cuius libet rei quid ſit. 54
Abſtractum quomodo dicatur prius concreto. B. 57
Accidens capi dupliciter poteſt. 12. 146
Accidentia quomodo ſint ſimplicia. 18
Actio acta quæ, ſit. 138
Actus intellectus duplex rectus & collatiuus. 24. & reflexus etiam. 172
Ad aliquid an ſint omnia alia à Deo. 21
Analogum vnde dictum, an detur purum analogū. B. 8
Analogum omne vel eſt ęquiuocum vel vniuocum. 14
Angelus & anima quomodo ſint ſimplices vel quibus cōponantur. 18. 154. B. 34
Argumentum à coniunctis ad diuiſa quomō valeat. B. 82
Argumentum a parte in modo ad totum in modū quomodo

modo valeat. 231
Attributum quid. 187
Attributa in diuinis formaliter diſtinguuntur ab eſſentia diuina, à ſe inuicem, & à relationibus. 60
Et quotupliciter capiantur. 144.
Quæ ſint. 245. B. 88
Auguſtinus quandoq; loquitur vt philoſophus. 155

C

Coelũ eſſe ſine motu quomodo ſit contradictio. 70
Cognitio vel notio intuitiua vel abſtractiua quæ ſit. 221. B. 58
Compoſitio duplex cum his & ex his. 19. 156
Et ex re & re: ex realitate & realitate. 154
Compoſitum vnde dictum: quæ eidem requirantur. B. 32.
Compoſitum vel conſtitutum ex tot modis poteſt dici ex quot ſimplex. 18. & triplex eſſe ponitur. 198
Compoſita compoſitione ex his quæ poſſint dici. 19. 157
Cõceptus ſimpliciter ſimplex quis ſit. 18
Conceptus quomodo capitur. 148. 174
Conceptus contrahibilis & communis. 36
Conceptus tranſcendens qui ſit. 150
Conceptus contrahentes quid dicant. 36
Conceptus communis Deo & creaturis realis quomodo poteſt capi niſi ab aliqua realitate eiuſdem generis. 38
Conceptus perfectus & imperfectus. 38
Conceptus diffinitionis alius per ſe eſt, alius diffiniti. 98
Conceptus idem non poteſt eſſe certus & dubius. B. 24. vel quomodo poteſt. 26
Concretum capit denominationem ab abſtracto non è conuerſo. B. 96
Concretum & abſtractum diſtinguuntur ſola ratione. 65. & 99. eorundem bona conſequentia. B. 72
Conſequentia bona eſt cum vna credita infertur ex vna credita & alia cognita naturaliter. 62
Continentia vnitiua quorum ſit. 105
Contingens quid dicatur, & duplex eſt. 20. B. 37
Contradictio eſt maxima oppoſitio & ſimpliciter prima. 177. 277
Contradictionis via eſt prima & maxima via ad demonſtrandum diſtinctionem inter aliquã, ibidem.
Creatura quælibet an ſit compoſita.

poſita ex re & re. 158

D

Deus eſt, vt cognoſcitur a beatis in patria, quæ propoſitio ſit. 216.
Deus & creatura quomodo ſunt idem. B.113
Deo & creaturis communia. 210
Deo competit neceſſitas & infinitas. 152. & exiſtentia etiam ſunt eius intrinſeci modi. 207
Deo in ſunt plures quidditates. B.47
Dependent omnia eſſentialiter a Deo. 164.B.38
Dici de omni & de nullo regulari quid ſit. B.80
Dicere & dictio vt eſt notio in diuinis quid ſit. 189
Differentia omnis rationis facit compoſitionem rationis. 4
Differentiæ vltimę quę,& quomodo diſtinguantur. 277
Differentiæ quomodo important diſtinctam realitatem. 218.
Differentia inter primum modum dicendi & ſecundum. B.111.
Differentia inter relationem reſpectum, & habitudinem. B.17
Differentia non identitatis quadrupla eſt in diuinis. 29
Differentia inter modum intrinſecum & differentiam. 36
Differentia dicit realitatem actualem qualitatiuam. 36
Diffinitio & diffinitum quomodo diſtinguantur. 34. 119.B 52.
Diffinitio & diffinitum dicunt aliam & aliam relationem formalem & conceptibilitatem aliam. 98
Diffinitio & diffinitum quomodo capiatur. 197
Diffinitum omne eſt idem formaliter cum ſua diffinitione. 119
Diſtingui ratione quæ dicantur. 113
Diſtingui ſe totis ſubiectiue quæ dicantur. 120
Diſtingui ſe totis ſubiectiue aliqua dupliciter dicuntur. 77.
Diſtingui ſe totis obiectiue quæ dicantur. 79
Diſtinguuntur realiter, quæ formaliter diſtinguuntur: vt probatur. 1
Sed in oppoſitũ probatur. 7
Diſtinguuntur realiter quę diſtinguũtur ex natura rei. 2
Diſtinguuntur realiter vel ratione quæcunque habent diuerſas diffinitiones. 2
Diſtinguuntur realiter & eſſentialiter quæcunque diſtinguũtur quidditatiue. 3
Diſtinguuntur realiter quæ-

cunque diſtinguuntur numero. 4
Diſtinguuntur per formam, quæ diſtinguuntur formaliter. 4
Diſtinguuntur realiter & eſſentialiter illa quæ habent realiter & eſſentialiter diuerſas formas. 4
Diſtinguuntur ratione quæ diſtinguuntur per actum intellectus collatiuum. 26
Diſtinguuntur ſolum ex natura rei ſuperius & inferius, totum & partes, diffinitum & diffinitio. 106
Et quomodo diſtinguuntur formaliter. 121
Diſtincta per actum collatiuum intellectus etiam diſtinguuntur ratione. 26
Diſtincta eſsẽtialiter quæ ſint. 75
Diſtincta realiter quæ ſint. 72.268
Diſtincta ex natura rei quæ ſint. 42
Diſtinctio quid ſit diffinitur B. 111
Diſtinctio duplex eſt communis & propria. 129
Vna aut maior in intellectu quomodo ſit. 102
Non uana & ratio ſortitur robur ab aliqua re & quomodo. 27
Quomodo eſt inter eſſentiã diuinam, & paternitatem. 63. & B.224
Eſſentialis quæ ſit. 133. 273
Eadẽ ſtat cum idẽtitate formali. 112
Quęcunque & identitas quęcunque quæ requirat. 75
Media quæ ſit & in quibus detur. 42.B.2
Modalis quæ ſit. 131
Ex natura rei quæ ſit & qualis. 130. 223. utrum ponatur ab Ariſtot. 225. non poteſt ſtare cum idẽtitate formali 97.99. nulla eſt minor diſtinctione formali 97. 104. 119. idem eſt quod diſtinctio rationis rei ratiocinabilis. 26. per. 4. genera oppoſitionis inueſtigatur. 81. 279
Formalis quę dicatur & ſit 116. 132. eſt duplex. 120
Stat cũ identitate reali 117. & quadruplici via poteſt inueſtigari. 81 282
Realis quę ſit 71. 132. B. 101. capitur dupliciter. 43. 122. ſcilicet ſecundum ſuppoſita & ſecundum naturas. & quadrupliciter poteſt inueſtigari. 82. 283. tam realis quàm eſſentialis ſtat cum identitate formali. 112. 115. 117
Rationis cuiuſmodi reſpectus rationis ſit 26. quænam ſit. 130. eius uia generalis quæ ſit. 178. inter quę ſit. 2 6. 177. propter quæ inueſtiga tur

tur 81.uidetur eſſe minima 85.287

Obiectiue ſe totis quomodo inueſtigetur 82. 283. quæ nam ſit.134. 275. 276 non īfert alias diſtinctiones 110. quomodo verò inferat 287. ſtat cum diſtinct. formali & reali.125.126

Subiectiue ſe totis quomodo inueſtigetur. 82. 283. quænam ſit. 133. 274. non infert alias nec maior eſt 110 ſtat cum formali.& reali. 124

Diſtinctio inter eſſentiam diuinā & paternitatē.63.B.224

Diſtinctio inter ſubſtantiam naturam & eſſentiam. 189

Diſtinctio inter quiditatem & modum quæ dicitur eſſe ex natura rei, an ſit modalis vel quiditatiua. 226

Diſtinctiones quæ nam ſint neceſſario ponendæ. 118. 126

Diſtinctiones omnes ſcoticæ per quem modum non ordinentur. 117

Diuerſa eſſe aliqua & eſſe differentia aliud eſt. 79. 189

Diuerſa eſſe aliqua ſe totis poteſt eſſe dupliciter. 88

Diuinis omnia quomodo ſint eadem.B.109

Diuinis quadrupla eſt differētia non identitatis. 29

Diuina an plures habeant formalitates. 62

Duratio eſt triplex. 67

E.

Entis diuiſio in ens reale & rationis. 9

Ens rationis capitur tribus modis. 9. 140. & quodnam ſit. 139

Ens reale prima ſua diuiſione diuiditur per quantum & non quantum.10 141. 207. B. 11

Ens quantum diuiditur per finitum, & infinitum abſolutum & reſpectiuū 10. 182. 223.B.13

Ens abſolutum quid ſit. 10

Ens reſpectiuum quod dicatur. ibid.

Ens diuiditur in ſubſtātiam & accidens. 12

Ens diuiditur in ens ſimpliciter & ens ſecundum quid & qualia ſint.13 147

Ens & res ſimpliciter capitur, 181.B.46

Entis conceptus eſt realis obiectiuus.219.finitus vel infinitus negatiue quomodo. 220

Ens quiditatiue quid eſſe dicatur. 185

Entia quiditatiua quæ ſint. B. 46

Ens quomodo ſit contrahibile B 117.122

Ens capitur dupliciter tranſcēdenter & tranſcendentiſſime:

ſime:& qualia ſint. 16
Ens diuiditur in ſimplex & cōpoſitum: & qualia ſint. 18. 153
Ens diuiditur in ens neceſſarium & cōtingens,& qualia ſint. 20.159
Ens diuiditur in ens dependēs & independens: & qualia ſint.21 164
Ens diuiditur in vnum, & multa. 22
Eſſe obiectiue in intellectu. 140
Eſſentia diuina non eſt alia eſſentialiter & realiter à ſuppoſito. 8
Eſſentia diuina & relatio diſtinguuntur in diuinis. 34
Eſſentia diuina relationibus diſtinguitur formaliter. 60
Eſſentia & exiſtentia ſunt idē realiter. 136
Eſſentia diuina quomodo ſit de eſſentia patris. 139
Eſſentia quomodo capitur. 197
Eſſentia nulla diuina diſtngui tur formaliter ab eſſentia diuina. 250
Eſſentia diuina eſt pater quomodo.B.74
Ex & de quid notant.B.81
Exiſtentia quomodo dicatur eſſe intrinſecus modus eſſentiæ diuinæ, uel de eſſe ipſius. 209. quomodo ſit in Deo & creaturis 210. an ſit de quiditate.Dei.B.56

F.

Filius eſt de eſſentia vel eſſentiæ an ſit propoſitio eſſentialis 57.238
Finis quotuplex. 259
Forma & materia quomodo diſtinguantur. B. 101.106
Forma diſtinguit & ſeparat. 4
Forma dicitur multipliciter. 44.& 185. vnde veniat. B. 48.60
Formalitas tripliciter capitur.30.B.87
Formalitas alia totalis, & adæquata, alia partialis. 291
Formalitas vnde veniat. 44. 245.B 61. & quæ ſit. 137. B. 48
Formalitas communis eſt ad realitatem & quidditatem. 193
Formalitates plures an ſint in diuinis. 62
Formalitas quintupliciter ſumitur. 44
Formaliter quæ diſtinguantur. 60

G.

Genus quale ſit 152. generaliſſimum. 151
Genus & differentia genere diſtinguuntur & pluſquam genere.63.249
Gignere ſeipſum nihil poteſt tam in creaturis quàm in

in diuinis. 67

H.

HOmo & equus quomodo ſunt idem B.113
Homo albus eſt homo albus, homo albus eſt homo, homo eſt homo albus: & ſimiles propoſitiones in quo modo dicendi per ſe ſint: & quòd nihil uere prędicatur de huiuſmodi propoſitione qualis eſt hæc ſequens.
Homo eſt homo irrationalis: homo irrationalis eſt animal: homo irrationalis eſt homo irrationalis & ſimile eſt iudicium de omnibus alijs. 48

I.

IDem ſunt uel eadem ratione quæ habent eundem omnino conceptum. 26
Idem obiectiue quę nam ſint. 79.276.
Idem realiter eſſe aliqua quo modo dicantur. 266
Idem aliquid eſſe alicui dupliciter contingit. 202. B. 103. 105
Idẽtitas maior an inferat omnes alias. B. 116
Identitas rationis non infert alias omnes identitates. 112. & eſt abſolutiſſima. 175. B 43
Identitas rationis eſt duplex, & quęnam ſit. 130. B. 43.
Ex natura rei & modalis. 131. B. 51. formalis. 132. 202. 243. 248. B. 85. eiuſdẽ definitio. 59
Eſsẽtialis & realis. 133. 265. 258
Eſſentialis duplex eſt. 75. 227. 28.
Se totis obiectiue & ſubiectiue. 134. 274. 276. 268
Identitate ſubiectiua aliqua eſſe idem ſe totis, dupliciter dicuntur. 277
Imaginatiua poteſt conſiderari dupliciter. B. 41
Inferius eſt idem formaliter ſuperiori. 59 & quomodo non eſt. 241
Infinitas quomodo ſit de ratione formali eſſentiæ diuinæ. 211
Intellectus eſt duplex agens & paſſiuus vel poſſibilis. 24 167. B. 39
Intellectus actus eſt duplex rectus & collatiuus. 24. 172 B. 42
Intellectus agens eſt actiuus & productiuus. 167. dupliciter capitur. 171
Intellectus poſſibilis tr iplex 167
Intellectus agens quomodo eſt omnia facere. 168
Intellectus poſſibilis eſt omnia fieri quomodo intelligatur. 171

In-

Intellectus circa quæ nunquã poſſit eſſe falſus & circa q̃ poſſit.B.45
Intellectus fertur uel circa irreſolubilia ideſt ſimpliciter ſimplicia, vel circa reſolubilia.B 44
Intelligibile ſeu comprehenſibile dupliciter ſumitur. 191
Intelligere rem aliter quàm ſit, capitur dupliciter. 27
Intentio prima & ſecũda quædam eſt tranſcendens quædam prædicamentalis. 150

M.

Magnitudo & magnitudinis eſſe aliud eſt B 6
Materiæ duplex ratio. 154. 185
Materiæ non repugnat eſſe ſiue exiſtere.B.18
Materia eſt ſubſtantia, ibid. 30
Materia & forma quomodo diſtinguantur.B.101. 106
Materia & forma poſſunt capi pro ſuis realitatibus ultimatis ideſt pro ſuis eſſẽtijs ſimplicibus uel pro eſſentijs compoſitis. 185
Materia prima quomodo ſit ſimplex. 18
Materia & forma ſunt eadem formaliter compoſito, & tamen diſtinguuntur realiter ab eodem.84.85.B.106
Metaphyſica actio a quibus abſtrahit. 281
Modus intrinſecus & differentia differunt. B 57
Modus intrinſecus quis. 38. 201.B.49. 53
Modi intrinſeci in diuinis & in creaturis qui nam ſint, 35.187.207.B 47.55
Modus intrinſecus additus alteri non variat rationem formalem, quomodo intelligatur. 41
Modus ſecundus dicendi per ſe quando ſit & duos gradus habet. 46
Modus tertius non eſt prædicandi ſed per ſe eſſendi.46
Modus.4. dicendi per ſe quando ſit.46
Modus inferendi vnam identitatem ex alia. 84
Modus inferendi unam diſtinctionem ex alia. 84
Modi ſeptem diſtinctionum poſiti imperite à quibuſdã formalizantibus. 93
Redarguuntur ſinguli illi modi. 97
Multa tot modis capitur quot & vnum. 23

N.

Natura duplex finita & infinita. 36
Natura quælibet an ſit componibilis cum accidente. 157

Neceſ-

Neceſſarium aliquid eſt quod eſt per accidens. 249
Neceſſarium quid: complexũ & in complexum. 20. 159 & deinceps. B 36
Neceſſarium ſequitur tantum modo ex neceſſarijs. 63
Nomina ſubſtantiua poſſunt dupliciter prædicari in diuinis. 56
Notio quid ſit & quæ in Deo ſint notiones. 188. B. 47
Notitia uel cognitio duplex intuitiua & abſtactiua 221. B. 50

O.

Oppoſitum unum dicitur tot modis quot & reliquum. 23
Oppoſita quæ nam ſint.
Ordo qualis ſit inter ſubſtantiam, naturam, eſſentiam, & quidditatẽ. 30 189. 258
Ordo eſſentialis eſt duplex. 74. 164. 258 272
Ordo eſſentialis non eſt inter diſtinct. realem eſſentialẽ & formalem. 288
Ordo inter formam, formale, & formalitatem. B. 60
Ordo naturæ poſitiue & priuatiue capitur. 160
Ordo naturæ alius poſitiuus alius priuatiuus. 258
Ordo qui ſit diuiſioni, diſtinctioni, & identitati inter ſe. 137

P.

Paſſio propria nulla protenditur ultra ſuum propriũ & adæquatum ſubiectum. 3
Pater alio eſt, & pater alio eſt pater ſecundum Aug. declaratur. 248
Perfectio in Deo & diuinis. 254
Perſeitas propoſitionis ex quo ſit 229. 2. 250
Perſonæ diuinæ diſtinguuntur realiter in diuinis. 270
Poſſibile quotuplex. 161
Potentia quotuplex, & ei correſpondet, actus. 147. B. 20
Potentia quomodo poteſt capi. 161. 171. tripliciter capitur phyſica, metaphyſica, & logica. 217
Potentiale quid ſit. B. 60
Plurificatione cõſequentis ad plurificationem antecedentis nunquam bene arguitur maxime in diuinis. 62. & 246
Prædicamenta ſunt idem ratione & tamen non ſunt idẽ realiter. 113. per quem modum diſtinguantur. 124
Prędicamentorũ eſſentiæ ſunt impermiſtæ ſed formaliter. 60
Prædicatum & ſubiectum diſtinguuntur ratione in omni propoſitione in qua prędicatur idem de ſeipſo. 26

Prædicata omnia quiditatiua ſuperiora & omnes differentiæ eſſentiales & modi intrinſeci nō ſunt idem for maliter ſuis conſtitutis ſiue inferioribus ſed bene è con tra. 60
Prædicamentum vniuocum & prædicari vniuoce. 148. B. 22.11
Prædicatum per ſe quomodo competat ſubiecto. 228
Prædicatio quadruplex eſt. 45
Prædicari quiditatiue quid ſit. 185
Prædicatio quiditatiua & formalis ut eſt primus modus dicendi per ſe habet. 4. gradus. 45. B. 63
Prædicatio ſecunda formalis & denominatiua, & habet. 4. gradus. 50. 232. 236 B. 29. 66. 76
Prędicatio tertia eſt identice identica, & quando. 51. 233 B. 63
Prædicatio. 4. modi cauſandi potius quàm dicendi appellanda. B 68
Prædicatio. 4. eſſentialis quæ eſt tamen in diuinis. 57. & 233. B 81
Prædicationes prædictæ ut ſint ueræ quid debat prædicari. 53
Prioritas eſt multiplex. 66. 253. B. 91
Propoſitiones illæ in quo modo dicendi per ſe ſint; in quibus prędicantur per ſe inferiora de ſuis ſuperioribus, uel paſſio inferioris de ſuperiori ad ſubiectum talis paſſionis. 47
Propoſitio hæc, filius eſt de eſſentia uel filius eſt eſſentię, an ſit eſſentialis. 57
Propoſitionum tres regulæ dātur, ut cum dicitur homo albus eſt homo albus: homo albus eſt homo &c. 48. B 69
Propoſitioni eſſentiali quid requiratur. 58
Propoſitio quæ eſt de omni, ſignari debet p omne quod eſt, & quæ eſt de nullo per nihil quod eſt, in quibus ſyllogiſmis id faciēdum ſit 63
Propoſitionibus per ſe quomodo detur ſtatus. 230
Propoſitiones per ſe non ſequuntur propoſitionibus, per ſe. 63
Propoſitioni in primo modo perſeitatis requiſita. B. 62
Propoſitiones formales & quiditatiuæ non ſequuntur ex propoſitionibus formalibus & quiditatiuis. 63

Q.

QValitatis ſpecies tres ut differunt. 138
Qualitas eſt natura quomodo. B. 48
Quiditas proprie quid ſit. 196
Quiditas quomodo ſit forma. 227

Qui-

Quiditas omnis eſt formalitas, non è conuerſo.B.47
Quiditati quomodo quid conueniat & pertineat. 196
Quidditatiuū dicitur ſex modis.31.B.50
Quæcunque uni & eidē ſunt eadē, inter ſe ſunt eadē.271
Quęcunque uni & eidem ſimpliciter, ſunt eadem ſimpliciter, quomodo intelligatur. 37

R.

Ratio multis modis capitur.24.172.191.B.44
Ratio quiditatiua & formalis cui conueniat:& quæ ſit.41
Ratio quiditatiua eſt duplex.B 54
Ratio obiectalis eſt duplex. 192
Ratio in ſe falſa q̄ dicatur.231
Rationalitas uel irrationalitas quid ſit & qualis modus. 219
Realitas quid ſit B. 107
Realitas diſtinguitur eodem quo & res & earundem diſtinctio. 193
Realitas obiectiua duplex. 194
Realitas obiectiua & ſubiectiua. 273
Reale & realitas unde dicantur.B 99
Regulari dici de omni & de nullo quid ſit.B. 80
Relatio duplex realis & aptitudinalis.176. B.42
Relatio creaturæ ad Deum quæ ſit. 165
Relatio quæ nam concernat. 54.144
Relatio in diuinis & creaturis an ſit quanta. 142
Relationes notionales & communes quæ. 143
Relationes extrinſecus aduenientes quæ ſint & quæ dicantur.10.B. 17
Res aliquando uenit de ratus, ta, tum:aliquando a reor reris:& quid ſignificent.12.tribus modis capitur.35.B.19
Res ſumpta a ratus, rata, tum eſt triplex. 69
Res eſſentiæ & res exiſtentiæ & ſubſiſtentiæ.136. 193. B. 96.97
Res & ens capitur tripliciter 29.181.B.46
Res in diuinis poteſt ſumi dupliciter.69.262
Reſpectus quis ſit. 144

S

Simplex dicitur pluribꝰ modis & quæ dicantur ſimplicia. 18.153
Simpliciter ſimplex capi poteſt dupliciter: 153
Simpliciter ſimplex dupliciter capi poteſt. 153
Spirare eſt producere & ſpiratio actiua quid ſit. 189
Subiectum quod ſit in formalitatibus. B.1

Subiectnm & prædicatum diſtinguuntur ratione in omni propoſitione mundi in qua, etiam prędicatur idem de ſe ipſo. 26
Subiectum nullum eſt idem formaliter ſuo accidenti bene e contra. 60
Subiectum quod ſit in formalitatibus. B.1
Subſtantia capitur tribus modis. 12: vnde dicta & quæ ſit. 144. B. 18
Subſtantia eſt additum accidenti. 244
Superius eſt multiplicabile in plura inferius non. 34
Superius non includit inferius in ratione formali & per ſe primo modo. 59
Superius eſt idem realiter cũ ſuo inferiori. 204. B. 85. & B. 101
Superiora omnia vnitiue continentur in ſuis inferioribus. 105
Syllogiſmi expoſitorij quomodo ſoluantur & reducantur. 56

T

TOtum & partes quomodo diſtinguantur. 34. & 197
Totum phyſicum & metaphyſicum quomodo diſtinguantur. 54
Totum diſtinguitur realiter a ſuis partibus de quo toto intelligatur. 74. 268. B. 50. B. 98.
Tranſcendens quid. B. 23. 31
Tranſlatio duplex realis ex metaphyſica. 169

V.

VIrtutes morales ſunt connexæ. B 4.
Virtus & iuſtitia ſunt eadem res, tamen ſunt diſtincta ſecundum rationem quidditatiuam. 7. 138. & B. 4
Vniuocè prædicari, & vniuocum eſſe prædicatum differunt, & qualia ſint. 13
Vniuocatio eſt duplex ſcilicet tranſcendens & limitata. quales ſunt. 14
Vnitatis ſunt plures gradus. 59. 240. B. 84
Vnitas rerum & pluralitas ſumi ab vno & eodem quomodo intelligatur. 88
Vnitas vnionis, & vnitas identitatis. 240
Vnum quotupliciter ſumatur 22. 239. B. 39
Voluntas etiam non intellectus ſolum eſt potentia collatiua. 139

F I N I S.

TRACTATVS FORMALITATVM MODERNIORVM

DE MENTE DOCT. SVBT. SCOTI

Per Excell. Magiſtrum ANTONIVM SYRECTI collectarum.

QVAESTIO VNICA.

An illa quæ diſtinguuntur formaliter, diſtinguantur realiter.

[a] CIRCA † formalitates Do. Subt. Sco. Quæritur vtrum illa quę diſtinguuntur formaliter: diſtinguantur realiter. Et arguitur, ꝙ ſic. Et accipio duas formalitates: & ſint a. & b. vel igitur a. & b. ſunt aliquę res vel nullę res. Si ſint aliquę res igitur quæ formaliter diſtinguũtur realiter diſtinguuntur. Si nullæ res igitur erunt nihil, quia quod omnino nulla res eſt, nihil eſt, per beatum Auguſt. de Doctr. Chriſtiana lib. 1. cap. 1.

Et etiam probatur ratione: quia res & ens conuertuntur, vt patet 4. metaphy.tex.com.2.& 4.quare, quòd nulla res eſt nullum ens eſt,& ſic erit nihil, igitur &c.

Præterea illa quæ diſtinguuntur ex natura rei ſunt diſtincta realiter: patet de virtute vocabuli. Nihil enim aliud videtur eſſe diſtinctio ex natura rei, quàm diſtinctio realis: nec econtra, ſed illa quæ diſtinguuntur formaliter diſtinguũtur ex natura rei; igitur &c.probatio minoris: quia diſtinctio per formalitates, vel eſt extra actum intellectus,vel nõ, ſed ex comparatione intellectus: patet per omnes qui ponunt iſtas formalitates.Si ſecũdum,videlicet, quòd diſtinctio per formalitates ſit opus collatiuum ſiue per operationem intellectus: tunc erit diſtinctio rationis, quòd eſt contra formalizantes. Si eſt extra actum intellectus, igitur erit ex natura rei:& per conſequens realis quod eſt propoſitum.

Præterea ſicut ſe habet res ſubiecti ad formalitatem ſubiecti.ita ſe habet res propriꝫ paſſionis ad formalitatem propriꝫ paſſionis: ergo per locum à tranſmutata proportione. Sicut ſe habet res ſubiecti ad rem propriꝫ paſſionis, ita formalitas ſubiecti ad formalitatem propriꝫ paſſionis: ſed res ſubiecti eſt eadem cum re propriꝫ paſſionis, vt patet per te: qui dicis, quòd ſunt idem eſſentialiter & realiter: ergo formalitas ſubiecti eſt eadem cum formalitate propriꝫ paſſionis,& ſic non diſtinguuntur,& per conſequens non diſtinguũtur formaliter, quare &c.

Præterea, quod eſt ſubſtantia eſt vera res,ſed formalitas ſubſtãtiꝫ ẽ ſubſtãtia, igitur formalitas ſubſtãtiæ vera res.Maior patet de ſe, quia eſt prædicatio ſuperioris de inferiori. Minor patet,quia formalitas ſubſtãtiæ eſt,quòd quid eſt ſubſtãtiꝫ,vt patet per iſtos:ſed quòd quid eſt,eſt idem cum re cuius eſt,patet.7.meta.tex.com.20.21.& 41.igitur, quòd quid eſt ſubſtãtiæ eſt ſubſtãtia. Et vltra quæcũque per veram rem diſtinguuntur, realiter diſtinguuntur, ſed quæ formaliter diſtinguuntur per veram rem diſtinguuntur, ergo quæcunque formaliter diſtinguuntur realiter diſtinguuntur.

Præterea quæcunque habent diuerſas diffinitiones diſtinguuntur realiter vel ratione, patet quia diffinitiones diuerſæ ſiue differentiæ in eiſdem poſitꝫ videntur ſufficere ad diſtinctionem realem vel rationis, ſed illa quæ diſtinguuntur

per

per formalitates habent diuerſas diffinitiones, vt patet per iſtos, igitur &c.

Præterea ſi illa quæ diſtinguuntur formaliter eſſent dem realiter, tunc ab vno & eodem ſumerentur vnitas & pluralitas, quod videtur incōueniens. Aſſumptum tamen probatur, quia per te ab vno & eodem in quo eſt vnitas rei & eſſe ſumitur pluralitas formalitatum, & ſic ab vno & eodem ſumetur vnitas & pluralitas, ſed hoc eſt falſum, vt dictum eſt, & vt patet. 2. de generatione. tex. com. 56. idem inquantum idem nō eſt natum facere niſi idem.

† Præterea accipio formalitatem ſubiecti & ſit a & accipio formalitatem paſſionis, & ſit b. tunc quæro vel a. & b. habent aliquid commune vel niſi commune. Si nihil commune, ergo a. & b. ſe totis diſtinguuntur: ſed quæ ſe totis diſtinguuntur, realiter diſtinguuntur ergo a. & b. realiter diſtinguuntur, ſed per iſtos illa ſunt eadem realiter, ergo illa quæ in nullo ſunt eadem realiter vel non ſunt eadem realiter erunt eadem realiter, quod manifeſtam includit cōtradictionem. Si detur, quòd a. & b. habent aliquid commune, vel eſt reale vel rationis, ſi ſit ens reale, ergo illa ſunt entia realia, b & ſic facient diſtingui realiter † illa quorum ſunt formalitates, ſcilicet ſubiectum & propriam paſſionem. Si autē ſit ens rationis, igitur illę formalitates erunt entia rationis, & ſic facient illa quorum ſunt formnlitates diſtingui tantùm ſecundum rationem, quod eſt contra eos: quia dicunt quòd diſtinctio per formalitates eſt maior quàm diſtinctio rationis.

Præterea quæcunque diſtinguuntur quidditatiuè diſtinguuntur realiter & eſſentialiter, patet: quia quidditas res & eſſentia idem ſunt, ſed quæ diſtinguuntur formaliter diſtinguuntur quidditatiuè, patet: quia per iſtos, formalitas nihil aliud eſt quàm rei quidditas, ergo quæ diſtinguuntur formaliter diſtinguuntur realiter & eſſentialiter, quod eſt propoſitum.

Præterea arguit Herueus Brito ordinis prædicatorū, & dicit has rationes demonſtrare, ꝙ Nota c nulla propria paſſio protēditur vltra ſuum propriū & adæquatum ſubiectum, ſed diſtinctio eſt paſſio entis, ergo non protenditur vltra ens, ſed omne ens vel eſt reale vel rationis, vt patet. 5. meta. 4. 5. &

10.meta.tex.com.13. ſed expreſſius habetur ad finē.6. met. Igitur omnis diſtinctio vel eſt realis vel rationis, & ſic nulla erit diſtinctio media inter diſtinctionem realem & rationis, & ita non erit dare diſtinctionem formalitatum vel per formalitates, nec diſtinctionem ex natura rei niſi contineantur ſub aliqua iſtorum modorum,& ſic habeo propoſitum,quòd diſtinctio formalis infert diſtinctionem realem.

† Præterea, quæcunque diſtinguuntur numero, diſtinguuntur realiter, patet: quia quæ ſunt numeraliter diſtincta, non includit contradictionem vnum eſſe ſine alio,& per conſequens realiter diſtinguuntur, ſed quæ diſtinguuntur formaliter, diſtinguuntur numeraliter, probatio, quia quæ diſtinguuntur formaliter, diſtinguuntur quidditatiuè, vt patet per iſtos, & quæ diſtinguuntur quidditatiuè diſtinguuntur ſpecifice, patet: quia quidditas ponit rem in eſſe ſpecifico,ſed quæ diſtinguuntur ſpecie, diſtinguuntur numero,vt patet primo topi. & 5. metaphyſic. & etiam quia diſtinctio ſpecifica eſt maior quàm diſtinctio numeralis, & maior diſtinctio infert minorem ſecundum omnes, ſed quæcunque numero diſtinguuntur realiter diſtinguuntur, igitur de primo ad vltimum, quæ formaliter diſtinguuntur realiter diſtinguuntur, quod eſt propoſitum.

Præterea arguit ſic Franc. de marchia ad idē. Illa quę habēt realiter & eſſentialiter diuerſas formas, realiter & eſſentialiter diſtinguuntur, patet clare ex intentione philoſophi nono metaphyſic. text. c.11. & inde, ſed expreſſius in 7.tex. c.49. habetur. Forma diſtinguit & ſeparat, ſed quæ diſtinguuntur formaliter, diſtinguuntur per formam: vt patet de virtute vocabuli, ergo quæ diſtinguuntur formaliter realiter diſtinguuntur & eſſentialiter.

Prçterea niſi illa quæ formaliter diſtinguuntur diſtinguerentur realiter, tunc formalitas non eſſet principium ſufficiens diſtinguendi aliqua realiter, patet de ſe, ſed hoc eſt falſum, patet: quia per paternitatem in diuinis quæ eſt quædam formalitas, pater in diuinis diſtinguitur ab eſſentia formaliter, & a filio in diuinis realiter, ergo realiter & eſſentialiter. Et confirmantur omnes iſtę rationes ſic. Omnis differentia rationis facit compoſitionem rationis, ergo omnis diſtinctio ſeu differentia ex natura rei facit compoſitionem

ex naturá rei, ſed in diuinis vel in ſimpliciter ſimplici nulla eſt compoſitio, ergo ibi nulla eſt diſtinctio ex natura rei, nec per conſequens formalis. Aliæ multæ rationes formantur ab iſtis, quibus pro nunc ſuperſedeo: quia iſtis intellectis & ſolutis aliæ faciliter intelligentur & ſoluentur.

Annota. Marginales.

a Circa } *Ponderabit in primis hic lector quid præſupponit & quid quærit quæſtio: & propter quid mouetur: & terminos exponat ex his quæ infra ſequuntur: & ex dictis Fran. Mayro. & Petri Thomæ, & aliorum formalizantium, & præcipuè Sco. & tangat opi. antiquorum. 1 phyſi. qui coguntur negare diſtinctionem entium ſecundum exiſtentiam, & quomodo iſta 4. ſe habent per modum magis, & minus communis, ſcilicet diſtinctio, uel differentia, diuerſitas, vel alietas ſeparatio, uel diuiſio, & non identitas, & quòd hic eſt ſermo de diſtinctione, proprie & non communiter accepta: ut ſupra notaui, quæ tamen & identitas ei oppoſita poteſt accipi, uel ſtrictè, vt ſunt ſolum ſubſtantia, uel extenſiuè, ut ſunt omnis entis ſub diſiunctione, ut 19. di. 1. & 6. diſt 4. & 5. meta. & alibi ſæpe habet Sco. declarari etiam poterit titulus tract. & 4. eius cauſa notari, & quia hæc communia ſunt omitto ea: ſubiectum enim eius poteſt poni hoc diſiunctum, idem uel diſtinctum, uel ens in ordine ad iſta, uel formalitas, uel aliud huiuſmodi, ut noſti. Quare etiam nominantur potius formalitates, quàm realitates, uel huiuſmodi, poterit Lector curioſus tangere, & alia plura pro introductione iuniorum. Nominari etiam poterunt ſcriptores famoſiores formalitatum, & an Ariſtote. & alij philoſophi fecerint mentionem, de eis, & ubi, & qualiter &c.*

† *Formalitates* } *Aduertendum quòd ſubtiliter inquit Doc. hic circa formalitates Doctoris Subti. Scot. pluribus ex cauſis, tum, quia tangitur intentio auctoris eſſe circa maximam intellectus perfectionem ex inueſtigatione prouenientе rerum difficilium in quibus maximè conſiſtit uirtus primo ethic. & in prœ. metaphyſic. quia propter hoc philoſophia prima eſt ſummopere appetenda, quia eſt difficilium*

cilium & earum, tum quia merito ſcribitur formalitates Doct. Subti. quia non eſt ipſius intentio verſari circa leuium peritiam & communium philoſophantium opiniones: nam licet plerique circa rerum formalitates laborauerint, in quandam tamen diminutam & in concreto cognitionem deuenerunt, hinc meritò eſt Ioan. Sco. Subti. Doct. nũcupatus, quia nemo profundius nemo ſubtilius nemo diligẽtius abditiſſimos Ariſto. ſenſus & occultas rerum proprietates eſt rimatus. eo etiam ratione dixit circa for. Doct. Subt. quia ſubtiliſſimum formalitatum opuſculum ad idit Sco. cuius iſte tractatus eſt ſummopere Iſagogicus quem aliquando ſtudioſi lectitabunt.

† *Praeterea* ʒ *Nota quòd quidã Thomiſtã moderniores coacti ſunt ponere quatuor genera diſtinctionũ, videlicet rationis, formalis, realis & eſſentialis, quæ quotiens dicantur & quales ſint, quare in Herueo & Capriolo & alijs ut noſti. Nam cum omnia vero conſonant ex. I. Ethic. neceſſe erat ut veritati Scotica etiam ipſi aduerſarij conuicti conſentiant.*

b Realia ʒ *Quia cõe prædicatur, & ſuperius de ſuo inferiori, & ideo ſi habent aliquod cõe reale, illa erunt entia realia.*

† *Illa* ʒ *Quia quæcunque per plures res diſtinguuntur realiter diſtinguuntur, quia talis eſt unaquaque diſtinctio qualia ſunt principia diſtinctiua vi infra uidebitur.*

c Nulla ʒ *Nota quòd accipit Herueus in hoc argumento, ſcilicet, quòd diſtinctio eſt pſſio entis, ergo ens erit vniuocũ, quia omnis paſſio habet vnum ſubiectum commune cui primi primo conuenit, ut inquit philoſophus. 1. poſte. tex. com. 2. & 13. & ideo raro vera loquuntur aduerſarij niſi cum Scotica ueritate duce. c. 5. & inde. tex. com. 12. & inde.*

† *Praeterea* ʒ *Hoc argumentũ eſt apparens Heruei nihil concludens propter fallaciã æquiuocationis & ſi quid probat non eſt quod intendit Herueus cõtra Sco. & ideo ratio onerosa eſt & deceptoria velut eſt ratio parmenidis & Meliſſi primo phyſi. quia nemini dubium eſt, quod omnis diſtinctio uel eſt rationis vel realis, id eſt uel operatione intellectus uel ſecluſa ratione quã Scotus concedit tanquàm immediata, ſed illa non eſt realis diſtinctio de qua eſt ſermo, quare argumentum nihil probat.*

† *Praeterea* ʒ *Ad hæc uideatur Sco. 2. 26. & 33. diſt. utriuſq; primi & alibi.*

In

IN [a] oppoſitum arguitur ex quintuplici auctoritate,& primò ex auctoritate logicali ſic:quia dicit Ariſt. in prædicamétis c.de qualitate,ꝙ idem calor numero qui eſt de prima ſpecie qualitatis vt eſt diſpoſitio, eſt de tertia, vt eſt paſſibilis qualitas, ſed certum eſt quòd idem calor vnus numero eſt realiter & eſſentialiter idem. † Et tamen facit diuerſas ſpecies vel ponitur ſub diuerſis ſpeciebus: ergo oportet ponere diuerſas formalitates per quas facit diuerſas ſpecies vel per quas reponatur ſub diuerſis ſpeciebus. Et ſic cũ identitate rei reali ſtabit,immo neceſſario oportet ponere diuerſas formalitates.

Secundò probatur idem auctoritate naturali. Dicit enim philoſophus.3. phy.tex.com.21. & inde quòd actio & paſſio cum idem ſignificent realiter in numero, habent tamen qđ quid erat alterum & alterum diſtincta, [b] ſed diſtinctio per quod quid erat,arguit diſtinctionem formalitatum, ergo cũ eadem re eſſentialiter ſtabit diuerſitas formalitatum.

Tertiò arguitur auctoritate morali, dicit enim philoſophus in ethicis, quòd uirtus & iuſtitia ſunt eadem res, ſed tamen ſunt diſtincta ſecũdum rationem quidditatiuam: ſed diſtingui per rationem quidditatiuam eſt diſtingui formaliter, ergo cum identitate reali ſtat pluralitas formalitatum. iſtæ [b] tres auctoritates concludunt contra aduerſarium, licet non concludant contra Scotiſtam vel contra Mayroniſtam.

Quartò arguitur auctoritate metaphyſicali. Dicit enim philoſophus.4. metaphy. tex.com.3. quòd ens & unum ſunt una natura, & hoc idem dicit.4,to.c. primo diſtincta vera ratione quidditatiua, & per conſequens ſunt eadem realiter, & diſtincta formaliter, ergo cum identitate eſſentiæ & eſſentiæ,rei & rei,naturæ & naturæ: ſtabit diſtinctio quidditatiua & formalis.

Et ſi dicatur, non ſoluendo ſed proteruiendo ſicut conſueuerunt, ꝙ philoſophus capit ibi ens & vnum vt diſtincta ſecũdum rationem,ideſt per intellectum.

† Contra magis diſtinguitur ens ab vno quàm ens ab ente, ſed ens ab ente diſtinguitur per intellectum, ergo oportet, quòd ſumatur maior diſtinctio ibi quàm diſtinctio ſecundum intellectum, & per conſequens ſumetur ratio pro rõne

quidditatiua & non pro ratione intellectus, quæ ratio vel diſtinctio quidditatiua eſt maior quàm ratio uel diſtinctio in tellectus.

Quintò probatur idem auctoritate Theologica: quia certum eſt quòd eſſentia diuina à ſuppoſito puta a patre & filio non eſt alia eſſentialiter & realiter: quia ſi hoc iam eſſet pluralitas rerum in diuinis,[d] quod eſt hæreticum, & tamen conceditur, quòd ibi eſt diuerſitas formalis, patet: quia pater dicitur ad alterum, ſcilicet ad filium & filius ad patrem, & tamen eſſentia non dicitur ad aliud: quia quod ad aliud dicitur ſecundum beatum Auguſti. de tri. libro, ſeptimo, debet primo, non eſt eſſentia: & capite intelligi formaliter, ergo cum identitate rei ſtabit diſtinctio formalitatum.

ANNOTATIONES

MARGINALES.

a In oppoſitum § *Omnia hæc ferè argumenta accepit ex Franciſc. in ſuis formalitatibus & ſuper ſententias.*

† Et tamen § *Quære Sco. in prædicamentis. c. de qualitate & vbi ibi notaui. & in q. metaph. & 3. ſent. in materia de virtutibus, & 13. q. quodl.*

b Sed diſtinctio § *Tange illud. 3. de anima. tex. comment. 9. Aliud eſt magnitudo & magnitudinis eſſe &c. Adde alias plures auctoritates ſcripturarum ſanctorum & philoſophorum hic.*

c Tres § *Hoc ideo dicit quia aliter Sco. & Franc. exponunt philoſophum, in locis prælibatis & aliter Thomas & alij de via communi vt patet intuenti.*

† Contra § *Conſidera inſtantiam hic & fortifica argumentum contra ponentes gradus in diſtinctione per intellectum fabricata. Recurrendo ad ſubiectum & paſſionem & realitatem metaphyſicæ ſcientiæ & per conſequens unius ab ente formali & ex natura rei diſtinctione, plura alia hinc inde meditando pro & contra. Iuniorum introductionis gratia hic tange plura Theologicè inſtruendo.*

Quod

d. Quod eſt? Scilicet abſolutarum vel eſſentialium: quia de rebus relatiuis eſt concedendum conſequens ut patet nec eſt hæreticum ſed eius oppoſitum.

RESPONSIO CVM TRIBVS articulis principalibus.

RESPONDEO In iſta quæſtione ſic procedam.

Primò aliquas diuiſiones præponam.

Secundò numerum cuiuſlibet diſtinctionis & identitatis aperiam.

Tertiò dabo modum inueſtigandi & inferendi vnam diſtinctionem & identitatem ex alia.

Quantum ad primum dico, quòd ens diuiditur in ens reale, & in ens rationis [a] † & iſta eſt diuiſio æquiuoci analogi in ſua analogata æquiuocata.

Ens reale eſt quod habet eſſe ſecluſa quacunque operatione intellectus ſiue quocunque actu collatiuo cuiuſcunq; potentiæ ſiue intellectus, ſiue voluntatis, ſiue cuiuſque alterius potētiæ, & ſic ens reale prædicatur quidditatiuè de Deo & de decem prædicamentis. Ens verò rationis capitur trib. modis ſecundum Sco. prima diſtinctio. quarti, ſenten. quęſt. ſecunda.

Primò modo pro illo quod habet eſſe in anima ſubiectiue ut ſpecies actus & habitus.

Secundò modo obiectiuè ſicut [b] vniuerſalia ſunt in anima per ſpecies a rebus cauſſatas, vel à Deo [c] impreſſas.

Tertiò modo pro comparatione paſſiua qua per intellectum, vnum obiectum cognitum ad aliud obiectum cognitum comparatur.

Ens rationis duobus primis modis non diſtinguitur contra ens reale accipiendo ens reale ſicut capiebatur in præcedenti diuiſione, ſed ens rationis tertio modo captum nullo modo continetur nec continet ſub ſe ens reale tāquàm [d] ſuperius ſuum inferius.

† Vltra dico, quòd ens reale † prima ſua diuiſione diuidi-

diuiditur per ens, quantum & non quantum [c] ſecũdum Sco. 5.q.quoli. Ens quantum per finitum & infinitum: abſolutum & reſpectiuum. † Omne enim ens dicitur formaliter abſolutum, quod non eſt formaliter ad aliud, ſicut eſt Deus, & omnia attributa in diuinis, & tria genera generaliſſima tantum, ſcilicet ſubſtantia, quantitas, & qualitas. Ens vero reſpectiuum dicitur, illud quod formaliter eſt ad aliud, ſicut ſunt in diuinis proprietates notionales, & relationes communes: & iſta ſeptem prædicamenta, ſcilicet ad aliquid, actio, paſſio, quando, vbi, ſitus, & habitus. Et iſtarum relationum quædam dicuntur intrinſecus aduenientes: ſicut ſunt omnes relationes de prædicamento ad aliquid: aliæ verò ſunt relationes extrinſecus aduenientes, vt ſunt illæ relationes de ſex vltimis prædicamentis. [f] Dicitur autem relatio intrinſecus adueniens, quę neceſſario ponitur poſitis fundamento, & termino: ſicut eſt paternitas, filiatio, ſimilitudo: implicat enim contradictionem ponere duo alba, quin ſit ſimilitudo, etiam per diuinam potentiam ſecundum Scot. 2. & 3. ſenten. & in multis alijs locis. Sed relatio extrinſecus adueniens [g] eſt, quæ non neceſſario ſequitur extrema poſita in actu, ita ꝙ per aliquam potentiam fundamentum, & terminus poſſunt poni, & tamen non erit relatio, vt patet de relatione agentis ad paſſum: poſſibile eſt enim ponere ignem & ſtuppam: & tamen non erit combuſtio.

† Et ſi dicatur, ꝙ ignis non eſt proximum fundamentum combuſtionis: ſed approximatio agentis ad paſſum, licet hoc ſit falſum, quia illa approximatio non denominatur agens, vel patiens: tamen adhuc poſſunt eſſe combuſtiuum, & combuſtibile approximata, vt patuit de tribus pueris in camino ignis ardentis. Dan. 3. & non erit combuſtio: & ſic patet, ꝙ tales relationes ſunt extrinſecus aduenientes.

Annota. marginales.

a Rationis} *Tange inſtan. ex 17.q. quol. & 45. diſt. 3. contra hanc diſtinctionem, & dic conſequenter diſtinguendo de ratione, & diſtinctione rationis.*

† *Et iſta*} *Tãge inſtãtiã contra hãc æquiuocationẽ ex 3. queſ. quolib.*

quolib. & 24. atque 29. diſt. l. reportationum Sco. & dic conſequenter recurrendo ad duplicem primitatem entis, vt eſt obiectum intellectus. 3. diſt. 1. q. 3. vide ea qua notaui ſuper 5. q. huius in Porphy.

b Sicut} Pondera ly vniuerſalia, & limita quod dicit de realitate.

c Impreſſas} Pondera ly impreſſas 3. diſt. 2. & 14. diſt. 3. applicando de cognitione angelorum, & Chriſti, & alia plura adde de ſpeciebus.

d Superius} Pondera ly ſuperius, & inferius ad differentiã accidentalis denominationis, vel reductionis radicabilis.

† Vltra} Circa has diuiſiones entis ſit cautus Lector, quia nõ poteſt de facili poni ordo in eis, & ſubdiuiſiones, ut in arbore prædica. ſcilicet aliquod mẽbrũ vnius continet, & continetur interdum à membris alterius particulariter ſaltim, vt patet diſcurrendo, & maximè comparando reſpectiuum ad ens quantum.

† Prima} Pondera etiã ly prima diuiſione, & contra T. atq; nominales ly. 3. genera abſoluta: & quare dicit nõ eſt formaliter ad aliud in deſcriptione abſoluti. quare Sco. in diſt. 2. q. 5. & 3. diſt. 1. 5. q. Adde plura de notionalibus, & relationibus in communibus, in diuinis, & alijs qua ibi ponuntur ingenioſe Lector.

e Secũdũ} Probabiliter tamẽ dici põt, quòd diuiſionũ entis, alia eſt quidditates, ut in ſubſtantiam, & accidens, alia exprimitur per modos: vt per quantum & non quantum, & alia datur per paſsiones, vt per vnum & multa: & ex conſequenti ordo earum ſatis notus eſſe poteſt. Nam quidditas eſt intimior quidditati, quàm modus: & modus quàm paſsio, vt alibi prolixius notaui, quia hoc pauca ſapienti notabo.

† Omne} Aduerte etiã quòd magna altercatio poſſet eſſe de ordine harum diuiſionũ, qua videlicet prior, & qua poſterior.

f Dicitur} Vide Sco. 1. diſt. 2. & 3. & 11. & 13. q. quolı. pro illa diuiſione relationis in intrinſecam, & extrinſecam.

g Eſt qua} Tange inſtãtiam de quando, & dic conſequenter.

† Etſi} Tange contra falſitatem opinio omnium imaginantium. Quare diſt. 12. & diſ. 1. & 8. 3. & 42 pri. & 7. q quol. idem tangit, & alibi ſæpe.

Dico,

DIco vltra, quòd ens diuiditur in ſubſtantiam & accidens:[a] & loquor de ente finito, & creato. † Iuxta quod nota, quòd ſubſtantia capitur tribus modis.

Vno modo ſubſtantia dicitur, quod eſt a ſe, ad ſe, & per ſe, vt eſt Deus: & ſic non capitur hic ſubſtantia, quia clarum eſt, quòd Deus non eſt ens creatum, nec finitum.

Alio modo dicitur ſubſtantia quæ eſt per ſe, & ad ſe, ſed non a ſe, vt eſt ſubſtantia perfecta prædicamenti ſubſtantiæ: incipiendo a genere generaliſſimo, vſque ad indiuidua incluſiuè.

Tertio modo dicitur ſubſtantia, quæ nec eſt per ſe, nec à ſe, ſed in alio, quia eſt pars ſubſtantiæ perfectæ & completę, ſicut ſunt formæ ſubſtantiales. Et dico, quòd ſunt in alio, ſicut pars eſſentialis, vel integralis ſubſtantiæ eſt in ſubſtãtia.

Secundo nota, quòd circa vltimam diuiſionem nuper dictam, ly accidens, poteſt capi dupliciter.[b] Vno modo pro omni illo, quod conuenit alicui, & non eſt de diffinitione quidditatiua eius, & ſic propria paſſio eſt accidens ſuo ſubiecto, & omne accidens commune eſt accidens ſuo ſubiecto, & omne inferius ſuo ſuperiori. Et ita forte poſſet concedi, quòd propriæ paſſiones entis, accidunt enti, & cuilibet inferiori ad ens: capiendo iſto modo accidens. Secundo modo accipitur accidens pro illo, quod accidentaliter perficit illud quod exiſtit in ſe perfectum: nec neceſſario conſequitur ipſum, ſed ineſt ei contingenter, & ſic ſumitur hic, quando dicitur, quòd id accidens eſt, quod adeſt & abeſt &c.

Conſequenter dico, quòd res aliquando venit de ratus, tatum † quod eſt firmus, ma, um, & iſta eſt,[c] ſemper cum exiſtentia actuali. Alio modo dicitur res a reor, ris, &c. quod eſt opinor, ris. Et ſic omne quod eſt tam in eſſe obiectiuo, ſicut oĩs res mundi ab æterno fuerunt, q̃ in eſſe imaginabili, põt dici res. Et iſto ſecũdo modo accipiendo rẽ, põt dici, ꝙ omnia creata, & omnia creabil a ante mũdi conſtitutionẽ eſſent res, & ꝙ ſor. & Pla. diſtinguebãtur realiter, & ſic de alijs. Prædictam diuiſionem ponit Sco. 35. diſt. 1. ſen.

ANNOTA. MARGINALES.

a Et loquor } *Sed melius in 10. genera immediatè, vt habet Sco. 5. meta. Excuſetur tamen vel ratione breuitatis, vel circũ*

locutionis

locutionis cum dicit in ſubſtantiam, & accidens. †

† *Iuxta* } *Subdiuiſiones plurimas entis rationis in tertia acceptione ſumpti conſidera apud grammaticum, logicum, & rhetoricum, ſed quia intētio huius erat de formalitatibus ex natura rei: unde nomen imponitur libro tanquam à fine ex 2. de anima: ideò ut metaphyſicus ſequitur ens reale, & eius ſubdiuiſiones, ſcilicet nec ad ſe quoquo modo. Vide in prædicamentis.c.de ſubſtantia philoſophum, & expoſitores, & maximè Sco.q.3.& 4.prædicam.*

b Vno } *Vide Sco. in prædicabilibus.c.de proprio, & accidente, & di.2.1.parte 2.q.1. in ſolu.2.principalis, & di.17. eiuſdem q.ult.atque diſt.26.utriuſque primi. & in 2. diſt. 1.q.5. ad finem, & in 3.di.7.& alibi ſæpe ad propoſitum, & ſpecialiter.6.me.q.3.ad vlteriorem æquiuocationem.*

d Accidens } *In Porphyrio, & 1.topic.*

† *Quod eſt* } *Ens tamen ratum dupliciter ſolet accipi: vide vbi infra, & 36.diſt.1.& vbi ibi notaui.*

c Semper } *Pondera ly ſemper & tange inſtan. ad hominem infra ar.4.2.principalis, & dic conſequenter. Vide in Sco. 3. diſt.1.q.5.ar.3.& ali.idem.*

COnſequenter dico, quòd ens diuiditur † in ens ſimpliciter & in ens ſecundum quid: [a] ſiue in ens in potētia ſubiectiua, & in ens in potentia obiectiua, & iſta diuiſio eſt eadem cum præcedente dempto eo, quod addebatur in ſecundo membro: quàm in eſſe, [b] imaginabili: & non capio hic ens ſecundum quid, vt ſub ſe continet entia rationis, ſiue relationes rationis & fictitia: ſed vt continet ſub ſe præcisè illud, cui non repugnat verum eſſe exiſtentię. Et ſic dico, ꝙ ens, vt eſt ſubiectum metaphyſicæ: & adæquatum obiectum intellectus noſtri dicitur vniuocè † de ente ſimpliciter: & de ente ſecundum quid: ſaltem ad illa eſt vniuocum prædicatum. Pro quo eſt notandum, quòd ſecundum Sco. diſt.8. primi ſenten.q.3.& diſtinct.3. eiuſdem q. 3. Differentia eſt inter eſſe vniuocum prædicatum, & vniuocè prædicari. Vniuocum enim prædicatum eſt vniuerſaliter: quando conceptus illius quod prædicatur eſt in ſe vnus ex natura rei: ſi ſit res primæ intentionis. Et hoc modo album dictum de ligno, & lapide eſt prædicatum vniuocū: & vniuerſaliter oĩs præ-

prædicatio accidentis de ſubiecto. Et per oppoſitum illud dicitur æquiuocum,quod prædicatur non ſecundum vnitatem conceptus. † Et ſic inter vniuocum, & æquiuocum non eſt medium: [c] patet clarè ex rationibus ipſorum. Vniuoca.n. dicuntur quorum nomen eſt commune, & ratio ſubſtantiæ nõ eſt eadem: modo habere eandem rationem, & non habere eandem rationem,cum ſint contradictoria, nullo modo poſſunt compati medium.

Ex quo infero, quòd omne analogum, vel eſt æquiuocũ, vel vniuocum. † Vniuocè vero prædicari eſt quando ratio, ſeu diffinitio prædicati includitur in ratione, ſeu diffinitione ſubiecti,& hoc quidditatiue,ſic quòd non prædicatur, vt album de lapide,nec vniuerſaliter, vt quodcunque accidēs de ſubiecto,ſiue proprium,ſiue commune, nec vt inferius de ſuperiori,nec vt genus de differentia, nec vt differentia de genere: nec vt modus intrinſecus de eo cuius eſt modus intrinſecus, ſed vt ſolus conceptus quidditatiuus, & qualitatiuus pertinentes ad primum modum dicendi per ſe prædicantur.

Vlterius eſt aduertendum, quòd duplex eſt vniuocatio: vt ad præſens ſpectat, ſcilicet vniuocatio † tranſcendens, & vniuocatio limitata. Vniuocatio limitata eſt reſpectu alicuius prædicati potentis prædicari de multis ſecundum habitudinem alicuius vniuerſalium à Porphyrio aſſignatorum: & illo modo ens non prædicatur vniuocè de entibus,ſicut dicit Porphyrius.c. de ſpecie. Si quis enim omnia entia vocet,æquiuocè,inquit nuncupabit,& non vniuocè.

[d] Vniuocatio tranſcendens eſt vnitas alicuius conceptus ex natura rei potentis de multis generibus generaliſſimis prædicari † vel de vno generaliſſimo: & de aliquo quod non eſt in prædicamento. Exemplum primi, vt ens, bonum, verum,relatio,abſolutum &c. dicuntur vniuoca vniuocatione tranſcendenti. Exemplum ſecundi, vt iuſtitia, ſapientia, dicuntur vniuoca vniuocatione tranſcendenti: nec requiritur ad hoc,quòd aliquod prædicatum ſit tranſcendens,quòd prædicetur de omnibus prædicamentis: ſed ſufficit, quòd prædicetur de aliquo prædicamento, vel de aliquo reponibili, & quòd non ſit per ſe in genere, ſicut eſt ſapientia, iuſtitia, & ſic de alijs. ſic Sco.8.diſtinctio.pri.ſenten. quæſtione tertia.

ANNO-

ANNOTA. MARGINALES.

† *In ens ʒ Tãge multa circa hanc diuiſionẽ, & an mẽbra coincidunt, & an ſit diſtractiua, & an diuiſum prædicatur de diuidentibus, & alia multa vt ſcis, & quid correſpondeat conceptui entis in re, & alia ſubtilia meditare.*

a Siue ʒ Sed penes quid erit diſtinctio creabilium in eſſe obiectiuo? quòd ſi recurras ad ideas, qualiter tunc plures ideæ repræſentant plura creabilia?

b Imaginabili ʒ Quia ens imaginabile, ſcilicet cum præciſione eſt impoſſibile, & ideo non eſt in potentia obiectiua, nec ſubiectiua vbi plura adde. Quære copioſe illa in Sco. 7. diſt. 1. & ubi ſupra, & 7. diſt. & 12. diſt. 2. q. 1. & in q. 9. meta. & alibi plerunque, & ſpecialiter ſuper 5. meta. c. de ente, & c. de potentia, & alibi in philoſopho, & commen.

† *De ente ʒ Contra illi, quod eſt ſecundum quid tale, & illi, quod eſt ſimpliciter tale, nihil eſt vniuocum ex 29. di. 1. dic conſequenter diſputando de ſecundum quid.*

† *Et ſic ʒ Quære in an. prædicamentis Sco. & alibi ſæpe in logicalibus, & metaphyſica. Hoc modo denominatiuũ nõ eſt medium, vt habet Doct vbi in litera notatur. Tange iſtam; hic arguendo per locum à caſibus, vt noſti, & dic conſequenter plura addendo pro, & contra.*

c Patet ʒ Quære ergo philoſophus poſuit denominatiua alia ab vniuocis, & æquiuocis. Dic, quòd conſiderat illa Logice in prædicamentis, & ita infra in habitudine ad ſubiecta eſſe uniuocum uniuocè dictum, & ſic ſuo modo denominatiuè, ſed metaphyſicus extrema abſolutè conſiderare poteſt: licet ergo diffinitio data ad bonum intellectum poſſet applicari ad denominatiua, non propter hoc fuit ſuperfluus Ariſt. alia plura adde ponderando. Aduerte, quòd ſecundum hoc ipſum verum ex quo prædicatur de ente, vt proprium, erit vniuocum limitatum.

† *Vniuoce ʒ Tange inſtantiam ex 1. elen. Sco. 9. q. ſoluendo 1. princi. & dic conſequenter bene ponderando.*

† *Tranſcendens ʒ Quære ea quæ notaui ſuper 4. quæ. an. prædi. Sco. & ipſum 3. diſtin. 1. quæſtio. 3. & ſuper 4. me. &*

ſuper

ſuper libr. de anima. ad hoc capit. de ſpecie.
d Vniuocatio ꝫ Extende vlterius hanc vniuocationem, vt noſti nec requiritur hic eſſentialis incluſio conceptus vniuocatis.
† Vel de vno ꝫ Scilicet vel de aliquo alicuius generaliſſimi: vt patet de ſapientia: & ſic de alijs. Pondera tamen inſtantiã vbique. Exemplum eſt de generaliſſimo, & requiſitis ad rationem eius, & non requiſitis, & ita dicatur de tranſcendenti, & quid requiritur.

ADuertendum vlterius, quòd ens capitur dupliciter, vno modo tranſcendenter: alio modo tranſcendentiſſime. Ens tranſcendentiſſime captum eſt æquiuocum quacunque † æquiuocatione: quia vt ſic capitur ens, eſt commune ad ens reale, & ens rationis, & clarum eſt, quòd vt ſic, non dicit aliquem conceptum vnum [a] quia vel ille conceptus eſſet ſecluſo opere intellectus uel nõ: ſi ſic, ergo aliquod quod eſſet præter opus intellectus includeretur quidditatiue in illo quod non eſſet præter opus intellectus: cuiuſmodi eſt ens rationis. Si nõ eſſet præter opus intellectus, ſed ꝑ opus intellectus, ergo aliquid quod eſt per opus intellectus includeretur quidditatiue in illo quod eſſet præter opus intellectus, † quod uidetur falſum: & ſic relinquitur, quòd ens vt ſic captum non eſt uniuocum.

Prædicta ratio facit mihi fidem & credo illam eſſe inſolubilem, licet Franc. de Mayronis nitatur eam ſoluere † ſed iudicio meo non ſoluit.

Ens verò tranſcendenter captum eſt ens cõmune ad Deũ & creaturam, quod aſſignatur primum obiectum [b] noſtri intellectus ex natura potentiæ † & primum obiectum voluntatis, & primum ſubiectum metaphyſicę, & vt ſic, eſt vniuocum ad omne illud quod eſt ſecluſo opere intellectus collatiuo, & ſic eſt vniuocum ad differentias vltimas, & ad proprias paſſiones, & breuiter ad omnia poſitiua, vt dictum eſt.

Verùm eſt tamen quòd non prædicatur vniuocè de ultimis differentijs & proprijs paſſionibus ſuis, ſed tantum de Deo & decem prædicamentis. Et de materia & de forma ſecundum Sco in tertia diſt. primi ſententiarum q. 3. † Et poſſet addi etiam, quòd prædicatur vniuocè de illis quæ directè † mediant inter ipſum & decem prædicamenta, cuiuſmodi ſunt

di ſunt abſolutum, [c] & relatio. Et ſecundum has diuiſiones tu potes ſaluare omnes auctoritates militantes contra vniuocationem entis.

ANNOTA. MARGINALES.

† *Aequiuocatione.* ʒ *Scilicet limitata, & tranſcendenti, vel Logica, vel Philoſophica, & Metha. & non excluditur propter hoc analogia, vt ſuperius dixit.*

a Quia vel ʒ *Vide Bonetum, & alios imaginantes ens eſſe vniuocum enti reali, & rationis: & pondera dicta Sco. 3. q. quolibet. arg. 1. & in primo reportationum. diſt. 24. & 29.*

Poſſet dici, quòd conceptus nec eſſet cauſatus neque non cauſatus ſicut dicitur de ente communi Deo, & creatura.

† *Quod videtur.* ʒ *Tange Inſtantiã. de actu intelligendi, & lapide in mente. & dic conſequenter diſput. de opere intellectus.*

† *Sed iudicio.* ʒ *Quare di. 42. primi conflatus. ſed in prologo eiuſdem. q. 10. hoc argumentum fere habet.*

b Noſtri. ʒ *Tange hic plura de obiecto intellectus, & aequiuocatione entis, vt noſti. vide. q. 4. ante prædicamentorum. & q. 15. li. elencorum Sco. & 3. diſt. 1. & 14 q. quolib. & ſuper lib. de anima. & in q. Metaphyſi. & alibi plerunque.*

† *Et primum* ʒ *Non autem ens eſt primum obiectum poſſibilitate attingentia ex puris naturalibus ſecundum Theologos non autem Philoſophos: vt patet tertio de anima. t. c. 18. quia intellectus poſſibilis, & agens adæquantur.*

† *Et poſſet.* ʒ *Tange inſtantiam. ex. 12. diſt. ſecundi. contra hoc, quod dicit de materia, & forma. q. 1. & dic conſeq.*

† *Mediant.* ʒ *Tange plura pro & contra circa illa media quæ ponit inter ens & decem genera, vel Deum, & creaturam, forte & ens. vide. 2 3. & 8. diſt. infra. & 3. diſt. 2. parte. 1. & in theorematibus Sco. & alibi ad propoſitum copioſè.*

c Et relatio. ʒ *Qualiter ergo valet argumentum eius contra alios de inhærentia. 7. Meta q. 1. vbi infert, quòd eſſet genus ad 9. generaliſſima ſi includeretur eſſentialiter in eis. ita dicam hic ad relationem ſi eſt medium. Dic, quòd arguit ad hominem, & eum forte, vel aliter vt noſti bene põderando.*

NOTANDVM vlterius, quòd ens diuiditur in ens ſimplex, & compoſitum. Simplex autem dicitur multis modis. Primo modo dicitur ſimplex, quod non eſt compoſitum nec componibile. & iſto modo ſolus Deus dicitur ſimplex: quia eſt ſummè ſimplex. Summè enim ſimplex dicitur, quod non eſt compoſitum nec[a] componibile. Et iſto modo omne aliud à Deo diceretur compoſitum: vt compoſitio opponitur ſimplicitati iſto modo ſumptæ. † Secundo modo dicitur ſimplex: quod non habet conceptum quidditatiuum, & qualitatiuum, & iſto modo dicitur ſimplex, quod habet conceptum ſimplicitem: ſicut ſunt ens, & paſſiones entis, modi intrinſeci, & omnes differentiæ vltimæ: quia habent conceptum ſimpliciter ſimplicem. Conceptus autē ſimpliciter ſimplex eſt ille qui non eſt reſolubilis in alios conceptus ſimplices, quorum quilibet poſſet actu ſimplici diſtinctè cognoſci. qui ſecundum Sco.[b] vel totaliter ſcitur, vel totaliter ignoratur, quia non habet aliquid ſecundum, quod poſſit concipi, & aliquid ſecundum quòd poſſit ignorari. Et iſti ſimplicitati opponitur conſtitutio rei ex conceptu determinabili, & determinatio. † & loquor ſemper de conceptu obiectiuo, & non qualitatiuo, quorum differētia alias patebit. Tertio modo aliquid dicitur ſimplex: quia non eſt compoſitum ex re, & re. cuiuſmodi ſunt † omnia accidentia, materia prima, forma ſubſtantialis, Angelus & anima. licet aliqui dicant Angelum & animam habere materiam, & formam, quod non credo verum loquendo de materia, & forma Phyſicali. ſed bene componuntur ex genere, & differentia ſiue ex realitate potentiali & realitate actuali, quæ compoſitio non debet dici propriè compoſitio rei, & rei: ſed magis realitatis, & realitatis ſecundum Sco. in 3. & in 8. diſ. primi ſen. Et iſti ſimplicitati opponitur compoſitio materię, & formæ. Quarto modo aliquid dicitur ſimplex: quia non eſt mixtum, & ſic cœlum ſecundum veritatem, & quatuor elementa, licet ſint compoſita ex materia, & forma, ſunt tamen ſimplicia, id eſt non mixta, & iſti ſimplicitati opponitur mixtum. † Ex prædictis patet, quòd ex quatuor modis iam dictis poteſt aliquid dici compoſitum, vel conſtitutum, vt patet conſideranti. Aduerte tamen, quòd duplex eſt compoſitio,[c] ſcilicet cum his, & ex his: vnde ſola conſtituta dicuntur

cuntur

cuntur cōpoſita compoſitione ex his, licet conſtituentia poſſint dici compoſita compoſitione cum his ſicut materia, & forma: ſubiectum, & accidens. & accipio † conſtitutionem limitatam,[d] & ſic dico, quòd omne ens mundi creatum eſt compoſitum ex re, vel compoſitione ex his, vel compoſitione cum his, extendendo etiam compoſitionem ad compoſitionem eſſentialem, quæ eſt materiæ cum forma, & ad compoſitionem accidentalem, quæ eſt accidens cum ſubiecto.[e] licet Angelus, accidentia, materia prima, & forma ſubſtantialis non ſint in compoſita compoſitione ex his: poſſunt tamen dici compoſita compoſitione cum his. Remanet ergo ſolus Deus non compoſitus nec componibilis aliqua compoſitione.

Annota. Marginales.

a Componibile. ʒ *Hic ſequitur, quòd Deus erit ex natura rei conſtitutus. vel erit ſimpliciter. Vbi ſupra.*

† *Secundo.* ʒ *Conſidera an Deus ſit ſimplex iſto modo, & aliæ perfectiones ſimpliciter. & ſi ſic quare ergo prædicatur potius in quid ens de Deo, quàm de differentijs vltimis. ſi non videtur: ergo aliquid aliud ſimplicius Deo, & dic conſequenter plura bene myſticando.*

b Vel totaliter. ʒ *Quare Ariſt. 6. Meta. ad finem. & 3. de anima. t. c. 26. & Auicen. Idem de quiditate ſub concipi, & non de actu concipiendi. quare Scot. in theorematibus, & alibi de multiplici acceptione conceptus. Vide Sco. ſuper lib. de anima de immaterialitate intellectus. quare Bonauenturam, & alios antiquos ſuper ſecundo ſen. diſt. 3. & alibi.*

Qualiter vero ſiat mixtio. Vide Auic. tertio cæli. Com. 62. Quare in topi. c. 12.

† *Et loquor.* ʒ *Diligenter conſidera nunquid anima ſit hoc modo compoſita ſecundum realitates, quia non eſt in prædicamento per ſe. neque recurrendum eſt ad intellectum agentem & poſsibilem ſicut voluit Ioan. de Gandauo, quia eſt contra Doct. & ipſam veritatem quicquid ſit de Angelis. vtrum ſint in prædicamento.*

† *Omnia.* ❳ *Inſtantia.* 7. *&* 8. *Metaphy. in Scoto dic conſequenter.*

† *Ex prædictis.* ❳ *Quare plures conſiderationes Philoſophorum hic, vt noſti.*

Vide in de cælo, & mundo. & in de ſubſtantia orbis. & 12. *Meta. copiosè.*

c *Scilicet.* ❳ *Tange quadruplicem differentiam harum compoſitionum vt noſti. Vide Ioan. cano. & alios.*

† *Accipio.* ❳ *Quia conſtitutio limitata includit actum, & potentiam.* 8. *Meta.* 1. *com.* 15.

Inſtantia de perſona conſtituta ex eſſentia, & proprietate dic conſequenter, quòd loquitur de limitata conſtitutione.

d *Et ſic.* ❳ *Tollitur inſtantia quam infra notaui de conſtitutione perſonarum. & ſic de alijs, & ibi multa adde. Vide* 5. *&* 16. *diſt. primi in Scoto, & alibi ſæpe.*

e *Licet* ❳ *Hoc eſt verum ſecundum Theologos contra Philoſophos, quia ſecundum Ariſto. intellectio abſtractorum eſt ſua eſſentia.*

RVRSVS ens diuiditur in ens neceſſarium, & in ens contingens. Vnde illud dicitur neceſſarium, quod nõ poteſt non eſſe. Contingens vero, quod poteſt eſſe, & nõ eſſe. Inuenio tamen duplex neceſſarium, & duplex contingẽs, ſcilicet complexum, & incomplexum. Neceſſarium complexum eſt, quod non poteſt non eſſe verum ſicut ſunt propoſitiones primi modi, & ſecundi. & ſic de alijs. Contingens vero complexum eſt, quod poteſt eſſe quandoque verum, & quandoque falſum [a] ſicut ſunt propoſitiones de materia cõtingenti. † Neceſſarium autem incomplexum eſt quod non poteſt non eſſe. & hoc dupliciter, vel quantum ad eſſe ſimpliciter, & ſic ſolus Deus dicitur neceſſarium, quia eſt à ſe. & per oppoſitum illud dicitur contingens ſimpliciter loquẽdo, quod eſt ab alio, & poteſt eſſe, & non eſſe. Neceſſarium vero ſecundum quid eſt illud, quod non poteſt non eſſe: quantum ad eſſe ſecundum quid. ſicut ſunt omnes res mundi quæ ſunt poſſibiles. habuerunt enim ab æterno eſſe cognitum, & in aliquo priori natura † ante determinationem diuinæ voluntatis. & per conſequens neceſſariò ſunt in tali eſſe. quia

quod præcedit determinationem diuinæ voluntatis eſt neceſſarium. nec aliquid dicitur contingens, vt opponitur iſti neceſſitati.

Annota. Marginales.

a Sicut. ⁊ *Quare ſuper lib. Periherme. primo priorum. c. 8. Quare in Sco. 2. 8. & 39. diſt. primi. & 1. & 2. q. di. 1. 2. & in Auicen. & alibi. Vide etiam. 35. & 36. diſtin. 1. & vbi ibi notaui.*

† *Contingenti.* ⁊ *Et iſta eſt cauſa quare propoſitio de contingenti vero conuertitur in oppoſitam qualitatem. primo principiorum. cap. 18.*

† *Natura.* ⁊ *Tange multa hic de voluntate Dei, & eius determinatione, vel rerum contingentia, vt alibi notaui, vt ſcis. q. 1. 2. & vltima.*

b Neceſſitati. ⁊ *Contra quot modis dicitur vnum oppoſitorum dic conſequenter.*

ENS vlterius diuiditur in ens independẽs, & in ens depẽdens. [a] Ens independens eſt Deus, quia à nullo eſt, nec in genere cauſæ efficientis, nec materialis, nec formalis, nec finalis: † vt ingenioſè multum deducit Scotus. 2. diſt. primi ſenten. & 8. eiuſdem. [b] Ens vero dependens eſt quod ab alio eſt in aliquo genere cauſæ. Cum igitur omnia alia à Deo ſint in genere cauſæ efficientis, ſequitur, quòd dependent. Sed dices ſi omnia dependent vt tu dicis: cum dependentia ſit relatio, ſequeretur, quòd ſaltem omnia alia à Deo eſſent ad aliquid quod videtur inconueniens, & contra Philoſophum quarto Met. t. com. 26. & inde. Reſpondetur, quòd argumentum concludit, [c] quòd omnia alia à Deo ſunt ad aliquid denominatiuè, quia in omni ente fundatur reſpectus effectiuitatis ſeu dependentiæ, & illud concedo. † Nec hoc negaret Philoſophus, ſed non probat, quòd omnia ſunt ad aliquid formaliter, & quidditatiue, ſic voluit negare Philoſophus. omnia eſſe ad aliquid. Sed tu dices: iſte reſpectus fundatus in creatura ad Deum terminatus, vel eſt res diſtincta à creatura, vel non, ſi non, ergo omnia ſunt ad aliquid eſſen-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

tialiter,& quiditatiue,vt videtur, ſi ſic:ergo creatura,vt puta homo,vel Angelus poterit eſſe ſine tali reſpectu,& ſic ſequitur, quòd non dependebit ad Deum. Probatur ſecunda conſequentia, quia licet [d] poſterius diſtinctum realiter aliquando non poſſit eſſe ſine ſuo priori: tamen vniuerſaliter prius ſic diſtinctum poteſt eſſe ſine ſuo poſteriori. Tertia cõſequentia probatur,quia effectus formaliter non poteſt eſſe ſine ſua cauſa formali etiam per diuinam potentiam, quia cauſalitates cauſę materialis,& formalis dicũt imperfectionem, [e] & ſic ſeparata tali dependentia, creatura non eſſet dependens. Dico breuiter conformiter ad Sco. prima diſt. ſecundi ſententiarum. Quod talis dependentia eſt eadem realiter cum creatura, & vniuerſaliter omnis relatio ſine qua,vel ſine cuius termino fundamentum nõn poteſt eſſe:talis relatio identificatur realiter cum ſuo fundamento. † Clarum eſt,quòd creatura non poteſt eſſe.niſi dependeat.& niſi Deus ſit. ergo creatura eſt realiter ſua dependentia. Et ſimiliter dico de dependentia totius compoſiti eſſentialiter ad ſuas partes, & de dependentia qua relatio dependet à fundamento. Ex hoc infero, quòd capiendo hoc modo dependentia:nulla creatura abſoluta [f] dependet ab alia: cum etiã in genere cauſæ efficientis creaturam, [g] abſolutam poſſit Deus ſeipſo creare,& conſeruare. Deinde nõtandum,quòd ſecundum Bonetum in prædicamentis: ens diuiditur in vnũ & multa. & etiam ſecundum Philoſophum: vnum, vt in prædicto loco dicit Bonetus dicitur quinque modis. † Primo modo dicitur vnum vnitate tranſcendenti. & ſic omnia de quibus ens tranſcendenter dicitur vniuoce: ſunt vnum iſta vnitate. Secundo modo dicitur vnum vnitate generica generaliſſima, & ſic omnia vnius prædicamenti ſunt vnum iſta vnitate. Tertio modo dicitur vnum vnitate ſpeciei ſubalternæ, & ſic omnia dicuntur vnum iſta vnitate,quæ ſub eadem ſpecie ſubalterna continentur. Quarto modo dicitur vnum vnitate ſpeciei ſpecialiſſimæ, & ſic omnia indiuidua eiuſdem ſpeciei ſpecialiſſimæ ſunt vnum iſta vnitate. Quinto modo dicitur vnum vnitate numerali. vnde quanto vnitas eſt ſuperior:tanto eſt minor ſecundum doctrinam Sco. in multis locis: vnde maior vnitas per bonam conſequentiam infert minorem, ſed non minor maiorem: licet ſtet cum

ea: [h] multa vero capitur tot modis quot vnum, vt clare patet practicanti, quia tot modis dicitur vnum oppoſitorum quot modis dicitur, & reliquum. primo Topic. 12. & hæc de primo articu.

ANNOTA. MARGINALES.

a Ens.} Aduerte nunquid iſta diuiſio ſit æque communis cum illa quæ eſt entis in actum, & potentiam obiectiuam. & conſidera diligenter vtrum quiditas cadat ſub hac diuiſione.

† Finalis.} Aduertendũ tamẽ eſt quòd licet Deus à nulla ſit cauſa non tamẽ principio quoniã perſonæ, vt filius, et Spiritus ſanctus licet à nulla ſint cauſa: tamen ſunt ab aliquo principio, vt à patre: & ideo cauſa, & principium non conuertuntur ſicut inquit Ari. 5 Meta. t. c. 1. Theologice loquendo intelligentiæ dependent à Deo in genere conſeruãtis, & non dantis eſſe.

b Eiuſdem.} Idem habes in tex. de primo principio copiosè.

c Quòd omnia.} Vide Sco. in 2. diſt. 1. q. 5. ſoluendo principalia. & 3. diſt. 1. q. 5.

† Concedo.} Aduerte, quòd clarius poteſt reſponderi ad argumentum concedendo, quòd eo modo quo dependentia identificatur fundamento, vel rei dependenti: illud eſt relatiuum ſi realiter realiter, & ſi formaliter formaliter, vt patet de patre, & filio.

d Licet.} Pro hoc vide Auer. 12. Meta. com. 10.

e Et ſic.} Vide Scot. 2. diſt. 1. q. 1. ar. 1 principalis concluſio. 2. & 1. diſt. 2. q. 5. in argumento poſt oppoſitum. & in. t. de primo principio. Idem habet. 1. diſt. 3. q. 1. & q 13. quoli.

† Fundamento.} Notandum eſt, quòd tua poſsibilitas ſeparationis relationis à fundamento non ponitur ſolum per cauſam naturalem, ſed etiam ſupernaturalem, aliter non eſſet realis identitas quamuis Ioan. can. oppoſitum ſenſerit. 1. Phy.

f Dependet.} Scilicet dependentia à cauſis extrinſecis.

g Abſolutam.} Pondera ly abſolutam. Poſſent huc applicari diuiſiones vnius copiosè ex. 5. Meta.

† Modis.} Tange hoc de fundamento, vel ſubiecto radicali harum vnitatum, & varietate earum ab identitatibus cor-

reſpondentibus,& an ſint reales an rationis, vt noſti. 1.
b *Multa.* ꝛ*Notandum eſt, quòd conſequentia ponitur in vnitatibus, & diſtinctionibus modo contrario ita, quòd vnitas maior infert minorem, & diffinitio diſtinctionem, quia ſemper diffinitio erit minor cuius vnitas oppoſita erit maior, & econuerſo.5. Meta.t.c.*12

ARTICVLVS SECVNDVS Principalis, qui ſub ſe continet ſeptem Articulos partiales.

QVANTVM ad ſecundum arti. ſunt ſeptem partiales articuli declarandi. In primo videbitur, quid eſt identitas rationis,& eius diſtinctio. In ſecundo quid eſt identitas ex natura rei, & eius diſtinctio. In tertio quid eſt identitas formalis, & eius diſtinctio. In quarto quid eſt identitas realis,& eius diſtinctio. In quinto quid eſt identitas eſſentialis,& eius diſtinctio. In ſexto quid eſt identitas ſubiectiua, & eius diſtinctio. In ſeptimo quid eſt identitas obiectiua, & eius diſtinctio. [a]

Primus Articulus partialis.

IVXTA primum articu. ſunt aliqua notanda. Primo notandum eſt, quòd intellectus eſt duplex ſcilicet, agens, cuius eſt omnia facere, & intellectus paſſiuus ſeu poſſibilis, cuius eſt omnia fieri, vt ait Ariſtote. tertio de anima. tex. c. 18. [b] & dico, quòd iſti duo intellectus ſunt duæ formalitates in anima, quæ ex natura rei diſtinguuntur, licet cum anima ſint idem realiter. Notandum ſecundo, quòd duplex eſt actus intellectus, ſcilicet rectus, & collatiuus: † actus rectus appellatur, quo intellectus fertur ſuper aliquam rem abſolute, vt quando intellectus intelligit roſam. Actus vero collatiuus appellatur quo intellectus rem intellectam comparat ad ſeipſam, vel ad aliam. Notandum tertio, quòd ratio capitur multis modis. Primo modo pro † diffinitione ſicut in diffinitione vniuocorum,& æquiuocorum capitur. Et dicitur

tur diffinitio ratio, quia eſt indicatiua obiecti intellectus, vel rationis. Secundo modo pro ipſa vi,vel potentia ratiocinatiua, ſiue ſit intellectus ſiue voluntas, quæ amat creaturam propter Deum, ſiue ſit virtus imaginatiua, quę diſcurrit circa particularia. [c] Tertio modo capitur pro diſcurſu rationis à præmiſſis ad concluſionem, qui dicitur actus collatiuus. † Quarto modo, forma dicitur ratio,quia eſt ratio cognoſcendi compoſitum, & materiam, cognoſcitur nanque materia per analogiam ad formam. 1. Phyſ. tex. c. 69. De multiplici acceptione huius nominis forma, videbitur in ſequen.

ANNOTA. MARGINALES.

a Diſtinctio. ⁊ *Aliqui ponunt diſtinctionem modalem. 8. inter di. formalem, & realem, & hoc capiendo diſtinctionem communiter, ſed propriè capiendo illam ponunt tantum. 6. omittendo diſtinctionem modalem, & ſe totis obiectiue: alij ponunt. 4. Alij ponunt tantum. 3. modos diſtinctionum quare pro, & contra. ſed pro nunc ſuſtineatur iſte modus dicendi: quia communis eſt.*

b Et dico. ⁊ *Quare Scotum in quoli. q. 15. plura ad propoſitum. & in q. collationum. & ſuper li. de anima. & qualiter intellectus ſit ſupra ſe, & ſuam operationem reflexiuus non ſic autem ſenſus quamuis dubium ſit de cogitatiua in via Auerroi ca. 2. de anima. com. 63.*

† *Actus.* ⁊ *Vides. Met. q. 2. concluſione. 2.*

Tange hic plura de numero, & differentia actuum intellectus. Capit Sco. plerunque actum reflexum pro collatiuo.

† *Diffinitione.* ⁊ *Vide. 1. & 6. top. & 4. & 5. & 7. Met. quare Boetium in Commen. c. de aquiuo. optimè. ſed inſtantiam tange ex dictis Sco. ibidem, & dic conſequenter logice, & meta.*

c Tertio. ⁊ *Vide Scot. in quoli. q. 17. & in primo. diſtinct. 45. & in 4. diſt. 1.*

Quare in topicis in diffinitione arg. apud Boetium & alibi.

† *Quarto.* ⁊ *Vide ea quæ notaui ſup. 3. q. prædicabilium Sco. & alibi de multiplici acceptione rationis, & quid ſit. quare. 2. Phy. & 5. meta. c. de cauſa. & alibi.*

Iſtis præſuppoſitis pono duas concluſiones. Prima eſt † quòd illa ſunt idem vel eadem ratione quæ habent eundem conceptum omnino indiſtinctum à parte rei, & etiam indiſtinctum ex parte intellectus, vt homo eſt idem ſibi ipſi,& omnia entia tertij modi perſeitatis,& ſic de alijs. Secunda concluſio [a] illa diſtinguuntur ratione, quæ diſtinguuntur per actum collatiuum intellectus præciſe. Ex quo ſequitur primo quòd in omni propoſitione mundi, in qua etiam prædicatur idem de ſeipſo, ſubiectum & prædicatũ [b] diſtinguuntur ratione, quia ſicut contradictio † fundata in entibus ex natura rei, concludit diſtinctionem ex natura rei, ita contradictio fundata in entibus rationis, concludit diſtin ctionem rationis. Secundò ſequitur, quòd inter entia realia & rationis, vt inter animal & genus, ſimiliter inter entia rationis inter ſe, vt inter genus & ſpeciem, eſt diſtinctio rationis, quia non fit niſi ex ſola collatione intellectus, & accipio [c] diſtinctionem rationis quæ eſt à potentia ratiocinante,& non pro diſtinctione rationis quæ eſt à natura rationabili. † Ex hoc patet, quòd diſtinctio rationis eſt reſpectus rationis, per actum collatiuum à potentia ratiocinante cauſatus. Similiter patet quòd illi qui reſpondent ad iſtud argumentum, eſſentia diuina eſt communicabilis, paternitas eſt incommunicabilis, ergo eſſentia diuina & paternitas diſtinguuntur aliter quam ratione, reſpondent namq; quòd argumentum concludit, quòd diſtinguuntur pluſquam ratione ratiocinante, ſcilicet non pluſquam ratione ratiocinabili, patet inquam quòd non eſt diſputatio niſi ad vocem, quia nec intelligunt vim vocabuli diſtinctionis ex natura rei, quia quod illi vocant diſtinctionem rationis rei ratiocinabilis, formalizantes vocant diſtinctionem ex natura rei, & ſic capio in concluſione mea diſtinctionem rationis, quæ eſt præciſe & ſolum à potentia ratiocinante. Sed quod iſta diſtinctio rationis ſit ficticia probatur ab aduerſarijs noſtris dupliciter, primo ſic. Omnis diſtinctio non vana ſortitur robur,& eſſe ex aliqua re, ergo iſta diſtinctio rationis vel ſortitur robur à re, & ſic eſt realis, & non rationis tantum, vt vſus eſt iſto vocabulo rationis, vel ſi tamen ſortitur robur à re, ergo eſt fictitia. Secundò arguitur ad idem ſic, & eſt quaſi confirmatio argumenti, quia intellectus intelligẽs

rem aliter quã ſit, eſt falſus, quia ſi intelligat rem diſtinctã, vel rẽ eſſe diſtinctã, & nõ ſit diſtinctio à parte rei, intellectus falsè intelligit, igitur &c. Reſpondeo ad iſta quòd diſtinctio rationis ſortitur robur [d] à re id eſt à non repugnantia rei, ad ſic vel ſic concipi. Ex hoc ſequitur quòd talis diſtinctio, nõ eſt pura fictio. Ad ſecundum, quòd eſt confirmatio, dico quòd intelligere rem aliter quam ſit, capitur dupliciter. Vno modo intelligendo ipſam non eo modo quo eſt, nõ tamen quod intelligatur ſub modo ſibi repugnante, vt † intelligendo lineam quæ vnitur materiæ ſenſibili, non intelligendo huiuſmodi materiam; non repugnat lineę. Alio modo intelligendo rem modo repugnanti ſiue naturæ, vt intelligendo deum eſſe corporeum. Dico ergo, quòd ille qui intelligit rem aliter quam eſt ſecundo modo, fallitur, non autem primo modo, ſic in propoſito, quando intelliguntur diſtincta ſecundũ rationem, abſque habitudine ad aliqua ſecundum rẽ diſtincta, non erit talis alietas. Forte dicet aliquis, negando iſtam diſtinctionem eſſe aliam à diſtinctione ex natura rei, quia illa quæ diſtinguuntur ratione, diſtinguuntur ex natura rei. Contra hoc arguitur ſic: ſi hoc eſſet verum, ſequeretur tunc quòd illa quæ eſſent eadem ex natura rei: eſſent diſtincta ex natura rei: patet, quia formo iſtam propoſitionem, [e] eadem ex natura rei, ſunt eadem ex natura rei, ibi eſt diſtinctio rationis, vt prius dictum eſt: quia idem, poſitum in ſubiecto, diſtinguitur à ſeipſo, poſito in prædicato ratione, † Sed ſequitur per te quòd iſta diſtinguuntur ex natura rei, ergo illa quæ ſunt eadem ex natura rei, ſunt diſtincta ex natura rei, quòd claudit contradictionem, & hæc de primo partiali articulo huius ſecundi articuli principalis.

ANNOTA. MARGINALES.

† *Prima eſt.* § *Ideo ſolet dici quòd eſt abſolutiſſima, ſed qualiter conſidera. vide Scotum. 5. met. q. 12.*

a *Illa.* § *Caute hic procedat lector ne videatur concluſio ſecunda repugnare primæ: eſt difficilis paſſus. Vide Scot. 1. diſt. 2. q. 4. & alibi ſæpe.*

b *Diſtinguuntur.* § *Scilicet in eſſe cognito conſidera & non in eſſe-*

eſſe materiali vel eſſentia vt ſcis pone latitudinem in di. entium rationis.

† *Contradictio.* ξ *Contradictio alia realis alia rationis.*

c *Accipio.* ξ *Quid ſit vtraque ratio pondera, vt ſcis & patet ex multiplicitate rationis ſupra dicta. Tange hic plura de identitate & vnitate an dicantur poſitiuè, an certe negatiue, ſi identitas dicat preciſe non alietatem facilius euades hic plura dubia, ſi verò aliquid præter hoc ponat difficilius ſoluuntur, vide infra in deſcriptionibus in abſtracto aſsignatis plura ad hoc ingenioſe lector.*

† *Rationabili.* ξ *Conſidera an diſtinctio rerum in eſſe cognito ſit rationis, quare in ſimili Sco. 1. quolib. q. 13. ar. 2. & applica hic, quare Ocham in quolib. & alibi vt noſti. & alios nominales non imitado tamen quia delirant verboſi ſophiſtæ, vide Sco. diſt. 35. & 36. diſt. 1. pro illo dubio de diſtinctione rerum in eſſe cognito plura addendo pro & contra, vt noſti ingenioſe. Et nunquid illud eſſe cognitum rerum ab intellectu diuino requirat aliquid eſſe proprium eſſentiæ, vt ſenſit F. in conſta. d ſt. 42. Auguſt. 83. q. q. 32. idem elice ex prædicamentis ca. de ſubſtantia, & 4. met. t. c. 27. & 6. meta. & primo periherme, & alibi plerumque.*

d *Robur.* ξ *Conſidera an alio modo accipit robur à re vt ſcis, vide in ſimili ſuper Porphyrio c. de accidente, & alibi. vide Scotum in 3. diſtin. 3. & 14. & in 4. diſtin. 50. q. fi.*

Nota qualiter prioritas & indeterminatio eſt cauſa abſtractionis.

† *Intelligendo.* ξ *Hic applica illam famoſam diſtinctionem de duplici abſtractione, videlicet præciſiua, & diuiſiua: complexa & incomplexa, de qua vide. 2. phyſi. t. c. 18.*

e *Eadem.* ξ *Applica adhominem hoc argumentum hic de diſtinctione rationis. Et dic conſequenter ponderando.*

† *Ratione.* ξ *Hoc eſt argumentum contra Doct. reflectendum, quia ſimiliter probabitur quod eadem ratione ſunt diſtincta ratione formando ſimiliter hanc propoſitionem eadem ratione ſunt eadem ratione, quia prædicatum diſtinguitur à ſubiecto ratione, ſoluitur propter diſsimilitudinem, quia intentiones ſecundæ habent potentiam denominandi oppoſitas, non autem res ipſa ſit denominant.*

Articulus

Articulus ſecundus partialis.

QVantum ad ſecundum articulum, qui eſt de identitate ex natura rei,& eius[a] diſtinctione, ſunt aliqua notanda. Primo eſt notandum [b] quòd res,& ens † quantum ad præſens ſpectat conſiderantur dupliciter. Primò modo pro omni poſitiuo quod ex natura rei, eſt extra nihil, & iſto modo modi intrinſeci, & differentię vltimæ dicuntur ens, vel res. Alio modo magis ſtricte pro illo quod eſt prę-cisè ens,vel res quidditatiuè,& ſic ens, vel res dicitur præcisè de deo, & creatura, de abſoluto & reſpectiuo, & de illis quæ ſunt in recta linea prædicamentali, & de materia, & forma,vt dictum eſt ſuperius ex intẽtione Sco. & iſto modo, nec paſſiones entis nec modi intrinſeci nec differentię vltimę dicuntur res, vel ens, ſed ſolum dicuntur aliquid rei, & non res,ſecundo modo capiendo rem.Pro iſtis aſſignatur vna regula generalis [c] ſcilicet quandocunq; aliqua ita ſe habent quòd vnum eſt ens vel res proprie accipiendo rem, & aliud eſt aliquid rei eius præciſè, non ſunt omnibus modis idem. Iſta regula patet per iſtud principium commune, quando aliqua ſic ſe habent, quòd aliquid competit vni ex natura rei,quòd non competit alteri,talia diſtinguuntur, & ſi non realiter ſaltem aliqua alia diſtinctione, & ſic non ſunt omnibus modis idem. Secundo notandum, quòd in diuinis quadrupla eſt differentia, non identitatis. Prima eſt, inter quidditatem ſeu eſſentiam, & modum intrinſecum,& etiam inter ipſos modos intrinſecos. Secunda eſt inter attributa ſcilicet inter [d] ſcientiam & ſapientiam, ſimiliter inter intellectum & voluntatem, ſi fas eſt attributa nominari. Quia 26. diſt.primi ſen. Dicit doctor † quòd intellectus, & uoluntas non ſunt propriè attributa ſicut bonitas & iuſtitia.Similiter inter volitionem & intellectionem. Tertia eſt inter notiones ideſt inter ſpirare & dicere, quia dicere eſt reſpectus patris ad filium, & ſpirare patris & filij ad ſpiritum ſanctum. Quarta eſt inter eſſentiam & relationes & etiam inter eſſentiam & attributa. Et poſſet addi quinta quæ eſt inter conſtituta & conſtituentia. Tertio notandum eſt, quod accipiendo iſta propriè † ſcilicet ſubſtantiam, naturam,

turam, eſſentia, quidditatem ſeu formalitatem, habent ordinem inter ſe: nam omnis eſſentia eſt quidditas ſeu formalitas, ſed non econtra, vt patet in diuinis, & omnis natura eſt eſſentia & non econuerſo [e] quia multæ ſpecies quæ ſunt eſſentię cum diffiniantur, & tamen non ſunt naturæ cum non ſint principium productiuũ alicuius formæ abſolutę, vt ſunt reſpectus, & omnis ſubſtantia eſt natura, ſed non econuerſo, quia † qualitas eſt natura, & tamen nõ eſt ſubſtãtia, propriè accipiẽdo ſubſtãtiam. Circa quod eſt notandum quod † quidditas ſumpta cum [f] modo dicitur propriè eſſentia, denudata à modo dicitur quidditas. Quarto eſt notandum quòd formalitas capitur tribus modis. Primo modo large, & tunc ſic diffinitur. Formalitas eſt aliquid repertum in re, ex natura rei, quod non oportet ſemper intellectum mouere, dummodo poſſit intellectum terminare, dicitur repertum in re, propter figmenta, dicitur ex natura rei propter relationes rationis, dicitur, quòd non ſemper oportet mouere intellectum, dummodo poſſit terminare, propter relationes reales, quæ dicuntur formalitates, tamen intellectum mouere non poſſunt cum idem ſit mouere intellectum, & cauſare partialiter intellectionem per ſpeciem ſui, modò dictum eſt nunc, quod relationes non ſunt productiuę alicuius formæ abſolutę quare &c. Et iſto modo capiendo formalitatem omne illud quod eſt extra nihil dicitur formalitas, cuiuſmodi ſunt modi intrinſeci differentiæ vltimę, & ſic de alijs † & ſic formalitas eſt communis ad realitatem & quidditatem, † Secundo modo capitur formalitas propriè, & ſic formalitas dicitur de omni eo quod eſt ens quidditatiuè, & de eo quod eſt aliquid entis præter quàm de [g] modis intrinſecis, & iſto modo formalitas conuertitur cum realitate obiectiua, nec communior eſt ea, ſed realitas obiectiua & formalitas iſto modo ſunt communiores quidditate, & ſic accipiemus formalitatem cum loquemur de diſtinctione formali. Tertio modo capitur † formalitas ſtrictiſſimè pro illo quod prædicatur quidditatiuè de aliquo vel de quo aliquid quidditatiuè prædicatur, & iſto modo formalitas eſt minus communis quam realitas, ſed conuertitur cum quidditate. Et licet differentiæ indiuiduales dicantur formalitates capiendo formalitatem duobus primis modis, non tamen ſunt formali-

tates

tates capiendo tertio modo, & iſta diuiſio eſt neceſſaria cuilibet formalizanti. Et quia ibi tactũ eſt de quidditate, iccirco notandum quòd quidditatiuum dicitur ſex modis. Primò modo eſſentiatiuè, & ſic illud dicitur quidditatiuum, quod dicit totam eſſentiam alicuius, & ſic ſpecies ſpecialiſſima dicitur eſſe quidditatiuum, cum ſecundum Porphyrium dicat totam eſſentiam indiuiduorum, † Nolo tamen dicere, quin indiuiduum includat intrinſecè differentiam indiuidualem, vltra naturam ſpecificam, ſed volo ſic intelligere, quòd ſpecies dicit totam eſſentiam indiuiduorum, ita quòd indiuidua nullum prædicatum quidditatiuum addunt, vltra prædicata conuenientia naturæ ſpecificę quidditatiuè & eſſentialiter in ea incluſa. Secundo modo aliquid dicitur quidditatiuũ conſtitutiue, & ſic illud dicitur quidditatiuum, quòd intrinſecè conſtituit aliquam rem, vt materia & forma phyſicaliter genus & differentia metaphyſicaliter loquendo. Tertio [h] modo dicitur aliquid quidditatiuum ſpecificatiuè, & ſic illud dicitur quidditatiuum, quod vltimo ponit rei in eſſe ſpecifico ſicut eſt differentia ſpecifica. Quarto modo dicitur quidditatiuum repræſentatiuè, & ſic illud quòd eſt repręſentatiuum alicuius eſſentiæ, ſiue ſit actus intelligendi, ſiue ſpecies intelligibilis, dicitur quidditatiuum iſto modo. Quinto modo dicitur quidditatiuum indicatiuè, & ſic illud dicitur quidditatiuum quod eſſentiam indicat vt diffinitio. Sexto modo dicitur quidditatiuum prædicatiuè, & appropriate[k], & ſic illud præciſè quod prædicatur in quid, [i] dicitur quidditatiuum. Et poſſet addi ſeptimus modus licet improprius, quòd aliquid dicitur quidditatiuum conſecutiue, & iſto modo propriæ paſſiones † conſequentes eſſentiam, poſſent dici quidditatiuę.

ANNOTA. MARGINALES.

a Diſtinctione. ⁋ *Quære Bonetum. 3. met. notabiliter ad propoſitum hic per totum & ſpecialiter de hac diſtinctione ex natura rei cum præciſione ſumpta, & alios formaliſtas vt noſti.*
b Quòd res. ⁋ *Nota quòd iſta diſtinctio videtur famoſa, ſed difficilis verificationis, quia licet ens quidditatiuè prædicetur de deo, & creatura, non tamen res, quia eſt entis paſſio,*

præterea

præterea vltima differentia eſt quiditas: ergo res, non ſic autem modus: quare diligenter conſidera.

† *Et ens.* ¿ *Quære copioſè Sco. in quoli. q. 3. arti. 2. hanc diſtinctionem in ſimili de re tractantem.*

Tange hic quid eſt eſſe in aliquo ex natura rei, & quid formaliter propter contentioſos. quare notanter in Sco. diſtin. 45. pri. reportationum. q. 2. pondera etiam hic per totum, quòd duplex eſt diſtinctio ex natura rei. ſimpliciter. videlicet, & ſecundum quid. de quibus, & earum conditionibus quære reportationum Sco. di. 33. ſingulariſſime. Adde ex. 1. q. pro'o. reportationum plura hoc.

c *Scilicet.* ¿ *Hic patet, quòd erit alia via inueſtigandi hanc diffinitionem, quàm per oppoſitiones.*

d *Scientiam.* ¿ *Aduerte hic quid ſit attributum, & quotiens accipitur quare Sco. 26. diſtin. 1. & 1. q. quoli. & in 1. confla. F. diſt. 8. q ſi. optime. Similiter tange quid notio, & quot, & quæ. quare Sco. 1. reporta. diſt. 28. q. 3. optime. & 1. q. quoli.*

† *Doctor.* ¿ *Vide in Sco. 1. q. quolib. & 35. diſt. pri. reporta. aliqua ad idem*

† *Propriè.* ¿ *Pondera ly proprie. Tange hic plura de abſtractionibus, vt ſcis. Vide Fran. in confla. di. 6. q. 4. ad hac.*

e *Econuerſo.* ¿ *Tange inſtantiam hic ex dictis doct. in quolib. q. 16. arti. 3. vbi vult, quòd omnis eſſentia eſt natura. ſed patet ſolutio quia loquitur extenſiue de natura. vt habet in ſimili. 1. q. prolo. ſoluendo rationes philoſophorum.*

† *Qualitas.* ¿ *Diligenter conſidera qualiter qualitas eſt natura, quia videtur eſſe contra Ariſt 2. phyſi. 1. con. 3. & ſequẽ. Si ſubiectum ſe habet ad habitum ſicut cauſa ad effectum, vt inquit Scot. in Prologo primi:*

† *Quidditas.* ¿ *Si quidditas ſub modo eſt eſſẽtia, & ĩ diuinis ſunt plures quidditates ſub proprijs modis in via Sc. igitur plures eſſentiæ ſi loquatur demonſtratio qui eſt exiſtentia facilis eſt ſolutio qui a vnica eſt in diuinis ſicut, & eſſentia. ſi vero intelligat indifferenter. dic quòd vna eſt eſſentia radicalis licet forte plures formales, vel negãdum eſt, quòd ſint quidditates, ſed tantum formalitates eiuſdem quiditatis, vel dic aliter ſi ſcis.*

e *Cum modo.* ¿ *Conſidera an loquitur præcisè de exiſtentia an indifferen-*

indifferenter de omni modo intrinſeco: ſi primo modo videtur inſt n:ta illa ar. 4. minus principalis, conſidera. Deinde aduer te ne decipiaris in diffiniendo formalitatem primo modo dictam.

† *Et ſic.* § *Quare Ant. and. 4. meta. q. de formalitate negatio nis. & Bonetum & F. & alios.*

† *Secundo.* § *Tange hic plura de obiecto intellectus. vide Scot. 3. diſtin 2. q. fin. Conſidera an modi intrinſeci ſint formalitates iſto primo modo: quare. 7. diſt. pri. & 6. q. quolibeti. Sco.*

f De modis. § *Videtur ergo, quòd modus intrinſecus non eſt realitas obiectiua. ſimiliter non mouet neque terminat actum intellectus quare male dictum eſt, quòd eſt formalitas primo modo. Dic quòd cum alio terminat, ſed non per ſe, vel quòd per ſe ſaltem in cognitione abſtractiua, & tunc nedum realitas, ſed etiam formalitas, vt ab ea præſcindit terminat conſidera.*

† *Capitur.* § *Formalitas tertio modo, eſt rõ obiectiualis in re ex natura rei potẽs terminare intellectum, licet non neceſſariò moueat incluſa in aliquo quidditatiuè, vel includens aliquid quidditatiuè. Et eſt idem, quod ratio formalis entis realis diuiſi in Deum & creaturam.*

† *Indiuiduorum.* § *Vide ea, quæ notaui ſuper. 9. q. prædicabilium Sco. copio è ad propoſitum. & Vide Scot. 3. diſtinct. 2. q. 6. & alibi.*

g Modo. § *Hoc modo forma, vel differentia maximè finalis dicitur rei ſubſtantia, vel eſſentia, vel quod quid eſt ſeu quiditas, vide Sco. 7. meta. & 22. diſt. 3. & 11. diſt. 4. & alibi.*

h In quid. § *Eſſentiale, vel quiditatiuum eſt in pluſquam dictum in quid. quare in theorematibus, & in q. de differentia ſuper Porphyrium, & adde plura bene ponderando.*

† *Paſsiones.* § *Sic ſalua, quòd eſt eadem eſſentialiter ſubiecto, & aliter, vt noſti.*

HIS notatis pono duas concluſiones. Prima eſt iſta: illa ſunt idem ex natura rei, de quibus duo prædicata oppoſita, ſecluſo opere intellectus collatiuo [a] verificari non poſſunt, vt homo eſt homo. ſor. eſt ſor. Secunda concluſio illa diſtinguuntur ex natura rei, ſiue modaliter, de quibus, ſeu inter quorum extrema, duo contradictoria ſecluſo opere in

tellectus verificari poſſunt: ſic ſe habent diffinitio † & diffinitum: [b] quia ſecluſo opere intellectus demonſtratio eſt ſaltem conſtitutiua, diffinitum vero non. totum etiam & partes loquendo de toto metaphyſico, & non de toto phyſico, quia certum eſt, quòd ſecundum viam doctoris totum phyſicum, & ſuæ partes diſtinguuntur realiter, & pluſquam ex natura rei: Totum autèm metaphyſicum, quod non componitur ex re, & re, ſed ex realitate, & realitate, diſtinguitur ex natura rei præciſe à ſuis partibus ſic, quòd nō realiter. Totum enim ſecluſo opere intellectus dicitur conſtitutum, partes non. Conſtitutum autem & non conſtitutum contradicunt. Similiter ſuperius præter opus intellectus eſt multiplicabile in plura. inferius vero non. multiplicabile, & non multiplicabile contradicunt. Sic etiam in diuinis diſtinguuntur: eſſentia diuina, & relatio puta paternitas: quod probat Sco. ſecunda diſtin. primi ſententiarum. parte. 2. q. 1. quia † eſſentia diuina eſt communicabilis tribus perſonis. paternitas non. pater communicat eſſentiam filio per generationem, & tamen nō communicat ſibi paternitatem: ergo oportet, quòd ſit aliqua diſtinctio ante omnem actum intellectus collatiuum inter eſſentiam diuinam, & paternitatem. Similiter argueretur, quòd pater, & filius communicant eſſentiam Spirituiſancto, & tamen non communicant ſibi ſuas notiones, ſcilicet paternitatem, & filiationem. Nolo tamen dicere, quòd eſſentia diuina non diſtinguitur pluſquam ex natura rei, & relationibus in diuinis, quia etiam diſtinguuntur formaliter, vt dicetur poſtea. Hac etiam diſtinctione diſtinguitur modus intrinſecus ab ea cuius eſt modus: ſicut finitas ab humanitate, infinitas à diuinitate.

Annota. Marginales.

a Collatiuo. } *Aduerte propter ſophiſtas qualiter excluditur opus intellectus, vel cauſantis, vel cognoſcentis. diſtinctio ex natura rei ponitur ſecluſo opere intellectus. primo modo cuius oppoſitum ponitur in diſtinctione.*

† Diffinitio. } *Tange hic de diſtinctione diffinitionis à diffinito plura, quare Sco. 2. diſt. 1. q. 2. & ſuper lib. poſte. vt noſti &*

aubi

alibi. & vbique contemne garruloſos nominales, & obſtinatos thomiſtas de multiplici acceptione diffinitionis, & diffiniti, & quomodo hic ſumitur tange, quia non eſt hic ſermo de illis formaliter captis.

b Diffinitum. § Introducatur hic diſputatio ſequens magiſtri Stephani Burliſer, & cui voluerit lector adhæreat: ſed quia vt dixi iſte numerus diſtinctionum famoſe apud ſcotiſtas acceptatur, defendatur, & ſoluantur motiua iſtius præclari viri, vt infra notabo in margine eiuſdem diſputationis breuibus ſuperfluas gloſas omittendo quorundam in dictam diſputationem pro & contra tempus, & cartam maniter cõſumentium, & ideo tanquam inutiles omittantur, & ad fontem ſcoticum vbique recurratur.

† Eſſentia. § Hoc argumentum eſt efficaciſſimum contra aduerſarios duræ ceruicis, quia fundatur in primo principio ſecluſa rationis operatione.

EST autem † modus intrinſecus ſecundum Sco. 8. di. pri. q. 4. qui additus alteri non variat rationem formalem conſtituti per ipſum, † vel remotus ab illo, ideſt qui de ſe nullam rationem formalem dicit. Modus enim intrinſecus eſt inconceptibilis per ſe, quia non concipitur niſi cum illo cuius eſt modus. Et dicunt aliqui, quòd dicitur modus intrinſecus [a] ex eo, quia non intrat rationem formalem illius cuius eſt modus intrinſecus, nec debet [b] propriè concedi, quòd diſtinguit à tali re formaliter. Modi intrinſeci in diuinis ſecũdum aliquos ſunt infinitas, neceſſitas, æternitas [c] & exiſtentia, † licet eſſe exiſtere videatur eſſe de conceptu formali Dei, & quiditatiue in primo modo dicendi per ſe de Deo prædicetur ſecundum doctorem in ſecunda di[..]. pri. In creaturis ſunt modi intrinſeci actus, & potentia, contingentia, intenſio, & remiſſio exiſtentia [d] & ſic de alijs. Iſti modi opponuntur inter ſe, quia vnus alteri ſicut infinitum finito: contingẽs neceſſario, & ſic de alijs. Omnes iſti modi intrinſeci nec intrant quiditatem nec differunt ab ea formaliter poſitiue, ſed bene negatiue: hoc eſt, quòd non ſunt de ratione formali ipſius quiditatis: quorum ſunt modi intrinſeci. & tales modi reducuntur ad illud genus in creaturis, cuius eſt ſua quidi-

tas. [c] Landulphus tamen in ſuo primo in prologo tenet oppoſitum cum quo multi tenent, quòd modus intrinſecus eſt idē formaliter cū illo cuius eſt modus intrinſecus, videlicet conſtituti per ipſum,& exemplificat de infinitate quæ eſt modus intrinſecus Dei,& eſt de quiditate ſeu de ratione quiditatiua ipſius Dei. hoc etiam videtur tenere doctor in quolib. † quia ex eo, quòd natura diuina eſt infinita, eſt natura diuina. cum natura diuidatur, quia alia eſt finita. & iſta eſt creaturarum: alia autem infinita, & iſta eſt natura diuina. Sed quærendum eſt, quæ ergo eſt differentia inter modum intrinſecum, & differentiam, cum vtrunque ſit de ratione quiditatiua ſui conſtituti? Dico, quòd maxima eſt differentia. Primò quoniam differentia dicit realitatem actualem qualitatiuam, quæ præſupponit realitatem potentialem quam contrahat, [f] & ſic vbicunque eſt differentia propriè accipiendo differentiam ibi eſt compoſitio realitatis potentialis, & realitatis actualis, quæ compoſitio ſufficit ad hoc quòd aliquid ſit per ſe reponibile in prædicamento non ſic eſt autem de modo intrinſeco ſecūdum Sco.di. 8.primi.imaginatur enim Scot. & ſubtiliter, quòd ens dicit conceptum quiditatiuum dictum de Deo, & creatura in quid, qui contrahitur per aliquos conceptus dicentes quale. ſed nec iſte conceptus dicens quid dicitur conceptus generis,nec illi cōceptus dicentes quale ſunt conceptus differentiarum: quia iſte conceptus quiditatiuus eſt communis ad finitum, & infinitum qualis communitas non poteſt eſſe in conceptu generis,cum talis conceptus ſit neceſſario limitatus.Iſti autem conceptus contrahentes dicunt modum intrinſecum ipſius contracti,& non aliquam realitatem perficientem illam. differentiæ autem non dicunt modum intrinſecum realitatis alicuius generis: † quia in quocunque gradu intelligatur animalitas non propter hoc inuenitur rationalitas, vel irrationalitas eſſe modus intrinſecus animalitatis. [g] ſed adhuc intelligitur animalitas in tali gradu perfectibilis † à rationalitate,& irrationalitate.

Annota. Marginales.

† *Modus.* § *Tange numerum ordinem,& ſufficientiam modorum intrinſecorum hic quære in Scot.q.1.prolo. reportationum.*

&

& in Fran. di. 8. 1. conſta. & alibi. & in Boneto, & formaliſtis quos noſti.

† *Vel* ʒ *Aduerte nunquid modus conſtituat quia tunc infinitas erit prior ex natura rei deitate, & gradus formæ ipſa forma contra doct. di. 17. primi. & hic patet in littera.*

a Ex eo. ʒ *Magis ſapit, quòd capiatur poſitiuè, quàm negatiue.*

b Propria. ʒ *Nota ly propria, ſed tange inſtantiam ex 6. q. quolib. Sco. ti. & dic conſequenter.*

c Aeternitas. ʒ *Aduerte nunquid æternitas ſit modus intrinſecus ab exiſtentia diſtinctus.*

† *Licet.* ʒ *Tange inſtantiam de exiſtentia ſi in diuinis eſt de eſſentiali conceptu adducendo ea, quæ notaui. 1. q. q. ex illis regulis qualis eſt ordo, &c. & quicquid natum eſt eſſe de eſſentia, &c. dic, quòd non eſt eiuſdem rationis quo ad primum, & quòd tantum in diuinis verè ineſt quoad ſecundum, vel aliter cogitando, ſcilicet tunc poſita hypotheſi.*

d Exiſtentia. ʒ *Aliqui enumerant hæc ceitatem, ſed non de mente Sco. vt videtur ex. 3. diſtin. & q. 6. ſed tu bene omnia pondera.*

e Landulphus. ʒ *Opin. Landulphi, ſed alia via magis videtur de mente Sco. vbique, & ſpecialiter. q. 6. quolib. & 31. diſt. primi. reporta. q. 2. quære. q. 2. quare tota iſta digreſsio licet ſit ſubtilis non tamen neceſſaria, ſed omnia bene ponderabis, quia vtraque via ſecurè teneri poteſt. Quære Bonetum. 3. Meta. ad oppoſitum, & propoſitum, & alios, vt noſti.*

† *Quia.* ʒ *Vide. q. 3. 5. 6. & alibi, vt ſcis, ſed caute tamen, quia hoc non videtur aſſerere, ſed oppoſitum potius ſi tamen aliam viam cum Landulpho tenebis. dic, quòd manet infinitas formaliter, quia non eſt eadem formaliter eſſentia, licet e contra eſſentia ſit formaliter eadem ſibi, ſed an reſultat conceptus per ſe vnus ex vtroque conſidera ſicut in ſimili de perſona, & proprietate.*

f Contrahat. ʒ *Et ideo verum eſt, quòd omne ſic determinabile eſt potentiale, & per conſequens facit compoſitionem. quod non reperitur in ente. & propter hoc deſtruitur Achilles Thomiſtarum contra vniuocationem entis. de hoc. 3. di. 1. q. 3. notanter doct. tangit in reſponſione ad primum argumentum.*

f Quia. ǁ *Quære plura ad propoſitum in theorematibus Scot. & ex q.7. Meta. eiuſdem, & alibi ſæpe.*

g Sed adhuc. ǁ *Subtiliſſima eſt ſpeculatio Scoti de his modis, & habendi eſt ratio, ne ſint iſta ſine ratione poſita, quia tamen genus quodlibet eſt formaliter quantum ſecluſa differentia nõ autem ipſum ens, ideo patet veritas, & cauſa veritatis, ſed quid de modis intrinſecis quantarum quiditatum præſertim indiuidualibus?*

† A rationalitate. ǁ *Conſidera an modus ita perficiat quiditatem.*

Conſidera multiplicitatem formalitatis ſuperius aſsignatam pro, & contra ponendo, vel negando modum aliam formalitatem ab eo cuius eſt impor are.

SED quæres quomodo poteſt conceptus communis Deo & creaturæ realis accipi niſi ab aliqua realitate eiuſdem generis, & tunc videtur, quòd ſit potentialis ad illam realitatem à qua accipitur conceptus diſtinguens, & tunc videtur eſſe idem iudicium de ente, & modis intrinſecis ipſum contrahentibus ſicut de conceptu generis, & differentiarum. ergo ſi conceptus generis, & differentiæ neceſſario faciat compoſitionem aliquam in illo in quo ſunt: ſimiliter videbitur dicendum de ente, & de ſuis modis intrinſecis ipſum contrahentibus. Confirmatur, quia ſicut duæ ſpecies conueniunt in realitate generis, & differunt per differentias, ita etiã Deus, & creatura conueniunt quiditatiue in ente, & differunt per modos intrinſecos. Reſpondeo breuiter ſecundum doctorẽ prædictum, [a] quando intelligitur aliqua realitas cum ſuo modo intrinſeco, ille conceptus non eſt ita ſimpliciter ſimplex quin poſſit concipi illa realitas abſque modo iſto, ſed tunc, eſt conceptus imperfectus illius rei. poteſt etiam concipi cum illo modo, & tunc eſt perfectus † cõceptus illius rei. Exemplum ſi eſſet albedo in 8. gradu intenſionis, quantuncunque eſſet ſimplex, omnino in re, poſſet tamen concipi ſub ratione albedinis tantæ, & tunc perfecte conciperetur conceptu adæquato ipſi rei, vel poſſet concipi præciſe ſub ratione albedinis, & tunc conciperetur conceptu imperfecto, & deficiente à perfectione rei. Conceptus autem imperfectus

poſſet

poſſet eſſe communis albedini illi, & alij, & conceptus perfe ctus proprius eſſet. Requiritur ergo diſtinctio inter illud à quo accipitur conceptus communis. & inter illud à quo accipitur conceptus proprius in Deo, & creatura, non quidem ſicut diſtinctio realitatis, & realitatis, ſed ſicut diſtinctio realitatis † & modi proprij intrinſeci [b] eiuſdem, quæ diſtinctio ſufficit ad habendum conceptum perfectum, & imperfectũ de eodem, quorum imperfectus ſit communis, & perfectus ſit proprius, ſed conceptus generis, & differentiæ requirunt neceſſario diſtinctionem realitatum, non tantum eiuſdem realitatis perfectè, & imperfectè conceptæ Iſtud poteſt declarari ſic, ſi ponamus aliquem intellectum perfecte moueri à colore ad intelligendum realitatem coloris, & realitatem differentiæ, quantuncunque habeat perfectum conceptum adæquatum primæ realitati à qua accipitur conceptus generis, non tamen habet in hoc conceptum realitatis à qua accipitur differentia nec econuerſò, ſed habet ibi duo obiecta formalia, quæ nata ſunt terminare diſtinctos conceptus proprios. Si autem eſſet tantum diſtinctio in re ſicut realitatis, & ſui modi intrinſeci, non poſſet intellectus conceptum proprium † habere illius modi intrinſeci, & non rei: [c] ſed in illo conceptu perfecto haberet vnum obiectum adæquatum illi, ſcilicet rem ſub modo.

Annota. Marginales.

a Quando. ⁊ *Contra hoc eſt argumentum difficile, quia ſi modus nullam facit compoſitionem ſequitur, quòd tantæ ſimplicitatis erit creatura in conceptu entis quantæ eſt Deus, quod eſt impoſſibile. reſponſionem quære. 8. diſt. pri. q. 1. modum etiã compoſitionis hic requiſita quære ab Auer. tertio de anima. commen. 14.*

† *Perfectas.* ⁊ *Ergo modus perficit, vt differentia. Conſidera bene ponderando pro & contra.*

† *Realitatis.* ⁊ *Caſte declara ly realitatis, & rationem horum terminorum in hac digreſsione, ſcilicet conceptus realitas determinabilitas, & perfectibilitas, & huius varietatem ponderabis bene.*

Tange hic plura de realitatibus differentia, & generis, & differentia earum. Quare in q.7. Meta. & in theorematibus, & in q.logicalibus Sco.

b Eiuſdem. ⁊ *8.diſt. 1. vbi ſupra ſoluendo 1. principale. vide idem 2. diſt. 1.q. 2. hinc ſequitur, quòd conceptus diuinitatis non ſit ſimpliciter ſimplex.*

† *Proprium.* ⁊ *Tange etiam inſtantiam hic, quia prius dixit, quòd modus dicit conceptum qualitatiuum, & infra parum poſt hoc idem videtur dicere. videtur igitur male dicere in littera, & contradicere, dic conſequenter recurrendo ad obiectum adequatum, & non adæquatum primarium & ſecundarium per ſe prima parte non primo. & ſimiliter ex parte actus ad reflexam rectum, & diſcurſiuum, & huiuſmodi, ſed omnia bene conſidera, loquitur etiam forte de cognitione perfecta, & intuitiua.*

Adde plura in ſimili de modis intelligendi, vt alibi habes, & notaui.

c Non rei. ⁊ *Contra modus eſt formalitas primo modo dicta dic conſequenter ponderando, vt notaui hic, & alibi plura.*

ET ſi dicas, ſaltem conceptus communis eſt indeterminatus & potentialis ad ſpecialem conceptum, vt realitas ad realitatem: vel ſaltem conceptus entis communis nō erit infinitus: quia nullum infinitum eſt potentiale ad aliqd. Concedo ꝙ conceptus ille communis Deo & creaturæ. nec de ſe eſt finitus nec infinitus: quia ſi eſſet infinitus de ſe. non eſſet de ſe communis Deo & creaturę finito & infinito. [a] Si etiam eſſet de ſe finitus, ita ꝙ de ſe includeret finitatem, tunc non competeret infinito. & ratio iſtorum duorum dictorum eſt, quia quod conuenit alicui ſuperiori de ſe, vt eſt indifferens ad omnia ſua inferiora, conuenit omnibus ſuis inferioribus. intelligendo ꝙ illud prędicatum conueniat ſuperiori ſic indifferenti habenti ſuppoſitionem perſonalem: ſed debet iſte conceptus dici indifferens ad finitum & infinitū. & ideo poteſt concedi ꝙ eſt finitus negatiue. i. non ponens infinitatem & vt ſic eſt determinabilis [b] per iſtos modos intrinſecos qui ſunt finitas & infinitas. Sed ſi arguas. ergo realitas a qua accipitur eſt finita. non ſequitur, non enim accipi-

tur

tur ab aliqua realitate, vt conceptus adæquatus realitati, ſiue vt perfectus conceptus illi realitati adæquatus, ſed diminutus, vel imperfectus. intantum etiam ꝙ ſi iſta realitas a qua accipitur videretur perfecte & intuitiue, intuens ibi nõ haberet diſtincte diſtincta obiecta formalia. ſ. realitatem & modum: ſed idem obiectum formale. tamen intelligens intellectione abſtractiua propter imperfectionem illius intellectionis poteſt habere vnum pro obiecto formali, licet non habeat alterum.[c] hęc Sco vbi ſupra. & ſic patet ꝙ licet modus intrinſecus ſecundum iſtum modum dicendi pertineat ad rationem quiditatiuam ſicut & differentia, tamen valde differunt vt dictum eſt. Secundo [d] differunt modus intrinſecus & differentia, quia modus intrinſecus variat ſolum rationem quiditatiuam, accipiendo rationem quiditatiuam pro conceptu quidditatiuo illius cui additur ſiue contracti per ipſum. Differentia vero variat rationem quiditatiuam & formalem, & ſic intelligitur dictum Scoti, ꝙ modus intrinſecus eſt qui additus alteri non variat rationem formalem. † Non n. dicit ꝙ non variat rationem quiditatiuam ſed formalem, quia quiditatiuam bene poteſt variare, vt patet de finitate & infinitate quæ variant rationem ſeu conceptum quiditatiuum ipſius entis. Quę autem differentia ſit inter rationem quiditatiuam ſolum & quiditatiuam & formalem ſimul, forte aliàs dicetur. ſolum iſtud dico pro nunc ꝙ ratio quiditatiua & formalis conuenit ſolum ſpeciei ſiue ſpecialiſſimæ ſiue ſubalternę, & omnis & ſola talis ratio debet habere genus & differentiam ipſam conſtituentia. vt patet per Porph. in prędicabilibus. † Ratio vero quiditatiua poteſt cõuenire omnibus alijs habentibus conceptum cõmunem quiditatiuum & proprium qualitatiuum. † Et ſic ratio quiditatiua & formalis eſt, quę datur per priora quę ſunt de eſſentia diffiniti. & ſic patet ſecunda differentia inter modum intrinſecum & differentiam.

Annota. Marginales.

a Si etiam. ʒ *Nota, quòd hic doctor non ſoluit primam partem inſtantiæ de potentialitate conceptus entis, ſed dic vt ſupra notaui.*

Per

b Per iſtos. } *Caſte declara ly determinabilis, vide notanter in theoremat: us Scoti.*

c Alterum. } *Conſidera an indifferenter vtrunque an pracipuè quidditatem.*

d Differunt. } *Diligenter intellige hanc ſecundam differentiam, non vt verba ſonant, quia ſi modus intrinſecus non variat rationem formalem & quidditatiuam neque etiam differentia ſui contracti per ipſam, & ideo ſpeculare nunquid etiam conſiderata ſub illis rationibus quiditatiuis variatis formaliter diſtinguantur.*

† *Formale.* } *Tange hic plura, & an ſint voluntarie dicta an certe rationi conſona examina.*

† *Prædicabilibus* } *Cat de ſpecie, & differentia.*

† *Qualitatiuum.* } *Hic videtur contradicere ſibi doctor, quia tunc ens non habebit rationem quidditatiuam, neque Deus, neque ſubſtantia, vt eſt genus generaliſſimum, quia nullum iſtorum habet conceptum communem quidditatiuum, & proprium qualitatiuum, quia Deus non eſſet ſummè ſimplex, ſoluenda eſt contradictio, quia y, & ſumitur diuiſim, & non copulatim.*

EX prædictis infero ꝙ quiditas & eius modus intrinſecus & modi intrinſeci adinuicem,& omnia quæ ſunt in recta linea prædicamẽtali diſtinguuntur ex natura rei abinuicem Et ſimiliter ens a Deo & creatura, & breuiter quodlibet conſtitutiuum a ſuo conſtituto.omnia.n.iſta diſtinguuntur ſecluſo opere intellectus, & non diſtinctione reali proprie capiendo diſtinctionem realem.ergo aliqua diſtinctione media inter diſtinctionem rationis & realem iſto modo ſumptam. [a] Hãc diſtinctionem mediam voco ex natura rei. quæ vt patet ex vi vocabuli niſi a proteruo negari non põt. licet diſtinctionem inter modum & quiditatem Franciſcus modalem appellauerit † tanquam a denominatione imperfectiori & ignobiliori. Sed contra iſtam diſtinctionem ab aduerſariis noſtris arguitur ſic. Vel diſtinctio ex natura rei eſt præter opus intellectus.vel per opus intellectus.ſi ſolum per opus intellectus. ergo eſt diſtinctio rationis ſolum per vos, qui ſic diffinitis diſtinctionem rationis.Si eſt præter intelle-

ctum.

ctum.ergo eſt diſtinctio realis,quorum vtrũque negaſtis. Dico ꝙ diſtinctio realis poteſt capi dupliciter.vno modo large pro omni diſtinctione quæ eſt ſecluſo opere intellectus. Et ſic inter diſtinctionem rationis & diſtinctionem realem non eſt diſtinctio media.& ſic dico ꝙ diſtinctio ex natura rei eſt realis † iſto modo capiendo diſtinctionem realem. Alio modo capitur diſtinctio realis proprie quæ eſt inter [b] rem & rẽ. & ſic dico ꝙ inter diſtinctionem realem & diſtinctionem rationis eſt diſtinctio ex natura rei media,& formalis. ex hoc patet ꝙ diſtinctio ex natura rei eſt reſpectus qui oritur ex proprijs rationibus formalibus terminorum ſecluſo quocũque actu potentiæ collatiuæ.& hæc de ſecundo articulo huius ſecundi articuli principalis.

ANNOTA. MARGINALES.

a Sumptam. ꝫ *Pondera hoc per totum an detur proceſſus in infinitum in his iſtinctionibus, quia quæro de illa diſtinctione qua aliqua diſtinguuntur cum ſit in re ex natura rei, ipſa ergo diſtinguitur ex natura rei,vel ab alia diſtinctione,vel ab alio alio ſaltim,igitur alia diſtinctione, & ſic in infinitum.Vide Sco.in 2.diſtin.1.q.5. in ſolu.q.parte,1.ad finem in ſimili, & 5. meta.q.de relatione, & alibi ſæpe.*

† Appellauerit. ꝫ *Quære in formalitatibus ſuis, & 8.diſtinct. pri.conſta.*

† Realis. ꝫ *Vide etiam ex dictis hoc,quòd diſtinctio iſta ſit relatio realis, & hoc oſtendit Franciſcus, ſed extrema non ſunt diſtincta realiter,quod videtur contra Sco. diſtin. 31. pri. & q.9.quoli.dic conſequenter ponderando. quære.3.diſtinct. pri. & 26.eiuſdem, & vbi ſupra, & 2.diſtinctio.11.q 10. & 25. eiuſdem ea,quæ notaui, & alibi ſæpe ad hæc. Quære in theorematibus Sco.plura ad propoſitum.*

b Rem, & rem. ꝫ *Qualiter accipitur hoc res pondera ex ſæpe dictis ſumitur enim pro re ſubſiſtentia, vel ſeorſum exiſtentia.*

Tertius Articulus partialis.

QVANTVM ad tertium articulum in quo videndum eſt de identitate, & diſtinctione formali ſunt aliqua notanda. Primo notandũ eſt, q; formalitas venit de formali, & formale de forma † forma autem dicitur multipliciter. Vno modo dicitur forma prout eſt altera pars compoſiti, & hæc appellatur forma partis. Alio modo poteſt accipi pro forma totius.[a] videlicet pro tota ipſa natura abſtractiue ſumpta ſicut humanitas dicitur forma totius non per informationem materiæ, ſed qua ſuppoſitum eſt quiditatiue homo. forma primo modo dicta eſt per ſe terminus formalis generationis, ſed forma ſecundo modo dicta eſt terminus per ſe primus, & adæquatus ipſiuſmet generationis. Alio modo † dicitur forma de omni ſubſtantia immateriali eo modo quo Deus, & intelligentiæ dicuntur formæ. Alio modo accipitur pro forma accidentali. Alio modo accipitur [b] pro quacunque ratione ſub qua ex natura rei aliquid poteſt concipi. † Et ab iſta forma vltimo modo ſumitur formalitas de qua hic intendimus. vnde licet ab vtraque forma proportionabiliter nominetur formalitas, non tamen ſic intendimus hic de ea. ideo formalitas hic intenta nihil aliud eſt, quàm ratio obiectiualis ſub qua vnaquæque res concipi poteſt ex natura rei, & dicitur formalitas à forma iſto modo propter ſimilitudinem [c] quam habet cum forma primo modo, & ſecundo modo dicta, quia ſicut forma iſtis duobus modis capta eſt ratio cognoſcendi rem cuius eſt, [d] ita etiam forma, vel formalitas hoc vltimo modo dicta. Secundo eſt notandum, quòd hæc dictio formaliter † eſt modalis dictio aduerbialis, & determinatiua, & ſumitur quinque modis, vt ait Franc. in prima diſtin. 8. Primis tribus modis ſumitur, vt dicit determinationem copulæ propoſitionum primi modi per ſe, [e] vt cum dicitur primo modo homo formaliter eſt animal. Secundo modo homo formaliter eſt rationalis. Tertio modo homo formaliter eſt animal rationale. Quarto modo ſumitur formaliter, vt notat formam, vel determinatio-

nem

nem alicuius per denominationem intrinſecam ipſum denominantem, vt homo formaliter eſt riſibilis. homo formaliter eſt albus, & ſic de alijs. Quinto notat actum, vel operationem, quo, vel, qua quis agit vel patitur, vel operatur, d vt cum dicitur Petrus intellectione formaliter intelligit, viſione formaliter videt, & ſic de alijs.

ANNOTA. MARGINALES.

† Forma. ꝫ *Tange interpretationem ſeu etymologiam vocabuli huius nominis forma hæc ponderando.*

a Videlicet. ꝫ *Vide Sco. in 3. diſt. 2. & 7. & 8. me. de hac forma totius, vt ſcis, & terminis generationis.*

† Modo dicitur. ꝫ *Quare Platonem proclum Boetium, & auctorem 6. principiorum, & alios, vt noſti ad hoc.*

b Accipitur. ꝫ *Vide ſupra in deſcriptione formalitatis.*

† Concipi. ꝫ *Ergo modus intrinſecus eſt formalitas conſidera. S. i. vnaquæque.*

c Similitudinem. ꝫ *Omnes transferentes, & cat. 6. Topic. c. 2.*

d Ita etiam. ꝫ *Quia ſicut vnumquodque ſe habet ad eſſe, &c. 7. Meta. tex. com. 4.*

† Eſt modalis. ꝫ *Pondera quando eſt determinatio inhærentis, & quando inhærentiæ.*

e Vt cum. ꝫ *Qualibet pars diffinitionis eſt formalis forma, tota vero totius. 7. Meta. t. c. 35.*

f Operatur. ꝫ *Tunc vere eſſet determinatio quarti modi perſeitatis.*

TErtiò notandum quòd quadruplex eſt prædicatio, prima eſt quidditatiua & formalis † vt eſt primus modus dicendi per ſe, & hæc habet. 4. gradus. Primus gradus eſt quando per ſe ſuperius in quid prædicabile prædicatur de ſuo per ſe inferiori, vt quando ens prędicatur de deo & creatura, vel genus de ſua propria ſpecie, vel ſpecies de ſuo proprio indiuiduo. Secundus gradus quando prædicatum intrinſecum dicens quale prædicatur de illo cui conuenit intrinſece, vt differentia de diffinito, vel modus intrinſecus de cõ

ſtituto

ſtituto per ipſum, ſecundum illam opinionem quam ſuperius recitaui præcedenti arti. Exemplum primi membri huius ſecundi gradus vt homo eſt rationalis. Exemplum ſecũdi, vt Deus eſt infinitus, vel eſſentia diuina eſt infinita. Notandum tamen eſt quòd ratiouale ſumitur dupliciter, [a] vno modo vt conſtituit tanquam pars formalis, nec iſto modo dicit aptitudinem, ſed eſt differentia vel tenens modum differentiæ. Alio modo vt dicit aptitudinem ratiocinandi, † & ſic eſt propria paſſio, nec iſto modo facit prædicationem quidditatiuam, quia nulla aptitudo pertinet ad primum modum dicendi per ſe. Prædictam diſtinctionem ponit Franc. ſuper por. c. de differentia. Tertius gradus eſt quando tota ratio intrinſeca prædicatur de diffinito, [b] vt homo eſt animal rationale. Quartus gradus eſt quando idem prædicatur de ſeipſo, vt homo eſt homo, † Et capitur hic prædicatio quidditatiua vt diſtinguitur contra prędicationẽ in qua prędicatur aliquid extraneũ, quia vt dicit Boe. hæc propoſitio, homo, nõ eſt homo eſt proprie quidditatiua prædicatio, quia nihil idẽ omnimode eſt de quidditate ſui ipſius, ſed large eſt qdditatiua prout diſtinguitur cõtra denominatiuam, & iſti quatuor gradus faciunt primum modum dicendi per ſe. Aſſignantur etiam alij tres ab Ariſto. primo poſt. t. c. 9. [c] Et ſic ſecundus modus dicendi per ſe eſt quando propria paſſio prædicatur de ſuo ſubiecto, & iſte modus habet duos gradus. Primus eſt quando adęquata paſſio prædicatur de ſuo adęquato ſubiecto primo vt homo eſt riſibilis. Secundus gradus eſt quando paſſio adæquata ſuperiori de per ſe inferiori ad ſubiectũ prædicatur, vt ſor. eſt riſibilis. Tertius modus non eſt prædicãdi ſed eſſendi, & iſto modo omnia per ſe ſunt quæ per ſe & non in alio exiſtunt, ſicut Deus, & omnes primæ ſubſtantiæ, † quia nullo modo ſunt in alio. Quartus modus dicendi per ſe eſt quando effectus formalis prædicatur de aliquo mediãte ſua cauſa formali, vel quando actus profluens id eſt progrediens à cauſa formali dicitur de effectu formali medianté cauſa formali, vel quando effectus prædicatur de ſuo immediato principio productiuo, [d] Exemplum primi, vt homo albedine eſt albus. Exemplum ſecundi, vt album albedine diſgregat, calidum calore calefacit. Exemplum tertij, intellectus intelligit, voluntas vult, & ſic de alijs.

ANNOTA-

ANNOTA. MARGINALES.

† Formalis. ʒ *Nota, quòd merito præponitur alijs iſta prædicatio, quia quidditas, & eſſentia prius conuenit quàm paſſio, vel aliquid extrinſecum de quibus alia dantur prædicationes vt patet conſideranti.*

Quare Bonet. 3. Met. & expoſitores communiter ſuper libros poſte. ad propoſitum hic, & maxime Linconienſem.

a Vno modo ʒ *Tange exemplum de practico, & ſpeculatiuo, vt q. 4. prol. & 1. Meta. notaui, & ſic de pluribus alijs.*

† Ratiocinandi. ʒ *Vide 5. Meta. tex. com. 23. ad propoſitum applicando.*

b Diffinito, ʒ *Tange hic plura pro, & contra de prædicatione diffinitionis, & ipſius diſtinctione à diffinito, & de modo prædicandi ipſius &c.*

† Homo eſt homo. ʒ *De hac prædicatione eiuſdem de ſeipſo vide primo Topi. c. 7.*

c Et ſic. ʒ *Pondera hic quid ſit prædicari, & quotiens ſumitur, & de veritate propoſitionis, & cauſa ipſius, & multa alia.*

Vide expoſitiones, & quæſtioniſtas ſuper 1. poſt. qui diſputant an 3. & 4. modus ſint modi inhærendi, vel ne.

† Subſtantia. ʒ *Conſidera diligenter uerba Philoſophi. 1. po. t. com. 9. nunquid ſecundæ ſubſtantia ſit in tertio modo, vt homo eſt, quia multi decipiuntur expoſitores.*

d Productiuo. ʒ *Conſidera etiam an maior in demonſtratione potiſsima ſit in quarto modo. Et ſi ſic qualiter infert ſecundum. ſi eſt maior perſeitas in ſecundo, quàm in quarto, & alia plura curio. è.*

SEd hic inſurgunt duæ difficultates. Prima eſt in quo modo dicendi per ſe ſunt propoſitiones in quibus prędicantur per ſe inferiora de ſuis ſuperioribus, vel paſſio inferioris de ſuperiori ad ſubiectum talis paſſionis. Dico breuiter cõtra multos quòd tales prædicationes nullo modo ſunt per ſe, licet enim tales † indiffinitę vel particulares ſunt neceſſa-

riæ non tamen ſunt per ſe, [a] probatur dupliciter ex intentione philoſophi, primo [b] quia dicit philoſophus quòd propoſitiones per ſe non conuertuntur, quòd non debet intellecti quòd non conuertuntur abſolute, cum conuerſio ſit adęquata paſſio propoſitionis ſaltem cathegoricę, ſed debet intelligi quòd non conuertuntur ita, alias propopoſitiones per ſe, ſed iſt eſt ꝑ ſe homo eſt animal, ergo iſta non erit ꝑ ſe, amal eſt homo, & idē eſt iudicium de omnibus alijs talibus. Secundo probatur, quia dicit philoſophus quòd per ſe infert de omni, ita quòd à propoſitione per ſe ad propoſitionē de omni eſt bona conſequētia, [c] ergo ſi iſta eſſet per ſe, animal eſt homo, iſta eſſet bona conſequētia, animal eſt homo, ergo omne animal eſt homo: cōſequens falſum, ergo illud ex quo ſequitur, videlicet quòd iſta ſit per ſe, animal eſt homo, & idem dico de iſta, animal eſt riſibile, † & de omnibus talibus. Secunda difficultas, in quo modo dicendi per ſe ſunt iſtę propoſitiones, homo albus eſt homo albus homo albus eſt homo, homo eſt homo albus, & ſimiles. Reſpondeo breuiter quòd nullo modo ſunt per ſe. Pro cuius declaratione ampliori noto tres regulas optimas, quæ habentur à Sco in primo diſ. 2. in materia de propoſitione ꝑ ſe nota, & in 3. diſ. 7. & 22. Prima regula eſt quòd de ratione in ſe falſa nihil verè & affirmatiue prædicatur, nec ipſa de aliquo prædicatur, immo nec ipſa de ſeipſamet. Iſta enim nō eſt vera, homo eſt homo irrationalis homo irrationalis eſt animal, homo irrationalis eſt homo irrationalis, nulla illarū eſt vera, & ſimile eſt iudiciū de omnibus alijs. Secūdā regula eſt quòd de illo quòd eſt in ſe ens per accidens, nihil per ſe prædicatur, nec de aliquo ipſum per ſe prædicatur, immo nec idem de ſeipſo. Nulla enim iſtarum eſt per ſe, homo quantus eſt homò, ſor. eſt homo quantus, homo quantus eſt homo quantus. Tertia regula eſt [d] quòd de conceptu per accidens ſiue contingenti, † nihil neceſſario prædicatur, nec ipſe de aliquo, nec idem de ſeipſo. Exemplum huius regulæ eſt, cum homo niger dicat conceptum contingenter vnum, nulla iſtarum eſt neceſſaria, homo niger eſt homo, homo eſt homo niger, homo niger eſt homo niger. Prima regula ſic poſſet perſuaderi, & breuiter, quia ſi iſta eſſet vera, homo irrationale eſt homo irrationalis de qua magis videtur, tunc ex vero ſequeretur

retur

retur falſum,probatur ſic,quia benè ſequitur,homo irrationalis eſt homo irrationalis, ergo homo irrationalis eſt homo,[d] à parte in modo ad ſuum totum. Et vltra, ergo homo eſt homo irrationalis per conuerſionem,& vltra,ergo homo eſt irrationalis,& irrationale eſt homo, ſed omnia iſta illata ſequuntur[e] ſcilicet homo irrationalis eſt homo irrationalis,eſt falſa, † quod eſt propoſitum. Secunda & tertia regula ſimul probantur per probationem tertiæ,quia ſi iſta eſſet neceſſaria † vel per ſe,homo niger eſt homo niger, ex neceſſario ſequeretur contingens, quod eſt falſum, vt probatum eſt in conſequentijs,probatur tamen conſequentia, quia bene ſequitur, homo niger eſt homo niger, ergo homo niger eſt homo, à parte in modo ad ſuum totum, & vltra conuertendo, ergo homo eſt homo niger,& vltra ergo homo eſt niger à parte in modo etiam ad ſuum totum: omnes iſtæ propoſitiones illatæ ſunt contingentes [f] ergo & iſta, homo niger eſt homo niger, eſt contingens, & per conſequens non neceſſaria nec per ſe, † & intelligo per ſe primo modo vel ſecundo modo dicendi per ſe,& ſic manent regulę infallibiliter verę. Et ſi arguatur quòd in iſtis, homo niger eſt homo niger, homo albus eſt homo albus, eſt pręđicatio eiuſdē de ſeipſo,ergo tales propoſitiones ſunt per ſe,& neceſſarię.Dico breuiter quòd quando dicimus quòd pręđicatio eiuſdem de ſeipſo eſt per ſe & neceſſaria, intelligendum eſt de prædicatione, in qua non prædicatur ens per accidens vel non ſubijcitur,& ſic patet reſponſio ad difficultatem.

Annota. Marginales.

† *Indifferentia.* ⁊ *Vide* 11.*diſtinct.*3.*q.*3.*in ſolu.principali.* *Pōderaly indiffinita,*⁊*vel particulares* 1.*poſte.c.de ſtatu principiorum.tex.com.*14.

a Sunt per ſe. ⁊ *In plus eſt neceſſarium,quàm per ſe.*1.*poſte.*

b Quia. ⁊ *Hac probatio procedit quo ad primam partem dubij,ſed ſequens ad vtranque, vt patet.* 1.*poſterio.c. de per ſe, & alibi.*

c Ergo ſi iſta. ⁊ *Tange inſtantiā hic,quia hac eſt per ſe.ſortes eſt homo,qua tamen non infert de omni, vt patet.*

D *Riſibile.* ⁊

† Riſibile. ʒ *Tange inſtantiam hic ex Sco.diſt.2.pri.q.2.vbi dicit doct.quòd paſſio inferioris demonſtratur de ſuperiori. dic, quòd loquitur de demonſtratione particulari, vt. 1.q.prolo.tangit, & copiosè alibi tetigi ſuper quadam. quaſt. eius in porphyrium.*

d Quod de ʒ *Nota, quòd Docto. non habet hoc tertium. immo ſcias, quòd non rectè probatur illa tertia regula, quia ex contingenti ſequitur neceſſarium.*

Vide ſuper 7. Meta. Scot. quaſt. 7. aliqua ad hac pro, & contra.

† Contingenti. ʒ *Conſidera an differant conceptus per accidens, & contingens. Hoc tertium tacuit Doc. vt patet.*

A parte in modo ad ſuum totum.

e A parte. ʒ *Conſidera an ſequitur conſequens prima conſequentia, quia eſt determinatio diſtrahens.*

f Scilicet. ʒ *Vide pro his conſequentijs Scotum. 2. diſt.1.q.2.in ſolutione principali ad finem qualiter tenent. & ratione cuius optime operando.*

† Falſa. ʒ *Quia ex falſis verum, ſed ex veris nil niſi verum 2.priorum.c.2.*

† Vel per ſe. ʒ *Poſſet ponderari hic illud.1.perher.omne, quod eſt quando eſt &c.& diſtingui de neceſsitate ſimpliciter, vel ſecundum quid vt ſcis.*

g Ergo, ʒ *Poſſet obijci contra dicta hic ex Sco.3.diſt.2.q.6.vbi dicit Doct.quòd hac eſt per ſe primo modo, ſuperficies alba eſt alba. Dic, quòd aliter ſentit.2.diſt.1.q.2. & 7.diſtinct. 3. ſed concordabis ipſum, vt alibi notaui. Duo enim requiruntur ad per ſeitatem propoſitionis, ſcilicet incluſio prædicati in ſubiecto, & vnitas per ſe extremorum, & ſic illa, ſuperficies alba eſt alba, eſt incompletè per ſe, quia ratione prima conditionis tantum, quare docto.non contradicit. Conſidera etiam an iſta Deus eſt homo, vel verbum eſt homo, ſit formalis, & qualiter vide Sco.1. diſt.3.*

† Nec per ſe ʒ *Hoc dicit ad differentiam quarti modi.*

SEcunda prædicatio eſt formalis prædicatio † & denominatiua & hæc habet quatuor gradus. Primus eſt quando differentia prædicatur de genere contrahibili per eam, vt animal

animal eſt rationale,& quando modus intrinſecus prædicatur de ſuo contracto vel contrahibili, vt cum dicitur, ens eſt infinitum, & ſic de alijs. Et ſi dicas quòd hic videtur contradictio, quia ſuperius dictum eſt ſuſtinendo opinionem Landulphi,quòd quando modus prædicatur de eo cuius eſt modus eſt prædicatio quidditatiua, hic dicitur quòd eſt prędicatio denominatiua,igitur. Reſpondeo & dico quòd non eſt contradictio,quia ſuperius dicitur quòd talis prædicatio eſt quidditatiua, ſi modus prædicatur de conſtituto per ipſum cum ſit de eſſentia ipſius ſecundum Landulphum, hic dico quòd eſt prædicatio denominatiua, quia prædicatur non de conſtituto ſed de contrahibili ꝑ ipſum, ſicut refert dicere,homo eſt rationalis,& animal eſt rationale,cum prima ſit quidditatiua, & ſecunda ſit denominatiua, ita etiam refert dicere, deus eſt infinitus, vel eſſentia diuina eſt infinita,& ens eſt infinitum,quare dico conſequenter quòd duę primæ ſunt quidditatiuę, ſecunda autem non, ſed denominatiuę tantum. Secundus gradus denominatiuę prædicationis eſt quando propria paſſio prædicatur de ſuo ſubiecto, & iſte gradus eſt ſecundus modus dicendi per ſe. Et eſt ſciendum quòd propria paſſio cum ſit eadem res cum ſuo ſubiecto ſecundum Sco. & ſuos ſequaces eſt reductiuè in illo genere ſeu prædicamento in quo eſt ſuum ſubiectum per ſe, [a] Tertius gradus prædicationis denominatiuæ & formalis eſt quando effectus formalis denominatiuè prędicat̄ de aliquo mediāte ſua cauſa formali, vt homo nigredine eſt niger,vel quando actus profluens à cauſa formali [b] dicitur de effectu mediante cauſa formali, vel quando effectus dicitur de ſuo immediato principio productiuo, [c] & iſte gradus eſt quartus modus dicendi per ſe. Quartus gradus prædicationis denominatiuę formalis eſt quando accidens prædicatur de ſuo ſubiecto,& poteſt fieri nouem modis,poſito quòd petrus ſit ſubiectum in omnibus his,dicendo petrus eſt bicubitus,albus,pater agens,patiens,calciatus,& ſic de alijs,& iſte gradus eſt de per accidens, † Tertia prædicatio eſt identice identica, [b] & hoc eſt quando vtrumque extremum eſt formaliter infinitum,vel alterum tantum eſt formaliter infinitum, † vel permiſſiuè. Exemplum primi vt eſſentia diuina eſt bonitas,eſſentia diuina eſt iuſtitia, & ſic de alijs. Exem-

plum ſecundi eſſentia diuina eſt filiatio, eſſentia diuina eſt paternitas, & ſic de alijs. Exemplum tertij, vt paternitas eſt entitas, humanitas eſt entitas, † & ſic de alijs.

ANNOTA. MARGINALES.

† *Prædicatio.* ⁊ *Poſſet argui, quòd nulla prædicatio eſt formalis niſi primi modi, quia in omni prædicatione formali prædicatum includitur formaliter in ſubiecto, ſed hoc conuenit tantum in primo modo, vt patet ex Sco.8.diſt.1.q.3.in ſolutione prin. vbi declaratur quid ſit formaliter includi. dic conſequenter.*

Poſſet etiam dici, quòd ſufficit formalis inhæſio prædicati, & non ſemper requiritur eſſentialis eius incluſio. 3. diſtinctio. 1. & alibi.

a Per ſe. ⁊ *Et per conſequens eſt error ponere paſſiones in ſecunda ſpecie qualitatis, vt quidam decipiuntur præſertim, quia ſecunda ſpecies qualitatis ſuſcipit magis, & minus, vt patet de curſore, & pugillatore.*

b Dicitur. ⁊ *Vt nigrum nigredine congregat.*

c Et iſte. ⁊ *Vt voluntas vult.*

† *Per accidens.* ⁊ *Conſidera diligenter quare Doct. poſuit iſtos. quatuor gradus ordinatos denominatiua prædicationis, quia potius qu. rtus deberet eſſe primus, quia accidens per accidens eſt magis denominatiuum, & magis diſtinctum ab ipſo ſubiecto.*

d Et hoc. ⁊ *Pondera quare congrue dicitur identica identica. & tange differentiam identitatis in diuinis, & in creaturis. Tãge hic diuerſos modos dicendi de hac entitate quæ ſic prædicatur, & ſpecialiter de entitate Phyſica, & Meta. & ſic de alijs. diſt.5.1.q.1.*

† *Infinitum.* ⁊ *Quære Bonetum.3.Met. & Sco.8.diſt.1. & q.5.quolibeti.*

† *Entitas.* ⁊ *Conſidera an ratione talis permiſſionis an potius ratione tranſcendentiæ, & maxime communitatis, vt vult. F prædicatur entitas tali prædicatione. Et pondera argumentum per locum à minori ſi ratione infinitatis permiſſiuè prædicatur entitas de humanitate. igitur, & diuitas ratione poſitiuæ, &*

formalis

formalis infinitatis. Sed poteſt dici, quòd non ſequitur, quia illa ſunt compoſsibilia, & iſta non naturaliter, & formaliter, vel conſidera altius.

PRo quo notandum eſt quòd iſtę prędicationes ſi ſunt veræ, debet prædicari concretum de concreto, vel abſtractum de abſtracto & non concretum de abſtracto, nec abſtractum de concreto, maximè ſi talia concreta ſint adiectiua. Iſta enim cõceditur, eſſentia diuina eſt generatio, tamen iſta non conceditur, eſſentia diuina generat vel generatur ſecundum magiſtrum ſententiarum. 5. diſtin. primi. Super quo verbo datur à Scoto pulcherrima regula, [a] quòd quãdo ſubiectum eſt vltima abſtractione abſtractum & prædicatum ex ſua ratione formali, non eſt aptum natum prædicari niſi formaliter, propoſitio non eſt vera niſi ſit in primo modo dicendi per ſe, [b] ratio eſt quia ſubiectum & prædicatum modos ſignificandi oppoſitos dicunt ſibi incompoſſibiles, vnde de tali ſubiecto ſic vltimate abſtracto nihil poteſt verè prædicari niſi per ſe primo modo vel identice: hãc propoſitionem declarat Scotus ſic. Videmus enim quòd in ſubſtantijs ſiue in prædicamento ſubſtantiæ eſt vna † abſtractio tantum ſcilicet quidditatis à ſuppoſito proprię naturæ, quia ſubſtantiæ non ſunt natæ concernere aliquid alterius naturæ, ideo prima ibi abſtractio maxima eſt abſtrahendo naturam humanam à ſuppoſitis quæ verè ſunt illius naturæ, ſicut abſtrahitur cum concipitur humanitas non remanet vlterius alia abſtractio, & ideo illud vt ſic conceptum eſt pręcisè ipſummet, quia cuilibet alij extraneum eſt, ſicut dicit Aui. 5. meta. quòd equinitas eſt tantum æquinitas, & nihil aliud. In accidentibus autem quanto plura poſſunt concernere, tãto plures poſſunt fieri abſtractiones, vnde quia accidentia abſoluta concernunt duo, ſcilicet ſuppoſita alterius naturæ & indiuidua naturæ propriæ, licet à ſuppoſitis alterius naturæ abſtrahantur, tamen concernunt indiuidua proprię naturæ, ſicut album concernit lignum, & hoc album ſiue hanc albedinem & illam, & ideo poſſunt ibi fieri duæ abſtractiones, vna ſcilicet accidentis à ſubiecto, puta albedinis à ligno, & alia, ſcilicet quidditatis à ſuppoſito † vel ſingulari, puta albe

dis ab hac albedine,& illa quæ ſunt indiuidua ſua. Et hanc loquimur per albedineitaté, vel per hoc quod dicimus quid ditas albedinis, & iſta non concernit aliquod ſubiectum nec ſuppoſitum eiuſdem naturæ nec alterius: [c] in relationibus etiam quæ plura concernunt ad huc plures poſſunt fieri abſtractiones. Concernit enim relatio ſuum proprium indiuiduum,fundamentum,& ſubſtantiā,& ſecundum hoc poſſunt ibi fieri tres abſtractiones,vna relatiōnis à ſubiecto,ſecunda relationis à fundamento, † tertia quidditatis à ſupppoſito, & iſtę abſtractiones ſic ſe habent, quòd licet abſtractio fiat à poſteriori & extrinſeco, non tamen à priori & intrinſeco. Exemplū hoc concretum quod eſt cauſa dicitur de igne quia generat calorem in ligno,ſed abſtrahendo à ſubiecto remanet adhuc concretio ad fundamentum, puta ſi dicatur potentia cauſandi calorem. Calor enim eſt potentia cauſandi calorem. non tamen ignis eſt potentia cauſandi. Ad huc poteſt fieri abſtractio vlterior, ad proprium genus, puta ſi dicatur caliditas, & tunc nec ignis nec calor recipit prædicationem ipſius, tamen hæc caliditas eſt caliditas. Vltima abſtractio, qualis eſt in ſubſtantijs, [d] eſt per hoc quòd dicimus, quidditas caliditatis, & hæc de nullo alio prædicatur. Ex his prædictis apparet quid ſit vltima abſtractio cuiuſlibet rei, quia quidditatis abſolutiſſime ſumptæ ab omni eo quod eſt quocunque modo extra rationem quidditatis, in qua quidem abſtractione,nihil aliud inuenitur ſeu intelligitur præcisè re, vel ratione,niſi quod eſt ipſius quidditatis. Et dicunt quidam quòd terminus vltimate abſtractus in propoſitione ſubiectus includit vnum ſincathegorema, puta inquantum vel formaliter, primo modo, vel quidditatiuè vel identice,& ſic de alijs.

Annota. Marginales.

a Regula. ⁊ *Nota, quòd iſta regula ſcotica limitatur, & impugnatur à diuerſis, & maxime ab okam. 5. diſt. 1. & F. dicit quòd habet 11. exceptiones, quas enumerat. 5. diſtin. 1. conſla. Sed tu dic breuiter, quòd tenet in prædicatis poſitiuis aliam formalitatem ex natura rei à ſubiecto importantibus, & de*

ſuppoſitis

ſuppoſitis à primo verificabilibus, quod bene maſticabis, & neminem timebis.

b Ratio eſt. } *An de vltimate abſtractis aliquid per ſe, & formaliter poſſit prædicari, conſidera bene hoc, & quære nominales, & varias opin. doctorum, & adde, vt ſcis plura hic pro & contra.*

† *Abſtractio.* } *id eſt vnius rationis in qua dantur gradus ſecundum quoſdam. Vide ea, quæ notaui ſuper 13. q. Sco. in porph. c. 1. & 2. Quære Sco. in 2. diſt. 3 q. 2. vbi notanter declarat illud dictum Auicen.*

† *A ſuppoſito.* } *Tange differentiam ſingularis ſeu indiuidui & ſuppoſiti atque perſonæ, & differentiam abſtractionum hinc inde.*

c Alterius } *Aduertendum eſt, quòd hic ponuntur abſtractionum modi ab includentibus, ſed non ab inhærentibus, quod diligenter conſidera, quia plures hic decipiuntur. Vide Sco. in q. 9. meta. ſingulariſſime.*

† *A fundamento* } *Pondera plura hic de abſtractionibus relationum, & maxime à fundamento, & quid ſit propinquius relatione an ſubſtantiam an certè fundamentum, & an poſſet abſtrahi à termino ſicut, & à fundamento, & ſi non quomodo igitur à fundamento, cum ſit habitudo vnius ad aliud, & ad quem artificem ſpectat conſideratio relationis in vltima abſtractione? & plura alia curioſa, quæ non ſunt pro pane lucrando, vt groſſis capitibus videtur, & idiotis hypocritis, quorum ſcire, vel ſcientia eſt ſcire contemnere, & ſcientes perſequi. Conſiderare enim vltimate abſtracta poteſt intelligi vel incomplexe, & ſic eſt nullius ſcientiæ cum ſcientia ſit effectus demonſtrationis, ſed eſt bene poſſibilis apud intellectum vel complexe, & ſic ſi eſt reſpectu paſſionum tranſcendentium duntaxat pertinet ad Metaphyſicum, quod intelligo verum de inferioribus ad ens loquendo, ſi vero reſpectu propriarum paſſionum, & omnium non poteſt conſiderari relatio præſcindendo ab habitudine ad fundamentum, vbi aduerte, quòd propter illam inhærentiam actualis relationis, quæ forte eſt formaliter illa, dicitur eadem accidenti reſpectiuo, & non propter ſubſtantiam inquantum tale, vbi plura addat ingenioſus lector.*

¶ Eſt per hoc ⁊ Tange inſtantiam ex declaratione Scot. in Aui. Vbi ſupra, & dic conſequenter in illo priori ſtando adhuc dantur ſigna naturæ, & ita aliæ abſtractiones, vt ſcis.

· Adde hoc plura ex modis ſignificandi, vt noſti ingenioſe lector.

CIrca alium terminum propoſitionis doctoris, ſcilicet quòd prædicatum de quocunque prædicatur non poteſt prædicari niſi formaliter. Notandum eſt quòd ſubſtantiua nomina poſſunt dupliciter prædicari in diuinis, quandoque formaliter, vt deitas, quandoq; per identitatem vt deitas eſt ſapientia, ſed adiectiua ſi prædicantur de neceſſitate formaliter & denominatiue prædicantur, & hoc quia ſunt adiectiua, nam ex hoc quod adiectiua ſunt ſignificant formā per modum informantis. † Et ideo de nullo verè dicuntur niſi quod ſe habet per modum informati de quo videlicet, formaliter dicuntur, talia ſunt non tantum adiectiua nomina, ſed omnia participia & verba. † Semper enim in ſuo modo ſignificandi includunt adiacentiam & modum formalem reſpectu alicuius talis ſuppoſiti, & ideo prædicantur † quaſi ſecundum ſecundum modum dicendi per ſe, quòd ergo prædicentur identice, eſt ipſa prędicari modo oppoſito ſuo proprio modo dicendi vel prædicandi. His intellectis patet maior iſta aſſumpta, quando ſubiectum eſt abſtractum vltimate, ita quòd eſt abſtractum ab omni quod eſt extra rationem eius, & prædicatum non poteſt prædicari ex ratione formali niſi formaliter & modo inhærentis ſiue † quaſi inhęrentis, iſtud prędicatū pręcisè natum eſt formaliter prędicari, ideo non poteſt ſaluari veritas propter identitatem tātū quia ſubiectū eſt vltima & ſumma abſtractione abſtractū, ideo non poteſt ſtare pro aliquo qualitercūque alio à ſe, ſed præcisè pro ſe formaliter. Et ideo oporteret quòd ſua ratio præcisè formaliter eſſet idem illi prædicato, quod non poſſet eſſe niſi illa ratio præcisè includeret prædicatum, patet ergo propoſitio. Et ſi fiāt ſyllogiſmi expoſitorij vel aliq alij, debent ſolui per artem datam in primo priorum, † videlicet quòd maior vel minor reducantur ad propoſitionem de omni ſi ſint affirmatiui, vel de nullo, ſi ſint negatiui. † Quar

tà prædicatio eſt † tantum eſſentialis & iſta eſt tantum in diuinis quam ponit Hilarius de trinitate, & eſt iſta in qua denotatur conſubſtantialitas & origo, vt filius eſt de eſſentia patris, per ly de eſſentia, vel ſubſtantia notatur conſubſtantialitas, & per ly patris origo. Si autem quæras an iſta ſit eſſentialis, filius eſt de eſſentia, vel filius eſt eſſentiæ. Ad primum reſpondetur ſecundum Scotum, diſt. 5. q. 2. pri. ſententiarum, quòd non propriè dicitur aliqua perſona eſſe de eſſentia abſolutè, ſed addendo cum ſubſtantia perſonam aliquam originantem, benè dicitur quòd aliqua perſona originata eſt de ſubſtantia illius perſonæ, ita quòd hæc, filius eſt de ſubſtantia diuina, non eſt ita concedenda ſicut hæc, filius eſt de ſubſtantia patris, quia per ſecundum exprimitur conſubſtantialitas & origo propter genitiuum conſtructum cum cauſali præpoſitionis, per primam autem non notatur aliquid originans. Ad aliam dicendum, quòd licet Auguſt. dicat filium eſſe filium eſſentiæ patris. 15. de tri. c. 18. Et doctor quidam [a] dicat illam eſſe propriam, tamen videtur probabilius dicendum quòd non, quia quandocunque relatiuũ conſtruitur cum aliquo in tali habitudine cauſali in qua natum eſt aliquid terminare illam relationem vt correlatiuũ, tunc conſtruitur cum illo præciſè vt cum correlatiuo. Exemplum, pater conſtruitur cum relatiuo in habitudine genitiui, ſimile in habitudine datiui, & minus in habitudine ablatiui, & ſecundum communem ſermonem videtur quòd cum quocunque conſtruatur tale relatiuum expreſſe in tali habitudine caſuali illud notatur eſſe correlatiuum huius relatiui. Non enim dicimus [b] iſte canis eſt filius hominis quia eſt filius, & eſt hominis, vt domini canis, ita quod ly hominis conſtruitur cum ly canis ex vi poſſeſſionis vel poſſeſſoris, ſed videtur ſignificare quòd cõſtruatur cum ly canis in ratione relatiui vt patris, ita igitur in iſta filius eſt eſſentię, videtur ly eſſentię accipi vt correlatiuum illius relatiui cum quo conſtruitur, & tunc ad Auguſtinum qui videtur huic contradicere dicendo filius eſt eſſentiæ, dico quòd debet intelligi quòd ſit conſtructio intranſitiua vt filius eſt eſſentiæ, ideſt filius eſt eſſentia, non autem debet intelligi quòd ſit conſtructio trãſitiua [c] quia aliàs eſſet falſa, vt dictum eſt. Et ſi dicatur quòd ad iſtam filius eſt de ſubſtantia patris, videtur ſequi

iſta

iſta filius eſt eſſentiæ patris, nego ſequelam quia conſequēs notat relationem inter filium & eſſentiam ſicut ſuum correlatiuum, quod non notat antecedens, ſed tamen notat conſubſtantialitatem in eſſentia cum originatione notata in illo quod conſtruitur cum eſſentia. Sic ergo patet, quòd ad veritatem prædicationis eſſentialis, vt hic capitur, requiritur quòd ſit conſubſtantialitas & origo.

ANNOTA. MARGINALES.

† *Informantis* } *Aduerte, quòd hæc expoſitio videtur falſa, quia ſic erit falſum, quòd eſſentia mouet intellectum ſicut eſt falſum, quòd eſſentia generet, & ideo conſidera cauſam ſubtiliorem.*

† *Et verba* } *Scilicet adiectiua, ſecus eſt de verbis ſubſtantiuis, quod conſidera bene ponderando.*

† *Prædicantur* } *Pondera ly quaſi ſecundum modum, &c. plura addendo.*

† *Siue quaſi* } *Pondera ly quaſi inhærentis in diuinis, & in creaturis ſuo modo. Vide vbi ſupra Scotum in prædicabilibus, & ea, quæ ibi notaui ad hoc.*

† *Priorum* } *Quare. 2. 4. & 5. diſt. 1. Sco. & alios, & maxime fratrem Adam pro huiuſmodi paralogiſmis.*

† *Negatiui* } *Hic pater generat, hæc eſſentia eſt pater, igitur hæc eſſentia generat. Non ſequitur, quia ex identica præmiſſa non ſequitur formalis concluſio. Similiter minore reducta ad dici de omni ſic. Omne, quod eſt hæc eſſentia generat, patet eius falſitas: quare Pariſienſes ſub primo priorum, & non curabis de balbutientibus.*

Notandum hic eſt, quod licet ſoluatur communiter argumentum recurrendo ad diſtributionem illam extra terminum vt omne, quod eſt eſſentia, tamen ſi fiat argumentum ſic nulla eſſentia generat, pater eſt eſſentia: ergo pater non generat. non facile ſoluitur argumentum, quia licet eſſentia diuina non diſtribuatur, tamen eſſentia in communi diſtribuatur, quam diſtribuendo erit maior, & minor vera, & cõſequentia bona, & concluſio falſa, & ideo ille modus reſpondendi eſt fuga, ſpecu-

ſpeculare igitur, quod non capit Margo. Hæc omnia in Sco. vbi infra notanter.

† *Eſt tantum* } *Pondera ly tantum eſſentialis. Quære Sco. in 3. diſt. 3. 7. q. 1.*

a *Quidam* } *Quære Henricum, & alios antiquos, qualiter vario modo concedunt propoſitiones in diuinis vtentes aliquã do terminis improprijs circa diuinas veritates.*

b *Dicimus* } *A diuiſis ad coniuncta raro valet argumentum niſi debite limitetur, vt inquit Ariſt. ſecundo Periher. de illis duabus conſequentijs.*

c *Tranſitiua* } *Tangat curioſus lector plura hic, & de natura relatiuorum, & generibus atque ſpeciebus conſtructionum, vt voluerit recurrendo ad ſubtiliſſimum tractatum doct. de modis ſignificandi.*

VLterius notandum eſt quòd poſſumus inuenire multos gradus in vnitate, in primo gradu eſt vnitas aggregationis quæ eſt minima vt in aceruo lapidum, in ſecundo eſt vnitas ordinis, quæ aliquid addit ſupra aggregationem, tertia eſt vnitas per accidens vbi vltra ordinem eſt informatio licet accidentalis vnius ab altero eorum quæ ſunt ſic vnum, in quarto eſt per ſe vnitas † ex principijs eſſentialibus ex per ſe actu & ex per ſe potentia, in quinto eſt per ſe vnitas ſimplicitatis [a] quæ eſt vera identitas, quicquid enim eſt ibi eſt realiter idem cuilibet & non tantum eſt vnum illi vnitate vnionis ſicut in alijs modis. Vltra autem omnes iſtas identitates eſt identitas formalis vt dicit Scotus 2. diſt. q. 4. primi ſententiarum. Iſtis notatis pono duas conclnſiones quarum primã accipio in paſſu præallegato, quæ eſt diffinitio identitatis formalis data à Scot. diſt. 2. q. 4. primi. Voco autem inquit identitatem formalem, vbi illud quod dicitur ſic idem, includit illud cui ſic eſt idem in ratione ſua formali & per ſe primo modo. † Vide bene hanc diffinitionem & videbis ꝙ de intentione doctoris fuit quòd inferius eſt idem formaliter ſuperiori, quia dicit doctor, quòd illud quod ſic eſt idem, formaliter, includit illud cui ſic eſt idem. Clarum eſt quòd ſuperius non includit inferius in ratione formali, & per ſe primo modo, ſed potius contra, niſi dicas quòd ponitur acti-

uum

uum pro paſſiuo ita quòd ſit ſenſus, illud dicitur eſſe idem formaliter alicui quod includitur in ſua diffinitione ſeu ratione ſua formali & per ſe primo modo. Sed iſta expoſitio videtur extorquere textum. Non enim videtur veriſimile quòd iſte doctor, qui fuit ita ſubtilis, & qui etiam primus am ple locutus eſt de formalitatibus poſuiſſet ſuam diffinitionem ſic obſcuram. Ex quo inferuntur duo corollaria, primum eſt quòd omnia prædicata quidditatiua ſuperiora & omnes differentiæ eſſentiales, & modi intrinſeci non ſunt idem formaliter, ſuis conſtitutis ſiue inferioribus, ſed benè econtra. Aliqui tamen ampliant identitatem formalem & dicunt quòd omnia illa dicuntur eſſe idem formaliter quibus conuenit tantum vna ratio formalis & quidditatiua, ſicut ſunt omnia indiuidua eiuſdem ſpeciei, ſed hoc eſt impropriè & abuſiue vti identitate formali. Secundum corollarium quòd nullum ſubiectum eſt idem formaliter ſuo accidenti nec ecõtra, quia licet accidens includat ſubſtantiam in diffinitione additamentali, non tamen in ratione ſua formali & per ſe primo modo. Eſſentiæ [b] enim prædicamentorum ſunt impermixtę ſecũdum Themiſtium, quod debet intelligi formaliter. Secunda concluſio iſtius articuli eſt quòd illa diſtinguuntur formaliter [c] quæ habent aliam & aliam formalitatem, quarum neutra alteram includit in ratione ſua formali & per ſe primo modo, ſicut dicimus quòd ſubſtantia & propria paſſio diſtinguuntur formaliter. Ex iſta concluſione inferunt duo corollaria, Primum eſt, quod eſſantia diuina relationibus diſtinguitur formaliter, quia cõceptus abſoluti non includit quidditatiuè conceptum relatiui nec econtra. Secundum corollarium, quod omnia attributa in diuinis, vt ſunt intellectus & voluntas (ſi fas eſt attributa nominari) ſapientia bonitas, & iuſtitia ab eſſentia diuina & à ſe inuicem, & etiam à relationibus formaliter diſtinguuntur.

Annota. Marginales.

† *Vnitas* } *Conſidera an coincidat cum 6. infra vide infra artic. 2. & alibi, & ſic inſtantias fuge.*

Facilius

Facilius poteſt ſaluari hanc indentitatem eſſe relationem realem quàm præcedentem licet minus quàm ſequentes, vt patet et ſpeculanti. vbi plura conſidera.

a Quæ eſt} Tange plura de hac identitate, & ipſius perfectione, & an ſit perfector formali, & alia plura vt noſti. Hinc videtur de mente Scot. quòd identitas ex natura rei non ſit alia ab iſta formali. Sed tu omnia bene pondera. Tange plura hic, & varias imaginationes diuerſorum in declaratione huius diffinitionis, vt noſti, & qualiter identitas ex natura rei rectè infert iſtam conſidera bene ponderando, & an iſta identitas ſit realis relatio conſidera, & alia plura. Inſtantia poſſunt tangi hic ex his, quæ habentur infra arti. 3. parte. 1. ſed ibi notabo qualiter non concludit. Vide Scot. in 2. diſt. 3. q. 6. in ſolutione principali ad finem vbi expreſſe habetur ad propoſitum.

† Primo modo} Vide Scot. 1. q. quoli. ar. 1. parte 2. ratione 1. vbi videtur velle, quòd conſtitutiuum ſit idem conſtituto formaliter, vt patet de intellectualitate reſpectu eſſentiæ, ſed dic conſequenter.

Vide. F. & Bonetum, vbi ſupra.

Vide Scot. in reportationum diſt. 33. q. 2. vbi expreſſe habet hoc quod tenet iſte Doct. Niſi enim vidiſſem illum locum nunquam fuiſſem ſecurus in hac difficultate. Etſi argueretur ex natura identitatis cum ſit relatio primi modi, & per conſequens mutua. 5. Meta. t. com. 20. quæ re ſequitur, quòd ſi homo eſt idem animali, quod etiam econtra, & vltra. Omne, quod ſequitur ad aliud abſolutè ſequitur ad ipſum etiam eodem vtrique addito, quod non diſtrahit nec diminuit, ſequitur ergo, homo eſt idem formaliter animali, igitur, & econtra. Reſponſionem quære ſupra.

b Eſſentia} Quære. 5. Phyſi. & Meta. in Art. & in Sco. de diſtinctione prædicamentorum, & in p. 1. & alibi.

c Quæ habent} Tange hic qualiter iſta diſt. & præcedens poſſit eſſe in diuinis, tum quia non eſt diſtinctio realis extremorum, tum quia omnis relatio ibi videtur aut communis, aut hypoſtatica, ſed conſequenter bene ponderando.

SED

SED dices,videtur,quòd in diuinis non ſunt plures formalitates,quia formalitas dicitur à forma, ſed in diuinis nõ ſunt plures formę, ergo nec plures formalitates.Reſpondeo quòd argumentum nihil valet, ſupponit enim, quod ſuperius negatum eſt, quòd ſcilicet formalitas dicatur à forma, ſicut capimus formam, & licet admittatur, quòd formalitas à forma dicatur, † adhuc tamen argumentum non valet, quia ſimiliter arguerem, eſſentiale dicitur ab eſſentia, ſed in diuinis ſunt multa eſſentialia. † Diony. ergo ſunt multæ eſſentiæ,ſi iſtud argumẽtum non valet nec tuum:quòd iſtud non valeat, patet, quia concludit concluſionem hæreticam. Et ideo pro me,& pro te dico ad conſequentiam,quòd nunquam bene arguitur à plurificatione cõſequentis, ad plurificationem antecedentis,† maximè in diuinis,imo nec etiam in creaturis, vnde licet iſta conſequentia ſit bona. iſte homo eſt ſciens, vel qualis,ergo habet ſcientiam, vel qualitatem, tamen non ſequitur, iſte homo habet plures ſcientias, vel qualitates, ergo eſt plura ſcientes,vel plures quales.Dices, quòd nihil eſt ponendum in diuinis niſi, quòd habetur à ratione naturali,vel à fide, vel à ſacra ſcriptura, vel ab aliquo doctore auctentico, † ſed iſtę formalitates non habentur ab aliquo iſtorum, quòd debeant poni in diuinis, ergo non ſunt ponendæ. Breuiter dico, quòd ſicut ex vna de neceſſariò, & vna de contingenti infertur vna de contingenti ex primo priorum,ita, quòd ibi eſt bona conſequentia, ita dico,quòd ex vna credita,& ex alia naturaliter cognita per bonam conſequentiam poteſt inferri vna credita, modo ſic eſt, quòd credimus, & catholice confitemur, quòd eſſentia diuina eſt communicabilis, & de facto communicatur tribus perſonis, & eſt abſolutiſſima,paternitas autem nec eſt communicabilis nec communicatur nec eſt ens abſolutum.Iſti propoſitioni adeo vnam aliam naturaliter euidentem, quòd quandocunque aliqua ſic ſe habent, quòd aliquid conuenit vni ex natura rei ſecluſo opere intellectus, quod non conuenit alteri,eſt ibi diſtinctio ex natura rei.Et quando vnum eſt abſolutum à parte rei formaliter, & quidditatiue, & aliud non, imo eſt formaliter relatiuum, illa dicunt diſtinctas formalitates: iſti vltimę propoſitioni adde præcedentem,& realiter concludentes, quòd in diuinis ſunt plures formalitates. Et

confirmatur

confirmatur per Beatum Auguſt. dicentem, quòd alio pater eſt, & alio pater eſt pater, quia pater eſt eſſentia diuina, ſed eſt pater paternitate. Ex hoc clarum eſt, quòd eſt diſtinctio inter eſſentiam diuinam, & paternitatē, & ſimiliter de alijs dicendum eſt. Item Hilarius de Trinita. dicit, quòd non efficit creaturam voluntas, [a] ſed poteſtas. Item genus, & differentia genere diſtinguuntur, & pluſquam genere, quia ſecundum Philoſophum. 4. Top. differentia non participat genus nec econtra, & tamē non realiter diſtinguuntur [b] igitur, &c. probatur etiam ratione, quia in diffinitione eſſet nugatio. Et ſi arguatur in tertia figura ſic, omnis homo formaliter eſt animal, omnis homo eſt formaliter rationalis, ergo rationale formaliter eſt animal. [c] Reſpondetur breuiter, quòd licet ex neceſſarijs nunquam ſequitur niſi neceſſarium, tamen ex propoſitionibus per ſe non ſequuntur propoſitiones per ſe, nec ex propoſitionibus formalibus, & quidditatiuis ſequitur propoſitiones formales, & quidditatiuæ. Et ſi contra prędicta arguatur iterum negando diſtinctionem formalem in diuinis, ſic, nulla eſſentia diuina diſtinguitur formaliter ab eſſentia diuina, paternitas eſt eſſentia diuina, & ſimiliter filiatio, bonitas, ſapientia, & ſic de alijs, igitur paternitas non diſtinguitur formaliter ab eſſentia diuina, conſequentia eſt formalis, in quarto primæ. Maior eſt iſtorum formalizantiū, quia nihil à ſe diſtinguitur ex natura rei, & formaliter, minor eſt catholica, ergo concluſio vera, quod eſt propoſitum, conſequentia non peccat nec in materia nec in forma. Reſpōdetur, quòd nec iſte ſyllogiſmus nec omnes tales ſimiles valent ex eo, quòd non regulantur per dici de omni, vel dici de nullo, ita, quòd fiat diſtributio in termino, vel extra terminum, in numero, vel extra numerum, [d] & tunc maior erit falſa in propoſito, & à nobis negata, & non conceſſa, videlicet iſta, nihil quod eſt eſſentia diuina diſtinguitur formaliter ex natura rei ab eſſentia diuina. Et breuiter in omnibus talibus ſyllogiſmis in propoſitione, quæ eſt de nullo, debet poni nihil quod eſt, & in propoſitione quæ eſt de omni debet poni, omne, quod eſt.

ANNOTA. MARGINALES.

† Forma dicatur} An plures formæ ſint in diuinis accipiendo formam vltimo modo conſidera.

† Eſſentialia} Hic poſſet imaginari diſtinctio de eſſentiali ſimilis illi ſuperius poſita de quidditatiuo, ideo diligenter in omnibus vigila.

† Antecedentis} Vide Sco. in 3. diſt. 6. & 8. & in 1. diſt. 12. & 35. & 2. q. quol. ſed inſtantiam habere videtur in 3. diſtin. 1. quæſt. 3.

Tenet gratia materiæ aliquando in creaturis, & quando ſcilicet conſequens diſtinguitur in antecedentibus.

† Auctentico} Fundamentum craſſe ignorantium, & hypocritarum.

Poſſet argui ſic, quæ diſtinguuntur in ſuperiori diſtinguuntur in inferiori, ergo quæ diſtinguuntur formaliter diſtinguuntur eſſentialiter, & realiter. Sed alij capiunt antecedens per oppoſitum. Conſidera bene, vt noſti, vide. F. 8. diſt. 1. conſta. q. 5. & alibi, & P. de aquila. 8. diſt. 1. q. 4. & F. 8. diſt. 1. ab oriente & alios formaliſtas. Et aduerte, quòd aliud eſt eſſe ſuperius, & aliud communius ſeu in plus ſe habens, & ſimiliter aliud eſſe quidditatem, & aliud aliquid quidditatis, vt ſupra notaui. Vide Sco. 3. meta. & alibi ad propoſitum. Aduerte hic, quòd ſicut res ſumitur multipliciter, vt ſupra patet ita, & realitas, ideo quotiens ſumitur res totiens, & realitas, & econtra, ſimiliter dicendum eſt de forma, & formalitate, ideo vbi plures realitates, & formalitates ibi plures res, & forma proportionaliter loquendo. Sed quia res, & forma ſumuntur pro modis famoſioribus, ideo vni tali correſpondet pluralitas, &c. vide tamen Sco. in 4. diſt. 2. q. 1.

a Sed poteſtas} Hinc argu. pro potentia executiua. vide in 2. Sco. diſt. 3. hæc.

Adde plures auctoritates ſcripturarum, & ſanctorum hic ſi volueris. d. g.

b Diſtinguuntur} Pro hac etiam diſtinctione generis, & differentiæ vide Auer. 1. Phyſi. c. 28. & preſertim præter operationem

tionem intellectus propter ſimplices abnegantes vniuerſalia in natura.

c Animal. ʒ *Poteſt dici, quòd ly formaliter eſt tanquam diſtrahens, vel ſaltim impediens, vide Sco. 2. diſt. pri. parte. 2. q. 1. ſoluendo. 1. prin. & alibi ſæpe quare. F. 8. diſt. 1. conſta. notabiliter, vnde tange conſequenter plura hoc de identitate, & diſtinctione adæquata, & non adæquata mutua, & non mutua completa, & non completa, ſed ſi volueris ſaluare conſequentia dic, quòd aliter in antecedente accipitur identitas formalis, quia ſi antecedente fundamentaliter, & in conſequente terminatiua, vt noſti, vt inferius magis explicabor hoc enim ſaltant multi ſcotiſtarum in declaratione huius diffinitionis, vt dixit vnde cautè loquēdū eſt in arduis quare. 5. Met. ad hæc 30. atq; 15. di. 1. optima ad propoſitum bene ponderādo.*

d Numerum ʒ *Diſtributio in termino, vt o. h. currit, ergo iſte, hoc currit, extra terminum, vt. o. h. currit, igitur Socra. currit in numero, vt. o. h. currunt, igitur iſti, homo currunt, extra numerum, vt. o. h. currunt, igitur iſte, homo currit vide in paruis logicalibus, & ſuper lib. priorum Pariſienſes hic.*

ADhuc circa prædicta incidunt duæ difficultates, quarum prima eſt quòd ex eo quod dictum eſt quòd attributa in diuinis diſtinguuntur à ſe inuicem & ab eſſentia diuina formaliter, ideo quæritur vtrum quodlibet attributum habeat propriam infinitatem formaliter diſtinctam ab infinitate diuinæ eſſentiæ, cum prędicatio vnius de altero ſit vera per identitatem vt dictum eſt. Reſpondeo breuiter † quod omnia abſoluta communia tribus perſonis habent propriam infinitatem formaliter diſtinctam ab infinitatè diuinæ eſſentiæ, [a] verum eſt tamen quod omnia ſunt infinita radicaliter ab eſſentia diuina, licet non formaliter vt dictum eſt. Secunda difficultas eſt vtrum concretum, & abſtractum, diſtinguuntur formaliter ſiue ex natura rei, verbi gratia, homo & humanitas? Dico quòd non, immo ſola ratione diſtinguuntur, quod patet primo per Scot. [d] dicentem quòd pater paternitas, generatio, generat generare, non diſtinguuntur niſi per modos ſignificandi grammaticales qui ſunt in voce ab intellectu. Et ſi dicas quod concedimus iſtam homo eſt riſibilis,

ſibilis,& negamus iſtam,humanitas eſt riſibilis, quia humanitas eſt vltimate abſtractum, ergo oportet quòd ſit aliqua diſtinctio inter hominem & humanitatem. Reſpõdeo quòd vna non dicitur vera plus quam alia niſi propter modos ſignificandi grammaticales, qui ſunt in voce ab intellectu & non re ipſa † & ſic patet quòd tantum diſtinguuntur ratione. Si enim præciſeſtemus in re, dico quòd quicquid ineſt homini ineſt humanitati, quia nulla eſt ibi penitus diſtinctio,& hæc de 3. arti. minus principali.

Annota. Marginales.

† *Breuiter } Vide Sco. 8. diſt. pri. q. 3. & 5. q. quoli. & 13. q. 4. q. 1. optimè. Sed tange inſtantiam ex dictis eius. 3. q. prolog. & 2. q. quolibe. & 2. diſt. 1. q. 1. & 3. Similiter quare non ita eſt de exiſtentia, & neceſſitate. Et dic conſequenter plura bene meditando.*

a *Verum } Contra iſtam reſponſionem vide inſtantiam vbi ſupra ponendo diſtributionem in termino eſſentia non diuina.*

b *Dicentem } Vide 26. diſt. 1. reportationum, & in 28. vtriuſque. pri. & 4. q. quolib. quare Ockam, & alios nominales garulantes hic. Si informatio, & prioritas informationis eſt ex natura rei, quare non eſt diſtinctio ex natura rei, tu vero ſpeculare qui intelligis altiora.*

† *Non reipſa } Tange inſtantiam ad hominem quare Sco. in ante prædicamentis. q. 8. & ea quæ ibi notaui copioſè ad hæc.*

Quartus articulus partialis.

QVantum ad quartum articulum in quo videndum eſt de identitate & diſtinctione reali. Notandum eſt primo quòd multiplex eſt prioritas.[a] Prima eſt perfectionis & ſic dicimus quòd in vnoquoque genere eſt vnum primum ideſt perfectiſſimum. † Alia eſt prioritas generationis, & ſic illa [b] quæ ſunt priora generatione ſunt poſteriora perfectione, † ſaltem ſi prius concurrat intrinſecè ad eſſe poſterioris. Alia eſt prioritas naturæ † & eſt quando prius

quantum

quantum eſt de ſe non habet repugnantiam quòd ſit ſine poſteriori, licet hoc ſibi repugnet aliquando propter identitatem realem cum poſteriori, vel propter aliquid aliud extrinſecum priori. Aliqui tamen ſcotiſtæ dicunt quòd prioritas naturæ vel eſſe prius natura, nón eſt eſſe in aliquo priori ſimpliciter loquendo in quo non ſit poſterius, ſed eſt præſuppoſitio huius ab hoc. Et iſtud confirmat Fran. in primo. Aliquando etiam prioritas naturæ dicitur illa, quæ eſt inter naturam & naturale. Aliquando dicitur, quæ eſt inter formalitatem & formalitatem in eadem natura, & hoc eſt tam in diuinis quam in creaturis, vt dicit Petrus de aquila libr. 1. diſt. 12. † Dicit enim quòd prioritas duo dicit, primum eſt progreſſus de non eſſe ad eſſe in altero, & ſic dicit imperfectionem, quia ſtat cum alietate naturarum, ſecundum quòd dicit, eſt præſuppoſitio huius ab hoc, & iſto modo non dicit imperfectionem, quia poteſt ſtare cum identitate naturæ. Et ſic in deo eſt prioritas naturæ iſto ſecundo modo, remota imperfectione primi modi. Et per iſtam diſtinctionem vel declarationem poſſunt ſolui omnes auctoritates dicentes in diuinis non eſſe prius nec poſterius. Alia prioritas eſt durationis. Pro quo notandum quod triplex eſt duratio. Prima eſt reſpectu dei, & ſic æternitas eſt eius duratio, & ideo ſic nihil eſt prius in duratione in diuinis. Secunda eſt reſpectu angeli & aliarum rerum permanentium † & talis duratio vocatur æuum. Tertia eſt reſpectu entium ſucceſſiuorum vel quantum ad ſuum eſſe, vel quantum ad ſuum fieri, & talis duratio eſt tempus. Alia prioritas eſt prioritas originis de qua ait Auguſt. 1. de tri. quod nihil gignit ſeipſum, & iſta eſt tā in diuinis quam in creaturis, & ſemper oportet quod ſit diſtinctio realis inter originans & originatum † ſiue inter producens & productum ſecundum Scot. [c] prioritas originis eſt qua quis intelligitur eſſe à ſe, & à quo alius, poſterioritas originis eſt qua quis dicitur vel intelligitur eſſe ab alio. vnde Fran. in prolo. q. 1. in fi. dicit quod primum ſignum originis eſt eſſe à ſe, & ſecundum eſt eſſe ab alio, veruntamen prius & poſterius origine aliquando accipiuntur pro priori & poſteriori natura, ſicut exponebat Petrus de aquila in ſecundo membro, & ſic dicimus quod pater prius origine eſt beatus quam generet, † quod non eſt intelligendum, vt cla-

rum eſt quod ſit beatus à ſe & quod generet ab alio,ſed quia antequam generes,præexigitur eſſe beatus.

Annota. Marginales.

a Prioritas } *Tange hic plura de ordinibus, & prioritatibus diuerſis,vt alibi ſæpe notaui.*

† *Perfectiſſimum* } 10.*Met.c.*1.*& inde.*

b Quæ ſunt } *Tange inſtantiam ex.*8. *Phy.tex.com.*75.*&* 9. *Meta.vbi ſupra vide Sco.in* 2.*diſt.*1.*q.*1.*&* 5.*quare Fran.& Io.canonicum. Conſidera diligenter quid ſit iuxta Philoſophi, & ſui Commentatoris principia verificandum de his quæ, vt ſic priora dicuntur veluti materia reſpectu formæ, & cælum reſpectu intelligentiæ propter nouos aueroicolas deliramenta fingentes:illud etiam qualiter verificatur, quòd priora generatione ſunt poſteriora perfectione ſiue in his, quæ ſunt vnius vel alterius ordinis præſertim propter differentias indiuiduales, nam ſi quæreretur vnde proueniat maior indiuidui vnitas actualitas, & perfectio? mirandum erit de reſponſione cuiuſcunque ſectæ.*

† *Saltem* } 8.*Phy.tex.com.*58. *&* 9.*Meta.t. com.*15.

† *Natura* } 8.*Phy.tex.com.*58. *&* 5.*Meta.tex.com.*16.*Tange hic de ordine naturæ poſitiuo, & negatiuo, vide Sco.*1.*diſt.*2.*&* 3.*diſt.*3. *& alibi.*

† *Dicit* } *Quære Sco.in quo.q.*4.*arti* 1.

Quære eum ſcilicet Petrum alibi nam 9.*diſt.*1. *videtur dicere oppoſitum huius.*

† *Et talis* } *Quære Boe.* 5.*conſo.proſa.*6. *& Scot.*6.*q. quoli. & alibi.*

Quære Sco.in 2.*diſt.*2.*parte* 1.*copioſè.*

† *Originatum* } *Tange hic plura contra thomiſtas negantes hanc prioritatem, & concedentes ordinem originis ignorantes propriam vocem quære.F.& alios ſcotiſtas,vt notaui.Pondera differētiam inter ordinem originis,& originationum,& inter originem ſimpliciter,& ſecundum quid.*

c Prioritas } *Vide* 2.*&* 3.*diſt.*1.*& alibi plerunque idem.Quære* 1.*diſt.*2.*& alibi plerunque.*

Tange

Tange hic plura caute incedendo. vide Fr. in primo conſlæ. diſt. 32. & OKam in primo di. 1. q. 4. ſoluendo motiua ſcoti. vide Sco. in 1. diſt. 1. q. 2. contra op. ar. 1. & tange inſtantiam contra illam prioritatem de qua dicitur in littera, quòd pater eſt prius beatus, quàm generet cum ipſa generatione actiua ſit prius pater. Et dic conſequenter bene ponderando. vide ſco. 1. diſt. 2. q. 1. & 14. q. quoli. & alibi ſæpe, & ea, quæ ibi notaui ad hæc.

Recurre ad hunc Deum, vel ad ordinem prædicatorum inter ſe, & ad ſubſtantiam præſuppoſito tamen ſubiecto.

† *Generet* } *Vide expreſſam auctoritatem Aug. in li. de tripli ci habitaculo contra huiuſmodi obſtinatos.*

SEcundo notandum quod realiter dicitur à reali, reale vero à re. Res autem vt ad propoſitum ſpectat ſumitur à ratus ta. tum. & talis eſt triplex: quædam eſt eſſentiæ ſicut eſt ipſa quidditas abſolutè conſiderata, quædam exiſtentiæ, & talis eſt in omni prædicamēto, quædam vero ſubſiſtentiæ, & talis eſt in prædicamētó ſubſtantiæ ſolum. In propoſito autē reale ſumitur à re ſecundo vel tertio modo dicta, non autem à re eſſentiæ, quia in diuinis eſt diſtinctio realis, & tamen eſt ibi vna eſſentia nec ſumitur à re dicta à reor ris quæ eſt communis ad omnia entia imaginabilia, quia tunc inter chymeram & aliud fictitium eſſet diſtinctio realis. Tertio intelligendum quod in diuinis † res poteſt ſumi dupliciter, vno modo eſſentialiter, & ſic eſt tantum vna res, quia vna eſſentia & vna exiſtentia, alio modo perſonaliter & ſic in diuinis ſunt tres res ſubſiſtentes. Iſtis præſuppoſitis pono duas concluſiones de identitate reali. Quorum prima eſt iſta, illa ſunt idem realiter, quæ ſic ſe habent quod vnum non poteſt eſſe ſine alio, ſeu vnum eſt impoſſibile ſeparari ab alio abſque contradictione. Et cum hoc quod impoſſibilitas ſeparationis non proueniat à cauſa extrinſeca, & quod vnum reſpectu alterius non ſit originans, & aliud originatum, & quod non ſint in pluribus rebus realiter diſtinctis. † Omnes iſtę tres particulæ ſunt accipiendæ copulatiue, [a] ita quod vna conditio non ſufficit ſine alia, vnde non valet conſequentia, hoc non poteſt eſſe ſine illo, ergo eſt idem realiter il-

li, quia tunc quælibet relatio quæ ineſt eſſentiæ diuinæ per actum intellectus diuini eſſet realis, quia quicquid eſt idem rei eſt reale, [b] conſequens eſt falſum, vt patet ex.30. diſt. primi, aut quòd talis eſſet eadem illi eſſentiæ, quia impoſſibile eſt illam eſſentiam eſſe ſine ea, quia ſi talis relatio poſſet eſſe noua, tunc intellectus diuinus poſſet mutari, conſequens eſt falſum, ſed talis impoſſibilitas prouenit à cauſa extrinſeca, quia ab intellectu diuino. Similiter ſecundum Philoſophum [c] contradictio eſt cœlum eſſe ſine motu non quidem ex cauſa intrinſeca in cœlo, ſed ex cauſa extrinſeca mouente, non tamen ſequitur quòd cœlum ſit motus realiter, licet non poſſit eſſe ſine eo. Iſta prima conditio probatur à Doctorem in ſecundo diſt.1. q.2. & 5. ſicut contradictio dicta de aliquibus eſt via concludendi diſtinctionē, ita impoſſibilitas recipiendi prædicationem contradictorio rum pertinentium ad eſſe, eſt via concludendi identitatem in eſſe, † & hoc vbi non eſt dependentia eſſentialis, quæ requirit diſtinctionem manifeſtam. Secunda conditio patet quia nihil ſeipſum producit, i. de tri. 1. Tertiam verò conditionem notanter poſui propter relationes quæ licet non ſic ſe habeant quòd vna poſſit eſſe ſine alia, vel quòd vna ſit producens & alia producta, quia tamen ſic ſe habent quòd fundantur in pluribus rebus realiter diſtinctis, ſicut patet de paternitate & filiatione, de duabus ſimilitudinibus & æqualitatibus, ideo realiter diſtinguuntur. [d] Ex quo infero aliqua corollaria. Primum quòd omnia eſſentialia & notionalia eſſentiæ diuinæ vnica realitate reantur. Similiter omnia attributa ſunt eadem realiter & cum eſſentia, & cum ſeinuicem, & cum perſonis diuinis, & perſonæ diuinæ cum eſſentia diuina. Secundum correllarium quòd omnes differentiæ eſſentiales modi intrinſeci, in eodem ſuppoſito vnica realitate reantur. Tertium correlarium quòd omne ſuperius eſt idem realiter cum ſuo inferiori. Et ſi dicas quòd diſtinguuntur realiter. Dico quòd iſtę duæ ſunt concedendę, homo eſt idem realiter cum ſor. & homo diſtinguitur realiter à ſorte. [e] Quartum correlarium quòd illa quæ ſunt in potentia obiectiua, nec diſtinguuntur realiter nec ſunt idem realiter, quia ad identitatem realem & diſtinctionem, requiritur quòd vtrunque extremum ſit aliquid poſitiuū exiſtens.

† Et

† Et ex hoc patet quòd diſtinctio realis eſt illa cuius extrema habent aliam & aliam realitatem formaliter poſitiuam actualis exiſtentiæ vel ſaltem ſubſiſtentiæ, dicitur notanter, aliam & aliam realitatem, propter ſubſtantiam & propriam paſſionem, quæ non realiter diſtinguuntur, quia non habent niſi vnam realitatem exiſtentię. Dicitur realiter poſitiuam propter negationes & priuationes, dicitur actualis exiſtentiæ, propter quidditates [f] diuerſarum ſpecierum, quia quidditas, vt quidditas, non habet exiſtentiam per ſe, dicitur vel ſaltem ſubſiſtentiæ, quia in diuinis eſt tantum vna exiſtentia licet ſint tres ſubſiſtentiæ.

Annota. Marginales.

† *Diuinis* ❳ *Tange plura hic. vide ſco. 2. diſt. 1. parte 2. q. 1. ſoluendo 1. principale, & 8. diſt. eiuſdem, & alibi, vide 3. diſt. 1. q. 5. & 36. diſt. 1. vt ſupra notaui ad hoc, & tange inſtan. ad hominem hic, quia ſuperius dixit, quòd quidditas ſub modo vocatur eſſentia. Et dic conſequenter ponderando, an etiam ens ratum extendat ſe ad rem eſſentiæ. conſidera plura addendo ex dictis ſuper articulo primo, vt ſcis.*

† *Diſtinctis* ❳ *Conſidera an identitas iſta realis ſit relatio realis, vel rationis, vide ſco. optimè 5. Met. q. 2. de relatione, vide Philoſophum 4. Met. t. c. 3. vbi deſcribit identitatem, vel eadem realiter.*

Hic ſequitur, quòd reſpectus rationis habent eſſe ſubiectiuũ contra aliquos. Quære magiſtrum, & ſcotum, & alios ibidem.

a *Ita, quòd* ❳ *Vide ſco. in 2. di. 3. q. 4. & vbi littera, & ea, quę ibi notaui copioſè ad hoc, & præcipuè de identitate relationis, & fundamenti, & aliorum, & adde plura pro, & contra.*

b *Conſequens* ❳ *Vide Sco. in quo lib. q. 3. ad finem.*

c *Philoſophum* ❳ *Quære 8. Phy. & 2. ca. & mu. & 9. atque 12. Meta. & 2. de ge. & alibi ſæpe.*

Et 2. de anima tex. com. 4. 75. 47.

† *Et hoc* ❳ *Aduerte nunquid ſolum exiſtentia requiratur diuerſa, vel ſubſiſtentia ad realem diſtinctionem propter relationes diuinas quæ ſunt in tribus perſonis realiter diſtinctis, quia verba doctoris faciunt difficultatem, ſed monuiſſe ſat eſt: cõſi-*

dera chartas reuoluendo.

d Diſtinguuntur ❴ *Adde, quòd inſurgunt ex natura rei, vt ſcis. Tange inſtantiam de notionalibus, vt ſcis. Sed dic conſequenter.*

e A ſorte ❴ *Vt eſt in Platone diſtinguitur à ſocrate, & econtra, ſed conſidera caſte, & ſi diſtinguitur realiter, vtrum etiã diſtinguatur eſſentialiter ſpeculare.*

Notificat hanc diſtinctionem in abſtracto, quod de alijs non fecit.

† *Exiſtens* ❴ *Videtur ergo, quòd eiuſdem ſimpliciter ad ſeipſum non ſit identitas realis, conſidera bene: ſimiliter poteſt dici, quòd non diſtinguuntur proprie formaliter nec ex natura rei entia in eſſe obiectiuo, vel ſi ſic realiter ſuo modo, quo omnia bene ponderabis.*

f Quidditates ❴ *Tange iſtam. ex 45. di. 4. q. 3.*

Tange hic plura de ſubiecto, & paſſione, vt noſti in via Scotica.

g Quare ſuper q. Sco. in Porphyrium ea, quæ notaui.

SEcunda cõcluſio huius art. [a] eſt iſta, quòd illa ſunt diſtincta realiter quæ ſic ſe habent diſiunctiue, quod vnum poteſt eſſe ſine alio, vel quòd vnum eſt producens & aliud productum. † vel quæ ſunt in pluribus rebus realiter diſtinctis, & dixi diſiunctiue, quia ad inferendum diſtinctionem realem ſufficit habere aliquam iſtarum conditionũ, prima pars probatur per doctorem in ſecundo diſt. 1. q. 5. Nihil eſt idem realiter. a. ſine quo. a. poteſt eſſe realiter ſine contradictione, quia aliter idem ſimul eſſet & non eſſet, quod videtur eſſe oppoſitum primi principij, ex quo principio videtur ſtatim concludi diuerſitas entium, quia ſi de aliquibus duobus dicantur contradictoria eodem modo quo dicuntur de eis, videntur eſſe non idem, & ita ſi contradictoria in eſſe & non eſſe dicantur de eis, videntur eſſe non idem in eſſe, ſiue non idem ens. Et confirmatur ratio, quia ſi iſtam propoſitionem, illa ſunt diſtincta realiter quorum vnum poteſt manere ſine altero, negaret proteruus, non videtur relinqui, vnde poſſit diſtinctio entium probari, diceret, enim proteruus quòd non tantum plures naturæ vt ſubſtantia, & accidentia communia

munia ſunt eadem, ſed quod ſor. & Plato, vel ſor. & lapis non differunt realiter, & ſi arguas contra ſor. poteſt eſſe non exiſtente Platone, ergo diſtinguuntur realiter, negabitur tibi conſequentia, quia proteruus negabit tibi propoſitionem cui inniteris, qua negata perit tota doctrina Philoſophi. 7. topic. cã. 8. & 9. qua docet quod problema faciliter deſtruitur per contradictionem inuentam, ſed difficiliter conſtruitur. Si autem negetur propoſitio iſta non videtur poſſe deſtrui, quia ſi non deſtruitur per contradictionem, nec per aliquam aliquam oppoſitionem, aut ſaltem non faciliter. Ex quo infero quòd [b] totum diſtinguitur realiter à ſuis partibus, loquendo de toto eſſentiali, integrali & quantitatiuo. Secundum correlarium quod res diuerſarum ſpeciarum eiuſdem prædicamenti [c] actualiter exiſtentia realiter diſtinguũtur, etiam materia & forma realiter diſtinguuntur. Tertium correl. [d] quòd tres perſonæ diuinæ diſtinguuntur realiter à ſeinuicem, & non ſunt idem realiter, non obſtante quòd vna non poſſit eſſe ſine alia, quia hoc non eſt niſi propter vnitatẽ eſſentiæ. Dices arguendo contra, [e] quæcunq; vni & eidem ſimpliciter., ſunt eadem ſimpliciter: illa inter ſe ſunt ſimpliciter eadem, primo priorum & 1. phyſic. text. capit. 17. ſed perſonæ diuinæ ſunt idem realiter eſſentiæ, ergo inter ſe ſunt eædem realiter. Dico breuiter omiſſis multis ſolutionibus quòd illa regula debet intelligi, quòd ſi aliqua vniantur vel identificentur realiter vni tertio quod ſit hoc aliquid, ideſt incommunicabile, illa etiam identificabuntur inter ſe. Si vero illud tertium ſe habeat vt quale quid & vt communicabile, non oportet quod illa identificata in vno identificentur inter ſe. Et hæc de quarto articulo minus principali.

Annota. Marginales.

a Et iſta ꝫ Hic videtur eſſe maxima dubitatio de gradibus formarum qualiter identificentur formis realiter ſi ab illis realiter ſeparantur, & eo magis, quia forma præexiſtens non corrumpitur in aduentu ſequentis, vt ſenſit Doct. 17. diſtin. 1. de gradibus charitatis.

† Tango

† Productum } Tange inſtan. de ſubiecto, & paſſione, quæ dicitur plerunque in doctrina Sco. cauſari effectiue à ſubiecto, & quære ea, quæ notaui ſuper q. Sco. in Porphyrium, & alibi.

Verum eſt de diffinitione ſecus de accidente, quære ibidem.

b Totum } Conſidera bene hic de diſtinctione totius à partibus an ſcilicet ſit mutua an terminatiua, vel ſubiectiua, vt infra magis notabo.

† Exiſtentes } Hic habetur qualiter eſt alia exiſtentia ſubiecti, & alia accidentis, ſed quid de materia exiſtentia diſtincta dicetur quid etiam, & difficilius de totius exiſtentia. Reſponde intelligens, & meditare, nunquid omne famoſum ſit capax veritatis.

Exemplum in diuinis de generatione, & ſpiratione in patre, ſed pondera iſtam & in creaturis ſimiliter exemplifica.

c Actualiter } Pondera ly actualiter exiſtentia.

d Quòd tres } Tange plura hic de diſtinctione perſonarum inter ſe, & ab eſſentia, & proprietatibus, vt noſti.

e Quæcunque } Quære Scot. 2. diſt. 1. parte 3. q. 1. ſoluendo 1. principale copioſè, & alios, vt noſti. Nam vario modo exponitur illa propoſitio à diuerſis: quare examina omnia bene, & quomodo ſit de toto & partibus dic conſequenter.

Quintus articulus partialis.

QVantum ad quintum articulum qui eſt de identitate & diſtinctione eſſentiali [a] noto aliqua. Primo quod duplex eſt ordo eſſentialis, † vt ad præſens ſufficit, vnus eſt ſecundum quid, & eſt quando poſterius dependet ſic à priori, quod licet non poſſit eſſe ſine illo per potentiam naturalem, poteſt tamen per potentiam diuinam, ſicut eſt de accidente reſpectu ſubſtantiæ ſaltem de aliquo [a] & de ſubſtantia reſpectu cauſarum ſecundarum extrinſecarum. Alius eſt ordo eſſentialis ſimpliciter † & eſt inter illa quæ ſic ſe habent quod implicāt contradictionem, etiam per quancunque potentiam, poſterius eſſe ſine priori, & accipio ibi ordinem eſſentialem pro dependentia eſſentiali, & ſic dico quòd quandocunque aliquid habet ordinem eſſentialem iſto ſecundo modo ad aliud in ratione dependentis ad indepen-

dens tali dependentia,identificatur realiter cum ſua dependentia,ſicut dicimus de creatura & ſua dependentia, quam habet ad deum,& de toto reſpectu ſuarum partium. Secundo notandum quod identitas eſſentialis capitur dupliciter,vno modo pro illa identitate qua aliqua identificantur uni eſſentiæ ſingulari,& ſic inter identitatem eſſentialem & realem non eſt differentia præterquam in diuinis,quia licet tres perſonæ Diuinę ſint eadem realiter vni eſſentiæ ſingulariſſimè, & per conſequens dicuntur eſſe idem eſſentialiter, non tamen dicuntur eſſe idem realiter. In † creaturis vero non eſt inſtantia, quoniam omnia eadem eſſentialiter ſunt eadem realiter. Secundo modo capitur identitas eſſentialis pro illa identitate qua aliqua dicuntur eſſe de eſſentia alicuius,ſiue concurrunt intrinſecè ad eſſentiam alicuius. Iſtis notatis pono duas concluſiones.Prima quod omnia illa dicuntur eſſe idem eſſentialiter quæ identificantur realiter vni eſſentiæ ſingulariſſimę, capiendo primo modo identitatem eſſentialem vel quæ ſunt de eſſentia intrinſeca alicuius, capiendo identitatem eſſentialem ſecundo modo. † Ex quo infero quod quæcunque identificantur cuicunque ſingulari mundi ſiue indiuiduo ſiue ſuppoſito illa ſunt idem eſſentialiter.Secunda concluſio quod illa diſtinguuntur eſſentialiter quæ habent diuerſas naturas ſiue eſſentias realiter diſtinctas,vel quæ non concurrunt ad rationem intrinſecam & eſſentialē alicuius ſecundum duo membra poſita in prædicta diuiſione de identitate eſſentiali,ad quam conformiter poſſet dari vna diuiſio de diſtinctione eſſentiali. Intellige tamē quod ad diſtinctionem, vel identitatem eſſentialem, & ſimiliter ad quancunque identitatem [b] vel diſtinctionem quæ eſt ſecluſo opere intellectus,requiruntur extrema eſſe poſitiua & exiſtentia, quia accidens non poteſt habere nobilius eſſe & verius quam ſuum ſubiectum uel fundamentum. [b] Et ſi quæratur quòd cum ego non ſim realiter idem cum antichriſto vt clarum eſt, nunquid benè ſequitur quod ſum realiter diſtinctus ab eo. Dico quòd non, ſed benè ſequitur quòd ſum ſibi non idem,& ſic de alijs,& hæc de quinto artic. minus principali.

ANNO-

Annota. marginales.

a Eſſentiali } *Aduerte, quòd diſtinctio formalis inter formalitates, eſſentialis inter eſſentias, realis inter res, & ſic de alijs appropriate poni debet.*

† *Eſſentialis* } *Aduerte, quòd diuiſio eſſentialis ordinis datur in entibus non ſolum in eſſendo, ſed etiam in cauſando, & hoc eſt verum apud theologos, quamuis peripateticos latuerit.*

b De ſubſtantia } *Nota qualiter accidens ſeparatum ſit ſine ſubiecto, & nunquid in Euchariſtia quantitas ſit qualitatis vltimatum ſubiectum. Vide Sco.1.diſt.2. & alibi ad propoſitum, aduerte tamen ne decipiaris circa identitatem talis dependentia propter relationes comparatas ad ſuos terminos, & ad ſua fundamenta, ſed quid dices de dependentia ſcientia ab obiecto, ſpeculare diligenter, quia non facilè cognoſces an ſit eadem ſibi formaliter, vel realiter, vel tam formaliter quam realiter diſtincta, quia ſcientia poteſt eſſe ſine obiecto motiuo, & terminatiuè, vt patet de ſcientia Dei de lapide, vide Scot. 13. q. qua.*

† *Simpliciter* } *Poſſet diuidi, vt ſupra de ordine natura, vt dictum eſt.*

Ordo eſſentialis eſt in plus, quàm dependentià talis, vt patet in ordine prædicamētali, & ſpecierū vniuerſi, pōdera etiā quòd aliter eſt loquendum de his, quæ conueniunt, & diſtinguuntur, & aliter de his in quibus ſic, vel ſic. Tange altius plura hic.

† *In creaturis* } *Conſidera de toto, & partibus inſtantiam, vt infra notabo.*

† *Secundo modo* } *Ergo materia, & forma ſunt idem eſſentialiter, vide alios ad opp. Nota, quòd ad diſtinctionem eſſentialem requiritur alietas quidditatum, & exiſtentiarum, vel ſubſiſtentiarum, ideo diſtinguitur à reali, & formali. Vide 2. diſt.1.in Sco.q.4. & alibi, & in F. vt noſti.*

c Vel } *Inſtantia de diſtinctione ex natura rei, ſed conſidera.*

d Fundamentum } *Vnaquaque diſtinctio talis eſt qualia ſunt extrema ſiue poſitiua ſiue negatiua.*

Sextus

Sextus articulus partialis.

QVantum ad ſextum arriculum qui eſt de identitate ſubiectiua & eius diſtinctione eſt duplex modus dicendi. Primus quòd illa dicuntur eſſe idem ſe totis ſubiectiuè, quæ quidditatiuè conueniunt in aliqua realitate potentiali & contrahibili per realitates differentiæ. [a] Et per oppoſitum † illa diſtinguuntur ſe totis ſubiectiuè quæ in nulla tali realitate quidditatiuè conueniunt. Et ex iſto modo dicendi eliciuntur tria corollaria. Primum quòd quæcunque includunt idem genus quidditatiuè ſunt idem ſe totis ſubiectiuè. Secundum corollarium quòd omnia prædicamenta à ſe inuicem, deus etiam & creatura, ſe totis ſubiectiuè diſtinguuntur. Tertium corollarium quòd perſonæ diuinę ſe totis ſubiectiuè diſtinguuntur, & ſic ſecundum iſtum modum dicendi, identitas ſubiectiua eſt inferius ad idẽtitatem obiectiuam, & diſtinctio obiectiua inferius ad diſtinctionem ſubiectiuam, quæcunque enim ſunt idem ſe totis ſubiectiue, ſunt idem ſe totis obiectiuè & non econuerſo, & quæcunque diſtinguuntur ſe totis obiectiuè, diſtinguntur ſe totis ſubiectiuè, & non econuerſo ſecundum modum dicendi, quare &c. Alius modus dicendi eſt, † quòd illa dicuntur idem ſubiectiuè quorum realitates poſſunt ſimul eſſe in eadẽ re vel per identitatem realem, vel per modum informantis vel informabilis. Et per oppoſtum illa diſtinguuntur ſe totis ſubiectiuè quorum realitates non poſſunt ſimul eſſe in eodem numero alio prædictorum modorum, ſcilicet vel per modum informantis, vel per modum informabilis, vel per identitatem realem. Ex hoc inferuntur aliqua corollaria. Primum quodd omnia quæ ſunt in diuinis [b] ſunt idem ſubiectiue. Secundum quòd omnia in vno indiuiduo ſiue ſunt ſuperiora, ſiue accidentia abſoluta, ſiue reſpectiua ſunt idem ſubiectiue. Tertium corollarium quòd duo indiuidua eiuſdem ſpeciei maximè de prædicamento ſubſtantiæ, & etiam alterius ſpeciei [c] completę eiuſdem prædicamenti diſtinguuntur ſe totis ſubiectiue. Quartum corollarium, quod duo contraria, & duo relatiua oppoſita maximè de ſecundo modo

relatiuo-

relatiuorum, [d] ſimiliter differentię eſſentialiter diuidentes genus diſtinguuntur ſe totis ſubiectiuè ſecundum iſtum modum dicendi. Et ſi quæras quis iſtorum modorum eſt probabilior. † Dico quod vterque eſt probabilis, nec eſt differentia inter eos [e] niſi in modo vtendi vocabulo, & ideo qui voluerit tenere alterum illorum dicas conſequenter, & hoc de 6. art. minus principali.

ANNOTA. MARGINALES.

a Differentia ⁊ *Hic habetur, quòd quacunque ſic identificantur compoſita ſint ex rebus, vel realitatibus quarum altera eſt potentialis, & altera actualis, neque ſufficit quidditas, & modus intrinſecus ſicut eſt in Deo, & prædicamentis neque etiã realitas, & realitas ſicut eſt in tribus perſonis realiter conſtitutis: de quibus archana ſpeculare ſi poteris.*

† Oppoſitum ⁊ *Hoc modo poteſt ſaluari, quòd materia, & forma ſunt primo diuerſa, & ſic de multis alijs.*

Videtur, quòd potius diuerſa quàm diſtincta talia deberent dici, ſed tu ſaluabis vbique auctorem vbi apparentia ſinunt.

† Quod illa ⁊ *Iſto modo deſcribuntur communiter ab auctoribus, vt infra notabo deſcriptiones, ſi vero primum modum tenere volueris aliter deſcribere potes.*

b In diuinis ⁊ *Pondera illam, de perſonis ex deſcriptione harum, vt ſupra numeraui.*

c Complete ⁊ *Nota ly complete, ſignanter.*

d Similiter ⁊ *Pondera inſtan. de mouente, & moto, & dic conſequenter.*

† Probabilior ⁊ *Secundus modus communior, ſed primus ſubtilior, vterque ſuſtentabilis, & nunc vnus nunc alius neceſſarius ad dubia euadenda conſidera.*

e Eos ⁊ *Quamuis iſte dicat illos modos eſſe eoſdem, tu tamen aduerte, quòd videtur omnino falſum, vt patet de ſorte, & de albedine ipſius, quia licet poſsint idem dici ſecundo modo ſubiectiue nunquàm tamen dici poterunt idem ſubiectiue primo modo, vt patet, quia ſunt diuerſorum prædicamentorum.*

Septimus articulus partialis.

QVantum ad 7. ſ. de identitate obiectiua & eius diſtinctione, dico breuiter quod illa ſunt idem obiectiuè de quibus poteſt prædicari aliquod prædicatum quidditatiue † ſiue illud ſit limitatum, ſiue tranſcendens, ſiue dicat realitatem potentialem, ſiue non.[a] Et illa diſtinguuntur ſe totis obiectiue de quibus non poteſt prędicari tale prædicatum quidditatiuè. Ex hoc inferuntur aliqua corollaria. Primum quod deus & creatura ſunt idem ſe totis[b] obiectiuè, & etiam decem prædicamenta. Secundum quod paſſiones entis à ſeinuicem & ab ente diſtinguuntur ſe totis obiectiue. Tertium corollarium, quod differentię vltimæ, & breuiter omnia illa quæ ſunt primo diuerſa, diſtinguuntur, ſe totis obiectiue. Pro quo notandum quod aliud eſt dicere aliqua eſſe diuerſa & differentia, nam differentia ſunt alicui idem entia, hoc eſt dictum in aliquo quidditatiuè conueniunt, & in aliquo quidditatiuè differunt, iuxta quod dicit Scot. quod omnis differentia differentium reducitur ad aliqua primo diuerſa, alioquin non eſſet ſtatus in differentibus, hoc notato: probatur ſic propoſitum ratione[c] Sco. gratia exempli accipiantur duo differentia & ſint ſor. & pla. tũc ſic ſor. & pla. in aliquo conueniunt & per aliquid differunt, vt patet ex ſuppoſito, accipiantur ergo illa per quæ dicerẽt, & ſint, a. & b. vel ergo, a. & b. ſunt diuerſa vel differentia, ſi ſunt diuerſa, habeo propoſitum, ſcilicet quod iſta diſtinguuntur ſe totis obiectiue, ſi ſunt differentia quæram ſicut prius, vel ergo erit proceſſus in infinitum quod eſt inconueniens, vel ſtabitur ad aliqua quæ ſe totis obiectiue diſtinguuntur, & hoc de 7. artic. minus principali.

ANNOTA. MARGINALES.

† *Quidditatiue* } *Hic poteſt imaginari, quòd non requiritur neceſſario conuenientia quidditatiua vniuoce prædicabilis, ſed vel illa, vel realis, uel denominatiua, uel conceptus uniuo-*

cus

tus, & tunc ceſſant inſtantia de potentijs animæ, & primo diuerſis, ſed vbique valet conſequentia in identitatibus, & diſtinctionibus, ſed tu omnia maſticabis bene.

Aduerte hic contra latrantes, quòd propter diuerſitatem fundamentorum, & terminorum diuerſificantur relationes, & ita identates, & diſtinctiones, licet igitur poſſent omnes præter opus intellectus reduci ad vnam, vel duas ſubiectiuè non tamen terminatiue, & fundamentaliter. Exemplum de Socrate comparato diuerſimodè, & ſic de alijs. Denominatio igitur, & variatio harum diſtinctionum fit in ordine ad extrema, quare tene cum iſto, & alijs antiquis in numero, & varietate harum identitatum, & diſtinctionum, & ſalue inſtan. modernorum hoc bene examinando, & memor eſto pauperis Hybernici. Quære alios formaliſtas hic vt noſti.

a Siue non ʒ *Aduerte, quòd ad hanc identitatem requiritur prædicatum vniuoce dictum non ſolum vniuocum, vt pàtet ex verbis doctoris.*

b Obiectiue ʒ *Tange inſtan. ad hominem hic, & dic conſequenter ponderando ly ſe totis hic.*

c Ratione ʒ *Contra hanc probationē ſi dubitabis, quia differentiæ ſunt per ſe diuerſa ergo per ſe entia. nam paſsio in ſecundo modo prædicata requirit ſubiectum in primo modo prædicari; vt ſortes eſt per ſe riſibilis in ſecundo modo, ergo eſt homo in primo modo. tex. com. 9. primo poſt. laborabit reſpondens in via peripatetica pro ſolutione ipſius aſsignanda.*

ARTICVLVS TERTIVS, & vltimus principalis.

QVantum ad vltimum artic. principalem pro complemēto huius quæſtionis qui eſt illatiuus & inueſtigatiuus identitatum, & diſtinctionum, primo diuidendo in duas partes principales, ſic procedam. In prima parte dabitur modus venandi diſtinctiones & identitates. In ſecunda parte dabitur modus inferendi vnam diſtinctionem & identitatem ex alia. Quantum ad primam partem, primo incipiam à diſtinctione rationis, & pro ampliori declaratione

notandum

notandum quod diſtinctio rationis inueſtigatur propter diuerſas relationes rationis attributas [a] per actum rectum vel collatiuum intellectus eidem obiecto vel diuerſis hoc modo, quia vel res realis comparatur ad rem realem vel realitas ad realitaté, & hoc vel ad ſeipſam vel ad aliam in vno & eodem obiecto formali, vt quando intellectus comparat colorem diſgregatiuum in albedine, vel res rationis ad rem realem, vt quando intellectus comparat genus ad animal & econuerſo, uel res rationis ad rem rationis † vt quando intellectus comparat genus ad ſpeciem & econuerſo, ſi primo modo, vel res realis comparatur ad ſeipſam vel ad aliam, ſi ad ſeipſam, vel comparatur vt intellecta ad ſeipſam non intellectam, [b] vel ad ſeipſam vt intellectam. Si ſecundo modo, vel igitur comparatur ipſa res concepta ſub alio modo concipiendi, ſi primo modo, vel igitur ſub modo concipiendi grammaticaliter [c] vt ſignificando aliquid in recto vel in obliquo, vel logicaliter, puta in concreto vel in abſtracto, & ſic ſecundum diuerſas comparationes intellectus ad res eaſdem vel diuerſar, oritur diſtinctio rationis. Diſtinctio vero ex natura rei inueſtigatur per quatuor genera oppoſitionis. † Primo per oppoſitionem relatiuam. Secundo per oppoſitionem contrariam. Tertio per oppoſitionem priuatiuam. Et quarto per oppoſitionem contradictoriam, ſic quia impoſſibile eſt duo oppoſita ſiue relatiue ſiue priuatiue, ſiue contrarie, ſiue contradictorie ſimul eidem reſpectu eiuſdem conuenire & differre, ideo &c. Exemplum de oppoſitione relatiua, vt quia intellectus agés mouet intellectum poſſibilem, & intellectus poſſibilis mouetur ab intellectu agente, [d] concludimus ibidem eſſe diſtinctionem ex natura rei. Exemplum de oppoſitione contradictoria, vt quia ſuperius eſt communicabile pluribus, inferius vero nõ, ideo &c. Exemplum de oppoſitione priuatiua vel quaſi priuatiua, vt quia eſſentia diuina eſt communicabilis pluribus perſonis, paternitas vero incommunicabilis † ideo &c. Exemplum de contraria oppoſitione, capiendo large contrarietatem, vt quia homo formaliter eſt ad ſe, dependentia qua dependet ad deum formaliter eſt ad aliud, ideo &c. Diſtinctio autem formalis facilis eſt ad inueſtigandũ, dummodo extrema ſint poſitiua. Tamen quadruplici via poteſt inueſtigari. Primo

per viam excluſionis. Omnia enim quæ ſic ſe habent quòd vnum non eſt de conceptu quidditatiuo alterius, illa formaliter diſtinguuntur. Secundo per viam diffinitionis ſic, quæcunque enim habent diſtinctas diffinitiones, quarum vna nõ includitur in alia, † illa formaliter diſtinguuntur. Tertio per viam deſcriptionis ſic, quorum deſcriptiones ſunt diuerſę, illa formaliter diſtinguuntur, intelligendo per deſcriptionem † manifeſtationem conſtitutam ex genere & propria paſſione. Quarto per viam demõſtrationis, ſic quandocunq; aliquid eſt demonſtrabile de aliquo, & de alio non, illa ſunt diſtincta formaliter. Poteſt tamen addi quinto via reduplicationis † ſecundum Franc. ſic, quando aliquid competit alicui inquantum tale & non alij, ſicut viuere competit homini inquantum homo & non lapidi, illa formaliter diſtinguuntur. Diſtinctio vero realis quadrupliciter poterit inueſtigari. Primo per viam generationis ſic, quorum vnum generatur alio non generato, illa diſtinguuntur realiter. Secundò per viam corruptionis. Tertio per viam originis. Quarto per viam ſeparatę exiſtentiæ vel ſubſiſtentiæ. Diſtinctio [e] autem eſſentialis quadruplici via inueſtigatur. Primo per viam generationis. Secundo per viam corruptionis. Tertio per viam ſeparationis. Quarto per viam dependentiæ. Diſtinctio tamen ſe totis ſubiectiue † per uiam actualis ſeparationis poterit inueſtigari iſto modo, quando aliqua actualiter ſecundum eſſe exiſtentiæ vel ſubſiſtentiæ ſeparantur ab inuicem, illa ſe totis ſubiectiue diſtinguuntur. Sed diſtinctio ſe totis obiectiue ſic inueſtigatur, quę in nullo quidditatiuè conueniunt, illa ſunt ſe totis obiectiue diſtincta. Ex quibus ſequitur quòd idẽtitas iſtorum [f] per oppoſitum eorum, quæ dicta ſunt de diſtinctionibus poterit inueſtigari.

Annota. Marginales.

a Attributas § *Aduerte qualiter iſte doctor opinatur inueſtigari diſtinctionem rationis per actum rectum, quia videtur contra illud, quod eſt ſupra dictum de diſtinctione rationis articulo primo partialis.*

† *Rationis* } *Hic ſequitur, quòd diſtinctio rationis non erit reſpectus à potentia ratiocinãte cauſatus contra dicta in primo articulo partiali, ſed erige aciem rationis.*

b *Vel ad ſeipſam* } *Pondera inſtantiam contra ly non intellectam, & dic conſequenter.*

c *Grammaticaliter* } *Vide Sco. in 1. diſt. 2. q. 4. & pondera an concretum, & abſtractum ſint grammaticales modi ſignificandi, vel logicales modi intelligendi, vt alibi notaui.*

† *Oppoſitionis* } *Aduerte, quòd præter iſtas oppoſitiones eſt alia via per modum prædicationis, & verificationis eſſentialis, & denominatiua pro inueſtiganda diſtinctione ex natura rei.*

d *Agente* } *Tange hic plura ex Sco. de his motionibus, præſertim propter illos qui ſe aduerſiſtas profitentur, tenendo realem identitatem intellectus agentis cum poſsibili, quia tunc idem erit mouens, & motum quorum ierretiſmata facile ſoluuntur, ſed in doctrina doct. cum Ariſt. intentione qualiter intellectus poſsibilis cauſet intellectionem in ſeipſo, vt opinatur doct. 3. di. pri & 15. q. quoli. non facile euaditur: nam qualiter erit ibi ex natura rei diſtinctio, & penes quid attendatur, ſpeculare Scotiſta. vide Sco. 2. diſt. 2. q. 9. & 10.*

† *Ideo &c.* } *Hic loquitur de diſtinctione ex natura rei extenſiue, vt patet, tu vero reſtringe omnia, quia relatio diſtinguitur ab eſſentia diuina formaliter, & ex natura rei, ſed ratione alterius cauſa.*

† *Excluſionis* } *Vel per viam diuiſionis in alios.*

† *In alia* } *Hoc dicit propter ſuperius, & inferius in linea prædicamentali.*

† *Deſcriptionem* } *Tollit inſtantiam, ſed conſidera adhuc inſtantiam cum eiuſdem contingat eſſe plures paſsiones, dic, quòd non plura genera diſperata ſaltem.*

† *Reduplicationis* } *Aduerte, quòd iſta via reduplicationis potius valet ad inueſtigandam diſtinctionem ex natura rei, quàm formalem, quia tunc animal, & homo formaliter diſtinguentur.*

e *Diſtinctio* } *Vel pone pro vno, duo prima membra, & pro quarto pone viam generum, & ſpecierum, ut aliquibus placet. Sed omnia uanitas. Adde ut ſup. notaui.*

† *Subiectiua* } *Hic loquitur ſecundum modum ponendi illam diſtinctionem.*

Tamen ſcias, quòd ad inueſtigandas identitates plura requiruntur quàm diſtinctiones, quia facilius eſt deſtruere, quàm conſtruere.

f Per oppoſitum } *Verum eſt in his quibus hæc, & alia conueniunt, vel aliter conſidera bene ponderando.*

Secunda pars tertij articuli principalis.

QVantum ad ſecundam partem huius articuli primo inueſtigemus modum inferendi vnam identitatem ex alia. Secundario vnam diſtinctionem ex alia. Quantum ad primum pono duas concluſiones, quarum prima eſt iſta, quòd minima identitas† eſt identitas ſe totis obiectiue, quia ab oībus infertur, & ipſa nullam aliam infert. Secunda concluſio ꝙ maxima identitas eſt identitas rationis quia omnes alias infert, & non econuerſo, poſt iſtam eſt identitas ex natura rei, quæ omnes alias ſequentes infert & non econuerſo. Similiter dico de identitate formali in rebus non compoſitis ex re & re, capiendo proprie identitatem formalem, ita quòd maior identitas infert minorem in talibus rebus, in rebus autem compoſitis ex re & re, identitas formalis non infert alias idētitates. Materia enim, & forma † ſunt eædem formaliter compoſito [a] cum ſint de ſua diffinitione ſecundum philoſophum. 7. meta. t. c. 9. & 35. & tamen diſtinguuntur realiter ab eodem. Identitas autem realis infert identitatem eſſentialem & etiam identitatem ſubiectiuam, ſecundum ſecundum modum dicendi de identitate ſubiectiua, non tamen ſecundum primum nec infert identitatem obiectiuam nec ſecundum primum nec ſecundum ſecundum modum dicendi † potentiæ enim animæ ſeu paſſiones entis ſunt eædem realiter inter ſe, & eſſentialiter, & tamen diſtinguuntur ſe totis obiectiue cum in nullo quidditatiue cōueniant. Et ſi detur quòd conueniant ſaltem ego veniam ad primo diuerſa per quæ iſtæ potentiæ animæ differunt, & iſta erunt diſtincta ſe totis obiectiue & non realiter. † Et breuiter non poſſum videre quomodo una identitas per bonam conſe-

conſequentiam poſſet inferre omnes alias identitates licet aliquę aliquas inferant ut dictum eſt. Quantum ad ſecundum de modo inferendi unam diſtinctionem ex alia pono iſtam concluſionem quòd † maior diſtinctio infert minorem, tamen non uideo iudicio meo qualiter una diſtinctio per bonam conſequentiam poſſet omnes alias diſtinctiones inferre licet aliquæ aliquas inferant. Minima tamen uidetur eſſe diſtinctio rationis, quia ab omnibus infertur, quod declaro ſic, duæ potentiæ animę diſtinguuntur ſe totis obiectiuè eodẽ modo quo dictũ eſt, & tamẽ non diſtinguuntur ſe totis ſubiectiue ſecundum ſecũdam opi. ſuperius recitatam de diſtinctione ſubiectiua, nec etiam infert diſtinctionem realem, ſecundum omnes formalizantes, nec eſſentialem: materia etiam & forma diſtinguuntur realiter à compoſito, & tamen non formaliter, ut iam dictum eſt, iſta mihi uidentur uera, licet multi formalizantes dicant oppoſitum, ſoluant tamen difficultates ibi tactas, uidelicet de potentijs animæ ſe totis obiectiuè diſtinctæ, & tamen non realiter nec eſſentialiter, quę etiam ſunt eędem realiter non tamen obiectiuè, etiam de materia & forma, quæ ſunt eædem formaliter cum compoſito, & tamen non realiter, immo diſtinguuntur realiter, nec vnquam Sco. ordinauit illas conſequentias ſiue illationes, nec etiam habent aliquam rationem conuenientem, ideo eadem facilitate qua ſic affirmantur & ordinantur, deſtruuntur. Et hæc de corpore quæſtionis.

Annota. Marginales.

† *Identitas* } *Verum eſt, ſed non gratia forma ideo eſt diſtributio accommodata niſi aliter defendatur, vt infra notabo.*

† *Forma* } *Sed potius econtra niſi detur mutuitas.*

a *Compoſito* } *Poſſet hic probabiliter dici, quòd totum eſt idem formaliter partibus eſſentialibus, & etiam realiter, ſed non econtra, & tunc valet conſequentia in omnibus, vt patet. Contra hoc videtur eſſe intentio doct. in 3. diſt. 2. & ſuper 7. Metaphyſi Dic, quòd ponit tantum diſtinctionem ex natura rei, vel quòd eſt denominatio extrinſeca, & terminatiue, & non formalis neque ſubiectiue, & in hoc ſaluaretur Auer. 1. Phyſ.*

ſed qualiter tunc valet diſputatio Scot. contra eum dic conſequenter, & qualiter manenti non manens erit idem contra Sco. 1. diſt. 2. & alia plura adde, vt ſcis, & dic conſequenter, ſed pondera argumentum, vt ſupra notaui in ſimili de identitate formali, & dic conſequenter, vt ibi habes comparando, videlicet inferius ad ſuperius. Sed adhuc ſubtilius poſſent plura hic introduci recurrendo ad diuerſitatem rei totalis, & partialis, & quòd vno modo non manent partes corrup. toto. ſed bene alio modo, quare 9. q. quol. & alibi. Conſidera etiam, quòd alia eſt identitas formalis Phyſice, & Metaphyſice loquendo ſicut alius, & alius modus prædicandi, vel forte non eſt concedenda identitas talis, & talis niſi præciſè in conſideratione metaphyſicali, & ſic tenebit conſequentia ab vna ad aliam.

Multa alia hic cogita ſi vis ſaluare in omnibus illas illationes valere, quòd omnino conari debet ingenioſus lector. a. Quare Bonetum vbi ſupra ad hæc.

Vide Scot. in primo diſt. 36. & in 4. diſt. 43. q. 3. & alibi, & alios ad propoſitum.

† *Dicendi* ⁊ *Conſidera vt ſupra notaui. arti. 7. 2. principalis, & applica primum, & ſecundum modum dicendi ad ea, quæ ibi dixit de diuerſis modis accipiendi has duas identitates. Et quod dicit de potentijs animæ, & paſſionibus entis, quòd ſcilicet ſunt eædem realiter inter ſe poſſet negari per ſe loquendo, ſed verum eſt per accidens propter videlicet tertium, conſidera bene vbique.*

† *Realiter* ⁊ *Quære ſingulariſſime Sco. 1. reporta. diſt. 33. q. 2. de identitate, & diſtinctione formali terminatiue, & ſubiectiue, & eodem modo poteſt dici de alijs identitatibus, & diſtinctionibus, uide 35. diſtin. 1. & 30. expreſſe ad propoſitum ponderando.*

† *Quòd maior* ⁊ *Tange etiam hic ea, quæ habet Sco. 2. q. quol. ad fi. de diſtinctione maiori, & minori intenſiua, & extenſiua, & quare originales formalitates Scoti, & logicam eius in formalitatibus, vt noſti. Pro opin. huius auctoris poſſet adduci illud dictum Sco. 2. diſt. 1. q. 4. in ſolutione princi. vbi dicit, quòd tam in rebus, quàm in intellectu differentia maior manifeſta eſt, & ex illa concluditur frequenter differentia minor, quæ eſt immanifeſta, notanter dicit frequenter, & non ſemper*

ſaltem

ſaltem grammaticè, quicquid ſit de forma argumentandi. Facit pro alia via dictum Ariſt. 5. Met. t. com. 12. vbi vult, quòd vnitas maior infert minorem. Sagax lector eligat viam probabiliorem. ſed ſi apparentia ſtringerent, cum communi via tenendum eſt.

AD argumenta principalia. Ad primum cum dicitur, ille formalitates vel ſunt aliquæ res &c. dico quòd ſunt aliquæ realitates, & non proprie aliqua res, ſed magis aliquid rei, & cum infertur ergo diſtinguuntur realiter, verum eſt accipiendo diſtinctionem realem large pro omni diſtinctione, quæ eſt ſecluſo opere intellectus, non tamen diſtinguuntur realiter accipiendo proprie diſtinctionem realem pro illa quæ eſt inter rē & rem. Ad ſecundum cum dicitur ex natura rei diſtinguuntur realiter, dico quòd verum eſt realiter i deſt per realitates & ex natura rei, non tamen ſicut res & res, quia alia eſt diſtinctio rei, & alia ex natura rei, vt dictum eſt. Ad tertium cum dicebatur, ſicut ſe habet res ſubiecti, &c. dico quòd proprie non eſt hic locus à tranſmutata proportione, oportet quòd ſint diſtinctæ res, quia proportio eſt tantum rerum, & per conſequens tantum fundatur in illis quæ ſunt res & res, cum igitur res ſubiecti non ſit alia res à re paſſionis, ſed eadem & indiſtincta, ideo non poteſt fundare proportionem, nec per conſequens erit locus à tranſmutata proportione. Vel aliter dicitur, licet iſta ſolutio ſit bona quòd ſimilitudo argumenti non valet, eſt enim ſimilitudo & diſſimilitudo, ſimilitudo eſt iſta quòd ſicut res ſubiecti non poteſt eſſe ſine re paſſione, ita formalitas non poteſt eſſe ſine formalitate paſſionis, † diſſimilitudo autem propter quam claudicat, eſt quia res ſubiecti tranſit in identitatem realem cum re paſſionis, & econtra, formalitas [a] autem ſubiecti non tranſit in identitatem formalem cum formalitate paſſionis, nec econtra, quare &c. Ad quartum [b] cum dicitur quòd formalitas ſubſtantiæ eſt vera res, dico quòd omnis talis eſt vera res ſi ſit ſubſtantia in recto vnde eo modo quo talis formalitas eſt ſubſtātia vel aliquid eius eſt res, modo non omnis formalitas ſubſtantię eſt ſubſtātia in recto, ſed aliqua in recto, & aliqua in obliquo,

quare proprie non debet dici illa, quę eſt in obliquo propriè ſubſtātia ſed ſubſtātię, & ideo nō oportet quòd illa quæ ſunt diſtincta per formalitates, ſemper diſtinguantur ſicut res & res, ſed ſicut rei & rei. Ad quintum cum dicitur, quòd quæcunque habent diuerſas diffinitiones diſtinguuntur realiter [c] verum eſt ſi habent diuerſas diffinitiones quidditatiuas conſtitutas ex genere & differentia, non oportet autem ſi habeant ſolum diuerſas rationes formales ab intellectu ex natura rei formaliter conceptibiles. Ad ſextum cum dicitur quòd tunc ab vno & eodem &c. Dico quòd ab vno & eodem non poteſt ſumi vnitas rerum & pluralitas rerum reſpectu eiuſdem. Dico tamen quod ab vno & eodem poteſt, ſumi vnitas rei & pluralitas formalitatum [d] quæ non opponuntur in eodem nec repugnant. Ad ſeptimum cum dicitur accipio formalitates ſubiecti, & propriæ paſſionis &c. admitto totum. Et cum poſt dicitur, vel his formalitatibus ſubiecti & păſſionis eſt aliquid commune vniuocum vniuoce dictum, habent tamen vnam communem realitatem ſubiectiuam, in qua realiter conueniunt & differunt, licet nō quidditatiue. Et cum vltra dicitur quæcunque diſtinguuntur ſe totis obiectiue, diſtinguuntur ſe totis ſubiectiue & realiter. Dico quod argumentum eſt bonum contra illos qui dicunt quod diſtinctio ſe totis obiectiue infert diſtinctionem ſe totis ſubiectiue, & omnes alias, ſed ego non dico ſic, dico quòd aliqua ſe totis eſſe diuerſa poteſt eſſe, dupliciter, vno modo in realitate obiectiua, & ſic illę formalitates ſubiecti & propriæ paſſionis ſunt primo diuerſæ nec poſtea ſequitur quod diſtinguantur realiter. Alio modo in realitate ſubiectiua [e] & ſic realitas & formalitas ſubiecti & paſſionis ſunt primo diuerſæ, quia conueniunt in realitate & eſſentia ſubiecti & paſſionis, & in ea identificātur realiter. Ad aliam probationem cum dicitur quærendo de illo in quo conueniunt, vel eſt ens reale vel rationis. Dico quod in nullo conueniunt quidditatiuè, ideo illud non eſt ens reale, nec ens rationis, dico tamen quod in aliquo conueniunt denominatiue, & illud eſt ens vel res tranſcendenter, [f] dico etiam quod conueniunt in realitate ſubiectiua, ſicut dictum eſt. Ad octauum cum dicitur quæcunque diſtinguuntur quidditatiue &c. nego, ad probationem, quia quidditas & res [g] idem ſunt, verum

eſt,

eſt,ſed in adæquate,quia cum vnitate rei pot eſt ſtare plura litas formalitatum. Ad 9. cum dicitur ab Herueo,nulla paſſio &c. tranſeat,pro nunc, poſtea cum dicitur in minori,ſed diſtinctio eſt paſſio entis, concedatur totus ille proceſſus vſque ad minorem proſillogiſmi,& cum dicitur, omne ens eſt reale vel rationis vt patet. 5. metaph. dico quòd omne ens eſt reale, ideſt ſecluſo opere intellectus,vel rationis, ideſt per opus intellectus poſtea cum infertur,ergo omnis diſtinctio eſt realis vel rõnis,dico quòd omnis diſtinctio eſt realis, ideſt ſecluſo opere intellectus, quæ à nobis vocatur diſtinctio ex natura rei,vel rationis,ideſt per opus intellectus,tamen inter illas diſtinctiones mediat diſtinctio ex natura rei & formalis. Ad decimum cum dicitur, quæcunque diſtinguuntur numero &c. [h] concedo illam maiorem & nego minorem, ſcilicet quòd quæcunque diſtinguuntur formaliter diſtinguuntur numero Et ad probationem,quia quæcunque diſtinguuntur formaliter,diſtinguuntur quidditatiuè, tranſeat [i] licet quęcunq; diſtinguuntur quidditatiuè diſtinguuntur ſpecifice,nego illam,& ſi adhuc concederetur non ſequeretur vltra, diſtinguuntur ſpecifice, ergo diſtinguuntur numero, quia ſecundum eos actio & paſſio diſtinguuntur ſpecie, † & tamen ſunt vnus motus numero,vt ipſi dicunt, quare &c. Ad vndecimum cum arguebat Fran. de marchia illa quæ habent realiter & eſſentialiter diuerſas formas &c.concedo accipiendo formam primo & ſecundo modo, † non autem accipiendo formam quinto modo. Et ad minorem cum dicit, quæcunque diſtinguuntur formaliter diſtinguuntur per formas,verum eſt per formas, ideſt quidditates & accipiendo formam quinto modo, non autem accipiendo formam pro forma accidentali vel ſubſtantiali,ideo totus proceſſus ſequens non valet, quia procedit ex falſo intellectu. Ad duodecimum cum dicebatur niſi illa quæ formaliter diſtinguuntur &c. concedo reſpectu illorum à quibus facit differre vel diſtingui realiter, & dico breuiter quòd eo modo quo formalitas eſt principium diſtinctiuum eo modo facit differre,ſi realiter realiter,ſi formaliter formaliter. Ad confirmationem poteſt dici quòd non eſt ſimile,quia in differētia rationis eſt aliquid actuale,puta ipſa relatio rationis, & aliquid potentiale, puta ipſum ſubiectum vel fundamentum.

tum. † Non autem oportet quòd ita ſit in omni diſtinctione ex natura rei.

Annota. Marginales.

† Diſsimilitudo } *Clarius poteſt reſponderi ad argumentum concedendo, quod infertur per commutatam proportionem, & eſt verũ, quòd ſicut res ſubiecti eſt eadem cũ re paſsionis, ita formalitas ſubiecti eſt eadem cum formalitate paſsionis vniformiter, ideſt realiter, quòd ſi inferatur ſunt idem realiter, ergo formaliter eſt fallacia conſequentis, vt patuit, ſi vero in commutata proportione inferatur, quòd ſicut res ſubiecti eſt eadẽ realiter cum re paſsionis, ita formalitas ſubiecti eadem formaliter cum formalitate paſsionis, non ſequitur neque probare poterit aliquis themiſta in barocho. Aduerte qualiter poteſt accipi formalitas paſsionis alia ab ipſa formalitate ſubiecti quum paſsio ſit reſpectus cuius dependentia ad terminum eſt ſua quidditas, & fortius eſt dubium in terminis de relatiuis, qua diligenter ſpeculare.*

a Formalitas } *Conſidera hic plura, quare Scot. 8. di. pri. oxo. & 45. diſt. primi Pariſien.*

b Cum dicitur } *Poteſt clarius dici negando, quòd quacunque diſtinguuntur formaliter diſtinguantur per ſubſtantiam, vt patet in accidentibus, & in ſubſtantijs, illa maior eſt vera, & minor falſa vniuerſaliter loquendo, vt patet de homine, & riſibili.*

c Realiter } *Tange inſtantiam, & maxime non tenendo diſtinctionem realem prædicamentorum.*

d Quæ non } *Quia diſtinctio non tollit quamcunque vnitatem diſperatam, ſed oppoſitam.*

e Dico } *Conſidera an ſit vniuerſaliter verum, & tange hic inſtantias.*

Conſidera euerſionem alio modo, vt ſupra notaui plura addendo.

f Subiectiua } *Accipit identitatem ſubiectiuam ſecundum modum.*

g Tranſcendenter } *Hic ſequitur apertè, quòd diuerſitas obiectiua,*

ctiua, licet habeat vniuocum prædicatum, non tamen vniuoce dictum.

h Et res ʒ *Sumendo rem de qua eſt ſermo argumentum ſupponit falſum, & ideo clarius poteſt reſponderi, ſed ſi res communiter ſumatur totum eſt concedendum, & nihil ad h. ſ proprie ſumpta, aliter non Quære Sco. 13. di. 4 pro hoc.*

i Concedo ʒ *Aduerte qualiter iſte concedit primam propoſitionem quæ videtur falſa, & poſſet clarius reſponderi aliter, vt patet diſcurrenti.*

X Licet ʒ *Tange inſtantiam ex dictis ſupra articu. 2. ſecundi principalis vbi dixit, quòd eſt accepturus formalitatem ſecundo modo ibi aſſignatam in his locutionibus: dic conſequenter bene ponderando.*

Conſidera qualiter hoc ſit verum, quòd in diſtinctione rationis fundamentum ſit potentiale, & non in diſtinctione ex natura rei, quia minus videtur vt patet.

Hic patet leuitas aduerſariorum credentium expugnare ſcoticam veritatem, & in æquiuocis laborant peccantes in arguendo veluti parmenides, & meliſſus, quia falſa ſumunt, & intentum non concludunt.

† Et tamen ʒ *Inſtantia ſingularis eſt illa de actione, & paſſione pro neganda illa propoſitione apud thomiſtas, imo ſecundum hoc quo diſtinguuntur genere non diſtinguuntur ſpecie, & numero, & ideo tutior eſt ſcotica veritas in via Philoſophi.*

† Non autem ʒ *Vide ſupra parte 3. arti. 2 prin. Conſidera aliter. Hoc facit pro iſta imaginatione quam ſupra notaui de per ſe diſtinctione, & per accidens identitate aliquorum, ſcilicet in tertio, vel ratione infinitatis extremorum, conſidera bene totum, & dic conſequenter.*

† Fundamentum ʒ *Aduerte, quòd omnes ferè opinantur eſſe diſtinctionem rationis in hac propoſitione dicendo. ſor. eſt ſortes, vt inquit auctor formalitatum, ſed ego non video uerum eſſe ſecundum principia Sco. quia ibi non eſt intentio ſecunda ſubiecti, & prædicati, quia in prædicatione primi modi extraneantur intentiones ſecunda neque ly ſortes eſt ſubiectum, neque poſt copula ly ſortes eſt prædicatum, ſicut etiam dicendo homo eſt animal, patet ex doct. ſubtili. q. 8. uniuerſalium. tu uero ſolue ſi potes, & ſuſtine auctorem, & Mauritium Trombetam*

betam viros excell. qui forſan non aduertunt, quòd ſi eſt ibi diſtinctio rationis, tunc falſum erit, quod dicit Scotus. 8. q. vniuerſalium, & 16 quòd in hac propoſitione, homo eſt animal, homo non eſt ſpecies, neque animal eſt genus, inquit Sco. quia remouentur intentiones à fundamentis, quando uniuntur cum hoc uerbo eſt. ubi patet, quòd magis uidetur animal ab homine ratione diſtingui, quàm ſortes, à ſorte & ideo ſpeculare quod latet.

Expliciunt formalitates Moderniores de mente Doctoris ſubtilis Ioannis Scoti.

EXCELLENTISSIMI THEOLOGI MAGISTRI

STEPHANI BVRLYFER Epitomata in formalitates iuxta doctrinam Scoti,

Articulis tribus diuiſa.

CVM multi pro introductione doctrinæ Scoticæ varia de diſtinctionibus, & formalitatibus eiuſdem Doct. ſubtilis, inconſona tamen ſuis dictis ſcripſerint, in quibus ſcholaſtici falſo eruditi à veritate nõ modicè ſunt alienati, placuit pro communi ſtudere volẽtium vtilitate mentem doctoris eiuſdem de ea re in hoc opuſculo oſtendere. Et primo quorundam modus dicendi ponetur, ſecundo illius modi dicendi falſitates redarguentur, & poſtremo ueritas ſuccinctè aperietur.

ARTICVLVS PRIMVS in quo ponitur opinio aſſerentium ſeptem modos eſſe diſtinctionum.

QVantum ad primum aduertendum eſt quòd ab aliquibus formalizantibus doct. ſubtilem (vt aſſerunt) ſequentibus ponuntur ſeptem modi diſtinctionum [a] quorum primus eſt diſtinctio rationis, ſecundus diſtinctio ex natura rei, tertius eſt diſtinctio formalis, quartus diſtinctio realis, quintus diſtinctio eſſentialis, ſextus diſtinctio ſe totis ſubie-

ſubiectiue,ſeptimus eſt diſtinctio ſe totis obiectiue, quibus econuerſo correſpondent ſeptem modi identitatum. Quorum primus eſt identitas rationis,ſecundus eſt identitas ex natura rei,tertius identitas formalis quartus identitas realis, quintus identitas eſſentialis, ſextus identitas ſe totis ſubiectiue,ſeptimus eſt identitas ſe totis obiectiue. Hi autem modi identitatum poſſunt cognoſci per modos oppoſitos diſtinctionum. Quorum primus eſt diſtinctio rationis,quæ diſtinctio ſecundum eos eſt illa, quæ habet fieri per actum intellectus comparatiuum ſeu collatiuum,vt ſortes eſt ſortes, ſor.poſitiuus à parte prędicati diſtinguitur à ſor.poſito à parte ſubiecti ſola ratione & non ex parte rei ſiue ex natura rei. Diſtinctio autem ex natura rei, ſecundum eos eſt illa quę eſt inter aliqua extrema, de quibus prædicata contradictoria poſſunt verificari prę er opus intellectus, vt ſe habent totum & partes,ſuperius & inferius,abſtractum & concretum. Totum enim habet eſſe conſtitutum. Conſtitutum autem & non conſtitutum contradicunt, ſimiliter ſuperius eſt præter opus intellectus multiplicabile in plura, [b] inferius autem non multiplicabile,multiplicabile vero & non multiplicabile ſunt contradictoria. Diſtinctio autem formalis eſt illa quę eſt inter aliqua duo quorum vnum non includit aliud in primo modo dicendi per ſe vt inter ſubiectum & ſuam propriam paſſionem. Diſtinctio vero realis eſt illa quæ eſt inter aliqua duo quæ ſunt res & res. † Illa vero ſunt res & res quorum vnum poteſt corrumpi alio remanente & econuerſo,vt ſor.& plato,vel quorum vnum poteſt per diuinam potentiam eſſe ſine alio vt paries & color exiſtens in eo,& omne accidens per accidés reſpectu ſui ſubiecti,illa etiam ſunt res & res quorum vnum eſt per ſe cauſa efficiens vel finalis & aliud per ſe effectus, [c] quia idem realiter non poteſt cauſare ſeipſum. Illa etiam quorum vnum eſt generans & aliud genitum, quia nulla res ſeipſam gignit ſecundum Aug. lib. 1.de tri.vt in diuinis pater & filius. Diſtinctio eſſentialis eſt illa quę eſt inter aliqua quę per aliquam potentiam poſſunt ſeparari à ſeinuicem,vt ſor.& pla. paries & albedo ſua, & ſic differunt diſtinctio realis & diſtinctio eſſentialis ſecundum iſtos in creaturis, quia quæcumque diſtinguuntur eſſentialiter in creaturis diſtinguuntur realiter, & econuerſo quæcumque

cumque diſtinguuntur realiter etiam diſtinguuntur eſſentialiter in creaturis, reperitur tamen in diuinis diſtinctio realis perſonarum ſine diſtinctione eſſentiali ipſarum cum habeant eandem eſſentiam, ſic ergo ſecundum eos diſtinctio realis in plus ſe habet quam diſtinctio eſſentialis. † Diſtinctio ſe totis ſubiectiue ſecundum eos, eſt illa quæ eſt inter aliqua duo extrema quorum realitates ſunt diſtinctæ & ab inuicem ſeparatę in actuali exiſtentia, ita quòd non conueniunt in aliqua realitate ſubiectiua ſeu actu exiſtẽdi, vt duo indiuidua eiuſdem ſpeciei. Nec enim coincidit iſta diſtinctio cum diſtinctione reali, nam ibi non requiritur de neceſſitate ſeparatio actualis, hic autem requiritur vnde corpus & anima vnita diſtinguuntur realiter, quia licet non ſint ſeparata actu poſſunt tamen ſeparari & vnum poteſt corrumpi alio remanente, & tamen non diſtinguuntur ſe totis ſubiectiue, conueniunt enim in realitate ſubiectiua cum ex his conſtituatur vnum ens per ſe. Diſtinctio ſe totis obiectiue eſt illa quæ eſt inter aliqua duo extrema quæ in nullo conceptu reali communi conueniunt quidditatiuè, vt ſunt duæ vltimę differentiæ & per iſtas ſeptem diſtinctiones facilè patent ſeptem identitates per oppoſitum ad illas. Ex his inferuntur aliqua corollaria. Primum eſt quòd vltima diſtinctio arguit omnes alias & penultima arguit omnes alias præter vltimam, & ſic aſcendendo vſque ad primam non autem econuerſo ſic ſe inferunt, prima enim non arguit ſecundam nec ſecuuda tertiam, & ſic de ſingulis deſcendendo vſque ad vltimam. Secundum corollarium, identitates non ſic ſe ſe inferunt ſicut diſtinctiones oppoſitę, vltima enim identitas non arguit penultimam, † & ſic aſcendendo vſque ad primam. Sed oppoſito modo ſe habent, quia prima arguit ſecundam & ſecunda tertiam, & ſic deſcendendo vſque ad vlt. Tertium corol. maior identitas quæ pōt eſſe eſt identitas rationis, quia ipſa omnes infert alias. Quartum corol. quòd minor identitas quæ poſſit eſſe eſt identitas ſe totis obiectiue quia ipſa nullam aliam infert. Quintum corol. maior diſtinctio quæ poteſt eſſe eſt diſtinctio ſe totis obiectiue & minor eſt diſtinctio rationis, ratio primi eſt, quia diſtinctio obiectiua omnes alias infert, ratio ſecundi eſt quia diſtinctio rationis nullam infert. Sextum corollarium quòd cum di

ſtinctione

ſtinctione rationis ſtat identitas ex natura rei, & cum diſtinctione ex natura rei, ſtat identitas formalis, & ſic de ſing. aſcendendo, vnde animal & homo diſtinguuntur ex natura rei, & tamen ſunt idem formaliter cum animal includatur in homine in primo modo dicendi per ſe. Septimum corollarium eſt, cum diſtinctione obiectiua nulla ſtat identitas. Octauum corollarium eſt cum identitate reali ſtat diſtinctio formalis ex natura rei, hæc omnia patent ex præmiſſis.

Annota. Marginales.

a Quorum} Modi identatum, & diſtinctionum 7. ſunt famoſi quos iſte doctor breuibus enumerat, & eorum fundamenta, & concluſiones reſumit ex determinatis apud aucto. formalitatum in toto ſuo tractatu præcedenti.

b Inferius} Aduerte qualiter eſt hoc ratione dictum verum quod ſuperius eſt multiplicabile in plura præter intellectum, & ſecundum quam vnitatem dicatur multiplicari, de quo vide Sco. 3. diſt. 2. q. 7.

† Res & res} Hic patet error Terminiſtarum in via theologica de identitate quantitatis cum ſubſtantia & ſimiliter de relationibus quia vbique eſt alia & alia exiſtentia loquendo in his quæ ſeparari poſſunt per diuinam potentiam.

c Effectus} Hic eſto cautus ne decipiaris de cauſalitate ſcibibilium quæ requiritur in demonſtrationibus in quibus non eſt realis diſtinctio & tamen eſt vera cauſa primo poſte. sex. com. 5. quia verum ſcire eſt per veram cauſam cognoſcere.

Patet ex hac narratione quòd non ſolum dicta magiſtri Ant. ſirecti ſed & aliorum antiquorum formalizantium intendit impugnare quia plura omittit quæ ipſe poſuit & plura addit quæ non dicit. Quare. p. t. & Fran. & formalitates breues quæ attribuuntur antiquitus Sco. vt noſti, vide in prin. 1. phyſic. fratrem Nicolaum de orbellis. Fuit enim Ant. ſirecti iunior hoc viro & vere, diſcipulus eius. Aduerte quòd vniuerſaliter eſt hoc verū nedū de identitate & diſtinctione immo de vnitate & pluralitate numerali ſpecifica generica & tranſcendenti in quibus eſt conſequentia contrario modo, etiam præter hoc eſt verum vt ſi. b. inferret, c. tunc non, c. inferret non. b.

aliter erit fallacia conſequentis, vt patet diſcurrenti per non conuertibilia.

† *Eſſentialis] Hic narrat diſtinctionem ſubiectiuam penes ſecundum modum, & non primum qui principalior eſt in hoc modo diſtinctionis, quia diſtinctio obiectiua infert illam diſtinctionem ſubiectiuam primo modo, & non ſecundo modo, vt patet ſpeculante.*

† *Penultima] Aduerte, quòd hoc eſt famoſum apud ſcotiſtas quòd identitas ex natura rei infert formalem, quod ego non video eſſe verum, loquendo de identitate ex natura rei, & formali, vt ſuperius diffiniuit, quia identitas formalis arguit eſſentialem incluſionem prædicati in ſubiecto, qua non poteſt ſtare cum identitate ex natura rei, quia non econuerſo in formali prædicatione, & per conſequens incluſum, & non incluſum dabitur ex natura rei: tu vero diligenter conſidera, nec decipiaris te ipſo.*

ARTICVLVS SECVNDVS, in quo decem redargutionibus refellitur ſupradicta opinio.

SEd iſta opinio licet ſit multum communis & famoſa apud multos ſcotiſtas, videtur tamen continere multa falſa nec ſequitur doctorem ſubti. immo manifeſte aſſerit aliqua contra ipſum,[a] Ideo hoc ſecundo loco arguo contra eã probando primo quòd nulla ſit diſtinctio ex natura rei minor diſtinctione formali, & quòd diſtinctio ex natura rei non poteſt ſtare cum identitate formali, quia quæcunque diſtinguũtur ex natura rei diſtinguuntur formaliter & econuerſo, ergo diſtinctio ex natura rei non ſtat cum identitate formali, nec eſt minor ipſa, conſequentia eſt manifeſta, & antecedens quo ad ſecundam ſui partem conceditur, ab eis. Sed quo ad primam probatur, quia quæcunque diſtinguuntur ex natura rei dicunt aliam & aliam rationem formalem, ſed quæcunque dicunt aliam & aliam rationem formalem diſtinguuntur formaliter, ergo quæcunque diſtinguuntur ex natura rei diſtinguuntur formaliter: minor eſt euidens, &

maior probatur diſcurrendo per omnia illa quę ipſi ponunt diſtingui ex natura rei & non formaliter, primo de ſuperiori & inferiori, manifeſtnm enim eſt quòd ſuperius & inferius habent aliam & aliam rationem formalem † cum ratio inferioris ſit extra rationem ſuperioris, ſimiliter ſicut ipſi dicunt, ratio ſocratis eſt incommunicabilis, ratio autem hominis eſt communicabilis. Sed eadem ratio formalis non poteſt eſſe communicabilis, & incommunicabilis, ſimiliter patet de toto & partibus, ratio enim formalis totius eſt alia à rationibus formalibus partium, cum eadem ratio formalis non ſit conſtituta, & non conſtituta, conſtituens & non conſtituens, ſimiliter de modo intrinſeco & de re cuius eſt modus, licet enim modus intrinſecus ſit ille qui additus alteri non variet rationem eius formalem, vt patet de albedine & eius gradibus, albedo enim intenſa & remiſſa ſunt eiuſdem rationis formalis, non eſt tamen talis modus conueniens rei in primo modo dicendi per ſe, quare non erit idem formaliter cum re cuius eſt modus, licet forte propriè non diſtinguatur formaliter à re cuius eſt modus, quia ad diſtinctionem formalem requiritur fortaſſis quòd ſit, quidditas & quidditas. Modus autem intrinſecus non eſt propriè formalitas vel quidditas, quia quidditas addita alteri variat rationem formalem eius ſeu conſtituti per illam vt rationale & irrationale ſi addatur animali, conſtituunt ſpecies habentes diuerſas rationes formales, non ſic modus intrinſecus, vnde nulla ratio quidditatiua poteſt addi alteri quin variet ſpeciem vel ſimpliciter, hoc eſt de vna ſpecie aliam faciat contrariam vel diſperatam: vel ſecundum quid, hoc eſt de non tali ſpecie facit talem ſpeciem, puta ſi addatur differentia pertinens ad eſſe quidditatiuum generi facit ſpeciem ſpecialiſſimam, & non præfuit talis ſpecies ſpecialiſſima, ſed tantum præfuit ſpecies intermedia. Patet quarto de diffinitione & diffinito, nam ratio formalis diffiniti eſt alia à ratione formali diffinitionis, ratio enim formalis diffiniti eſt ratio totius, & ratio formalis diffinitionis eſt ratio partium, nam dictum eſt quòd eſt alia ratio formalis totius & alia partium. † Item manifeſtum eſt quòd alius eſt per ſe conceptus diffinitionis, alius diffiniti, accipiendo pro conceptibus ſignificatis, ergo aliam & aliam conceptibilitatem dicunt

diffinitio

diffinitio & diffinitum. Sed tales conceptibilitates non ſunt niſi rationes formales ſeu obiecta formalia conceptibilia, ergo diffinitum & diffinitio dicunt aliam & aliam rationem formalem, aſſumptum eſt doc. ſubtilis, in ſecunda diſt. primi, † vbi ex intentione probat illud duobus aut tribus medijs. Et confirmatur tota iſta ratio, quæcunque important aliam & aliam quidditatem, illa diſtinguuntur quidditatiuè & formaliter. Sed omnia illa quæ diſtinguuntur ex natura rei important aliam & aliam quidditatem: ergo omnia quæ diſtinguuntur ex natura rei diſtinguuntur quidditatiuè & formaliter; † igitur diſtinctio ex natura rei non poteſt ſtare cum identitate formali nec eſt minor ipſa: maior eſt manifeſta, quòd vbicumque eſt alia & alia quidditas ibi eſt diſtinctio quidditatiua, ſicut vbi eſt alia & alia res ibi eſt diſtinctio realis, modo conſtat quòd omnis diſtinctio quidditatiua eſt formalis, minor eſt ſufficienter probata per diſcurſum factum in præcedenti ratione, patet enim per ipſum manifeſte quòd omnia quæ ipſi ponunt diſtingui ex natuta rei & nō formaliter habent aliam & aliam quidditatem, vel ſaltem dicunt quidditatem & modum intrinſecum eius. Si dicatur quòd concretum & abſtractum diſtinguuntur ex natura rei, & non habent aliam & aliam quidditatem. Dico quòd hoc eſt falſum, quia quæcunque diſtinguuntur ſolum penes diuerſos modos concipiendi idem obiectum formale ſola ratione diſtinguuntur & non ex natura rei. Sed concretum & abſtractum ſolum diſtinguuntur penes diuerſos modos cōcipiendi idem obiectum formale, igitur ſolum ratione diſtinguuntur & non ex natura rei, maior eſt manifeſta, quia ſola diuerſitas concipiendi idem obiectum formale in numero non arguit diſtinctionem ex natura rei, minor eſt doctoris ſubtilis, in ſecunda diſt. pri. q. 4. quære. idem. 8. diſt. 1. vbi ſupra † & in pluribus alijs paſſibus ſuæ doctrinæ.

ANNOTA. MARGINALES.

a Contra ipſum] *Quamuis in maxima veneration habeo excellentiſſimum virum & ſummum Scotiſtam ipſum reputo, quia tamen concluſionem quam intendit non ponit Sco. ex-*

preſſe in aliquo loco. Ideo rationes iſtæ contra communem poſitionem formaliZantium eſſe ſolubiles in via ſco. paucis notabo excitando lectorem ingenioſum ad plura alia addenda, antecedēs igitur huius primæ rationis pro prima ſui parte negatur. Et ad probationē eius negatur maior. Et cū probatur inductiue primo de ſuperiori & inferiori dico quòd expreſſe de mente Sco. inferius eſt idem formaliter ſuperiori non tamen econtra, vt ſuperius notaui in notulis. ſuper. 1. præcedenti parte. 3. 2. art pri. hoc patet ex diffinitione identitatis formalis quā ponit. 2. diſt. 1. parte 2. q. 1. & expreſſius. 33. diſtinct. 1. reportationum, q. 2. Eſt igitur ibi identitas formalis non mutua vt ſup. notaui cum hoc tamen ſtat quòd inferius non ſit idem ex natura rei ſuperiori propter verificationem contradictoriorum de eis, vt rectè formaliZantes loquuntur. Similiter dico ad illud, quod tangit de toto, & partibus, vt prius notaui, pono enim totum Phyſicum, & Metaphy. eſſe idem formaliter, & realiter partibus ſed non econtra. Et quòd dicit in ſua propoſitione fundamentali, quòd eadem ratio formalis non eſt cōmunicabilis, conſtituta, & non conſtituta. verum eſt loquendo de eadem formalitate adequata, & mutua, cuiuſmodi non eſt in propoſito, & ſic probationes iſtæ faciunt pro diſtinctione ex natura rei, & non ad propoſitum arguentis. Eſt enim mutuitas diffinitionis ex natura rei non tamen formalis, quare formalis vbique infert illam & non econtra. Refert etiam dicere hoc non eſſe idem formaliter illi, & dicere ipſum ſic diſtingui ab illo vt expreſſe habet Docto. vbi ſupra. Quod tertio addit de quidditate, & modo minus valet in doct. Scot. quia expreſſe dicit, quòd modus non dicit aliam formalitatem ab eo cuius eſt 8. diſt. 1. & alibi licet. 6. q. quol. & 31. diſt. pri. Pariſienſis. q. 2. quoddam verbum eius innuat oppoſitum, vt alias notaui. quare nunc rectè idest nunc diſtincta formaliter debent dici, & hoc maximè verum eſt ſi diſtinctio formalis eſt ponenda duntaxat inter conceptus quidditatiuos, vt etiam videtur iſte ponere, non valet igitur deductio, non eſt idem formaliter igitur diſtinguitur, vt etiam tu ipſe fateris in propoſito. cum hoc tamen eſt diſtinctio ex natura rei, vel modalis de neceſſitate, vnde propter quidditatem, & modum illa eſſet ponenda diſtincta ab alijs ſi non eſſet alia cauſa. Quidditas

inquit

inquit Doct. 3. diſt. 1. & modus non ſunt obiecta diſtincta formalia apud diſtincte, & perfecte concipientem. Quæ tamen omnia cautè exponantur, vt in quotidianis declarationibus in Doc. Sco. ſuper ſententias expoſuimus, & alibi Deo fauente prolixius ſequemur. Cum vlterius quarto loco probat propoſitũ ex rationibus diffiniti, & diffinitionis, patet, quòd non procedit, quia ibi eſt identitas formalis mutua, vt communiter dicitur licet poſſet eſſe difficultas comparando diffinitionem ad diffinitum ex illa deſcriptione identitatis formalis. 2. di. pri. vbi ſupra ſaltim diffinitum eſt idem diffinitioni formaliter, an vero econtra poſſet probabiliter dici, quòd non, & hoc tenendo, quòd diffinitio non dicat aliquam vnam formalitatem reſultante ex partibus niſi ipſum diffinitum, & tunc dicere diffinitionem eſſe eãdem formaliter diffinito eſt dicere diffinitũ eſſe idem ſibiipſi formaliter: vnde rectè dixit Docto. in q. 6 ſuper Porphy. quòd diffinitio non numeratur à Porphy. inter vniuerſalia eo, quia non habet aliquem vnum modum prædicandi. Imo prædicatur in quale quid quare ea quæ ibi copioſè nota ui. Eſt igitur præcisè ibi diſtinctio ex natura rei, vel ſola diſtinctio rationis, vt pluribus videtur. Quomodo autem procedunt rationes Sco. 2. diſt. 1. q. 2. de diuerſitate horum conceptuum, indigeret longa expoſitione. Sed pro nunc dico, quòd illa diuerſitas attendi debet penes principia conſtitutionis intrinſecæ, & pullulationis neceſſario concomitantis, diffinitio ergo, quæ eſt terminus imperfectè ſeu diminute complexus, & incomplexus eſt alius à diffinito, quod eſt terminus ſimpliciter incomplexus, ratione ſignificati, non vnius, ſed plurium formaliter à diffinito diſtinctorum licèt non econtra. Ideo diffinitio eſt medium inferendi proprium neceſſario pullulans de intrinſecè, & formaliter cõſtituto in quo identificantur partes diffinitionis, & paſſio. ſicut enim ex partibus diffinitionis eſt vtriuſque in eſſe naturæ originatio, ita in eſſe ratiocinationis eſt neceſſaria abſque petitione conſecutio, quæ omnia ſubtilis lector proſequatur. Qui vero poneret diffinitionem dicere formaliter ex natura rei aliam formalitatem vnam diſtinctam à diffinito haberet dicere, vt in præcedentibus, quòd eſt identitas formalis non mutua diffiniti ad diffinitionem. Quæ alibi habent inueſtigari. Cum hoc enim ſit diſtinctio mutua ex

natura rei propter contradictionem inuentam.

† *Formalem* ʒ *Aduerte qualiter Doctor falſa imaginatur de ſuperiori, & inferiori: quia dato, quòd ſuperius formaliter diſtingueretur ab inferiori non tamen eſſet econuerſo: & per conſequens inferius formaliter idem cum ſuperiori eſſet ab alio ex natura rei diſtinctum ex uia contradictionis reperta. & ideo eſt deceptio in arguente, praeterea duo modi intrinſeci ex natura rei diſtinguuntur ex natura rei: qui tamen nequaquã formaliter diſtinguuntur, quia non ſunt formalitates requiſita ad formalem diſtinctionem.*

† *Partium* ʒ *Aduerte qualiter eſt hoc commune dictũ uerũ, quòd diffinitio, & diffinitum ſunt eadem formaliter mutua identitate formali, quod non puto eſſe uerum: aliter praedicatio per ſe conuerteretur in per ſe, quòd eſt contra auctorem, ar. 3. partiali, & contra Ariſto. 1. poſte. t. c. 34. immo haec propoſitio homo eſt animal rationale. eſt per ſe primo modo animal vero rationale eſt homo eſt praedicatio, innaturalis, & per accidens, vt patet non carenti dentibus in ſuperiori mandibula. & ideo multa famoſa videntur falſa, quae diligenter conſidera, & quamuis non ſit mutua formalis identitas utrũ tropter hoc ſit aliqua formalis diſtinctio ſpeculare.*

† *Primi* ʒ *Parte 2. q. 1. idem 8. di. 1. q. 3. & alibi ſaepe. quare in antepraedica. q. 8. & ea quae ibi notaui.*

† *Formaliter* ʒ *Totum hoc eſt fundamentum ruinoſum, quia modi intrinſeci ab ipſa quidditate non diſtinguuntur formaliter, neque ſuperius, & inferius, vt diximus.*

† *Vbi ſupra* ʒ *Hic aduerte, quòd ſi differentiam indiuidualem ſumeret & naturam: verum eſſet, quòd diſtinguerentur formaliter, & ex natura rei, quia actu diſtincto diſtincte poſſunt concipi, ſed nihil ad propoſitum ſuum, quia for. & eius differentia indiuidualis ex natura rei diſtinguuntur.*

SEcundo[a] principaliter arguitur ad idem ſupponendo quòd diſtinctio vna in intellectu, eſt penes diuerſos modos concipiendi idem obiectum formale, & hoc ſiue concipiendo grammatice vt homo & hominis, ſiue logicè, vt homo & humanitas. Alia diſtinctio eſt maior in intellectu concipiendo duo obiecta formalia duobus actibus, & hoc ſiue illis correſpondeant diuerſae res, vt intelligendo hominem,

minem & aſinum, ſiue vna res ad extra, vt intelligendo colorem & diſgregatiuum: iſta ſuppoſitio eſt in forma ipſius doctoris ſubti. in ſecunda diſt. pri. vbi inueſtigat diſtinctionem formalem inter rationem eſſentiæ diuinæ & rationem ſuppoſiti, iſto ſuppoſito probo quod ſuperius & inferius non ſolum diſtinguuntur ex natura rei, ſed etiam formaliter, quia intellectus intelligens hominem & ſocratem aut intelligit ipſa vt diuerſa obiecta formalia, aut præciſe vt idem obiectum formale ſub alio & alio modo concipiendi, non ſecundo modo, quia tunc non eſſet maior differentia quam concipiendo hominem & humanitatem, & ita non conciperet hominem ſeu humanitatem magis communicabilem quàm ſortem, nam homo non eſt incommunicabilis ſi humanitas eſt communicabilis & econuerſo. Igitur ſi homo & ſortes non plus differunt quàm humanitas & homo, homo non eſſet communicabilis ſi ſor. ſit incommunicabilis nec econuerſo. Si primo modo cum iſta diuerſa obiecta formalia ſint duæ rationes in re ex natura reperibiles & non fabricatę per actum intellectus negociantis ſeu comparantis, ſequitur quod inter ipſa erit diſtinctio formalis, nam vbicunque eſt alia & alia ratio formalis ibi eſt diſtinctio formalis, quia alietas in diuerſis rationibus formalibus arguit aliam & aliam formalitatem, & alia & alia formalitas arguit diſtinctionem formalem. Eodem modo poſſet argui de diffinito & diffinitione & de toto & partibus. Ex his manifeſtum eſt quòd non eſt ponenda aliqua diſtinctio præcedens actum intellectus minori diſtinctione formali quæ poſſit ſtare cum identitate formali.

ANNOTA. MARGINALES.

a Secundo} Secunda ratio principalis huius doctiſſimi viri ſoluitur leuiter ex his quæ dicta ſunt: concedo enim quòd maior diſtinctio eſt inter hominem, & Socratem, quàm inter hominem, & humanitatem. & non fugio cum ſophiſticantibus ad gradus diſtinctionis rationis. Vlterius concedo, quòd homo diſtinguitur formaliter a Socrate, & Socreitate: & hoc ponēdo diſtinctionem formalem, non modo accipi a formalitate,

 tertio

tertio modo dicam.ſed ſecundo modo dicam,ut in pracedenti t.tactum eſt.Econtra vero,licet Socrateitas diſtinguatur formaliter ab homine non tamen Socrates, vt prius dixi de mente Doct.Cum diſtinctione igitur mutua ex natura rei inter illa ſtat diſtinctio formalis non mutua, & ita identitas talis, licet non adæquata,neque mutua Quomodo autem ſpecies dicit totum eſſe indiuiduorum, dixit Doct.3.diſt.2.& ſupra t. præceden.tactum eſt.& alibi notaui in logica.Sed poſſet etiam ponderari quomodo verum ſit,quòd dicit,illa, videlicet, eſſe diuerſa obiecta formalia.cum indiuiduum non per ſe intelligatur niſi ſub ratione ſpeciei. Sed Lector ſtudioſus addat ibi plura ex Docto.Vt alibi ſæpe notaui: pauca pro nunc ſapienti.

PRæterea.3.principaliter oſtendo quòd hoc eſt contra doctorem expreſſe in eadem diſt. 2 pri.in loco prædicto vbi ponit diſtinctionem formalem ſeu non identitatem inter eſſentiam diuinam & proprietatem declarando qualis ſit differentia formalis ſeu non identitas quæ ponitur præcedere omnem actum intellectus ſic in forma dicens. Dico quòd tam in rebus quàm in intellectu differentia aliqua maior manifeſta magis eſt, & ex illa concluditur frequenter differentia minor quæ eſt immanifeſta,in re autem manifeſta eſt diſtinctio rerum,& hoc dupliciter, ſcilicet ſuppoſitorum & naturarum,in intellectu manifeſta eſt differentia duplex,ſcilicet modorum concipiendi & obiectorum formalium.Ex his concluditur differentia hęc interna quę eſt manifeſta,quia minima in ſuo ordine,hæc eſt inter omnes quæ præcedunt intellectionem, hæc ille. Ex quo manifeſtè patet quòd doctor non ſolum ſententialiter, ſed etiam verbaliter ponit diſtinctionem formalem ſeu non identitatem eſſe minimam inter omnes præcedentes intellectionem, nulla ergo eſt minor diſtinctio ex natura rei diſtinctione formali. Item ſecundum ipſum Scot.probatur quòd ſuperiora diſtinguantur formaliter à ſuis inferioribus, quod negant iſti ſequaces ſui,ipſe enim in diſt. 16. ſecundi, reſpondendo ex intentione ad quæſtionem quam format ibi,ſcilicet. Vtrum imago trinitatis conſiſtat in tribus potentijs animæ rationalis realiter diſtinctis,ſic reſpondet in forma.Ideo dico aliter

ſic ſe-

ſic ſecundum Dionyſium. 5. capit. de diuinis nominibus, continentia vnitiua non eſt eorum quæ omnino ſunt idem, quia illa non vniuntur, nec eorum quæ manent diſtincta iſta diſtinctione, qua fuerunt diſtincta ante vnionem, ſed eſt eorum quæ ſunt vnum realiter, manent tamen diſtincta formaliter, ſiue quæ ſunt idem identitate reali, diſtincta tamen formaliter, huiuſmodi autem contenta ſunt in dupli ci differentia, quia quædam ſunt de natura continentis, vt quæcunque ſunt ſuperiora ad continens, verbi gratia ab eadem re accipitur ratio albedinis coloris, qualitatis ſenſibilis, & qualitatis, & hæc ſunt ſuperiora ad hanc albedinem, & ideo omnia ſunt de eſſentia eius, alia ſunt contenta in aliquo vnitiue quaſi inferiora, quia quaſi paſſiones continentis nec ſunt res aliæ ab ipſo continente, iſto modo ens continet multas paſſiones quæ non ſunt res aliȩ ab ipſo ente, vt probat Ariſt. 4. met. t. com. 3. & alibi, diſtinguuntur tamen adinuicem formaliter & quidditatiuè, hæc ille. Patet igitur clare quòd omnia, ſuperiora vnitiuè continentur in ſuis inferioribus, & quòd ad talem continentiam vnitiuam requiritur quòd contenta diſtinguantur formaliter à continente, vnde breuiter iſti ſcotizantes non dicunt ad doctrinam Sco. conformiter, quia nuſquam ponit diſtinctionem ex natura rei diſtinctam contra diſtinctionem formalem, immo oppoſitum expreſſe ponit, ſicut patet ex illis præallegatis & ex multis alijs paſſibus ſuȩ doctrinæ, quos omitto cauſa breuitatis.

Annota. Marginales.

a Præterea] *Tertia ratio principalis tangit bonam difficultatem ex dictis Sco. 2. di. 1. Sed poteſt dici conformiter dictis ipſius 2. q. quolib. ad fi. & 7. diſt. 3. ſimili li. & 1. repor. diſt. 26. q. 2. diſt. 33. eiuſdem q. 2. & ſuper 7. metaph. q. 19. plura bene põderando. ſ. reſolute, & bene poteſt dici, quòd implicitè in diſtinctione formali intelligitur diſtinctio ex natura rei. & ideo nomine vnius intellexit aliam, licet una non ſit formaliter alia. Similiter poſſet dici, quòd proprietas de qua loquitur ibi Doct. tantum ex natura rei diſtinguitur ab eſſentia, quia non eſt formalitas proprie loquendo: licet econtra eſſentia diſtin-*

ſtin-

ſtinguatur form. aliter ab ipſa, hoc tamen non aſſero. Alio modo poteſt dici quòd Doct. qui primo auſus eſt inueſtigare ita profunde illam non identitatem in diuinis, moderate locutus eſt propter ſimplicitatem diuinam ſaluandam, & propter aduerſarios abhorrentes huiuſmodi diſtinctionẽ: ideo dicit ipſam eſſe minimam ſicut ibi non audet eam appellare diſtinctionẽ: ſed tantum non identitatem. Exceſſiuè enim loquuntur Doct. aliquando propter aduerſarios vt notanter habes in 2. diſtin. 33. ſoluendo. 2. prin. & eſt ſolutio Bonauenturæ. Poſſet etiam dici quòd ponit ſuperlatiuum pro poſitiuo, ſicut plerunque contingit econtra. Vel forte loquitur de his quæ ſic ſe habent præter opus intellectus quòd ſunt per ſe & ſeorſum conceptibilia quæ dicuntur rectè præcedere omne actum intellectus & rectum & reflexum, & abſolutum & collatiuum quorum vnũ non eſt de ratione formali ſeu intellectu eſſentiali alterius neque modus eſſendi ipſius, & ſic verum dicit ibi de eſſentia & relvtione, ea verò quæ diſtinguuntur ſolum ex natura rei non ſic ſe habent, ſolet enim circunſtantia ſcripturarum illuminare ſententiam, ſed ingenioſus lector alia plura addat vt voluerit hic. Quod poſtea addit de diſtinctione formali ſuperioris ab inferiori, teneo eſſe verum de mente Sco. nec eſt contra Anto. ſirecti. Sed plerunque Doct. vocat eadem formaliter illa quorũ vnũ eſt de ratione formali alterius: & forte hoc mouit alios ad ponendũ mutuã idẽtitatẽ formalẽ ſuperioris & inferioris. Poſſet etiam ſaluari dictum eorum recurrendo ad illud quod dixi ſupra de identitate formali ſubiectiua ſeu fundamentaliter & terminatiue accepta, vnde quod vltimo concludit in fine rationis patet quod nõ currit quatuor pedibus.

QVarto principaliter arguitur ex dictis eorum, dicunt, enim quòd diſtinctio formalis eſt illa quæ eſt inter aliqua duo quorum vnum non includit aliud in primo modo dicendi per ſe, ſed ſi iſta deſcriptio ſit ſufficiens, ſequitur contra eos quòd ſuperius & inferius diſtinguantur formaliter, ſimiliter totum & ſuæ partes diffinitum & diffinitio & ſi ſolum diſtinguuntur ex natura rei. Probatur, quæcumque extrema ſic ſe habent quòd vnum non includit aliud in primo modo dicendi per ſe illa diſtinguuntur formaliter ſed ſuperius & inferius, totum & partes, diffinitum & diffinitio ſic

tio ſic ſe habent ꝙ vnum illorum nõ includit aliud in primo modo dicendi per ſe, igitur diſtinguuntur formaliter, maior eſt euidens ex deſcriptione diſtinctionis formalis data ab eis, minor probatur, quia ſuperius non includit inferius immo omnia inferiora ſunt extra rationem per ſe ſuperiorum, ſimiliter diffinitio non includit in primo modo dicendi per ſe diffinitum, quia propoſitiones per ſe non conuertuntur ſecundum Philoſophum primo poſte. c. de ſtatu principiorum, ſic intelligendo quòd ſi prædicatum dicatur de ſubiecto per ſe non econtra dicetur ſubiectum de prædicato per ſe, ſed per accidens, ergo ſi iſta eſt per ſe primo modo, hoc eſt animal rationale, iſta non erit per ſe primo modo, animal rationale eſt homo, ſed magis per accidens. Similiter partes non includunt totum in primo modo dicendi per ſe. † Si dicatur ad iſta quòd licet ſuperius non includat ſuum inferius in primo modo dicendi per ſe, neque diffinitio diffinitum, neque partes totum, tamen econuerſo, inferius includit ſuum ſuperius in primo dicendi per ſe: Et diffinitum diffinitionem, & totum ſuas partes. Hoc nihil valet, quia ſi per hoc concluderetur quòd omne inferius eſt idem formaliter ſuo ſuperiori, & ſimiliter quòd diffinitum ſit idem formaliter ſuæ diffinitioni, & ſimiliter totum eſt idẽ formaliter ſuis partibus, propter hoc, ſcilicet quod quodlibet illorum includit reliquum in primo modo dicendi per ſe: tunc eodem modo concluderetur quòd ſuperius non eſt idem formaliter ſuo inferiori, quia non includit ipſum in primo modo dicendi per ſe, & quòd diffinitio non eſt eadem formaliter ſuo diffinito, & quòd partes non ſunt eædem formaliter ſuo toti, quia nullum illorum includit reliquum in primo modo dicendi per ſe. Et confirmatur, quia in cauſis præciſis ſi affirmatio eſt cauſa affirmationis, & negatio negationis per Philoſophum primo poſte. t. c. 30. ergo ſi includere aliud in primo modo dicẽdi ſit cã præciſa quare includens eſt idẽ formaliter incluſo, tũc nõ includere aliud ĩ primo modo dicẽdi ꝑ ſe erit cã quare nõ includẽs ſit nõ idẽ formaliter nõ icluſo. Modo cõſtat, ſi deſcriptio diſtinctionis formalis data ab eis ſit ſufficiẽs ꝙ cã pciſa quare aliqd eſt idẽ formaliter alteri eſt, quia includit alterũ in primo modo dicendi per ſe; vel igitur oportebit eos concedere iſta quæ in illis inſtantijs inferuntur,

inferuntur, quæ tamen fuerunt negata, vel oportet eos dicere quòd deſcriptiones tam diſtinctionis formalis quam identitatis ſint ab eis inſufficienter aſſignatę.

Annota. Marginales.

a Quarto } Quarta ratio nihil militat contra me, quia iam ex dictis, patet ſolutio eius copioſe, concedo enim ſuperius diſtinguitur formaliter ab inferiori & partes à toto ſed de diffinitione & diffinito maior difficultas eſt, ſed iam hoc tetigi in ſolutione. 1. rationis, deſcriptiones igitur intelligantur in generali, vt extendunt ſe ad identitatem & diſtinctionem formalem tam ſubiectiuam quàm terminatiuam, vt prius notaui, ſi volueris plura alia hi caddere, quare diſputationem cuiuſdam frātris qui dilatauit fimbrias in quibuſdam epiſtolis & dialogis contra hunc præclarum virum cuius ſcriptum abominatus ſum, & aſpicere contempſi, quia de numero modernorum hypocritarum ſibiipſis duntaxat placentium eſſe iudicaui, nec dignum recitatur, aut huius hominis corrigiam minimè argumenti ſoluens, quare ex ſcoto, ipſi ſcoto ſatisfacio.

† Si dicatur } Aduerte quòd iſte doc. fundauit opinionem ſuã quòd identitas ex natura rei ſit formalis, & in arguendo peccauit propter confuſionem principiorum diſtinguentium formaliter & ex natura rei, nam licet idem ſit ab aliquo tam ex natura rei quàm formaliter diſtinctum, non ſequitur propter hoc quòd diſtinctio ex natura rei ſit formalis, vt patet in multis, quia ſecundum Ariſt. in poſt prædicamentis ſimultas temporis eſt alia à ſimultate naturæ, vt inquit philoſophus ibi, cuius oppoſitum probabitur ſecundum iſtum modum arguendi, quia relatiua ſunt ſimul natura & ſimul tempore, vt pater & filius, ergo ſimultas natura erit ſimultas temporis, patet, quòd nihil ſequitur licet illæ ſimultates in eodem coincidant, & ideo ſic dicitur de diſtinctionibus iſtis & identitatibus.

Quia ſecundum aliam rationem aliquid eſt formaliter diſtinctum & ſecundum aliam ex natura rei, licet in eodem concurrant aliquando vt patet ſpeculanti.

PRæterea quinto principaliter arguitur contra modum ponendi ipſorum diſtinctionem ſe totis ſubiectiue, quia ſi illa ſolum diſtinguerentur ſe totis ſubiectiue, quorum realitates ſunt loco & ſitu actualiter ſeparatæ & in actuali exiſtentia, vt duo indiuidua eiuſdem ſpeciei, ſequitur quòd corpus & anima ſimul vnita non diſtinguerentur ſe totis ſubiectiue, nec etiam homo & albedo ſua, neque anima intellectiua & ſcientia ſua, cõſequens eſt falſum, ergo illud ex quo ſequitur. conſequentia eſt manifeſta, quia omnia iſta non habent realitates loco & ſitu actu ſeparatas in actuali exiſtentia, falſitas conſequentis patet, quia ſi illa non diſtinguerentur ſe totis ſubiectiue, ſequeretur quòd conuenirent in aliqua realitate ſubiectiua ſeu in aliquo actu exiſtendi, quod eſt falſum. quia quæcunque duæ eſſentiæ eſſentialiter & realiter diſtinctæ ad ſeinuicem habent alium & alium actum exiſtendi, ſeu aliam & aliam realitatem ſubiectiuam. Sed corpus & anima ſimul vnita, ſimiliter homo & albdedo ſua, ſimiliter anima & ſua ſcientia ſunt realiter & eſſentialiter diſtincta, ergo non conueniunt in aliquo actu exiſtendi ſeu realitate ſubiectiua, maior probatur, quia vnaquęque res ſeu eſſentia habet ſuum proprium actum exiſtendi, cum eſſe exiſtentiæ & eſſe eſſentiæ identificentur realiter, ſicut igitur corpus & anima habent aliam & aliam eſſentiam, ita habẽt aliam & aliam exiſtentiam actualem, vnde breuiter non video quòd anima & corpus ſimiliter quòd accidens & ſubiectum conueniant magis in aliquo actu exiſtendi communi ambobus ſeu in aliqua realitate ſubiectiua, quando vniuntur ſimul, quàm quando ſunt actualiter ſeparata.

ANNOTA. MARGINALES.

a Præterea { *Quinta ratio non procederet contra eum qui poneret diſtinctionem & identitatem ſubiectiuam ſecundum primum modum aſſignandi ipſam in tract. præcedenti parte 6. arti. 2 princi. ſed ſuſtinendo. 2. modũ ſibi poſitum contra quẽ procedit hoc argumentum & quem recitauit iſte ſupra poteſt dici faciliter quòd non ſufficit ad diſtinctionem ſe totis ſubiectiuam diuerſitas exiſtentia actualis aliquorum, ſed requiritur*

tur

tur quòd habeant ſeorſum exiſtentiam, vel ſeparatim ſeu quòd non ſint in eodem ſuppoſito ſeu ſubiecto, & in hoc à reali, & eſſentiali diſtinguitur, faciliter ergo euadi poterit hoc argumentum, quia procedit ex falſa imaginatione, vt patet.

ITem [a] ſexto arguo probando, quòd diſtinctio ſe totis obiectiuè non inferat omnes alias, nec ſit maior omnibus aliis, quia riſibile, & flebile diſtinguuntur ſe totis obiectiuè: ſimiliter riſibile & homo, & tamen non diſtinguuntur realiter: ergo diſtinctio ſe totis obiectiue non infert diſtinctionem realem, nec eſt maior ea. aſſumptum probatur: quia in nullo conceptu communi reali quidditatiuo conueniunt, cum illa habeant conceptus ſimpliciter ſimplices; neque includunt ens quidditatiuè. Omnis enim propria paſſio cuiuſcunque entis eſt ſimpliciter ſimplex † nec aliqd includit quidditatiuè.

Quod confirmatur eſt quaſi idem, quia vnitas & bonitas, quæ ſunt proprię paſſiones entis diſtinguuntur ſe totis obiectiuè: & tamen non diſtinguuntur realiter: ergo diſtinctio ſe totis obiectiue non infert diſtinctionem realem, nec omnes alias.

Aſſumptum patet, quia in nullo conceptu communi, quidditatiue conueniunt, cum nullum ſit ſuperius ad ipſas. Dicunt enim conceptum ſimpliciter ſimplicem irreſolubilem in aliud prius, nec ens quidditatiue prædicatur de ipſis cum ſit ſubiectum ipſarum: nullum enim ſubiectum prædicatur quidditatiue de ſuis propriis paſſionibus, quòd autem omnia prædicta identificentur realiter patet, quia omnis propria paſſio identificatur realiter cum ſuo ſubiecto, & omnes paſſiones eiuſdem ſubiecti identificantur realiter inter ſe.

Confirmatur ſecundò: duæ differentiæ ultimæ diſtinguuntur ſe totis obiectiue, & tamen poſſunt eſſe idem eſſentialiter & realiter: ergo diſtinctio ſe totis obiectiue non eſt maior omnibus aliis, neque infert omnes alias. antecedens probatur, quia ultima differentia ſpecifica albedinis, & differentia indiuidualis huius albedinis diſtinguuntur ſe totis obiectiue: & ſunt primo diuerſæ cum ſumãtur ab vltima realitate ſpeciei, & ultima realitate indiuidui, & dicunt conceptus ſimpliciter ſimplices, & tamen non diſtinguuntur eſſentialiter neq; realiter, cum omnis differentia ſpeciei realiter identificetur cũ

per ſe

per ſe indiuiduo illius ſpeciei, uel cum differentia eius indiui duali, & iſta ultimate aſſumpta ſunt de mente Doctoris ſubti. in tertia diſt. 1. & in 3. di. 2. in materia de principio indiuiduationis, & in multis aliis paſſibus quos pro nunc omitto, & ſic patet quomodo formalizantes multa dicunt contra opinionē Doct. ſubti.

† Patet etiam falſitas multorum dictorum ab eis: patet etiam quomodo cum diſtinctione ſe totis obiectiue ſtat identitas realis & eſſentialis, patet etiam ꝙ non eſt maior omnibus aliis, nec infert omnes alias, quorum oppoſita afferebāt in ſuis corollarijs.

Annota. Marginales.

a Item ſexto} Sexta ratio non eſt contra Anto. Sire. vt patet ſupra arti. fi. parte 2. Sed ſi volueris ſuſtinere illas rationes diſtinctionum ordinate valere, dic vt ibi in margine notaui.

Maioritas etiam, & minoritas diſtinctionum, & identitatum intelligi debet, vt ſingulariſsimè. q. 2. quoli. ad fi. habet Doc. Nam diſtinctio realis eſt maior intenſiuè per accidens diſtinctione obiectiua. Sed diſtinctio obiectiua eſt maior intenſiuè per ſe: primum intelligitur ratione entitatis extremorum: & ſecundum rationem formali rationis diſtinctionis in ſe.

Quod dicitur de paſsionibus potentijs animæ, & differentijs vltimis: poſſet vno modo negari, quòd non conueniant in aliquo quidditatiue accipiendo omnia, vt quid: vt ſupra notaui, uel extenſiue accipiendo diſtinctionem obiectiuam: poſſet negari, quòd diſtinguantur obiectiue: hæc omnia breuibus notaui ſupra. Ad quæ ſolers Lector attendat paſsionibus ſemotis.

Vide pro, & contra 1. diſtinct. ſecunda, quæſtione 5. & 6. & ulibi.

† Simplex} Aduerte nunquid uerum ſit, quòd paſsio qualibet ſit ſimpliciter ſimplex, de qua nihil quidditatiue prædicatur: quia ſi puta alteratio eſt motus quidditatiue: nunquid alterabilitas erit mobilitas, & ſic de alijs cōſidera, quòd multos latet uide Sco. 10. q. prædic. quidditatiue.

† Patet} Aduerte, quòd rationes huius Doct. uidentur apparentes contra tenentes uniuerſalem illationem identitatum, & diſtinctio-

quibuſcunque dicitur unus, atque idem reſpectus rationis nu mero, ſeu eadem relatio rationis numero, illa ſunt eadem ra tione, & habent identitatem rationis, ſed de Patre, & Filio, & Spiritu ſancto dicitur unus, & idem reſpectus, ſeu relatio ra- tionis numero, igitur ſunt idem ratione. Maior patet. Nam ſicut illa diſtinguuntur ratione, de quibus dicuntur diuerſę re lationes, ſeu reſpectus rationis, ita illa dicuntur eadem ratio ne: de quibus dicitur unus & idem reſpectus, ſeu relatio ratio nis. Minor probatur, quia Pater, & Filius & Spiritus ſanctus ſu nt unus Dominus reſpectu creaturæ, vnus creator, vnus cõ- ſeruator & rector, & ſic de ſimilibus. Modo conſtat, quòd tale dominium, & reſpectus creationis actiuæ, & conſeruationis, & gubernationis, & ſic de ſimilibus, important ſolum re lationem, ſeu reſpectum rationis. † igitur &c.

Cõfirmatur, quia omnis reſpectus, ſeu relatio Dei ad creaturam eſt communis tribus perſonis, præſertim loquendo dè reſpectu cauſæ ad cauſatum, & creantis ad creatum: † cũ ope ra Trinitatis ad extra ſint indiuiſa. † Sed omnis talis reſpe- ctus Dei ad creaturam, eſt reſpectus rationis, & non realis cũ Deus nõ poſſit referri habitudine reali ad creaturam, ſeu ad aliquid aliud extra ſe. Igitur in tali reſpectu communi tres perſonæ conueniunt, ſiue ſunt idem, tanquam in aliquo eſſen tiali ad extra.

ANNOTA. MARGINALES.

† *Igitur* } *Vide Sco. diſt.* 30. 1. *&* 8. *q. quoli. &* 1. *q.* 2.
† *Cum opera* } *Aug.* 2. *&* 4. *de tri.*
† *Indiuiſa* } *Hoc dicit propter vnionem verbi reſpectu natura humana, qua non eſt reſpectus cauſalitatis de quo vide ſco.* 1. *diſt.* 3.

ITem nono principaliter arguitur ad idem: prædicamenta ſunt idem ratione, & tamen non ſunt idem realiter, neq; eſſentialiter, aut ſaltem formaliter. ergo identitas rationis non infert omnes alias identitates. aſſumptum pro ſecunda ui parte, patet. Nam prędicamenta ſecundum vnam opinio-

nem diſtinguuntur eſſentialiter & realiter: † aut ad minus formaliter ſecundum aliam: vel tertio ſecundum unam opinionem aliqua prædicamenta, ſecundum aliquas ſuarum ſpecierum diſtinguuntur realiter ad ſeinuicem. Sed prima pars aſſumpti probatur. Nam omnia prædicamenta conueniunt in iſta ſecunda intentione, ſeu relatione rationis, quæ eſt genus generaliſſimum. ſubſtantia enim eſt genus generaliſſimum, & quantitas eſt genus generaliſſimum, & qualitas eſt genus generaliſſimum, & ſic de aliis. [a] Confirmatur, quia homo & lapis in illis propoſitionibus, homo currit, & lapis eſt in centro terræ, identificantur ratione cum conueniant in iſto reſpectu rationis, ſeu ſecunda intētione, quia dicitur ſubiectum, ſeu ſubijci in propoſitione, & tamen cōſtat, quòd diſtinguuntur eſſentialiter & realiter. igitur identitas rationis non infert omnes alias identitates. Nec ualet ſi dicatur, quòd non eſt idem reſpectus rationis numero, ſeu ſecunda intentio, quæ dicatur de 10. prædicamentis, ſed ſolum ſpecie, nec eadem ſecunda intentio numero, quæ dicatur de ſubiecto unius propoſitionis & alterius, ſed ſolum ſpecie, qa tunc nulla entia creata, vel pauciſſima poſſent identificari ratione, & hoc loquendo regulariter, & ſecundum ꝙ logici communiter loquuntur de ſecundis intentionibus, ſeu reſpectibus rationis, quia ut communiter dicunt nulla entia creata realiter & eſſentialiter diſtincta totaliter abinuicem ſeparata poſſunt conuenire in aliquo reſpectu rationis uno numero, quæ dicatur de ipſis. Et notanter dixi communiter & regulariter, quia in aliquibus entibus oppoſitum inuenitur, vt patebit in ratione ſequenti. Similiter nullum ens reale creatum quantumcunque ſit ſibiipſi idem realiter, & penitus ex natura rei poteſt conuenire cum ſeipſo in uno reſpectu, ſeu relatione rationis numero. Sortes enim quamuis ſibiipſi ſit penitus idem ex natura rei. In iſtis tamen duabus propoſitionibus Sor. legit: Sor. diſputat: non conuenit ſibiipſi, nec identificatur ſibiipſi in uno reſpectu, ſeu relatione rationis numero. Alia enim eſt ſecunda intentio, ſeu relatio rationis ſubiecti, ut dicitur de ipſo (aliter, cum ſeipſo) in prima propoſitione, & alia ut dicitur de ipſo in ſecunda propoſitione. Sic igitur intellectus non poſſet facere, ꝙ idem ens creatum omnibus modis idem ex natura rei, eſſet ſibiipſi

idem

idem ratione, ſi oporteret eundem reſpectum, ſeu relationē rationis numero dici de eiſdem ratione, ſeu de eis, quæ idētificantur ratione.

Annota. Marginales.

† Realiter] Vide Sco. ſuper 5. Meta. 7.6. & p.t, & nominales, & alios antiquos de diſtinctione prædicamentorum.

a Et ſic de alijs] Poſſet etiam probabiliter dici, quòd tres perſonæ diuinæ, decem prædicamenta, & illa fundamenta in Sacramento &c. vt ſub talibus reſpectibus conſiderantur non diſtinguuntur realiter, vel eſſentialiter, immo ſunt vnum; & non modo vnitate proportionis, vt communiter dicitur, ſed etiam maiori, pro cuius vlteriori ſpeculatione vide ea, quæ notaui ſuper 12. q. Sco. in Porphyrium ſoluendo primum principale, & alibi ſæpe. Alia plura hic addat diligens lector, & auctoritatibus ſcripturæ, & ſanctorum, atque Philoſophorum oſtendat dari multitudinem diſtinctionum, & identitatum, contra aduerſarios. quærantur formaliſtæ antiqui, & Moderni. Et ſic defendatur communis, & antiquus modus dicendi, hæc omnia probabiliter, & ſaluo ſemper meliori iudicio. Experimentum enim ſermonum verorum eſt confeſſe ſe habere his, quæ apparent, vt rectè inquit Aue. 8. de Phyſico auditu. Et inquiſitores veritatis oportet eſſe non inimicos, vt ait ingenioſus Ariſt. 2. ca. & mun. & primo cœli. t. c. 101.

VLtimo igitur & 10. principaliter arguo ſic. Aqua pura: & verba iſta: Ego baptizo te, in nomine Patris, & Filii, & Spiritusſancti: † ſunt realiter & eſſentialiter diſtincta, & tamen conueniunt in uno reſpectu, ſeu relatione rationis numero. in qua identificantur: igitur diſtinctio realis, & eſſentialis ſtant cum identitate rationis, cuius oppoſitum ipſi dicunt. Aſſumptum pro prima parte probatur. Nam aqua eſt ens permanens, uerba illa ſunt ſucceſſiua. Similiter etiam manet in actuali exiſtentia aqua uerbis tranſeuntibus: igitur illa duo realiter, & eſſentialiter diſtinguuntur, ſed ſecundam partem aſſumpti probo. Nam illa duo ſimul ſumpta fa-

ciunt unicum ſacramentum baptiſmi,quod formaliter nihil aliud eſt niſi relatio ſigni ad ſignatum, quæ relatio non eſt niſi reſpectus rationis: igitur conueniunt in una, & eadem relatione rationis numero,& in eadem identificantur. Antecedens probatur per Augu.ſuper Io. hom.8. & ponitur 1. quæſtio.1.detrahe: accedit uerbum ad elementum,& fit ſacramentum.

Confirmatur, quia entia quantumcunque diuerſa in re poſſunt concurrere,& conuenire in fundamento unius relationis rationis numero: igitur illa quantumcunque diuerſa in re poſſunt eſſe eadem ratione: igitur identitas rationis non infert identitatem realem. Antecedens probatur, quia huius relationis rationis unius numero, quæ eſt ſignare muſtum bonum,bene poteſt eſſe fundamentum totum iſtud, ſcilicet circulus coopertus foliis hederę.Multæ etiam orationes contextæ,uel una oratio ex multis ſyllabis, quæ nihil vnum per ſe faciunt, ſunt fundamentum unius relationis numero: huius.ſ.quæ eſt ſignificare Deo ineſſe aliqua, quæ ſibi intrinſecè inſunt: cum tamen conſtet, ꝙ illud ſignificatum ſit unum & idem ſimpliciſſimum.

Ex his omnibus patet, qualiter iſta opinio formalizantiũ continet multa falſa, & qualiter omnia illa falſa ſunt contra mentem Doct.ſubt.Patet ſecundo,qualiter iſti ſunt turpiter decepti ex eo,ꝙ opinantur ſequi Doct.ſubt. ſibi tamẽ in iſtis & in multis aliis expreſſe contradicunt: vt prolixius declaraui in diuerſis paſſibus doctrinæ præfati Doct. ſubti. legendo ſuos 4.lib. ſent.in magnis ſcholis huius Conuentus Fratrum minorum, ſcilicet Pariſiis.

ANNOTA. MARGINALES.

† *Sunt realiter* ❡ *Vide Sco.1.diſt.4.& alibi ad hæc.*

ARTICVLVS TERTIVS, in quo veritas concluſiuè determinatur.

POteſt igitur aliter dici quòd iſtæ diſtinctiones non ordinãtur inter ſe per modum ſuperioris & inferioris, [a] nec ſimiliter

ſimiliter habent neceſſariam habitudinem adinuicem per modum inferentis & illati, quòd probatur primo, quia ſicut cum identitate reali ſtat diſtinctio formalis, ita cum idẽtitate formali ſtat diſtinctio realis & eſſentialis, primum patet, quia riſibilitas & flebilitas ſimiliter & humanitas ſunt idem realiter, & tamen diſtinguuntur formaliter cum ſint diuerſæ formalitates quarum vna non includit aliam in primo modo dicendi per ſe. Secundum probatur, quia homo eſt idem formaliter animæ intellectiuæ & etiam corpori, cum includat ipſa in ſua ratione quidditatiua ſeu in primo modo dicendi per ſe, & tamen diſtinguitur realiter ab ipſis & eſſentialiter [b] ſicut manifeſtum eſt. Probatur ſecundo quòd diſtinctio ſe totis obiectiue non infert diſtinctionem realem vel eſſentialem, nec econtra diſtinctio realis infert diſtinctionem ſe totis obiectiue, ergo non ordinantur inter ſe per modum ſuperioris & inferioris, neç per modum inferẽtis & illati. † Prima pars antecedẽtis probatur, quia vnitas & bonitas, ſimiliter riſibilitas & flebilitas diſtinguuntur ſe totis obiectiue, vt probatum eſt contra opinionem præcedẽtem, & tamen ſunt idem realiter & eſſentialiter. Similiter differentia vltima ſpeciei & differentia vltima ſui proprij indiuidui diſtinguuntur ſe totis obiectiue, & tamen ſunt idẽ realiter, vt etiam probatum eſt contra prædictam opinionem & poteſt addi vna parua ratio, quia quæcunque. Sunt primò diuerſa, diſtinguuntur ſe totis obiectiuè. Sed omnes differentiæ vltimæ ſunt primo diuerſæ, ergo diſtinguuntur ſe totis obiectiue, [c] minor patet, quia primo diuerſa in nullo conceptu communi conueniunt, alioquin non eſſent primo diuerſa immo differentia, minor probatur, quia ſi differentiæ vltimæ non eſſent primo diuerſæ includerent aliquid commune dictum de eis in quo conuenirent, & per conſequens cum non ſint eædem, differrent alijs differentijs à ſeinuicem, & ſic non eſſent vltimæ differentiæ, ſed illę aliæ per quas differrent à ſeinuicem, vel eſſet proceſſus in infinitum in differentijs & differentibus. ſecunda pars antecedentis probatur, quia homo & aſinus diſtingnuntur realiter & eſſentialiter, & tamen non diſtinguuntur ſe totis obiectiue cum conueniant in aliquo conceptu communi, illa ẽtiam pars conceditur ab omnibus formalizantibus.

Annota. Marginales.

a Nec ſimiliter } *Tenendo aliam viam dic, vt ſupra notaui in margine 2. partis artic. 3. principalis Ant. Sirecti.*
b Eſſentialiter } *Falſum eſt niſi intelligatur terminatiuè, vt ſupra notaui.*
† *Illati* } *Hoc poteſt negari extendendo identitatem obiectiuam, vt ſupra dixi.*
c Obiectiue } *Dic, quòd ſufficit conuenientia realis in vniuerſali vniuoco &c.*

VLterius poteſt dici quòd præter diſtinctionem rationis quæ fit per actum collatiuum intellectus ſeu voluntatis quam etiam ſuppono, cum prædictis formalizantibus, nō ſunt neceſſario ponendæ niſi duæ diſtinctiones præcedentes omnem actum intellectus, ſcilicet diſtinctio formalis & diſtinctio realis,[a] quarum prima eſt minor diſtinctio & immanifeſta: ſecunda eſt maior & manifeſta: & ad iſtas duas diſtinctiones omnes aliæ habent reduci † nec proprie condiſtinguuntur contra iſtas. † Pro declaratione primæ diſtinctionis aduertendum quòd illa opponitur identitati fromali ſeu unitati, ideo videndum eſt quid ſit identitas formalis: poſſumus enim inuenire multos gradus [b] in identitate ſeu vnitate: in primo gradu eſt unitas ſeu identitas aggregationis: & illa eſt minima vnitas. In ſecundo gradu eſt unitas ordinis quę aliquid addit ſupra aggregationem. ſcilicet ordinem partium adinuicem: In tertio eſt vnitas per accidens vbi ultra ordinem eſt informatio, licet accidentalis vnius ab altero, quę ſic ſunt unum. In quarto eſt per ſe unitas compoſiti ex principijs eſſentialibus per ſe actu & per ſe potentia. In quinto vero eſt unitas ſeu idētitas ſimplicitatis quæ eſt uera identitas, quicquid enim eſt ibi eſt realiter idem cuilibet, & non tantum eſt unum illi unitate unionis ſicut in alijs modis. In ſexto adhuc vltra omnes eſt identitas formalis. † Voco autem identitatem formalem vbi illud quòd ſic eſt idem includit illud cui ſic eſt idem in ratione ſua formali, & per ſe primo modo, & per hoc patet quid ſit diſtin-

diſtinctio formalis oppoſita tali identitati formali. Voco autem diſtinctionem formalem vbi illud quod dicitur ſic diſtinctum non includit illud à quo ſic eſt diſtinctum in ratione ſua formali & per ſe primo modo. Ex hoc poteſt elici quòd omne inferius eſt idē formaliter ſuo ſuperiori, & omne diffinitum eſt idem formaliter cum ſua diffinitione, poteſt etiam dici quòd omne totum eſſentiale eſt idem formamaliter cum ſua diffinitione, poteſt etiam dici quòd omne totum eſſentiale eſt idem formaliter & quidditatiuè cum cum ſuis partibus, patet, quia omnia iſta includūt illa in ſua ratione formali & per ſe primo modo. Secundo poteſt elici quòd omne ſuperius diſtinguitur formaliter à ſuo inferiori, & ſimiliter quòd omnis diffinitio [c] diſtinguitur formaliter & quidditatiuè à ſuo diffinito. Similiter quòd omnes partes alicuius totius eſſentialis diſtinguuntur formaliter & quidditatiuè à ſuo toto, probatur quia iſta non includunt illa in ſua ratione formali & per ſe primo modo vt dictum eſt in improbatione præcedentis opinionis. Tertio pōt elici quòd diſtinctio formalis eſt in re & ex natura rei præcedēs omnem actum intellectus, quia iſta diſtinctio eſt inter quidditates & realitates, quarum vna non includit aliam quidditatiuè, modo quidditas & realitas verè ſunt in re ex natura rei, nec poſſunt dici ſecundæ intentiones vel entia rationis fabricata per actum comparatiuum ſeu negociatiuum intellectus. Quarto principaliter poteſt elici quòd diſtinctio ex natura rei non eſt minor diſtinctione formali, [d] immo eſt ipſamet diſtinctio formaliter & quæcunque diſtinguuntur ex natura rei diſtinguuntur formaliter & econtra, & hoc quartum eſt prolixe probatum contra opinionem præcedentem arguendo.

Annota. Marginales.

a Quarum} Hoc poteſt negari, vt patet ex dictis niſi accipiantur multum extenſiuè, ſic videlicet, quòd in formali intelligatur implicitè illa quæ eſt ex natura rei, & in reali omnes ſequentes vbi refert loqui cum præciſione, & ſine præciſione.

Modi identitatum, & diſt. ſunt ſecundum iſtum.

† *Reduci* } *Iſte doct. peccare videtur gratia confuſionis diſtinctionum.*

† *Contra iſt.* } *Eodem modo poſſet cum via communi teneri, quòd eſſent tantum duo modi identitatum, & diſtinctionum, ſcilicet realis, & rationis, vt patet ſupra.*

Gradus } *Gradus identitatum, vel vnitatum habentur. 2. diſt. pri. in Sco. vbi ſupra in alio. t. notatum eſt.*

† *Formalis* } *Sed qualis erit vnitas ſpecierum ſub eodem genere contentarum, vt inquit Ari. 10. Meta. t. com. 2. patet inquam, quòd nulla iſtarum erit, vt patet diſcurrenti, quòd ſi dicatur, quòd eſt vnitas ordinis, vt neceſſarium videtur, in quo erit illa vnitas ordinis conſiſtens? nam qualis dependentia, vel in cauſando, vel in eſſendo dabitur inter illas? diligenter conſidera, & ab alijs quærito auditurus mirabilia.*

c Diffinitio } *Ad omnia iſta moderando poteſt dici, vt ſupra notaui, & præcipuè ad hoc, quod dicit de diſtinctione diffinitionis à diffinito, vt ſcis.*

d Imo eſt } *Hoc negari poteſt, vt prius oſtenſum eſt ſoluendo rationes huius.*

SEd contra illud arguitur, quia inferius diſtinguitur à ſuo ſuperiori, & ſimiliter diffinitum à ſua diffinitione aliqua diſtinctione ex natura rei præcedente omnem actum intellectus, & non ſola diſtinctione rationis fabricata per actum intellectus, ſed inferius non diſtinguitur à ſuo ſuperiori, vel etiam diffinitum à ſua diffinitione diſtinctione formali, cum quodlibet illorum includit reliquum in primo modo dicendi per ſe, vt etiam modo dictum eſt, nec etiam diſtinguitur realiter vt patet, nec aliqua alia diſtinctione maiori quàm ſit diſtinctio formalis, ergo diſtinguuntur aliqua diſtinctione minori quàm ſit diſtinctio formalis, præcedente etiam actum intellectus, illa autem non videtur eſſe, niſi diſtincto ex natura rei, ideo ponenda eſt diſtinctio ex natura rei, extra intellectum minor diſtinctione formali. Reſpondeo quòd diſtinctio formalis eſt duplex, vna eſt quæ eſt inter duas aliquas quidditates vel realitates ſeu formalitates, quarum vna non cadit in ratione quidditatiua alterius nec econtra, & iſto modo ſubiectum & propria paſſio, puta riſibilitas

litas & humanitas diſtinguuntur formaliter, quia in quidditatiua ratione humanitatis non accipitur vel includitur riſibilitas nec econtra, & iſto modo non dicuntur diſtingui formaliter diffinitum & diffinitio [a] ſuperius & inferius, quia ſemper alterum illorum cadit in ratione quidditatiua alterius ſeu includitur quidditatiuè in alio. Iſto etiam modo non diſtinguuntur formaliter quidditas & ſuus modus intrinſecus, quia non dicunt duas formalitates ſeu realitates, ſed tantum vnam cum modo eius intrinſeco. Modus enim intrinſecus non addit formalitatem aliam vltra quidditatem, cuius eſt modus vt patuit in præfatę opinionis improbatione. Iſto modo poteſt ẽt ſuperius diſtingui à ſuo inferiori, licet nõ econtra. Similiter diffinitio à diffinito, licet non ecõtra, ſimiliter partes eſſentiales à toto eſſentiali, licet non econtra, ſicut patuit in ſecundo elicito nuper dicto. Alia eſt diſtinctio formalis [b] quæ eſt inter aliqua duo extrema, quorum ratio vnius non eſt præciſe neque adæquate ratio alterius ſeu adæquatiua alterius, verbi gratia, ratio animalitatis & ratio humanitatis dicuntur diſtingui formaliter, iſto modo etiam ſecundum viam doctoris ſubtilis, quia ratio humanitatis non dicit adæquate rationem animalitatis, quapropter vnum non prædicatur de alio in abſtracto loquendo de vltimata abſtractione, quia humanitas non eſt animalitas, hoc eſt quia vna non eſt præciſe & adæquate altera, & hoc niſi altera illarum eſſet formaliter infinita, uel ambæ illę rationes eſſent formaliter infinitę, vt eſſentia diuina & bonitas, licet enim diſtinguantur formaliter & vna non ſit præciſe alia, prædicantur tamen de ſeinuicem in abſtracto, loquendo etiam de vltimata abſtractione, ſed hoc eſt propter infinitatem formalem incluſam in ipſis. Iſto etiam modo dico quòd omne inferius diſtinguitur formaliter à ſuo ſuperiori, ratio enim inferioris non eſt præciſe & adæquate ratio ſuperioris, nec inferius eſt idem ſuo ſuperiori identitate adæquata ita quòd inferius ſit tantum ſuum ſuperius formaliter, ſimiliter diffinitum iſto modo diſtinguitur formaliter à diffinitione, quia non eſt præciſe & adæquate ſua diffinitio, [c] cum dicat quidditatem aliam à diffinitione ſua cõſtitutam ex partibus diffinitionis. & ſic patet qualiter doctor ſubtilis diuerſimode loquitur de eſſe idem formaliter, & diſtingui

ſtingui formaliter, & iſti formalizantes ſemper capiunt vno modo diſtinctionem formalem, ſcilicet primo modo, & ideo non habent mentem doctoris ſubtilis. Per iſtam etiam diſtinctionem factam de diſtinctione formali, ſi bene notetur ſoluuntur. 7. rationes Gregorij de Arimino, [d] quas ipſe adducit contra opinionem doctoris ſubtilis ponendo diſtinctionem formalem, quas rationes cauſa breuitatis omitto, in nullo enim arguit contra doctorem noſtrum, quia ſemper capit diſtinctionem formalem vno modo & non alio modo, & hæc ſufficiant de diſtinctione formali.

Annota. Marginales.

a Superius ȝ *Quod dicit de diffinitione, & diffinito dubium eſt, vt prius notaui.*

b Formalis ȝ *Debet potius dici identitas formalis non adæquata, quàm diſtinctio talis, vel identitas formalis non mutua, vt ſupra dixi, ideo ſecunda pars huius diſt. non currit bene: vbi plura notabit ſagax lector, vt expedire videbitur.*

A non identitate tali ad diſtinct. talem non valet argumentum.

c Diffinitio ȝ *Hoc videtur expreſſe minus bene dictum, ſed ſi volueris ſaluare eum dic conſequenter. Eſt enim contra Philoſophum. 2. poſterio. vbi dicit, quòd ſi qualibet pars diffinitionis ſit in plus, quàm diffinitum, totum tamen in æque &c.*

d Arimino ȝ *Quære eum in primo ſententiarum, ſed aliter ſolue non tenendo hanc eſſe bonam.*

Secunda autem diſtinctio quæ eſt realis & maior & manifeſta, eſt diſtinctio rerum ſeu diſtinctio rei & rei, quæ autem ſint res & res videatur in opinione præcedente, quia ſatis bene declaratur. [a] Iſta autem diſtinctio realis eſt duplex, quia quædam eſt ſuppoſitorum, & alia eſt naturarum. Prima eſt inter perſonas diuinas quæ ſunt tria ſuppoſita realiter diſtincta, habentia tamen eandem naturam numero indiuiſibilem & indiuiſibiliter. Diſtinctio autem naturarum eſt inter omnes alias res, quarum vna non eſt alia, &

iſta

iſta vocatur diſtinctio eſſentialis, quæcunque enim habent aliam & aliam naturam, habent aliam & aliam eſſentiam, cûm natura & eſſentia ſint idem. [b] Diſtinctio igitur realis naturarum eſt diſtinctio eſſentiarum, & per conſequens diſtinctio eſſentialis non condiſtinguitur contra diſtinctionem realem, ſed eſt ipſa diſtinctio realis, licet non præciſe ſuppoſitorum, ſed etiam naturarum, † & quo ad hoc bene dicit præcedens opinio quòd in diuinis inuenitur diſtinctio realis & non diſtinctio eſſentialis, quia ibi inuenitur diſtinctio ſuppoſitorum † & non diſtinctio naturarum. Aliter tamen dicit Canonicus, & aliqui ſcotizantes quòd diſtinctio eſſentialis eſt illa, quæ eſt inter aliqua duo, quorum vnum poteſt exiſtere ſine alio, & ſic ſecundum eum totum eſſentiale non diſtinguitur eſſentialiter à ſuis partibus, licet bene diſtinguatur realiter, quia totum eſſentiale non poteſt exiſtere ſine ſuis partibus. † Sed tenendo iſtum modum huius Canonici diceretur quòd paternitas non diſtinguitur eſſentialiter à filiatione nec econtra, nec quodcunque relatiuum à ſuo correlatiuo, quia neutrum illorum poteſt eſſe ſine alio, & ſic ſecundum iſtum modum non omnes ſpecies eſſentialiter diſtinctę eſſent, quia ſpecies de genere relationis non diſtinguerentur à ſeinuicem, ſcilicet illę quæ opponuntur relatiue, quia vna non poteſt eſſe ſine alia. Similiter ſecundum iſtum modum nulla creatura diſtingueretur eſſentialiter à deo, patet quia nulla creatura poteſt eſſentialiter eſſe ſine deo. [c] Sed omnia iſta ſunt abſurda, quare reputo primam opinionem probabiliorem ſcilicet, quòd diſtinctio eſſentialis eſt diſtinctio realis naturarum, & quæcunque diſtinguuntur diſtinctione reali naturarum, diſtinguuntur etiam diſtinctione eſſentiali, & econtra, quanquam aliqua diſtinguantur diſtinctione reali ſuppoſitorum, quæ non diſtinguuntur eſſentialiter, & hoc ſolum in diuinis vt dictum eſt. Sic igitur patet qualiter diſtinctio eſſentialis non condiſtinguitur contra diſtinctionem realem, ſimiliter patet qualiter diſtinctio ex natura rei non condiſtinguitur contra diſtinctionem formalem.

ANNOTA-

Annota. Marginales.

a Declaratur } *Tange hic plura ex fundamentis docto. noſtri.*
b Sint idem } *Tange hic differentiam naturæ, & eſſentiæ, & rei atque realitatis diuerſas acceptiones.*
† *Naturarum* } *Ad diſtinctionem ſuppoſitorum in creaturis ſequitur diſtinctio naturarum gratia materiæ, ſecus eſt in diuinis.*
† *Suppoſitorum* } *Pondera differentiam ſuppoſiti propriè accepti, & indiuidui in propoſito, & ſimiliter realitatis indiuidualis, & naturæ, & alia plura.*
† *Sed tenendo* } *Qui vellet ſuſtinere opin. Io. canonici poſſet negare ea, quæ hic inferuntur, & conſequenter dicere, quòd intelligit ipſe identitatem eſſentialem aliquorum, quando vnũ non poteſt eſſe ſine alio, & hoc propter incluſionem ipſius eſſentialem in eo, vt patet de toto eſſentiali, & partibus. ſimiliter dicatur de diſtinctione eſſentiali per oppoſitum ſuppoſita eſſentiarum varietate, & in hoc omnes inſtantiæ ceſſant, quia procedunt de impoſsibilitate ſeparationis propter habitunem ad extrinſecum, vt patet.*
c Sine Deo } *Impugnatio op. Ioannis canonici, hic nulla eſt, quia plures conditiones requiruntur ad identitatem realem, quàm inſeparabilitas, vt patuit ſupra. Contra opi. Fran. ſed dic conſequenter.*

Vlterius dico quòd diſtinctio ſe totis ſubiectiue, aut eſt diſtinctio formalis, † aut etiam aliquando eſt diſtinctio realis naturarum ſeu ſuppoſitorum. Vnde illa dicuntur diſtingui ſe totis ſubiectiue, quæ non conueniunt in aliqua realitate potentiali contrahibili ad ipſa per alias realitates contrahentes vt deus & creatura, cum enim deus ſit ſumme ſimplex non eſt in eo ordo realitatum, quarum vna contrahat aliam, de quo magis aliàs videbitur. Iſto modo etiam diſtinguuntur 10. prædicamenta, quia in nulla realitate potentiali contrahibili ad ipſa per alias realitates conueniunt,

ſuppo-

ſuppoſito quòd ens non deſcendit in ipſa per differentias for males,[a] ſed ſolum per modos intrinſecos, qui non dicunt aliquas realitates. † Ex quo patet quòd conuenire in aliqua realitate ſubiectiua non eſt conuenire in aliqua re ſeu in ali quo actu exiſtendi, vt dicebat præcedens opinio. Sed eſt con uenire in aliqua realitate potentiali contrahibili per differentias formales importantes diuerſas realitates, ſicut homo & aſinus conueniunt in animalitate, quæ eſt realitas con trahibilis ad ipſas ſpecies per realitates differentiales. Patet vlterius quòd diſtinctio ſe totis ſubiectiue eſt aliquando diſtinctio realis naturarum, ſicut exemplificatum eſt de deo & creatura, & 10. prædicamentis. Addit .n. duntaxat quòd diſtincta tali diſtinctione non habeant aliquam quidditatẽ communem potentialem contrahibilem ad ipſa per realitates. Aliquando ſtat etiam diſtinctio ſe totis ſubiectiue, cum diſtinctione formali duntaxat, ſicut ſapientia & eſſentia diuina diſtinguuntur ſe totis ſubiectiue cum in nulla rea litate contrahibili conueniant, quia in deo nulla ponitur realitas contrahibilis & contrahens, ideo nulla eſt ibi realitas ſubiectiua, & tamen manifeſtum eſt quòd ſapientia diuina & eſſentia diuina ſolum formaliter diſtinguuntur. Similiter ſtat diſtinctio ſe totis ſubiectiue cum diſtinctione reali ſuppoſitorum, ſicut pater & filius & ſpirituſſanctus in diuinis diſtinguuntur ſe totis ſubiectiue, cum in nulla realitate con trahibili conueniant, & tamen diſtinguuntur diſtinctione reali ſuppoſitorum. Ex omnibus igitur his euidens eſt quòd diſtinctio ſe totis ſubiectiue non condiſtinguitur contra diſtinctionem formalem, ſed aliquando ſtat cum diſtinctione reali ſuppoſitorum, aliquando cum diſtinctione formali ſolum, & quid addat ſeu connotet vltra illas diſtinctiones dictum eſt nuper. † Dicitur finaliter quòd diſtinctio ſe totis obiectiue,[b] aliquando eſt diſtinctio realis naturarum, aliquando diſtinctio formalis ſolum,[c] addit enim ſeu connotat vltra illas diſtinctiones quòd illa quæ ſic diſtinguuntur in nullo conceptu quidditatiuo reali conueniunt, vnde vltimæ duę differentiæ duarum diuerſarum ſpe cierum diſtinguuntur realiter, & ſimiliter ſe totis obiectiue cum in nullo conceptu quidditatiuo communi, ſimiliter vni tas & bonitas, vt probatum eſt contra præcedentem opinionem,

nem, & ſic de multis alijs diſtinguuntur ſe totis obiectiue, & tamen ſolum diſtinguuntur formaliter, ſtat ergo diſtinctio ſe totis obiectiue cum diſtinctione formali, & cum diſtinctio ne reali. † Ex his omnibus euidenter notum eſt quòd cum pluralitas non ſit ponenda ſine neceſſitate, & non appareat aliqua neceſſitas multiplicandi diſtinctiones quæ ſunt præcedentes intellectum, niſi in diſtinctionem formalem & diſtinctionem realem, ſequitur quòd non ſunt neceſſario ponendę aliæ diſtinctiones condiſtinctæ proprie & per ſe & aliæ ab iſtis duabus, patet enim manifeſte quomodo aliæ con tinentur ſub iſtis & ad eas reducuntur.

Annota. Marginales.

† *Formalis* ꝫ *Non eſt illa formaliter, ſed bene illatiui, licet non econuerſo Loquitur ſecundum illum primum modum dicendi Syrectiſupra, quod tu pondera bene.*

a Formales ꝫ *Et hoc modo intelligitur Philoſophus in* 10. *Meta. quòd ens immediatè ſignificat decem figuras prædicamentorum immediatione differentiarum contrahentium, non autem modorum intrinſecorum. De quibus vide* 5. *Meta. t. c.* 14. *& in q. Sco.* 5. *Meta.*

† *Realitates* ꝫ *Si volueris propter aliquas difficultates aliquando euitandas ſuſtinere oppoſitum dic conſequenter, vt Ant. Sirecti ſupra notauit, ſed ſi vtràque viam ibi poſitam velles tenere oporteret in caſu concedere, quòd diſtincta ſe totis ſubiectiue primo modo eſſent eadem ſe totis ſubiectiuè ſecũdo modo, vt patet de Socrate, & ſua albedine, dic conſequenter plura meditando.*

† *Dicitur* ꝫ *Dic, quòd verum eſt extenſiuè loquendo, ſed cum præciſione ſecus eſt, & per additionem.*

Tange limitationes, & inſtantias, vt ſupra notaui.

b Obiectiue ꝫ *Quare non vocatur potius primo diuerſitas, quàm diſtinctio?*

c Solum ꝫ *Conſidera ex prænotatis, & quomodo cum præciſione accepta per additionem diſtinguitur ab alijs, & econtra.*

† *Reali* ꝫ *Adde quid concludit, & quid non, ex prælibatis,*

&

& impugna retractationes, & alia plura hyperbolica illius chimerici de quo ſupra feci mentionem, & cuncta finaliter dirige in obſequium Chriſti, in quo omnia diſtinctionum, & identitatum genera poſſunt inueniri, vt patet ſpeculanti, quem formaliſtarum princeps feliciter intuetur. Cui ſit honor, & imperium in æuum æuorum. Amen.

F I N I S.

Expliciunt formalitates Doctoris ſubtilis Ioannis Scoti, nec non formalitates Stephani Burlyfer diligentiſſime caſtigatæ, ac nouis Additionibus adiunctis celeberrimi Archiepiſcopi Mauritij, & Excellentiſſimi Doctoris Antonij de Fantis Taruiſini.

MAVRITII DE PORTV HYBERNATIS

TVANENSIS Archiepiſcopi ac celeberrimi Theologi,

EPITOMATA.

In Scoticas Formalitates.

PRO ampliori declaratione terminorum in Tractatu formalitatum hæc pauca, quę ſequuntur, ad communem vtilitatem legentium, ſtimulo charitatis impulſus cō municare decreui. Omnes enim formalizantes communiter tantum in concreto conſueuerunt notificare identitates, & diſtinctiones, & licet poſſint ex doctrina Ariſto. excuſari, qui etiā plerunque ſic exprimit relationes, & hoc propter earum minimam entitatem, & facilitatem docendi: ingenioſi nihilominus eſt inueſtigare profundius quo poteſt rerū quidditates, & eſſentialem intellectum, quare deſcriptiones notabiles identitatum, & diſtinctionum in abſtracto acceptarum, vt potero explicabo, & multiplicitatem earum breuibus notabo.

Nota igitur primo, quòd diſtinctio eſt duplex, vna cōmunis, & eſt alietas ſeu diuerſitas extremorum ſiue conuenientium in aliquo quidditate ſiue non, & hæc prædicatur de omni diſtinctione. Alia eſt propria de qua lo-

quuntur formaliſtæ communiter, & eſt alietas ſiue non identitas extremorum in aliquo conuenientium ex natura rei, vel per actum collatiuum intellectus, vel alterius potentiæ ſibinuicem comparatorum, & hæc diuiditur in realem, & rationis, extenſiuè accipiendo diſtinctionem realem, quę vlterius diuiditur in diſtinctionem ex natura rei, & formalem, &c. Diſtinctio rationis eſt alietas ſeu diuerſitas extremorum per operationem collatiuam intellectus, vel alterius potentiæ ſibi inuicem comparatorum, & in aliquo conuenientium. Ita, quòd circunſcripto, vel poſito actu tali tollitur, vel ponitur talis diſtinctio.

Identitas rationis eſt duplex, vna quę præſupponitur diſtinctioni rationis, in qua ſcilicet conueniunt extrema diſtincta ſecundum rationem, & eſt non alietas extremorum in aliquo conuenientium per actum collatiuum rationis inuicem comparatorum.

Identitas vero rationis, quę opponitur diſtinctioni rationis, de qua loquuntur formaliſtæ communiter, eſt non alietas alicuius quidditatis aut formalitatis, vel entitatis à ſeipſa concepta per actum rationis, cuius extrema non ſunt duo niſi per conſiderationem rationis. Solet igitur dici, quòd identitas rationis eſt abſolutiſſima, & habet fundamentum proximum, & remotum, & eſt ſimpliciter identitas, & ſecundum quid diuerſitas. quę omnia declarabit ingenioſus Lector, & quomodo ad ipſam requiritur alietas, & ſalua compoſſibilitatem identitatis, & diſtinctionis rationis, vt noſti.

Diſtinctio ex natura rei tantum eſt alietas ſeu diuerſitas extremorum in aliquo conuenientium ex natura rei ſibinuicem comparatorum originata ex proprijs rationibus formalibus extremorum, & non actu collatiuo alicuius potentiæ. Vel aliter poteſt ſic notificari.

Diſtiuctio ex natura rei cum præciſione eſt alietas inter cuius extrema diſtincta poteſt fundari contradictio ſecluſa quacunque operatione intellectus. Vnde aduerte, quòd eſt duplex diſtinctio ex natura rei, vna tanquam genus ad omnes ſequentes, alia tanquam ſpecies ab alijs diſtincta. Ideo in ſua notificatione adiunxi

xi ly tantum vel cum præciſione.

Identitas ex natura rei, alia eſt præſuppoſita diſtinctioni tali, in qua ſcilicet conueniunt extrema diſtincta ex natura rei, & eſt alietas extremorum in aliquo conuenientium ex natura rei, de quibus ſub ratione qua conueniunt nullo modo prædicata contradictoria poſſunt formari originata ex proprijs rationibus formalibus extremorum, & non actu collatiuo alicuius potentiæ. Alia eſt oppoſita diſtinctioni ex natura rei, & eſt non alietas alicuius quidditatis, vel entitatis à ſeipſa ex natura rei de qua abſolutè accepta nullo modo poſſunt prædicata contradictoria formari. Conſidera quomodo diſtinguitur ab identitate rationis. Quidam enim dicunt, quòd talis identitas eſt rationis. Sed aduertè tunc quomodo eſſet oppoſita diſtinctioni ex natura rei. Ideo dic altius. Dicunt nanque quidam, & apparenter, quòd omnis identitas eiuſdem ad ſe eſt tantum rationis. Ideo refert dicere aliquid eſſe idem ex natura rei, vel realiter, & dicere identitatem eſſe talem, maximè ad ſeipſum. Quære Sco. notanter ſuper 5. Metaphyſi. c. de relatione. Pro communitate diſtinctionis ex natura rei alijs, & ipſius præciſione ab eis, vide in ſimili Sco. in logicalibus. c de differentia, & eade qualitate. Alia plura addat hic ingenioſus Lector his breuibus dumtaxat expergefactus.

Diſtinctio modalis eſt alietas, vel diuerſitas, quæ oritur inter quidditatem, & modum intrinſecum, vel inter modum, & alterum modum eiuſdem, vel alterius quidditatis, cum alijs conditionibus additis ſupra in deſcriptione diſtinctionis ex natura rei.

Identitas modalis alia eſt præſuppoſita diſtinctioni tali, & eſt non alietas modorum in aliquo conuenientium ex natura rei ſibinuicem comparatorum. Alia vero oppoſita diſtinctioni modali, & eſt non alietas alicuius modi à ſeipſo, & ſecundum aliquos eſt rationis tantum, ſed tu omnia bene ponderabis. Et dicta debent intelligi de modis realibus, & non intentionalibus, vt patet. Aduertè, quòd licet ab omnibus modis poſſit abſtrahi conceptus qualitatiuus modi in communi, non tamen ſequitur, quòd non ſint primo diuerſi quidditatiuè, quia ſicut

eſt ſtatus in conceptibus quidditatiuis. Ita in qualitatiuis, vt habet Sco. in theorematibus. Vide conſequenter qualiter differunt diſtinctio modalis, & ex natura rei. Quære formaliſtas antiquiores, & ſemper Sco. imitare.

Diſtinctio formalis eſt alietas ſeu diuerſitas quidditatum in aliquo conuenientium ex natura rei ſibiinuicem comparatorum, quarum neutra includit aliam quidditatiuè, & per ſe primo modo. Vnde aduerte, quòd hic deſcribitur diſtinctio formalis dicta à formalitate tertio modo, de qua infra parte ſecunda ſecundi articuli principalis. Si igitur vis accipere ipſam à formalitate ſecundo modo, adde, vt ſcis ad propoſitum. Eſt etiam deſcriptio diſtinctionis formalis mutuæ ſeu adæquatæ, ut patet.

Identitas formalis uno modo ſic deſcribitur. Eſt non alietas alicuius quidditatis ex natura rei à ſeipſa, quæ à quibuſdam dicitur rationis, ſed conſidera, vt prius.

Identitas formalis quam diſtinctio talis præſupponit, eſt non alietas quidditatum ex natura rei conuenientium in aliquo quidditatiue.

Identitas formalis quam diſtinctio talis deſtruit, eſt non alietas quidditatum, quarum vna ex natura rei aliã includit quidditatiue. Vbi patet, quòd formalitas ſemper accipitur in tertia acceptione, infra vbi prius.

Diſtinctio realis eſt alietas, vel diuerſitas entium habentium aliam, & aliam realitatem formaliter poſitiuã actu exiſtentem vnica exiſtentia ſeu diuerſa, vbi ſumitur realitas pro realitate exiſtentiæ, vel ſubſiſtentiæ, non autem eſſentiæ, quod bene conſidera. Dicitur autem in deſcriptione habẽtium aliam, & aliam realitatem propter ſubiectum, & propriam paſſionem: formaliter poſitiuam dicitur propter priuationes, & huiuſmodi: actu exiſtente dicitur propter quidditates diuerſas: vnica exiſtẽtia &c. dicitur propter perſonas in diuinis, quæ diſtinguuntur realiter, quamuis habeant vnicam exiſtentiam. vnde põderabit curioſus Lector diuerſitatem realitatis, & exiſtentię, & quomodo poteſt accipi, vt quid, vel vt modus, vel denominatiuè, & quidditatiuè, vt alij modi, & paſſiones, & differentiæ, & huiuſmodi. Et qualiter vno modo includit

includit ens quidditatiuè, & alio modo nō, & ita de alijs, vide Sco. ſingulariſſime. 4. Meta. & alibi, & applica vbiq;. Inſtantias vero conſequenter adducat, & ſoluat ingenioſus lector Nota etiam, quòd alia eſt diſtinctio realis mutua, & adæquata, vt inter materiam, & formam, vel duo indiuidua eiuſdem ſpeciei, alia non mutua nec adæqua ta, vt inter totum eſſentiale, & partes, vt infra tangetur. Sed pōderabis inſtātias pro, & ecōtra de hac mutuitate.

Identitas realis, quàm diſtinctio talis præſupponit, eſt non alietas extremorum exiſtentium in aliquo communi, & hęc eſt realis, & non rationis.

Identitas realis oppoſita diſtinctioni tali vno modo ſic notificatur. Eſt non alietas alicuius entitatis actualiter exiſtentis ad ſeipſam actualiter exiſtentem, & dicitur eſſe rationis. Alio modo ſic deſcribatur. Eſt non alietas extremorum ex natura rei habentium vnam, & eandem realitatem formaliter poſitiuam actu exiſtentem vnica exiſtentia ſeu diuerſis, & iſta eſt realis, vt patet ſpeculāti.

Diſtinctio eſſentialis eſt alietas, vel diuerſitas extremorum ex natura rei actu ſeparatorum, vel ſaltim actu ſeparabilium, & ſeparatim conſeruabilium in aliquo conuenientium. Et eſt duplex, ſcilicet mūtua, vt inter ſortē, & Platonem, alia non mutua, vt inter totum, & partes ſecundum quoſdam. Sed tu conſidera inſtantias, & adde, & reſtringe, vt noſti.

Identitas eſſentialis præſuppoſita diſtinctioni tali, eſt non alietas extremorum ex natura rei actu non ſeparatorum, nec ſeparabilium, nec ſeparatim conſeruabilium in aliquo conuenientium, vbi pondera differentiam huius à reali. Quære vbique. p. t. & F. & alios quos noſti pro & contra.

Identitas vero eſſentialis oppoſita diſtinctioni tali alia eſt rationis ſecundum quoſdam. Et eſt non alietas alicuius entitatis ad ſeipſam ex natura rei ab alia actu ſeparatæ, vel ſeparabilis, & ſeparatim conſeruabilis. Alia eſt realis, & eſt non alietas extremorum ex natura rei actu non ſeparatorum nec ſeparabilium, nec ſeparatim conſeruabilium.

Diſtinctio ſe totis ſubiectiuè eſt alietas cuius extrema

ex natura rei in nullo indiuiduo, aut ſubiecto aut ſuppoſito reperiuntur, & alia eſt indiuidualis, vt in creaturis, alia perſonalis, vel ſuppoſitalis, vt in diuinis, & in aliquibus creaturis. Hęc deſcriptio eſt intelligenda ſecundum modum aſſignandi diſtinctionem ſe totis ſubiectiue. ſi primum modum ſuſtinere volueris faciliter alio modo deſcribere eam poteris.

Identitas ſe totis ſubiectiue, præſuppoſita diſtinctioni tali eſt non alietas cuius extrema, & ſi in aliquo conueniant, in nullo tamen ſubiecto, vel indiuiduo aut ſuppoſito reperiuntur, quæ omnia bene maſticando conſidera.

Identitas verò oppoſita diſtinctioni tali alia eſt rationis ſecundum quoſdam. Et eſt non alietas eiuſdem extremi ad ſe in aliquo indiuiduo aut ſubiecto aut ſuppoſito ex natura rei reperti. Alia eſt realis. Et eſt non alietas extremorum, quæ ex natura rei ſunt in eodem exiſtente, vel ſubſiſtente, quæ omnia, vt dixi intelliguntur ſecundũ communem aſſignationem.

Diſtinctio ſe totis obiectiue eſt alietas extremorum in nullo communi quidditatiuo ex natura rei conuenientium.

Identitas propoſita diſtinctioni tali eſt, non alietas extremorum ex natura rei conuenientium aut quidditatiue aut denominatiue, aut vniuoce aut ſaltẽ in vniuoco.

Identitas vero oppoſita alia eſt rationis ſecundum aliquos, & eſt non alietas alicuius extremi ad ſeipſum cui nihil eſt ex natura rei commune illi conueniens quidditatiue. Alia eſt realis, & eſt non alietas extremorum conuenientium in aliquo vno conceptu quidditatiuo. Adde tu ad hoc plura caſtigando, & limitãdo ad mentem. Sco. omnia dirigẽdo. Nam hę deſcriptiones communes ſunt ad plures vias formalizantium, ſicut iuxta litteram formalitatum notaui limitationes, & loca doctrinæ Scoticę.

Ex pliciunt Epitomata.

ANTONII

ANTONII TROMBETAE PATAVINI

THEOLOGI EXIMII, In Scoti Formalitates,

Sententia, vel Diſquiſitio ſubtilis.

CIRCA formalitates Doct. ſubtilis Scoti quæritur &c. Pro declaratione quæſtionis motę qua quæritur. Vtrū quæ diſtinguuntur formaliter, diſtinguantur etiam realiter? Notandum eſt, quòd eſt vna propoſitio diſputāda inter Thomiſtas, & Scotiſtas. Videlicet. Omnis diſtinctio aut eſt realis, aut eſt rationis. Thomiſtæ concedunt iſtam ſimpliciter, & abſolute. Scotiſtæ negant.

Pro quarrum op. intelligentia primo notandum eſt, quòd res capitur tribus modis. Primo modo pro re ſub-

ſiſtentiæ. Secundo modo pro re exiſtentiæ. Tertio modo pro re quidditatiua & eſſentiæ. Et iſta ſe habent per ordinem. Quoniam omnis res ſubſiſtens eſt exiſtens, & omnis res exiſtens, eſt res eſſentiæ, & non econtra. Res ſubſiſtẽs eſt res incommmunicabiliter exiſtens, vt quo, & vt quod quæ eſt tantum in natura ſubiectali, & tantum competit ſuppoſito in genere ſubſtantiæ, quia tale eſt incommunicabile, vt quo, & vt quod. De communicabili vt quo, & quod videas Doctorem ſubtilem in 7. diſt. 1. de incommunicabili vero in tertio diſt. 1. q. 1. Et in quodlibet. q. 9. Vnde præter ea quæ dicit Scot. poteſt aſſignari diffinitio rei ſubſiſtentis, quòd res ſubſiſtens eſt per ſe ens habens vltimatam actualitatem non ordinabilem ad vlteriorem actum, neque eſt alteri ratio eſſendi. A qua diffinitione excluditur materia, & forma, quæ nõ dicũtur iſto modo res ſubſiſtentes, quæ diffinitio data colligitur de mente Doct. ſubti in quolibet, q. 9 Res vero exiſtens eſt in quolibet prædicamento, vel poteſt eſſe non ſic intelligendo, quòd illud quòd eſt in prædicamento & in genere, ſit exiſtens actu (quum omne quòd eſt in prædicamento abſtrahat ab exiſtentia actuali). Sed intelligendo ſic, quòd exiſtentia poteſt competere rei cuiuſlibet prædicamenti, ſed non ſubſiſtentia. Tum quia accidens eſt communicabile ſubſtãtię, vt quo Tum quia ſubſtãtię eſt ratio eſſendi in aliquo eſſe, ſcilicet ſecũdum quid. Similiter res exiſtens eſt res eſſentię, quum eſſentia & exiſtẽtia ſint idem realiter, neque à ſeinuicem ſeparentur. Et non econtra qualibet res eſſentiæ eſt res exiſtens in quocunque eſt, quia res eſſentiæ in eſſe obiectiuo apud intellectum non eſt res exiſtens, pro quanto repræſentatur eſſentia rei ſeu quidditas per ſpeciem intelligibilem, vt abſtrahit ab omni exiſtentia & ſubſiſtentia. Poteſt enim ſpecies intelligibilis repræſentare naturam abſtractam ab omni ſuppoſito, & ab omni ſingulari, & ex conſequenti ab omni exiſtentia.

Sco. in primo ſen. di. 7. q. vnica & in tertio ſen. di. 1. q. 1. & ĩ quol. q. 9. Doct. ſubtilis in quol. quæſt. 9.

Ex quo ſequitur quòd (quum res eſſentiæ & in ſingulari diſtinguatur ab exiſtentia & à ſingulari. Et ſimiliter in eſſe obiectiuo habeat aliquod eſſe abſtractum à ſingulari, quod eſſe eſt ex natura rei tã in ſingulari quàm in

tellectu

tellectu obiectiue) pęnes talē rem eſſentiæ pōt accipi aliqua diſtinctio quę nō erit realis, quia diſtinctio realis ſecundū famoſitatem vocabuli, & ſecūdū oēs eſt diſtinctio inter rem & rem exiſtentiæ, vel ſubſiſtentiæ. Quum igitur eſſentia de ſe non ſit exiſtens, quia exiſtentia non eſt de quidditate eius, & vt dictū eſt, quum in ſuo eſſe habeat aliquod eſſe ex natura rei, diſtinctio accepta pœnes talem rem non erit diſtinctio realis, neque etiam rationis quia natura vt diſtinguitur à ſuppoſito, ſiue accipiatur vt in ipſo, ſiue accipiatur, ut in intellectu obiectiue, habet aliquod eſſe præter actum collatiuum intellectus, immo etiam præter actum intelligendi. Quoniam ipſa natura in eſſe obiectiuo, vt relucet in ſpecie, vel ordine temporis, vel ſaltem naturæ, præcedit actum intelligendi, quoniam eſt cauſa ipſius effectiua, & cauſa, vel natura, vel tempore præcedit effectum.

Vlterius eſt aduertendum circa titulum quæſtionis quòd iſta ſe habent per ordinem. Diuiſio, diſtinctio, non identitas. Omnis diuiſio eſt diſtinctio, & non econtra. Diuiſio enim, quum inſequatur materiam, & quantitatem, reperitur ſolum in materialibus. Diſtinctio autem tam in materialibus, quàm in ſpiritualibus. Similiter omnis diſtinctio eſt non identitas, & non econtra. Diſtinctio enim quum ſit relatio poſitiua, præſupponit extrema poſitiua, ſcilicet fundamentum & terminum. *1. phyſi. t. comm. 15.*

Ex quo ſequitur, quòd inter negationem ſeu priuationem, & habitum, ſeu poſitiuum, non poteſt fundari diſtinctio, ſed ſolum non identitas. Et ſi quandocunque inuenitur quòd habitus diſtinguitur à priuatione, aut affirmatio à negatione, hoc habet ſolum intelligi negatiuè, hoc eſt, non eadem. Et iſto modo concedimus quòd ſortes diſtinguitur à chimera negatiuè ſcilicet, quòd non eſt idem chimeræ, ſed poſitiuè nequaquam. Notandum tertio quòd diſtinctio formalis accipitur pœnes formalitatem, & formalitas quantum ſpectat ad propoſitum nihil aliud eſt quàm ratio conceptibilis ex natura rei, vt illa dicantur habere diſtinctam formalitatem, quę habent diſtinctam conceptibilitatem.

Ex quibus omnibus apparet quod quæritur in quæſtione.

ne. Vtrum illa quæ diſtinguuntur formaliter pęnes formalitates,& eſſentias vel quidditates diſtinctè conceptibiles,diſtinguantur realiter ſicut res & res, loquendo de re exiſtentiæ vel ſubſiſtentiæ.

Ad vtranque partem arguitur, vt in textu.

Pro intelligentia primæ auctoritatis adductæ, eſt aduertendum quòd prima ſecunda & tertia ſpecies qualitatis differunt pęnes iſta, ſcilicet eſſe qualitatem faciliter vel difficulter mobilem à ſuo ſubiecto, & quo ad ſecundam eſſe principium naturale agendi vel patiendi cum facilitate vel difficultate, & quo ad tertiam eſſe formam immutatiuam ſenſus. Quæ tria vel ſunt modi non oppoſiti eiuſdem qualitatis per quos modos Ariſtote. diſtinguit ſpecies qualitatis (intelligendo per ſpecies non quidem ſpecies diſperatas,& incompoſſibiles, quemadmodum ſunt homo & aſinus, ſed intelligendo per ſpecies modos eiuſdem qualitatis in numero) vel etiam per iſta tria intelligendo quaſdam differentias accidentales inſequentes differentias & formas ipſas per iſtos modos nobis cognitos. Sed intelligendo vel vno modo vel alio modo, ſemper ergo habeo, quòd idem calor numero poteſt reponi in diuerſis ſpeciebus qualitatis, & cum diuerſę ſpecies habeant diuerſas diffinitiones,& diuerſas formalitates, ſequitur quòd cum eadem re numerali & exiſtentiæ ſtabit diſtinctio formalitatum.

Pro intellectu ſecundæ auctoritatis eſt aduertendum quòd actio acta eſt illud de quo dicit Ariſt, quòd eſt actio & paſſio,& nō intellexit de actione, qua agēs formaliter agit. Hoc apparet ex tex. comm. 19. & 20. & 21. tertij

T.c.19.20. 21.3. phyſic. vt declarauimus in quæſtionibus noſtris. An actio ſit formaliter in agente. Actio enim, acta per hoc quod eſt eſſe ab agente, dicitur actio, & per hoc quòd recipitur in paſſo dicitur paſſio. Et ita per diuerſas habitudines quarum vna eſt ad agens alia ad paſſum, ſortitur diuerſas denominationes.

Pro intelligentia tertię auctoritatis eſt conſiderandū, quòd ſi ratio formalis virtutis, & ratio formalis iuſtitiæ eſſet vna ratio formalis, quicquid eſſet iuſtitia, eſſet virtus moralis,& econtra. Quod expreſſe eſt falſum, & tamen

men virtus & iuſtitia ſunt vna res, ergo cum eadem re ſtat diſtinctio formalitatum.

Quarta auctoritas patet in textu,& de ſe eſt clara.

Pro intelligentia quintæ auctoritatis notandum,quòd licet eſſentia diuina ſit de eſſentia patris,quia pater conſtituitur in eſſe, paternitate & eſſentia, tum pater vt pater,non eſt de quidditate eſſentiæ diuinæ,quia nullus reſpectus eſt de quidditate entis abſoluti,eſſentia eſt ad ſe, pater ad alterum, ideo paternitas non eſt de quidditate eſſentiæ. Non intelligo tamen quod eſſentia diuina ſit ſic de eſſentia patris quòd prædicetur per ſe & in primo modo de patre, quia nihil prædicatur ſic per ſe de aliquo,niſi illud ſit vnum per ſe, vt declarat Scotus in primo ſententiarum,diſtin.26. pater autem (quum conſtituatur ex abſoluto & reſpectiuo, quæ non faciunt vnum per ſe) de ipſo nihil videtur ſic per ſe prædicari. Dico tamen eſſentiam eſſe de eſſentia partis conſtitutiue, quia conſtituit ipſum in eſſe, & tunc eſſentia ſi prædicatur de patre,prædicatur identice,& non formalitet, quidditatiue,ſeu in primo modo. *Auer. 12. meta. commen. 19. Sco. in ſen. diſt. 26.*

Deſcendendo ad determinationem quæſtionis, circa primum articulum eſt aduertendum pro intelligentia primæ diuiſionis, quòd non ſolum intellectus eſt potentia collatiua verum etiam voluntas, quod declaratur, quia illa potentia quæ operatur circa aliquod vnum obiectum non tantum in ſe, verum etiam in ordine ad aliud, habet actum circa vtrunque & comparat vnum ad aliud, voluntas eſt huiuſmodi,quia non ſolum amat creaturam in ſe, verum etiam in ordine ad deum, quando amat ipſam propter deum, ergo &c. maior uidetur colligi de mente Ariſt. in ſecundo de anima,tex.comm. 145. vbi probat ſenſum cemmunem appræhendere ſonum & colorem,quia non tantum apprehendit ſonum in ſe ſed vt differentem à colore, & ita comparat vnum ad reliquum.

Ex quo ſequitur quòd illud eſt ens rationis, quod dependet ab actu collatiuo intellectus vel voluntatis vel alterius potentiæ colla tiuæ. Et per oppoſitum illud eſt ens reale,quod non ſic dependet.

Et

Et præter iſtam diuiſionem quam ponit iſte auctor pono illam quam etiam dedi in quæſtionibus de vnitate naturæ & de vniuerſali. Ens rõnis pôt capi vel pro ente in anima ſubiectiue, vel obiectiue. Ens in animæ ſubiectiue, ſicut ſpecies intelligibilis, actus & habitus, & iſtud ens dicitur eſſe rationis, quia fundatur in ratione, ſeu in potentia quæ eſt ratio, ſicuti eſt intellectus & appellatur ens rationis ſubiectiue. Quod ens rationis non diſtinguitur contra ens reale. Quia tale ens eſt in prædicamentis qualitatis, & quodlibet quod eſt per ſe in prædicamento, eſt ens reale, immo ens extra animam. Quia Ari. in 5. meta tex. com. 14. diſtinguit tale ens extra animã, in 10. prædicaměta. Alio modo capitur ens rõnis obiectiue in aĩa. Et tale ens rõnis pro tãto appellatur ens rõnis obiectiue quia in tali eſſe eſt obiectũ rõnis & intellectus. Tale autem ens poteſt intelligi eſſe in intellectu obiectiue duobus modis, habitualiter vel actualiter. Primo modo dicitur habere eſſe ſic, quando habet eſſe per ſpeciem intelligibilem non actu mouentem intellectum, ſed quæ eſt in proxima diſpoſitione ad mouendum. Et tale ens rationis non diſtinguitur contra ens reale, immo eſt aliquod ens ex natura rei, quia pręcedit actum intelligendi, & omnem actum collatiuum, & non dependet ab actu intellectus in fieri & conſeruari. Secundo modo aliquod habet eſſe in intellectu obiectiue adhuc dupliciter. Vno modo ante actum intelligendi. Alio modo poſt actum intelligendi Primo modo obiectum relucens in ſpecie intelligibili quę actu mouet intellectum vel terminat ipſum dicitur eſſe ſic in intellectu obiectiue, & tale obiectnm ſaltem ordine naturæ præcedit actum intelligendi: quia cauſat effectiue ipſum. Cauſa autem natura præcedit effectum, ergo tale obiectum vt ſic eſt prius actu intellectu ens, nullo modo dependens ab ipſo.

Et vnde ſequitur adhuc quòd tale obiectum hẽt aliquod eſſe, ex natura rei, & per conſequens non diſtinguitur contra ens reale. Secundo modo iſta vltima diuiſione aliquod habet eſſe obiectiue pœnes actum intelligendi dependens ab ipſo in fieri, & conſeruari, & iſto modo intentiones ſecundæ ſunt entia rationis, quæ non ſunt niſi

per actum intelligendi, & per actum collatiuum ipſius intellectus,& tamdiu manent in eſſe quamdiu manet talis actus collatiuus, quo circumſcripto,immediate deſinunt eſſe. Et illud ens rationis eſt illud de quo loquitur Scot.in 4.diſt. 1.q. 2. & eſt comparatio paſſiua qua vnum obiectum conſideratum comparatur ab intellectu ad aliud obiectum conſideratum. Et tunc omnis intentio ſecunda eſt comparatio paſſiua in obiecto, qua vnum conſideratum, vt conſideratum, comparatur ad aliud obiectum,& tale ens rationis eſt illud,quod omnino diſtingui tur contra ens reale. Et ſic ens rationis iſto modo, & ens reale ſeu ex natura rei omnibus alijs modis antedictis ſufficienter diuidunt ipſum ens, quando diuiditur in ens reale & rationis.

Pro intelligentia ſecundæ diuiſionis quæ eſt,quòd ens reale diuiditur per ens quantum & non quantum, ſunt duo notanda,quorum primum eſt, quòd quantitas accipitur vno modo pro quantitate extenſiua ſecundum quã aliquid actu extenditur, ſecundo modo pro quantitate perfectionali,de qua habet Auguſt.6. de trini.c.7.quòd in his quæ mole magna non ſunt idem eſt maius quod melius. Prima quantitas inuenitur in corporalibus ſolum. Secunda in ſpiritualibus. Prima eſt per ſe in prædicamento,ſecunda eſt tranſcendens. Modo quando ens diuiditur per quantum & non quantum, accipitur quantitas ſecũdo modo,& non primo modo. Iſta ſunt primo diuidentia ipſum ens antequam diuidatur per finitum & infinitum. Aut per vnum & multa. *Aug.6. de trinit.c.7.*

Primum declaratur, quia finitũ & infinitum quantitati congruunt, vt patet in 1. phiſic.tex. com. 15. ergo finitas & infinitas perfectionalis ſuo modo competit quantitati & non niſi enti quanto: ergo quod diuiditur per finitum & infinitum neceſſario eſt quantum, quantitate perfectionali. *1.phyſi. 1. comm.25.*

Secundum declaratur, quia ſi homo concipiatur ab intellectu in eſſe quidditatiuo, & circumſcribantur omnes paſſiones quæ competunt homini ſecundum quòd homo,& etiam ſecundum quòd ens,nulla paſſio competit ei neque quæ eſt hominis neque quæ eſt entis.Ergo in

tali præciſione non competit ſibi vnitas aut multitudo,& tamen certum eſt quòd in tali præciſione eſt demonſtrabile de homine, quòd eſt perfectior aſino quidditatiuè. Quia in tali præciſione competit ſibi differentia ſua eſſentialis quæ eſt præſtantior, & nobilior quàm differentia aſini, ex eo quòd genus deſcendens in iſta, diuiditur differentijs oppoſitis, quarum vna eſt nobilior reliqua, ergo relinquitur quòd in iſta præciſione homo erit quantus, & tamen ſibi non competit vnitas. Et confirmatur, quia certum eſt quòd homo in eſſe quidditatiuo habet aliquem ordinem ſaltem fundamentalem ad primum ens quòd eſt deus, ſeu iſte ordo non poteſt eſſe ſine prioritate & poſterioritate ſecundum perfectionem, ergo aliqua perfectio ſeu quantitas perfectionalis ſibi competet.

Sed hic inſurgit vna difficultas. Nam ex quo ens quantum diuiditur in 10. prædicamenta,ergo relatio erit quãta loquendo de relatione prædicamentali,ſed hoc videtur falſum, quia relatio diuina non eſt ſic quanta, quia tunc (cum relatio ſit in vna perſona diuina quæ non eſt in alia) in vna perſona non eſſet omnis perfectio. Et ita perſona diuina non eſſet infinita formaliter, ergo multo magis videtur quòd relatio in creatura includat aliquam perfectionem.

Ad hoc reſpondetur, & pro reſponſione ponitur ſecundum notandum,quòd relatio in creaturis,ideo eſt quanta,quia eſt finita formaliter. Relatio autem diuina quia non eſt finita neque infinita formaliter, ideo non poteſt eſſe quanta. Vnde illi relationi cui non repugnat excecedere vel excedi,non repugnat quantitas finitas vel infinitas, ſed relationi createę non repugnat excedi, ergo &c. Et per oppoſitum relationi diuinæ repugnat excedi, quia illud quòd eſt idem realiter alicui infinito non poteſt ab aliquo excedi. Relatio diuina eſt idem realiter deitati quæ eſt infinita formaliter, ergo non videtur excedi, & per conſequens non poteſt eſſe finita formaliter,quia omne finitum exceditur ab infinito. Neque poteſt dici,quòd talis relatio excedat,quia exceſſus competit ei quod habet rationem menſurę. Relatio antem non

poteſt

poteſt ſic menſurare, quia quod menſurat eſt ens primū & habet rationem totius. Sed relatio in diuinis non poteſt eſſe ens primum, neque eſſe aliquod totum ex cuius plenitudine perfectionis menſuret quodlibet aliud maius per acceſſum ad ipſum, minus per receſſum ab ipſo. Sed talis ratio menſurandi competit ei quod eſt abſolutum & primum, quale non poteſt eſſe relatio: ergo nullo modo poteſt excedere, & per conſequens non poteſt eſſe formaliter infinita, quia illud eſt formaliter infinitum quòd excedit quodlibet aliud & menſurat ipſum vt dictum eſt. Et ſic ſequitur propoſitum quòd relatio in creaturis eſt finita & quanta. Relatio autem in diuinis neque finita, neque infinita.

Pro intelligentia huius quòd dicit attributa in diuinis, eſt aduertendum quòd attributum in diuinis vno modo accipitur communiter pro omni eo quod attribuitur alicui perſonæ diuinæ, ſiue ſit perfectio quidditatiua ſiue qualitatiua. Primo modo ſicut ſubſtãtia, ſpiritus, dicũtur prædicata quidditatiua. Secundo modo bonitas, ſapientia, iuſtitia ſunt prædicata qualitatiua, quodlibet iſtorum poteſt dici attributum in diuinis. Secundo modo poteſt accipi attributũ proprie, & eſt perfectio ſecundaria non quidditatiua quæ accipitur à creaturis & attribuitur deo via remotionis & eminentiæ, & ſic attributa ſunt præcisè prædicata quæ adueniunt deo in ſecundo modo, quæ prędicata reperiuntur, in creaturis, & cum ſint accidentia (quæ accidentalitas dicit imperfectionem in ipſis maximè loquendo de ſapientia, & de iuſtitia) remouemus ab ipſis quòd ſint accidentia & quòd diſtinguantur eſſentialiter à ſubiecto, & ex continenti attribuimus iſtis quòd ſint ſubſtantia, & quòd ſint idem eſſentialiter, & ſimiliter remouemus ab iſtis in creaturis finitatem, & attribuimus ſummitatem vel infinitatem, & dicimus quòd ſapiẽtia eſt in deo ſubſtantia, non accidens, eadem realiter, non diſtincta infinita & ſumma, & non finita. Et ita quæcunque accipiuntur ex creaturis & attribuuntur ipſi deo via remotionis & eminentię, & non ſunt prædicata quidditatiua, ſunt proprie attributa.

Pro intelligentia quæ ſunt relationes notionales &

commu-

communes ſcito, quòd relationes ſunt, quæ competunt vni perſonæ tantũ, aut duabus ſicut paternitas, & ſpiratio actiua, & dicuntur notionales à noſco noſcis, quia per ipſas noſcuntur, & notificantur perſonæ diuinæ, ſicut per paternitatem, pater, per ſpirationem actiuam, pater, & filius. Relationes communes ſunt quæ competunt omnibus perſonis diuinis, ſicut identitas, ſimilitudo, & æqualitas, quarum quælibet reperitur formaliter in omnibus.

Quia vero dicit iſtæ auctor formalitatum, quòd datur relatio extrinſecus aduenieris. Eſt aduertendum, quòd propriè, & rectè loquendo ſecundum viam doctoris ſubtilis, reſpectus qui eſt per ſe in prædicamento relationis propriè appallatur relatio. Reſpectus vero qui ſunt extra genus relationis appellantur habitudines, & reſpectus, & non propriè relationes. Pro quo eſt notandum, quòd iſta ſe habent per ordinem, relatiuum, relatio, reſpectus, & habitudo inter quas rationes, ratio relatiui eſt infima. Vnde omne relatiuum eſt relatio, vel includit relationem, relatiuum enim vltra relationem quam includit etiam includit aliquod abſolutum, quod denominatur referri per ipſam relationem, ſed relatio non includit aliquod abſolutum, ſimiliter omnis relatio eſt reſpectus, & non omnis reſpectus eſt relatio, quia relatio eſt reſpectus intrinſecus adueniens, qui oritur ex natura fundamenti poſito termino. Reſpectus autem eſt quoddam commune, ad reſpectum intrinſecus aduenientem, & etiam extrinſecus aduenientem. Similiter omnis reſpectus eſt habitudo, nõ omnis habitudo eſt reſpectus, quia inter ſubſtantiam, & propriam paſſionem eſt habitudo, & tamen non eſt reſpectus. Similiter circumſcriptis omnibus relationibus, eſſentiæ diuinæ ad attributa eſt aliqua habitudo (qualis eſt fundamenti ad fundatũ,) & tamen non eſt aliquis reſpectus, quia repugnat eſſentiæ, vt eſſentia eſt, ad aliquid referri. Ex quo ſequitur, quòd loquendo proprie, de relatione, ſolum reſpectus intrinſecus adueniens eſt relatio ſecundum viam Doct.

Pro intelligentia diuiſionis qua ens diuiditur in ſubſtantiam, & accidens. Eſt aduerteudum, quòd ſubſtantia dicitur à ſubſtando, vel ſubſiſtendo, intelligendo ſubſiſtere

ſtere prout importat,idem quod per ſe eſſe. Si accipiatur ſubſtantia à ſubſtando, ſubſtantia non reperitur in Deo, quia Deus nulli ſubſtat, eo modo quo ſubſtantia ſubſtat accidenti, à quo ſubſtare denominetur ſubſtantia principaliter. Si capiatur autem ſubſtantia à ſubſiſtere, ſic Deus eſt ſubſtantia. Illud autem, quod ſic ſubſiſtit, vel per ſe exiſtit tribus modis capitur: vno modo poteſt intelligi pro eo,quod per ſe exiſtit,ex ſe,& à ſe. Alio modo pro eo,quod per ſe exiſtit, & ex ſe, ſed non à ſe. Tertio modo pro eo, quod non per ſe exiſtit ex ſe, neque à ſe, ſed in alio exiſtit. Primo modo Deus eſt ſubſtantia, quia per ſe exiſtit,& à ſe. Deus enim eſt de ſe ſuum eſſe,& habet eſſe per eſſentiam, alia autem habent eſſe per participationem, & ſic habent eſſe ab alio,& non à ſe. Quod autem Deus de ſe ſit ſuum eſſe apparet per illud Exo. 3. c. Qui eſt miſit me ad vos, ubi Deus denominatur hoc nomine eſſe, vt denotetur, quòd eſt ipſum eſſe, & infinitum eſſe. Secundo modo ſubſtantia dicitur omne illud, quod eſt propriè in prædicamento ſubſtantiæ incipiendo à genere generaliſſimo vſque ad indiuidua incluſiuè. *Exod. 3, Cap.* Aduertendum tamen, quòd per ſe exiſtere accipitur in iſto ſecundo modo pro eo, quod eſt per ſe ens, & non eſt in alio per inhærentiam, & non accipitur per ſe exiſtens pro ipſa exiſtentia actuali, vt intelligatur, quòd quodlibet, quod eſt per ſe in prædicamento ſubſtantiæ ſit per ſe exiſtens tali exiſtentia,quia quæcunq; ſunt per ſe in tali prædicamēto,& in alijs,abſtrahunt ab exiſtentia actuali, & ratio eſt, quia ens exiſtens eſt vnum per accidens, eo modo quo albedo intenſa eſt vnum per accidens,& ſicut albedo intenſa non reponitur in prædicamento,quia talis albedo intenſa includit aliquid,quod eſt extra quidditatem eius, ſic etiam dicendum eſt de ente exiſtente, vt includit exiſtentiam. Sed per ſe exiſtens,quod eſt per ſe in prędicamento ſubſtantię,eſt per ſe ens,vt per ſe ens diſtinguitur contra ens in alio per inhærentiam, quoniā inhærere alicui eſt dare eſſe ſecundum quid alicui enti priori ſimpliciter. Quum autem nihil, quod eſt per ſe in prædicamento ſubſtantię,det ſic eſſe ſecundum quid, nihil quod eſt in prædicamento ſubſtantiæ eſt inhærens,

K quòd

quòd autem inhærere ſit ſic dare eſſe ſecundum quid en ti priori, apparet de mente Doct. ſubti. in quolib. q. 3. Ex quo ſequitur, quòd quæcunque ſunt in prædicamento ſubſtantiæ dicuntur iſto modo per ſe exiſtere, hoc eſt per ſe eſſe. Subſtantia tertio modo capitur pro eo, quod eſt ens per ſe, vt per ſe ens diſtinguitur contra ens in alio, & hoc non ſolum per inhærentiam, vel informationem, ſed etiam vt pars in toto, & iſto modo ſubſtantia non dicitur de parte ſubſtantiæ integrali, vel eſſentiali, quia pars integralis eſt in alio, & ſimiliter pars eſſentialis. Quando ergo diuiditur ens in ſubſtantiam, & accidēs, capitur ſubſtantia non primo modo, nec tertio modo, ſed ſecundo modo.

Doct. ſubti. quoli. q. 3.

Pro intelligentia quid ſit accidens eſt aduertendum, quòd accidens, vel capitur pro extraneo à quidditate alicuius, vel accipitur pro eo, quod perficit accidentaliter aliquid habens eſſe perfectum, ſic quòd aduenit ei in eſſe completo, & perfecto. Primo modo accipitur, vt plurimum à Metaphyſicis. Secundo modo accipitur Phyſice, vel Logice. Primo modo accipitur communiter in fallacia accidentis quæ committitur in his quorum vnum aliquo modo extraneatur ab alio. Secundo modo accipitur à Porphyrio. c. de accidente, quando diffinit accidens cōmune, & eſt illud, quod adeſt, vel abeſt, &c. Applicando ergo ad propoſitum quando diuiditur ens in ſubſtantiā, & accidens, accipitur accidens, ſecundo modo, & non primo modo. Pro intelligentia diſtinctionis rei, quę dicitur à reor reris, eſt aduertendum, quòd res rata dicitur res, quæ habet ratitudinem, & firmitatem, & quæ res eſt res eſſentiæ, vel exiſtentiæ. Et illa res in creaturis non ponitur eſſe ab æterno in tali ratitudine de mente Doct. ſub. vt patet in 1. diſt. 36. habuerunt enim creaturæ præcisè eſſe ſecundum quid ab æterno, quod eſt eſſe cognitum in mente diuina, & non habuerunt aliquod verum eſſe exiſtentiæ aut eſſentiæ, quicquid dicat Franciſcus, & Henricus de Gandauo, & ſequaces iſtorum. Aduertendum tamen, quòd res rata non diſtinguitur à figmentis per aliquod eſſe verum ex natura rei eſſentiæ, aut exiſtentiæ, quod habuerit ab æterno ex natura rei, ſed ſolum per

Doct. ſub. in 1. diſt. 36.

hoc,

hoc, quòd tali rei non repugnat eſſe exiſtere,& produci ad tale eſſe per aliquam potentiam productiuam, exempli gratia, humanitas eſt res rata à chimera diſtincta, per hoc, quòd humanitati non repugnat eſſe exiſtere, ſed bene chimerę. Et ita vera entia quæcunque ſic diſtinguuntur à figmentis,& non per aliquod eſſe ex natura rei, quod habuerunt ab æterno contra Henricum de Gandauo. Et patet hoc à Scoto in primo diſtinctio. 36.q.vnica. *Scot. in 1. diſt. 36.q. vnica.*

Pro intelligentia diuiſionis entis in ens ſimpliciter, & in ens ſecundum quid, eſt aduertendum, quòd ens ſimpliciter eſt ens in actu, ens ſecundum quid eſt ens in potentia. Pro quo eſt notandum, quòd potentia eſt duplex, quædam eſt potentia obiectiua, quædam ſubiectiua. Ens in potentia obiectiua eſt illud, quod non eſt exiſtens, ſed poteſt eſſe,& eſt ens, quod poteſt eſſe obiectum alicuius potentię productiuæ, quod à Commen. 9. Meta. com. 7. appellatur res ſecũdum quid: ens in actu eſt illud quod habet actualem exiſtentiam in re, & in effectu,& dicitur tale ens ſimpliciter ens: de ente in potentia obiectiua intelligitur illud. 9 Meta. tex. com. 13. Potentia, & actus ſunt eiuſdem generis, quia illud idem in genere, in ſpecie, & in numero, quod eſt in potentia, poſtmodum eſt in actu. for. enim in actu non diſtinguitur à ſeipſo numeraliter, vt eſt in potentia, & ſic potentia,& actus non ſolum ſunt eiuſdem generis, verum etiam ſpeciei, & indiuidui. Ex quo ſequitur, quòd actus correſpondens potentiæ obiectiuæ eſt actus exiſtentię, & non actus formalis, quia illud idem, quo eſt actus formalis, ſcilicet forma ſubſtantialis ignis, poteſt eſſe in potentia,& in actu exiſtentiæ, & ſic actus formalis non diſtinguitur contra actum exiſtentiæ, aut potentiam obiectiuam, ſecundo modo aliquid dicitur eſſe in potentia, quod eſt in potentia ſubiectiua, & in iſto modo omne, quod poteſt recipere aliquẽ actum ſubſtantialem, vel accidentalem, ſic eſt in potentia ſubiectiua. de qua potentia locutus eſt Ariſt. 7. Meta. tex. com. 8. quòd materia prima eſt ens in pura potentia. *7. Meta. tex. c. 8.* Iſti potentiæ opponitur actus formalis, quia quod eſt ſic in pura potentia, nullum actum formalem habet, & iſto

modo capiendo potentiam, intellectus, & quælibet potentia ſenſitiua eſt in potentia ſubiectiua, inquantū ſunt potentiæ, quibus formaliter intelligimus, & ſentimus,& loquendo de iſta potentia, non eſt verum, quòd dicitur in 9.Meta.quòd potentia, & actus ſunt eiuſdem generis, quia potentia poteſt eſſe de genere ſubſtantiæ, actus vero de genere accidentis. Et in hoc deceptus eſt S. Thomas,volens, quòd(quia actus ſentiendi eſt accidens)potentia ſenſitiua ſit accidens,ex illa auctoritate ſupra allegata. Aduertendum tamen,quòd idem ſecundum diuerſam habitudinem, & diuerſum reſpectum poteſt eſſe in potentia obiectiua, & in potentia ſubiectiua. Roſa. enim quæ non eſt,ſed poteſt eſſe, per reſpectum ad potentiam producentem, vel productiuam ipſius, eſt in potentia obiectiua,per reſpectum aūt ad materiam de qua producitur, dicitur eſſe in potentia ſubiectiua. Potentia ergo obiectiua, & actus ſunt differentiæ entis, & diuidunt ipſum ens ſufficienter.

Pro intelligētia huius videlicet,qualiter eſt differētia inter eſſe vniuocum prędicamentum, & vniuoce prædicari. Eſt aduertendum, quòd vniuocum prædicatum eſt illud cuius conceptus eſt in ſe vnus, loquendo de conceptu obiectiuo ex parte obiecti conceptibilis. Pro quo eſt notandum, quòd conceptus,vel capitur ex parte intellectus, & ſic actus intelligendi dicitur quidam conceptus pro quanto eſt illud quo aliquid concipitur,& de illo conceptu non eſt mentio in propoſito, quia iſte conceptus non facit ad hoc, quòd aliquid ſit vniuocum. Alio modo capitur conceptus ex parte obiecti,& talis conceptus appellatur conceptus obiectiuus,& eſt ipſum obiectum conceptibile, vt habet relationem actualem, & ſecundum aliquos aptitudinalem ſub ratione mouentis intellectū aut terminantis actum intelligendi Dicente Doct.ſubti. 9. Theore. Conceptum dico, quòd actum intelligendi terminat, hoc obiectum dicitur vel intelligibile, vel intellectum, vel intentio, primum communiſſimum eſt ad omnes potentias, ſecundum commune ad obiectum intellectus in potentia,vel in actu, tertium proprium,quartum arabes in vſu habent, vt Auicen. & Auer. Sicut autē

Scot. 9. Theore.

intentio

intentio æquiuoce dicitur de obiecto, & actu, ita, & conceptus, hic autem accipitur pro obiecto. Hæc Sco. ibi. Et exponendo iſtud Theorema, dicit inferius, conceptum dico omne actu intellectum, prout ſcilicet eſt in intellectu, non vt forma, ſed vt actu cognitum, hoc autem eſſe in intellectu, non eſt niſi habere relationem actualem ad intellectũ ſiue intellectus ad ipſum, vel vtriuſque ad vtrunque. Hæc Scot. Ex quo concluditur, quòd omne illud, quòd poteſt habere aliquam vnam rationem apud intellectum mouentem ipſum intellectum aut terminantem, habet conceptum per ſe vnum qui conceptus eſt idẽ apud omnes variato vocabulo, & nomine importante talem conceptum, quare primo perihærmenias conceptus idem ſunt apud omnes, quicquid ſit de omnibus impoſitis ad ſignificandos iſtos conceptus, & iſto modo lapis repræſentatus per ſpeciem intelligibilem, vt mouet, aut vt terminat, dicitur eſſe conceptus, & quotieſcunque talis conceptus eſt in ſe vnus, & prædicatur de pluribus ſub vno nomine ſignificante, dicitur eſſe quoddam vniuocũ ad illa, qualitercunque prædicetur ſiue quidditatiuè, ſiue denominatiue, quomodo album eſt vniuocum ad lignum, & ad lapidem. Vniuocum vero vniuocè dictum eſt cuius conceptus eſt in ſe vnus, ſic quod concluditur in ratione ſubiecti de quo dicitur, eo modo quo animal eſt vniuocum ad hominem, & ad aſinum. Vnde non eſt incõueniens, quòd aliquid dicatur vniuocum, & non vniuoce dictum, ſicut denominatiuum non prædicatur vniuoce, licet quandoque ſit vniuocum. Vnde ſicut aliud eſt prædicatũ eſſe quid, aliud in quid prædicari. (In omni enim genere eſt inuenire quid, ex primo Topic. c. 7. Nec tamẽ quodlibet cuiuſcunque generis prædicatur in quid, & de quocunque, ſed tantum de ſuo inferiori, in cuius ratione eſſentiali includitur.) Ita poteſt dici in propoſito, ꝙ aliud eſt eſſe vniuocum, & aliud vniuoce dici. De hoc videas Sco. in 3 diſt. 7. q 1. in corpore quæſtionis. Et in primo diſtinct. 3. q. 3. Aduertendum vlterius, quòd inter vniuocũ, & æquiuocum non datur medium, & fundamentum huius eſt, quia inter idem, & diuerſum, idem, & non idem, nõ eſt dare mediũ. Idẽ enim, & diuerſum ſunt immedia- *1. Topic. cap. 7.*

10. *Meta.* tè oppoſita circa ens. (10 Metaphyſi.tex.com.12.)Idem
1. *cap.* 12. & non idem ſunt immediata. Quia contradictoria ex
4. *Meta.t.* quarto Meta.tex.com.9.ſed diffinitiones vniuoci,& ęqui
com.9. uoci dantur per iſta immediata; ergo illa quorum ſunt diffinitiones,ſunt immediata. Notandum vlterius, quòd ſicut intentio prima, vel conceptus primarum intentionum quidam ſunt tranſcendentes,quidam prædicamentales.Ita intentiones ſecundæ, quæ debent applicari intentionibus primis,quædam ſunt tranſcendentes,quædã prædicamentales.De intentionibus ſecundis prædicamẽtalibus quæ ſunt generales, & communes facit mentionem Porphyrius, & rationabiliter quidem. Quia ordinabat librum ſuum ad librum prædicamentorum Ariſt.:& ita vniuerſale, & commune de quo loquitur Porphyrius eſt ſolum applicabile ad intentionem primam prædicamentalem. Sed aliud eſt vniuerſale tranſcendens, quod eſt intentio ſecũda. Qđ videlicet non eſt applicahbile ad aliquid,quod ſit genus, ſpecies,differentia,ſed ſolum ad illud,quod abſtrahit ab omnibus iſtis, & eſt extra omne prędicamentum. Et de iſto vniuerſali nõ eſt locutus Porphyrius, quod uniuerſale competit enti inquantum ens eſt,& paſſionibus ſuis.Ex quo concludimus,quòd (quum vniuocum, & æquiuocum ſint intentiones ſecundę, quæ poſſunt applicari rebus prędicamentalibus,& etiam trãſcendentibus)ens eſt vniuocum tali vniuocatione. Sed ſi loquamur de vniuocatione applicabili ad genus aut ad rem prædicamentalem, ens non eſt vniuocum tali vniuocatione, ſed æquiuocum. Et ſic intellexit Porphy. in de vniuerſalibus c. de ſpecie, cum dixit. Si quis omnia entia vocet æquiuoce nuncupabit, &c.

Pro intelligentia huius quòd communiter dicitur, quòd conceptus tranſcendens eſt ille qui prædicatur de multis generibus generaliſſimis,vel de vno genere generaliſſimo, vel de aliquo quod non eſt in prædicamento. Eſt aduertendum quòd non de ratione tranſcendentis quòd prædicetur de omnibus,ſed aliquid poteſt eſſe tranſcendens,quod prędicatur ſolum de vno genere generaliſſimo, & aliud eſt tranſcendens, quod non prædicatur de aliquo genere. Exemplum primi. Sapientia ſecundum

dum ſuam rationem formalem prædicatur de ſapientia creata quę eſt per ſe in genere, & de ſapientia diuina, quæ eſt extra genus. Exemplum ſecundi. Infinitas neceſſitas, ſunt tranſcendentia & non prædicantur niſi de deo: quòd autem iſta dicantur eſſe tranſcendentia apparet per illud commune dictum, videlicet ꝙ illud quod cõpetit alicui extra genus eſt tranſcendens. Vnde eſt regula Scot. in 8. diſtinct. q. 3. primi ſententiarum, quòd illud quod eſt indifferens ad finitum & infinitum, dicitur eſſe tranſcendens, quia quicquid eſt in genere ſiue ſit genus, ſiue differentia, ſiue ſpecies, quodlibet tale eſt finitum, Genus enim eſt finitum, quia eſt in potentia ad differentiam, & natum perfici per ipſam. Differentia eſt finita, quia caret actualitate generis, cum non includat ipſum genus in ſuo conceptu formali, vt habet videri in tertio metaphyſi. Species eſt conſtituta, & ſic etiam finita, quia conſtituta ex realitatibus finitis. Ex quo ſequitur quòd (cũ quodlibet quod eſt in genere ſit de ſe finitũ) quod eſt indifferens ad finitum & infinitum, eſt tranſcendens. Et ita ſapientia & quodlibet conſimile dicetur eſſe tranſcendens. Ex hoc apparet quod illud quod competit infinito non poteſt eſſe in genere, & ſic infinitas vel quantitas perfectionalis infinita non eſt in genere. Probatur etiam quod tranſcendens poſſit eſſe illud quod dicitur tantum de uno, & non de pluribus.

Sco. i 8. di. q. 3. primi ſent.

Luc. 10.

Pro quo eſt notandum, quod ſicut de ratione generis generaliſſimi eſt, quod non habeat aliquod ſupra veniẽs genus, quod autem de multis ſpeciebus dicatur hoc accidit ei, quia ſtat genus eſſe, ſine multis ſpeciebus ſicut dicit Doct. in 8. di. 1. q. 3. Vt hoc prædicamentum, quando, eſt genus generaliſſimum, & tamen paucas habet ſpecies ſub ſe, uel forte nullas, vt inquit ipſe. Ita dicendum eſt quod de ratione tranſcendentis eſt, quod non ſit per ſe in genere, quod autem dicatur de multis hoc accidit ſibi. Hoc etiam probatur, quia entis non tantum ſunt paſſiones ſimplices quæ ſunt tranſcendentes, ſicut vnum verum, bonum. Sed etiam ſunt paſſiones diſiunctę, quarum quælibet pars paſſionis diſiunctiuè eſt tranſcendens, ſicut tota eſt tranſcendens, & tamen aliqua pars tantum vni

Doc. ſub in 8. di. 1. q. 3

competit, & non pluribus ſicut eſt de iſta, neceſſarium, vel contingens, finitum vel infinitum. Neceſſitas enim & infinitas tantum competunt deo.

Sed quia dictum eſt ꝙ aliquod eſt genus quod tamen nullas ſpecies habet, inſurgit difficultas quomodo hoc poſſit eſſe verum, quia genus diuiditur per differentias oppoſitas, ergo ad minus genus habebit duas ſpecies.

Ad hoc reſpondetur quod genus eſt illud quod de ſe eſt aptum natum diuidi in differentias oppoſitas, quod genus habet aptitudinem ad ſic diuidi, licet non habeat potentiam ad ſic diuidi, vel actum. Differt autem aptitudo à potentia. Nam aptitudo eſt inclinatio alicuius, ſecundum ſe ad aliquid, vel magis non repugnantia ad illud. Potentia autem eſt ordo ad actum, ſic quod illud quod eſt ſic potens, poſſit attingere actum. Poteſt enim potētia eſſe ſine aptitudine, vt poſſibile eſt graui eſſe ſurſum, non tamen aptum eſt ibi eſſe, quia repugnat ei ſecundum ſe, & aptitudo eſt ſine potentia, vt cæcus eſt aptus natus ad videndum, nil enim dicitur priuatum, niſi cum eſt aptum natum habere habitum ſecundum Ari. in poſt prædicamentis ca. de oppoſitione. & 5. meta. c. de priuatione t. c. 27. Non eſt autem poſſibile cæcum videre, quia à priuatione ad habitum nō eſt naturalis regreſſus. Sic nulli vniuerſali quantum eſt ex ſua forma, repugnat dici de multis, hæc tamen aptitudo impediri poteſt, vt quia non ſunt multa de quibus dicatur. hæc Scotus in de vniuerſalibus, q. 18.

Ariſ. c. de oppoſitione in poſtprædicamen. & 5. met. c. de priuatione text. comm. 27. Scot. in de vtilibus, quæſt. 18.

Quòd ſi tu dicas, impoſſibile eſt aliquid eſſe aptum natum dici de pluribus differentibus ſpecie, niſi cum plura differentia ſpecie ſint apta recipere prædicationem illius. Igitur ſi iſta aptitudo ſufficit ad genus, conſilijs aptitudo recipiendi ſufficit ex parte ſpeciei, igitur ſi aliquid ſit genus actu, propter talem aptitudinem, iſta multa quę participiant ipſum aptitudinaliter, erunt actu ſpecies, ergo omne genus multas habet actu ſpecies. Ad hoc reſpondetur, negando iſtam conſequentiam, Genus eſt aptum natum dici de pluribus, ergo plura differentia ſpecie ſunt apta recipere prædicationem eius, quia ſtat aptitudinem eſſe in vno extremorum, dico quòd aptitudo nō

ſit in

ſit in alio. Exemplum: forma ſolis nata eſt eſſe in alia materia quàm ſit illa in qua eſt quantum eſt de ſe, nec tamen eſt aliqua materia nata recipere talem formã, quia ſi talis argumentatio teneret in aptitudine ſemper eſſet aptitudo in vtroque extremorum, & ita potentia, quia aptitudo in vno extremo non impeditur à potentia, niſi propter defectum aptitudinis in alio extremo.

Pro intelligẽtia q̃uo ens diuiditur in ens ſimplex & cõpoſitũ, eſt aduertẽdũ quòd inter cõceptus ſimpliciter ſimplices eſt conceptus entis, paſſionũ entis, differentiarũ vltimarũ & modorũ intrinſecorũ, quia cõceptus talis ſimpliciter ſimplex non reſoluitur in aliquem conceptum priorem, qui includatur quidditatiuè in conceptu reſolubili, & ſic conceptus prædicti dicuntur eſſe ſimpliciter ſimplices, de quibus habetur in 9. meta. t. c. vltimi, quod circa quidditatem ſimplicem non habetur error aut deceptio, quia aut totaliter ſcitur, aut totaliter ignoratur, quod intelligendum eſt quo ad conceptum formalem & proprium ipſius, ſed non quo ad aliquos conceptus ſecundarum intentionum, aut primarum intentionum qui prædicantur de iſtis à poſteriori denominatiue, ſeu in ſecundo modo. Vnde licet dubitem vtrum ſorteitas ſit modus, vel differentia per ſe ſor. Dubito quo ad iſta prædicata quæ ſunt differentia & modus quæ ſolum habent prædicari denominatiuè & per accidens de talibus conceptibus.

Aduertendum tamen quòd ſimpliciter ſimplex poteſt accipi duobus modis, vno modo vt opponitur compoſitioni & compoſſibilitati, alio modo vt opponitur multiplicitati rationum, formalium; primo modo deus eſt ſimpliciter ſimplex, quia non compoſitus, neque componibilis, neque ſecum aliquo componibile, ſecundo modo ſolum ens & conceptus prædicti ſunt ſimpliciter ſimplices, & non deus, quia includit multiplices rationes, quarum vna non eſt formaliter alia.

Quod ſi tu dicas vbi eſt multiplicitas ſeu pluralitas aliquorum, ibi eſt compoſitio.

Reſpondetur negando hoc aſſumptum, quoniam compoſitum eſt ex actu & potentia. 8. metaph. iſtæ formalitates,

Tex.cō.15 tes,in deo ſunt actualiſſimè, & in ſumma actualitate, & nulla eſt potentialis ad aliam, ergo ibi non poteſt eſſe compoſitio.

Quòd ſi tu dicas. Saltem iſta multitudo formalitatum faciet vnum vnitate cumuli vel acerui.

Reſpondeo quòd vnum vnitate aggregationis vel cumuli vel acerui habet in ſe componentia,ſeu partes quæ diſtinguuntur eſſentialiter. Quarum vna non eſt eadem realiter alteri,ſed eſſentialiter diſtincta. Sed iſtę formalitates ſic ſe habent,quod vna eſt perfecte eadem alteri identitate reali & eſſentiali, ergo non faciunt talem vnitatem.

Pro intelligentia quomodo ſimplex dicatur opponi compoſitioni ex re & re.Eſt aduertendū,quod quædā cōpoſitio eſt ex re & re, ſicut eſt compoſitio ex materia & forma in compoſito ſubſtantiali. Quædam eſt compoſitio ex realitate & realitate ſicut in quolibet accidente, quoniam accidens eſt forma ſimplex ſimplicitate oppoſita cōpoſitioni ex re & re,ſed non ſimplex ſimplicitate oppoſita cōpoſitioni ex realitate & realitate, quia oē quod eſt per ſe in genere tanquam ſpecies, ſic componitur ex realitate & realitate. Quarum vna eſt importata per genus,& alia per differentiam propriam ſpecificam, & illa quæ eſt generis eſt potentialis ad illam quæ imponatur per differentiam: loquendo de tali compoſitione conceditur quòd angelus eſt compoſitus tali compoſitione.

Et quod dicūt aliqui quod angelus & anima ſunt compoſita ex materia & forma, non eſt verum. Si enim ponenda eſſet in eis materia,aut hoc eſſet ratione ſuſceptiuitatis & potētiæ paſſiuæ, quam habet ad intelligere & velle & propter hoc non oportet ponere talem materiā, qa huiuſmodi ſuſceptiuitas ē alteri⁹ rationis à ſuſceptione materiæ ſicut habet videri ex tertio de anima. Ani-
T.c.14. ma,enim ex propria ſui rōne perficitur per iſtos actus nō ex ratione materiæ. Aut poneretur in eis materia propter potentiam ad vbi, quia tranſmutari poſſunt de loco ad locum, & hæc potentia non arguit materiam de ge-
8.metaph. nere ſubſtātiæ, vt patet per philoſophum 7. meta.t.com.
t.com.12. 12. Et ideo in cęlo non eſt materia, ſecundum eundem,

&ſe-

& ſecundum Commen. in de ſubſtantia orbis, & in pleriſque alijs locis. Aut poneretur materia propter potentiam ad non eſſe, quia angeli aunihilabiles ſunt & propter hoc non oportet ponere materiam quoniam pure formæ, immo & totum compoſitum, tam materia quàm forma, & vniuerſaliter oẽ ens creatum eſt in potẽtia ad non eſſe, cum ſit annihilabile, ergo ſicut materia non habet materiam propter iſtam annihilationem, ſic & angelus non habebit talem materiam.

Quod ſi dicas Boe. in fine libelli ſui de vnitate & vno, c. 2. dicit quod Angelus & anima ſunt vnum coniunctione materiæ, & Auguſt. de mirabilibus ſacræ ſcripturæ, dicit quòd Deus omnipotens ex informi materia cũctorum viſibilium & inuiſibilium, ſenſibilium & inſenſibilium intellectualium & intellectu carentium ſpecies multiformes diuiſit. *Boe. in lib. de vnitate & vno, c. 2. et Aug. in li. de mirabilib⁹ ſacra ſcriptura.*

Dicendum quòd hoc non cogit ad ponendam in talibus ſubſtantijs materiã. Pro eo quod Aug. aliquando loquitur vt philoſophus, & tunc ſequitur vt in pluribus opinionẽ Platonis, fuit enim platonicus in philoſophia. Vnde poſuit viſionem fieri per extramiſſionem radiorum, & angelos habere corpora ut patet ſupra Gen. lib. 3. c. 4. Ait enim quod dæmones dicuntur animalia aerea, quia corporum aereorum natura vigent, neque per mortẽ, diſſoluuntur, quia præualet in eis elementum aptius ad faciendũ quàm ad patiendum, aer ſcilicet & ignis. Et in pluribus alijs locis ponit opinionem Platonis. Sed vt Magiſter ſententiarum dicit lib. 2. diſt. 8. Aug. non ita ſentit, ſed recitando forſan dixit. Vnde de his locis in quibus platonice locutus eſt, hic eſt vnus, cum ait, ſpiritualia & immaterialia ex informi materia fore producta. *Aug. ſupr. geneſim.* *Magiſter ſen. lib. 2. diſt. 8.*

Ad Boetium autem dicendum quòd illa fuit ſua opinio. Neque oportet omnes opiniones eorum tenere vbi locuti ſunt, vt philoſophi, licet tenendi ſint vbi tractant ea quæ ſunt fidei, quia tibi loquuntur vt ſancti. Alioquin teneas quod viſio fit per extramiſſionem radiorum, quod eſt contra Ariſtot. ſecundo de anima, & quod angeli ſunt corporei, & quod cœli ſunt igneę naturæ, ſicut Aug. aliquando

quando loquens platone dixit. Igitur quum nec actiones aut operationes ſpirituales, neque tranſmutationes quæ ſunt in eis, neque potentiæ ad vbi, neque potentia ad non eſſe per annihilationem. Nec propter hoc quod non ſunt puri actus, nec propter receptionem accidentium, nec propter verba ſanctorum loquentium iuxta ſententiam Platonis neceſſe ſit ponere materiam in talibus ſubſtantijs ſeparatis. Et vniuerſaliter quum nulla vis ſit efficax & demonſtratiua ad concludendum materiam niſi tranſmutatio in ſubſtantia, immo omnis alia via, & omnis alius proceſſus eſt ſermo imaginabilis, & via dialectica non neceſſaria & eſſentialis vt patet per Comm. primo phyſic. circa finem vlt. commento, & colligi poteſt ex dictis philoſophi ibidem, & in 8. met. Comm. commen. 12. ſuperfluum videtur & mere voluntarium ponere materiam in talibus ſubſtantijs, multitudo autem non eſt ponenda ſine neceſſitate cum natura nihil agat fruſtra, vt primo cœli tex. comm. 32. & 3. de anima text comm. 45. & ſemper paucioribus eſt contenta, vt patet per philoſophum in primo phyſic. text. commen. 41. & in primo politico.

1. phyſ. vltio cō. Commē. cō. 12. 1. cæli. t. cō. 32. et 3. de aīa t. c. 45 in 1. phyſi. t. c. 41. & primo politicorum.

Pro intelligētia quid ſit compoſitio cum his eſt aduertendum quòd eſt multiplex differentia inter compoſitionem ex his, & compoſitionem cum his. Prima quoniam compoſitio ex his eſt poſterior & præſupponens compoſitionem cum his. Secunda quia in compoſitione cum his idem eſt componens & compoſitum. In compoſitione autem ex his aliud eſt componens, & aliud compoſitum. Tertia differentia eſt quia in compoſitione cum his quot ſunt componentia, tot ſunt compoſita, in compoſitione autem ex his plura ſunt componentia quàm compoſita. Quarta differentia eſt, quòd compoſitio cum his reperitur in quolibet genere cum alio genere. Compoſitio vero ex his non niſi in eodem genere. Ex quibus omnibus ſequitur quòd omne ens creatum eſt componibile compoſitione cum his, & poteſt denominari compoſitum.

Pro intelligentia eorum quæ dicta ſunt de compoſitione & de ſimplicitate eſt aduertendum quòd loquendo

de

de compoſitione cum his omne ens citra deum eſt compoſitum ex re & re compoſitione cum his, quæ compoſitio accipitur pro componibilitate. Vnde quum dico, quòd omne ens eſt compoſitum ex re & re, compoſitione cum his intelligo quòd ipſum quod eſt aliqua res, eſt cum alia re componibile.

Sed inſurgit difficultas, vtrum quælibet natura, componibilis ſit cum accidente, & vtrũ pars affirmatiua iſtius difficultatis poſſit phyſice probari.

Ad quod reſpondetur, quod ſic. Pro cuius probatione prima ratio eſt talis. Si enim aliqua ſubſtãtia eſſet non receptiua accidentis, maxime eſſet ſubſtantia perfectiſſima citra deum, ſed conſequens eſt falſum, igitur & antecedens, conſequentia eſt euidens, & falſitas conſequentis probatur. Quia ſi ſic, talis ſubſtantia eſſet formaliter beata ſeipſa, quod probatur. Nam vnaquæque intelligentia ſecundum Ariſtot. formaliter eſt beata ſua intellectione qua intelligit obiectum perfectiſſimum intelligibile. Ergo ſi intellectio ſua ſit ſubſtantia ſua ſeipſa beatificabitur, & non aliquo extra ipſam.

Secundo arguitur quælibet intelligentia poteſt intelligere infinita, quia intellectus eſt totius entis, & ſecundum totum ambitum entis, ſed intelligibilia poſſunt eſſe infinita, ergo ſua intellectio (ſi ſit ſubſtãtia ſua) erit vnica intellectio reſpectu infinitorum intelligibilium. Sed intellectio infinitorum intelligibilium quæ eſt vnica, eſt infinita, quòd probatur, quia duæ intellectiones reſpectu duorum intelligibilium diſtinctę & perfectę, ſunt duę perfectiones, ergo ſi vnica intellectio eſt iſtorum duorum intelligibilium æque perfectè & diſtinctè, ac ſi duæ diſtinctę eſſent de illis duobus intelligibilibus, illa vnica intellectio continet duas perfectiones, ergo vna alia quę continet tres intellectiones, adhuc continet tres perfectiones, ergo vna quæ continet infinitas intellectiones, continet vnitiuè infinitas perfectiones, conſequentia iſta vltima probatur. Vbi pluralitas arguit maiorem perfectionem quam paucitas, ibi infinitas arguit infinitatem. Sed ſic eſt in propoſito, ergo &c.

Tertio arguitur qa data iſta poſitione ſequitur, quòd intelle-

intellectio intelligentiæ non dependet ab aliquo obiecto,niſi à quo dependet ſuum eſſe, & ita nihil inferius ſe, nec etiam ſe poſſet intelligere in genere proprio,ſed tantum in obiecto ſuperiori motiuè, immo nihil poſſet alia intelligentia intelligere,niſi in deo.

Sed vlterius inſurgit alia difficultas. Vtrum loquendo de compoſito compoſitione ex his ſit verum, quod quælibet creatura dicatur eſſe compoſita ex re & re.

Ad quam difficultatem reſpondetur, aliter eſt loquendum ſecundum ſcilicet.Thomam,aliter ſecundum viam Scoti, ſecundum opinionem Tho. Omnis creatura eſt compoſita compoſitione ex re & re,tanquam ex poſitiuo & poſitiuo.

Pro qua opinione arguitur. Omne quod eſt,aut eſt purus actus aut pura potentia. Aut compoſitum ex actu & potentia. Creatura non eſt purus actus, quia eſſet deus nec pura potentia,quia tunc nihil eſſet,ergo relinquitur, quod eſt ex actu & potentia.

Sed contra illam opinionem inſtatur, quia ſi quodlibet ens eſt compoſitum ex actu & potentia, tanquam ex re & re,accipio componentia quæ ſint.A.&.B. & quæro. Vtrum.A.&.B. ſint compoſita, ex re & re, vel non. Si dicas,quod non,habetur intentum. Si dicas quòd ſic,proceditur vt prius, & tunc aut erit proceſſus in infinitum, aut oportet deuenire ad componentia quæ ſunt ſimplicia ſimplicitate oppoſita compoſitioni ex re & re.

Sco.i 1.di. 8.q.2. Dicitur ergo ſecundum Doct.ſubti. quòd omnis creatura eſt compoſita ex actu & potentia ſicut ex habitu & priuatione,quia quęlibet creatura habet entitatem cum priuatione alicuius gradus entitatis. Nulla enim creatura habet entitatem ſecundum totam perfectionem quæ nata eſt eſſe entitatis in ſe,& ideo caret aliqua perfectione quæ nata eſt competere entitati in ſe, & ideo priuatur,ſicut talpa dicitur eſſe cæca,quia nata eſt habere viſum ſecundum rationem animalis, non ſecundum rationem talpę,ſecundum Philoſophum. 5. metap. c. de priuatione,componitur,enim cratura non ex re & re poſitiuis,ſed ex re poſitiua & priuatione, ideſt ex entitate aliqua quam habet, & ex carentia alicuius gradus perfectio-

5. met.ca. de priuatione. t. c. 25.

fectionis entitatis cuius ipſa non eſt capax, tamen ipſum ens in ſe eſt capax, ſicut talpa ſecundum ſe non eſt nata uidere, ſed ſecundum, quòd animal, nec tamen iſta compoſitio ex priuatiuo, & poſitiuo eſt in eſſentia rei, quia priuatio non eſt de eſſe alicuius entis poſitiui.

Pro intelligentia diuiſionis qua ens diuiditur in ens neceſſarium & in ens cōtingens, eſt aduertendum, quòd neceſſarium incomplexum ſecundum eſſe ſimpliciter. Quoddam eſt neceſſarium ex ſe, & à ſe, & hoc tam ſecundum viam Philoſophorum, quàm etiam Theo. Quoddā eſt neceſſarium ex ſe, & ab alio, ex ſe formaliter, ab alio effectiue. Neceſſarium primo modo ſecundum Theologos eſt pater diuinus, qui habet naturam in ſe ſimpliciter neceſſariam, & non habet ipſam ab aliquo producente ſeu principatiue, ſed ipſe eſt principium omnium producibilium tam in diuina natura, quàm in creaturis. Dicente Aug. 4. de Trini. ca. 20. pater eſt principium totius deitatis. Neceſſarium ab alio, & ex ſe formaliter ſecundum Theologos eſt filius diuinus, & etiā Spirituſſanctus qui habent naturam ſimpliciter neceſſariam indefectibilem, illam enim habēt à patre producente. Similiter ſecundum Philoſophum datur neceſſarium à ſe, & ex ſe, quod eſt Deus, & prima intelligentia. Similiter neceſſarium ex ſe, ab alio eſt intelligentia ſecunda, & quæ libet alia intelligentia. Intelligentia enim ſecunda habet entitatem intrinſecam ſimpliciter neceſſariam. Sed quia habet illam effectiue, & productiue à prima, ideo iſta intelligentia non eſt neceſſaria à ſe, licet ex ſe ſit neceſſaria. Neque iſta duo contradicunt ex ſe formaliter, & ab alio effectiuè, quoniam important iſta duas diſtinctas habitudines, & ad diuerſa in diuerſis generibus cauſarum. Sed hic inſurgunt duæ difficultates. Prima eſt, ſi intelligentia ſecunda habet eſſe effectiuè à Deo. Secunda eſt, ſi intelligentia ſecunda eſt neceſſaria tanta neceſſitate quanta eſt filius Dei. ad primam negatur ſic, ſi intelligentia ſecunda habet eſſe effectiuè à Deo, videtur, quòd producatur de non eſſe ad eſſe, vt ly, de, ſaltem importat ordinem naturæ, ſed quodlibet tale eſt poſſibile, eſſe, vt diſtinguitur contra neceſſarium, ergo intelligentia ſecunda

Aug. 4. de Tri. c. 20.

da erit ens poſſibile non neceſſarium, maior eſt nota, quia quod producitur de non eſſe ad eſſe, reducitur de potentia ad actum, & quodlibet tale eſt poſſibile eſſe. Secundo arguitur, quia Ariſto. 12. Metaph. & Commen, ibidem Commen. 30. 41. & 44. vult, quod nullo modo potentia ſit in ſempiternis & neceſſarijs, ergo ſi ſempiternum, & neceſſarium produceretur ad eſſe, potentia ad eſſe de neceſſitate eſſet in ipſis, & tunc ſequeretur iſtud ad quod deducit Commentator in primo cœli. Commen. 121. & Com. 124. quòd ſi ſempiternum haberet potentiam ad eſſe præcedentem actum, quæ potentia reduceretur ad actum, in ſempiterno eſſent duæ potentię contrariæ, quarum vna eſſet ad ſemper eſſe, & altera ad non eſſe. Et confirmatur, quia neceſſarium eſt illud, quod non poteſt non eſſe, ſed ſi produceretur ad eſſe, circunſcripto producente, poſſe non eſſe, ergo non eſſet neceſſarium.

Commen.
Com. 30. 41. & 44
Commen. in primo cœli Com. 121. & 124.

Ad hanc difficultatem reſpondetur, quòd potentiam pręcedere actum, aut nõ eſſe, ipſum eſſe, poteſt intelligi duobus modis, vno modo ordine temporis. Alio modo ordine naturæ. Si loquamur de ordine temporis, potentia, & nõ eſſe, non poteſt competere ſempiternis, & neceſſarijs ſecundum viam Ariſto. Si loquamur de ordine naturæ, hoc adhuc contingit duobus modis. Vno modo prout ordo naturæ accipitur poſitiue, alio modo tantum priuatiue. Ordo naturę accipitur poſitiue inter aliqua quorum vnum actu, & poſitiue præcedit reliquum ſicut in homine ſenſitiuum præcedit intelligentiam. Alio modo ordo naturæ accipitur priuatiue, & iſto modo accipitur quando eſt inter aliqua, quorum vnum natura non præcedit reliquum actu, & poſitiue reſpectu tertij, ſed tãtum aptũ natum eſt ineſſe, niſi oppoſitum inducatur per aliquod agens extrinſecum. Exemplum huius eſt, ſi ſit aliquod perſpicuum, quod poſita ęternitate mundi nunquam fuerit ſub vmbra alicuius corporis opaci, ſed ſit perpetuo illuminatum à ſole, ſi comparetur tale corpus perſpicuum ad lumen in ſe receptum, & ad vmbram, ſeu priuationem luminis, dicimus, quòd priuatio illa reſpectu talis corporis ordine naturæ pręcedit illuminationem non quidem quantum ad ineſſe, quod vnquam infuerit, ſed ſolum

Require Scot. in 2. diſt. 1. q. 2 & in quoli. q. 7. & circa ſi.

ſolum quantum ad aptitudinem, quia talis priuatio nata eſt ineſſe prius natura quantum eſt ex natura iſtius corporis perſpicui, niſi per agens extrinſecum illuminatio in ipſo cauſaretur. Conſimile exemplum eſt de materia comparata ad formam, & ad priuationem formæ, quæ materia nunquam eſt ſub priuatione, ſed derelicta ſuæ proprię naturæ prius nata eſt eſſe ſub priuatione, quàm ſub forma, & hoc loquendo de forma in communi, & de priuatione ſibi correſpondente. Applicando ad propoſitum loquendo de ordine naturæ poſitiue, potentia & nõ eſſe, non pręcedit actum in ſempiternis, & neceſſarijs, ſed ſolum ordine naturæ priuatiuæ. Et hoc eſt, quod habet Commen. 12. meta. Cómmen. 41. quòd ſi potentia eſt in ſtellis, & ſempiternis, non eſt modo potentiali. volens, quòd potentia in ipſis ad totum motum non præcedit actum poſitiue, ſed tantum priuatiue, quia talis motus eſt ab agente extrinſeco, modo ſic produci de non eſſe ad eſſe, & de potentia ad actum iſto modo non repugnat neceſſario ex ſe, licet bene repugnet neceſſario à ſe. Ex quo apparet, quòd poſſibile, quod diſtinguitur contra neceſſarium eſt poſſibile dictum à potentia præcedẽte actũ, vel ordine temporis, vel naturæ poſitiuę, ſed poſſibile dictum à potentia præcedente actum tantum natura priuatiuæ non diſtinguitur contra neceſſarium, ſed diſtinguitur contra impoſſibile. Per hoc reſpondetur ad illud quod dicitur, quòd illud, quod producitur ad eſſe habebit potentiam ad eſſe, & ad non eſſe, verum eſt capiendo eſſe, & non eſſe eo ordine quo dictum eſt, & quum infertur, quòd in eodem erunt duæ potentiæ contrariæ, quarum vna eſſet ad ſemper eſſe, altera ad non eſſe, circunſcripto efficiente. Reſpondetur, quòd intelligentia ſecũda producta ab intelligentia prima habet naturam neceſſariam, per quam intrinſecè, & formaliter poteſt ſemper eſſe, & per ipſam naturam quantum eſt ex ſe non poteſt non eſſe. Sed tamen, quia talis natura eſt ab efficiente, ipſum circunſcripto per impoſſibile, poterit non eſſe, ſed iſta potentia per quam poteſt non eſſe eſt extrinſece, & nõ eſt ex parte naturæ. Modo, quòd aliquod vnum poſſit ſemper eſſe potentia intrinſeça, & non eſſe potentia

Com. 12. Met. com. 41.

extrinſeca, & accidentaliter, hoc non eſt inconueniens, neque iſtę potentiæ ſunt contrariæ, quia non ſunt reſpectu eiuſdem, & ſecundum idem. Et per hoc vult Com. ꝙ natura ſimpliciter poſſibilis nō poteſt conuerti in neceſſarium, aut fieri neceſſaria, quia poſſibile habet ex ſe vnde poſſit non eſſe, & neceſſarium habet ex ſe vnde non poſſit non eſſe, ergo ſi aliquod poſſibile fieret neceſſariū, in ipſo eſſent duæ potentiæ contrariæ, ex quo habetur ſecundum ipſum, quòd quum motus ſit de ſe poſſibilis, non poteſt eſſe natura neceſſaria. Ad vltimum cum dicitur neceſſarium eſt illud, quod non poteſt non eſſe. Iſta propoſitio habet veritatem de neceſſario ex ſe, & à ſe, ſed non de neceſſario ex ſe, & ab alio. Vel poteſt dici, quòd neceſſarium quantum eſt ex natura intrinſeca, & ex ſe non poteſt non eſſe, circunſcripto quolibet alio, cuius circunſcriptio non implicat contradictionem, ponendo illud eſſe, vt habet Sco. in primo ſententiarum, diſt. 2. q. 6. Reſpondendo ad primum argumentum principale. Nam ponendo intelligentiam ſecundam eſſe circunſcripta prima. Iſta circunſcriptio eſt per impoſſibile, & implicat contradictionem, quia effectus etiam ſimpliciter neceſſarius non poteſt eſſe, circunſcripto eo à quo eſſentialiter depēdet, ſed bene poteſt non eſſe per circunſcriptionem incompoſſibilem. Intelligentia ſecunda ſic dependet à prima, ergo &c. Ad ſecundam difficultatem dico, quod (ſecū dum viam Philoſophorum ponentium intelligentiam ſecundam eſſe neceſſariam, data iſta poſitione) intelligētia ſecunda non eſt neceſſaria tanta neceſſitate quanta eſt filius diuinus ſecundum viam Theo. Intelligentia. n. ſecunda ſi eſt neceſſaria eſt ſic neceſſaria in natura diſtincta à prima, filius autem diuinus habet eandē naturam, & ex conſequenti eandem neceſſitatem cum patre, & ita filius diuinus non poteſt non eſſe, circunſcripto quocunque alio ſecundum entitatem, & naturam. Vnde licet poſſit non eſſe circunſcripto patre producente, pater tamen diuinus non eſt alius ſecundum entitatem ſeu naturam. Sed non eſt ſic de intelligentia ſecunda, quia poterit non eſſe, circunſcripto aliquo alio ſecnndum entitatem, quia circunſcripta prima intelligentia, quæ eſt alia à ſecun-

In primo ca. de ſubſtantia or.

à ſecunda ſecundum entitatem, poterit non eſſe. Modo ex hoc arguitur ſic illud, quod non poteſt non eſſe circũſcripto quocunque alio ſecundum entitatem eſt ens magis neceſſarium eo, quod poteſt non eſſe, circunſcripto alio ſecundum entitatem, ſed filius diuinus eſt hmõi, & non intelligentia ſecunda, ergo filius diuinus eſt ens magis neceſſarium, quàm intelligentia ſecunda. Quod ſi tu dicas, filius diuinus per te eſt neceſſarius ex ſe, & non à ſe. Pater diuinus eſt neceſſarius ex ſe, & à ſe. Ego pater diuinus dicitur eſſe magis neceſſarius, quàm filius. Ad hoc reſpondetur, quòd neceſſarium ex ſe, & à ſe, eſt magis neceſſarium eo, quod eſt ex ſe, & non à ſe, vbi habeat diſtinctam naturam, & non eandem, ſed vbi neceſſarium ex ſe & à ſe ſic ſit neceſſarium in eadem natura, quum ad eandem naturam ſequatur eadem neceſſitas, ſequitur, quòd iſta duo ſunt æque neceſſaria.

Pro intelligentia quomodo aliquid ſit neceſſarium ſecundum quid, ſicut creatura eſt neceſſaria ab æterno. Eſt aduertendum, quòd Deus ab æterno producit quamlibet creaturam in eſſe cognito, & intellecto, quia quamlibet creaturam intelligit ab æterno, & tale eſſe cognitũ eſt eſſe ſecundum quid, & non eſt aliquod verum eſſe eſſentiæ, aut exiſtentię, vt habet Scot. in 1. di. 36. q. 1. Contra Henricum de Gandauo, qui voluit res habere eſſe eſſentiæ ab æterno. Quod ſi tu dicas, quòd Deus intelligit quamlibet creaturam ab æterno, quum neceſſario ſic intelligat, ergo nõ poterit eſſe ſine iſta intellectione, & ex conſequenti ſine obiecto cognito, ſed Deus eſt ens maxime neceſſarium, creatura in eſſe cognito, vel non eſt neceſſaria, vel ſi eſt neceſſaria, non tanta neceſſitate quanta eſt Deus, ergo maximè neceſſarium in ſuo eſſe dependebit à minùs neceſſario. Ad hoc reſpondetur, quòd neceſſarium à ſe, quod eſt maximè neceſſarium, poteſt eſſe abſque repugnantia quantum eſt ex parte ſui ſine eſſe reali cuiuſcunque non neceſſarij à ſe, quia non eſt contradictio, quantum eſt ex parte prioris abſoluti, quòd ipſum ſit ſine poſteriori. Tamen illud neceſſarium nõ poteſt eſſe ſine eſſe cognito cuiuſcunque alterius, quia eſſe eius neceſſario requirit cognitionem alterius, & per conſe-

quens alterum in eſſe cognito.

Vel poteſt dici,quòd aliud eſt aliquod neceſſarium requirere,vel coexigere aliquid ad ſui eſſe. Aliud eſt,quòd ad eſſe neceſſarium alicuius, aliud neceſſarium conſequatur. Dico ergo,quòd Deus non dependet ab eſſe cognito creaturæ,neque præexigit tale eſſe cognitum, ſed bene tale eſſe cognitum ad eſſe ipſius neceſſario conſequitur. Modo non eſt inconueniens, quòd ad eſſe alicuius magis neceſſarij, aliquid minus neceſſarium conſequatur.

Pro intelligentia quomodo ens diuiditur in dependẽs & in independens eſt aduertendum,quòd Ariſt. 12.Met. t.com.52. Ponit ex intentione ſua omnia habere ordinẽ eſſentialem iter ſe, & magis ordinem eſſentialem ad vnũ primũ. Ex quo vult habere, quòd (quum iſte ordo eſſentialis ſit ordo eſſentialis dependentiæ) omnia eſſentialiter dependent à primo ente, &(quum nihil ſit eſſentialiter dependens ab aliquo in eſſendo,à quo non habet eſſe in aliquo genere cauſæ) vult, quòd omnia dependent à Deo tanquàm à cauſa finali, & efficiente.

Quod ſi tu dicas, quemadmodum tenet via communis,quòd omnia dependent à Deo, vt à fine.

Contra hoc eſt tex.eius 12.Met.tex.com.36.vbi loquitur de primo mouente dicens,quòd mouet ſicut appetibile, & intelligibile, huiuſmodi autem mouent non mota,ſic autem Deus mouet intelligentiam ſibi proximam. Igitur cauſat intelligere ipſius intelligentiæ. Sed illud intelligere, vt communiter dicitur ſecundum Ariſto. eſt idem, quod ſubſtantia intelligentiæ ergo &c.

Si dicatur, quòd illud mouere eſt Metaphoricum, & non propriè aliquid cauſare. Contra omnis intellectio, quę non eſt eadem obiecto, cauſatur ab obiecto,& videtur, quòd effectiuè ſecundum Commen. ibidem dicentem, quòd balneum in mente mouet, vt efficiens, & vt extra mouet,vt finis, ergo intellectio intelligentiæ cauſabitur effectiuè à primo ente.

Quod ſi tu dicas. Intellectio intelligentiæ ſecundæ, & eius ſubſtantia dependet à prima,vt cauſa finali,proptere a quia prima intelligentia terminat dependentiam ſecundæ,

cundæ, & finit ipſam, & ſic præciſè, vt à fine, & non vt ab efficiente.

Contra hoc dicit Philoſophus, quòd intelligentia prima non ſolum mouet, vt terminans dependentiam intelligentiç ſecundæ, imo, vt mouens ad actum amandi, quia mouet, vt amatum, & deſideratum, ergo eſt cauſa amoris intelligentiæ, & intellectionis & non niſi effectiue, vt argutum eſt, ergo &c.

Præterea ſi Deus ſit finis entium ſolum terminans dependentiam eorum in ratione finis, illud terminare dependentiam iſto modo non eſt niſi præexigentia entitatis diuinæ, quia vnumquodque ad ſuum eſſe requirit entitatem Dei, ſed hoc non poteſt eſſe ſecundum mentem Philoſophi, quia nedum de entitate diuina, immo de entitate omnis ſpeciei, Philoſophus habuit pro impoſſibili, quòd vniuerſum poſſet ea carere. Vnde ſi Deus non eſſet aliter cauſa finalis niſi quia eius entitas requiritur ad entitatem aliorum, ſpecies humana eſſet cauſa finalis, quia neceſſario requiritur ad entitatem aliarum ſpecierum ſecundum Philoſophum, & non eſſet differentia niſi in hoc, quia Deus eſſet maius ens, quàm ſpecies humana ſed quoad præexigentiam neceſſariam ita requiritur ſpecies humana ſicut Deus ad eſſe aliorum. Alia quæ faciũt pro iſta concluſione dimittantur vſque aliàs.

Pro intelligentia quomodo relatio creaturæ ad Deũ ſit eadem realiter fundamento, & vniuerſaliter quæcunque ſine qua fundamentum eſſe implicat contradictionem, videas Scot. in 2. diſt. 1. q. 5. vbi diffusè pertractat iſtam materiam.

Pro intelligentia quomodo vnum dicitur multipliciter eſt aduertendum ſecundum Philoſophum 4. Meta. t. com. 3. (quam ſententiam inſequitur Doctor ſubtilis, in ſecundo ſententiarum diſt. 3. q. 6. & in eodem lib. diſt. 12. q. 1.) quòd ens, & vnum conuertuntur, & quot modis dicitur ens tot modis, & vnũm. Ens autem dicitur vno modo tranſcendenter, ſecundo modo ens dicitur generice, hoc aut ſecundum genus generaliſſimum, aut ſecundum genus ſubalternum. Ens etiam dicitur ſpecificè ſecundũ ſpeciem ſpecialiſſimam. Et vltimo modo ens dicitur ſin-

gulariter ſicut quodlibet indiuiduum dicitur eſſe ens ſin gulariter, vel indiuidualiter, ſicut ens dicitur tot modis, ita, & vnum, quia vnitas eſt paſſio adæquata enti. Vnde quot ſunt rationes formales conceptibiles ex natura rei in aliquo vno, tot ſunt vnitates ex natura rei in eodem. Quum autem in iſto dicuntur eſſe plures rationes formales ſic conceptibiles, ſcilicet entitas, ſubſtantia, corpus viuens, animal, homo, & hic homo, tot in homine ſunt vnitates ex natura rei, ita, quòd ſicut iſtę rationes formales ſunt plures, & diſtinctę ex natura rei, ſic etiam, & ipſę vnitates ſunt diſtinctè.

Nec valet dicere, quòd intellectus facit iſtas rationes formales conceptibiles, quia intellectus per actum ſuum intelligendi ſiue ſit ſimplex apprehenſio, ſiue ſit compoſitio, & diuiſio, non facit rationem talem eſſe conceptibilem, ſed per prius ipſa eſt conceptibilis ex natura rei, & diſtinctio actu intelligibilis, quàm intelligatur actus intelligendi poni in eſſe. Vndè ideo ipſam rationem conceptibilem intellectus noſter intelligit (loquendo de iſtis rõnibus formalibus obiectiuis repertis in re) quia in ſe, & ex natura ſui eſt intelligibilis, & non ideo eſt intelligibilis, quia eam intellectus noſter intelligat.

Præterea actus intelligendi dependet ab iſta ratione conceptibili, ſicut à cauſa, ſed cauſa natura præcedit effectum, & non ponitur in eſſe per ſuum effectum: ergo iſta ratio eſt conceptibilis in ſe. Tunc ſic. Multiplicato aliquo ſubiecto ex natura rei, cui adæquatur aliqua paſſio multiplicatur & ipſa paſſio, ſed multiplicatur ens ſecundum diſtinctas rationes conceptibiles in aliquo vno indiuiduo, & ſingulari, ergo multiplicatur eius paſſio ſibi adę quata quæ eſt eius vnitas.

Secundo notandum eſt, quòd vnum, & multa ſunt oppoſita ex. 10. Meta. quod eſt intelligendum, quòd iſta sũt oppoſita vbi accipiantur ſecũdum idem & reſpectu eiuſ-

T. com. 10 dem, ſed vbi difformiter accipiantur vnitas, & multitudo, non opponuntur. Exemplum ſi enim aliquid eſt vnũ numero, impoſſibile eſt, quòd ſit plura pluralitate numeri, quæ opponitur vnitati numerali, ſed vbi vnum accipiatur ſecundum genus, aut ſecundum ſpeciem, tale vnum

ſtat

ſtat cum pluralitate numerali, & hoc quia pluralitas numeralis ſeu multitudo, licet ſit diſparata reſpectu vnitatis ſpecificæ aut genericę, non tamen opponitur ei, & quandiu aliqua multitudo non opponitur vnitati, non tollit, & deſtruit illam vnitatem, ſed eſt ei compoſſibilis, quia vnitas non tollitur aut deſtruitur niſi per eius oppoſitum, & incompoſſibile. Ex quo apparet quomodo ſit verum, quòd aliqua dicantur eſſe vnum tranſcendenter, & tamen plura generice, & ſecundum genus, & ſic deſcendendo vſque ad indiuidua. Et hęc dicta ſint de primo articulo.

ARTICVLVS SECVNDVS PRINCIPALIS.

QVANTVM ad ſecundum Articulum principalem &c. Pro declaratione diſtinctionis qua diſtinguitur intellectus in agentem, & poſſibilem, eſt aduertedum, quòd intellectum agens ſecundum Sco. dicitur actiuus, & productiuus. Actiuus, pro quanto reſpicit paſſum, quod eſt intellectus poſſibilis. Productiuus pro quanto reſpicit actum intelligendi, & aliquam formam productam in ipſo intellectu poſſibili, vnde intellectus agens non dicitur productiuus, quia producat intellectũ poſſibilem, ſed ſolum ex ratione prædicta, quia producit aut actum intelligendi, aut ſpeciem intelligibilem in intellectu poſſibili. Et non dicitur actiuus, quia agat in actum intelligendi aut in ſpeciem, ſed quia agit in intellectum poſſibilem.

Intellectus etiam poſſibilis dicitur tripliciter ſecundum Doc. dicitur vno modo paſſiuus, ſecũdo modo receptiuus, & tertio modo operatiuus. Dicitur paſſiuus in ordine ad intellectum agentem, inquantum eſt actiuus. Dicitur receptiuus in ordine ad actum intelligendi & ad ſpeciem quam recipit. Non enim intellectuus poſſibilis recipit intellectum agentem, ſed ſpeciem intelligibilem aut actum intelligendi, ergo in ordine ad iſta dicitur re-

ceptiuus. Intellectus poſſibilis vltimo modo dicitur operatiuus, pro quanto formaliter intelligit componit & diuidit & diſcurrit. Vnde formaliter operari in ipſo eſt ſuũ proprium intelligere. Iſtę tres rationes in intellectu poſſibili ſic ſe habent quòd duæ primæ, ſcilicet ratio paſſiui & ratio receptiui dicunt imperfectionem, quòd enim aliquid patiatur ab aliquo recipiendo aliquam perfectionem, hoc arguit imperfectionem in ipſo, quòd etiam aliquod paſſum recipiat in ſe aliquod receptibile, hoc etiam dicit imperfectionem, quia receptiuum & receptibile ſemper diſtinguuntur eſſentialiter, & vnum non includit reliquum per identitatem, quæ diſtinctio eſſentialis arguit maximam imperfectionem, & propterea non ponitur in diuinis. Sed tertia ratio intellectus poſſibilis quæ eſt eſſe operatiuum ſeu formaliter operari, non ponit aliquam imperfectionem, immo perfectionem, & ita ponitur in diuinis intellectus ſub ratione operatiui, & nõ ſub ratione paſſiui aut receptiui. Conſimiliter quantum ad rationes competentes intellectui agenti, eſſe productiuum dicit perfectionem in tali intellectu, ſed eſſe actiuum dicit imperfectionem. Primum patet ex ſententia philoſophorum ponentium nobiliſſima entia habere aliquam cauſalitatem productiuam reſpectu iſtorum inferiorum, ergo eſſe productiuum non ponit imperfectionem in eo cui competit talis ratio productiuitatis, ſed eſſe actiuum in intellectu & in aliquo cuicunque competit, ponit imperfectionem ex parte acti & ex parte paſſi, quia paſſum inquantum paſſum, vt dictum eſt, dicit imperfectionem. Similiter actum inquantum actum ponit diſtinctionem eſſentialem, & propter hoc remouetur à deo, quòd habeat intellectum actiuum ad intra, tũ quia ibi non eſt paſſum, tum quia ibi non eſt diſtinctio eſſentialis, ſed bene in deo ad intra ponitur intellectus agens ſub ratione productiui.

Secundo notandum eſt pro intelligentia propoſitionis Ariſt. 3. de anima, text. comm. 18. vbi habet, quòd intellectus agens eſt omnia facere, quòd duæ ſunt rationes competentes intellectui agenti, vt colligitur de mente Comm. ibidem, quarum vna eſt facere potentia intelligibilia,

gibilia,

gibilia, actu intelligibilia, alia eſt facere potentia intellecta actu intellecta. Illud obiectũ dicitur eſſe potẽtia intelligibile quod habet eſſe in phantaſmate repræſentatũ, quia phantaſma eſt improportionatũ mouens reſpectu intellectus poſſibilis quum ſit materiale & extenſum, & intellectus poſſibilis immaterialis & inextenſus, & ideo tale obiectum relucens in phantaſmate non eſt actu intelligibile, quod poſſit potentia propinqua mouere intellectum poſſibilem, ſed ſolum in potentia remota. Obiectum repręſentatum per ſpeciem intelligibilem dicitur eſſe actu intelligibile, quia ſpecies repræſentans eſt proportionatum mouens reſpectu intellectus poſſibilis, & hoc eſt quòd inquit ibi Comment. 3. de anima, comment. 18. quòd officium intellectus agentis eſt transferre obiectum de ordine in ordine, hoc eſt de ordine materialium & corporalium ad ordinem ſpiritualiũ & immaterialium. Quoniam tale eſſe habet obiectum in repræſentatiuo & in ſpecie, quale eſſe habet ipſum repræſentatiuum. Sed phantaſma quod eſt ſpecies repræſentans habet eſſe materiale & extenſum, ergo & obiectum repræſentatiuum per ipſum habet ſic eſſe materiale & extenſum. Et ſimiliter dicendum eſt de ſpecie intelligibili & obiecto repræſentato per talem ſpeciem, ita quòd ſicut ſpecies intelligibilis habet eſſe immateriale, ſic obiectum repræſentatum per ipſum habet conſimile eſſe.

Ex quo ſequitur quòd ibi eſt duplex tranſlatio quarum vna eſt realis, & altera metaphorica. Prima eſt, qua intellectus agens de phantaſmate producit ſpeciem intelligibilem, & iſta eſt tranſlatio ſeu productio realis, alia en metaphorica qua obiectum transfertur metaphorice & ſimilitudinarie ad talem eſſe, quale habet ipſum repræſentatiuum, vt dictum eſt. Ex quo apparet quid ſit intellectus agens, & qualis ſit eius operatio.

Aduertendum vlterius, quod intellectum agentem eſſe omnia facere, poteſt intelligi vel quantum ad primam operationem quæ eſt facere potentia intelligibilia actu intelligibilia, vel quantum ad ſecundam, quæ eſt facere potentia intellecta actu intellecta. Si primo modo, hoc

hoc poteſt intelligi,quod de quocunque intelligibili poſſit abſtrahere ſpeciem intelligibilem ipſum formaliter repręſentantem.Et ſi ſic,hoc dictum eſt falſum, & apud philoſophos,& apud theologos, quia à relationibus & reſpectibus non poteſt intellectus agens abſtrahere ſpeciem intelligibilem,ſed ſolum ab abſolutis. Si vero tu intelligas quod reſpectu cuiuſcunque obiecti intelligibilis poſſit abſtrahere ſpeciem ipſum formaliter vel virtualite repræſentantem, ſic intellectus agens eſt omnia facere,propterea, quia nihil intellectus poſſibilis põtintelligere, niſi per a iquã ſpeciem quæ ſit formaliter vel virtualiter repræſentatiua, & iſto modo ſpecies abſoluti virtualiter repræſentat reſpectum & relationem, ſecũdum Theologos intellectus agens non eſt omnia facere quod poſſit de quocunque obiecto abſtrahere ſpeciem intelligibilem etiam ſi ſit abſolutum quia ſecundum San.Tho. in prima parte,q. 12. artic. ſecundo, non poteſt abſtrahi ſpecies intelligibilis quæ ſit formaliter repræſentatiua eſſentiæ diuinæ immo etiam de ſubſtantijs immaterialibus ſecundum Sco.& etiam de ſubſtãtia materiali non poteſt abſtrahi ſpecies aliqua formaliter repræſentans talia obiecta. Ratio primi dicti eſt,quia ſpecies adæquatur obiecto,nulla autem creatura poteſt adęquari eſſentiæ diuinæ, ergo nulla ſpecies intelligibilis in nobis poteſt haberi de eſſentia diuina. Ratio ſecundi dicti eſt, quia intellectus agens non abſtrahit niſi à phantaſiabilibus, & ex conſequenti à ſenſibilibus. Sed tales ſubſtãtiæ prædictę non ſunt phantaſiabiles,neque ſenſibiles, ergo non poſſunt habere propriã ſpeciem in intellectu. aſſumptum autem quod intellectus abſtrahat à phantaſiabilibus & ſenſilibus apparet per hoc,quod nihil abſtrahit intellectus niſi à phãtaſiabilibus,ſed phãtaſmata ſunt à ſenſibilibus,dicente Ariſt:2. de anima circa finem. Eſt autem phantaſia motus factus à ſẽſu ſecũdũ actũ: ergo phãtaſia non mouetur niſi à ſenſibilibus, ſubſtantia autem ſiue ſit materialis ſiue immaterialis non eſt ſenſibilis,quia eſt ſententia Commen. 2. de anima. Senſus non ſe profundat vſque ad ſubſtantiam rei,ergo ſubſtantia non eſt phantaſiabilis,quare ſequitur propoſitum, quod non ha-

bet

bet propriam ſpeciem in intellectu.

Pro intelligentia huius quod eſt intellectum poſſibilem omnia fieri poteſt intelligi quod poſſit recipere omnem actum intelligendi de quocumque intelligibili, & ſic eſt uerum ſecundum mentem philoſophi, quia intellectus eſt totius entis,& ſecundum omnem ambitum entis vel poteſt intelligi quod intellectus poſſibilis ſit omnia fieri quod de quocunque poſſit habere aliquẽ actum intelligendi, ſed non omnem. Et iſto modo conceditur à theologis intellectũ poſſibilem eſſe omnia fieri, quia licet de quocunque intelligibili poſſit recipere actum intelligendi ex naturalibus quantum ad rationes generales & communes, vel quantum ad illas rationes quæ ſunt abſtrahibiles à ſenſibilibus,non tamen quantum ad rationes proprias & ſpecificas, & quantum ad reſpectum qui terminatur ad deum ſub propria ratione deitatis.

Vlterius pro intelligentia huius quod ponitur in littera, quod intellectus agens, & intellectus poſſibilis ſunt duæ formalitates. Aduertendum eſt quod intellectus agens poteſt capi duobus modis, vno modo pro intellectu: cuius eſt abſtrahere ſpeciem intelligibilem, alio modo poteſt accipi intellectus agens, pro intellectu cuius eſt cauſare effectiuè intellectionem ſiue actum intelligendi. Si primo modo capiatur intellectus agens,ſic talis intellectus, & intellectus poſſibilis ſunt duæ potentiæ formaliter diſtinctæ ex natura rei, & habent diſtinctas formalitates. Si vero capiatur intellectus agens pro illo intellectu cuius eſt cauſare actum intelligendi,& dicatur quòd intellectus poſſibilis concurrat actiue ad actum intelligendi,vt ſuſtentat Scot.in quolibetis, q. 15. & in primo ſententiarum diſt. 3.q.7.de notitia genita, tunc intellectus agens & poſſibilis non ſunt duæ potentiæ formaliter diſtinctæ ex natura rei, neque habent duas formalitates vt declarat Sco.in quolib.q.dicta.

Notandum tamen quòd potentia poteſt capi vel pro reſpectu potentialis, vel pro fundamento reſpectus. Si primo modo, tunc intellectus agens & poſſibilis, (dato quòd idem intellectus cauſet in ſeipſo actum intelligendi) diſtinguuntur formaliter & ſunt duæ potentiæ reſpe-

ctiue intellectus agens & poſſibilis, & hoc quia alius eſt reſpectus potentialitatis paſſiuæ. Qui duo reſpectus appellantur duæ potentiæ reſpectiuę, qui reſpectus vlterius fundantur in vno & eodem reſpectu abſoluto, quod eſt ſubſtantia intellectus poſſibilis ſeu ipſa potentia fundamentalis. Si vero capiatur potentia profundamento proximo potentialitatis, intellectus agens & poſſibilis. (Cum ſint vnum & idem abſolutum ex natura rei ſimpliciter indiſtinctum) ſic non ſunt duæ potentia formaliter diſtinctæ: & hoc ſecundum Scot. in præfata quæſt. quolibet.

Pro intelligentia quomodo eſt duplex actus intellectus eſt aduertendum quòd triplex eſt actus in intellectu, quidam eſt actus rectus, quidam reflexus, quidam collatiuus. Actus rectus eſt ille qui directe terminatur ad obiectum extra,& habet tendentiam in obiectum ipſum vt in terminum. Actus reflexus eſt actus qui terminatur ad actum præexiſtentem in potentia & habet relationem tendentiæ, vel tendentiam in ipſum. Quæcunque vero talis actus reflexus habet tendentiam in potentiam cognoſcentem,inquantum cognoſcens eſt,quandoque vero habet tendentiam in obiectum inquantum eſt cognitum. Exemplum primi, ſi intelligo me intelligere iſte actus quo intel ligo me intelligere terminatur ad ipſum intelligere tanquam ad terminum.Exemplum ſecundi:Si intelligo me intelligentem, tunc iſte terminatur ad me ſub ea ratione ſub qua intelligo.Exemplum tertij,ſi intelligo me intelligere lapidem, iſte actus terminatur ad lapidem vt intellectum, ita quòd actus poteſt eſſe conuerſiuus & reflexus, & ſuper ſeipſum intelligentem & ſuper actum intelligendi, & ſuper obiectum intellectum, inquantum eſt intellectum. Actus autem collatiuus eſt actus quo comparatur vnum obiectum ad aliud,& hoc eſt ſatis manifeſtum.

Notandum vlterius pro intelligētia tertij notati quod ratio capitur duobus modis, vno modo capitur ratio pro ratione obiectiua,alio modo pro eo quod eſt formaliter ratio. Primo modo dicimus quòd diffinitio eſt ratio obiectiua,de qua ratione facit mentionem Ariſt.in diffinitione

nitione vniuocorum & æquiuocorum quando inquit. vniuoca ſunt illa quorum ratio &c. Similiter in 7. metaph. cap. de partibus diffinitionis, tex. comment. 33. habet Ariſt. quod ſicut ratio ad rem, ita partes rationis ad partes rei. Similiter omnis conceptus obiectiuus qui poteſt terminare actum intelligendi ex natura rei, appellatur ratio apud Ari. Et iſto nomine vtitur 5. meta.c. de fal.tex.comm.34. vbi habet quòd ratio in ſe falſa, ẽſt de omni falſa, & ratio in ſe vera eſt conceptus qui non includit partes ad ſeinuicé repugnātes. Alio mō capitur ratio & ſecūdo modo principaliter pro ratione formali, ſeu ꝓ eo ꝙ eſt formaliter ratio, & hoc duobus modis, vel pro ratione quæ eſt actus primus vel pro ratione q̃ eſt actus ſecūdus. Si ratio capiatur pro actu primo, ſic accipitur ꝓ potētia ratiocinatiua, q̃ eſt formaliter potētia rationalis, & talis ratio, quędā eſt vniuerſalis, quędā particularis. Ratio vniuerſalis eſt intellectus qui diſcurrit & ratiocinatur circa vniuerſalia. Iſta autem potentia rationalis capitur ab Ariſt. duobus modis, vno modo pro potentia cuius eſt rationabiliter diſcurrere etiam circa vniuerſalia. Alio modo pro potentia, cuius eſt rationabiliter eligere & determinare de agibili, primo ſic eſt intellectus potentia rationalis per eſſentiam, quia eius ſic eſt diſcurrere circa vniuerſalia, ſecundo modo voluntas dicitur rationalis per eſſentiam, quia eius eſt eligere, quum ſit potentia electiua, quia eius eſt determinare ad alterum oppoſitorum, vt eſt de mente Ariſtot. 9. metaphyſic. text. commen. 10. Quam ſententiam habet ipſe Commen. in præfato commen. volens, quod potentia quæ eſt oppoſitorum ſicut eſt intellectus, determinatur ab appetitu. Si vero ratio capiatur pro ratione particulari, ſic vel capitur pro potentia ratiocinante circa particularia, & talis eſt ipſa cogitatiua, vt habet videri in 2. de anima à Commen. & etiam in tertio. Vel capitur ratio particularia pro potentia collatiua, & iſto modo non ſolum cogitatiua, verum etiam imaginatiua & ſenſus communis poſſunt appellari ratio, quia quælibet iſtarum poteſt operari circa obiectum, non ſolum in ſe, verum etiam in ordine ad aliud, referendo vnum ad reliquum, quod apparet

de ſenſu communi, qui ponit differentiam inter extrema ſenſibilia, inquantum ſenſibilia ſunt, & præacceptat vnum ſenſibile magis quam reliquum, quod non eſt ſine actu collatiuo, quo comparat vnum obiectum ad reliquum. Ratio ſi capitur pro ratione formali, quæ eſt actus ſecundus, ſic accipitur pro diſcurſu, quo potentia diſcurſiua formaliter diſcurrit à præmiſſis ad concluſionē, capitur ét pro ipſo actu collatiuo quo vnum obiectum refertur ad reliquum. Quòd autem iſte actus collatiuus dicatur eſſe ratio aut actus rationis, apparet de mente Sco. in primo ſententiarum, diſt. 45. q. vnica. vbi vult quod potentia volitiua, & quæcunque alia quæ ſit collatiua, poſſit cauſare rationem & diſtinctionem rationis. Vltimo modo ratio capitur pro forma vt eſt de mente Ariſto. 3. meta. text. commen. tertij vbi appellat ſpeciē & formam domus, rationem. Et forma dicitur eſſe ratio, quia omne illud, quod eſt principium agendi actione reali vel actione intentionali, dicitur ratio agendi, ſed forma ſic eſt principium reſpectu vtriuſque actionis, & maxime eſt principium cognoſcendi rem cuius eſt forma. Igitur forma ſic poteſt dici ratio.

Pro intelligentia primæ concluſionis in qua ponitur quid ſit idētitas rationis. Eſt aduertendum, quòd duplex eſt conceptus, vnus ex parte rei, quæ concipitur alius ex parte intellectus. Ex parte intellectus duobus modis pōt accipi cōceptus iſte. Vno modo ipſa intellectio appellatͣ conceptus, quæ intellectio eſt illud, quo intellectus intelligit, & concipit obiectum. Secundo modo cognitio paſſiua, qua obiectum concipitur, & cognoſcitur appellatur conceptus, & ipſa intellectio, qua intellectus intelligit dicitur conceptus. quia per ipſam intellectus concipit obiectum, & ipſa cognitio paſſiua etiam appellatur conceptus, quia per ipſam obiectum concipitur ab intellectu. Primus conceptus, qui eſt intellectio, eſt ens reale, & abſolutum de prædicamento qualitatis. Secundus conceptus, quæ eſt ipſa cognitio paſſiua, eſt ens rationis reſpectiuum, & non abſolutū, & non eſt niſi reſpectus rationis derelictus in obiecto, ex applicatione intellectus ad ipſum obiectum.

Secundo

Secundo notandum eſt, quòd quando intellectus intelligit aliquod obiectum puta lapidem intelligẽtia ſimplici eſt conſiderare duo in lapide intellecto, ſcilicet naturam lapidis, quæ intelligitur, & ipſum eſſe cognitum, quod acquirit lapis ab intellectũ: natura lapidis, quæ intelligitur eſt ens reale, ſed eſſe cognitum eſt ens rationis, vt dictum eſt, & quia vnumquodque ens conſequitur ſua propria vnitas, naturam lapidis, quæ intelligitur, conſequitur vnitas realis. Ipſum eſſe cognitum conſequitur vnitas rationis, quoniam quale eſt ipſum eſſe, talis eſt vnitas conſequens eſſe. Vnitas autem quum ſit proximum fundamentum identitatis ex 5. Meta. cap. de ad aliquid. Vnitas conſequens eſſe cognitum eſt fundamentum idẽtitatis rationis. Vnitas autem conſequens naturam lapidis quæ intelligitur eſt fundamentum identitatis ex natura rei. Ex quo ſequitur propoſitum, quòd quando intellectus aliquid intelligit intelligentia ſimplici, non cõparando, aut referendo illud, quod intelligit ad aliud (cum habeat conceptum indiſtinctum omnino ex parte rei, & ex parte ipſius intellectus non diſtinguentis ipſum obiectum ab alio) obiectum, vt habet eſſe cognitum per vnitatem conſequentem tale eſſe cognitum, fundat identitatem rationis. Et hoc eſt, quod dicitur, quòd omnia iſta, quæ concipiuntur, per ſe, perſeitate tertij modi, hoc eſt in ſe, & ſolitarie cognoſcendo ipſa, & non referendo ad alia, dicuntur fundare identitatem rationis. *5. Met. t. com. 20.*

Et ex hoc apparet qualiter ſit verum illud, quod dicunt Scotiſtæ, quòd identitas rationis eſt abſolutiſſima, hoc eſt non dependens ab actu collatiuo intellectus aut alterius potentiæ collatiuæ. Vnde abſolutum poteſt intelligi duobus modis, vno modo vt diſtinguitur contra reſpectiuum, alio modo, vt diſtinguitur contra dependens. Si primo modo capiatur abſolutum, identitas rationis non eſt abſolutiſſima, quia eſt reſpectus rationis. Si uero capiatur abſolutum ſecundo modo, ſic eſt abſolutiſſima, hoc eſt independens independentia oppoſita dependentiæ qua dependet eius oppoſitum, quod eſt diſtinctio rationis, quæ dependet

ab

ab actu collatiuo, & conſtituitur in eſſe per talem actum, ſed identitas rationis eſt abſoluta ab omni tali dependentia.

Sed hic inſurgit vna difficultas. Nam certum eſt quòd identitas rationis eſt relatio, & relatio eſt inter extrema quæ ſunt fundamentum & terminus identitas autem rationis eſt eiuſdem ad ſe, ſed nulla relatio eſt eiuſdem ad ſe niſi ſit per actum collatiuum intellectus, ergo identitas rationis dependebit ab actu collatiuo intellectus, vel alterius potentiæ collatiuæ.

Et confirmatur per Ariſt. 5. meta. cap. de eodem, & eſt tex. non habens commen. immediate ſequens tex. Comment. 15. Identitas eſt vno modo quando intellectus, vtitur vno vt duobus. Ex quo ſequitur quòd ſecundum Ariſto. identitas quæcumque eſt inter aliqua duo, & ideo ſi eſt eiuſdem ad ſe, hoc erit per actum collatiuum intellectus.

Ad hoc reſpondetur, quòd duplex eſt relatio, quędam eſt relatio actualis, quædam aptitudinalis ſeu fundamẽtalis. Relatio actualis ſiue ſit realis, ſiue rationis, ſemper eſt inter aliqua duo extrema in actu, aut ſecundum rem, aut ſecundum conſiderationem intellectus. Si ſit relatio aptitudinalis eſt inter aliqua duo extrema in actu ſolum in aptitudine & in potentia, ita, quòd non requirit extrema actualiter, exiſtentia, ſed ſolum potentialiter. Si loquamur de relatione actuali, dicimus, quòd identitas rationis actualis non poteſt fundari in obiecto cognito cognitione ſimplici, propterea, quia obiectum appræhenſum ſimplici appræhenſione, vt ſic cognitum, non eſt aliqua duo in actu per conſiderationem intellectus, ſed identitas quæ fundatur, in tali obiecto, ſic cognito (quæ eſt identitas rationis) eſt identitas aptitudinalis, & fundamentalis, pro quanto fundatur ſuper vnitatem eius. quod poteſt eſſe aliqua duo in actu per conſiderationem intellectus, quia intellectus poteſt vti vno & eodem, vt fundamento & termino identitatis, & tunc vtitur vno vt duobus eo modo quo loquitur Ariſt. 5. meta. loco præallegato.

Ex quo nos concludimus, ꝙ licet in tali obiecto ſic appræhenſo

præhenſo fundetur identitas rationis aptitudinalis, non tamen actualis, quia iſta ſolum eſt in illo, quod conſideratur ab intellectu inquantum conſideratum eſt, & per conſiderationem alteri comparatur, ex quo apparet quid ſit identitas rationis &c.

Ex quo infertur vnum corollarium, quòd non datur identitas rationis actualis ſine actu collatiuo intellectus, hoc patet ex dictis, quia quum talis identitas ſit relatio rationis, eſt inter aliqua extrema comparata adinuicem per actum collatiuum intellectus.

Pro intelligentia ſecundæ concluſionis notandum eſt quòd prima via & maxima ad demonſtrandum diſtinctionem inter aliqua, eſt via contradictionis. Et hoc ſupponendo quòd contradictio ſit maxima oppoſitio & ſimpliciter prima, quòd ſit, prima patet quia præſupponitur ab omnibus alijs, quòd ſit maxima, de hoc eſt difficultas. Tamen pars affirmatiua tenetur à Franciſco de mayro. in conflatu, diſt. 38. quæſt. vlt. & Landulpho in 4. ſen. diſt. 1. quæſt. 1. licet Burleus teneat oppoſitum. Et hic concluditur quòd diſtinctio rationis eſt inter illa quæ ſecũdum aliquod eſſe rationis ſunt fundamenta contradictionis, ſicut in propoſitione in qua idem prædicatur de ſeipſo, vbi idem ſecundum rem & ex natura rei fundat duas intentiones ſecundas oppoſitas, vel ſaltem diſparatas, ſicut ſunt intentio ſubiecti & intentio prædicati, in iſta propoſitione homo eſt homo, vbi idem eſt ſubiectum & non ſubiectum, vt à parte prædicati, & ſimiliter idem eſt prædicatum, vt eſt à parte prædicati, & non prædicatum, vt à parte ſubiecti.

Pro intelligentia quomodo inter entia realia & rationis eſt diſtinctio rationis, eſt aduertendum quòd (quum diſtinctio ſit relatio mutua) in vtroque extremo poteſt fundari ſuper ente reali, & terminari ad ens rationis, & econtra. Si fundetur in ente reali ad ens rationis, poteſt probari talem diſtinctionem eſſe diſtinctionem rationis duplici via, vna eſt dependentia ad ens rationis quoniam quo modo relatio dependet ab extremis, quæcumque dependet ab ente rationis de neceſſitate eſt ens rationis quia dependentia ſemper eſt ad prius & ad perfectius.

Ex qua via probatur non tantum diſtinctionem fundatam in ente reali, & terminatam ad ens rationis eſſe ens rationis, verum etiam relationem fundatam in ente rationis, & terminatam ad ens reale. Quia quum æque bene relatio dependeat à fundamento ſicut à termino ſi dependebit à fundamento rationis, neceſſario ſequitur ipſam eſſe ens rationis. Et ita iſta via eſt generalis omnibus diſtinctionibus rationis. Sed alia via ſpecialis ad probandum diſtinctionem rationis eſt ex habitudine ad terminum, quia quum relatio includat habitudinem ad fundamentum tanquam aliquid quod eſt paſſio eius & competit per ſe ei in ſecundo modo, & habitudinem ad terminum tanquam aliquid quod competit ei per ſe in primo modo, eſſentialius poteſt probari diſtinctionem rationis eſſe ens rationis per habitudinem ad terminum. Aſſumptum autem de habitudine ad terminum quòd competat per ſe in primo modo relationi, apparet per Ariſto. in prædi. ca. de ad aliquid, & vbicunque diffinit reſpectum per habitudinem ad terminum & non ad fundamentum, ergo illa diſtinctio quæ fundabitur in ente reali & terminabitur ad ens rationis, neceſſario erit ens rationis ex habitudine ad talem terminum.

Sed hic inſurgit difficultas vtrum diſtinctio fundata in ente rationis & terminata ad ens reale (ſcilicet diſtinctio quæ fundatur in iſta intentione quæ eſt genus, & terminata ad animal quod eſt intentio prima) poſſit probari eſſe ens rationis ex habitudine ad terminum.

Et reſpondetur quòd ſic, præſupponendo primo, quòd diſtinctio habet inhærentiam ad ſuum fundamentum quæ eſt eadem realiter ſibi ſicut per ſe paſſio eſt eadem ſubiecto cuius eſt paſſio. Præſupponitur ſecundo quòd inhærentia ſi ſit ens rationis, & identificantur ſuo fundamento de neceſſitate fundamentū erit ens rationis, quia quodcunque eſt ens rationis non poteſt identificari enti reali. Iſto ſtante arguitur ſic, inhęrentia diſtinctionis quę eſt fundata in ente rationis, eſt eadem ſibi realiter, ſed iſta inhærentia eſt ens rationis, ergo & diſtinctio erit ens rationis. Aſſumptum probatur, quia inhærentia talis di-

ſtinctionis

ſtinctionis fundatur in diſtinctione,& terminatur ad ipſũ ens rationis, ergo habet habitudiné ad terminum rõnis ſed omnis relatio quæ habet habitudinem ad terminum rationis eſt ens rationis, ergo iſta inhęrentia quæ talem habet habitudinem ad ens rationis,erit ens rationis,con ſequentia patet propterea quia inhærentia diſtinctionis fundatur in diſtinctione, & terminatur ad illud in quo fundatur diſtinctio, & tale eſt ens rationis, vt dictum eſt, ergo propoſitum. Et ſic patet iſta via.

Pro intelligentia quæ ſit diſtinctio rationis naturę ratiocinabilis. Notandum eſt quòd diſtinctio quæ eſt à natura ratiocinabili, eſt diſtinctio naturæ circa quam poteſt intellectus ratiocinari de qua intellectus poteſt venari multos conceptus,vt illo natura dicatur eſſe ratiocinabilis quæ poteſt cauſare de ſe multos conceptus, in intellectu poſſibili ſiue reales ſiue rationis. Modo idem ſimplex in re omnino non poteſt cauſare multos conceptus in intellectu ,niſi per actum collatiuum intellectus. Probatur aſſumptum quia vnum obiectum naturaliter agens in intellectum poſſibilem diſpoſitum ad eius intel lectionem,non cauſat,niſi vnicum cõceptum,quia quum agat ſecundum vltimum virtutis ſuæ cauſat omnem con ceptum,quem poteſt cauſare , ergo cum ſit vnicum in re cauſabit vnum conceptum de ſe. Probatur hoc, quia vna res nata eſt facere vnum conceptum adæquatum, quia aliàs non eſſet vnum cognoſcibile, ſed iſtum conceptum ſibi adæquatum formando, videtur immutare intellectum quantum natum eſt ipſum immutare, ergo non formabit niſi vnum conceptum, & ita non alium & aliũ. Ex quo ſequitur quòd ſi formabit alium & alium conceptum,hoc erit præciſe per actum collatiuum intellectus. Quod ſi detur quod facit alium & alium conceptum, ob iectum non erit vnum & ſimplex in re, ſed de neceſſitate oportet dare quòd in ipſo ſit aliqua diſtinctio ex natura rei, præcedens omnem actum intellectus. Et ita quod tu dicis eſſe diſtinctionem rationis à natura ratiocinabili dico eam diſtinctionem eſſe à natura ex parte rei.

Pro declaratione quomodo intellectus ſit falſus qui intelligit rem aliter quam ſit,dicendum eſt quod ille in-

tellectus qui ſic intelligit intellectione compoſitiua aut diuiſiua eſt falſus.

Pro quo eſt notatum quod operatio intellectus eſt duplex, quædam eſt incomplexa. vt eſt de mente Ariſto. 3. de anima, text. c. 21. Operationi incomplexę non opponitur falſitas ſed ſolum priuatiue ei opponitur ignorantia. Sed operationi complexę opponitur ignorantia priuatiue, & falſitas poſitiue & contrarie.

Aduertendum tamen quòd operatio incomplexa, quędam eſt circa quidditatem ſimpliciter ſimplicem intelligendo per talem quidditatem illam, ſcilicet quæ non habet conceptum reſolubilem in aliquem priorem conceptum quidditatiuum, ſicut conceptus entis ſuarum paſſionum differentiarum vltimarum, & ſuorum modorum per quos contrahitur ipſum ens. Alia eſt quidditas non ſimpliciter ſimplex, ſed conſtituta, & eſt ipſa quidditas reſolubilis in aliquos conceptus ſeorſum conceptibiles. Si loquamur de intelligentia quæ eſt circa quidditatem primo modo, intellectus intelligens talem quidditatem ſemper eſt verus, & in ipſo non cadit deceptio & error, & ſecundum hoc poteſt intelligi illud Ariſt. 9. metaph. text. comm. 22. quod intellectus circa quod quid eſt, ſemper eſt verus. Et hanc eandem ſententiam habet. 3. de anima, tex. comm. 26. vbi vult quòd intellectus circa quod quid eſt ſic eſt verùs, quemadmodum ſenſus circa propria ſenſibilia. Si loquamur de quidditate compoſita, licet intellectus ſimplici intellectione appręhendens ipſam quidditatem, non ſit formaliter falſus, tamen poteſt bene eſſe falſus virtualiter, & eſt quando intellectus appræhendit quidditatem ſub ratione aliqua ſibi repugnāte & contradicente, ſicut quando intellectus intelligit ſimplici appræhenſione hominem irrationabilem. Et hoc modo locutus eſt Ariſt. 5. metaph. ca. de falſo, vbi vult quòd ratio in ſe falſa eſt de omni falſa. Modo falſitas iſtius rationis in intellectu non eſt falſitas formalis, ſed eſt falſitas virtualis. Sicut exempli gratia, homo irrationalis non eſt complexio formalis, quemadmodum eſt illa quæ exprimitur per hoc verbum ſubſtantiuum, eſt ſcilicet, dicendo homo eſt irrationalis, ſed ſolum eſt com-

plexio

plexio virtualis,ita quòd qualis eſt complexio falſa, talis eſt falſitas conſequens talem complexionem. Ad propoſitum applicando, quum intelligentiæ ſimplici & incomplexę non opponatur falſitas eo modo quo dictum eſt in telligere rē aliter quàm ſit intellectione ſimplici, nulla eſt falſitas, quæ intellectio eſt ſolum præciſiua & abſtractiua, conſiderando aliquod vnum abſtractum ab alio, non conſiderando illud à quo ſit abſtractio, quemadmodum mathematicus abſtrahit lineam à materia ſenſibili. Sed intelligere rem aliter quàm eſt, intelligentia compoſitiua aut diuiſiua. (& hoc intelligendo aliquam com plexionem formalem vel virtualem) iſte intellectus eſt falſus formaliter vel virtualiter. Nec ſequitur intelligo rationem abſtractam ab aliquo (puta lineam à materia ſenſibili) non intellecta materia ſenſibili, igitur intelligo lineam eſſe ſine materia ſenſibili, conſequentia non valet permutas enim abſtractionem ſimplicem veram,& nō mendacem in abſtractionem diuiſiuā & mēdacem,de quarum prima habetur.2.phy. tex.cō. 18. quod abſtrahentiū non ſit mendacium,& ſic patet ad articulū.

Pro declaratione ſecundi articuli partialis ſecundi ar ticuli principalis, præter diſtinctionem entis quam dant auctores formalitatum, eſt aduertendum quòd res & ens capitur tribus modis. Vno modo pro omni ente quod habet eſſe,vel poteſt habere eſſe extra animam,& iſto modo loquitur Auic.primo metaph.c. 5. quod ens & res ſunt communia omnibus decem generibus, quòd non eſt intelligendum quòd ens præciſe quantum ad vo cem ſic ſit commune, quia certum eſt quòd apud omnes eſt vnus conceptus rei & entis indifferens ad omnia decem prædicamenta, qui conceptus non variatur, quam uis voces & nomina (ſignificantia in diuerſis linguis talem conceptū) varietur, quia primo perihermenias conceptus ſunt idem apud omnes, ſed non voces ſignificantes conceptus. Secundo poteſt accipi ens & res vt diſtinguitur contra modum & circunſtantiam rei,& iſto modo nos dicimus ꝙ illa quę important habitudines & reſpectus non ſunt ens & res, ſed iſto modo ſumptum ens conuertitur cum abſoluto,& ſic ſubſtātia,quantitas & quali-

tas tantum dicuntur res & ens. Cætera autem dicuntur aliquid rei. Iſto modo accepit Boetius in li. de trini. patet inquit quæ ſint differentiæ prædicationum, aliæ quidem quaſi rem monſtrant, aliæ quidem quaſi circunſtantiam rei, quia iſta prædicantur ſic quòd ſecundum ſe rem aliquam monſtrant. Iſta vero non eſſe, ſed extrinſecus aliquid apponunt. Vult enim quòd illa quæ importāt habitudines, & reſpectus nō prædicant eſſe iſto modo ſumendo eſſe, ſed ſolum circunſtantiam & modum entis. Vnde vocat circunſtantias entis ipſas habitudines. Tertio modo poterūt capi ens & res pro eo cui per ſe primo competit eſſe, eo modo quo loquitur Ariſtot. de ente. 7. metaph. text. comment. 2. vbi vult quod accidentia non ſunt entia niſi quia entis cui per ſe primo competit eſſe, quod quidem ens eſt ſubſtantia, ſic etiam loquitur in eodem. 7. ipſe Ariſtot. tex. commen. 14. vbi vult quod qualitas & cætera accidentia non ſunt entis, niſi eo modo quo logici dicunt, non ens eſſe ens, logici enim dicunt quòd non ens eſt non quidem ſimpliciter, ſed non ens, ſic etiam accidentia non ſunt entis cui per ſe primo competit eſſe, ſed ſunt huius entis. Ex quo concludimus quod ens acceptum iſto tertio modo eſt ens reale, & ex natura rei, quia eſt ens extra animam non dependens ab operatione animæ in fieri & in conſeruari. Sed in primo membro accipitur ens communiſſime & res. In ſecundo accipitur ſtrictius. Iu tertio membro ſtrictiſſime. Ex quo apparet quomodo accipiatur illud quod eſt res, & quomodo accipiatur aliquid rei.

Pro intelligentia quomodo ens dicatur quidditatiue de abſoluto & reſpectiuo eſt aduertendum quod ens prius diuiditur in abſolutum & reſpectiuum, quàm diuidatur in 10. genera generaliſſima. Ex quo ſequitur quòd quum ens prædicetur de primis partibus ſuis ſubiectiuis quæ non ſunt ſimpliciter ſimplices, ſic prædicatur quidditatiue de abſoluto & reſpectiuo, quæ mediant inter ens, & 10. genera.

Sed hic oritur difficultas, quia ſi ens prædicatur in quid de abſoluto & reſpectiuo quæ mediant inter ens & decem prædicamenta, igitur prædicamenta non

erunt

erunt genera generaliſſima,conſequens eſt falſum, ergo antecedens,conſequentia probatur quia abſolutum & reſpectiuum prædicantur in quid de differentibus ſpecie, ergo quodlibet prædicamentum habebit genus ſupraueniens.

Ad hanc difficultatem eſt reſponſio communis quod quodlibet iſtorum, abſolutum & reſpectiuum eſt tranſcendens,quia nullum contrahitur ad prædicamenta per differentias eſſentiales ſed tantum per modos.

Sed contra quia Scot. ponit in 7. meta. quod ſi inhærentia accidentis eſſet de eſſentia accidentis, quantitas, qualitas, & relatio non eſſent generaliſsima & conſequentiam probat,quia inhærentia videtur eſſe eiuſdem rationis in omnibus accidentibus,igitur ſi eſt de eſſentia ipſorum, ab ipſis poterit abſtrahi vnus conceptus communis dictus in quid de ipſis, qui eſſet inferior conceptu entis,& ſuperior eis,omnis talis inquit ipſe eſt conceptus generis,igitur &c.

Ad hoc reſpondetur quod abſolutum quod eſt commune ſubſtantiæ qualitati & quantitati non poteſt eſſe genus quia eſt indifferens ad finitum & infinitum, & nullum tale poteſt eſſe genus, vt eſt de intentione Doctoris ſubti.in 8.diſt.1.q.3.nec obſtat quod ens finitum contrahitur ad decem genera,quia quodlibet quod eſt in genere ſit finitum, non tamen quodlibet dictum de generibus eſt finitum, vt patet: abſolutum,ergo quod dicitur de ſubſtantia quantitate & qualitate eſt tranſcendens.

Sed dubium eſt de reſpectiuo vtrum poſſit ſaluari quod non ſit genus,poteſt probabiliter dici quod reſpectus communis qui dicitur de reſpectu creato & increato neceſſario eſt tranſcendens,quia ſicut quod eſt indifferens ad finitum & infinitum formaliter non poteſt eſſe genus, ita quod eſt indifferens ad ſinitum & infinitum identice non videtur poſſe eſſe genus,quia de neceſsitate ſi eſt genus,eſt actualiter finitum cum ſit contrahibile per differentias eſſentiales, & quodlibet tale eſt finitum, quod eſt huiuſmodi non poteſt identificari realiter infinito.

Et ad rationem Scoti dicitur quod poſita iſta hypotheſi quod

ſi quod inhærentia eſſet de eſſentia accidentis ſiue abſoluti ſiue reſpectiui,tunc hoc,quod dico inhærens eſſet genus ad accidentia, quia diceretur in quid de omnibus iſtis, vt quoddam commune ad omnia iſta, & neceſſario importaret naturam limitatam, & finitam, quia inhærens neceſſario eſt dependens, & per conſequens finitũ, igitur nihil prohiberet ipſum eſſe genus.

Sed contra, quia hoc idem ſequitur ad poſitionem Doctoris, quia inhærentia aptitudinalis eſt paſſio accidentis denominatiue ſumpti, vt vult ipſe in quarta diſt. 12. quia omnis paſſio inſequitur aliquod ſubiectum, cui competit per ſe prius quando talis paſſio eſt eiuſdem rationis in multis, ſicut eſt in propoſito (vt patet) tale ſubiectum in propoſito non eſt niſi aliqua natura communis omnibus accidentibus,quare &c.

Ad hoc dicit Scotus, quòd inhærentia eſt in aliquo determinato genere tanquam ſpecies,cum ſit reſpectus extrinſecus adueniens, vt declarat ipſe in præallegata.q. Et tunc reſpondetur ad argumentum, quòd ſi inhærens eſt commune ad 9. genera, eſt tantum commune per denominationem, & non eſt inconueniens, quòd aliquid vnius generis denominet aliquid alterius,& tunc euaditur hoc, quòd ſit genus ad nouem genera.

Sed contra, quia ponitur, quòd inhærentia eſt paſſio accidentis, & paſſio non poteſt eſſe ſpecies, quia talis paſſio non eſt per ſe directè in genere.

Ad hoc reſpondetur, quòd oporteret probare, quòd paſſio,vt formaliter diſtinguitur à ſubiecto, non poſſet eſſe ſpecies alicuius generis, licet vt paſſio vt identicè eadem non poſſit eſſe directè ſpecies in genere, & ſic fortè intellexit Scotus vbi ſupra. Dimittendo tamen iſtam difficultatem breuiter reſpondeo, quòd inhærentia ſiue ponatur pertinere ad genus actionis ſiue paſſionis,vt determinat Sco. loco præallegato eſt paſſio. Et cum tu dicis, conſequitur aliquam naturam communem, concedo, & dico,quòd eſt natura actionis aut paſſionis.Et cum tu infers, ergo iſta natura erit communis nouem generibus, concedo, quòd eſt communis denominatiuè non quidditatiuè, & tale commune eſt actio aut paſſio, & ſic nihil

mali

mali ſequitur. Aduertendum tamen, quòd illa propoſitio, quod conuenit pluribus,& non vni per alterum competit per aliquam naturam cui per ſe primo competit, non habet veritatem niſi in paſſionibus limitatis, & ſpecificis,non in tranſcendentibus,vt dicit Franciſcus in cõflatu, & in prologo.q.3.inhærentia ſecundum ipſum poneretur paſſio tranſcẽdens,quare,&c.Conſimiliter prędicatur ens de materia,& de forma quidditatiue, vt habet Sco.in 3.diſt.1.q.3.

Aduertendum tamen,quòd materia,& forma poſſunt capi pro ſuis realitatibus vltimatis, hoc eſt pro ſuis eſſentijs ſimplicibus, ſcilicet materia prima, vt eſt pura,& nuda materia ſeu potentia,& nullo modo compoſita,ex aliqua forma ſibi adueniente. Similiter forma pro ſua ſimplici actualitate, vt non eſt aliquo modo forma compoſita eo modo quo loquitur Commen. 1.Phyſicorum.Commen.primo. Quæ enim ſunt præter materiam primam, & vltimam formam, ſunt materiæ compoſitæ, & formæ compoſitæ. Vel poſſent capi iſta duo pro eſſentijs compoſitis ex vtriuſque realitate. Si primo modo ens non prædicatur de iſtis,vt tenet Scot.in 2.diſt. 12.q.1. Qui vult, quòd iſta duo,ſcilicet materia,& forma ſunt omnino alterius rationis, & primo diuerſa. Sed primo diuerſa(ſecundum Ariſto.5. Meta.ca. de eodem,vel diuerſo,& 10. Met. tex. Commen.12.ſunt nihil idem includentia. Ita, quòd nihil vnius eſt aliquid alterius,ergo materia,& forma ſic accepta non includunt aliquid idem quidditatiuè. Si vero accipiuntur, vt ſunt materiæ,& formæ compoſitæ, ſic eis non repugnat habere aliquod vnum commune quidditatiue,quod eſt ens.

Pro declaratione quomodo aliquid dicatur ens quidditatiue eſt aduertendum, quòd illud eſt ens quidditatiue, in cuius conceptu formali includitur ratio entis. Illud autem eſt ens denominatiue,& in cuius conceptu formali non includitur ens, ſed ipſum includit per modum adiacentis,& denominantis,licet ipſum includat identice,& realiter.

Primum probatur, quia prædicari quidditatiue de aliquo eſt ipſum prædicare eſſentiam per modum eſſentiæ, ſic

ſic quòd ratio prædicati includatur in ratione ſubiecti eo modo quo animal dicitur prædicari quidditatiue de homine.

Secundum declaratur, quia animal prædicatur de rationali ſolum per modum adiacentis, & denominantis, non tamen, quòd ratio animalis includatur in conceptu rationalis, quia ſemper genus eſt extra conceptum formalem differentiæ, vt habet Ariſto.3. meta.t.Com.10. Animal tamen ſic prædicatur de rationali, quod eſt idẽ realiter ſibi,& eſt eadem res,licet diſtinguatur formaliter.Modo ens non prædicatur quidditatiue de modis intrinſecis, per quos immediatè contrahitur, quia ſicut genus eſt extra conceptũ formalem differentię,& econtra, ita contrahibile eſt extra contrahens, & econtra.Similiter ens non prædicatur quidditatiue de ſuis paſſionibus, propterea,quia ſubiectum (ex 7.Met.tex.Commen.17. & 19.) cadit in diffinitione paſſionis, vt additum, ita,ꝙ diffinitur per ipſum per additamentum,quod autem diffinit aliquid iſto modo non eſt de quidditate ipſius.

Item primo poſteriorum de ſtatu principiorum. Propoſitiones per ſe non conuertuntur, videlicet,in eodem modo perſeitatis, neque in aliquo alio modo, quia tunc non daretur ſtatus in principijs. Ex quo cõcluditur,quòd ens non poteſt includi in paſſionibus quidditatiue. Neque etiam poteſt includi in differentijs vltimis, quia omnes differentiæ differentium habent reduci ad aliqua primo diuerſa, ex ſententia Ariſt.5. meta. vt allegatum eſt ſupra. Igitur differentiæ vltimæ ſunt primo diuerſæ, & ſi ſic ſequitur,quòd nihil includunt quidditatiue,& ita non includunt ens vltimæ differentiæ, conſequentia probatur ex differentia, quæ eſt inter differentia,& diuerſa poſita ab Ariſto.loco præallegato.Differentia enim ſunt illa, quæ ſunt alicui idem entia, & quæ in aliquo conueniunt,& in aliquo differunt. Sed diuerſa ſunt quæ in nullo conueniunt, & hoc eſt, quod dicit ipſe in textu, quòd diuerſa ſunt nihil idem ens includentia. Differentia vero ſunt aliquod idem ens. Iſta tamen de quibus ens non prædicatur quidditatiue ſunt ens realiter identicè, & denominatiue,vt dictum eſt.

Vlterius

Vlterius pro intellectione non identitatis inter eſſentiam, & modos intrinſecos eſt aduertendum, quòd modi intrinſeci eſſentiæ in diuinis ſunt iſti. Infinitas intenſiua, neceſſitas, exiſtentia, æternitas, qui modi quomodo ſint modi intrinſeci inferius declarabitur. Diſtinctio, quę eſt, inter iſtos eſt minima, non ſolum in ordine ad eſſentiam verum etiam comparando vnum ad alium. Eſt inquam minima, quia iſti modi ſunt idem realiter, & etiam formaliter cum eſſentia diuina ſaltem negatiue, quia nullam diſtinctam formalitatem habent ab eſſentia, quod inferius declarabitur, quomodo modus ſit idem formaliter rei cuius eſt modus.

Pro declaratione quomodo eſt diſtinctio inter eſſentiam, & attributum videndum eſt ſecundum Theolog. quid ſit attributum. Attributum in diuinis vno modo capitur large pro eo quod deo attribuitur ſiue ſit prædicatum quidditatiuum ſiue denominatiuum. Et iſto modo ſubſtantia, ſpiritus, ens dicuntur attributa in deo. Secundo modo capitur ſtricte pro eo quod appropriatur alicui perſonæ diuinæ, eo modo quo potentia attribuitur patri, ſapientia filio, bonitas ſpiritui ſancto, & iſto modo omnia appropriata diuinis perſonis quomodocunque appropríentur dicuntur attributa. Tertio modo ſumitur ſtrictiſſimè quod deſcribitur ſic. Attributum eſt perfectio ſecundaria, non quidditatiua, quæ accipitur ex creaturis & attribuitur deo, via remotionis & eminentiæ. Per hoc quod dicitur perfectio ſecundaria non quidditatiua, excluduntur omnia prædicata quæ prædicantur quidditatiuè de deo, & in primo modo dicendi per ſe ſicuti ſunt. Ens, ſubſtantia, ſpiritus. Et iſto modo tantum illa quæ prædicantur in quale & denominatiue dicuntur attributa in deo, ſicuti ſunt bonitas, veritas, ſapientia, iuſtitia, de quibus habet Aug. 15. de trinitate cap. 5. & 8. Si dixeris bonum, ſapientem, humilem, ſpiritum, horum nouiſſimum quod poſui, ſubſtantiam ſignificare videtur, cętera vero ſubſtantiæ qualitates. Et breuiter illa prædicata quæ ſe habent vt paſſiones eſſentiæ diuinæ dicuntur à theologis attributa. Et additur in deſcriptione, quod accipitur ex creaturis, & attribuitur deo, via re

motionis, quia iſta attributa reperiuntur in creaturis cū aliquibus imperfectionibus à quibus remouentur per intellectum & attribuuntur deo cum ſummitate & eminētia. Exempli gratia. Sapientia eſt in homine & habet iſtā imperfectionem, quia eſt accidens eius, & vlterius quòd diſtinguitur eſſentialiter à natura hominis, iſta important imperfectionem tam in natura hominis quam in natura ſapiētiæ, videlicet accidētalitas, & diſtinctio eſſentialis, quod enim aliquid ſit in ſe accidens, hoc dicit imperfectionem, quia dependentiam ad illud cui inhæret, quòd etiam diſtinguatur, vt habeat diſtinctam naturam ab alia natura, hoc arguit imperfectionem, quia plurificatio naturarum non ſtat ſine potentialitate & carentia actualitatis, quia illud quod diuiditur & numeratur in plura, habet aliquam actualitatem à diuidentibus ſicut (quia natura generis diuiditur per differentias,) expectat aliquam actualitatem & perfectionem a differentijs diuidentibus. Et ſic diſtinctio eſſentialis & diuiſio arguit imperfectionem. Intellectus ergo conſiderans accidentalitatem & diſtinctionem eſſentialem in ſapientia remouet ab ipſa quòd ſit accidens, & quod ſit diſtincta eſſentia ab eo in quo eſt, & ſic ponit ſapientiam in deo non eſſe accidens, ſed ſubſtantiam non diſtinctam eſſentialiter, ſed eādem, intelligendo eandem eſſentialiter hoc eſt realiter, non tamen quidditatiuè & in primo modo. Et non ſolum remouet à ſapientia iſtas imperfectiones antedictas verum etiam attribuit ſibi ſummitatem & & eminentiam, dicendo quòd in deo eſt ſapientia, ſubſtantialis ſubſiſtens eadem realiter deo, ſumma & eminentiſſima, & ita apparet deſcriptio attributi.

Pro declaratione quæ ſunt notiones in deo eſt aduertendum quòd notio dicitur à noſco noſcis. Illę relationes dicuntur notiones in deo quæ competunt aut vni perſonæ tantum, aut duabus. Exemplum primi, paternitas eſt notio patris, & non competit alij à patre. Exemplum ſecundi, ſpiratio actiua eſt notio patris & filij, quia pater & filius ſpirant actiue ſpiritum ſanctum & dicuntur notiones, quia notificant diuerſas perſonas vel ducunt in notitiam ipſarum. Paternitas notificat patrem, ſpiratio

actiua

actiua patrem & filium. Similiter ſpiratio paſſiua & filiatio ſunt notiones filij & ſpirituſſancti.

Et eſt aduertendum quòd ſpirare eſt producere per modum voluntatis, ita quòd productio ſeu actio proueniens à voluntate appellatur ſpiratio actiua. Dicere, autem (vt eſt notio in diuinis competens patri) eſt producere per modum intellectus, ita quod actio ſeu productio proueniens ex intellectu ſiue in deo, ſiue in creaturis appellatur dictio actiua, & reſpectus paſſiuus in actu intelligendi correſpondens dictioni actiuæ, appellatur dictio paſſiua, & conſimiliter dicatur de ſpiratione actiua, & de reſpectu paſſiuo ſibi correſpondente, qui eſt reſpectus fundatus in actu volendi. Ex quo ſequitur quòd cum pater in diuinis producat filium per intellectum, dicit filium, quum pater & filius producant ſpiritum ſanctnm per voluntatem, ambo dicuntur ſpirare ſpiritum ſanctum. Ex quo apparet, quomodo eſt diſtinctio inter notiones iſtas, & eſſentiam, & notiones, & eſſentiam, & ſimiliter inter eſſentiam & attributa.

Pro declaratione quomodo ſubſtantia, natura & eſſentia diſtinguantur. Eſt aduertendum quòd iſta ſe habent per ordinem, ſubſiſtentia, ſubſtantia, natura eſſentia, quidditas, & formalitas, inter quæ vltima ratio & infima eſt ſubſiſtentia. Subſiſtentia, enim eſt incommunicabilis exiſtentia incommunicabilitate oppoſita duplici communicabilitati, quarum vna eſt, qua uniuerſale communicatur ſuis inferioribus. Alia eſt qua forma cõmunicatur materiæ, de quibus pertractat Doctor ſubti. in primo ſententiarum, diſtinct. 7. quæſt. vnica. Subſiſtentia enim eſt ſuppoſitum in genere ſubſtantiæ, vel (Si trãſfertur ad diuinam) eſt ſuppoſitũ in natura diuina. Vnde breuiter ſubſiſtẽtia eſt incõmunicabilis exiſtẽtia in natura ſubſtantiali. Iſta eſt eius deſcriptio. Ex quo ſequitur ꝙ omnis ſubſiſtentia eſt ſubſtantia, & non econtra. Quia certum eſt quòd ſubſtantialis forma eſt ſubſtantia, & tamen non eſt ſubſiſtentia, aut ſubſiſtens, quia non incommunicabiliter exiſtens, ſed materiæ communicatur, vt quo in ratione formæ informantis quod communicari vt quo eſt eſſe illud quo tanquam principio formali aliquid habet

bet eſſe. Vnde ſi quæratur quo(iſto modo) ignis eſt ignis. conuenienter reſpondebitur, quòd ſua forma ſubſtantiali eſt ignis. Similiter omnis ſubſtantia eſt natura, & non econtra. Primum apparet,quia natura ſecundo phyſic. eſt dicta tam de forma quam de materia. Secundum etiam probatur,quia certum eſt quod qualitas aliqua eſt natura. Quum ſit natura(vt diffiniunt Theologi) vis inſita rebus ex ſimilibus ſimilia procreans. Vnde omnis forma actiua iſto modo eſt natura.

Similiter omnis natura eſt eſſentia,& non econtra.Primum apparet, tum quia quod eſt principium,& cauſa alicuius entis eſt ens, & habet eſſentiam, tum etiam quia certum eſt, quòd omne, quod diffinitur importat aliquã eſſentiam,& quæcunque ſpecies exiſtens in prædicaméto. Relatio eſt ſpecies per ſe in prædicamento. Igitur eſt aliqua eſſentia, ſed relatio non eſt natura, quia non eſt forma actiua. Nam ſi non poteſt per ſe terminare actionem realem propter minimam eius entitatem, multominus poterit per ſe principiare actionem realem.

Similiter omnis eſſentia eſt quidditas,& non econtra, tum quia quidditas eſt magis abſtracta, quàm eſſentia, tum etiam quia ſi eſſent idem conuertibiliter, multiplicato vno multiplicaretur & reliquum,& nõ poſſent multiplicari quidditates in aliquo, niſi multiplicarentur eſſentiæ,cuius oppoſitum patet in diuinis,quia in Deo ſunt multæ quidditates videlicet entis, ſubſtantiæ, ſpiritus,& oĩum attributorũ, & tamen ibi eſt tantum vna eſſentia.

Similiter omnis quidditas eſt formalitas,& non econtra, & hoc capiendo iſta ſtrictè, & propriè, quia ſi large, & extenſiuè, ſecus eſt. Primum probatur, quia omne illud eſt formalitas, quod eſt diſtinctè, & ſeorſum conceptibile ab alio, omnis quidditas eſt huiuſmodi quum ſit obiectum intellectus per ſe. 3. de anima tex. Commen. 9. ergo &c. Secũda pars probatur, quia certum eſt,quòd differentia eſſentialis eſt quædam formalitas, & tamen non eſt quidditas quantum ad modum prædicandi, quia non prædicatur in quid,ſed in quale, non prædicatur per modum potentiæ,ſed per modum actus, quod eſt prædicari in quale. Et ſic habetur ordo iſtorum.

Pro

Pro declaratione deſcriptionis formalitatis. Notandum eſt, quòd ratio capitur duobus modis. Vno modo pro ratione formali, vel pro eo, quòd eſt formaliter ratio. Aliò modo pro ratione obiectiua ſeu obiectali quod idem eſt. Ratio formaliter ſumpta, quædam eſt actus primus, quædam actus ſecundus. Actus primus ſicuti eſt intellectus, qui eſt potentia ratiocinatiua circa vniuerſalia. Similiter cogitatiua quæ eſt quædam ratio formalis, & actus primus ratiocinatiuus circa ſingularia, vt eſt de mente Commẽ. & aliorum. Ratio formalis pro actu ſecũdo eſt ipſe diſcurſus, & operatio intellectus ſeu alterius potentiæ ratiocinatiuę. Ratio vero obiectalis non eſt niſi ipſum obiectum, quod obijcitur potentiæ ratiocinatiuæ, & attingitur per actum ipſius, quia ergo formalitas eſt obiectum intellectus, quod attingitur per actum ipſius, appellatur ratio obiectalis, ſeu obiectiua. Et breuiter omne conceptibile ab intellectu poteſt dici ratio obiectiua.

Secundo ponitur in diffinitione formalitatis comprehenſa in re & ex natura rei. Notandum eſt quòd aliquid eſt compræhenſibile ſeu intelligibile ex ſe & ex natura ſui, aliquid vero eſt intelligibile cauſaliter & effectiue ab actu intelligendi intellectus. Illud eſt comprehenſibile ex ſe & ex natura ſui quod habet eſſe reale non dependens ab actu intelligendi in eſſe, & in conſeruari, ſicut ſunt omnia entia realia extra animam. Sed aliquid eſt compræhenſibile cauſaliter ab intellectu, quia producitur in eſſe ab actu intelligendi & depẽdet ab ipſo in eſſe, & in conſeruari. Et ſicut habet entitatem, & eſſe per actum intelligendi, ita habet ſuam comprehenſibilitatem, & non dicuntur ex ſe comprehenſibilia, ſed ex alio, ſcilicet ab intellectu, hic deſcribitur formalitas reſpectu eorum quæ habent eſſe, & intelligibilitatem ex natura rei, & non eorum, quæ ſic dependent ab intellectu, vt dictum eſt, ſicut ſunt intentiones ſecundæ, & entia rationis, quæ tandiu habẽt eſſe, & intelligibilitatem quam diu intelliguntur ab intellectu in intentionibus primis, quo actu intelligendi ceſſante, ceſſat eſſe iſtarum intentionum ſecundarum.

Tertio

Tertio additur in deſcriptione formalitatis, quàm nō oportet. Pro euidentia huius eſt notandum, quòd duæ ſunt rationes obiectales concurrentes in obiecto alicuius potentiæ, quarum vna eſt ratio mouendi, alia eſt ratio terminandi actum ipſius potentiæ. Et hoc poteſt colligi de mente Ariſt.3.de Anima, vbi habetur, quòd obiectum ad potentiam ſe habet, vt motiuum ad mobile, vel vt terminatiuum ad terminabile. Ratio mouendi competit obiecto pro quanto mouet ipſam, & ei imprimit aliquam formam, vnde quodcunque obiectum cauſat in potentia aliquam ſpeciem ipſius aut aliquem actum, illud obiectum mouet potentiam. Ratio terminandi competit obiecto pro quanto eſt illud, circa quod verſetur operatio potentiæ, vel ſub alijs verbis, pro quanto potentia tēdit in ipſum obiectum, & habet ad ipſum reſpectum tendentiæ, & attingentiæ, vt in terminum. Prima ratio non eſt eſſentialis obiecto. Tum quia non competit omnibus obiectis, ſunt enim multæ potentiæ ſimpliciter actiuæ reſpectu obiectorum à quibus nullo modo ipſæ potentiæ patiunt, aut aliquod recipiunt, ſicut nutritiua, & augmentatiua reſpectu alimenti. Tum etiam quia relationes ſunt obiecta, & tamen nihil cauſant in intellectu, neque ſpeciem intelligibilem, neque actum intelligendi, & hoc propter minimam entitatem ipſarum. Tum etiam quia ratio mouendi poteſt competere alij ab eo, quod eſt obiectum potentiæ. Vt ſi Deus infunderet alicui intellectui geometriam, & habitum eius, Deus moueret intellectū recipientem talem habitum, & tamen Deus non eſſet obiectum geometricum cognitum, & intellectum per talem habitum infuſum. Ex quo ſequitur, quòd ratio mouendi eſt accidentalis obiecto. Ratio vero terminandi eſt ſibi eſſentialis, quia nihil eſt obiectum potentiæ, circa quod non verſatur operatio potentię, & in quod potentia non tendat, vt in terminum, ex quibus omnibus concluditur, quòd formalitas eſt illud, quod poteſt per ſe terminare actum intelligēdi, & non oportet, quòd moueat intellectum. Apparet ergo deſcriptio formalitatis &c.

Vlterius eſt aduertendum, quòd nonnulli Scotiſtæ ponunt modos intrinſecos habere formalitatem, vt dicit

Auctor

Auctor iſtarum formalitatum, quod non eſt bene dictū, neque ad mentem Doct.ſub. Quia formalitas etiam large accepta eſt ratio per ſe conceptibilis ab intellectu ſic, quòd ex ſe poteſt terminare actum intelligendi. Modo gradus intrinſecus quidditatis non eſt per ſe conceptibilis ſine quidditate cuius eſt gradus, ergo vt ſic non habet formalitatem. Exemplum huius, non poteſt intellectus ferri, & terminari ad intēſionem albedinis, quin terminetur ad ipſam albedinem, & hoc eſt, quod dicunt nō nulli diffiniētes modum intrinſecum dicentes, quòd modus intrinſecus eſt qui non habet conceptum præciſum, à formalitate cuius eſt modus, & eſt inconceptibilis per ſe. Dicamus igitur, quòd formalitas competit omnibus entibus per ſe, & diſtincte conceptibilibus, & non illis, quæ ſunt cum alio conceptibilia.

Pro declaratione quomodo formalitas ſecundum aliquos Scotiſtas ſit communis ad realitatem, & ad quidditatem eſt aduertendum, quòd eo modo, quo diſtinguitur res, eo modo diſtinguitur realitas, & hoc de mente Doct.ſubtilis in 4. diſt.46.q.3. vbi habet, quòd non oportet exponere res per realitates, vel formalitates, quia eadem eſt diſtinctio rei, & rei, realitatis, vel realitatis formalitatis, vel formalitatis. hoc ipſe. Res igitur quædam eſt eſſentiæ quædam exiſtentiæ: ſic realitas. Quædam eſt realitas eſſentiæ, quædam exiſtentiæ. Prima realitas appellatur obiectiua, ſecunda appellatur ſubiectiua. Prima ideo dicitur obiectiua, quia poteſt eſſe obiectum intellectus, & ideo eo modo quo aliqua res poteſt eſſe obiectum intellectus, & intelligi, eo modo importat realitatē obiectiuam, ita, quòd ſi eſt per ſe obiectum intellectus, & per ſe intelligitur, & non per accidens, & cum alio, ſeu ſaltē poteſt ſic intelligi, ſic per ſe importat realitatem obiectiuam. Sed realitas ſubiectiua ideo dicitur ſubiectiua, quia ſubijcitur quidditati, & naturæ quidditatiuę, & quū ſingulare, vt ſingulare eſt, ſit ſubiectum quidditatis, ideo appellatur res, vel realitas ſubiectiua. Ex hoc concludimus ſecundum iſtos Scotizantes (cum quibus ego non conuenio,) quòd formalitas eſt communis ad realitatem obiectiuam, & quidditatem, volentes ipſi, quòd realitas

obiectiua eſt, quicquid poteſt diſtinctè concipi,& intelligi ſine alio cui competit aliqua vnitas ex natura rei. Formalitas autem competit cuicunque, quod habet eſſe ex natura rei extra nihil, ſiue ſit conceptibile per ſe, ſiue cum alio, & iſto modo dicerent, quòd modus intrinſecus haberet formalitatem, quia eſt conceptibilis cum alio, ſed non importaret realitatem, quia non poſſet per ſe ſine alio mouere intellectum, aut terminare actum intelligendi. Ego autem tenendo cum Doct. ſubtili dico, modos intrinſecos non habere aliquam formalitatem, ſed coincidunt in eundem conceptum formalem rei cuius ſunt modi intrinſeci, ita, quòd ſicut non habet realitatē, & quidditatem præter realitatem, & quidditatem rei, quam inſequuntur, ſic etiam non habet formalitatē aliā à formalitate rei, & ita dico, quòd illud habet propriam formalitatem, quod eſt per ſe conceptibile ſine alio, vel quod idem eſt, quod poteſt per ſe terminare actum intelligendi abſque hoc, quòd aliud terminet. Aduertendum ſecundo, quòd formalitas eſt communior realitate obiectiua. Pro quo eſt notandum, quòd realitas obiectiua capitur duobus modis, vno modo, pro omni ente poſitiuo, quod habet eſſe ex natura rei, ſic, quò d non dependet ab actu intelligendi in fieri, & in conſeruari, neque ab aliquo actu collatiuo ipſius intellectus, & iſto modo non ſolum res extra intellectum omnino in effectu, & in re dicuntur eſſe realitates obiectiuę, verum etiam omnes quidditates prædicamentorum quæ ſunt abſtractæ à ſingularibus in intellectu obiectiue repræſentatæ per aliquam vnam ſpeciem repræſentantem, dicuntur ſic realitates obiectiuæ, quia iſtæ quidditates in tali eſſe ſunt ante actum intelligendi, vt repræſentantur per ſpecies, & non dependent ab ipſo actu intellig endi in tali eſſe in fieri aut in conſeruari, imo cauſant actum intel ligendi, iſtæ quidditates in tali eſſe, quia obiectum intelligibile præſens in ſpecie intelligibili cauſat actum intelligendi, & hoc eſt, quod dicit Ariſt. 2. de Anima, quòd obiectum in anima obiectiue, & repræſentatiue reducit intellectum de potentia eſſentiali ad potentiam accidentalem, vnde tex. Commen. 60. inquit hæc ſcilicet vniuerſalia in ipſa

quo-

quodammodo ſunt anima, vnde in ipſa eſt intelligere cũ velit. Quod autem ſic reducit eſt cauſa actus, & operationis prouenientis à tali potentia. Ex quo nos habemus, quòd iſtæ quidditates ſunt cauſæ actus intelligendi in tali eſſe, & præcedũt ipſum actum ordine naturæ in iſto eſſe, & hoc eſt, quod habet Sco. in prima ꝓpoſitione Theorematum, intelligibile natura præcedit intellectionem. Alio modo realitas obiectiua capitur propriè, & ſtrictè pro omni ente poſitiuo, quod eſt extra intellectum omnino in effectu, & in re. Cui correſpondet ad extra aliqua vnitas ex natura rei circunſcripto omni actu intellectus, & abſtractiuo, & intellectiuo, quòd ſic eſt extra, quòd poteſt per ſe terminare actum intelligendi, circunſcripto quocunque alio, & iſto modo nos dicimus, quòd decem genera generaliſſima, & quæcunque ſunt in recta linea prædicamenti, differentiæ vltimæ, vel etiam non vltimæ ſiue ſpecificę, ſiue indiuiduales important aliquam realitatem obiectiuam. Similiter propriæ paſſiones ſpecificę, ſeu prædicamẽtales, ſic importãt talem realitatem obiectiuam, quia omnibus iſtis correſpondet aliqua vnitas ex natura rei extra intellectum omnino, & iſto modo capiendo realitatem, formalitas, quæ dicitur ratio per ſe cõceptibilis ab intellectu, eſt communior realitate obiectiua, quia illa dicitur tam de eis, quæ ſunt in prædicamento, quàm de his, quæ ſunt extra genus, & ſunt tranſcendentia, ſicuti ens, vnum, bonum &c. de quibus tamẽ non dicitur realitas obiectiua, quia nulli enti, quod eſt indifferens ad finitum, & infinitum, ſeu (quod idem eſt) quod reperitur in Deo, & creatura, correſpondet vnitas ex natura rei ratione ſua conceptibili extra intellectum omnino. Igitur ſi ratio conceptibilis entis, vt eſt indifferens ad Deum, & creaturam ad finitum, & infinitum, habet aliquam vnitatem ex natura rei, illa non eſt extra intellectum omnino, ſed ſolum competit enti per actum intellectus abſtrahentis talem rationem à ſuis inferioribus, quæ ratio (quum prius abſtrahatur ab intellectu agẽte per aliquod repræſentatiuum ipſius, quàm intelligatur ab intellectu poſſibili) habet vnitatem aliquam ex natura rei, quia ante actum intelligendi. Sed tamen non

extra intellectum omnino, quia habet eſſe talis ratio in intellectu obiectiue, & repræſentatiue.

Ex hoc cócluduntur duo correlaria. Primum, ꝙ capiẽdo realitatem obiectiuã large omnis formalitas eſt realitas obiectiua ad intentionem iſtam quam poſui. Secundum correlarium eſt, quòd capiendo realitatem obiectiuam ſtrictè, non omnis formalitas eſt realitas obiectiua, etiam dato, quòd talis formalitas ſit ratio per ſe conceptibilis ſine quocunque alio. hoc vltimum correlarium probatur, quia certum eſt, quòd ens, & omnia tranſcendentia habent talem formalitatem præter modos intrinſecos, & tamen non habent aliquam realitatem obiectiuam iſto modo ſumptam.

Pro euidentia quomodo realitas obiectiua ſit communior quidditate. Eſt aduertendum, quòd illud propriè eſt quidditas, quod pertinet ad quidditatem aliquam, vel de quo aliquid prædicatur quidditatiue, & ita quum paſſiones ſpecificæ neque pertineat ad quidditatem, neque includant aliquid quidditatiue non important quidditatem, & tamen important realitatem obiectiuam, vt eſt euidens ex dictis.

Pro euidentia tamen huius, quomodo aliquid pertineat ad quidditatem eſt aduertendum quod aliquid pertinet ad quidditatem conſtitutiue quod non pertinet ad quidditatem prædicatiuè. Exempli gratia. Differentia ſpecifica conſtituit quidditatem, & tamen non prædicatur in quid. Nam prædicari in quid eſt prædicari eſſentiam per modum eſſentiæ, aut per modum per ſe ſtantis ſed differentia ſpecifica non prædicatur per modum per ſe ſtantis, ſed per modum formæ informantis, & denominantis, ergo non prædicatur in quid. Et quia actus eſſentialis rei, dicitur eſſe quędam qualitas ad modum loquẽdi Ariſto. 5. meta. c. de quali, ideo differentia ſpecifica prædicatur in quale, & ita licet conſtituat quidditatem non tamen prædicatur per modum quidditatis. Vnde poſſumus dicere quod prædicat quidditatem quantum ad rem prædicatam & importatam per ipſam, non autem quantum ad modum prædicandi, tum quia non prædicatur per modum potentiæ ſeu determinabilis, tum

quia

quia non prædicatur per modum per ſe ſtantis, ſed per modum actus & formæ informantis ſeu alteri adiacentis. Ex quo apparet quòd aliquid eſt quidditatiunm conſtitutiue quod non eſt prædicatiue quidditatiuum.

Pro intelligentia quomodo ſpecies ſpecialiſſima dicit totam eſſentiam indiuiduorum. Eſt aduertendum quòd eſſentia vno modo capitur pro eſſe quidditatiuo, alio modo pro eo quo aliquid habet per ſe eſſe, & vnum eſſe per ſe, ſi capiatur eſſentia primo modo, ſic ſpecies ſpecialiſſima dicit totum eſſe quidditatiuum indiuiduorum, quia tale eſſe quidditatiuum eſt illud cui non repugnat pluribus communicari, quicquid autem addit indiuiduum ſupra ſpeciem, ei repugnat pluribus communicari, ergo non importat aliquam quidditatem ſupra ſpeciem. Si vero capiatur eſſentia ſecundo modo (quum indiuiduum addat ſupra ſpeciem differentiam indiuidualem quæ facit vnum per ſe cum natura ſpecifica) ſequitur quod tota eſſentia reſultans ex natura ſpecifica à tali differentia non importatur per ipſam ſpeciem ſpecialiſſimam.

Pro intelligentia identitatis ex natura rei eſt aduertendum quòd extrema iſtius propoſitionis homo eſt homo nullam diſtinctionem poſſunt habere ſecluſo omni actu collatiuo intellectus, quia ſi quam diſtinctionem habent, habent pręciſe in ratione ſubiecti & prædicati, quia homo, vt ſubiectum differt ab homine vt pręedicatum. Ratio autem ſubiecti & prædicati (quum ſint intentiones ſecundæ quæ cauſantur per actum collatiuum intellectus comparantis vnam primam intentionem vt conſideratam & intellectam ad aliam primam intentionem vt intellectam) diſtinguuntur ſecundum rationem. Ex quo ſequitur quòd nulla diſtinctio fundabitur in iſtis extremis, niſi virtute intellectus conſiderantis, & comparantis unum ad reliquum & ita erit tantum diſtinctio rationis &c.

Pro declaratione quomodo diffinitio & diffinitum diſtinguantur ex natura rei eſt aduertendum quòd diffinitio & diffinitum poſſunt capi vel pro eo quod ſignificant, vel pro eo quod denominant. Si primo modo ſic diffini-

tio & diffinitũ important tantum intentiones ſecundas, & inter iſta vt ſic non poteſt fundari aliqua diſtinctio niſi rationis. Si capiantur ſecundo modo, important conceptus ſignificantes vel ſignificatos qui ſunt primæ intentiones.

Et inter iſtos conceptus de neceſſitate fundatur diſtinctio aliqua ex natura rei, quod declaratur ex primo poſte. quod quid eſt alterius extremi eſt medium in demonſtratione potiſſima. Igitur altera præmiſſarum non differt à concluſione, niſi ſicut diffinitio à diffinito vt patet diſcurrendo in multis. Sed præmiſſa eſt per ſe nota, ergo aliqua non identitas & diſtinctio eſt inter illud quod importatur per diffinitionem, & illud quod importatur per diffinitum. Alioquin idem omnino & ex natura rei eſſet per ſe notum & euidens & etiam non per ſe notum, ſed demonſtratum, quod eſt contradictio.

Et confirmatur hoc, quia tunc in demonſtratione eſſet petitio principij, quia æque notum per æque notum, aut incognitum per æque incognitum demonſtratur.

Item ſequitur quòd in demonſtratione eſſent tantum duo termini, videlicet, terminus ſubiecti, & terminus paſſionis, ex quo diffinitio, & diffinitum eſſent omnino idem ex natura rei.

Confirmatur hoc per Ariſtot. primo phyſic. in procemio, ſuſtinent hoc idem nomina, ad diffinitionem, quod totum ad partes, quia ſicut partes important diſtincte, quicquid importat totum confuſe, ſic diffinitio importat eandem quidditatem diſtincte, quam diffinitum importat confuſe. Igitur conceptus diffiniti & diffinitionis non ſunt omnino idem, & intelligo per conceptus, conceptus obiectiuos hoc eſt ipſa vniuerſalia conceptibilia &c.

Pro intelligentia quomodo totum compoſitum diſtinguitur ex natura rei à ſuis partibus. Eſt aduertendum quod triplex eſt compoſitum, quoddam eſt compoſitum compoſitione logica, quoddam compoſitione phyſica, & quoddam compoſitione metaphyſica. Primo modo ſpecies, ſumendo ſpeciem formaliter & logice, ſcilicet pro intentione prima, vt habet habitudinem ad iſtam

intentionem ſecundam quæ eſt ſpecies, eſt compoſita ex genere & differentia. Secundo modo homo & quodlibet compoſitum eſſentiale componitur phyſice ex materia & forma, vt iſta ſunt partes eſſentiales intrinſecę. Tertio modo totum compoſitum compoſitione ex actu & potentia, ſeu ex realitate actuali & realitate potentiali.

Primo modo inter totum & partes componentes eſt diſtinctio rationis, quia homo non habet rationem ſpeciei quantum ad intentionem ſecundam ipſius, niſi per conſiderationem intellectus. Et ſimiliter partes non componunt in ratione generis & differentiæ, niſi per conſiderationem, ergo omnis diſtinctio quæ fundabitur inter iſta, erit diſtinctio rationis.

Loquendo de ſecundo compoſito, non tantum inter totum & partes componentes fundatur diſtinctio ex natura rei, quæ dicitur media, inter diſtinctionem rationis & realem, verum etiam fundatur diſtinctio realis.

Pro quo eſt notandum quòd ex alio eſt quod inter aliqua ſit diſtinctio ex natura rei, & ex alio quod inter illa ſit diſtinctio realis. Diſtinctio ex natura rei præciſe attenditur pęnes hoc, quòd extrema diſtinctionis ſunt fundamenta contradictionis, aut quòd de ipſis poſſunt verificari duo contradictoria, circumſcripto omni opere intellectus. Sed diſtinctio realis attenditur pœnes hoc, quòd extrema ſe habent ſicut res & res exiſtentiæ vel ſubſiſtentiæ, vt declarabitur inferius. Et quia totum eſſentiale, & partes eſſentiales quæ ſunt materia & forma poſſunt eſſe fundamenta contradictionis, & de ipſis nata ſunt verificari contradictoria, circumſcripto omni opere intellectus (hoc eſt quòd tali opere circumſcripto habent talem aptitudinem vt de ipſis poſſint talis contradictoria verificari) ex hoc præciſe habent iſta extrema quod diſtinguantur ex natura rei. Pro quanto vero iſta eadem extrema ſe habent ſicut res & res modo prædicto, diſtinguuntur realiter. Quod melius inferius declarabitur.

Sed capiendo tertium compoſitum quod eſt metaph. totum & partes componentes diſtinguuntur ſolum ex natura rei, & hoc ſecundum viam Doct. ſubtilis. (Quicquid

quid dicat Burleus quòd homo diſtinguatur realiter à ſorte.

Hoc aſſumptum probatur, quia certum eſt quòd animal & rationale componunt hominem, compoſitione metaphyſica, & animal & rationale ſunt idem realiter homini, ergo hic non poteſt fundari diſtinctio realis. Similiter ſi capiatur animal pro realitate potentiali & contrahibili & rationale pro realitate contrahente, quę ambę realitates ſunt rationalitas & animalitatæ, quum iſtę quidditatiuè & in primo modo includantur in homine, non diſtinguuntur realiter ab ipſo, quamuis forte illa à quibus accipiuntur iſtæ quidditates ſeu realitates, quidditatiuè, ſcilicet anima ſenſitiua & anima intellectiua diſtinguantur realiter ab homine. Animalitas, enim ſumitur ab anima ſenſitiua & rationalitas ab anima intellectiua. Stat enim, quod ipſæ res à quibus accipiuntur iſti cõceptus formales & obiectiui, videlicet animalitatis & rationalitatis, diſtinguantur realiter à toto, & cõceptus obiectiui non ſic diſtinguantur realiter, ſed ſolum ex natura rei &c.

Sed hic inſurgit vna difficultas, quam habet Auer. in 7. metaphy. comm. 20. vbi habet, quod ſor. nihil aliud eſt quam animalitas & rationalitas, ergo nulla diſtinctio poterit fundari inter totum metaphyſicum & partes eius componentes.

Ad hoc reſpondetur, quòd habet intelligi dictum ſuũ, quod ſortes nihil aliud eſt &c. integratiue & conſtitutiue, quia quum partes conſtituant adæquate ipſum totum, & integrent, ipſum totum non eſt aliud à partibus conſtitutiue, hoc eſt ab ipſis adæquate conſtituetur. Sed propter hoc non vult quod Sor. non ſit aliquid aliud formaliter & ex natura rei à partibus conſtituentibus, & iſta reſponſio eſt ſi ipſe teneat totum dicere tertiam entitatem diſtinctam à ſuis partibus. Sed tenendo oppoſitum (vt videtur eſſe de mente ipſius primo phyſicorum, comm. 17. quod licet totum ſit aliud à parte ſeorſum ſumpta non tamen ab omnibus ſimul ſumptis, quamuis ibi exponatur quod intelligit de toto integrali & quantitatiuo,) tunc dicendum eſt quod in 7. metaphyſicæ loquitur,

quitur, conformiter ad principia ſua, ſed quia nos tenemus oppoſitum, ſcilicet quod totum dicit tertiam entitatem diſtinctam à partibus ſimul ſumptis, ideo in hoc eſt negandus, quia ex principijs oppoſitis ſequuntur oppoſitæ concluſiones & diuerſæ &c.

Pro declaratione diffinitionis quæ datur de modo intrinſeco, eſt aduertendum quod (ut teneo de mente aliquorum Scotiſtarum) Modus intrinſecus eſt primo diuerſus ab omni quidditate, ita quod non eſt quidditas neque pertinens ad quidditatem alicuius. Quod declaratur, quia dato oppoſito huius, ſequeretur quod quicquid conſtitueretur in aliquo eſſe per ipſum modum conſtitueretur in eſſe formali & quidditatiuo, & ita quum in eadem albedine indiuiduali ſint plures gradus intrinſeci, qui ſunt modi intrinſeci eius, quot eſſent gradus, tot eſſent formalia conſtituta per ipſos gradus. Et quum ſecundum veritatem inter quoſcunque gradus aſſignatos poſſint eſſe infiniti gradus (quum gradus ſit perfectio quanta, & diuiſibilis, quia acquiſibilis per motũ.) Sequeretur, quòd inter quoſcunque duos gradus poſſent eſſe infinita eſſe formalia, & quidditatiua, quod eſt euidenter falſum.

Et confirmatur, quia certum eſt, quòd albedo, vt tria, & albedo, vt quatuor habent eandem diffinitionem, & ſunt eiuſdem rationis formalis, ergo gradus ipſi non conſtituunt in aliquo eſſe quidditatiuo diuerſo.

Secundum eſt notandum, quòd quidditas, & formalitas cuius eſt modus intrinſecus non eſt de quidditate ipſius modi, neque econtra. Primum patet ex dictis, quia ſi quidditas eſſet de ratione formali, & eſſentia gradus, cuicunque adueniret iſte gradus conſtitueret in eſſe quidditatiuo, & ita non poſſet alicui aduenire, vel diſcedere ab illo ſine deperditione eſſe quidditatiui, ex quo in ſuo cóceptu includeret quidditatem, quod eſt euidenter falſum in exemplo de albedine, quia albedo vt tria, & albedo, vt quatuor non diſtinguuntur quidditatiue.

Secundum probatur, quia nullum poſterius eſt de eſſentia prioris, ſed gradus intrinſecus eſt poſterius quidditate, ſicut intenſio albedinis eſt poſterior albedine.

Igitur

Igitur gradus non eſt de eſſentia rei.

Confirmatur hoc, quia res diffinitur ſecundum ſe diffinitione quidditatiua, vt abſtrahit ab omni gradu, ſicut albedo abſtrahit ab omni gradu, igitur gradus non eſt de conceptu formali rei cuius eſt gradus, &c.

Tertio eſt notandum, quòd (quando diffinitur gradus intrinſecus, quòd eſt ille qui adueniens, vel diſcedens à re, non variat rationem eius formalem) non habet intelligi, quòd non variat rationem formalem illius cui aduenit, ſed conſtituti per ipſum gradum, & per illud cui aduenit, quod probatur, quia ſi intelligeretur tantum de ratione formali illius cui aduenit, ſequeretur, quòd gradus intrinſecus, & differentia eſſentialis non differrent, quia certum eſt, quòd differentia eſſentialis adueniens generi non variat rationem formalem eius, ſicut rationalitas non variat rationem formalem animalis. Ex quo ſequitur (quum differentia eſſentialis variat rationem formalem eius, quod conſtituitur ex ipſa, & ex eo cui aduenit, vt patet inductiuè in omnibus, & gradus non ſic variat tale conſtitutum per ipſum, quia quodlibet tale eſt eiuſdem rationis formalis cum alio, quod conſtituitur per ipſum,) quòd differentia eſſentialis eſt alia à modo intrinſeco.

Quarto notandum eſt, quòd modus intrinſecus pro tanto dicitur intrinſecus, quia non ingreditur quidditatem eius cuius eſt modus, & non diſtinguitur ab ipſa formaliter, poſitiue ſic, quòd habeat diſtinctam formalitatem ab eo. Non tamen conceditur, quòd ſit idem formaliter ſibi.

Pro quo eſt notandum, quòd aliquid eſſe idem formaliter alicui contingit dupliciter. Vno modo poſitiue, alio modo negatiue. Poſitiue illud eſt idem formaliter alicui, quod eſt de eſſentia eius, & de intrinſeca formalitate ipſius eo modo, quo animal eſt de eſſentia hominis. Alio modo aliquid eſt idem formaliter alicui negatiue, quia videlicet non habet diſtinctam formalitatem. Vnde ad hoc, vt aliquid ſit idem formaliter alicui, iſta duo quę nunc poſita ſunt concurrunt de ſe, & hoc ſi illud, quod eſt idem formaliter ſit idem completa identitate formali.

li.Exemplum, dicimus enim, quòd animal rationale eſt idem formaliter homini. Primo, quia eſt de eſſentia ſui. Secundo, quia non habet diſtinctam formalitatem ab homine. Ex quo ſequitur, quòd illud cui competit aliqua iſtarum conditionum, poteſt dici eſſe idem formaliter, & cui deficit, poteſt dici non eſſe idem formaliter perfecta identitate formali. Conſimiliter dicimus aliqua diſtingui formaliter poſſe eſſe duobus modis. Vno modo negatiue. Alio modo poſitiue. Negatiue, quia non eſt de eſſentia illius à quo diſtinguitur. Poſitiue, quia habet diſtinctam formalitatem ab illa. Vnde iſta duo concurrunt in perfecta, & completa diſtinctione formali, quia bene ſequitur. A. diſtinguitur formaliter. à B. ergo. A. non eſt de eſſentia. B. & habet diſtinctã formalitatem. à B. & hoc ſi perfecta diſtinctione formali diſtinguitur. Ex quo ſequitur, quòd cui competit aliqua illarum conditionum, poteſt dici diſtingui formaliter, ſimiliter cui deficit, poteſt dici nòn diſtingui formaliter. Ex his concluditur, quòd modus intrinſecus eſt idem formaliter ei cuius eſt modus, vno modo ſic, alio modo non eſt. Eſt enim formaliter idem, quia non habet diſtinctam formalitatem, & non eſt idem formaliter, quia non eſt de eſſentia eius. Et ideo dicitur modus eſſe idem formaliter ei cuius eſt modus negatiue, videlicet, quia non habet diſtinctam formalitatem, non tamen poſitiue, quòd ſit de intrinſeca ratione eius. Conſimiliter dicitur non diſtingui formaliter poſitiue, quia habeat diſtinctam formalitatem, ſed tantum negatiue, quia non eſt de eſſentia eius.

Sed contra iſtam determinationem adducuntur plura ſophiſmata. Primum eſt, quia modus eſt idem formaliter negatiue ei cuius eſt modus, & vlterius diſtinguitur formaliter negatiue, ergo idem erit diſtinctum formaliter negatiuæ ab aliquo, & idem formaliter negatiue eidem, quod videtur contradictio, & maxime, quia idem & diuerſum ſunt oppoſita immediata circa ens, ſi iſta vniformiter accipiantur, ſicuti eſt in propoſito.

Ad hoc reſpondetur, quòd eſſe idem formaliter negatiue, & diſtingui formaliter negatiue ſunt oppoſita, ſi ſumantur reſpectu eiuſdem, & ſecundum idem, ſed ſi reſpectu

ſpectu diuerſorum non inconuenit, ſic eſt in propoſito. Concedo modum intrinſecum eſſe idem formaliter negatiue, per hoc quod eſt non habere diſtinctam formalitatem, & diſtingui formaliter negatiue, per hoc, quod eſt, non eſſe de eſſentia eius. Sed iſtæ duæ rationes diuerſæ ſunt, vt de ſe patet, ergo idem, & diuerſum ſic ſumpta in ordine ad iſta antedicta non opponuntur. Vnde non eſt verum, qnòd idem dicatur eſſe idem formaliter alicui, quia ſit de eſſentia, & diſtingui, quia non ſit de eſſentia. Et ſimiliter, quòd aliquid ſit idem alicui formaliter, quia non habet diſtinctam formalitatem, & diſtingui formaliter, quia habet diſtinctam formalitatem, quare, &c. Aliud ſophiſma eſt, tu dicis quòd modus intrinſecus eſt idem formaliter negatiue ei cuius eſt modus, & non poſitiue. Contra hoc arguitur. Sit modus a. res cuius eſt modus ſit. b. Arguo ſic. a. non eſt idem formaliter poſitiue ipſi. b. & eſt ergo, diſtinguitur formaliter poſitiue, conſequentia tenet à negatione oppoſiti immediati ad poſitionem alterius cum conſtantia ſubiecti reſpectu illius cui oppoſita nata ſunt conuenire.

Ad hoc reſpondetur negando conſequentiam, quia licet idem & diſtinctum ſint immediate oppoſita circa ens vt ſimpliciter ſumuntur & abſolute, non tamen vt ſumũtur cum determinatione, ſcilicet cum ly, formaliter, aut poſitiue, ſed ſunt mediata, & inter ipſa eſt dare medium. Exemplum in contradictorijs de quibus minus videtur quòd habeant medium album, & non album ſunt immediate oppoſita, & tamen album formaliter ſeu quidditatiuè non album, non ſunt immediata, quia quælibet iſtarum eſt falſa. ſor. eſt formaliter albus. Et iſta ſimiliter ſor. eſt formaliter non albus, quia dato oppoſito ſequitur, quod negatio albedinis competeret ſor. quidditatiue, & in primo modo. Similiter in contrarijs immediatis, ſanum & ægrum abſolutè ſumpta ſunt immediata circa ſubiectum aptum natum, & tamen cum ly formaliter, ſunt mediata, quia animal neque formaliter eſt ſanum neqne formaliter eſt ægrum.

Applicando ad propoſitnm, idem & diſtinctum abſolute ſumpta ſunt immediata circa ens, non tamen determinata

minata per ly formaliter poſitiue, ſed habent medium. Quod declaratur præmittendo hanc regulam. Quod quandocunque ſunt aliqua duo æquipollentia aliquibus duobus, ſi inter illa æquipollentia datur medium. igitur & inter illa quibus ſunt æquipollentia, ſed eſſe de eſſentia alicuius, & habere diſtinctam formalitatem ſunt ęqui pollentia identitati formali poſitiue, & etiam diſtinctioni ſibi correſpondenti, & datur aliquod medium inter hoc quod eſt eſſe de eſſentia, & habere diſtinctā formalitatem, quia illud quod inſequitur aliud, & non eſt quid aut formale niſi quidditate, aut formalitate eius quod inſequitur. Tale inquam non eſt de eſſentia illius quod inſequitur, quum illud poſſit diffiniri ſine iſto conſequente, neque habet diſtinctam formalitatem ab illo, quia nō eſſet quid & formale formalitate illius. Ergo ſequitur, quòd dabitur etiam medium inter hoc quod eſt eſſe idem formaliter alicui poſitiue & diſtingui formaliter poſitiue, neque iſta ſunt oppoſita neque immediata circa idem &cæt.

Sed eſt aliud ſophiſma. Tu dicis quòd a. non eſt formaliter idem poſitiue ipſi.b. intelligendo per.a. ipſum modum intrinſecum, ergo eſt formaliter non idem poſitiuè ipſi. b. Iſta conſequentia tenet. ex ſecundo perihermenias cum debito medio, & tunc vltra a. eſt formaliter non idem poſitiue ipſi b. ergo diſtinguitur formaliter poſitiue, vltima conſequentia patet, quia non idem & diſtinctum videntur eſſe æquipollentia.

Ad hoc reſpondetur negando primam cōſequentiam. Et ad probationem dicitur, quòd illud ſecundi perihermenias habet intelligi in prædicatis ſimplicibus & non cōpoſitis, videlicet in negatiua de pręd icato finito ad affirmatiuam de prædicato infinito valet conſequentia, vnde non ſequitur. a. non eſt album lignum, igitur. a. eſt non album lignum, ſic in propoſito, licet ſequeretur. a. non eſt idem & eſt, ergo eſt non idem. Non tamen ſequitur. a. non eſt formaliter idem poſitiue, ergo eſt formaliter non idem poſitiue, tum ex dictis, tum etiam quia in affirmatione non infinitatur totum quod eſt à parte prædicati, quia ly formaliter affirmatur.

Tamen

Tamen gratia diſputationis admitto iſtam primam conſequentiam. Sed nego ſecundam. a. eſt formaliter non idem poſitiue, ergo diſtinguitur &c. Quia hic arguitur à ſuperiori ad ſuum inferius. Vnde omne diſtinctum eſt non idem, ſed econtra. Chimera enim eſt non idem ſor. & tamen non diſtinguitur à ſor. vt patet exponendo ly differt.

Item etiam quia pro aliquo priori competit alicui nõ identitas, pro quo non competit diſtinctio, quia certum eſt, quòd homini in eſſe quidditatiuo competit hoc, vel ſaltem intellectus poteſt vere enunciare de homine in tali eſſe, quod eſt non idem aſino, & tamen non poteſt enunciari uere, quod homo in primo modo ſit diſtinctus ab aſino, quia (quum diſtinctio ſit paſſio entis, & paſſio ſuperioris eſt per ſe paſſio inferioris) ſequitur, quòd diſtinctio non poteſt competere homini conſiderato in eſſe quidditatiuo, aut in primo modo. Et confirmatur, quia oppoſita contradictoria ſunt priora oppoſitis contrarijs, & etiam relatiuis, ſed idem & non idem ſunt oppoſita contradictoria, idem, & diſtinctum opponuntur, vt contraria, vel relatiue, ergo in aliquo priori competit alicui eſſe idem, vel non idem, quàm competat ſibi eſſe idem vel diuerſum.

Pro intelligentia quomodo modus intrinſecus non ſit per ſe conceptibilis ſine re, cuius eſt modus, eſt aduertẽdum, quòd quidam modus inſequitur naturam ſpecificã, & quidditatem, quidam vero inſequitur eſſe indiuiduale. Exemplum primi quantitas perfectionalis, quæ inſequitur naturam ſpecificã albedinis, vt albedo eſt, eſt modus intrinſecus eius demonſtrabilis de ipſa natura albedinis, vt abſtrahit ab omni eſſe indiuiduali, quia conſiderando naturam albedinis ſecundum ſe, & in eſſe quidditatiuo, albedo eſt perfectior nigredine. Eſt, & alius modus, qui inſequitur eſſe indiuiduale, & ſingulare, & iſto modo nos dicimus, quòd intenſio, & remiſſio in forma intenſibili, & remiſſibili eſt modus intrinſecus eius quantum ad eſſe indiuiduale. Vnde nigredo, vt quatuor ſecũdum gradum indiuidualem (hoc eſt, qui inſequitur, ipſam in eſſe in diuiduali) eſt perfectior, & intẽſior albedi-

ne,

ne,vt duo,licet albedo,vt duo dicatur eſſe perfectior, & intenſior gradu intrinſeco eſſentiali inſequēte naturam albedinis,vt albedo eſt. Quia, quod eſt per ſe primo demonſtrabile de aliqua natura in communi,per ſe non primo competit cuilibet indiuiduo illius naturæ.

Ex quibus infertur, quòd modus intrinſecus non eſt per ſe, & diſtincte conceptibilis ſine illo eſſe,quod conſequitur.Iſta propoſitio declaratur, illud quod non habet formalitatem diſtinctam ab alio, non habet diſtinctam conceptibilitatem, vt declaratum eſt ſuperius, ſed modus intrinſecus eſt huiuſmodi, vt dictum eſt in præcedentibus,ergo &c.

Et confirmatur, & redit in idem. Quodcunque eſt idem formaliter alicui eo modo, quo dictum eſt ſuperius, non poteſt diſtincte intelligi, ſeu concipi ſine illo, ſed modus intrinſecus eſt huiuſmodi, igitur &c. Maior probatur, quia cognitio perfecta, & diſtincta non videtur poſſe terminari ad aliquod vnum,quod eſt idem alteri ſecundum conceptum ſuum formalem, niſi etiam ad illud alterum terminetur.

Et iterum confirmatur, quia ſi illa quæ ſunt idem realiter,non poſſunt perfecte, & diſtincte concipi abſolute, & ſimpliciter vnum ſine alio, quanto magis hoc erit verum de his,quæ coincidunt in eundem conceptum formalem, ſicuti eſt modus,& eſſe quod cōſequitur modus?

Pro declaratione quomodo infinitas,neceſſitas,& exiſtentia ſunt modi intrinſeci in Deo, inſurgit vna difficultas.Dictum eſt enim,quòd modus intrinſecus non uariat rationem formalem eius cuius eſt modus. Ex hoc infertur,quòd quum neceſſitas, & infinitas varient rationē formalem entis,ſequitur, quòd iſta non ſint modi intrinſeci.Aſſumptum probatur, quia certum eſt, quòd ens infinitum,& ens finitum diſtinguūtur eſſentialiter,& quidditatiue.Sed iſta diſtinctio non eſt, niſi penes finitatem, & infinitatem tanquam per principia diſtinctiua. Igitur finitum & infinitum non ſunt modi, & quod dixi de iſtis duobus,ſcilicet finito, & infinito dico etiā de iſtis neceſſario,& contingente.

Ad hoc reſpondetur, quòd ens finitum, & infinitum

poſſunt

poſſunt capi duobus modis. Vno modo formaliter, alio modo fundamentaliter. Ens infinitum formaliter acceptum capitur pro conceptu obiectiuo exiſtente in anima obiectiue per aliquod repræſentatiuū ipſius, ſcilicet per ſpeciem intelligibilem vnam aut plures, quia quod habet eſſe obiectiuum in anima repræſentatur per aliquod repræſentans in ratione obiecti, & vt obiectum ipſi animæ. Ens infinitum fundamentaliter acceptum eſt ipſa eſſentia infinita, vt habet eſſe in re extra animam omnino, cui correſpondet omnino vnitas realis in re extra intellectum. Et iſto modo ens infinitum eſt ipſe Deus à quo accipitur conceptus realis obiectiuus in intellectu, & ab ipſo abſtrahitur ſeu ab aliquibus abſtrahuntur ſpecies ex quibus intellectus poteſt abſtrahere conceptum entis infiniti obiectiue. Si loquamur de conceptibus obiectiuis abſtractis, iſti conceptus, vt relucēt in intellectu obiectiue non diſtinguuntur quidditatiue, neque ſunt alterius rationis formalis, quia tantum diſtinguuntur penes finitatem, & infinitatem, qui ſunt modi, vt dictum eſt, & non diſtinguuntur in ratione formali entis abſtracta ab aliquibus ſenſibilibus, in qua fertur intellectus abſque hoc, quòd feratur in illa à quibus abſtraxit, quia (quum intellectus ſit abſtractiuus, & præciſiuus ex tertio de anima) poteſt abſtrahere, & præſcindere vnum conceptum ab aliquo ſeu rationem aliquam incluſam in aliquo, & illam conſiderare, non conſiderando obiectum à quo abſtraxit, tunc illa, quæ ſunt coniuncta in re, & inſeparabiliter vnita ſecundum eſſe poteſt ſeparare, & diuidere ſecū dum conſiderationem, vt patet per Commen. 12. Metaphy. tex. Com. 39. poteſt etiam intellectus illam rationem determinare per aliqua quæ ſunt vnita ſecundum eſſe, & cum illis conſiderare. Ex quo ſequitur, quòd ſi determinat ipſam rationem per modos intrinſecos, illa ratio ſic determinata diſtinguetur modaliter, non obſtante, quòd res, quæ ſubſunt, vel ſubſternuntur iſti rationi, diſtinguantur eſſentialiter, & quidditatiue. Capiendo ens infinitum fundamentaliter nihil aliud eſt niſi eſſentia, & natura, cui competit eſſe de ſe, & à ſe, hoc eſt eſſe ens per eſſentiam habens omnē conditionem requiſitam

ad

ad eſſe,quod eſt eſſe per ſe, & (cum infinitas ſit conditio requiſita ad perfectiſſimum eſſe) ad tale eſſe de ſe, quod eſt eſſe per eſſentiam,immediatè ſequitur infinitas inten ſiua. Nam (quum infinitas non repugnet enti,& non poſ ſit aliquod eſſe ens ſumme perfectum ſine infinitate intenſiua, vt declarat Sco. in 1.ſent.diſt.2.q.1. & in quoli. q.7.)ſequitur, quòd poſita iſta natura quæ habet eſſe per eſſentiã, ad ipſam immediatè ſequitur infinitas intenſiua. Ens autem finitum in re, & in effectu (quum non ſit eſſe de ſe, ſed ſit ens per participationem) non habebit omnem conditionem requiſitam ad eſſe, aut quæ poſſit competere enti,& ita non habebit infinitatem:ex quo ſe quitur, quòd de neceſſitate habebit finitatem, & limitationem in ſuo eſſe.Ex quibus omnibus concluditur,quòd ens infinitum in effectu, & in re eſt natura talis ad quam imediatè ſequitur infinitas intenſiua, hoc eſt habens om nem perfectionem entis, quantum poſſibile eſt ad talem perfectionem cõtineri in aliquo vno. Ens autem finitum eſt talis natura in ſe formaliter,ad quã immediatè ſequi tur finitas intẽſiua, quæ duæ naturæ in re ſeipſis eſſentia liter diſtinguuntur,& non præcisè per finitatem,& infinitatem;à quibus quantuncunque diuerſis poteſt intellectus abſtrahere aliquam vnam rationem communem entis,vt declaratum fuit in quæſtione noſtra de vniuocatione entis.

Pro declaratione quomodo exiſtentia dicatur eſſe mo dus intrinſecus eſſentiæ diuinæ, vel de eſſe ipſius,eſt aduertendum,quòd Doctor ſubti.in 2.diſt.1.quæſt. de probatione per ſe nota,quæ in principio diſtinctionis pertra ctatur ab ipſo,videtur dicere quòd eſſe exiſtere ſit de eſſe, & ratione formali naturæ diuinæ. Vnde habet quòd iſta propoſitio deus eſt vt cognoſcitur à beatis in patria eſt prima & immediata,& eſt per ſe in primo modo. Cui ſententiæ adhærent adeo nonnulli Scotiſtæ,vt velint exiſtentiam eſſe de quidditate naturæ diuinæ cum quibus minimè conuenio, & aliquid declaraui in quæſtione noſtra de eſſe, & eſſentia, quòd ad mentem Doctoris ſubtilis non poteſt exiſtentia eſſe de intrinſeca ratione formali eſſentiæ diuinæ,& repeto breuiter vnam rationem po

ſitam ibi. Quæcunque duo in ſuis conceptibus ſimpliciſſimis, & abſtractiſſimis non ſe formaliter includunt, ſic, quòd vnum non ſit de eſſentia alterius, in nullo vno ſic vniunt formaliter. Sed ita eſt, quòd ens, & exiſtentia in ſuis conceptibus ſimpliciſſimis, & abſtractiſſimis non ſeinuicem formaliter includunt:igitur, &c. Maior eſt manifeſta, quia ſi conceptus non includit formaliter conceptum vbicunque iſti conceptus manent ſecundum proprias rationes, vnus non includit formaliter alium, quia manente propria ratione formali alicuius, manet eadem identitas, vel diuerſitas ad alium conceptum, minor autem probatur per Boetium ſuper prædicamenta, qui vult, quòd in tantum differt eſſentia ab exiſtentia, quòd prædicamenta fiunt de eſſe eſſentiæ, & non de eſſe exiſtentiæ. Alioquin in hyeme roſa non eſſet per ſe in prædicamento.

Et confirmatur propoſitum principale. Certum eſt, quòd illa quæ ſunt cõmunia Deo, & creaturæ ſunt eiuſdem rationis ſecundum Doctorem ſubti. in primo diſt. 3.& 8.& alibi, ſed ita eſt, quòd exiſtentia eſt in creaturis, & in Deo, igitur &c. Et tunc vltra. Exiſtentia in creaturis eſt modus intrinſecus ipſarum, & non de conceptu formali earum, vt patet in omnibus ſuis libris. Igitur, & in Deo exiſtentia erit modus.

Nec obſtat, quod dicit in primo ſententiarum. diſt. 2. q. 1. quã determinat ibi, quòd eſſe exiſtere immediatiſſime conueniat eſſentię diuinę, & quòd propoſitio in qua prædicatur eſſe de Deo, non eſt per ſe ſecundi modi, ſed primi modi, & eſt immediatiſſima ad quam omnes aliæ propoſitiones reſoluuntur enunciantes aliquid de Deo qualitercunque concepto. Hæc Scotus ibi.

Reſpondetur, quòd iſta propoſitio Deus eſt, vt cognoſcitur à beatis in patria, non eſt per ſe ſecundi modi, quia in tali propoſitione ſecundi modi prædicatum, eſt extra rationem formalem ſui ſubiecti, & habet diſtinctam formalitatem ab ipſo ſubiecto, ita quòd non tantum diſtinguitur formaliter negatiue verum etiam poſitiue, de qua diſtinctione formali habitum eſt ſuperius. Sed hoc non poteſt dici de exiſtentia, & reſpectu eſſentię diuinę,

quia

quia talis exiſtentia non habet diſtinctam formalitatem ab eſſentia, ſed coincidit cum eſſentia in eundem conceptum formalem, ſic quòd licet non ſit de eſſentia naturæ diuinæ, & de intellectu eius, tamen (quia eſt modus intrinſecus eius) non habet aliquem conceptum formalem diſtinctum ab ipſa, & propter hoc propoſitio in qua enunciatur eſſe de deo, dicitur eſſe per ſe primi modi, ſic quòd non egreditur primum modum.

Et ad illud quod dicitur, quòd eſt immediatiſſima, verum eſt, quo ad omnes propoſitiones quæ enunciant proprietates & paſſiones, vel quaſi paſſiones de deo, quia prædicata iſtarum propoſitionum egrediuntur primum modum, & diſtinguuntur formaliter à deo. Sed non eſt verum quòd dicatur eſſe immediatiſſima propoſitio data reſpectu propoſitionum in quibus enunciantur prædicata quidditatiua ſicuti eſt ens, ſubſtantia, ſpiritus. Iſta ſunt intimiora eſſentię quàm exiſtentia.

Vel (tenendo quòd exiſtentia præcedat infinitatem) dicetur quòd propoſitio data, non ſolum eſt immediatiſſima reſpectu propoſitionum dictarum, verum etiam reſpectu propoſitionum in quibus enunciantur modi intrinſeci de eſſentia diuina, ita quòd prius deus eſt exiſtés quàm ſit infinitus, & neceſſe eſſe, & ſic de alijs modis intrinſecis, & ita ad ipſam omnia prędicata modalia reſoluuntur. Vtrum autem exiſtentia præcedat infinitatem in Deo vel non? De hoc aliàs. Tamen Doct. ſub. in 8. diſt. 1. q. 3. videlicet. Vtrum deus ſit in genere? Reſpondendo ad primum argumentum dicere videtur quod infinitas præcedat eſſe exiſtere in deo. Ex quo poteſt haberi probabiliter, quòd ipſe voluerit exiſtentiam eſſe modum intrinſecum: quia certum eſt ſecundum ipſum, quod infinitas eſt modus eſſentię, igitur ſecundũ ipſum erit exiſtétia modus eius, conſequentia probatur, quia ſi illud quod eſt intimius exiſtentia ipſi eſſentiæ, multo magis illud quod eſt remotius ab eſſentia, & quemadmodum eſt exiſtentia, vt ipſe dicit.

Pro declaratione quomodo infinitas eſt de ratione formali eſſentiæ diuinę ſecundum Landulphum eſt aduertendum, quod ipſe non ſenſit infinitatem eſſe de con-

do de eſſentia diuina, quia eſt infinita, vel quidditatiuè vel concomitanter. Primum negatur, ſecundum conceditur, quia infinitas vt dictum eſt, non habet diſtinctam formalitatem ab eſſentia, ſed reductiue pertinet ad rationem formalem eius, quia coincidit in eundem conceptum formalem cum eſſentia.

Pro declaratione quomodo differentia importat realitatem diſtinctam a genere, declaratum eſt ſuperius, quid ſit realitas, & quid formalitas. Realitas tamen pro nunc accipitur à re quia eſt abſtractum ipſius. Res autem vt dictum eſt quædam eſt res eſſentiæ & quidditatis quædam res exiſtentiæ, vt in primo artic. declarauimus in principio. Sic duplex eſt realitas, quædam eſt realitas eſſentiæ, quædam exiſtentiæ. Genus & differentia (quum abſtrahant ab eſſe exiſtentiæ in recta linea prædicementali) non important aliquam realitatem exiſtentiæ & ſubiectiuam, ſed tantum realitatem eſſentiæ & obiectiuam, & realitas generis ſe habet vt potentia reſpectu realitatis differentiæ, quæ ſe habet vt actus reſpectu generis, & appellantur illę realitates obiectiuę, quia quælibet ipſarum poteſt eſſe obiectum proprium & formale intellectus, ſic quòd quælibet ipſarum poteſt per ſe & ſeorſum ab alia terminare actum intelligendi. Quod autem realitas vna iſtarum ſit realitas potentialis, & alia actualis, vna ſe habeat vt actus, altera vt potentia, declaratur per ſimilitudinem ad compoſitum eſſentiale quod eſt per ſe vnum. Vnde ſicut eſt in compoſito reali, ita eſt in compoſito rationis. Sed ſic eſt quod in compoſito reali tale compoſitum non eſt per ſe unum, niſi realitates componentes ſic, ſe habeant quod vna ſit actus & altera, potentia, vt vult Ariſt. 8. met. text. cõ. 15. vbi non aſſignãt aliam rationem quare compoſitũ ſit per ſe vnum, niſi qđ hoc eſt vt actus, & hoc potentia, ſic erit in compoſito rationis, quia conceptus per ſe vnus apud intellectum eſt propterea, quia realitates componentes, vna eſt actus & altera vt potentia. Igitur (quum conceptus ſpeciei ſit per ſe vnus & conſtituatur ex realitate generis, & ex realitate differentiæ) neceſſario vna erit actus, & altera vt potentia. Sed certum eſt quod realitas à qua accipitur dif-

ferentia non poteſt habere rationem potentiæ reſpectu realitatis a qua accipitur genus, quia realitas differentię non eſt indeterminata,ſed eſt actus determinans realitatem generis. Et (quum determinare ſit conditio & proprietas actus,quia actus determinat & diſtinguit, ex 7.metaph.text.comm.49. & determinari actuari & perfici ſint conditiones, & proprietates materiæ ſeu potentiæ) ſequitur quòd realitas generis ſe habebit vt materia,& vt potentia. Realitas vero differentiæ ſe habebat vt actus. Ex his nos concludimus, quod (quum ens non poſſit habere rationem potentię reſpectu modorum intrinſecorum,qui contrahunt ipſum ad inferiora) non poteſt conceptus entis eſſe conceptus generis,& nõ importat aliquam realitatem potentialem & perfectibilem ab ipſo modo contrahente, quia illud quod eſt indifferẽs ad finitum & infinitum, ſic quòd eſt indeterminatum ad quodlibet iſtorum non poteſt eſſe aliquod potentiale & perfectibile per aliud, quia ſtatim quod de ſe includit aliquam potentialitatem reſpectu contrahentis non poſſet ſtare cum infinitate intenſiua, quia quod eſt de ſe potentiale, & perfectibile per aliud, eſt de ſe finitum & limitatum. Sed quod eſt tale non poteſt eſſe infinitum intenſiue,quia tunc ſtarẽt duo oppoſita in eodem, igitur ens indifferens ad finitum & infinitum intenſiue, non poteſt eſſe potentiale & perfectibile per modum qui con trahit ipſum.

Sed contra arguitur, quia conceptus qui determinatur & cõtrahitur, videtur eſſe potentialis ad conceptum determinantem & contrahentem. Conceptus entis eſt huiuſmodi quia contrahitur per modos intrinſecos, qui conceptus, vt dicit Sco.ſunt qualitatiui, & prædicantur in quale: igitur conceptus entis erit in potentia ad iſtos modos, vt ad actus perficientes ipſum.

Et confirmatur, quia omne diuiſibile eſt ſic in potentia ad diuidentia quòd actuatur & perficitur per ipſa ens ſed ſic diuiditur per modos intrinſecos,ergo &c.

Prętērea,ſi diuiditur & per diuiſionẽ deſcendit in deũ & creaturam,aut totũ ens eſt in deo aut pars entis.Si primo modo (cum totum ſit illud extra quod nihil eſt ex ſen

tentia Ariſt. tertio phyſi. tractatu de infinito qui eſt tex. com.63.) ergo nihil erit ens extra Deum. Si vero dicas quòd pars entis erit in deo, ſequitur quòd deus non erit ens ſimpliciter, ſed ſecũdum quid, quia ſecundũ partem.

Ad iſta reſpõſum eſt in quęſtione noſtra de vniuocatione entis, & pro nunc tamẽ perſtringẽdo quę dicta ſunt ibi. Reſpõdetur ꝙ vbicunq; eſt contractio realitatis proprię per aliam realitatẽ diſtinctam, ibi de neceſſitate eſt potentia in contrahibili reſpectu realitatis contrahẽtis, ſed vbi eſt tantum contractio conceptus realis per modos intrinſecos, ibi non oportet eſſe potentiã reſpectu contrahentis.

Primũ declaratur, qa ſi realitas ſiue eſſentiæ ſiue exiſtentiæ cõtrahatur per aliã realitatẽ neceſſario vna realitas ꝑficitur per aliã & actuatur & ſic vna eſt potẽtia, altera eſt actus, quẽadmodũ eſt in oĩbus vniuerſalibus cõtrahibilibus in prędicamẽtis, & in 10. generibus. Eſt etiã ibi potẽtia in talibus cõtrahibilibus, quia quodlibet tale eſt finitũ & limitatũ, quũ ens finitũ diuidatur in 10. prædicamenta, quodlibet autẽ quod eſt finitũ caret aliquo gradu perfectionis qui natus eſt competere ſibi ſub ratione entis, cui enti nõ repugnat infinitas quã excludebat ens finitũ, & ita dicitur ens finitũ priuari infinitate, eo modo quo talpa priuatẽ viſu, non inquantum talpa, ſed in quantũ animal, vt habet Ariſt. 5. meta. ca. de priuatione. Ex quo ſequitur quod (quũ ens finitũ in ratione entis careat infinitate intẽſiua) dicitur eſſe priuatũ & in potẽtia ad actualitatẽ, & perfectionẽ quam importat infinitas. Itẽ ex alio. Quodlibet genus quòd cõtrahitur per differentiam, eſt in potentia ad ipſam differentiam, & ad actualitatẽ quã ipſa importat, quia non habet ex ſe ipſum genus vt includat realitatem differentiæ contrahentis formaliter & quidditatiuè, quia genus eſt primo diuerſum à differentia. ex ſententia Ariſt. 3. meta tex. commen. 10. quia ſicut materiale eſt extra formale omnino & non includit ipſum, ſimiliter genus ex ſe non includit ipſam differentiam contrahentem etiam identicæ & realiter, quia ſi genus & differentia ſunt idem realiter, ſicuti eſt animal & rationale, ſunt idem ſolum ratione tertij, ſcilicet, ho-

minis, in quo conueniunt, ita, quòd ratio identificationis realis vnius alterius eſt homo, in quo ambo vniũtur.

Secundum, videlicet, quòd contractio conceptus realis per modos intrinſecos non includat potentialitatem in ipſo contrahibili, declaratur. Quia contractio conceptus realis per modos intrinſecos eſt in omnibus tranſcendentibus, quorum quodlibet eſt indifferens ad finitum, & infinitum, quæ in differentia tollit omnem potentialitatem à contrahibili. Non enim ſtat, quòd aliquid de ſe ſit in potentia, & perfectibile per aliud, & de ſe poſſit eſſe infinitum. Quoniam ſtatim ſequeretur contradictio, quòd ſcilicet eſſet finitum, & infinitum.

Hoc idem probatur, videlicet, quòd tale indifferens non ſit potentiale ad aliquam actualitatem ex parte modorum contrahentium. Nam modi intrinſeci ſunt idem realiter, & formaliter ipſi contrahibili, vt aliqualiter declaratum eſt ſuperius. Modi enim intrinſeci non diſtinguuntur formaliter ſic, quòd habeant diſtinctam formalitatem, quamuis nõ ſint de eſſentia ipſius, vt dictum eſt. Ex quo ſequitur, quòd multomagis ſunt idem realiter, & conceptus, qui contrahitur per tales modos habet ex ſe vnde includat realiter, & formaliter ipſos modos intrinſecos, & non habet ratione tertij, in quo contrahens, & contrahibile conũeniant, vt contrahibile includat realiter, & formaliter modos contrahentes, quod non reperitur in his, quæ contrahuntur per ea, quæ habent diſtinctas realitates, & formalitates à contrahibili.

Sed adhuc inſtatur, quia certum eſt, quòd licet ens cõtrahatur per modos tamen conceptus entis eſt prior ex natura rei, quàm ſit modus contrahens, qui exempli gratia ſit a. in illo priori in quo ens præcedit ipſum. a. & diſtinguitur ex natura rei, ens non includit. a. & poteſt determinari per. a. ergo eſt in potentia ad a.

Ad hoc reſpondetur, quòd eſt prioritas ex natura rei entis ad a. & ſimiliter diſtinctio ex natura rei, & quòd in illo priori ipſum ens non determinatur per. a. ſed quum tu infers, ergo eſt in potentia ad a. Reſpondeo negando conſequentiam. Pro quo eſt notandum, vt diximus in qõne prçallegata de ente, quòd triplex eſt potentia, videlicet

cet Phyſica,& realis, alia Metaphyſica,alia eſt Logica,q̃ diſtinctio ſumitur in ordine ad propoſitiones,quę poſſunt eſſe,vel Phyſicę, vel Metaphyſicę, vel Logicę.Prima potentia eſt qua aliquid caret aliquo realiter, & eſt capax ipſius quemadmodum ſuperficies carens albedine, eſt in potentia ad albedinem, cuius eſt capax. Alia potentia,ſ. Metaphyſica eſt ſecū dū quam aliquid non includit aliud quidditatiue, & in ſuo conceptu formali, ſic ꝙ illud non ſit de eſſentia ipſius. Tertia eſt, qua aliquid, in conceptu non includit repugnantiã, & contradictionem ad aliquid de qua potentia Logica ac etiam Phyſica facit mentionē Ariſt.in 5.Meta.c.de potētia.De potentia vero Metaphyſica facit mentionem Ari.9.meta. quando comparat potentiã ad actũ. Quibus pręmiſſis.Reſpondetur negãdo,ꝙ in illo priori ipſum ens ſit in potentia Phyſica reſpectu cõtrahentis,& conceditur,ꝙ eſt in potentia metaphyſica,ꝙ nihil aliud eſt dicere,niſi ꝙ ens non includit tanq̃ aliquid de eſſentia ſui ipſum contrahens. Et conceditur ſimiliter de potentia logica, ꝙ ens ſic ſumptum eſt in potentia ad contrahens, quia ex contrahente, & contrahibili fit vnũ poſſibile logicum, qđ in ſuo conceptu, vel in eſſe non includit repugnantiam,& contradictionem.Potentia phyſica repugnat neceſſario ex ſe,& cuicunque, quod eſt formaliter in natura neceſſaria, & ſic ẽt repugnat enti. Sed potentia metaphyſica, & logica neceſſario ex ſe nõ repugnat neque ẽt alicui, qđ eſt formaliter in natura neceſſaria, vt patet diſcurrendo per multa. Nam certum eſt, ꝙ hoc eſt poſſibile logicũ, videlicet Deum eſſe,& tñ Deum eſſe eſt ſimpliciter neceſſarium, & ſic de multis alijs. Naturæ tñ neceſſarię repugnat potentia phyſica, quæ eſt receptiua alicuius actus,ita ꝙ (quum natura neceſſaria ſit actualiſſima) nõ põt eſſe in potẽtia receptiua reſpectu alicuius actus.Sed contra inſtatur,quia certum eſt,ꝙ cõceptus entis prædicatur in quid, & modi intrinſeci prædicãtur in quale:prædicari in quid eſt prædicari per modũ potentię, prædicari in quale eſt prædicari per modũ actus, igitur in ente eſt aliqua potentia perfectibilis per actũ. Rñdetur, ꝙ prædicari in quid q̃nq; ſumitur à potentia ſic ꝙ illud qđ prædicatur,ꝑdicatur ꝑ modũ potẽtię,q̃nq; iſte

modus

modus ꝑdicandi ſumitᷣ ab eſſentia ſic, ꝙ illud qđ prædica tur,prædicatur per modum eſſentiæ, vel ſubſiſtentis vel per ſe ſtantis.Sic etiam prædicari in quale eſt prædicari per modum actus,vel per modum adiacentis & inhæren tis,ſicut apparet in multis differentijs eſſentialibus, vel etiam in qualitatibus. Ex hoc reſpondetur quòd ens non prædicatur per modum potentiæ, ſed per modum eſſentiæ,& per ſe ſtantis, quia primum quod eſt habitum in re eſt eſſentia rei Dicente auctore de cauſis, propoſitione. 4. Prima rerum creatarum eſt eſſe,& ita ens prædicatur per modum ſubſiſtētis aut per ſe ſtantis,& nō per modum potentiæ,quę omnia repugnant ei quod eſt ex ſe formaliter neceſſarium vel permiſſiue. Similiter modi intrinſeci ſi prædicantur in quale, non prædicantur per modum actus, ſed per modum adiacentis & inhærentis quia nullus ipſorum includitur quidditatiuè in ente ſic quòd ſit de eſsentia ipſius,vt dictum eſt ſupra.

Ex his reſpondetur ad ſecūdam inſtantiam principalē adductā ſuperius quæ erat,ꝙ omne quod diuiditur eſt in potentia ad diuidētia concedendo maiorē vbi ſiat diuiſio per aliqua diuidētia,quę ſunt diſtincta realiter vel formaliter ſic quod habeāt diſtinctas formalitates à diuiſo,aliter negatur maior. In propoſito autem modi intrinſeci non habent diſtinctam formalitatem ab ente, neque dicunt diſtinctam realitatem,quare &c.

Ad tertiā difficultatem reſpondetur, quòd totum ens contrahitur ad deum,ſic intelligendo ꝙ in deo nihil deficit de natura entis. Et quū tu dicis ergo extra deū nihil erit entis. Negatur cōſequentia. Ad probationē reſpondeo,ꝙ iſta eſt diffinitio totius. Totū eſt illud extra, quod nihil eſt. i. cui nihil deeſt requiſitum ad ipſum totum. Et ſic concedo quòd in deo nihil deeſt requiſitum ad naturam entis,ſed cū hoc ſtat,ꝙ ipſum ens non ſit in deo &c.

Pro declaratione quomodo differentiæ important diſtinctam realitatem. Eſt notandum quod ipſę in ſe ſunt quædam realitates obiectiuę & formales. Tum quia eis competit vnitas ex natura rei extra intellectum omnino Tum quia ſunt obiecta formalia,quæ poſſunt per ſe & ex natura rei terminare actum intelligentię de quibus realita-

litatibus obiectiuis ſatis eſt dictum ſuperius, declarando diffinitionem formalitatis. Ex quo ſequitur, quod (quum modi intrinſeci non poſſunt per ſe & diſtincte terminare actum intelligendi vt habitum eſt ſupra) ſic non important diſtinctas realitates obiectiuas.

Ex hoc apparet declaratio huius, quòd rationalitas vel irrationalitas non eſt modus intrinſecus animalis, quia intellecto animali inquantum animal eſt, in quocũque gradu qui cõpetit ſibi ſub ratione animalis aut ſub ratione ſenſitiui non propter hoc intelligitur eſſe rationale vel irrationale.

Quod ſi tu dicas videtur quòd rationalitas ſit quædam perfectio & gradus animalis, quum conſtituat animal in gradu ſublimiori.

Reſpõdetur, quòd rationalitas non conſtituit aliquid in eſſe ſenſitiuo, ſed in eſſe intellectiuo, quod eſſe eſt diuerſum ab eſſe animalis & ſenſitiui, & ſic de omnibus alijs differentijs. Vnde intelligendo animal in ratione perfectiſſima ſenſitiui, quod eſſe competit ſibi in eo ꝙ animal eſt, nunquã intelligitur eſſe ſub rationalitate vel irrationalitate, quod non eſt verũ de re cõparata ad ſuos modos intrinſecos, quia intellecta albedine ſub perfecto gradu ſibi poſſibili competere, vt albedo eſt (non excedendo cõſiderationẽ albedinis ſub rõne qua tali) intelligitur neceſsario ſub hoc gradu intẽſionis aut ſub illo &c.

Pro declaratione quomodo ens importat vnum conceptum realem & non realitatem, eſt notandũ quòd nõ omnis conceptus realis eſt realitas proprie ſumpta, quam differentiã poſuimus ſuperius in primo art. principali, declarãdo, quę differentia eſſet inter vniuocum & vniuoce dictum. Pro nunc tamen dicendum eſt quod conceptus entis eſt conceptus realis obiectiuus. Tum quia abſtrahitur immediate à re. Tũ quia non habet eſſe in intellectu obiectiue per actum intelligendi à quo dependeat in eſſe & in conſeruari. Neque etiam dependet ab actu collatiuo intellectus, vt dictum eſt loco prællegato. Non eſt tamen conceptus entis realis realitate ſubiectiua, propterea quia talis cõceptus entis abſtrahit ab omni tali realitate ſubiectiua & exiſtentiæ & ab omnibus ſuis

infe-

inferioribus in quibus habet eſſe ſubiectiuum.

Quomodo autem iſte conceptus poſſit abſtrahi ab ali qua re aliquo modo, vt conceptus communis, & vniuerſalis, eſt notãdum, quòd illa, quæ ſunt vnita, & coniunĉta in re, & inſeparabilia ſecundum eſſe poteſt intelleĉtus abſtrahere, & diuidere vnum à reliquo. Vnaqueque.n. res habet gradum intrinſecum inſeparabilem ab ipſa, quam rẽ intelleĉtus poteſt abſtrahere, & conſiderare, nõ cõſiderando illud à quo abſtraxit, & ita quum in re in effeĉtu ſit aliqua eſſentia infinita habens gradum infinitatis ſibi inſeparabiliter coniunĉtum ſecundum eſſe, poteſt intelleĉtus diuidere eſſentiam abſtrahẽdo ab infinitate, & tunc concipere eſſentiam non concepta infinitate, & & ſic concipiendo eſſentiam, vt eſſentia eſt, habet intelleĉtus conceptum obieĉtiuum, nõ tantum communem eſſentię infinitę, verumetiam cuilibet eſſentię. Conſimiliter dicendum eſt de quacunque alia eſſentia finita, quæ (quum habeat gradum intrinſecum inſeparabilem ab ipſa ſecundum eſſe) erit tamen ſeparabilis ab illo gradu ſecundum conceptum.

Aduertendũ tamen eſt, quòd ſi realitas obieĉtiua capiatur pro ratione formali conceptibili, quæ habet eſſe in intelleĉtu obieĉtiue ante aĉtum intelligendi per intel leĉtum abſtrahentem, & non tantũ capiatur realitas pro re extra intelleĉtum omnino, concedimus conceptũ entis eſſe quandam realitatem obieĉtiuam, & conceptum communem entis ſumi ab aliqua realitate, vt conceptus adæquatus illi. Sed capiendo realitatem alio modo, non eſt verum, quòd talis conceptus ſumatur ab aliqua realitate, vt conceptus ſibi adæquatus, ſed præciſe, vt conceptus inadæquatus, quia enti (vt diĉtum eſt) non correſpõdet vna natura, aut vna res extra intelleĉtum omnino. Et ſecundum hunc modum dicendi locutus eſt Scot. in primo ſen. di. 8. q. 3. Vtrum Deus ſit in genere reſpondẽdo ad primum argumentum principale.

Aduertendum eſt autem quomodo conceptus entis dicatur eſſe finitus, vel infinitus negatiue, ꝙ infinitum ne gatiue eſt illud, quod excludit finitatem, & non ponit ali quid repugnans finitati. Infinitum vero contrarie, & poſitiue

tiue eſt illud, quod nõ tantum excludit finitatem, verum etiam ponit aliquid repugnans finitati. Primo modo conceptus entis eſt infinitus negatiue, quia licet non ponat finitatem, non ponit tamen ſeu in ſe non includit aliquid repugnans finitati. Secundo modo Deus eſt infinitus contrarie, & poſitiue per excluſionem finitatis, & poſitionẽ contrarij, ſeu repugnantis ad finitatem. Quod dixi de infinito dico ẽt de finito, ponendo conſimilem diſtinctionẽ.

Pro declaratione quomodo realitas, & modus intrinſecus eius non poſſit vt duo obiecta formalia terminare cognitionem intuitiuam intellectus. Videndum eſt quid ſit cognitio intuitiua, & quid ſit cognitio abſtractiua. Cognitio intuitiua intellectus eſt rei exiſtentis, vt exiſtens eſt in propria natura, & exiſtentia. Cognitio abſtractiua eſt rei non exiſtentis in ſe, ſed in aliquo repræſentatiuo. Prima cauſatur ab obiecto in propria exiſtentia, & natura ſicut viſio immediate cauſatur ab obiecto viſibili extra in re, & non cauſatur ſecundũ Doct. ſubti. à ſpẽ viſibile immediate. Licet ipſa neceſſario prẹexigatur, ita ꝙ ordo actus vidẽdi ad ſpẽm viſibilẽ non eſt ordo effectus ad cauſam, ſed tm̃ ordo duorũ effectuũ ordine quodã prouenientium ab eadem cã, quæ eſt obiectum extra. Ita ꝙ prius cauſatur ſpecies in ſenſu, quam actus videndi, quæ ſpecies quaſi diſponit ſenſum, & excitat ad actum ſentiẽdi. Cognitio aũt abſtractiua fit ab obiecto pñte in aliqua ſpecie, quemadmodũ actus imaginãdi fit ab obiecto imaginabili non pñte in ſe, ſed præſente in aliqua ſpecie exiſtente in virtute imaginatiua, qui actus ſic cauſatur à ſpecie, ꝙ non ab obiecto extra, immo nullo modo exiſtente in rerum natura, cauſatur à ſpecie actus imaginãdi, ſicut imaginor patrẽ meum, aut aliũ qui non eſt. Cognitio abſtractiua eſt imperfectior, & obſcurior, q̃ cognitio intuitiua, quia actus cognoſcẽdi natus eſt eſſe diſtinctior in potẽtia cognoſcente, quanto obiectũ fuerit ei perfectius pñs, ſed obiectum perfectius eſt pñs potentiẹ cognoſcenti qñ eſt pñs in ſe, q̃ ſit pñs in aliqua ſpẽ repñtãte. Igit actus cognoſcẽdi intuitiu⁹ q eſt ab obiecto pñte ĩ ſe ẽ diſtinctior quã actus cognoſcẽdi abſtractiuus. Iſta duplex cognitio. ſ. intuitiua, & abſtractiua, nõ dẽt negari ab intellectu qa

perfe-

perfectio quę competit potentię inferiori, non debet negari à potentia ſuperiori, nam quæ ſparſa ſunt in inferioribus collecta ſunt in ſuperioribus. Et Ariſt. ſecundo de generatione, text. commen. 58. Dicimus naturam deſiderare quod melius eſt, vbi non apparet impoſſibilitas. Ex quo infertur quod vtraque cognitio intuitiua & abſtractiua poteſt reperiri in intellectu, vel ſaltem ſibi non repugnat. Ariſt. tamen nullam fecit mentionem de cognitione intuitiua intellectus, ſed tantum de abſtractiua, ponens intellectum agentem eſſe neceſſario requiſitum ad abſtrahendas ſpecies intelligibiles à phantaſmatibus ad hoc, vt intellectus intelligat.

Quod tamen cognitio intuitiua competat intellectui probatur ex hoc quia proprium actum intelligendi & propriam operationem intellectus cognoſcit intuitiue qui ab ipſa mouetur vt præſens eſt in propria natura & exiſtentia.

Applicando ad propoſitum, cognitio intuitiua (quum ſit diſtincta ex parte ſui & ex parte obiecti) non poteſt ad aliquid terminari per ſe, niſi ſit diſtinctum conceptibile & habeat diſtinctam conceptibilitatem. Et ita (quum res & modus intrinſecus eius non ſint diſtincta conceptibilia, neque diſtincta obiecta formalia) intuens iſta duo (hoc eſt cognoſcens intuitiue) non intelliget vnum ſine reliquo. Si tamen cognoſcantur iſta cognitione abſtractiua quæ eſt cognitio imperfecta & indiſtincta, & quæ non eſt ipſius rei, vt habet eſſe in re, poterit terminari talis cognitio ad rem ipſam, abſque hoc quòd terminetur ad modum eius intrinſecum.

Pro declaratione quid ſit ratio quidditatiua tantum, & ratio quidditatiua & formalis, eſt notandum, quod ratio quidditatiua ſolum, eſt illa quæ prædicatur de aliquo in quid, ſeu in aliquo includitur quidditatiue. Dato quod non includat aliquem vnum conceptum qualitatiuum qui, ſcilicet prędicatur in quale. Et iſto modo conceptus entis communis ſic eſt conceptus quidditatiuus, qui nullum conceptum qualitatiuum in ſe includit. Sed ratio quidditatiua & formalis eſt ratio conſtituta ex conceptu qui prędicatur in quid, & conceptu qui prędicatur in qua

le,vt eſt ratio conſtituta ex genere & differentia,quæ ratio eſt tantum ſpeciei ſiue ſpecialiſſimę ſiue ſubalternę. Ex qua diffinitione nõnulli Scotiſtę dicunt, quod modus intrinſecus variat rationem quidditatiuam tantum, & rationem quidditatiuam & formalem,quæ,videlicet eſt conſtituta,vt dictum eſt, ex quid & quale,quam opinionem,vt dictum eſt,ego non teneo,quia dico modum nullam rationem quidditatiuam variare.

Et ſi dicatur quod finitas & infinitas variant rationem entis, quia ens finitum & infinitum diſtinguũtur eſſentialiter & quidditatiuè.

Reſponſum eſt ſuperius,quod capiendo ens finitum & ſubſtratiue & fundamentaliter, illa duo diſtinguuntur eſſentialiter & non præciſe ratione finitatis & infinitatis ſed eſſentiæ ipſę ad quarum vnam ſequitur infinitas, & ad alteram finitas,in re extra intellectum ſeipſis eſſentialiter diſtinguuntur,ſicut eſſentiæ 10. prædicamentorum non ſolum per modos diſtinguuntur extra intellectum, verumetiam ſeipſis eſſentialiter diſtinguuntur. Si vero capiatur ens infinitũ & finitum formaliter, & in intellectu obiectiue,ſic illa duo dicuntur eſſe eiuſdem rationis & in intellectu tantum diſtingui modaliter. Neque inconuenit res ſubſtratas in ſe diſtingui eſſentialiter,& tamen quòd conceptus abſtractus ab ipſis per intellectum ſit vnius rationis in ipſis, qui poſtmodum determinatus per modos ab intellectu ſit alius & alius ſolum modaliter &c.

Pro declaratione diſtinctionis ex natura rei, & pro complemento eorum quæ dicenda ſunt ad diſtinctionem realem eſt notandum,quod talis diſtinctio ex natura rei ſolum & præciſe eſt ex hoc,quod aliqua poſſunt eſſe fundamenta contradictionis,ita quod quæcunque ſunt talia quòd de ipſis poſſunt verificari duo contradictoria ex natura rei circumſcripto omni opere intellectus, illa diſtinguuntur ex natura rei Non dico tamen quod contradictoria poſſint actualiter verificari de aliquibus duobus ſine actu intellectus verificantis & enunciantis contradictoria de illis quibus applicantur,quia affirmatio & negatio ſunt ex opere intellectus.Sed dico quod de aliquibus

duobus

duobus contradictoria ſunt verificabilia ex natura rei,ſic quod ex natura eorum circumſcripto omni opere intellectus,nata ſunt eſſe fundamenta contradictionis,& quæcunque ſunt talia tali diſtinctione diſtinguuntur.

Notandum tamen quòd in eodem poſſunt plures ſpecies diſtinctionum concurrere,quæ ab eodē ſub diſtinctis rōnibus ſumuntur. Exēpli gratia.ſi.a.&.b. diſtinguuntur pōt eſſe qđ.a.&.b. poſſint eſſe fundamēta cōtradictionis.

Pōt ēt eſſe, quod.a.& b. ſint plures quidditates ſeu formalitates. Similiter poteſt eſſe quod.a.& b.ſint diſtinctæ res exiſtentiæ vel ſubſiſtentiæ,& quòd habeant diſtinctas naturas & eſſentias. Pœnes,hoc quod a. & b. ſuntq́ fundamenta contradictionis ſecluſo opere intellectus, inter iſta fundatur diſtinctio ex natura rei.Pęnes hoc,quod.a.&.b.ſunt duę formalitates, fundatur diſtinctio formalis. Pœnes hoc, quòd ſunt res & res fundatur diſtinctio realis. Pœnes hoc, quod ſunt plures naturæ & eſſentiæ, fundatur diſtinctio eſſentialis. Illud ergo quod eſt ratio & cauſa vnius diſtinctionis, non eſt ratio alterius.

Notandum etiam quod diſtinctio ex natura rei poteſt accipi vt quoddam genus ad omnes ſpecies diſtinctionū quæ ſunt præter opus intellectus, & ſic accipiendo, vnaquęque diſtinctio ſiue ſit formalis, ſiue realis ſiue eſſentialis, eſt diſtinctio ex natura rei, quia genus conuenit ſuis ſpeciebus,& prædicatur de illis. Alio modo capitur diſtinctio ex natura rei,vt eſt ſpecies diſtinctionis in communi,quæ eſt prętér opus intellectus,& iſto modo eſt ſpecies condiſtincta & diſparata contra omnes alias ſpecies, ſic quòd diſtinctio formalis vt formalis eſt,non eſt diſtinctio ex natura rei inquantum talis,quia vt dictum eſt,ab alia ratione accipitur vna diſtinctio,& ab alia alia. Et ita diſtinctio quæ eſt penes hoc quòd a.& b. poſſunt eſſe fundamenta contradictionis, non eſt diſtinctio accepta pœnes hoc, quod.a. & b.ſunt plures quidditates & formalitates, quoniā eſt ratio vuius, videlicet eſſe fundamētum contradictionis,& alia eſt rō,qđ aliquid ſit in ſe formale, ſeu formalitas in ſe.Et ꝑ hoc ſoluunt multę difficultates.

Inſurgunt,enim tres paruę difficultates. Prima eſt vtrum diſtinctio ex natura rei poſita ſit ab Ariſt.

Ad

Ad quam difficultatē breuiter rndeo ꝙ ſic,& hoc appa ret ex ſentētia eius in tertio de aīa tex.cō 9. vbi habet ꝙ aliud eſt magnitudo & magnitudinis eſſe,caro, & carnis eſſe,& vult, ꝙ magnitudinis eſſe alia virtute apphēdatur & cognoſcat & alia virtute magnitudo. Eſſe enim magnitudinis apphēdit ꝑ intellectū,& magnitudo ꝑ ſenſū.Sed certū eſt, ꝙ magnitudinis eſſe nō diſtinguit realiter neq; formaliter à magnitudine,qa qdditas & eſſentia & illud cui⁹ eſt quidditas ſunt idē realiter & formaliter, vt patet de ſe,& eſt de mēte ipſius.in 7.met.t.cō.20.vbi hēt ꝙ ſingulum quod quid eſt, non eſt aliud à ſuimet ſubſtātia igitur nulla eſt diſtinctio realis & formalis inter magnitudinis eſſe,& magnitudinem.Et tamen cōcedit ipſe,quod inter ipſa eſt aliqua alietas & diſtinctio & iſta diſtinctio non poteſt eſſe præciſe rationis.Tū quia extrema,ſcilicet magnitudinis eſſe , & magnitudo, non ſunt entia rationis quod neceſſario requiritur ad diſtinctionē rationis.Tū ēt quia dicit,ꝙ iſta duo pędicta per aliā & aliam virtutē appræhenduntur,obiecta autē appręhēſa ab vtraq; potētia, ſcilicet ſenſitiua & intellectiua, pręcedunt actum ſentiēdi & intelligendi ſicut cauſa pręcedit effectum, ergo non ſunt aliqua conſtituta in eſſe per tales actus & ita nō poſſunt eſſe entia rationis.Hoc idem Ariſt. in 7.met. 1.com. 41. vbi,hēt ꝙ in conceptis cum materia non eſt idē quod quid eſt cum eo cuius eſt . Non diſputando de qua materia intelligat Ariſt.certum eſt quòd quod quid eſt ſor. nō eſt idē ſor.omnino ſecundum omnes.Sed iſta non identitas ſeu diſtinctio nō poteſt eſſe,niſi ex natura rei, quia nō realis neq; formalis. Nō etiam rationis,quod probatur, qa poſito ſor. & quidditate ſor. in eſſe neceſſario inſurgit habitudo diuerſitatis unius ad alterū ante omnē actū intelligendi, quæ habitudo inſurgit ex natura ipſorum extremorū nullo intellectu conſiderante, ergo iſta habitudo diuerſitatis erit relatio ex natura rei. Inſurgit alia & ſecunda difficultas. Vtrum Ariſtot. fecerit mentionem de modis intrinſecis quos tu ponis eſſe diſtinctos ex natura rei à quidditate.Ad quod reſpondetur quod Ariſto. de iſtis prædicatis modalibus non fecit mentionem, propterea,quia iſta prædicata non ſunt neceſſaria ad demō-

ſtrationem,tantummodo, enim curauit de illis quæ formaliter ingrediuntur demonſtrationem, ſicut ſunt prædicata primi & ſecundi modi, quũ igitur modi intrinſeci non prædicentur per ſe in primo modo de quidditate, quũ non ſint de eſſe ipſius,vt dictum eſt ſupra,neq; etiam in ſecundo modo, quum non habeant diſtinctam formalitatem ab ea,propterea iſtos modos Ariſto. prætermiſit. Sed non poſuit iſtos modos, ergo negauit ipſos. Negatur conſequentia, quia locus ab auctoritate negatiue non tenet. De iſtis tamen fecit mentionem Boetius in li.de tri.cum dixit aliqua prædicata rem monſtrant, aliqua non,ſed extrinſecus aliquid apponunt.

Inſurgit alia difficultas, & vltimo. Vtrum diſtinctio quæ eſt inter quidditatem & modum quæ dicitur eſſe ex natura rei ſit modalis,vel quidditatiua. Ad quod reſpondetur,quòd diſtinctio quæ fundatur in quidditate & terminatur ad modum, poteſt dici quidditatiue ex parte fundamẽti, & modalis & ex parte termini,& illa quę fundatur in mõ, & terminat ad quidditatẽ pt dici ecõuerſo.

Aduertẽdum tamen,quod videtur talis diſtinctio magis denominanda eſſe à termino,quã à fundamento,quia reſpectus videtur magis eſſe talis per illud quod eſt de eſſentia ſui,quam per illud quod eſt extrinſecum & accidẽtale:habitudo ad terminum eſt de eſſentia reſpectus,quũ diffiniatur per ipſam,vt patet in prædicamento de ad aliquid,& habitudo ad fundamentum eſt ei extrinſeca & accidentalis,quia non eſt de eſſẽntia ipſius quamuis ſit eius paſſio: Igitur magis denominatur ab habitudine ad terminum, quam ab habitudine ad fundamentum. Si tamen teneretur via aliquorum, quod reſpectus diſtinguitur pœnes fundamenta,vt uidetur ponere Ariſt.in ca.de ad aliquid. 5. met. tunc dicatur conſequenter, quod diſtinctio quę fundatur in quidditate,eſt quidditatiua,non obſtante quod terminatur ad modum. Vel poteſt dari tertia reſponſio,quod denominatio reſpectus habet fieri ab ignobiliori, ignobilior autem eſt modus quidditate. Igitur quęcunq; diſtinctio quæ eſt inter modum & quidditatem,erit modalis.

Articulus tertius.

QVantum ad tertium articulum in quo videndum eſt de identitate & diſtinctione formali &c.

Pro intelligentia quomodo quidditas ſit forma. Notandum eſt quod quicquid eſt ratio agendi uel actione reali in materiam, vel intentiònali in ſenſum aut intellectum, de neceſſitate eſt actus & forma Quod declaratur de actione reali per Ariſt.3.phy.tex.comm.17.Sẽper inquit ipſe exiſtimabitur aliqua ſpecies mouens. De actione intentionali probatur illud per 9. metaph. & eſt tex. comm. 20. Omne ſcitum & cognitum cognoſcimus ſecundum quod eſt in actu incipit hic tex. inueniun tur diagrammata actu &c. Quum igitur quidditas & na tura ſit ratio agendi & principium formale totale quo agens agit, ſequitur, quod vt ſic habeat rationem formæ ? Quod autem ſit principium formale agendi apparet, quia ſecundum omnes illud eſt principium ſic formale, in quo agens aſſimilat ſibi paſſum, ſed tale in quo aſſimilat eſt ipſa natura, quia ignis generans aſſimilat ſibi ignem genitum in natura qua agit, ita quod licet aſſimilet in forma partiali tanquam in principio partiali quo, aſſimilat tamen in ſua natura tanquam in principio totali quo, & ita ſequitur quod recte appellabitur forma tale principium.

Per idem poteſt probari hoc ex parte termini generationis, quia terminus formalis quo, eſt natura totius compoſiti, quæ natura eſt ratio terminandi ipſam generationem. Sed quicquid eſt terminus formalis generationis, habet rationem formæ igitur &c.

Ad hoc facit quod Ariſt. vbicunque loquitur de forma appellat ipſam quod quid erat eſſe, ut in 5. metaph. capitulo de cauſa, & in 7. capitulo de partibus diffinitionis, quare &c.

Pro declaratione eorum quæ prædicantur per ſe perſeitate primi modi, aut ſecundi modi, & etiã quantũ ad alios modos de quibus loquitur Ariſtot. primo poſter.

Notandum eſt quòd omne prædicatum pro tanto per ſe competit ſubiecto, pro quãto in ipſo habet cauſam ſeu rationem formalẽ inhęrentiæ pręđicati ad ipſum ſubiectũ.

Pro quo eſt notandum quod pręđicatũ aut eſt intra cõceptum formalem ſubiecti, aut extra, ſi primo modo ſic eſt prædicatum pertinens ad primum modũ dicendi per ſe, quia in tali modo prædicatũ eſt de intellectu ſubiecti. Si vero prædicatũ eſt extra ſubiectum, aut habet cauſam intrinſecã in ſubiecto aut nõ. Si primo modo. Aut illa cauſa enunciatur expreſſe & diſtincte, ſeu explicite, aut non. Si primo modo, ſic habetur quartus modus dicẽdi per ſe, quia in iſto exprimitur cauſa prædicati, vt dicẽdo interẽptus interijt per interemptionẽ. Si vero cauſa nõ enũciatur expreſſe ſic habetur ſecũdus modus, vt dicẽdo. Homo eſt riſibilis, vbi reſpectu riſibilitatis non exprimitur cauſa, quæ eſt animal rationale. Si vero prædicatum non habet cauſam in ſubiecto intrinſece, dũmodo ſubijciatur illud ꝙ ſecundũ ſui naturã natũ eſt ſubijci, & eſt vltimatũ ſubiectũ, ſic habetur tertius modus, qui proprie pertinet ad ſubſiſtentiã primam & ſingularem, quamuis iſte modus magis dicatur modus eſſendi per ſe, quam modus dicendi & pręđicandi. Aliter poteſt declarari differẽtia inter ſecundũ modum dicendi per ſe, & quartum modum. In ſecũdo enim modo, in ſubiecto, non tantum includitur proxima ratio inhęrẽtię formalis pręđicati ad ſubiectum verũ etiã illa rõ inhęrẽtię eſt ſimpliciter neceſſaria reſpectu prædicati. Sed in quarto mõ licet includatur in ſubiecto proxima rõ inhærentię, illa tamẽ propoſitio nõ eſt neceſſaria ſed cõtingens, & iſto mõ dicimus ꝙ iſtæ propoſines. Calidũ calefacit, voluntas vult, ſunt per ſe in quarto mõ, vbi prædicatũ nõ neceſſario cõpetit ſubiecto ſed cõtingẽter. Vnde licet calidũ neceſſario caleat, quod calere eſt operatio eius immanẽs & intrinſeca, nõ tamẽ calefacit neceſſario, q̃a calefactio eſt operatio trãſiens in materiã exteriorẽ, quę eſt ipſum paſſum, quod põt nõ calefieri ab ipſo calido, vel ex immoderata diſtãtia vel ex indiſpoſitione paſſi. Sed dato ꝙ calidũ, ſcilicet ignis nullum haberet paſſum ſibi approximatũ, adhuc verũ eſt dicere, quod ignis calet. Aduertendũ vlterius ꝙ perſeitas propo

ſitionis

ſitionis eſt ex hoc quod prędicatum habet cauſam intrinſecã in ſubiecto,vel quantũ ad eſſe ꝑdicati,vel quantũ ad inhærẽtiã eius formalẽ. Perſeitas primi modi eſt ex hoc ſolũ ꝙ in ſubiecto eſt cauſa inhærẽtię formalis prędicati, qa ſi animal cõpetit homini,cõpetit ei ꝑ humanitatẽ, qa iſta eſt vera. Homo inquantũ hõ eſt aĩal.Sed ſubiectũ nõ eſt cã ꝑdicati quãtũ ad eſſe, in tali propoſitione ꝑ ſe primi modi,ſed magis ecõtra,& hoc eſt ꝙ dicit Cõ.2.de aĩa cõ.67. Sed in ſecũdo mõ aut quarto in ſubiecto nõ tantũ eſt cauſa inhærẽtiæ formalis,verũ etiam cauſa prędicati quantũ ad eſſe,vt habet etiam ibidẽ Cõ. Vlterius eſt notãdũ quod ꝑſeitas propoſitionis eſt ex hoc,quod prędicatũ ineſt ſubiecto nõ per aliud ita ꝙ quãto ſubiectũ eſt minus aliud à prędicato,tãto propoſitio eſt magis per ſe.Et ſecundũ hoc poteſt dari latitudo & gradus in propoſitionibus ꝑ ſe primi modi.Nã propoſitio in qua prædicatur pars diffinitionis de diffinito eſt minus per ſe,quã propoſitio in qua prædicatur tota diffinitio de diffinito.Nã certũ eſt,quod ſi dico.Hõ eſt animal, ly animal eſt prædicatũ magis diſtinctũ ab homine,quam hoc prædicatum animal rationale,quoniam in prima propoſitione ſi prædicatum eſt idem formaliter ſubiecto,non eſt idem identitate adæquata & mutua,ſicut eſt in iſta, homo eſt animal rationale, vbi eſt omnimoda identitas formalis, licet non ſit identitas ex natura rei,vt ſupra diximus,& vlterius propoſitio in qua idem prædicatur de ſeipſo,ut dicendo.Homo eſt homo (quum prędicatum ſit idem formaliter ſubiecto identitate mutua & adæquata, & vlterius ſit idem identitate ex natura rei, diſtinctum tantum diſtinctione rationis.) talis propoſitio maxime dicetur eſſe in primo modo. Notãdum tamen quod ſi loquamur de propoſitionibus realibus quæ habent complexionem realẽ,& ex natura rei inter extrema,ſcilicet inter ſubiectum & prædicatũ,propoſitio in qua idem prædicatur de ſeipſo nõ eſt propoſitio realis,quia nulla cõplexio ſeu cõpoſitio realis põt eſſe inter iſta extrema quę nullã diſtinctionem habẽt realẽ, & ex natura rei,ſed ſi diſtinguũtur, tantũ diſtinguũtur diſtinctione rõnis.Sed extrema propoſitionis in qua idẽ prędicaẽ de ſeipſo, ſunt hmõi, vt patet

de ſe, quia idem non diſtinguitur à ſeipſo niſi diſtinctione rationis, quæ eſt per actum collatiuum intellectus, ergo &c.

Ex quo ſequitur, quòd Ariſto. faciens mentionem de propoſitionibus, & complexionibus realibus, quæ ſunt per ſe non facit mentionem de propoſitione per ſe in qua idem prædicatur de ſeipſo. Vel dicendum, quòd ordinat propoſitiones per ſe ad demonſtrationem, & de iſtis facit mentionem quæ ad ipſam neceſſario requiruntur. Propoſitio autem prædicta non eſt neceſſaria ad demonſtrationem, igitur &c.

Pro declaratione quomodo in propoſitionibus per ſe detur ſtatus, declaratur (præter ea, quæ ponit Sco. 3. diſt. primi, quæ recitat iſte auctor formalitatum.) Præſupponendo, quòd ſicut non datur circulus in dependentia eſſentiali quantum ad eſſe rei, ita non datur circulus in dependentiæ prædicatorum à ſubiecto quantum ad inhærentiam formalem prædicati ad ſubiectum. Nam quum perſeitas propoſitionis ſit ex hoc, quòd ſubiectum eſt cauſa prædicati, vel includit cauſam ipſius, vel quantum ad eſſe, vt in propoſitionibus per ſe ſecundi modi, vel quantum ad inhærentiam formalem, & non quantum ad eſſe, vt in propoſitionibus per ſe primi modi, ſequitur, quod (quum in omnibus iſtis in ſubiecto ſit ratio formalis inhærentiæ prædicati ad ipſum ſubiectum) non poterit ipſum ſubiectum dependere à prædicato quantum ad talem inhærentiam formalem. Quia ſi. a. eſt ratio propter quam. b. ſibi ineſt formaliter, & ſecundum ſe, non poterit b. econtra habere rationem in ſe propter quam. a. ſibi inſit. Alioquin daretur circulus in iſtis dependentijs formalibus, ſeu quantum ad inhærentiam formalem eorum quæ prædicantur. Nec valet dicere, quòd propoſitio per ſe ſecundi modi conuertitur in per ſe primi modi, ſicut iſta. Homo eſt riſibilis, conuertitur in iſtam. riſibile eſt homo, vbi conuerſa eſt per ſe ſecundi modi, & conuertens eſt primi modi, quia ſubiectum accidentis proprij, vel communis non cadit in diffinitione accidentis niſi ex additione, vt habet Ariſt. 7. meta. diffuſe. Ergo non poterit ſubiectum, quod eſt homo diffinire per ſe, ipſum accidens

cidens

cidens quodcunque ſit, & per conſequens iſta nullo modo erit per ſe, riſibile eſt homo.

Et confirmatur ſicut datur ſtatus in cauſis materialibus, & efficientibus realibus, ita datur ſtatus in principijs formalibus per quæ vnum alteri formaliter ineſt. Sed ita eſt, quòd ſubiectum, quod eſt homo, eſt ratio formalis, per quam riſibilitas ſibi ineſt. ergo non poterit ipſa riſibilitas eſſe ratio formalis per quam homo ſibi inſit. Et per hoc vult habere Ariſto. quòd datur ſtatus in principijs cõcurrentibus ad ipſam demoſtrationem. Ita quòd in iſtis deueniendum eſt ad aliquod vnum primum immediatum, quo non eſt alterum prius, & immediatius, quum in iſtis ſit ordo eſſentialis, qui de neceſſitate præſupponit aliquod vnum primum &c.

Pro intelligentia quomodo ratio in ſe falſa ſit de omni falſa, & de quocunque falſa, eſt notandum, quòd ratiò in ſe falſa eſt illa cuius partes ad ſeinuicem formaliter repugnant, vt vult Ariſt. in 5. meta. c. de falſo. Vnde nihil aliud eſt talis ratio niſi conceptus habens in ſe formalem repugnantiam partium in ſe. Ex hoc arguitur, quòd (quum illud, quod eſt ex ſe, & intrinſece formaliter repugnans, cuicunque alteri eſt repugnans, & incompoſſibile, quia quod eſt tale in ſe reſpectu cuiuſcunque ſemper eſt tale, quia habitudo, & comparatio rei ad aliquid extrinſecum, non tollit illud, quod competit rei ex ſe, & intrinſece, quia quicunque reſpectus ſiue rei, ſiue rationis adueniens alicui fundamento non tollit rationem, & naturam fundamenti, ergo ratio in ſe falſa (ſi habet in ſe formalem repugnantiam, & incompoſſibilitatem) reſpectu cuiuſcunque ſic erit incompoſſibilis.

Et confirmantur, quia formaliter repugnantia ſunt illa, quæ ſuis rationibus formalibus repugnant, ergo manentibus iſtis ſemper erit repugnantia formaliter, non ſolum eorum in ſe, verum etiam in reſpectu ad quodcunque aliud.

Pro declaratione quómodo valeat argumẽtum à parte in modo ad totum in modo conſtructiue. Eſt notandum, quòd totum in modo eſt terminus per ſe ſumptus ſine determinatione diminuente, vel diſtrahente, ſed cũ

determinatione dimiſſiua , ſicut dicimus, ꝙ ſi homo determinatur per ly mortuus determinatur per dictionem diſtrahentem. Et iſto modo non valet argumentum a parte ad totum, ſed ſi determinatur ly homo per hoc,qđ eſt albũ aut nigrũ(quum tales determinationes ſint dimiſſiuę,& non diſtractiuę de rõne hominis) valet à parte in modo ad ipſum totum. Vnde pro tanto terminus ſumptus abſolute ſine determinatione accipitur, vt totum, quia accipitur, vt vniuerſale cõe ad omnia ſua ſuppoſita, & propter hoc appellatur totum. Sed qñ accipitur cũ determinatione cum reſtringatur ſolũmodo ad aliqua ſuppoſita,dicetur eſſe pars reſpectu ſuipſius ſine determinatione,& à parte ad totum in modo, valet argumẽtum affirmatiue,ſed à toto ad partem,deſtructiue, & negatiue.

Pro declaratione prædicationis denominatiuę eſt notandum, ꝙ prædicatio denominatiua extendendo nomen prędicationis denominatiuę eſt duplex. Quædam eſt per ſe , quædam eſt per accidens. Per ſe, quædam à priori,quædam à poſteriori, prædicatio per ſe à poſteriori eſt per ſe in ſecundo modo, quãdo videlicet paſſio prædicatur de ſubiecto , & iſta appellatur a poſteriori, quia ſumitur ab aliquo,qđ eſt poſterius,& extrinſecum formaliter à ſubiecto. Prædicatio per ſe à priori quædã eſt per ſe,& directe in primo modo, & quędam indirecte,directe eſt quando prędicatum eſt pars eſſentialis, & intrinſeca ſubiecti , vel diffinitio ipſius,ſicut dicendo .Homo eſt animal,vel homo eſt animatus. Vnde quodlibet prędicatum iſtorum eſt concretum denominatiuũ denominans ipſum ſubiectum,vel ſi nõ vis accipere iſtã, homo eſt animal.ꝙ ipſa ſit denominatiua, ſaltem iſta erit denominatiua,homo eſt rationalis. Propoſitio per ſe denominatiua à priori indirecte, & reductiue per ſe in primo modo eſt quando forma in concreto prędicatur de ſuſceptiuo formę , & non de compoſito ex ſuſceptiuo, & forma, vt eſt iſta. Corpus eſt animatum, vel animal eſt rationale,quæ propoſitiones reducuntur ad alias propoſitiones directe in primo modo. Propoſitio denominatiua per accidens eſt ſicut iſta . Homo eſt albus , cuius prędicatum nullam habet reductionem neque ad ſubiectum neque

ad

ad aliquid quod ſubiectum includat cum quo poſſit face re vnum per ſe, quemadmodum eſt in alijs prædictis.

Poteſt aliter declarari ſufficientia prædicationis denominatiuę ſic. Omnis prædicatio denominatiua, aut eſt à priori, aut eſt à poſteriori. Si à priori, ſic eſt in primo modo directe vel indirecte. Directe, vt iſta, homo eſt rationalis. Indirecte, vt iſta, animal eſt rationale. Si vero ſumatur prædicatio denominata à poſteriori, quædam eſt per ſe, quędam per accidens. Si per ſe aut ſubiectum denominatum includit rationem formalem inhærentiæ prædicati ad ipſum ſubiectum neceſſariam, aut non Si primo modo, ſic eſt propoſitio per ſe ſecundi modi, in cuius ſubiecto non tantum includitur ratio inhęrentiæ prædicati ad ſubiectum, verum etiam ratio ſimpliciter neceſſaria, quia in ſubiecto eſt cauſa neceſſaria prędicati, & quantũ ad eſſe, & quantũ ad inhęrentiam formalem, quod ſi ratio talis inhærentię nõ ſit neceſſaria ſic habetur quartus modus, vt dicendo. Voluntas vult. Calidum calefacit, in quarum ſubiectis non includitur rõ neceſſaria talis inhærentię. Si vero ſumatur prædicatio denominatiua à poſteriori, & per accidens, iſta eſt duplex. Quædã eſt intrinſeca, quædã extrinſeca. Intrinſeca, quãdo prædicatum denominatiuum vel illud quod importatur per ipſum, inhæret ſubiecto ſicut dicendo. Homo eſt albus. Extrinſeca vero & denominatiua eſt, quãdo illud quod importatur per prędicatũ non inhæret ſubiecto formaliter, ſed alicui extra ſubiectũ, vt dicendo. Lapis eſt uiſus. Et eſt notãdum quod hic extenſiue loquimur de prędicatione denominatiua, vt videlicet ipſa non diſtinguitur cõtra prædicationẽ denominatiuam eſſentialẽ quam ſententiã habet Sco. in quol. q. 3. vnde illa eſt proprie denominatiua, qñ prędicatũ nõ includitur in cõceptu formali ſubiecti, vt exẽplificat ipſe dicẽdo. Corpus eſt aiatum. Aĩa enim importata per pdicatũ nõ eſt de intellectu ſubiecti, & ideo notat ipſe aliqua quæ ibi ſunt videnda &c.

Pro declaratione pdicationis identicę, eſt aduertendũ ꝙ prædicatio idẽtica propria habet duas cõditiones, quarũ vna eſt quod cõiter fit in abſtracto, ſic quod abſtractũ prędicatur de abſtracto, & hoc loquẽdo de prædicatione

identica

identica, vt diſtinguitur contra formalem prædicationē ſiue ſit formalis, quidditatiua, ſiue denominatiua, vt dictum eſt Alia conditio identicę prædicationis eſt, quòd quodlibet extremum ipſius, vel alterum tantum eſt infinitum permiſſiue, vel actualiter, & poſitiue, & ita iſta prędicatio identica non fit niſi in tranſcendentibus quibus poteſt competere infinitas intenſiua, vel in diuinis vbi ſunt prædicata actualiter infinita. Exemplum primi. vt dicendo, entitas eſt veritas, vel humanitas eſt entitas. In prima vtrunque extremum eſt tranſcendens, & infinitum permiſſiue. In ſecunda alterum tantum, & quælibet iſtarum verificatur per identitatem realem extremorum præciſe, ſic quod prædicatum eſt idem realiter ſubiecto. Et (quum omnis propoſitio affirmatiua ſit vera propter identitatem prædicati ad ſubiectum) pro tanto illæ dictæ propoſitiones erunt veræ. Exemplum ſecūdi de prædicationibus diuinis. Eſſentia diuina eſt bonitas, vel eſſentia diuina eſt paternitas. In prima vtrunque extremum eſt infinitum actu. In ſecunda alterum tantum, quia nulla relatio in diuinis eſt formaliter infinita, ſed ſolum identice, id eſt propter identitatem relationis realem ad eſſentiam diuinam, tanquàm ad fundamentum.

Vnde eſt aduertendum, quòd in his, quæ ſunt infinita ſic, ſit prædicatio identica, quia ratio identificationis realis eſt. Vel tertium aliquod in quo illa, quæ ſunt idem realiter conueniunt, (quemadmodum animal, & rationale dicuntur eſſe idem realiter, quia conueniunt in homine in quo ambo ſunt inſeparabilia, quę ſi abſtrahantur ab iſto tertio, non remanent eadem, quia ab eis tollitur ratio identificationis realis, ſcilicet ipſum tertium. Et propter hoc negatur iſta, animalitas eſt rationalitas, quia iſta duo in abſtracto non amplius concernunt aut connotant ipſum tertium, in quo conuenit, ſed abſtrahuntur ab omni connotatione ipſius, & propter hoc remanēt diſtincta, & propoſitio conſtituta ex iſtis eſt falſa.) Alia ratio idētificationis realis eſt infinitas, utriuſque extremi propoſitionis, vel alterius tantum, & hoc vel permiſſiua, vel actualis, quia infinitas intenſiua ex ſe, & ex natura ſui habet quod identificet ſibi, vel extremo cuius eſt infinitas,

id

id cui ſit compoſſibile, vel poteſt ſibi ineſſe formaliter, ideſt actualiter. Et ratio eſt, quia non poſſunt eſſe duo in finita realiter diuerſa, vt declaratur à Doct. ſubti. primo ſententiarum. di. 2. q. 3 Et in quolib. q. 5. Vnde (quum infinitum dicatur eſſe ens ſimpliciſſimum) quicquid competit ſibi tranſit in eius perfectam identitatem, quæ eſt realis identitas. Ex quo ſequitur, ꝙ quantuncunque duo extrema infinita, vel actu, vel permiſſiue abſtrahantur à tertio, (dummodo abſtractio fiat in intentionibus primis & non ſecundis) ſemper extrema abſtracta includũt ſeu concernunt ipſam infinitatem ex qua infinitate remanet ratio identificationis realis alterius extremi ad ipſum.

Et hic declaratur per hoc quoniam licet ens, & bonũ ſint idem realiter in homine, ſi tamen abſtrahantur ab ipſo per nomina primarum intentionum, quæ ſunt entitas, & bonitas, & formetur iſta propoſitio, entitas eſt bonitas iſta adhuc eſt vera per identitatem, quia adhuc extrema ſunt infinita. Licet ſi abſtraherentur per nomina ſecundarum intentionum in qua abſtractione ſignificatur rationem, & quidditatem eſſe abſtractam ab omnibus ſuis poſterioribus, & ex conſequenti à modis intrinſecis, qui ſunt finitas, & infinitas, in iſta abſtractione propoſitio affirmatiua non eſt vera. Vt dicendo ratio formalis entis eſt ratio bonitatis. Nam ly ratio formalis eſt nomen ſecũdæ intentionis quemadmodum eſt diffinitio Et propter hoc iſta eſt falſa, quia non remanet in extremis ratio idẽtificationis vnius ad alterum, ſed præſcinduntur extrema ab ipſa. Et iſta abſtractio, quæ fit per nomina ſecundarũ intentionum eſt vltima quæ fieri poſſit.

Circa hoc, quod dicitur, quòd de ſubiecto vltimate abſtracto non poteſt prædicari aliquod prædicatum niſi includatur per ſe primo modo in ſubiecto. Eſt aduertendũ, quòd ſubiectum vltimate abſtractum abſtrahitur ab omnibus ſuis inferioribus, & ab omni habitudine ad ipſa inferiora. Ita, quòd ſicut in concreto concernebat ipſa, & connotabat, in abſtracto abſtrahitur ab omni tali concernentia, & connotatione, & vt ſic non poteſt verificari pro ipſis, neque ſupponere, ſed tantum pro his, quæ includuntur in ipſo ſubiecto in primo modo dicendi per

ſe, quod tam en eſt intelligendum de mente Docto. ſub. quòd ſubiectum reſpectu illius prædicati primi modi nõ ſe habeat, vt totum reſpectu ipſius, vel per additionem ad ipſum prædicatum propter primum negatur iſta à Docto. ſubti. in 3. metaphy. & in alijs locis, quàm pluribus, humanitas eſt animalitas, quia ſubiectum ſe habet vt totum, & prædicatum, vt pars. Similiter negatur iſta, humanitas eſt animalitas, & rationalitas, quia ſubiectum ſe habet per additionem ad prædicatum, quia vltra animalitatem, & rationalitatem, humanitas addit quoddam tertium conſtitutum ex vtroque, quia humanitas eſt tertia entitas totius diſtincta à partibus conſtituentibus. Et propter hoc quia prędicatum, & ſubiectum in his abſtractis non ſunt omnino idem, ideo remanet propoſitio falſa. Et ita ſequitur, quòd humanitas vltimate abſtracta eſt tantum ipſa, & tantum verificatur de ſeipſa eo modo quo loquitur Auicen. 5. Meta. Equinitas eſt tantum equinitas.

Quod ſi dicatur Com. 7. metaph. concedit iſtam (vt aliàs dictum eſt) ſor. eſt animalitas, & rationalitas.

Reſponſum eſt ſuperius in 2. arti. partiali, ſcilicet præcedenti, tractando quomodo totum compoſitum diſtinguatur à partibus ſuis ex natura rei.

Pro declaratione quomodo adiectiuum, & verbũ prædicantur formaliter, eſt aduertendum, quòd prædicari formaliter eſt prędicari per modum formę informantis, & inhærentis in quadam adiacentia, & inhærentia formali, & per modum qualificantis, vel quaſi qualificantis, & ita (quum actus, & qualitas ſint idem, vt eſt de mente Ariſt. 5. met. c. de quali. vbi vult, quòd differentia in ſubſtãtia vno modo eſt qualitas, quæ eſt actus eſſentialis cõſtituti per ipſam.) Secundum hoc poteſt poni duplex prædicatio formalis, vna eſt formalis denominatiua, quæ eſt reſpectu prædicati, quod prædicatur per modum actus accidentalis ſeu accidentaliter qualificantis. Alia eſt formalis quidditatiua, quæ eſt reſpectu eius, quod prædicatur per modum actus eſſentialis eſſentialiter qualificantis. Exemplum primi, vt homo eſt albus, vel homo eſt riſibilis, vel homo generat. Exemplũ ſecundi

di homo eſt rationalis. Ex hoc concluditur, quòd quando terminus prædicati ex modo prædicandi non põt prædicari niſi formaliter, ſi prædicatur de ſubiecto vltimate abſtracto (quum tale ſubiectum tantum accipiatur in eſſe quidditatiuo, & quoad illa tantum quæ in ſei pſo includuntur quidditatiue, quia in iſta abſtractione circunſcribitur ab oĩbus poſterioribus, & ab oĩbus his, quæ ſibi inſunt per accidens) propoſitio talis formalis non erit vera niſi ſit per ſe primi modi. Aduertendum tñ, ꝙ iſta regula Doc. ſubti. quæ habetur in 1. ſen. diſt. 5. q. 1. hẽt multas inſtantias, quas oẽs excludit, & ſoluit Franc. de Mayronis in 1. ſent. diſt. prædicta, & ideo ibi videas. Aduertendum, ꝙ per ſyllogiſmum expoſitorium vr̃ poſſe concludi oppoſitum huius regulæ de ſubiecto vltimate abſtracto ſic arguendo. Hic pater generat. hæc eſſentia diuina eſt hic pater, ergo hæc eſſentia generat: concluſio vr̃ ſequi ex præmiſſis. Ad hoc rñdendum eſt, quod ſicut ex duabus præmiſſis, quarum vna eſt de neceſſario, & altera de contingenti non ſequitur niſi concluſio de contingenti, vel quæ habeat exponi per cõtingens, ita ex vna præmiſſa formali, & ex altera identica non ſequitur niſi concluſio identica, vel quæ habeat exponi per identicam, ita hęc concluſio non habet cõcedi, quę infertur niſi ſecundũ hunc ſenſum, ꝙ hæc eſſentia eſt id, qđ generat, quæ propoſitio eſt tm̃ identica. Vel dicendum eſt, ꝙ ſyllogiſmus expoſitorius habet reduci ad ſyllogiſmũ qui regulatur ꝑ dici de omni. Aut dici de nullo. Sic, ꝙ præmiſſe in ſyllogiſmo expoſitorio habent reduci ad vniuerſalem affirmatiuam, vel negatiuam, & ſic reducendo, altera præmiſſarũ erit falſa, ſic arguendo, quicquid eſt hic pater generat, eſſentia eſt hic pater, igitur eſſentia generat, maior eſt falſa, quia quamuis concedatur, ꝙ eſſentia ſit hic pater identice, non tñ conceditur, ꝙ eſſentia generat, quia iſta eſt tm̃ formalis. Quid ſit aũt ſyllogiſmum regulari per dici de omni, vel dici de nullo videndum eſt in primo priorum.

Pro declaratione ꝓdicationis eſſentialis eſt aduertẽdũ ꝙ prędicatio eſſentialis eſt illa in qua denotatur conſubſtãtialitas, & origo extremorũ ipſius, q̃ cõſubſtãtialitas nõ eſt niſi idẽtitas numeralis naturę, & eſſẽtię, & cũ ĩ duobus ſuppo-

ſuppoſitis non poſſit eſſe aliqua vna ſubſtantia numero ſiue eſſentia niſi in diuinis ſupppoſitis,quorum vnum ori ginatur ab alio,ideo iſta prædicatio eſſentialis reperitur tantummodo in diuinis, & ita iſta prædicatio eſt eſſentia lis,dicendo filius eſt de eſſentia patris. Cuius ſenſus eſt fi lius originatur a patre,vt conſubſtantialis.

Et quia ly de,non tantum importat habitudinem prin cipij originantis,verum etiam conſubſtantialitatem prin cipij ad principiatum, aduertendum quod ly, de diſtin-guitur ab iſta propoſitione,ex ſecundum Aug. vt recitat magiſter in 1.ſenten. diſt. 36. Vnde ly ex importat tan-tum habitudinem cauſę efficientis,& non importat con-ſubſtantialitatem cauſæ ad cauſatū ſeu principij ad prin-cipiatum,ly de importat vtrunque vt dictum eſt. Et pro-pterea conceditur quòd creatura eſt ex deo,& non con-ceditur quod ſit de deo ſecundum eundem Aug. ibidem. Vnde ſecundum ipſum omne quod eſt de aliquo eſt ex illo, & non econtra, & hoc capiendo iſtas propoſitiones ſecundum earum propriam ſignificationem, ſed capien do large & extenſiue iſtas,vna quandoque pro alia acci-pitur, quæ duæ propoſitiones extenſiue acceptæ non tantum important habitudinem cauſæ efficientis, ſeu principij originantis, verum etiam habitudinem cauſæ materialis, & quum in diuinis non ponatur materia nec quaſi materia, tantummodo ibi importabunt habitudi-nem principij originantis, ſed vltra hoc ly de important conſubſtantialitatem quam non importat ly ex.

Aduertendum quod conceditur iſta propoſitio, filius eſt filius eſſentiæ in conſtructione intranſitiua,vt ly filius, conſtruitur cum ſuo caſuali intranſitiue, ſic quòd non de notetur aliud per ly filius,& ſuum caſuale cum quo con-ſtruitur,& tunc eſt ſenſus,filius eſt filius eſſentiæ, hoc eſt filius eſt filius qui eſt eſſentia, & non conceditur quod ſit eſſentiæ filius abſolute, quia tunc notaretur quòd eſſen-tia eſſet correlatiuum filij,quod eſt falſum, quia eſſentia ſecundum Auguſt. 7. de trini. ca. 3. ad nihil refertur,quia habet ipſe quod ſi eſſentia diceretur relatiuæ ad aliud, iam non eſſet eſſentia. Probatur etiam ratione quod eſ-ſentia non poſſit referri, quia omne quod refertur ad

aliud

aliud diſtinguitur realiter ab illo (quum ad relationem talẽ tria requirantur, videlicet extrema realia, realis diſtinctio extremorum, & quod poſito vno extremorum, ex natura ipſius inſurgat habitudo ad reliquum neceſſario, vt habet Sco. in 1. ſenten. diſt. 31. q. 1.) Sed eſſentia non diſtinguitur realiter a filio neque ab aliqua diuinarum perſonarum, igitur non poteſt eſſe correlatiuũ filij.

Vlterius cum generare non poſſit competere eſſentię abſtractę à ſuppoſitis ſequitur quod non poterit eſſe correlatiuum filij.

Pro declaratione vnitatis aduertendum quod gradus vnitatis per aggregationem & totius compoſiti per accidens, differunt, quoniam vnum per aggregationem non ponit ordinem eſſentialem inter partes ipſius. Nam ordo inter partes cumuli vel acerui eſt ordo ſitualis, a ut ſecundum ſitum, qui ordo eſt ſimpliciter accidentalis, & non eſt ordo inſurgens de neceſſitate ex natura partium ordinatarum, quia illa pars quæ eſt prior ſecundum ſitum poterit eſſe poſterior. Et vlterius quælibet pars eſt ſimpliciter in actu, & vna non eſt potentia reſpectu alterius, aut etiam actus. Vnum autem per accidens importat duo, videlicet ordinem eſſentialem inter partes, qui ordo eſt ex natura ipſarum partium, quia ſubſtantia ex natura ſui, & neceſſario eſt prior accidente, ex. 7. metaphy. tex. comm. 4. importat etiam informationem vnius partis ad aliam, ſic quod vna eſt actus informans aliam, vt potentiam, ſed tamen (quia talis actus eſt accidentalis reſpectu illius quod eſt potentia, quod non reſpicit talem actum per ſe) ideo actus & potentia in iſtis faciunt vnum per accidens, & hoc eſt quod inquit Ariſto. 7. metephy. tex. commen 42. Vbi habet quod homo albus, ideo eſt vnum, quia homini ineſt albedo

Differentia etiam eſt inter vnum per accidens, & vnũ quod eſt compoſitũ per ſe & eſſentiale. Nam tale vnum, vltra ordinem eſſentialem ipſarum partium, & vltra hoc quod vnum eſt actus & reliquum potentia, addit perſeitatem actus & perſeitatem potentiæ, ſic quod potentia ipſius compoſiti per ſe & eſſentialiter reſpicit ſ um actũ per ſe, qui eſt actus ſubſtantialis. Et vltra hoc tale unum per

per ſe compoſitum addit tertiam entitatem realiter diſtinctam à partibus componentibus ſimul ſumptis, vt eſt de mente Ari.7. meta.tex.com.15.

Eſt etiam differentia inter vnum per ſe,& vnum vnitate identitatis ſeu ſimplicitatis, quoniam tale vnum includit ſecundum perfectam identitatem, & realitatem, quicquid ſibi competit, & in tali vno nihil habet rationem potentię reſpectu alterius, ſed omnia tranſeunt in perfectam identitatem alterius, cum qua tamen vnitate ſimplicitatis ſtat diſtinctio formalis,ſic,quòd licet illa, quæ ſunt vnum vnitate ſimplicitatis ſint vnum realiter, non tamen formaliter. Et ratio eſt, quia identitas realis in tali vno vnitate ſimplicitatis, non concludit repugnantiam ex terminis, & contradictionem, quemadmodum identitas formalis in tali vno, quod declaratur. Nam relatio tranſit in perfectam identitatem fundamenti, & idem poteſt realiter eſſe ad ſe, & ad alterum,& ita ad ſe, & non ad ſe. Ad alterum,& non ad alterum. Neque iſta ſunt formaliter contradictoria, (quia non ſunt ſecundũ idem, & ſecundum eandem formalitatem,ſed quantum ad formalitatem fundamenti,compoſitum ex relatione, & fundamento eſt ad ſe, ſecundum formalitatem relationis eſt ad alterum,quia cum iſta identitate reali ſaluatur ratio formalis vtriuſque, & diſtinctio vnius ab altera, ſic quòd ratio relationis non eſt ratio fundamenti.) Sed ꝙ idem formaliter, & quidditatiue ſit ad ſe, & ad alterum hoc implicat contradictionem, quia ſecundum eandem formalitatem,& rationem formalem idem eſſet ad ſe, & non ad ſe. Et ſecundum hoc dixit Ariſt 4.meta.tex.com. 26 quòd illi qui dicebant omnia apparentia eſſe vera faciebant omnia ad alterum, non ſolum identice,& realiter ſeu denominatiue, verum etiam formaliter,& ſecundum ſuam quidditatem, quia vnumquodque ens ſecundum ſuam quidditatem, & naturam habuiſſet relationem ad ſenſum,& opinionem, quia fuiſſet tale formaliter in ſe quale apparebat ſenſui,& opinioni.

Vlterius eſt differentia inter vnitatem vnionis,& vnitatem identitatis, quoniam vnitas vnionis ſemper præſupponit diſtinctionem actualem extremorum ſiue for-

malem ſiue realem. Nam quum vnio ſit relatio actualis præſupponit extrema in actu, & quum ſit relatio realis, vel ex natura rei, præſupponit extrema ſic eſſe diſtincta, quoniam realitas, & actualitas relationis eſt ex actualitate, & realitate extremorum. Ex quo ſequitur, quòd vbi eſt tantum vnitas vnionis excludens vnitatem identitatis, vnum extremorum non eſt idem alteri, neque realiter, neque formaliter, quæ vnitas vnionis eſt in vno per aggregationem, & in vno compoſito per ſe, aut per accidens.

Vltima vnitas quæ videtur eſſe maxima ſupra omnes vnitates prædictas eſt vnitas ſeu identitas formalis, quæ ſic deſcribitur à Doct. ſubti. in 1. ſenten. diſt. 2. circa finem. Identitas formalis eſt eorum, quorum vnum includit aliud in ſua ratione formali, & in primo modo dicendi per ſe, & iſto modo ſecundum Doct. ſubti. inferius eſt idem formaliter ſuo ſuperiori, & non econtra. Quia ſi bene notetur dictum Doct. diffinientis identitatem formalem apparet hoc eſſe verum, quod dictum eſt, quia dicit, voco autem idẽtitatem formalem vbi illud, quod eſt idem includit illud, cui ſic eſt idem in ratione ſua formali, & per ſe primo modo, & ita (quum inferius includat ſuum ſuperius, & non econtra) ſequitur propoſitum.

Et in rei veritate male ſenſerunt ſic opinantes, & attribuentes hanc dementiam Doct. ſubti.

Quod autem ſit falſum, quòd inferius ſit idem ſuperiori declaratur, quia certum eſt, quòd inferius accidit ſuo ſuperiori ſecundum, quòd communiter dicitur, ſed illud, quod accidit alicui extraneatur à ſua ratione formali, & eſt extra illam. Igitur inferius non eſt idem ſuo ſuperiori.

Et confirmatur hoc, quia illud non eſt idem ſic formaliter alicui, quod non eſt de ratione illius, quia ſecundum Scot. in 4. diſtinct. 12. q. 1. & in 7. metaphy. q. 1. eſſe idem formaliter alicui eſt eſſe de eſſentia eius. Inferius non eſt de eſſentia ſuperioris, ſed econtra igitur &c.

Quod ſi tu dicas, quòd inferius eſt de eſſentia ſuperioris, quia includit ipſum ſuperius.

Contra quia certum eſt, quòd inferius addit ali-

quid ad ſuperius quod extraneatur à ratione formali ipſius. Igitur inferius ſaltem quantum ad illud, nõ eſt de ratione formali. Et confirmatur, quia quando aliquid eſt quoddam conſtitutum ex aliquibus, quorum vnum eſt extra aliud formaliter, illud totum non eſt de eſſentia alterius partis, infertur, eſt huiuſmodi reſpectu ſuperioris, igitur &c. Propterea dicendum eſt quod identitas formalis eſt duplex, quædam eſt mutua, quædam non mutua. Primo modo eſt inter illa, quorum vnum identificatur alteri formaliter & econtra. Sicut eſt inter hominem & animal rationale, quia ſicut animal rationale eſt idem formaliter homini, ſic econtra, & quodlibet iſtorum identificatur alteri per propriam idẽtitatem formalem ſibi formaliter inexiſtentem. Alio modo capitur identitas formalis non mutua, & eſt inter illa, quorum vnum eſt idem formaliter alteri, quia alterum eſt idem ſibi tali identitate, eo modo quo loquitur Ariſto. 5. metaph. cap. de ad aliquid, quod ſcibile refertur ad ſcientiam, quia ſcientia refertur ad ſcibile. Vnde habet Ariſt. hæc verba. Secundum numerum quidem igitur & potentiã dicta ad aliquid, omnia ſunt ad aliquid, eo quod ipſũ quod eſt alterius, dicitur ipſum quidem, ſed non eo quod aliud ad id: menſurabile vero & ſcibile & intellectuale, eo quod aliud ad ipſum dicitur, ad aliquid dicuntur, nam intellectuale aliquid ſignificat quod ipſius intellectus eſt. In qua ſententia vult Ariſtot. quod quæcunque referuntur ſecundum numerũ, ideſt modo, vnius, & multitudinis, & quæcunque referuntur ſecundum potentiam, hoc eſt modo potentię actiuę aut paſſiuę omnia ſunt ad aliquid eo quod quodlibet tale, inquantum tale, eſt alterius, hoc eſt dicitur ad alterum. Ita quod per ſuam relationem ſibi formaliter inexiſtentem eſt alterius, hoc eſt ad alterum dicitur, ſed non eſt alterius, eo quod aliud ad id, hoc eſt non dicitur ad alterum, quia aliud dicatur ad ipſum, ſed ſecundum ſe eſt alterius, & ad alterum. Oppoſitum autem eſt in menſurabili & ſcibili, quæ ſecundũ ipſum dicuntur ad aliud, quia aliud ad quodlibet iſtorum dicitur, & eſt text. 20. commen. 5. metaph. Ex quo poſſumus elicere iſtam concluſionem, quod eorum quæ referun-

referuntur, quædam referuntur formaliter, hoc eſt per relationem formalem ſibi formaliter inexiſtentem, quædam referuntur tantum terminatiue, quæ ſcilicet terminant relationem aut dependentiam in alio. Quomodo dicit Ariſto. quod ſcibile refertur ad ſcientiam, quia terminat relationem & dependentiam ipſius ſcientiæ, Hoc modo etiam dicit Scotus quod deus refertur ad creatura tantum terminatiue, quia terminat dependentiam creaturæ ſine omni reſpectu rei & rationis in ipſo, vt habet ipſe in 1. ſent. diſtinct. 30. quæſt. 1. Applicando ad propoſitnm aliquid eſt idem formaliter alicui tantum terminatiue, & aliquid eſt idem formaliter alicui identitate formali ſibi formaliter inexiſtenre. Primo modo inferius eſt idem formaliter inferiori. Secundo modo ſuperius eſt idem formaliter inferiori. Scotus autem quando deſcribit identitatem formalem dicendo voco autem identitatem formalem &cæt. dicit quod ideſt formaliter alicui, ſcilicet terminatiue tantum, quando includit illud cui eſt idem terminatiue in ſua ratione formali, & in primo modo dicendi per ſe. Cum qua identitate formali non mutua ſtat diſtinctio formalis ex parte illius quoniam tantum dcitur eſſe idem terminatiue, & non ex parte illius quod eſt idem formaliter & actualiter ex ſe & per relationem eius formalem.

Ex quo ſequitur quod differentiæ eſſentiales & quæcunque prædicata quidditatina proprie dicuntur eſſe idem formaliter ipſis conſtitutis, & non econtra. Cuius oppoſitum dicit compoſitor formalitatum.

Aduertendum tamen quod identitas formalis capitur duobus modis. Vno modo proprie, alio modo improprie, identitas formalis proprie ſumpta eſt inter illa quorum vnum eſt de conceptu formali alterius, & in ipſo includitur per ſe in primo modo. Identitas formalis large & improprie ſumpta eſt inter illa quæ conueniunt in aliqua quidditate & formalitate, quæ identitas potius dicitur in formalitate & quidditate, quam denominetur formalis aut quidditatiua. Primo modo ſumendo identitatem ſor. & plato non ſunt idem formaliter,

quia vnum non eſt de conceptu formali alterius, ſecundo modo poſſunt dici eſſe idem formaliter quia ſunt idem in formalitate & quidditate ſpecifica.

Vlterius notandum eſt pro intellectu quomodo ſubſtãtia non includitur quidditatiue in accidente, ſubſtantia non eſt idem formaliter accidenti, quia accidens diffinitur per ſubſtantiam ex additione, vt vult Ariſt.7.meta. tex.com. 17.& 19. Vnde pro tanto aliquid dicitur additum alteri, pro quanto extraneatur à ratione eius formali, & ita quum ſubſtantia ſit extra rationem formalem accidentis, cadit in diffinitionem eius, vt additum, & ita dupliciter ſubſtantia dr̃ additũ accidenti. Tũ quia non eſt intellectu eius. Tum quia non facit vnum per ſe cum illo, ſed vnum per accidens, & hoc quia ſubſtantia non eſt per ſe potentia reſpectu accidentis, nec accidens eſt per ſe actus reſpectu ſubſtantiæ ſed ſolum actus ſubſtantialis determinatur ad ſubſtantiam, ſicut ad per ſe potentiam.

Quod ſi tu dicas quòd accidentia non ſunt entia, niſi quia entis, ex.7. metaph. text commen. 2. Ex quo inferatur quod ſubſtantia ſit cauſa formalis quidditatiua ipſius accidentis.

Reſpondetur quòd ly quia, eſt nota cauſalitatis efficientis & non alicuius cauſæ formalis. Vnde vniuerſaliter quodlibet cauſatum eſt illud quod eſt, quia eſt a ſua cauſa, non tamen ſequitur quòd illa cauſa dicatur eſſe ratio formalis intrinſeca eſſendi ipſi cauſato, aut etiam ordo & habitudo ad talem cauſam.

Pro intelligentia quomodo intellectus & voluntas non ſunt attributa eſt aduertendum quod ſicut rationalitas & intellectualitas eſt de ratione quidditatiua hominis, vel ſaltem non eſt extra rationem formalem eius quidditatiuam, ſic intellectualitas non eſt extra rationem formalẽ eſſentiæ diuinę, ita quòd ſi ipſa diffiniretur intellectus caderet in diffinitione eius, & hoc vult Doct. ſubt. in quol.q. 1.& in primo ſententiarum diſt.26. Quod dictum eſt de intellectu ſeu de ratione intellectuali dicendũ eſt de ratione volitiui, quæ rationes ad ſeinuicem ſequuntur, & ita intellectus & voluntas non dicuntur proprie attributa

tributa in diuinis, quia non ſic diſtinguuntur formaliter ab eſſentia diuina, quemadmodum vnitas, veritas, & bonitas, ſapientia & huiuſmodi, quæ proprie videntur eſſe prædicata qualitatiua eſſentiæ diuinæ, & in nobis prædicantur vt paſſiones.

Pro declaratione quomodo formalitas dicatur à forma, licet ſuperius aliqualiter dictum ſit, eſt aduertēdum quod formalitas ſi dicatur à forma, non dicitur à forma partis, ſed à forma totius,, qua aliquid habet eſſe quidditatiue, talis autem forma quędam eſt ratio & principium formale quo aliquid eſt adæquate, ſeu habet eſſe quidditatiuum totale, quædā vero eſt principium formale partiale quo res habet eſſe quidditatiuum partialiter. Exēplum primi conceptus fomalis diffinitionis, ſicut gratia exempli, animal rationale reſpectu hominis eſt principium quo adæquate homo eſt homo, pars tamen diffinitionis, ſicuti eſt animal, aut rationale eſt illud quo partialiter homo eſt homo, ſeu habet eſſe quidditatiuum partiale, hoc declaratur ex ſententia Ariſtot. 7. metaphy. text. comment. 33. Vbi uult quod ratio, ideſt diſtinctio habet partes, & ſicut tota ratio ſe habet ad totam rem, ſic partes rationis ad partes rei. Diffinitio autem eſt quidditas adæquata diffinito vel importat talem quidditatem adæquate. Formalitas igitur ſumitur vel à forma declarante totam quidditatem rei adæquate, vel partialiter.

Pro declaratione quomodo iſta conſequentia non valet. a. & b. ſunt plura eſſentialia, igitur. a. &. b. ſunt plures eſſentiæ, adducit auctor formalitatum, quod ad plurificationem conſequentis in aliqua conſequentia bona & formali, non ſequitur plurificatio antecedentis & adducit exemplum. Videlicet iſta conſequentia eſt bona, for. eſt ſciens, ergo habet ſcientiam, non tamen ſequitur, ſort. habet plures ſcientias, ergo eſt plures ſcientes. A ſimili iſta conſequentia eſt bona, hoc habet eſſentiam, ergo eſt eſſentiale. Sed non valet à plurificatione conſequentis ad plurificationem antecedentis. Videlicet a. & b. ſunt plura eſſentialia, igitur plures eſſentiæ.

eet habeat plures ſcientias, & hoc quia cum tali pluralitate formarum accidentalium ſtat vnitas ſuppoſiti habentis formas, & ita conſequentia non valet à plurificatione formæ ad plurificationem concreti importantis formam, & connotantis ſuppoſitum. Vnde arguendo à concreto denominatiuo ad ipſam formam denominantem, licet arguatur à poſteriori ad prius quantum ad formale ſignificatum concreti denominatiui. tamen quantum ad connotatum ipſius concreti, arguitur à priori ad poſterius, & ita ex duplici medio negatur ſecunda conſequentia. Tum ex ratione dicta quod concretum importans formam, & ſuppoſitum non plurificatur ad plurificationem formæ, niſi ratio ſuppoſiti plurificetur. Tum etiam quia plurificato poſteriori, non eſt neceſſe ipſum prius plurificari. Prima regula habetur à doct. ſubtil in quolib. q. 2. Secunda regula habetur in tertio ſententiarum, diſt. 8. q. vnica, & pro parte, quæſt. 2. &c.

Aduertendum pro declaratione diſtinctionis inter eſſentiam & relationes, quod quum oppoſitio contradictoria ſit prima & maxima oppoſitio, vt nunc ſuppono. Ex tali oppoſitione habetur potiſſime via ad concludendum non identitatem & diſtinctionem inter aliqua. Et propter hoc docet Ariſtot. 7. topicor. quod propoſitio & problema faciliter deſtruitur per contradictionem inuentam in ipſo, ſed difficulter conſtruitur. Quum autem ita ſit, quod eſſentiæ diuinæ & relationibus perſonalibus competant oppoſita priuatiue, ſcilicet eſſe communicabile & incommunicabile, & hoc nullo intellectu conſiderante, & oppoſita priuatiue ſunt contradictoria circa ſubiectum aptum natum. Tum quia ſunt immediata circa tale ſubiectum. Tum etiam quia alterum eorum dicit formaliter puram negationem. Igitur fundamenta quibus hæc applicantur, habent aliquam diſtinctionem inter ſe. Vnde quæcunque aliæ oppoſitiones diſtinctæ contra oppoſitionem contradictoriam, addunt aliquid diſtrahens & diminuens de ratione oppoſitionis & repugnantiæ, patet de priuatione & habitu quæ addunt poſitionem ſubiecti determinati,

patet de contrarijs, & relatiuis quæ addunt poſitionem in vtroque extremo, & ſic diſtrahunt à vera repugnãtia, & ita (quum omnis oppoſitio includat oppoſitionem con tradictoriam, & pro tanto omnis oppoſitio eſt oppoſitio, & repugnantia inquantum eam includit, & ex conſequé ti ſit cauſa eſſendi alijs, vt ſint oppoſita) ſequitur, quòd (ſicut alię oppoſitiones concludunt diſtinctionem inter extrema) multo magis oppoſitio contradictoria, & ita (cum eſſentię, & relationi perſonali competant contradictoria, ſ. eſſe communicabile, & non cõicabile ad ſe, & non ad ſe, & hoc ex natura rei, ſ. nullo intellectu conſiderante) ſequitur, ꝙ erit aliqua diſtinctio inter eſſentiam, & relationes, & hæc eſt non realis, neque eſſentialis, igitur formalis & ex natura rei. Sed obijcitur ꝙ oppoſitio contradictoria non ſit maxima oppoſitio, quia inferius eſt perfectius ſuperiori, quia addit ad ipſum, ſicut homo ad animal, ergo ſi contradictio eſt ſuperior ad omnes alias oppoſitiones, quia includitur in eis, ergo alię oppoſitiones erunt maiores Reſpondetur, aliquando contingit, quòd inferius, vel includens, addet aliquid diſtrahens à ratione ſuperioris incluſi, ſicut color includit lucem, & omnis color eſt lux, & non eſt color ita perfecta lux, ſicut lux in ſeipſa, ita in propoſito omnis oppoſitio addit ad contradictionem conditionem diſtrahentem à maxima repugnantia, quemadmodum exemplificatum eſt ſuperius de priuatione, contrarijs, & relatiuis.

Pro intelligentia auctoritatis Auguſt. dicentis, quòd alio pater eſt, & alio pater eſt pater. Eſt aduertendum, quòd eſſentia diuina eſt principium formale, quæ vnumquodque in diuinis habet eſſe ſimpliciter, quod non tantum eſt verum de ſuppoſitis, verum etiam de omnibus alijs. Sed paternitas aut relatio perſonalis eſt principium formale quo ſuppoſitum eſt ſuppoſitum. Ex quo ſequitur, quòd ſi quæratur de principio quo pater eſt, & habet eſſe quidditatiuum. Reſpondetur, quòd pater per eſſentiam habet eſſe quidditatiuum, & eſſentiale. Sed ſi quæratur quo pater eſt pater, & habet eſſe ſuppoſitale? Reſpondetur, quòd paternitate eſt pater. Ex quo infertur diſtinctio formalis inter iſta, ſcilicet

cet inter paternitatem, & eſſentiam, quia illud; quod eſt principium quo formale in ſuppoſito reſpectu eſſe eſſentialis, diſtinguitur ab eo formaliter, quod non eſt ſic principium quo. Sed eſſentia, & paternitas ſunt huiuſmodi, quia reſpectu alicuius eſſe eſſentia eſt quo, reſpectu cuius non eſt paternitas, & econtra, ergo &c.

Vlterius aduertendum, quòd genus, & differentia diſtinguuntur pluſquam genere, quia genus, & differentia in nullo genere conueniunt, ſiue ſit differentia vltima ſiue non vltima, quælibet differentia eſt primo diuerſa à genere, vt eſt de mente Ariſto.3. meta. vt ſupra allegatum eſt, & 6. Topi.ca.8.

Probatur etiam ratione, quia in diffinitione eſſet nugatio, quia genus ſemel diceretur ratione ſui, & ſemel ratione differentiæ in qua includeretur quidditatiue. Igitur bis diceretur genus. Et vlterius non poſſet tolli iſta nugatio pęnes diuerſum modum concipiendi, aut prædicandi eo modo quo dicitur, quòd in iſta. A. eſt color albus euitatur nugatio, quia albedo ratione coloris dicitur ſemel quidditatiue, & ratione ſui denominatiue, & ita pęnes diuerſum modum dicendi, & prædicandi tollitur nugatio. In propoſito autem non poſſet euitari huiuſmodi nugatio, quoniam idem diceretur quidditatiue, quia ſi exempli gratia rationale includat quidditatiue animal, ſi dicatur, homo eſt animal rationale, animal dicetur quidditatiue de homine, ſemel in ſe, & iterum quidditatiue ratione rationalis, igitur bis dicetur quidditatiue.

Pro intelligentia quomodo aliquid eſt neceſſarium, quod tamen eſt per accidens. Notandum eſt, quod dicit Commen. primo phyſicor. Commen. 66. vbi habet, quòd priuatio per accidens concurrit ad eſſe compoſiti, & tamen ipſa priuatio eſt neceſſario requiſita ad generationem eius, & ita eſt principium per accidens compoſiti, licet neceſſario requiſitum, ſicut eſt in compoſitione in re, quòd ex aliquo per accidens neceſſario tamen requiſito, fit, & generatur illud, quod eſt per ſe, ita (in compoſitione intellectuali, & in complexis apud intellectum) per oppoſitum

ex his,quæ ſunt per ſe, poteſt ſequi illud,quod eſt per accidens Quia non eſt maior ratio, quòd ex per accidens ſequatur per ſe (dummodo per accidens ſit neceſſarium) quàm quod ex per ſe ſequatur per accidens neceſſarium.

Pro quo eſt notandum, quòd perſeitas propoſitionis eſt ex eo, quòd prædicatum habet cauſam intrinſecam ſubiecto quantum ad inhærentiam huius formalem, vt dictum eſt ſuperius,modo vbi propoſitio cõuertatur ſimpliciter per ſe non conuertitur in ſe, quia daretur circulus quantum ad cauſalitatem,& dependentiam iſtius inhærentię formalis, quia ſicut ſubiectum eſſet cauſa prædicati iſto modo, ita prædicatum eſſet cauſa ſubiecti eodem modo, & ita circulus in dependentia eſſentiali.

Pro intelligentia quomodo in iſta propoſitione nulla eſſentia diuina diſtinguitur formaliter ab eſſentia diuina,eſt aduertendum, quòd hic nulla ſit diſtributio in termino, vel extra terminum dicendo nulla eſſentia diuina,propterea quia eſſentia diuina eſt terminus diſcretus & ſingularis.& magis ſingularis,quam hic homo, vel ſortes,quia ſor. habet naturam, quæ indiuiduatur per aliquod ſibi accidentale, quod eſt proprietas indiuidualis ſibi aduenieus,ſicut actus potentiæ.Eſſentia autem diuina eſt de ſe hæc, & per nihil ſibi aduenicns eſt ſingularis immo eſt ſingularitas quędam quæ eſt actus purus,& ſimpliciſſimus includens in ſe vltimatam actualitatem. Ex quo ſequitur,quòd non poteſt indiuiduari per aliud,non ergo diſtribuitur talis terminus pro ſuo formali ſignificato. Neque pro aliquo connotato, quia terminus talis non eſt capax diſtributionis, quum nihil diſtribuatur niſi ſit vniuerſale, quod opponitur ſumme ſingulari, ſicuti eſt eſſentia diuina,& ita non ſit diſtributio in termino in ſe,neque etiam extra terminum, quia talis terminus,ſcilicet eſſentia diuina eſt ſumme ſingularis.Terminus autem diſtribuitur in ſe quando diuiditur,& numeratur in pluribus quantum ad ſuum ſignificatum formale, quæ diuiſio,& numeratio repugnat eſſentię diuinæ. Ditributio etiam ſit extra terminum, quando terminus diſtributus non ſolum diſtribuitur quantum ad ſignificatum formalem,

malem, verumetiam quantum ad ſuppoſita quæ connotat, & concernit, quæ ſunt extra ſignificatum formalem, & proprium termini communis diſtributi.

Ex quibus omnibus ſequitur, quòd ſyllogiſmus in quo accipitur iſta propoſitio. Nulla eſſentia diuina diſtinguitur formaliter ab eſſentia, non regulatur per dici de nullo. Sed vbi fieret ſyllogiſmus qui ſic regularetur quemadmodum eſſet iſte. Nihil, quod eſt eſſentia diuina diſtinguitur formaliter ab eſſentia diuina. Paternitas eſt eſſentia, igitur &c. Propoſitio maior aſſumpta eſt neganda.

Pro intelligentia quomodo omnia abſoluta communia in diuinis habent propriam infinitatem, eſt aduertendum, quòd ſicut eſſentia diuina eſt radix, & fundamentũ omnium perfectionum diuinarum, quum ab ipſa emanent, & pullulent omnes perfectiones diuinę, vt habet Sco. in quolib. q. 5. circa finem, ita infinitas, quæ inſequitur immediate eſſentiam diuinam eſt radix, & fundamẽtum omnis infinitatis, & ita infinitas fundamentalis, & radicalis eſt tantum vna, infinitates autem formales plurificantur ad plurificationem perfectionum attributalium, & ſicut perfectiones attributales tranſeunt in eſſentiam identice, & realiter, & manent ſecundum ſuas quidditates, & formalitates, ſic, quòd non tranſeunt in ipſam ſecundum identitatem formalem, ita omnes infinitates attibutorum tranſeunt in perfectam identitatem realem infinitatis eſſentię, & manent diſtincte modaliter, & ex natura rei.

Sed hic inſurgit vna difficultas. Iſte infinitates formales multiplicatę aut ſunt eiuſdem rationis, aut alterius, non eiuſdem rationis, quia nihil vnius rationis videtur poſſe plurificari in diuinis, vt patet diſcurrendo per ſingula. Neque dicendum eſt quòd ſunt alterius rationis, quia tales infinitates ſunt perfectiones, & gradus perfectionales qui inſequuntur diuerſas quidditates, modo ſicut plures quantitates molis, & extenſiuę ſunt eiuſdem rationis, ita plures quantitates intenſiuæ videntur eſſe eiuſdem rationi.

Et confirmatur, quia intenſio inſequens albedinem, & intenſio inſequens nigredinem non videntur eſſe alterius

rius rationis, licet illa ad quæ ſequuntur iſtę intenſiones ſint alterius rationis.

Ad hoc reſpondetur ſecundum aliquos, quòd infinitates iſtę de quibus dictũ eſt ſunt eiuſdem rationis. Et quũ dicitur. Nihil vnius rationis multiplicatur in diuinis. Reſpondetur, ꝙ verum eſt, ꝙ nullum tale multiplicatur realiter aut formaliter, tamen modaliter, & ex natura rei non inconuenit. Et datur exemplum in diuinis ſunt plures ſimilitudines ſicut plures qualitates, quæ ſunt eiuſdẽ rationis, non obſtante, ꝙ illa in quibus fundãtur ſimilitudines ſint alterius rationis, ſicut plures albedines ſunt eiuſdem rationis, dato ꝙ homo, & aſinus non ſint eiuſdem rationis, ſimiliter paternitas in homine, & in aſino ſunt eiuſdem rationis, nõ obſtante, ꝙ homo, & aſinus ſint alterius rationis. Ex quo concluditur, ꝙ nihil vnum, & idem vnius rationis multiplicatur realiter in diuinis, cũ hoc tamen ſtat, ꝙ multiplicetur ex natura rei, aut modaliter, vt dictum eſt. Poteſt etiam dici, ꝙ tales infinitates ſunt alterius rationis, quemadmodũ, & quidditates quas inſequũtur tales infinitates. Diſtinctio enim rationis formalis non ſumitur niſi à diuerſis formalitatibus, & quidditatibus. Quum autem iſtę infinitates non ſint quid nec formales niſi quidditate, & formalitate eorum, quæ inſequuntur, ſequitur, ꝙ talis diſtinctio erit inter ipſas infinitates, qualis eſt inter ſuas formalitates quas inſequuntur. Ex quo ſequitur, ꝙ quum attributa ſint alterius rationis formalis etiam infinitates formales ipſorum erũt alterius rationis, quæ tamen infinitates formales ſunt vna infinitas radicalis, & fundamentalis.

Eſt & aliud dubium, videtur ſecundum hoc, ꝙ vnum infinitum poſſit excedi ab alio. Quia certum eſt, quòd eſſentia diuina, quæ eſt radicaliter infinita ſeorſum accepta ſine perfectionibus attributalibus non eſt ita perfecta, ſicut eſt ſimul cum ipſis. Ex quo ſequitur, quòd in finito poſſit fieri additio.

Ad quod reſponſum eſt aliàs, & dictum eſt, quòd eſſentię diuinę infinitę nulla fit additio intenſiue ex additione perfectionum attributalium, quia in primo ſigno naturæ, quo eſſentia eſt eſſentia, continet omnes tales per-

fectiones virtualiter,& eminenter (quum iſtę perfectio nes fluant ab eſſentia tanquam radice, & fundamento, & ab ipſa recipiant omnem ſuam perfectionem, cuius ſunt capaces) propter quod eſſentia diuina ſine iſtis perfectionibus attributalibus eſt quodlibet iſtorum virtualiter,& eminenier.

Vltimum dubium eſt, quia videtur, quòd in diuinis poſſint eſſe infinitæ infinitates ſecundum iſtam poſitionem, ſi quælibet perfectio attributalis eſt formaliter infinita.

Ad quod reſpon.ſecundum Sco.in 4.ſententiarum di. 13.q.1.Dicendo,quòd perfectiones attributales ſunt finitæ numero ſeu multitudine,licet quælibet in ſe ſit formaliter intenſiue infinita, & ſic patet quid dicendum ſit ad hunc articulum.

Articulus Quartus.

QVantum ad Quartum articulum in quo videndum eſt de identitate & diſtinctione reali &c.

Pro declaratione Quarti Articuli, in quo declaratur, quid ſit identitas realis,ponitur multiplex prioritas, quarum vna eſt perfectionis. Alia naturæ,alia durationis, & alia originis.

Prima prioritas declaranda eſt prioritas perfectionis. De qua loquitur Ariſto. in 10. Met. tex. Commenta.7. In vnoquoque genere eſt vnum, quod eſt metrum, & menſura omnium aliorum in illo genere &c. & per receſſum ,& acceſſum ad iſtud primum, omnia alia menſurantur.

Aduertendum,quòd primum penes,quod alia menſurantur in perfectione, quoddam eſt in genere, quoddam eſt extra genus. Primum in genere eſt aliquod perfectiſſimum illius generis. Primum extra genus eſt Deus glorioſus,de quo habet Com. Commen. præallegato,quòd eſt menſura generis ſubſtãtię, extrinſeca tamen.Sed hic inſurgit vna difficultas, quomodo Deus poſſit ſic eſſe menſura aliorum,quum omnia æqualiter diſtent ab ipſo,

quia

quia omnia diſtant diſtantia infinita, & diſtantia talis nō poteſt eſſe maior alia diſtantia infinita, vt primo cœli cō. 35.& 8.Phyſi.

Ad hoc reſpondetur, quòd licet quælibet perfectio in Deo ſit formaliter infinita aut ſaltem radicaliter, perfectio tamē diuina, vt imitabilis à creatura non eſt infinita, quia quælibet creatura imitatur perfectionem Dei ſecū dum gradum ſibi competentem. Et ex hoc ſequitur, ꝙ quælibet creatura habeat ſuam propriam ideam in mente diuina, quæ eſt menſura rei ideabilis, & ei proportionata. Et propter hoc dixit Aug.83. q. q. 46. Alia ratione conditus eſt homo, & alia ratione conditus eſt equus, qđ eſt intelligendum, quòd ſecundum aliam rationem perfectionis imitabilis in Deo conditus eſt homo, & ſecundum aliam perfectionem, & in alio gradu imitabili conditus eſt equus. Ex quo concluditur, quòd illa creatura magis diſtat, quæ in minori gradu imitatur aliquam perfectionem in Deo, & illa magis appropinquat quæ in maiori gradu perfectionali imitatur perfectionem diuinā. Et quum tu dicis, quælibet creatura habet diſtantiam infinitam ad Deum. Verum eſt accipiendo perfectionem diuinam in ſe, ſed non vt imitabilem à creatura, quæ licet in ſe ſit infinita, tamen creatura non imitatur eam in gradu infinito, ſed finito. Et accipiendo illam perfectionem ſecundum illum gradum repertum in creatura, illa eſt tantum finita, & ſic diſtat à Deo diſtantia finita pęnes talem gradum quem imitatur. Et quia alia creatura imitatur in maiori gradu minus diſtat diſtantia finita accepta proportionabiliter ad gradum quem imitatur, & ſic apparet reſponſio ad difficultatem.

Poteſt etiam aliter dici, quòd perfectiones in Deo correſpondent perfectionibus ſpecificis creaturarum, quæ licet in ſe ſint infinitæ tamen vna ex ſua ratione formali etiam circunſcripta infinitate eſt perfectior alia ſicut forte actualitas in Deo eſt perfectior ſimplicitate aut neceſſitate, & ratio volitiue, vel voluntatis eſt perfectior ex ſe ratione intellectiui. Quo ſtante poteſt dici, quòd licet quælibet creatura diſtet in infinitum à Deo, accipiendo perfectionem ſibi correſpondentem formaliter infinitā,

non

non tamen diſtat in infinitum quælibet creatura, accipiendo perfectionem talem ſimpliciter circunſcribendo per intellectum propriam infinitatem, & tũc illa creatura eſt perfectior, quę imitatur maiorem perfectionem in Deo, quàm illa, quæ imitatur minorem, quæ licet infinite ſint æquales, non tamen acceptę in ſuis rationibus formalibus.

Alia eſt prioritas generationis de qua habet Ariſt 9. meta. quòd priora generatione ſunt poſteriora ſecundũ ſubſtantiam, & perfectionem, & econuerſo, poſteriora ſunt perfectione, & dicunt aliqui, quòd hoc eſt verũ, vbi prius concurrit intrinſece ad eſſe poſterioris, aliter non eſt verum, quòd poſterius generatione ſit pfectius, quod exemplificatur de eſſentia diuina, & attributis, ſcilicet ſapientia bonitate &c. Certum eſt autem, quòd eſſentia diuina eſt prima entitas in Deo via originis, vt habet Sco. in quoli. q. 1. & tamen non eſt poſterior ſubſtantia, & perfectione attributis, quum ſit radix, & fundamentum omnis perfectionis diuinæ.

Dicendum eſt aliter, quòd propoſitio Ariſto. habet intelligi in natura tantum limitata, & in eodem genere, ratio primi eſt, quia natura limitata, ex ſui imperfectione ſemper procedit de imperfecto ad perfectum, & de potentia ad actum, igitur quodcunque eſt inductũ prius ab agente limitato erit imperfectum reſpectu poſterioris, ſed ubi agens ſit perfectum, quod primo intendit, primo producit, & generat, & ita (quum illud, quod eſt principalius, & perfectius, primo intendatur) primo inducitur à tali agente.

Et confirmatur hoc, quia agens propter finem primo intendit finem, quàm ea, quæ ſunt ad finem primitate principalitatis, & intentionis, finis autem eſt perfectior his, quæ ſunt ad finem, igitur ſi tale agens ſit perfectum primo attingeret finem principaliter intentum.

Ratio ſecunda pro iſto primo membro poteſt eſſe talis, quicquid poſterius aduenit priori in aliquo genere ab agente limitato, & imperfecto, & non aduenit priori niſi vt perfectius confirmat aliquid in illo genere, igitur forma poſterior adueniens priori per generationem, quum

quum conſtituat in eſſe perfectiori habet perfectius eſſe quàm prius.

Ratio ſecundi membri eſt, quia certum eſt, quòd ad formam ſubſtantialem ſequitur aliqua qualitas, & aliquod accidens faciens ad formę ſubſtantialis conſeruationem, quod accidens poſterius adueniens eſt imperfectius forma ſubſtantiali, quum non conſtituat aliquid in eſſe perfectiori, quàm ſit eſſe, quod habet totum compoſitum à forma ſubſtantiali.

Alia prioritas eſt prioritas naturæ de qua loquitur Ariſto. 5. met. c. de priori dicens. Priora ſecundum naturam ſunt quæcunque contingunt eſſe ſine alijs, & alia nõ ſine his, & eſt hæc prioritas inter illa quorum vni nõ repugnat eſſe aut concipi in eſſe quidditatiuo ſine reliquo, licet quandoque prius non poſſit eſſe ſine alio propter idẽtitatem poſterioris ad ipſum, ſicut ſubiectum non poteſt eſſe ſine propria paſſione, quæ eſt ſibi eadem realiter, & creatura ſine dependentia ad Deum propter eandem cauſam, tamen ex ſua per ſe ratione quidditatiua non repugnat priori eſſe ſine poſteriori, ſicut non includit repugnantiam in conceptu, quòd poſſit per ſecte intelligi, & concipi quidditatiue, ſiue poſteriori. Aliquando vero prius non poteſt ſiue poſteriori, non quidem ex natura ſui, aut ex cauſa intrinſeca, ſed ſolum ex cauſa extrinſeca, ſicut cœlum, quod eſt prius natura motu, non poteſt eſſe ſine motu, non obſtante, quòd ex natura intrinſeca ſibi non repugnat. Sed hoc eſt ex intelligentia mouente, quæ neceſſario determinatur ad motum, quia vt dicit Ariſt. 12. meta. tex. Com. 48. Subſtantiam impaſſibilem optimum finem ſortitam eſſe oportet æſtimare. Igitur intelligentia ſortita eſt omnem illum finem qui debet competere ſubſtãtię perfectę in eo, quòd perfecta eſt, de ratione autem ſubſtãtię perfectę eſt, vt non ſolum perficiatur in ſe, verum etiam perficiatur in communicando ſuam perfectionem alijs producendo, igitur iſtud maxime cõpetit ſubſtantijs impaſſibilibus, ſed iſta ſubſtantia non poteſt producere aliquid in iſtis inferioribus niſi mouendo ergo iſta ſubſtãtię ex eo, quòd perfecta eſt determinatur ad motum. Mobile ergo non ſeparatur à motu propter

cauſam

cauſam extrinſecam, non quia ſibi ab intrinſeco ſic ſeparari repugnet. Aduertendum tamen quod (ſecundũ aliquos) prioritas naturæ non eſt inter extrema quorum vnum ſit in aliquo ſigno naturæ in quo non ſit aliud, ſed tantum eſt præſuppoſitio huius ab hoc, ita quòd ordo naturę eſt inter illa quorum vnum præſupponit aliud.

Contra quam opinionem videtur eſſe Ariſt. loco præallegato ſuperius in 5. metaph. cap. de priori, vbi vult, quod prius eſt ſeparabile à poſteriori, ergo priori (quod vocat ipſe ſecundum ſubſtantiam & naturam) non repugnabit eſſe in aliquo ſigno in quo non eſt poſterius.

Habet eandem ſententiam ipſe in 7. metaph. in principio text commen. 3. &. 4. vbi probat primitatem temporis hoc eſt naturę de ipſa ſubſtantia per hoc quod contingit ipſam ſeparari ab alijs, & alia non ab ipſa, ergo non tantum eſt præſuppoſitio, verumetiam in aliquo ſigno poteſt eſſe prius in quo non erit poſterius.

Et confirmatur, quia animal & rationale habent ordinem naturę, inter quæ non tantum eſt præſuppoſitio, ſed ordo naturæ poſitiuus.

Hoc etiam arguitur ratione, quia mutatio inſtantanea non eſt ſine ſuis terminis, quum ſit habitudo inter terminum à quo & terminum ad quem, & habitudo ſeu relatio non eſt ſine extremis, ergo in eodem inſtanti temporis erit terminus à quo ipſius mutationis & terminus ad quem eiuſdem, ſed iſta non poſſunt eſſe in eodem ſigno naturæ, quia tunc eſſet contradictio ſecundum idem indiuiſibile temporis & naturæ, ergo pro diuerſis ſignis naturæ erit terminus à quo & terminus ad quem.

Quod ſi tu dicas, terminus à quo eſt in toto tempore præcedente mutationem inſtantaneam ſeu generationẽ & terminus ad quẽ in inſtanti vltimo totius temporis menſurantis alterationem præcedentem. Contra certum eſt quod alteratio quæ eſt mutatio ſucceſſiua & in tempore ſe habet per accidens ad mutationem inſtantaneam, ergo remoto eo quod eſt per accidens, remanente eo quod eſt per ſe, non repugnabit mutationi inſtantaneæ eſſe ſine mutatione ſucceſſiua, quæ eſt in tẽpore.

Et confirmatur hoc, quia ſi deus cauſaret vnum ſubiectum vltimate diſpoſitum, quod immediate applicaretur igni, certum eſt quod ignis in inſtanti produceret formam ſubſtantialem in tali ſubiecto vltimate diſpoſito, & iſta generatio eſſet inſtantanea, ſine quacunque mutatione ſucceſſiua concomitante.

Hoc videtur poſſe confirmari per illud Comm. in. 4. phy. in Comm. 129. ubi habet quod ſunt aliquæ mutationes quæ fiunt in inſtanti, vt illuminatio totius orizontis à ſole & totius domus à candela, & vniuerſaliter quæcunque factio rei generatę. Et poſtmodum quærit, quomodo ſe habeant mutationes in tempore ad iſtas mutationes. Et dicit quod tranſmutatio dicitur æquiuoce de tranſmutatione per ſe, ſicuti eſt alteratio, & de generatione quæ eſt finis tranſmutationis. Ex quo vult concludere quòd generatio, licet ſit finis tranſmutationis ſucceſſiuę & in tempore, non tamen eſt per ſe talis tranſmutatio, ſed ei quaſi accidentaliter coniungitur. De hac mutatione in non tempore etiam loquitur Commen. in primo cœli, com. 111. vbi habet quod eſt aliqua talis mutatio in non tempore ſine alteratione. Ex quibus concludimus quòd (cum generatio non poſſit eſſe ſine terminis per rationem antedictam) ſequitur propoſitum quod terminus à quo, & terminus ad quem ei ſũt in diuerſis ſignis naturæ. Teneo igitur iſtam concluſionem quam inducunt rationes adductæ.

Pro cuius intelligentia notandum eſt primo quod poſitum eſt ſuperius in diuiſionibus entis, videlicet, quod ordo naturæ quidam eſt ordo poſitiuus inter extrema, quidam eſt ordo priuatiuus.

Notandum eſt ſecundo quod ordo naturæ quidam eſt ordo eſſentialis, & iſte ſupereſt inter diſtinctas eſſentias & naturas, qui ordo vt dicit Scot. in quolib. quæſt. 4. ſuper ponit imperfectionem ex parte vnius extremi, videlicet, poſterioris, quia ſuper tale poſterius dependet eſſentialiter à priori. Dependentia autem eſt præexigentia huius ab hoc in alteritate naturę, quæ depẽdentia ex parte dependentis arguit imperfectionẽ. Et hoc eſt quod dicunt nonnulli Scotiſtæ, quod ordo naturæ dicit duo, quorum

quorum vnum eſt proceſſus poſterioris à priori, aliud eſt præſuppoſitio huius ab hoc.& quantum ad primum, ordo naturæ importat imperfectionem in altero extremo, ſcilicet in poſteriori. Dicendum tamen quod ordo naturæ non ſemper eſt ordo eſſentialis non dependétiæ, ſic quod poſterius eſſentialiter dependeat à priori, quia ordo eſſentialis naturæ eſt inter ſpecies poſitas ſub eodem genere, & tamen vna ſpecies non dependet ab alia eſſentialiter,quia quod depende t ab alio in eſſe, in aliquo genere cauſæ dependet. Ex quo ſequitur quod vna ſpecies eſſet cauſa alterius ſpeciei, ſub eodem genere. Neque poteſt dici quod ſpecies perfectior dicatur eſſe cauſa finalis reſpectu alterius quia cauſa finalis eſt illud gratia cuius agens agit,ſed agens producens aſinum non producit propter equum,aut propter hominem,igitur &c.Sed contra hoc arguitur,quia Ariſt.ſecundo phy. dicit quod nos ſumus quodammodo finis omnium, ergo homo eſt finis aſini,& per conſequens vna ſpecies perfectior, eſt finis alterius,cuius oppoſitum tu dicis.

Poſſet probabiliter dici quod duplex eſt finis, vnus eſt qui eſt cauſa finalis. Alius eſt finis attingendus per operationem, Ariſtot. loquitur quod ſumus finis attingendus, non autem finis, qui eſt cauſa finalis. Quia vt dictum eſt,aſinus non eſt productus ab agente propter hominem, licet operatio eius ſit propter hominem & hoc non eſt contra determinata.

Alius eſt ordo naturæ eſſentialis dependentiæ, & de iſto eſt verum quod poſterius dependet in eſſe à priori & progreditur à priori,vt à cauſa,quia non eſt imaginabile quod poſterius in eſſe dependeat à priori & in nullo genere cauſæ ſic dependeat. Diſtinguit tamen Franciſcus quod eſt ordo naturæ, qui eſt inter naturam, vt dictum eſt prius,& iſte poteſt eſſe vel eſſentialis dependentię, vt dictum eſt vel eſſentialis eminentiæ & perfectionis, ſic quod prius excedit in aliqua perfectione ipſum poſterius. Alius eſt ordo ſecundum ipſum qui eſt inter naturales perfectiones, ſicuti eſt inter ſenſum & intellectum,& inter intellectum & voluntatem. Qui ordo eſt quod poſterius præſupponit prius in eſſendo vel in

operando. Primus ordo qui eſt inter naturam & naturā ſemper eſt cum imperfectione alterius extremi, quia ſi ſit ordo eſſentialis eminentię, vnū eſt eminentius reliquo. Si ſit eſſentialis dependentię, patet idem quod prius. Ex quo ſequitur quòd non eſt ordo naturæ in diuinis qui eſt inter naturam & naturam. Sed bene ordo ſecundo modo acceptus, qui eſt inter eſſentiam & perfectiones naturales.

Alia prioritas eſt prioritas durationis. Triplex autem eſſe duratio vna eſt reſpectu Dei; altera reſpectum entium permanentium; & tertia eſt entium ſucceſſiuorum. Prima duratio eſt æternitas; quæ eſt conditio ſeu modus intrinſecus exiſtentiæ diuinæ, vt habet Sco. in quol. q. 6. quæ æternitas deſcribitur ſic a Boetio. 5. de conſol. proſa ſecunda. Aeternitas eſt interminabilis vitæ tota ſimul & perfecta poſſeſſio. Vnde ſicut infinitas eſt modus intrinſecus eſſentiæ diuinæ, inquantum eſſentia eſt. ita æternitas eſt modus intrinſecus exiſtentiæ, vt exiſtentia eſt. Et eſt quædam quantitas uirtualis quaſi extenſiua per quam Deus poteſt coexiſtere cuicumque tempori, & cuilibet parti eius, etiam ſimul ſi partes temporis poſſent eſſe ſimul, uel ſaltem per intellectum ubi intellectus conciperet illas partes ſimul. Alia duratio quæ eſt entium permanentium, appellatur æuum. Aeuum enim eſt menſura intrinſeca entium permanentium, ſiue ſit accidens ſiue ſubſtantia, ut præſcindūt a motu, & mobilitate ac etiam quiete, & æuum ponitur menſura ſic entium permanentium, quia menſura & menſuratum debent eſſe vnigenea. teſtante Com. in 4. phſicorum com. 119. vbi habet quòd menſuratum ſemper menſuratur per aliquid eiuſdem generis aut rationis cum ipſo. ſicut linea menſuratur per lineā. ſuperficies per ſuperficiem, & corpus per corpus. Quoniam autem omnium entium permanentium ſit ponenda talis menſura quæ eſt æuū, declaratur. Quia quęcunq; ſunt eiuſdem rationis, ut ſic habent menſuram eiuſdem rationis, iſta patet per Commen. ſed ita eſt, quòd omnia entia permanentia, ut permanentia ſunt, habent totum ſuum eſſe ſimiliter & non per partem poſt partem: ergo

eis

eis correſponderet una menſura eiuſdem rationis quæ ſit eorum multaneę permanentię, talis aũt menſura non poteſt eſſe tempus, quia menſurat ea quæ ſunt in fluxu, & in motu. igitur &c. Alia eſt entium ſucceſſiuorum & iſta eſt temporis, de quo loquitur Ari. in 4. phyſicorũ. Secundum igitur hanc triplicem durationem poſſumus imaginari triplicẽ prioritatem, quarum prima non eſt dabilis, ꝙ videlicet aliquid ſit prius ęternitate quia ſicut nihil eſt prius deo & eſſentia diuina, ita nihil eſt prius ęternitate, quæ eſt modus exiſtentiæ diuinę. Secunda prioritas quæ eſt æui. ſeu æuiternitatis, iſta eſt inter entia permanentia, quia ſicut vnum ens permanens in eſſe præcedit aliud, ita ſecundum ſuum æuum quod menſurat ſuam propriam permanentiam præcẽdit ęuum alterius. De prioritate tẽporis nõ oportet immorari, quia illa eſt de ſe euidens. Alia prioritas principalis & quarta eſt prioritas originis, quæ prioritas eſt originantis ad originatũ, quia ordo origniſ ſẽper eſt inter diſtincta realiter quia nulla res eſt quæ ſeipſam gignat, vt ſit, ex primo de tri. ca. 1. 2. ſecundo de anima. tex. c. 47. ratio huius eſt ſecũdũ Aug quia idẽ præhaberet naturã & non pręhaberet. Aduertendum tamen ꝙ primũ ſignum originis ſecũdũ aliquos Scotiſtas. eſt eſſe a ſe, Secũdũ eſt eſſe ab alio, & quia pater eſt a ſe in diuinis, filius ab alio, ideo pater eſt in primo ſigno originis & filius in ſecundo. Sed iſta declaratio deficit in aliquo, quia licet primũ ſignũ originis, ſit eſſe a ſe, hoc tamen non cõſtituit adęquate primũ ſignum originis, quia ſi per imaginationẽ eſſet tãtum vna perſona in dininis ut poſuerũt philoſophi, quæ nihil ꝓduceret neq; ad intra neq; ad extra. iſta non eſſet in aliquo priori originis, & tñ eſſet à ſe. Dicendum eſt ergo, quòd iſta duo conſtituunt primum ſignum originis adęquate. videlicet eſſe a ſe, a quo alius uel aliud habet eſſe. Et ita (quum pater diuinus ſit à ſe, & ab ipſo filius) pater dicitur eſſe in primo ſigno originis. Aduertendum tñ quòd prius & poſterius origine a Doc. ſub. in primo ſententiarũ frequẽter accipit pro priori & poſteriori natura, ut ibi in prima diſt. q. 2. utrum ultimus finis habeat plures rationes fruibilitatis habet hæc uerba.. Pater prius origine

quod generet filium, eſt perfecte beatus, quod non eſt intelligendum, quod prius origine ſit beatus & poſterius origine generet, quia tunc eſſet ſenſus, quod eſſet beatus à ſe, & generaret ab alio, quod eſt falſum. Sed habet intelligi quod prius natura intelligit intellectione beatifica eſſentiam diuinam quæ eſt obiectum perfecte beatificans, quam generet filium, quia eſſentialia in diuinis ordine naturę pręcedunt notionalia, ut oſtendit Sco. in quo li. q. 1. Secundo notandum principaliter quod realitas dicitur à reali, & reale deriuatur à re. Res autem accipitur dupliciter, vno modo pro re opinabili, & iſta deriuatur à reor reris. Alio modo capitur res prout dicitur à ratus rata ratum, & iſta res eſt eſſentiæ vel exiſtentiæ, aut ſubſiſtentiæ. Vt declaratum eſt ſuperius in princip. A re exiſtentiæ, vel ſubſiſtētię deriuatur diſtinctio realis, prout eſt ſpecies diſtincta contra alias ſpecies diſtinctionum & non a re opinabili, vel à re eſſentiæ.

Tertio notandum eſt, quod res in diuinis ſumitur vno modo eſſentialiter, alio modo ſumitur perſonaliter. Si ſumatur eſſentialiter eſt tantum vna res in diuinis ſingularis & exiſtens. Si autem ſumatur notionaliter & perſonaliter ſi ſunt ibi tres res ſuppoſitales & perſonales ita quod ſit ibi vna res exiſtens vnica exiſtentia abſoluta, tamen cum tali exiſtentia abſoluta multiplicantur tres ſubſiſtentiæ relatiuæ, quæ ſunt tres rationes ſuppoſitales, in quibus eſſentia diuina ſubſiſtit, licet è ſe exiſtat, & de iſta duplici acceptione rei fecit mentionem Aug. in primo de doct. chriſtiana, Pater & filius & ſpiritus ſanctus ſunt res quibus fruendum eſt, hoc eſt res quæ ſunt diligendæ propter ſe, & irreferibiliter, ſunt pater & filius & ſpiritus ſanctus, & hę tres res ſunt vna ſumma res, & per ly, tres denotat tres res ſuppoſitales, per hoc quod dicit. Vna ſumma res denotat rem eſſentialiter acceptam.

His præſuppoſitis ponitur prima concluſio, illa ſunt idē realiter quæ ſic ſe habent, quod vnum non poteſt eſſe ſine alio abſque contradictione, quæ concluſio ſic habet intelligi, quod quotienſcūq; eſt aliquod vnum quod ex natura intrinſeca non poteſt ſeparari ab alio, & in nullo dependet ab ipſo, illa ſunt idem realiter. Per hoc quod dicitur

tur ex natura intrinſeca inſeparabile,excluditur inſtãtia quæ fit de eſſentia diuina & de reſpectu eſſentiæ diuinæ qui cauſatur in ipſa per actum collatiuum intellectus diuini in cõparatione ad ea quæ ſunt ad extra,eſsentia diuina non poteſt eſſe ſine iſto reſpectu,quia intellectus diuinus non poteſt non intelligere eſſentiam diuinã,vt imitabilẽ à leone,à capra & ab alijs,non tamen ſequitur quod iſte reſpectus qui cõpetit eſsentiæ ſic intellectæ idẽtificetur realiter eſſentię,qa reſpectus rationis non poteſt idẽtificari enti reali. Sed iſta impoſſibilitas ſeparationis eſt ex intellectu neceſsario intelligẽte eſſentiam per cõparationem ad extra. Et etiam excluditur inſtantia quæ ſit de cœlo & motu ſibi correſpondente, ſecundum viam philoſophi,quia cœlum ſi eſt inſeparabile à motu, hoc id eo eſt,quia intelligentia mouens neceſſario cauſat motum in tali mobili & non eſt ex natura mobilis. Per hoc quod dicitur.in nullo dependens ab alio, excluditur inſtantia de accidente & ſubſtantia ſecundum viam philoſophi qui vult paſſiones eſſe inſaparabiles à ſubiecto,loquendo de paſſionibus quæ etiam ſunt qualitates & accidentia,ut in primo phyſi.tex.com. 39. inquit intellectus quærens ſeparationem paſſionum à ſubiecto,quærit impoſſibilia. Eandẽ ſenteniam habet in eodem primo tex. com.14.& in primo perigeneſeos,tex.com.11.& in 7.meta.tex.com.4.Excluditur etiã inſtãtia de toto,& partibus quia totũ diſtinguitur realiter à partibus non obſtante ꝙ nõ poſſit eſſe ſine partibus,& hoc propter dependantiã totius ad partes.Excluditur etiã inſtantia de relatiuis,quæ realiter differunt,quia a ſeinuicem mutuo dependent.

Iſta concluſio probatur, quia ſicut contradictio dicta de aliquibus concludit diſtinctionem inter illa (ſicut ſi. a. eſt album.b.eſt non album, neceſsario. a. & b. diſtinguuntur in eſse albo) ita impoſſibilitas recipiendi prædicationem contradictoriorũ pertinentium ad eſse concludit identitatem extremorum ineſse:hanc rationem videas in Doct.ſub.in ſecundo ſen.diſt.1.q.5.

Ex hac concluſione ſequuntur multa corollaria,Quorum primum eſt quod omnia eſsentialia & notionalia eſſentiæ diuinæ vnica realitate reantur hoc eſt vnica exi-

ſtentia abſoluta exiſtunt, & ex conſequenti omnia quæ ſunt in diuinis quum habeant vnicam exiſtentiam, ſunt vnica res ſingularis exiſtens. Secundum corollariū. Omnes differentiæ eſſentiales, & modi intrinſeci in eodem ſuppoſito, vnica realitate reantur & ſunt vnica res ab vnica exiſtentia.

Aduertendum tamen quod quæcunq; ſunt in eodem ſuppoſito ſic quod poſſint per ſe ſeparari, ab illo ſuppoſito, & exiſtere propria exiſtētia aut ſuppoſitum exiſtere ſine illis, illa diſtinguuntur realiter. Differētię eſſentiales & modi intrinſeci non habent talem exiſtentiā ſecūdum quam poſſint per ſe exiſtere ſine illis, illa diſtinguuntur realiter. Differentiæ eſſentiales & modi intrinſeci non habent talem exiſtentiam ſecundum quam poſſint per ſe exiſtere à ſuppoſito, aut ſuppoſitum ſineipſis, igitur omnia dicuntur eſſe vnica res. Tertium corollarium. Omne ſuperius eſt idem realiter cum ſuo inferiori.

Quod ſi arguatur contra hoc, quia ſuperius ſeparatur ab inferiori, ergo diſtinguitur realiter. Reſpondetur quod ſi ſeparatur ſecundum propriam exiſtentiam ab inferiori diſtinguitur ab ipſo, ſed quia ſuperius non exiſtit, niſi in inferiori & nullam habet exiſtentiā de ſe, nō diſtinguitur ab inferiori realiter. Vnde propoſitio iſta. Quęcū que ſunt ſeparabilia ſeinuicem diſtinguūtur realiter, habet intelligi de ſeparabilitate illorum quorū quodlibet, aut ſaltem alterū poteſt per ſe exiſtere exiſtentiā propria quare &c. Sed arguitur, quia homo exiſtit in platone ſor. corrupto, ergo homo realiter diſtinguiturr à ſor. Dicendum eſt, quod iſtę duæ propoſitiones indefinitę & ſubcontrariæ ſunt verę Homo diſtinguitur realiter à platone, & homo non diſtinguitur realiter à platone. Prima propoſitio eſt vera, prout exiſtit in ſor. & in ſecunda prout exiſtit in platone, & ſimiliter ſi arguatur ſyllogiſtice ſor. diſtinguitur realiter à platone, ſor. realiter eſt homo, ergo homo realiter diſtinguitur à platone. Concluſio poteſt concedi, vt ly, homo in concluſione ſupponitur particulariter & indefinite. Tamen poſſet dici quod modus arguendi committit fallaciam accidentis, ſicut in iſta, ſor. per ſe ſanatur, ſor. per ſe eſt homo, ergo homo

per

per ſe ſanatur, quia ſicut accidit ſor. quod ſit homo, inquantum ſanatur, vt habetur in primo metaph. ita accidit ſor. inquantum diſtinguitur à platone quod ſit homo, quia diſtinguitur à platone realiter, per formam & proprietatem indiuidualem, & non per naturam & per formam ſpecificam. Aduertendum quod illa quæ ſunt in potentia obiectiua non diſtinguuntur realiter, propterea quia nullam realitatem exiſtentiæ aut ſubſiſtentiæ habent. Nam quum diſtinctio realis fundetur ſuper talem realitatem exiſtentiæ, quæ non habent iſtam realitatem, non ſic diſtinguuntur. Et vlterius conceditur, quod iſta in potentia obiectiua non ſunt idem realiter propter carentiam talis realitatis. Similiter quidditates non diſtinguuntur realiter neque ſunt idem realiter de ſe, quum non habeant de ſe vllam realitatem exiſtentiæ aut ſubſiſtentiæ.

Pro maiori euidentia iſtius articuli quantum ad identatem realem notandum, quod diffinitio data de iſta identitate fundatur ſuper dicto Ariſt. in 4. metaphyſic. text. commen. 3. vbi vult quòd ideo ens homo & vnus homo ſunt realiter, quia non ſeparantur in generatione & corruptione. Vnde iſta conſequentia valet apud ipſum. Ens homo & vnus homo non ſeparantur in generatione & corruptione, ergo ſunt idem. Ex quo loco accipitur quòd illud quod generatur alio genito & corrumpitur alio corrupto, non diſtinguitur ab eo ſine quo non poteſt generari & corrumpi, & hoc quando iſta inſeparabilitas eſt ex natura intrinſeca inſeparabilis, ſine omni dependentia eſſentiali ad aliud. Sed ad hoc fundamentum reſpondent Thomiſtæ quòd quæcunque non ſeparantur vel ſunt inſeparabilia, ſecundum eſſe, aut ſecundum generationem & corruptionem ſunt eadem, ſed tamen non ſequitur, quod quæcunque ſunt eadem & non diſtincta, ſint inſeparabilia. Vnde bene valet iſta conſequentia. a. & b. ſunt inſeparabilia, vt dictum eſt, ergo. a. & b. ſunt eadem. Sed non valet, ſunt eadem. a. &. b. ergo ſunt inſeparabilia, quia eſſe idem videtur eſſe communius & ſuperius ad inſeparabile. Modo non valet à poſitione

ſuperioris

ſuperioris, vel communis, ad poſitionem inferioris, vel minus communis, ſed committitur fallacia conſequentis. Exemplum dant de relatione, & ſuo fundamento, quæ licet ſint idem realiter, tamen ſeparantur abinuicem, quia fundamentum poteſt eſſe ſine relatione. Licet non econtra, quare &c.

Sed contra iſtam reſponſionem inſtatur, quia ſi aliqua ſunt eadem, & ſint inſeparabilia ſecundum eſſe, ſequitur, quòd in aliquo inſtanti eſſe ineſt vni, pro quo inſtanti non ineſt ipſum eſſe alteri, ſed pro quocunque inſtanti duo contradictoria inſunt aliquibus illa neceſſario diſtinguuntur quantum ad eſſe illorum contradictoriorum (ſicut ſi album in eſt. a. & non ineſt b. a. &. b. diſtinguuntur in eſſe albo) ſic ſi eſſe ſimpliciter ineſt vni, & non ineſt alteri, illa neceſſario diſtinguuntur abſolute, & ſimpliciter. Vnde negata iſta propoſitione, quòd videlicet contradictoria, pertinentia ad eſſe non concludant diſtinctionem entium in eſſe, tollitur omnis via ad probandam diſtinctionem in entibus, qua via vtitur Ariſt. ad probandam materiam eſſe diſtinctam à forma in primo Phyſi. com. 60. per hoc quòd materia manet in aliquo inſtanti in quo non manet forma. Hac via etiam vtitur Auguſt. 7. de Trin. c. 5. & 6. c. 5. vbi Augu. ex intentione vult probare creaturam non eſſe omnino ſimplicem, & hoc, quia manens eadem poteſt in ſe ſuſcipere diuerſa eſſe realia. Vnde dicit eadem indiſtincta magnitudo manens poteſt habere hunc colorem, & alium colorem, & per hoc aliud eſt color, & aliud eſt magnitudo inquit ipſe. Iſta conſequentia ſecundum ipſum bona eſt magnitudo manet color non, ergo magnitudo, & color non ſunt idē realiter. Et ita non haberetur argumentum ad probandum hominem non eſſe aſinum, niſi per hoc, quòd eſſe poteſt ineſſe homini, & non ineſſe aſino, ideo non ſunt vnum ineſſe.

Ad hoc reſpondetur, quòd quando ſunt aliqua idem realiter, manente vno manet realitas alterius, & eadem res, quæ eſt alterum, tamen non manet, ſub eadem ratione.

Contra quæro de illa ratione ſub qua non manet res

aut

aut fuit aliquid prius, aut nihil, ſi nihil, ergo res iſta proprie nihil eſt, quia illa ratio per te in re eſt completa ratio iſtius rei, quæ nihil eſt, & nihil fuit, ſi illa ratio ſit aliquid, quæro vtrum ſit idem aliquid quod illa res, quæ manet, cum qua per te eſt eadem, aut non eſt idem aliquid cum ipſa, ſi ſit idem aliquid, quod ipſa res, & iſta ratio nunc non eſt, ergo idem aliquid quod eſt ipſa res non eſt, & per conſequens res ipſa ſimul eſt, & non eſt, ſi iſta ratio ſit aliud aliquid à re ipſa, habetur propoſitum, quia iſta res, quæ non manet, eſt aliquid aliud à remanente.

Dant aliam reſponſionem, concedendo, quòd quæcũcunque vna generatione generãtur, & vna corruptione corrumpũtur, ſunt eadem realiter. tamẽ negatur hoc, ꝙ quæcunque ſic ſe habent, quòd vnum non poteſt manere ſine alio, quòd illa ſint eadem realiter, quia inſtantia eſt de ſubiecto, & propria paſſione, quæ diſtinguitur realiter, & tamen ſubiectum non poteſt eſſe ſine propria paſſione, dicentes, quòd alia mutatione, & generatione generatur homo, & riſibile, ſeu riſibilitas, quia vna generatio terminatur ad hominem, quę eſt generatio ſimpliciter, alia terminatur ad riſibilitatem, quæ eſt generatio ſecundum quid.

Cõtra quam poſitionẽ arguitur. Aut enim ſubiectũ, & propria paſſio ſunt ab eodem generante, & producente, ſic quòd producens ſubiectnm producat propriam paſſionem, aut ſubiectum eſt à generante, & paſſio à ſubiecto effectiue, & productiue, ſi primo modo, ergo ſubiectũ ſe habet tantùm in potentia paſſiua, & materiali reſpectu paſſionis. Sed omnis potentia talis eſt contradictionis, ex 9. meta. tex. com. 17. ergo ſubiectum poterit eſſe ſine propria paſſione. Si detur ſecundum membrum, igitur ſubiectum erit prius ordine generationis, & naturæ, quàm propria paſſio, & ita in aliquo priori præhabet totum ſuum eſſe, in quo non intelligitur eſſe poſterius, ſed quæcunque ſunt ſic priora non repugnat eis eſſe ſine poſteriori, vt allegatum eſt ſuperius, ergo nen repugnabit ſubiecto eſſe ſine propria paſſione.

Secunda concluſio huius articuli eſt iſta, quòd illa diſtin-

diſtinguuntur realiter, quæ ſic ſe habent, quòd vnum poteſt eſſe ſine alio. Iſta concluſio patet ex dictis, & fundatur in primo principio, quoniam dato oppoſito iſtius, ſequeretur, quòd idem ſimul eſſet, & non eſſet, vt deductũ eſt ſuperius.

Ex hac concluſione ſequuntur duo correlaria, quorũ primum eſt, quòd totum diſtinguitur realiter à ſuis partibus, loquendo de toto eſſentiali, & non integrali ſeu quãtitatiuo, hoc correlarium habet intelligi, quòd totum eſſentiale diſtinguitur à ſuis partibus realiter diſtinctione non mutua, quia licet partes diſtinguãtur eſſentialiter à toto, quum poſſint per ſe, & ſeorſum exiſtere, ſiue entitate totius, non tamen totum diſtinguitur à partibus, niſi terminatiue, hoc eſt pro quanto terminat totam diſtinctionem realem in partibus, quod quomodo habeat intelligi dictum eſt in articulo de identitate, & diſtinctione formali.

Habet autem hoc dubitationem magnam, quoniã ſic dicere, videlicet, quòd partes diſtinguantur, & ſint aliud à toto, eſt dimittere Commen. Auerroym in multis locis & primo in primo Phyſi. Com. 17. circa finem Commen. vbi habet, quòd totum nihil aliud eſt, quàm congregatio partium, & paucis interpoſitis ſubdit, quoniã vnaquæque partium dicitur eſſe aliud à toto, ſed omnes inſimul non poſſunt dici eſſe aliud à toto. Hæc Commen. ſi ergo partes ſimul ſumptę nõ ſunt aliud à toto, ergo partes nõ diſtinguuntur realiter à toto, cuius oppoſitum tu dicis in primo tuo correlario.

Item ſic dicere ſicut tu dicis eſt contradicere eidem Commen. in 7. Meta. Commen. 20. Vbi loquitur ſpecialiter de toto eſſentiali, & de partibus, quia in primo Phyſico. Com. iã dicto loquitur in vniuerſali de totõ, & partibus, ſicut ars, & liber ille requirit, ibi enim de omni toto eſt ſpeculatio. In 7. vero Metaph Comm. 20. loquitur de toto eſſentiali, & de partibus eſſentialibus, vbi dicit hæc verba.

Verbi gratia ſor. eſt animal rationale : ſor. enim nihil aliud eſt, quàm animalitas, & rationalitas, hæc ipſe. Tunc ſi ſor. eſt quoddam totum eſſentiale, animalitas,

&

& rationalitas ſunt eius partes eſſentiales, & ſor.non eſt aliud ab iſtis partibus, ergo totum non eſt aliud à partibus,& per conſequens partes non diſtinguuntur realiter à toto,ſicut tu dicis.

Diſſolutio autem huius difficultatis etſi difficilis eſt, non tamen impoſſibilis. Fertur nanque ab aliquibus, quòd Commentator vbi ponit identitatem inter totum, & partes, non loquitur de toto eſſentiali, & de partibus eſſentialibus, ſed ſolum comparat totum integrale ad partes integrãtes ipſum totum,& de iſtis partibus eſt verum,quòd non diſtinguuntur realiter à toto.

Sed hæc reſponſio nulla eſt, quia quid diceremus ad ſecundam auctoritatem vbi loquitur de toto eſſentiali, & de partibus eſſentialibus, manifeſtum eſt autem,quòd ſor.eſt quoddam totum eſſentiale, & animalitas,& rationalitas ſunt partes eſſentiales, ſed iſtæ non diſtinguuntur à toto,puta ſor.ergo &c.

Niſi forte diceretur, quòd in præfato Commento loquitur de toto diffinibili,quod eſt totum metaphyſicum, ſed non de toto phyſico,& eſſentiali,quia tale bene concedit diſtingui realiter à ſuis partibus,de qua diſtinctione loquitur in 7.met.Com.vlti.Sed quicquid ſit.

Aliter fertur ab alijs dicendo, quòd totum poteſt conſiderari dupliciter. Vno modo naturaliter, & phyſice, alio modo metaphyſice, loquendo ergo phyſice de toto, & partibus, dicunt totum, non eſſe aliud à partibus, & ſic loquitur Commen. 1. Phy: loco iam dicto. Loquendo autem metaphyſi. dicunt, quòd partes realiter diſtinguuntur à toto, & ſic prædicta determinatio, & prædictum correlarium non dimittit Com. partes autem tales ſunt materia, & forma, & (quum ipſum totum non includat materiam quidditatiue, & tanquam partem ſuę quidditatis, quum ipſa non ſit quidditas neque pars quidditatis ſecundum Commenta. 7.meta. Comment.34)

Partes ergo ſimul ſumptæ diſtinguuntur à toto ſecundum eſſe quidditatiuum per ipſam materiam, quia totum in tali eſſe, tantum importat formam, quæ eſt tota quidditas rei. Hæc reſponſio ſicut præcedens

poteſt

poteſt moleſtari,deficit namque ſicut prima,quia non reſpondet ad ſecundum vbi metaphi. loquitur, non autem phyſice. Abſurdum enim eſt dicere, quod Comment. in 7. metaphiſic. loquatur phyſice de toto & partibus.

Aliter ergo diſſoluo difficultatem vnico medio. Ad primum & ſecundum quod Commen.loquitur conſtitutiue,& integratiue, vt ſit ſenſus, quod partes ſimul ſumptę non ſunt aliud a toto,ideſt quod partes ſimul ſumptę integrant & conſtituunt totum, & nihil aliud conſtituit totum quam ipſę partes. De primo enim palam eſt,quod partes continui ſolum conſtituunt & integrant ipſum vt duo pedalia conſtituunt & integrant bipedale, & ſic de alijs,vt patet.1. phyſic. De ſecundo etiam patet. Nam animalitas & rationalitas ſolum conſtituunt ſor. & non aliud,ſcilicet quidditatiuè, & hoc apparet in Commen. ſcilicet.20.7. metaphyſic. vbi dicit Commen.quod ſor. nihil aliud eſt quam animalitas & rationalitas quæ ſunt quidditates eius. Et eodem modo dicatur ad omnes auctoritates,quæ inueniuntur ita dicentes.

Quod totum ſit quædam entitas addita partibus & diſtincta ab illis realiter,apparet per Commen 7.metaph. comm. vlt.& eſt com.60.ſuperius allegatum eſt,ubi habet quod compoſitum eſt aliquod additum aliud à componentibus,& non tantum reſultans. Et exemplificat de ſyllaba quæ fit ex litteris. Dicit enim ſic, ſyllaba enim non eſt littera ex quibus fit, ſed eſt aliquod additum litteris. Et ſic patet quomodo totum non eſt idem quod partes,ſed partes realiter diſtinguuntur à toto. Loquor enim de toto eſſentiali. Et ſic patet quod iſta determinatio ſupradicta non eſt contra Commen. immo eſt de intentione eius,licet Scot. in 3. ſent.diſtinct. 2. quæſt. 2. dicat, quod Commen. errauit in iſta materia, ſicut & in alijs &c.

Secundum corollarium eſt. Perſonæ diuinæ diſtinguũtur realiter in diuinis,quæ licet habeant eandem exiſtentiam abſolutam, quia tamen habent aliam & aliam exiſtentiam relatiuam propter hoc diſtinguuntur realiter. Nec obſtat, quod vna non poſſit eſſe ſine reliqua, quia hoc eſt propter vnitatem eſſentiæ ſingularis quæ inclu-

ditur

ditur in ipſis, & etiam propter mutuam coexigentiam in relationibus ſuppoſitalibus, quibus conſtituuntur in eſſe perſonali. Vnde dictum eſt, quod illa diſtinguuntur realiter quorum vnum ex natura ſua intrinſeca poteſt eſſe ſine alio & in nullo dependet à poſteriori, ſeu coexigit ipſum, modo pater in diuinis coexigit filium coexigentia quæ requiritur ad naturam corellatiuorum. Et quod dixi de patre & filio, reſpectu filij, idem dicendum eſt de patre & filio, reſpectu ſpirituſſancti

Quod ſi arguatur. Quæcunque vni & eidem, ſunt eadem inter ſe ſunt eadem, ſed perſonæ diuinæ ſunt eędem eſſentiæ, igitur inter ſe ſunt eædem realiter.

Reſpondetur quod quæcunque ſunt eadem aliqua identitate & vnitate alicui tertio habenti conſimilem vnitatem & identitatem, tali vnitate ſecundum quam ſunt vnum in tertio, ſunt vnum & idem inter ſe. Ita quod duo requiruntur ad hoc quod poſſit inferri aliqua eſſe vnum & idem inter ſe. Primum eſt, quòd illa quæ ſunt eadem habeant talem vnitatem ſecundum quam ſunt vnum & idem tertio. Secundũ quod requiritur eſt, quod illud tertium habeat conſimilem vnitatem ſibi competentem, ſecundum quam extrema ſibi identificantur. Modo perſonæ diuinæ habent in ſe vnitatem perſonalem & ſuppoſitalem, quæ vnitas ſuppoſitalis non competit tertio, hoc eſt eſſentiæ diuinę, ergo non poſſunt dici eſſe vnum inter ſe tali vnitate reali & ſuppoſitali, ex vnitate eorum in eſſentia.

Vel poteſt dici breuiter, quod eo modo qao aliqua duo ſunt idem tertio ſunt idem inter ſe, & tũc dicitur, ꝙ perſonæ diuinę ſunt eædem realiter in eſſentia realitate eſſentiali, & non ſubſiſtentiæ aut perſonali, & ita ſunt & non ſubſiſtentiæ aut perſonali, & ita ſunt eædem inter ſe vnitate & identitate eſſentiali, & tunc conſequens non plus importat niſi quod perſonæ diuinæ ſunt eædem eſſentialiter, quod conceditur, & ſic eſt finis quarti articuli.

Articulus

Articulus Quintus.

QVantum ad Quintum articulum qui eſt de identitate & diſtinctione eſſentiali &c.

Pro declaratione Quinti articuli, videndum eſt de identitate, & diſtinctione eſſentiali. Pro cuius intelligentia notandum eſt, quòd ordo eſſentialis, vel dependentia eſt duplex quædam eſt ordo eſſentialis ſimpliciter, & eſt inter illa quorum vnum ſic dependet ab alio, quod oppoſitum ipſius fieri implicat contradictionem per quancunque potentiam, ordo vero eſſentialis ſecundum quid eſt ille cuius oppoſitum non poteſt fieri per aliquam potentiam naturalem, licet ſit poſſibile per potentiam ſupernaturalem.

Primo modo dependet creatura eſſentialiter à Deo, & totum eſſentialiter à ſuis partibus, quia per nullam potentiam poteſt eſſe, quòd creatura non dependeat ab eo, & non habeat in ſe reſpectum dependentiæ ad ipſum, & ſimiliter totum à ſuis partibus. In ſecundo ordine eſt ordo eſſentialis accidentis ad ſubiectum.

Secundo eſt notandum, quòd identitas eſſentialis eſt eorum quæ identificantur vni naturæ ſingulari, & exiſtenti, ita, quòd non tantum habent eandem exiſtentiam, & ſubſiſtentiam, verum etiam eandem naturam, & eſſentiam ſingularem ad quam immediate ſequitur exiſtentia. Vnde diſtinctio, vel identitas eſſentialis diſtinguitur ab identitate, & diſtinctione reali, quia illa, quæ eſt realis fundatur ſuper exiſtentiam rei, hæc vero eſſentialis fundatur ſuper naturam exiſtentem.

Tertio notandum, quòd eſſe idem eſſentialiter alicui, non infert illud eſſe de eſſentia eiuſdem. Sed bene econuerſo. Nam ſubiectum, & propria paſſio (ſecundum Scotiſtas) ſunt idem eſſentialiter, quia habent eandem naturam ſingularem exiſtentem, ſecundum quam ſunt inſeparabilia, & tamen neutrum eſt de eſſentia alterius, vt de ſe patet, quia neutrum prædicatur per ſe in primo modo de alio. Non enim paſſio prædicatur per ſe primo

modo

modo de ſubiecto, neque contra, quum ſubiectum cadat in diffinitione paſſionis, vt additum ex. 7. met.

Nonnulli tamen Scotiſtæ diſtinguunt de diſtinctione eſſentiali, & identitate volentes, quòd vno modo aliqua ſunt eadem eſſentialiter quæ habent eandem naturam ſingularem, vt dictum eſt. Alio modo, quando vnũ eſt de eſſentia alterius. Et per oppoſitum dicendum eſt de diſtinctione. Sed quoniam diſtinctio eſsẽtialis eſt quædam ſpecies diſtincta contra diſtinctionem formalem, & eſſe de eſſentia alicuius eſt eſſe idem formaliter ſibi, ideo diſtinctio, & identitas ſecundo modo dicta non eſt in iſto articulo ponenda.

Vltimo notandum eſt, quòd diſtinctio eſſentialis eſt ſemper inter extrema poſitiua realia, & actualiter exiſtentia. Ex quo ſequitur, quòd inter negationes, & priuationes, ſeu inter entia poſitiua, & priuatiua non poteſt fundari diſtinctio eſſentialis. Vnde, quod dictum eſt de identitate, & diſtinctione, ex natura rei ſuperius, dicatur hic de identitate, & diſtinctione eſſentiali.

Articulus Sextus.

QVantum ad Sextum Articulum qui eſt, de identitate, & diſtinctione ſubiectiua.

Notandum eſt, quòd duplex eſt realitas, vna eſt realitas obiectiua, & alia ſubiectiua. Realitas obiectiua quantum ſpectat ad propoſitum eſt quicquid ex natura rei poteſt eſſe obiectum intellectus, & ex natura ſui terminare actum intelligendi, de qua realitate ſatis dictum fuit ſuperius. Realitas autem ſubiectiua eſt quicquid eſt natura rei in ſuppoſito, vel indiuiduo exiſtente.

Pro quo notandum eſt, ꝙ cuilibet conceptui communi reali correſpondet duplex realitas, vna in ſe, alia in ſuis ſingularibus.

Prima abſtrahit ab omni exiſtentia, & ab his, quæ concernunt exiſtentiam.

Secunda cõcernit exiſtentiam actualem, & ea, quæ cõſequũtur ipſam, quemadmodũ ſuppoſita ſeu indiuidua.

Secundo notandum eſt, quòd realitas obiectiua quædam eſt contrahibilis per aliã realitatem & potentialis ad eam, & iſto modo omnia genera habent reales realitates potentiales, & contrahibiles, ſiue ſint genera generaliſſima, ſiue ſint genera ſubalterna, imo etiam ſpecies ſpecialiſſimæ habẽt realitates contrahibiles per realitates indiuiduales, vt eſt de mente Doc. ſub. in 2. ſen. diſt. 3. q 6. & alibi frequenter. Alia eſt realitas extendendo nomen realitatis ad conceptum realem quæ non eſt contrahibilis per realitatem, ſed præciſe per modos intrinſecos, qui non important diſtinctam realitatem a re cuius ſunt modi, & iſto modo omnia tranſcendentia communia deo & creaturę ſic contrahuntur per modos intrinſecos.

Quibus præmiſſis ponuntur duo modi identitatis & diſtinctionis ſubiectiue. Primus eſt quòd illa ſunt eadem ſubiectiue, quæ quidditatiue conueniunt in aliqua realitate potentiali & contrahibili per realitatem differentiæ, & per oppoſitum illa diſtinguuntur ſe totis ſubiectiue quæ in nulla tali realitate quiditatiue conueniunt.

Et ex iſto modo dicendi eliciuntur tria correlaria quorum primum eſt, quòd quæcunque includunt idem genus quidditaue, ſunt idem ſe totis ſubiectiue.

Secundum correlarium, quòd omnia prædicamenta ſimiliter deus & creatura ſe totis ſubiectiue diſtinguuntur.

Et tertium correlarium perſonæ diuinæ ſe totis ſubiectiue diſtinguuntur.

Tum quia non ſunt in genere. Tum quia realitas potentialis omnio eius repugnat, quum tales perſonæ ſint ſaltem identice infinitæ ratione eſſentiæ quam includunt.

Ex quo ſequitur quòd idẽtitas ſubiectiua eſt inferior ad identitatem obiectiuã, quia quæcunque conueniunt quidditatiue in aliqua realitate potẽtiali & cõtrahibili, in aliquo communi quidditatiue cõueniunt penes quod dicuntur eſſe idem obiectiue, ſed non econtra, quia aliqua conueniunt in aliquo vno communi quidditatiue, in

in quo nulla eſt realitas communis potentialis, & con-trahibilis per realitatem, ſicuti eſt ens, & omnia traſcen dentia communia vt dictum eſt.

Per idem ſequitur, quòd diſtinctio ſe totis obiectiue, quæ eſt eorũ, quæ in nullo communi reali quidditatiue conueniunt eſt ſuperior ad diſtinctionem ſubiectiuam. Vnde illa quæ in nullo communi conceptu reali quidita tiue conueniunt etiam in realitate communi potentiali contrahibili nequaquam conuenire poſſunt.

Alius modus dicendi eſt quòd illa dicuntur idem ſubiectiue quorum realitates poſſunt eſſe in eadem re, vel per identitatem ſic quòd eidem rei identificentur realiter, vel per modum informantis, uel informabilis. Et per oppoſitum illa diſtinguuntur ſe totis ſubiectiue, quorum realitates non poſſunt ſimul eſſe in eodem numero aliquo prædictorum modorum.

Ex hoc ſecundo modo dicendi ſequitur primum correlarium quod eſt, Omnia quæ ſunt in diuinis, ſint idem ſubiectiue. Aduertendum tamen quòd aliqua conuenire in aliquo uno numero poteſt eſſe duobus modis. Vno modo indiuidualiter. Alio modo ſuppoſitaliter. Indiuidualiter ſunt in uno numero quæcunque conueniunt in vno indiuiduo & ſingulari aliquo illorum mo dorum præmiſſorum. Secundo modo quæcunque conue niunt in uno indiuiduo & ſingulari, aliquo illorum modorum præmiſſorum. Secundo modo quæcunque conue niunt in aliquo vno ſuppoſito, dicuntur eſſe idem ſubiectiue ſuppoſitaliter, & ſic ſecundum infert primum, quia ſicut omne ſuppoſitum eſt indiuiduum, non econtra, ita quicquid eſt idem ſubiectiue ſuppoſitaliter eſt idem indiuidualiter, & non econtra. Ex quo ſequitur quòd quũ omnia in diuinis conueniãt in uno indiuiduo ſingulari, quod eſt hic deus, & ei identificẽtur realiter, omnia ſunt eadem ſibi ſubiectiue & indiuidualiter. Sed loquendo de identitate ſubiectiua ſuppoſitali, non eſt uerum quòd omnia indiuinis ſint idem ſubiectiue, quia aliquid eſt in in vno ſuppoſito, quod non eſt in alio. Sicut paternitas eſt in patre & non in filio.

Secũdum correlarium, oĩa in vno indiuiduo ſiue ſint

ſuperiora, ſiue accidentia abſoluta, ſunt idem ſubiectiue.

Tertium corollarium, duo indiuidua eiuſdem ſpeciei maxime de prædicamento ſubſtantiæ, & alterius ſpeciei complete eiuſdem prædicamenti diſtinguuntur ſe totis ſubiectiue.

Quartum corollarium. Duo contraria præſertim in eſſe intenſo duo relatiue oppoſita præſertim de ſecundo modo relatiuorum, ſimiliter differentiæ eſſentialiter diuidentes ipſum genus, diſtinguuntur ſe totis ſubiectiue, ſecundum iſtum modum dicendi.

Articulus Septimus.

QVantum ad Septimum Articulum, ſcilicet de identitate obiectiua &c.

Pro quorum intellectu eſt aduertendum, quòd illa ſunt idem obiectiue de quibus poteſt prædicari aliquod prædicatum quidditatiue ſiue ſit prædicamentale, ſiue tranſcendens, ſiue dicat realitatem potentialem ſiue tantum conceptum realem, & non realitatem, niſi extenſiue capiendo realitatem. Et per oppoſitum, illa diſtinguuntur ſe totis obiectiue, de quibus non poteſt tale prædicatum prædicari quidditatiue.

Ex hoc inferuntur aliqua corollaria. Primum, Deus & creatura ſimiliter decem prędicamenta ſunt idem ſe totis obiectiue. Iſtud corollarium patet, quia omnibus iſtis correſpondet conceptus communis realis entis, qui prædicatur quidditatiue de omnibus iſtis.

Secundum corollarium. Paſſiones entis à ſe inuicem, & ab ente diſtinguuntur ſe totis obiectiue. Iſtud corollarium patet, quia repugnat paſſionibus entis aliquid prædicari quidditatiue de ipſis, quia ſi ens non prædicatur, neque aliquid aliud poterit prædicari de eis, quidditatiue. Et forte etiam paſſiones ſpecificę ſunt tales, quòd de ipſis nihil prædicatur quidditatiue, & æque bene conceptus earum ſunt ſimpliciter ſimplices, ſicut conceptus

paſſio-

paſſionum tranſcendentium, & ita ſe totis diſtinguuntur obiectiue.

Tertium corollarium eſt, quòd differentiæ vltimæ,& breuiter omnia illa, quæ ſunt primo diuerſa diſtinguuntur ſe totis obiectiue. Vnde differentiæ vltimæ,quædam ſunt vltimæ vltimitate ſpecificationis,quædam ſunt vltime vltimitate determinationis. Primæ differentiæ ſunt vltimæ differentiæ ſpecierum ſpecialiſſimarum,vel ſpecierum ſubalternarum quæ vltimate ſpecificāt, & determinant naturam generis. Quædam ſunt vltimæ vltimitate determinationis,& iſtę ſunt differentiæ indiuiduales, quæ vltimo determinant naturam ſpeciei ſpecialiſſimę. De omnibus iſtis eſt verum,quòd nihil prædicatur de eis quidditatiue, & quòd ſe totis obiectiue diſtinguuntur,& vlterius, quòd ſint primo diuerſę. Vnde aliud eſt dicere. Aliud differens ab aliquo, aliud,quod ſit diuerſum ab illo,ut patet per Ari. in 5.meta.c.de eodem,& diuerſo. Et 10.meta.tex. com. 12. primo diuerſa ſunt illa, quæ non ſunt aliquid idem ens, hoc eſt in nullo conueniunt quidditatiue: Licet in aliquo communi poſſint conuenire idētice,& denominatiue,ſic, quòd illud commune pôt prædicari de eis per identitatem,ſeu identice. Similiter etiā denominatiue eo modo, quo genus prædicatur de differentia,quod genus eſt extra conceptum formalem differentiæ. Iſta autem apud Ariſt appellantur differentia, quæ ſunt aliquod idem ens, & in aliquo communi quidditatiue conueniunt non tantum identice, & denominatiue,quemadmodum ſunt Deus,& creatura,& decem prędicamenta,ut dictum eſt, quæ conueniunt in ente quidditatiue.

Ex quo ſequitur vnum corollarium, quòd omnis differentia differentium reducitur ad aliqua primo diuerſa,quia ſi ſor.& plato differunt,igitur aliquibus differunt quæ ſunt principia differendi, illa vero per quæ differūt ſint a.& b.aut a.& b.ſunt primo diuerſa, aut differentia. Si primum habetur propoſitum, ſi ſecundum proceditur in infinitum.

ARTICVLVS OCTAVVS, & vltimus duabus partibus diuiſus, & in priori continetur inueſtigatio identitatum & diſtinctionum, in altera illatio vnius diſtinctionis ex alia.

QVantum ad vltimum articulum pro complemento quæſtionis qui appellatur illatiuus & inueſtigatiuus identitatum & diſtinctionum &c.

Notandum eſt quod ſicut efficiens extra intellectum producit aliquid in eſſe reali, ita intellectus & quæcunq; potentia cognoſcitiua producit rem quam cognoſcit in eſſe cognito, quod eſſe cognitum nihil aliud eſt quam reſpectus rationis derelictus in obiecto à potentia cognoſcente. Et ſimiliter voluntas producit rem quam amat & diligit, in eſſe volito, quod eſſe eſt etiam reſpectus rationis, penes quod eſſe rationis accipitur diſtinctio rationis.

Vlterius notandum eſt, quod actus collatiuus intellectus præſupponit actũ rectum quo intellectus cognoſcit rem quam comparat ſeu confert ad aliam rem, & nihil confert ignorans aut non cognoſcendo. Ex quo ſequitur quòd quælibet res comparata ad aliam rem, fundat reſpectum rationis, qui eſt eſſe cognitum & intellectum. Et ſi comparat vnam rem ad aliam rem vt eandem ſibi aut diuerſam, intellectus ſic conferendo cauſat identitatem aut diſtinctionem rationis. Ex quo ſequitur quod licet intellectus conſideret aliquam rem vt eſt intellecta & etiã conſideret non vt eſt intellecta, ſemper tamẽ ipſa res eſt intellecta, & habet eſſe cognitum. Vnde non valet iſta conſequentia. Intellectus conſiderat lapidem nõ ſub ea ratione ſub qua eſt intellectus, ergo lapis non eſt intellectus. Vnde commutatur hic modus in rẽ, & eſt fallacia accidentis, quia licet res conſiderata ab intellectu ſit intellecta & cognita, tamen conſideratur ſub iſto modo, &

ſub

ſub iſto reſpectu cognitionis paſſiuę. Et per hoc poteſt ſal uari illud quod dicunt Scotiſtę quòd res intellecta poteſt comparari ad rem non intellectam. Vlterius notandum eſt quod modi concipiendi, ſiue grammaticales ſiue logicales, (grammaticales vt in recto, vel obliquo, logicales, vt in concreto, vel in abſtracto, cum ſint entia rationis & reſpectus rationis cauſati per actum intelligendi rectum & collatiuum) ſunt fundamenta identitatis & diſtinctionis rationis, quia non poteſt eſſe maioris entitatis fundatum quam fundamentum, ergo in quibuſcunque reſpectibus rationis non poteſt fundari reſpectus realis, aut ex natura rei, & ita neque identitas, neque diſtinctio ex natura rei.

Ex quibus ſequuntur aliqua corollaria.

Quia quotieſcunq; res realis comparatur ad rem realem vel realitas ad realitatem (& hoc vel ad ſeipſam vel ad aliam in vno & eodem obiecto formali, vt quando intellectus comparat colorem & diſgregatiuitatem in albedine) quum omnia iſta præſupponantur habere eſſe cognitum & intellectum ſunt fundamenta diſtinctionis vel identitatis rationis.

Similiter quando res rationis, comparatur ad rem realem, ſcilicet quando intellectus comparat genus, hoc eſt iſtam intentionem primam quæ eſt animal, & econuerſo. Vel rem rationis comparat ad rem rationis, ſemper inter iſta fundatur diſtinctio rationis.

Similiter quando iſta comparantur ſub diuerſis modis concipiendi, diſtinguuntur diſtinctione rationis quod non tantum eſt de diuerſis rebus rationis, verum etiam de eadem re ſiue reali ſiue rationis concepta ſub diuerſis modis concipiendi.

Diſtinctio ex natura rei inueſtigatur per quattuor genera oppoſitionis. Primo per oppoſitionem relatiuam. Secundo per oppoſitionem contrariam. Tertio per priuatiuam. Quarto per contradictoriam. Exemplum primi. Impoſſibile eſt eidem omnino, & ex natura rei, & reſpectu eiuſdem, & ſecundum idem ineſſe oppoſita relatiue. Ex quo infertur quod (quum mouens & motum ſint ſic oppoſita, & iſta competant intellectui agenti, aut poſſibi-

li)intellectus agens aut poſſibilis non ſunt omnino idem ex natura rei.

Quod ſi contendatur, quòd intellectus poſſibilis eſt actiuus intellectionis, ex ſententia Doct.ſubti.in quolib. qõ. 15. Et eadem potentia intellectus poſſibilis fundamentalis eſt paſſiua reſpectu intellectionis, igitur idem omnino reſpectu eiuſdem eſt mouens, & motum.

Reſpondetur, quòd eadem potentia fundamentalis eſt mouens, & mota, ſed non ſecundum idem. Nam pro quanto eſt quædam virtus illimitata habens perfectionẽ cauſatiuam eſt mouens, & in actu, pro quanto autem eſt perfectibilis per actum quẽ producit, & eſt capax iſtius eſt mota, & in potentia. Iſtæ ſunt diſtinctę perfectiones in intellectu, quia ſunt diſtinctę aptitudines naturales, & diſtincti reſpectus fundamentales aut aptitudinales; & ita non ſecundum idem, idem tñ abſolutum, quod eſt intellectus poſſibilis eſt mouens, & motum in actu, & in potentia. Eſt etiam actu mouens, & agens, reſpectu motus, & actionis, quam elicit, & eſt motum, & in potentia reſpectu termini actionis, & motus.

Quod ſi tu diceres agens recipit actionem, igitur patitur ſecundum actionem.

Reſpondetur aliud eſt formam ineſſe alicui mediante ſimplici inhærentia, aliud eſt formam ineſſe mediante receptione, & paſſione. Actio non poteſt ineſſe agenti per receptionẽ paſſionis ſeu quæ ſit paſſio, quia ſicut ad motum non eſt motus, ita ad actionem non eſt actio, neque paſſio. Ex 5. phyſi. quod etiam probatur, quia quum actio ſit cauſa paſſionis, & paſſio effectus eius, non poteſt paſſio eſſe principium, & cauſa actionis, ergo in eodem inſtãti in quo actio ineſt agenti, nulla paſſio præcedit ſeu ponitur principium eius. Et ita ſi actio ineſt agenti, non recipitur in agente receptione paſſionis, licet inhæreat agenti. Et per hoc euaditur difficultas, quæ ſolet fieri contra Scotiſtas, quòd ſi actio eſſe in agente omne agens moueretur.

Poteſt & aliter dici, quòd quum actio ſit cauſa motus, & motus ſit terminus eius cauſatus per ipſam, vt diſtinguitur à motu, ſequitur, quòd agens recipiendo actionẽ

non mouetur, quia illud tantum mouetur in quo eſt motus, ſed motus recipitur in paſſo, prout motus accipitur pro forma fluente, & etiam pro fluxu formę, ergo agens actionem recipiens non mouetur, ſed tantum eſt illud per quod aliud mouetur, & ita eſt motiuum, vel moués. Sed contra, quia ſaltem agens recipiens actionem mutauit, quia tranſit dę priuatione ad formam.

Ad hoc poteſt dici, quòd ſicut reſpectus non eſt forma ad ſe, ſed ad alterum, ita quicquid recipit reſpectum realem, mutatur non ad ſe, ſed ad alterum, & hoc concedit Simplicius ſuper prædicamenta. Negauit autem Ariſt. ad relationem eſſe motum aut mutationem prout motus, & mutatio eſt ad ſe. Sed loquendo de mutatione ad alterum non eſt inconueniens, quòd ſubiectum recipiés formam reſpectiuam realem mutetur ad alterum, hoc eſt, quia alterum mutatur ad ſe, vnde nunquam reſpectus alicui acquiritnr, niſi quia aliquod abſolutum acquiritur alicui alteri, & ita recipiens reſpectum mutatur ad alterum, quia illud alterum ad ſe mutatur. Iſta reſponſio eſt Doct. ſub. in 2. ſent. diſt. 1. qó. 5. & Simplicij ſuper prædicamenta.

Vel aliter poteſt dici ſecundum Franciſcum in primo ſententiarum diſtinctione 29. quæſtione 2. mutatio eſt duplex. Quædam eſt Phyſica, quædam Metaphyſica.

Prima mutatio concernit, ſitum locum, & alia accidétia ſenſibilia, quæ inſequuntur agens, & patiens, & formam inductam ab agente, in paſſo. Actio metaphyſica abſtrahit ab omni ſitu, loco, diſtantia, & ab omnibus accidentibus ſenſibilibus. Et iſto modo non dicimus, quòd ſi Deus crearet vnum Angelum, qui poſtmodum ſeipſum intelligeret, mutaretur de priuatione intellectionis, ad talem intellectionem mutatione metaphyſica, quia hic nulla materia, nulla qualitas, aut accidens ſenſibile concurreret, loquendo de iſta mutatione metaphyſica. Omne recipiens formam realem abſolutam ſiue reſpectiuam mutatur ſecundum talem formam mutatione metaphyſica, vel phyſica, ſed ſi mutet ſolum ad formã reſpectiuam, mutatur mutatione metaphyſica.

Quum igitur actio ſit reſpectus de prædicamento actionis, agens recipiens actionem mutatur mutatione metaphyſica,& hoc non eſt inconueniens,immo neceſſarium,quòd omne agens citra primum, quod non recipit aliquam formam realem in ſe, de nouo mutetur tali mutatione.

Exemplũ de oppoſitione cõtradictoria, &c.vt in tex.

Diſtinctio formalis quadruplici via inueſtigatur. Primo per viam excluſionis &c.

Circa, quod ſciendum,quòd hæc prima via intelligẽda eſt capiendo diſtinctionem formalem proprie,de quo ſufficienter habitum eſt ſuperius,quia ſi caperetur diſtinctio formalis improprie, tunc iſta conſequentia non eſſet bona.a.non eſt de conceptu formali b.ergo. a.& b.diſtinguuntur in formalitate, & quidditate, ſicut apparet de duobus indiuiduis eiuſdem ſpeciei ſpecialiſſimę.

Secundo per viam diffinitionis Quæcunque enim habent diſtinctas diffinitiones quarum vna non includitur in alia, illa formaliter diſtinguuntur. Notanter dicitur, quarum vna nõ includitur in alia,quia certum eſt, quòd homo, & animal ſunt idem formaliter,licet non mutuo, & adæquate,& tamẽ habent diſtinctas diffinitiones,quia iſta diffinitio,ſubſtãtia animata ſenſitiua non eſt iſta diffinitio,ſubſtãtia animata rationalis.Ex quo ſequitur,quòd illa, quæ habent ſic diſtinctas diffinitiones quarum vna non competit alteri,neque partialiter,neque adęquate, illa diſtinguuntur formaliter.

Tertio per viam deſcriptionis ſic,quorum deſcriptiones ſunt diuerſę,illa formaliter diſtinguuntur,intelligendo per deſcriptionem manifeſtationem conſtitutam ex genere, & propria paſſione,quia quorum paſſiones ſunt diuerſę,& oppoſitæ, rationes formales etiam ſunt diuerſæ, quum paſſio fluat à ratione formali ſubiecti.

Quarto per viam demonſtrationis ſic,quandocunque aliquid eſt demonſtrabile de aliquo, & de alio non, illa diſtinguuntur formaliter. Nam quum paſſio ſit effectus ſubiecti, & habeat cauſam intrinſecam in ſubiecto, quæ eſt ratio formalis ſubiecti ſi effectus ſunt oppoſiti, & incompoſſibiles,rationes formales ſubiectorum erunt oppoſite,

poſitæ,& incompoſſibiles,non ſimpliciter,quin tales paſſiones conſequentes propria ſubiecta poſſint eſſe in vno, & eodem ſuppoſito,ſed intelligas ipſas eſſe oppoſitas ſecundum ſe, &,quoad rationes formales ſubiectorum, ꝙ illud,quod eſt per ſe cauſa, & propter quid vnius paſſionis,non poterit aſſignari propter ſe cauſa reſpectu alterius,& illo modo habebunt oppoſitionem.

Poteſt etiam addi quinta via reduplicationis ſecundum Franciſcum ſic, quando aliquid competit alicui inquantum tale,& non alij,ſicut viuere,&c.vt in tex.

Diſtinctio vero realis poterit inueſtigari quadrupliciter.

Primo per viam generationis ſic,quorum vnum generatur reliquo non genito,illa diſtinguuntur realiter.

Secundo per viam corruptionis.&c.

Tertio per viam originis Quia inter originans,& originatum ſemper eſt diſtinctio realis, quia originans præhabet naturam quam communicat originato, qua via vtitur.Aug.primo de Trin.ca.primo aſſignans rationem quare nulla res eſt quæ ſeipſam gignat, vt ſit, quia vt inquit ipſe idem eſſet prius, & poſterius ſeipſo, & præhaberet naturam antequam eſſet.

Quarto inueſtigatur per viam ſeparatæ exiſtentię,vel ſubſiſtentiæ.

Diſtinctio etiam eſſentialis quadruplici via inueſtigatur.

Primo per viam generationis in iſtis inferioribus.

Secundo per viam corruptionis.

Tertio per viam ſeparationis.

Quarto per viam dependentiæ, & etiam per viam generum, & ſpecierum ſic, quę ſunt in diſtinctis generibus,& ſpeciebus illa diſtinguuntur eſſentialiter.

Diſtinctio tamen ſe totis ſubiectiue, per viam actualis ſeparationis poterit inueſtigari iſto modo, quando aliqua actualiter ſecundum eſſe exiſtentię, vel ſubſiſtentiæ,&c.vt in tex.

Sed diſtinctio ſe totis obiectiue ſic inueſtigatur, quæ in nullo quidditatiue conueniunt, illa ſunt ſe totis, &cæt.

Ex quibus ſequitur, quòd identitas iſtorum per oppoſitum eorum, quæ dicta ſunt &c. vt in tex.

PARS SECVNDA VLTIMI Articuli in qua inueſtigatur modus inferendi unam identitatem ex alia.

QVantum ad ſecundam partem huius Articuli. Primo inueſtigamus modum inferendi vnam identitatem ex alia &c.

Aduertendum eſt de identitate formali de qua iſtæ compoſitor dicit, quòd ipſa infert identitatem realem in his, quæ non ſunt compoſita ex re, & re, ſed non in cõpoſitis ex re, & re. Quia certum eſt, quòd materia, & forma ſunt de eſſe compoſiti naturalis cum ſint partes diffinientis ipſum ſecũdum Philoſophum. 7. meta. t. com. 35. & tñ materia, & forma non ſunt idem realiter cõpoſito.

Contra quem arguitur. Quia aut eſt ordo eſſentialis, & per ſe iſtarum identitatum, aut accidentalis. Si primo modo, iſte ordo eſt ſimpliciter neceſſarius, & neceſſario conſequens extrema ſecundum rationes formales iſtorum extremorũ, & ita poſitis rationibus formalibus iſtarum identitatum de neceſſitate vna erit prior, & alia poſterior, & ita identitas formalis infert identitatem realẽ ſicut inferius, & minus commune infert ſuperius, & magis commune, vel ſaltem ſicut poſterius infert prius prioritate communitatis, & non econtra. Si vero eſt ordo accidentalis, ergo identitas, quæ ponitur prior indifferenter poterit eſſe poſterior, & econtra.

Dicendum eſt igitur, ſaluo ſemper meliori iudicio, quòd identitas formalis eſt maior, & prior in eſſendo, licet non in conſequendo identitate reali, loquendo de identitate formali proprie. Nec eſt verum, quòd ſemper prius in eſſendo, ſit prius in conſequendo ſicut non ſequitur. a. eſt calidum, ergo ignis, ſed bene econtrario, & tamen ignis eſt prior in eſſendo, quàm calidum. Identitas autem formalis proprie eſt eorum quæ non ſunt ſepara-

bilia

bilia ſecundum conceptum diſtinctum. Modo quæ ſunt ſic inſeparabilia, ſunt inſeparabilia ſecũdum rem, maior enim inſeparabilitas eſt ſecundum intellectum, quàm ſecundum rem, quia quæ non ſunt ſeparata ſecundum rẽ, poteſt intellectus ſeparare, & diuidere, ergo quæ intellectus non poteſt ſeparare, & diuidere, non poſſunt ſeparari ſecundum rem. Igitur quæ ſunt eadem formaliter iſto modo, ſunt eadem realiter. Ex quo reſpondetur ad inſtã tiam de materia, & forma, quòd licet materia. & forma in abſtracto, & ſumptę per modum partis, diſtinguantur realiter à toto compoſito per ſe, & naturali, non tamen in concreto, & vt ſumuntur per modum totius. Vnde iſta eſt falſa, homo eſt anima, in prædicatione formali, & per identitatem. Iſta tamen eſt vera in prædicatione formali, & per identitatem realem prædicati ad ſubiectum, homo eſt animatus. Quia licet animatum ſignificet partem non tamen ſignificat ipſam per modum partis, ſed connotando totum cuius eſt pars, penes quam connotationem prædicatum identificatur toti, quia idem eſt animatum, quod prædicatur de homine, & ipſe homo.

Identitas etiam realis infert identitatem eſſentialẽ. Notanda eſt huius ratio, quæ eſt iſta, quia identitas realis attenditur penes vnitatem exiſtentię, vel ſubſiſtentię. Identitas eſſentialis attenditur penes vnitatem naturæ, & eſſentiæ, cuius exiſtentia, vel ſubſiſtentia eſt modus intrinſecus. Sed ſtante vnitate in poſteriori non poteſt eſſe pluralitas in priore, ſed bene econtra. Igitur ſi eſt vnitas in exiſtentia, & ſubſiſtẽtia, ſic, quòd ſecundum talem exiſtentiã, talia non poſſint ſeparari, aut actualiter non ſint ſeparata, ſequitur, quòd erit etiam vnitas in natura ad quam conſequitur exiſtentia reſpectu cuius eſt iſta inſeparabilitas, & ita quicũque ſunt idem realiter penes exiſtentiam, & ſubſiſtentiam, ſunt etiam idem eſſentialiter penes naturam, & vnitatem eius.

Identitas etiam eſſentialis infert identitatem ſubiectiuam ſecundũ ſecundum modum, propterea, quia illa ſunt eadem eſſentialiter, quæ conueniunt in aliqua vna natura ſingulari, aut identice (ſic, ꝙ identificentur tali naturæ) aut per modum informantis, & informabilis.

lis. Sed illę quæ conueniunt identice in aliqua natura ſingulari ſunt idem ſe totis ſubiectiue. igitur &c. Identitas tamen eſſentialis non infert identitatem ſubiectiuam ſecundum primum modum, vt patet intuenti.

Identitas ſubiectiua non infert identitatem obiectiuam, nec ſecundũ primum modum ſcilicet quando conueniunt quiditatiue in aliquo limitato. Neque etiam penes ſecundum modum quando videlicet aliqua plura conueniunt in aliquo vno tranſcendenti, vt patet de potentijs animæ, ac etiam paſſionibus entis quæ ſunt eædem realiter inter ſe eſſentialiter ac etiam ſubiectiue, tamen diſtinguuntur ſe totis obiectiue, quum in nullo quiditatiue conueniant.

Quod ſi diceretur quòd conueniunt in aliquo quiditatiue ſaltem deueniendum eſt ad aliqua in ipſis incluſa, primo diuerſa, quæ in nullo quiditatiue conueniunt.

Ex quo ſequitur quòd ſi eſt ordo eſſentialis inter iſtas identitates eſt tantum ordo eſſentialis quantum ad idẽtitatem rationis ex natura rei formalem, realem eſſentialem, & ſubiectiuam quantum ad ſecundum modum poſitum ſuperius. Sed non erit ordo eſſentialis inter identitatem ſubiectiuam & obiectiuam.

Poteſt etiam probabiliter dici, quod identitas ſubiectiua infert identitatem obiectiuam.

Pro quo eſt notandum, quod identitas obiectiua poteſt eſſe duobus modis, uno modo, quando unum extremum iſtius identitatis continet alterum quidditatiue vel aliquid alterius. Alio modo quando unum continet aliud in exiſtendo, & per identitatem, eo modo quo loquitur Scotus de primo diuerſis in ſecundo ſen. di.2.q.5. Reſpondendo ad ſecundum argumentum. Si capiatur identitas obiectiua ſecundo modo & non primo modo, illa quæ ſunt idem identitate ſubiectiua, ſunt idem etiam obiectiue realiter & identice, ſed non primo modo. Et ita apparet reſponſio ad inſtantiam dẽ paſſionibus entis, & potentiis animæ.

SECVNDAE PARTIS conclusio de modo inferendi vnam diſtinctionem ex alia.

QVantum ad ſecundum de modo inferendi vnam diſtinctionem ab alia ponitur iſta concluſio. Maior diſtinctio infert minorem &c.

Pro quorum notitia eſt ſciendum quod minima diſtinctio eſt diſtinctio rationis, quia ab omnibus infertur & & non econtra. Maxima autem diſtinctio videtur diſtinctio ſe totis obiectiue, quia iſta omnes alias infert, & ipſa à nulla alia infertur.

Licet aliqui dicant, quod diſtinctio iſta non infert alias, vt patet per exemplum adductum de potentijs animæ, & paſſionibus entis quæ diſtinguuntur ſe totis obiectiue, & non ſubiectiue, neque eſſentialiter.

Sed ſi quis bene conſiderauerit quæ ſunt dicta ſuperius paulo ante, facile ſoluet inſtantiam, negando quod tales paſſiones entis, & potentiæ animæ diſtinguantur ſe totis obiectiue omnino ſcilicet, quantum ad rationes formales, & quantum ad vnitatem identicam. Vnde licet ſint primo diuerſæ quidditatiue, non tamen identice & ſint ſic non diſtinguũtur ſe totis obiectiue. Vndequæcũq; diſtinguuntur obiectiue, vtroque modo, ſcilicet quidditatiue & identice (ſic quod in exiſtendo vnum non contineat alterum per identitatem) illa diſtinguuntur ſe totis ſubiectiue. Nam ſicut primo diuerſa ſecundum Doctor. ſubti. ſunt duobus modis. Vno modo, quando vnum non continet alterum quidditatiue, neque aliquid alterius. Alio modo, quando vnum non continet alterum in exiſtendo, & per identitatem, ita diſtinctio obiectiua poteſt intelligi penes primo diuerſa, vel altero iſtorum modorum duorum tantum, vel in vtroque modo. Si ſecundo modo patet quòd quælibet talia primo diuerſa diſtinguuntur ſe totis ſubiectiue, ſicut ſunt duæ differentiæ indiuiduales indiuiduorum de prædicamento ſubſtantiæ,

quemad-

quemadmodum eſt ſcoteitas & platoneitas.

Quod ſi dicatur accipio duas differentias indiuiduales duorum accidentium in aliquo ſuppoſito de prædicamento ſubſtantiæ, ſcilicet hecceitatem albedinis in lacte, & hecceitatem dulcedinis. Nam certum eſt quod hecceitas non continet alteram quidditatiuè neque aliquid alterius, neque vna continet alteram in exiſtendo, & tamen duo non diſtinguuntur ſe totis ſubiectiuè.

Ad hoc poteſt dici, quod licet vna iſtarum non contineat alteram identice ratione ſui. tamen ratione entis quod identice includit, vna continet alteram per identitatem; & ita ſunt idem realiter ens, quare &c.

Vel dicendum quod non eſt ordo eſſentialis inter diſtinctionem obiectiuam & ſubiectiuam, ſed bene quantum ad alias. Et quod aliqui arguant de materia & forma, quod videlicet illa diſtinguantur eſſentialiter, & realiter à compoſito eſſentiali, reſponſum eſt ſuperius.

Vel dicēdum eſt ſecundum aliquos formalizantes, & ſecundum Burleum, quòd non eſt ordo eſſentialis inter diſtinctionem, realem, eſſentialem, & formalem, propterea quia ſecundum ipſum Burleum homo prædicatur per ſe, & in primo modo de for. & eſt de conceptu formali ipſius, & tamen non eſt de eſſentia eius ſecundum ipſum (hoc eſt idem ſibi eſſentialiter & realiter,) quia effectus particularis principia conſtitutiua debent eſſe particularia, ergo illa quæ diſtinguunt eſſentialiter & realiter poſſunt eſſe idem formaliter Sed negādum eſt, quod homo diſtinguatur realiter & eſſentialiter a for. qui eſt idem formaliter ſibi, & in primo modo: & de materia & forma ſatis dictum eſt ſuperius.

Reſponſio cum ſolutione ad argumenta principalia.

AD argumenta principalia. Ad primum quum dicitur. Illę formalitates vel ſunt aliquæ res &c.

Reſpondetur quod ſunt res eſſentiæ, ſed non exiſtentiæ vel ſubſiſtentiæ, ſed penes rem eſsentię non attenditur

tur diſtinctio realis, ſed ſolummodo penes rem exiſtentiæ, uel ſubſiſtentię, vt dictum eſt, & ita non ſequitur q̃ diſtinguantur realiter, prout diſtinctio realis eſt quædam ſpecies condiſtincta contra diſtinctionem ex natura rei, ſeu formalem, & ita capiendo rem proprie, & ſtricte iſtæ duæ formalitates non ſunt proprie res, ſed magis aliquid rei.

Et ſi arguas; diſtinctio quæ eſt per illas formalitates eſt diſtinctio ſecluſo omni opere intellectus, ergo eſt realis. Reſpondetur quod diſtinctio realis & ſimiliter diſtinctio ex natura rei, Vno modo poteſt capi prout eſt quoddam genus ad omnes ſpecies diſtinctionum quæ non dependent ab actu collatiuo intellectus. Alio modo poteſt capi vtraq; diſtinctio prædicta, ut eſt ſpecies quędam diſparata & condiſtincta cõtra alias ſpecies diſtinctionum. Si primo modo capiatur diſtinctio realis & ex natura rei ſic diſtinctio per formalitates, & quælibet alia quæ habet eſſe ſecluſo opere intellectus eſt realis, & ex natura rei. Si ſecundo modo, ſic diſtinctio per formalitates non eſt realis, ſed ſolum formalis, aut ex natura rei. Vnde vt dictum eſt in corpore quæſtionis, ab alio accipitur diſtinctio realis, ab alio formalis, & ab alio ex natura rei.

Et per hoc apparet reſponſio ad ſecundum, quum dicitur, quę diſtinguuntur ex natura rei diſtinguuntur realiter &c.

Ad tertium quum dicitur, ſicut ſe habet res ſubiecti &c. conceditur ſimilitudo quantum ad hoc quod ſicut res ſubiecti eſt eadem cum re propriæ paſſionis, ita conſimili identitate formalitas ſubiecti eſt eadem formalitati paſſionis, ita quod conceditur iſta. Sicut homo eſt identice & realiter idẽ riſibilitati, ita formalitas hoĩs eſt idẽtice & realiter formalitas riſibilitatis. Non tñ pp hoc cõceditur, q̃d ſicut homo eſt riſibilis, ſic formalitas hoĩs ſit formalias, quæ abſtractio riſibilitatis, quia in iſta ſecũda propoſitione quę eſt in abſtracto eſt per noĩa ſecundarũ intentionum) denotatur, quod vnum eſt idem formaliter alteri, quod non ſit in alia propoſitione. Vnde eſt regula, quod quotieſcunque abſtractum prędicatur de ab-

ſtracto abſtractione vltimata,& per nomina ſecũdarum intentionum affirmatur,quemadmodum eſt formalitas, ratio formalis,quidditas,ſemper denotatur formalis idẽtitas eorum, quæ ſic prædicantur. Sed in concretis aut in abſtractis per nomina primarum intẽtionum denotatur identitas realis, quando vnum affirmatur de reliquo, & ita conceditur iſta, humanitas eſt entitas per identitatem,& negatur iſta, ratio formalis humanitatis eſt ratio formalis entitatis.

Aduertendum tamen, quòd non ſemper abſtractum prædicatur de abſtracto abſtractione per nomina primarum intentionum, licet concretum prædicetur de concreto, quia hoc tantum verum eſt in tranſcendentibus, vt dictum eſt aliqualiter ſuperius. In alijs autem non eſt verum, quia talia abſtracta abſtrahunt à tertio,quod eſt cauſa identificationis extremorum. Sicut iſta eſt falſa, rationalitas eſt animalitas,& tamen conceditur, rationale eſt animal, quia quodlibet iſtorum concernit tertium in quo identificantur. Similiter conceditur iſta. Homo eſt riſibilis,& negatur iſta humanitas eſt riſibilitas, quia abſtracta abſtrahuntur à tertio ratione cuius inter ſe idẽtificantur. Si tamen diceretur humanitas eſt,id,quod riſibilitas, vel humanitas eſt eadem identice riſibilitati, iſta eſſet concedenda cum iſta additione prædicta, quia hic ſpecificatur identitas realis extremorum,quæ eſt ratione tertij, in quo conueniunt.Sed vbi diceretur,humanitas eſt riſibilitas,denotaretur,quòd humanitas eſt formaliter riſibilitas, & vnum includeret alterum formaliter,quod eſt falſum, quia abſtrahuntur à tertio,quod eſt cauſa identificationis ipſorum. Applicando ad propoſitum, concedo, quòd formalitas ſubiecti eſt,id,quod formalitas paſſionis, & nego, quòd formalitas ſubiecti ſit formalitas paſſionis. Concedo ergo argumentum, à commutata propoſitione, capiendo vniformiter identitatem vtrobique.

Ad quartum quum dicitur formalitas ſubſtantiæ eſt vera res &cæt. Dico quod omnis talis eſt vera res, ſi ſit ſubſtantia in recto. Vnde eo modo quo talis formalitas eſt ſubſtantia,eſt res,ſed non omnis formalitas ſubſtantiæ

eſt ſubſtantia,& ita non eſt vera res in recto,ſed aliqua in recto,& aliqua in obliquo.

Aduertendum tamen quòd formalitas,quædam eſt totalis & adæquata,qua aliquid habet totaliter & adæquate ſuum eſſe formale:eo modo quo humanitas eſt illud quo homo habet adæquate eſſe quidditatiuum formale hominis, & eſt ei ratio eſſendi in tali eſſe adæquate, & complete. Alia eſt formalitas partialis quæ eſt principium & ratio formalis, qua aliquid habet eſſe quidditatiuum partialiter. Formalitas primo modo dicta,quæ eſt principium eſſendi alicui adæquate in ſuo eſſe quidditatiuo, eſt vera ſubſtantia & res. Sed formalitas partialis non dicitur proprie ſubſtantia,ſed ſubſtantiæ,& ita non dicitur res proprie ſed aliquid rei. Extendendo tamen prædicationem ſubſtantiæ (ad quodlibet quod eſt aliquid poſitiuum extra nihil de prædicamento ſubſtantiæ,vel etiam extra tale prædicamentum ſubſtantię, cui poſſit competere ratio ſubſtantię, aliquo modo) conceditur,quòd quælibet formalitas ſubſtantialis eſt ſubſtantia. Et ita conceditur, quòd eſt res, extendendo nomen rei. Sed penes talem ſubſtantiam aut rem extenſiue acceptam, non attenditur diſtinctio realis, ſed ſolum formalis, aut ex natura rei, & ita non ſequitur contra intentum.

Poteſt etiam dici, quòd ſicut res, quæ eſt fundamentum diſtinctionis realis eſt res exiſtentię, vel ſubſiſtétiæ, ita ſubſtantia quæ eſt fundamentum diſtinctionis realis eſt exiſtens, vel ſubſiſtens. Et ita formalitas abſtrahens ab exiſtentia, vel ſubſiſtentia, ſiue ſit partialis ſiue ſit totalis, non eſt ſubſtantia aut res, penes quam attenditur diſtinctio realis. Sed bene eſt aliquid ſubſtantię aut rei.

Ad quintum conceditur, quòd quæcunque haberent diuerſas diffinitiones &c. Si habeant diuerſas diffinitiones quidditatiuas conſtitutas ex genere, & differentia. Non autem ſi habeant ſolum diuerſas rationes formales ab intellectu ex natura rei formaliter conceptibiles, ſic intelligendo, quòd una diffinitio non includat reliquam, neque ſit pars alterius. Sed vbi ſolum habent diuerſas rationes formales ab intellectu ex natura rei conceptibiles:

ceptibiles, non eſt uerum, quòd diſtinguantur realiter. Ratio enim formalis in plus ſe habet, quàm diffinitio, quia quicquid eſt perſe conceptibile ab intellectu, ex natura rei, eſt ratio formalis ſiue ſit ſimplex ſiue compoſitum, & ad tales rationes formales ſimplices deueniendum eſt in diffinitionibus, vt vult Ariſto. 8. met. t. c. 9. Alioquin daretur proceſſus in infinitum in diffinientibus, & diffinibilibus.

Ad ſextum quum dicitur, quòd tunc ab vno, & eodem &c. vt in tex.

Ad ſeptimum quum dicitur, accipio formam, &c. vt in tex.

Ad octauum quum dicitur. Quæcunque diſtinguuntur quidditatiue, &c. vt in tex.

Poteſt etiam dici, quòd quidditas, & res eſſentię ſunt idem, ſed non quidditas, & res exiſtentię, & ſubſiſtentię, quia inter quidditatem, & talem rem eſt diſtinctio ex natura rei.

Ad nonum quum dicitur nulla propria paſſio &c. Conceditur maior, & ad minorem dicitur, quòd diſtinctio non eſt paſſio vnica, & ſimplex entis, quia ens ad quodlibet ens comparatum non eſt ſemper diſtinctum, ſed eſt idem aut diſtinctum. Et hoc eſt, quod vult Ariſt. 10. meta. t. c. 12. Tamen dato, quòd diſtinctio eſſet paſſio conuertibilis cum ente conceditur totius proceſſus vſque ad minorem proſyllogiſmi in qua dicitur, oẽ ens eſt reale, vel rationis. Dico, quòd omne ens eſt reale, ſcilicet ſecluſo opere intellectus, vel rationis, ideſt dependens ab opere intellectus. Poſtea quum infertur, ergo omnis diſtinctio eſt realis, vel rationis. Dico, quòd omnis diſtinctio eſt realis, i. non dependens ab opere intellectus. Vel rationis, hoc eſt dependens ab opere intellectus, & ſic concedo diſtinctionem non dependentem ab opere intellectus eſſe realem, & ex natura rei, ut diſtinctio talis eſt quoddam genus ad omnes ſpecies diſtinctionum non dependentium ab intellectu cauſante ipſas. Sed ſi diſtinctio realis, aut ex natura rei ſumitur vt ſpecies diſparata, & condiſtincta contra alias ſpecies diſtinctionum, negatur, quòd omnis diſtinctio non dependens

pendens ab opere intellectus ſit diſtinctio realis, aut ex natura rei, vt dictum eſt ſuperius.

Ad decimum reſpondetur ad maiorem negando ipſam ponendo, quòd vnicuique vniuerſali correſpondeat ſuum proprium indiuiduum, quo poſito: Sicut vniuerſale identificatur inferiori, & minus vniuerſali (quemadmodum animal homini.) ita indiuiduum animalis identificatur indiuiduo hominis, & ita hic homo, & hoc animal licet ſint diſtincta numero, & indiuidualiter, non tamen ſunt diſtincta realiter. Et ad minorem poſſet concedi, quæcunque diſtinguuntur numeraliter, & quòd quæcunque diſtinguuntur formaliter, diſtinguuntur quidditatiue, iſta poſſet admitti licet habeat inſtantiam de proprietate indiuiduali, & natura quam contrahit, tenendo, quòd hæcceitas habeat propriam formalitatem, quemadmodum tenet Anto. And. in 4. met. Et quum tu dicis, quæcunque diſtinguuntur formaliter, & quidditatiue, diſtinguuntur ſpecifice. Verum eſt, ſi quidditas quæ eſt ratio diſtinguendi eſt in genere, ſed vbi eſſet extra genus, non ſequeretur. Et quum infertur diſtinguitur ſpecie, ergo diſtinguitur numero. Iſta poſſet negari ſecundum aduerſarios, quia actio, & paſſio diſtinguuntur ſpecie, & tamen ſunt vnus motus numero, vt ipſi dicunt, ipſa tamen admiſſa, non ſequitur, diſtinguuntur numero, ergo realiter, vt dictum eſt.

Ad vndecimum quum arguebat Franciſcus de Marchia. Illa quæ habent realiter, & eſſentialiter diuerſas formas &c. vt in tex. Et hæc dicta ſufficiant pro declaratione formalitatum.

FINIS.

MAGISTRI LAVRENTII BRIXIENSIS

Philoſophi, ac Theologi præſtantis,

IN IOANNIS SCOTI *Doct. ſubtilis Formalitates*,

Iſagogica Expoſitio.

CIRCA formalitates Docto. ſubtilis Io. Sco. notanter dixit Auctor Io.Sco.ad inſinuã dum, ꝙ non eſt inſequutus formalitates S. Thom. nec Fran. de May. nec aliorum, ſed ſolum Doctoris ſubtilis, quia difficiliores,altiores,vtiliores cæteris. Et maioris egent inquiſitionis. Quid aũt ſit formalitas hic non declaratur. Quia præſuppono optimè declarari ab auctore in ſecundo arti. Quid autem ſit ſubiectum, licet variæ ſint opiniones circa hoc: tamen probabiliter poſſe teneri, ꝙ *Quid ſit ſubiectũ in formalitatib.*

ens inquantum ens. Et ſi dicatur, quòd hoc non poteſt eſse, quia in iſta ſcientia fit mentio de entibus rationis, pari ratione dicam, quòd etiam propter hoc non erit ſubiectum metaphyſico. quia ibi Ariſtote. facit mentionem de entibus ſecundarum intentionum: patet. Nam in quinto metaphyſic. tex. duodecimo, inquit. Amplius autem, alia ſecundum numerum ſunt vnum, alia ſecundum ſpeciem, alia ſecundum genus, alia ſecundum analogiam, quæ eſt diuiſio logicalis. Et quum hoc ibi non tollat quin ſit ſubiectum, nec hic impedit.

Diuiſio libri

Diuiditur iſte liber in duas partes, quarum vna eſt maior reliqua, quæ incipit ibi.

Quantum ad ſecundum articulũ. Et hæc diuiditur in ſeptem capitula, iuxta ſeptem identitates, ac diſtinctiones. Quæ ſigillatim in ſuis locis declarabuntur. Alia autem minor in qua vt veritas eluceſcat mouetur quæſtio. Et adducuntur rationes pro vtraque parte. Et quia quæſtio ſecundum Ariſtote. 7. metaphyſic. circa finem eſt dubitabilis propoſitio, quæ vnum quærit, & aliud præſupponit: Iccirco Doctor præſupponit in iſta quæſtione, quod ab omnibus conceditur, videlicet, quòd datur diſtinctio formalis, & diſtinctio realis. Et quærit an propoſitio vniuerſalis affirmatiua, quam Thomiſtæ nituntur ſuſtinere, ſit vera, videlicet iſta, omnia quæ diſtinguuntur formaliter, & realiter diſtinguuntur. Ita, quòd ſecundum ipſos inter prædictas diſtinctiones nihil mediat. An illa propoſitio vniuerſalis negatiua, quam Scotiſtæ affirmant ſit vera: videlicet. Non omnia quæ formaliter diſtinguuntur: realiter etiam diſtinguuntur. Sed inter prædictas diſtinctiones, multotiens datur diſtinctio media, videlicet diſtinctio ex natura rei. Et vt titulus quæſiti intelligatur.

Quid ſit qõ.

Opi. Thomiſtarum.

Opi. Scotiſtarum.

An detur diſtinctio media.

Quæ ſit diſtinctio formalis.

Dico breuiter pro nunc, quòd illa diſtinguuntur formaliter quæ habent aliam, & aliam diffinitionem, vel deſcriptionem, ſeu conceptibilitatem. Et ſic quia alia eſt deſcriptio hominis, & alia ſuæ paſſionis; ideo formaliter diſtinguuntur.

Nã hominis eſt animal viſibile Paſſionis vero eſt apti

tudo

tudo hominis ad ridendum: Illa verò realiter diſtinguū tur, quorum exiſtentię, vel ſubſiſtentiæ ſunt diſtinctæ. Et ſic quia alia eſt exiſtentia qua Franciſcus exiſtit, & alia qua Laurentius, ideo realiter diſtinguuntur: illa autem ex natura rei ſuper quæ poſſunt fundari duo contradictoria ſecluſa quacunque operatione intellectus. Et ſic eſſentia in diuinis tali diſtinctione diſtinguitur à paternitate; quia eſſentia eſt communicabilis, paternitas autem incommunicabilis: vt modo cognoſcatur, quæ opinio ſit verior, adducuntur rationes pro vtraque.

Quæ ſit diſtinctio ex natura rei.

Opi. verior.

Et primo pro opinione Sco. quarum prima, quæ ſumitur penes calorem. Poſſet etiam fieri de intellectu humano: ſic, quando idemmet numero diuerſimodè conſideratum habet aliam, & aliam deſcriptionem, illud tale formaliter tantum diſtinguitur, ſed intellectus hominis eſt huiuſmodi: ergo &c. maior de ſe nota eſt: quia oppoſitum prædicati infert oppoſitum ſubiecti. Minor probatur; quia intellectus, vt actiuus eſt omnia facere ſecundum Ariſtote. Vt autem paſſiuus eſt omnia fieri. Poſſet etiam formari de motione ſpirituali, qua obiectum mouet intellectum, quæ eſt vna numerò: & hoc reſpectu vnius obiecti. Et tamen habet aliam & aliam diffinitionem, iuxta variam eius comparationem; quia comparata ad obiectum eſt actus entis in actu: ſecundum Ariſtote. Ad intellectum eſt actus entis in potentia per Ariſtote. Ergo talis motio formaliter tantum diſtinguetur.

3. de anima tex. 18.

Idemmet ſequitur de calore, quia idem calor numero, qui eſt in aqua tepida, diſponens eam ad ſuſcipiendam ſummam caliditatem, eſt qualitas faciliter remouibilis: vt autem eſt in calidiſſima ęqualitas difficulter ſeparabilis, ergo &c.

Secundà fundatur ſuper Ariſtotel. vbi inquit, quòd licet actio, & paſſio ſignificent idem, tamen prout diuerſimodè comparatur, habet aliam, & aliam diffinitionem. Pro cuius notitia, dico, quòd duplex eſt actio, vna quæ eſt de genere actionis, qua agens formaliter agit.

Et iſta diſtinguitur contra paſſionē: quia eſt actio actiua & immanens. Quemadmodum intellectio reſpectu intellectus noſtri. Et hæc ſupple actio ſecundum Scot. eſt ſemper ad aliquem terminum accipientem aliquo modo eſſe per talem actionē,& nil aliud eſt niſi reſpectus fundatus in agente, & terminat sad paſſum. Et de iſta non loquitur ibi Ariſt. Alia eſt actio acta quæ eſt eadem cum paſſione, & eſt de genere paſſionis, & dicitur actio tranſiens: quæ eſt reſpectus fundatus in paſſo & terminatus ad agens. De iſtis actionibus facit mentionem Scot. non ſolum vbi ſupra. verum etiam in 9.q eiuſdem contra Gothfredum & 25.q. vniuerſalium, & Ariſtot. non ſolum vbi ſuprà: ſed etiam in 2. de phyſico auditu textu.25.& 9. meta.tex.16.& 6 Ethi.cap 5. Modo ad propoſitum vna & eadem actio ſupple acta, comparata ad paſſum, dicitur paſſio. Comparata verò ad agens dicitur actio. Ergo diſtinguetur tantum formaliter. ergo opinio aduerſariorum non eſt vera vniuerſaliter.

Scot. 13. qō. quol.

Sco. 3. di. 1. contra Gothfredum, & 25. q. vniuerſalium.

Ratio moralis ſequens non ſolum fundatur ſuper Ariſto. 5. Ethi. vbi inquit. Iuſtitia eſt habitus per quem iuſtorum operationes fiunt, & per quem agunt, & res volunt iuſtas. Verumetiam alibi quę re, inquit phi. Iuſtitia eſt virtus pręclariſſima, & ipſa eſt omnis virtus. Eſt enim omnis virtus dupliciter: videlicet cauſaliter & realiter.

5. Ethi. et alibi quare.

Primò modo, ſcilicet cauſa iter, quia eſt qua præcipiūtur ac ordinantur omnes actus omnium moralium virtutum ad bonum commune, quæ iuſtitia eſt in principe primo, ſecundo in ſubditis miniſtratiuè, vel ſaltem debet eſſe. Secundò modo, videlicet realiter per prædicationem eſt cum omni virtute morali, ita quòd ſecundum Ariſto. iſta propoſitio eſt vera. Iuſtitia eſt omnis virtus moralis. dices. Bene ſequitur, iuſtitia eſt omnis virtus moralis per te. Ergo virtutes morales ſunt connexæ: conſequens eſt falſum, & contra Ariſto. Dico quòd virtutes morales eſſe connexæ poteſt intelligi duobus modis.

6. Ethic. Iuſtitia eſt oīs virtus dupliciter.

Ethi. 6. Sco. 36 diſt. 3. q. vnica.

Vno modo eſſentialiter, necnon & formaliter, ita, ꝙ vna eſſentialiter perficiat aliam, & nō formaliter ſit alia. Et hoc modo non dico.

Alio modo coadiuuatiuè, ideſt adiuuant ſe adinuicē.

Et hoc poteſt ſtare: nec hoc eſt contra Ariſtote. nec Sco. Et dicuntur morales à more. Mos autem in propoſito accipitur pro aſſuetudine, vnde inquit Ariſto. Ethi. 2. Virtutes morales acquiruntur à nobis per aſſuetudinem, ideſt ex frequentatis actibus practicis. Ad propoſitum hic non intelligitur de iuſtitia metaphoricè dicta, quæ eſt ad ſeipſum, Et eſt rectitudo ordinis ſuper partes hominis, videlicet, vt iraſcibilis, & concupiſcibilis ſubdantur voluntati: & voluntas rationi, ſed de iuſtitia proprie dicta. Quæ diuiditur in generalem & particularem. Prima reſpicit bonum commune. Secunda bonum particulare. Generalis diuiditur in diſtributiuam, & commutatiuam. Et eſt diuiſio generis (ſecundum aliquos) in ſpecies. Secunda reſpicit æqualitatem præmij, vel punitionis ſecũdum proportionem meritorum, vel demeritorum, cuius oppoſitum eſt perſonarum acceptio. Prima reſpicit æqualitatem ad alterum ſecundum quantitatem perfectionis. Tamen prædicta membra iuſtitiæ confunduntur: & per conſequens non erit diuiſio in ſpecies. Multa hic poſſent dici de iuſtitia: quæ ne videar tędioſus dimitto. Vide Sco. in 4. diſtinctio. 46. Quia ibi diffuſius loquitur de iſtis. Et quia excell. Mauritius in margine inquit. 5. Ethico. & alibi quære. Quæſiui & inueni, immo non ſolum in Ethicis, verum etiam in primo ſuæ Rethoricæ: inquit, iuſtitia eſt virtus qua ſinguli ſingula ſua ſecundum leges poſſident. Quandoque ergo eſt vna, & eadem qualitas numero, cuius aſſignantur plures diffinitiones. Talis tamen diſtinguitur formaliter, ſed aliqua ẽ qualitas huiuſmodi: ergo &c. Maior de ſe nota. minor probatur, q̃a aliqua eſt virtus moralis, de qua vt iuſtitia dicitur, quòd eſt habitus inclinans habentem ad iuſte ſe habere circa alterum. Et de ea met numero, vt virtus, Dicitur, quòd eſt illa quæ perficit habentem, & eius opus reddit bonum: ergo talis tantummodo formaliter diſtinguetur. Ergo propoſitio aduerſariorum non vera vniuerſaliter. Quum inquit Mauri. in margine. Tange illud de 3. animæ, vult dicere, quòd per illud Ariſto. dictum poteſt probari, quòd diſtinctio ex natura rei datur ad mentem Ariſto. quam tamen ipſi Thomiſtæ negant, & male. Pro cuius Auctoris noti

Iuſtitia proprie dicta diuiditur.

Ariſt. 1. ſua Rhetorica.

3. de aia. co. tex. 9.

tia, dico, quòd poſtquam Ariſtote. aſſignauit nonnullas differentias inter intellectum & ſenſum ex parte potentiarum. Deinde ponit differentias ex parte obiectorũ, quia ſenſus cognoſcit magnitudinem, ideſt indiuiduum magnitudinis cum conditionibus ſingularium: vtputa, quia eſt hic & nunc &c.

Aliud ē magnitudo, & magnitudinis eſſe.

Intellectus verò cognoſcit magnitudinem in ſe, videlicet abſtractam à conditionibus prædictis. Modo arguatur ſic. Hæc magnitudo, & magnitudo in ſe, aliqua diſtinctione diſtinguuntur iuxta mentem philoſophi, vbi inquit, aliud eſt hæc magnitudo, & eſſe magnitudinis, ideſt quidditas eius. oppoſitum non poteſt eſſe verum, videlicet, quòd ſit eadem, quia ſi ſic eſſet, Ariſtote. non poneret ibi differentiam inter intellectum & ſenſum: quam ibi intendit aſſignare: ergo diſtinguuntur. Non formaliter, quia diffinitio, quæ eſt per ſe magnitudinis: illamet eſt huius magnitudinis. Non etiam realiter poſſunt diſtingui. Quum ſit eadem realiter, ſicut homo & iſte homo. Ergo tantum ex natura rei, quia ſuper eam poſſunt fundari duo contradictoria ſecluſo quocunque opere intellectus ac alterius potentiæ collatiuę, patet: quia magnitudo eſt communicabilis. Hæc autem magnitudo incommunicabilis. Ergo diſtinctio ex natura rei datur ad mentem Ariſto. Ergo non eſt res imaginata à Sco. nec à Scotiſtis: ergo aduerſarij ſunt in errore. Et quia reſpondent dicentes, quòd diſtinguuntur ratione. Dico, quòd hoc non poteſt eſſe, quia extrema non ſunt entia rationis, quæ requiruntur ad talem diſtinctionem.

Q̃uo detur diſtinctio ex natura rei.

Alia ratio: ens & vnum ſunt vna res ſecundum Ariſtote. Et tamen pro quanto habent aliam & aliam deſcriptionem: quia alia eſt deſcriptio ſubiecti, & alia paſſionis. ergo diſtinguuntur formaliter, & tamen non realiter: ergo &c.

4. metaphy. contex. 3.

Alia ratio eſſentia, & pater in diuinis habent aliam & aliam diffinitionem: ergo formaliter diſtinguuntur, antecedens patet, quia eſſentia eſt à ſe, pater autem ad aliud. & vnum eſt ens abſolutum, aliud autem reſpectiuũ. Et tamen realiter non poſſunt diſtingui, ergo non omnia quæ formaliter diſtinguuntur, realiter diſtinguuntur,

quod eſt propoſitum:inſuper. Quandocunque aliqua ſic ſe habent, quòd ſuper ea poſſunt fundari duo cõtradicto ria ſecluſo opere, cuiuſcũq; potentiæ collatiuæ,talia diſtinguũtur ex natura rei. Hmôi eſt eſſentia & paternitas quia vnum cõicabile: aliud verò incommunicabile: ergo neceſſe eſt confiteri talem diſtinctionem.

Nota modo pro notitia ſequẽtis literæ, ꝙ licet cõcede re in diuinis pluralitatẽ rerũ eſſentialiũ & abſolutarũ ſit hæreticũ. Nõ tñ cõcedẽdo pluralitatẽ rerũ reſpectiuarũ: immo negãdo talẽ pluralitatẽ, eſſet hæreticũ: quia Pater, Filius,& Spiritus S. ſunt plures res. Et hoc accipiendo rẽ in diuinis perſonaliter. Quum ergo ſupradictæ rationes ſint fundatæ ſuper Ariſto. in locis dictis. Sequitur, ꝙ non ſunt chymericæ,vt dicunt aduerſarij,& malè. *Q̃uo Pater, Filius, & Spiritus S. ſint plures res.*

Reſpõdeo &c. quia qõ prædicta eſt circa diſtinctiones: Et diſtinctiones cadunt inter entia. Iccirco ponit nonnullas de ente diuiſiones: quarum prima eſt: accipiendo ens generaliſſimè,videlicet,vt eſt commune ad ens reale,& ens rationis. Et quum inquit, & eſt diuiſio æquiuoci analogi in ſua æquiuocata analogata, analogum dicitur ab analogia,quæ nil aliud eſt niſi ſymboleitas, ſeu ſignificatorum conuenientia quo ad ſignificari, quia vel ſignificata conueniunt in hoc, ꝙ æqualiter ſignificantur, vel non, ſed ſecundum prius & poſterius, vel omnia ſignificantur propriè, vel non, ſed vnum propriè,& aliud iuxta hominis intentionem. *Vnde dicatur analogũ*

Pro cuius notitia,dico, ꝙ aliud eſt loqui ſecũdum opi. Alberti Magni,& multorum nominalium. Et aliud ſecũdum Sco. Albertus tenet dari purum analogum in tripli ci differentia,videlicet penes vocem tantum,penes ſigni ficationem tantum,& penes vocem,& ſignificationem ſimul.Primum eſt illud,quod plura æqualiter ſignificat,vt irrationale,expediens,incontinens.Secundum eſt illud, quod vnum ex parte vocis importat, & aliud ex hominis intentione,vt animal, quod ex parte vocis ſignificat animal viuum,ex hominis autem vſu animal pictum. Idem poſſet dici de ſano: per quod ex parte vocis importatur animal. Ex hoc autem, ꝙ ſic ſoliti ſumus dicere, dicitur de vrina,ut de ſigno:de cibo,potu,ac dieta, tanquam de *Opi. Alber.*

diſpoſitiuo. De patria,& de aere, tanquam de conſeruatiuo. Tertium autem eſt illud quod ex parte uocis actualiter plura ſignificat, non tamen æqualiter, ſed ſecũdum prius & poſterius,vt corpus,per quod per prius ſignificatur cœleſte,& per poſterius terreſtre.

Sco. in multis locis. 1.ſent.di.3. 3.q.3.& 7. & in 2.diſ. 7.& 12.& ſuper 5.metaph.cap.de ente.

Sco.autem inquit, quòd purum analogum non datur, ſed omne tale ſtat cum vniuoco,vel æquiuoco.Si ergo inquit ipſa ſignificata conueniunt tantum in voce, vtputa in iſta voce canis ſtat cum æquiuoco. Si modo non tantũ in voce,ſed etiam in conceptu: vt ſignificata iſtius uocis corpus ſe tenẽt ex parte vniuoci, non tamen vniuocè dicti,ſi vero non tantum in conceptu verum etiam in diffinitione, quemadmodum iſte & iſte lapis reſpectu lapidis in ſe illud ſtat cum vniuoco vniuoce dicto. Dices pari ratione videtur poſſe dici de iſto corpore cœleſti, & illo terreſtri videlicet, quòd corpus in ſe reſpectu eorum eſt uniuocum vniuoce dictum. Dico quòd non eſt:quia licet conueniant in conceptu:non tamen in diffinitione, quia ſecundum Ariſt.eſt ſubſtantia inanimata incorruptibilis. Corpus verò terreſtre eſt ſubſtantia animata corruptibilis. ideo.Ad propoſitum modo,quia auctor non imitatur viam Alberti Magni, ſed Sco. merito dixit, & eſt diuiſio æquiuoci analogi,non autem analogi abſolute.Eſt ergo diuiſio æquiuoci analogi penes primum modum iuxta mentem Sco. quia conueniunt ſignificata tantum in uoce. Tenendo autem opinionem Alb.erit diuiſio analogi penes ſecundum modum ſuperius declaratum. Quia vox ſignificat vnum propriè videlicet ens reale, aliud uerò, ſcilicet ens rationis iuxta hominis intentionem. Et nota ꝙ æquiuocum analogum in aliqua propoſitione poſitum abſolute ideſt ſine aliqna determinatione, ſemper ſtat pro ſuo principali analogato,vt Sco.inquit:& per cõſequens ſiquis dicitur & ens eſt, ſtat pro ente reali: ſimiliter ſi diceretur homo eſt,ſtat pro homine uiuente. Et nota quòd analogia non eſt tantum in uoce ſignificante ſecundum Sco. quia in uoce nulla cadit prioritas uel poſterioritas,ſed in ſignificatis eſt talis analogia.Modo declaro primum membrum prędictæ diuiſionis: & dico quòd per ens reale intelligit auctor quodcunque ens,nõ actualiter

primi de ca. cõte. 20.

Scot.in 3.q. vniuerſaliũ & in prædicamen. 94.

Sco.15 et 16 q.Elench.

liter cognitum, nec habitualiter. Attamen cognobile, & de iſto loquitur Auic. quum inquit. Ens & res prima impreſſione imprimũtur in anima: & iſto modo dicitur ens in potentia remota cognoſcibile. Vt autem eſt relucens in ſpecie intelligibili dicitur cognoſcibile in potẽtia propinqua: Vt autem actu intelligitur dicitur ens obiectiuè in intellectu, & ut ſic eſt ſubiectum meta. patet: quia nihil eſt ſubiectum alicuius ſcientiæ niſi illud ſit cognitum ab intellectu, ut inquit Scot. Poſt verò intellectionem dicitur ens ſubiectiue in intellectu ueluti cognitum in ſuo cognoſcente, quia ſecundum Ariſto. intellectus nõ agit extra ſe mittendo: ſed intus retinendo. Modo ad propoſitum ens antequàm actualiter vel habitualiter intelligatur ab intellectu, eſt ita ens reale, quòd nullo modo põt dici ens rationis: vt autem eſt relucens in ſpecie intelligibili, actualiter mouente intellectum, illud tale licet ex natura ſui dicatur ens reale, tamen propter æctualem intellectionem adhuc ex ſe eſt ens reale, ſed quia ut ſic inhæret intellectui dicitur ens rationis ſubiectiuè: & omnibus iſtis modis accipiendo ens reale diſtinguitur contra ens rationis. Ens uerò rationis eſt illud quod ſolum hẽt eſſe uel per intellectum, vel per uoluntatem, ſiue cuiuſcunque alterius potentiæ: vt puta per ſenſum communẽ: qui ſecundum Ariſto. 2. de anima, quum ponat differentiam inter duo obiecta: vt puta inter albedinem & nigredinem, & hoc non poſſit eſſe niſi per comparationem, ideo dicitur potentia collatiua. Et iſtud eſt ita ens rationis quòd nullo modo poteſt dici ens reale: quia effectiuè fit ab actu collatiuo intellectus. Et per talem actum conſeruatur quamdiu ſit, & per conſequens diſtinguitur contra ens reale. De quo Sco. 1. loquitur. Et ſic membra prędictæ diuiſionis remanent clara. Sed contra auctorem communitas entis quod eſt commune enti reali & rationis eſt communitas uniuocationis ſecundum Sco. Ergo non eſt æquiuoci analogi diuiſio. Dico quòd ibi non dicit abſolute: ſed cum diſiunctione. Dicit enim ſic: ſiue ſit analogiæ ſiue uniuocationis, & hoc eſt quod dicit Mau. in margine. Tange inſtantiam ex. 3. queſ. quol. Contra illud quod dicit Auctor, ſiue intellectus ſiue uoluntatis uel alterius

Auic. 1. metaph. c. 5.

Sco. 3. q. vniuerſalium. 3. de aia. cõ tex. 5.

2. de anima tex. 146.

Sco. 1. di. 4. q. 2.

Sco. 3. q quolibe.

terius potentiæ. Arguunt Thomiſtæ. Data veritate ſequeretur, quòd daretur aliud ens ab illo quod aſſignatur ab Ariſtotel. Probo ſequelam, quia vt ſic daretur ens in mente, quod eſt contra Ariſto. Dico quòd auctor hic accipit ens rationis large ſcilicet, quod non tantum ſit ab intellectu, ſed etiam ab alia potentia collatiua. Ariſto. autem ibi accipit ens rationis ſtrictè, ſcilicet quod ſit per actum collatiuum intellectus tantùm.

5. met. te. 13

Arguitur inſuper contra prędictam diuiſionem ſic aliquod ens reperitur quod non eſt neque hoc neque illud, ergo &c.

Sco. 17. quō. quol. & 45. diſt. 1.

Antecedens patet per Sco. Reperitur aliqua relatio quæ neque eſt ens reale neque rationis, vtputa relatio fabricata per actum comparatiuum voluntatis, quæ ſecū dum ipſum dicitur relatio media: ergo &c.

Dico, quòd Sco. ibi accipit ens reale & rationis ſtrictè ſcilicet, vt habet eſſe per intellectum tantum. Auctor autem accipit prædicta large, & ſic patet. Non ergo talis relatio eſt ens reale. Quia eſt per opus collatiuum voluntatis, nec eſt ens rationis ideſt, fabricatum à potentia intellectiua: quæ proprie per actum collatiuum dicitur ratio. Quum poſtea auctor vel adeo impreſſas. Nota ſicut nos naturaliter intelligimus, & per ſpecies intelligibiles mendicatas à ſenſibilibus. Ita ſi Deus vellet, poſſet imprimere intellectibus noſtris, ſpecies intelligibiles, ideſt ſimilitudines rerum intelligibilium, & per eas intelligeremus non habendo recurſum à ſenſibilibus, ſicut de facto habemus. Quia omnis noſtra cognitio ortum habet à ſenſibilibus ſecundum Ariſt.

Modo ad propoſitum poſito caſu, quòd ita eſſet, certū eſt quòd obiecta relucentia in ſpeciebus prædictis ab intellectu noſtro actualiter cognita, eſſent obiectiuè in intellectu: non per ſpecies cauſatas à rebus, ſed à Deo impreſſas, vt inquit Sco. Quum inquit ens reale prima ſui diuiſione &c. non videtur ſequi viam Ariſt. quia ſecundum ipſum. 5. meta. Ens prima ſui diuiſione diuiditur in ens per ſe, & per accidens, ſucceſſiuè ens per ſe in reale & rationis. Vlterius ens reale in ens quantum & non quā tum, ens quantum in ens finitum & infinitum. Ens finitum

Sco. diſt. 2. q. 9. Ari. 5. met. cōte. 13 & 6. eiuſdē contex. 2.

tum in ens per ſe, & in ens in alio. Auctor ergo ponendo tertiam diuiſionem pro prima non videtur ſequi ordinem Ariſt. ergo male.

Vide pro diuiſionib. entis, Paduanũ Barelitã

Et confirmatur, quia diuiſio prima entis debet dari per intimiora. Modo quidditas eſt intimior paſſione, & modus intrinſecus eſt intimior paſſione, ergo prima diuiſio deberet eſſe in ſubſtantiam & accidens, quæ ſunt quidditates entium. Secunda per quantum & non quantum, ſiue per finitum & infinitum, qui ſunt modi intrinſeci ipſius entis. Tertia in vnum & multa quæ ſunt paſſiones entis. Non videtur etiam ſequi viam Scoti in prologo quol. vbi diuidit ens prima ſui diuiſione in ens creatum & increatum. Et in prima diſt. primi. reſpondendo ad argumenta. vbi diuidit ens in ens quidditatiuè, & in habens quidditatem. Et dicit, quòd ens ſic diuiditur prima ſui diuiſione. Ergo auctor male. Et propter hãc cauſam Thomiſtæ arguunt contra ipſum dicentes ens prima ſui diuiſione debere diuidi in ea quæ prius oportet nos intelligere, ſed prius oportet nos cognoſcere, an ens ſit vnum vel multa, antequàm cognoſcamus an ſit quantũ vel non quantum. Ergo auctor male diuiſit.

Sco. 1. diſt. 1. q. 2.

Ad primam rationem & ad confirmationem. Dico, quòd triplex eſt opinio de prima entis diuiſione. Vna Auerroiſtarum qui dicunt, quòd ens prima ſui diuiſione diuiditur in ſubſtantiam & accidens.

Triplex opi. de diuiſione entis.

Secunda Thomiſtarum in unum & multa. Tertia Scotiſtarum & ferè omnium de via communi per quantum & non quantum.

Modo dico, quòd auctor non eſt inſecutus viam primã nec ſecundam, ſed tertiam. Dico adhuc ſaluando auctorem, quòd quando dicit ens prima ſui diuiſione diuiditur per quantum & non quantum non vult inferre, quòd ſit prima ſimpliciter. Sed in genere modorũ entis.

In genere autem quid ditatum diuiſio Ariſt. eſt prima, & Aueroiſtarum. In genere verò paſſionum diuiſio Thomiſtarum eſt prima. Et ſic ſoluitur controuerſia.

Ad illud de ꝓlogo quol. Dico, ꝙ Sco. ibi lo qt̃ variãdo in diuinis & increatis, Auctor ãt diuidit ſtãdo ſp ĩ diuinis.

Ad

Ad illud de prima diſt. primi. Dico, quòd Sco. ibi diuidit ſtando in creatis, & per ens quidditatiuè intelligit ens creatum non ſubſiſtens. Et per conſequens quidditatem intelligit ens ſubſiſtens. Quum ergo diuiſio Auctoris nõ ſit in rebus creatis, ſi non conuenit cum Sco. nihil ad B. Ad illud de Thomiſtis. Dico, quòd aliquid prius cognoſci à nobis contingit dupliciter, fundamentaliter, & formaliter.

Aliquod prius cognoſci à nobis cõtingit duobus modis.

Primo modo concedo, ꝙ fundamentaliter prius cognoſcitur an ens ſit quantum, vel non quantum.

Secundo modo nego, immo vt ſic prius cognoſcitur an ſit vnum vel multa. Et per formaliter intelligo, id eſt ſub iſta forma, quæ eſt vnitas, vel pluralitas. Pro declaratione membrorum huius diuiſionis. Dico, ꝙ ens quantũ eſt illud quod habet aliquam perfectionem. Et hoc intelligendo de quantitate perfectionis, & tranſcendenti, non autem de mole & prædicamentali. Ens autem non quantũ eſt, quod non habet perfectionem, & hæc diuiſio non propter aliud poſita eſt ab Auctore, niſi propter relationes in diuinis. Quarum aliquæ ſunt quantæ, vt relationes communes tribus perſonis. ſ. æternitas, increatiuitas, immenſitas, omnipotentia, infactibilitas: Aliquæ verò nõ quantæ, vt ſunt relationes proprię: videlicet paternitas, filiatio, ſpiratio paſſiua, & actiua. Quum iſtæ relationes formaliter nõ ſint finitę, nec infinitę non poſſunt dici quãtę. Communes verò quia ſunt formaliter infinitę ſunt quantæ, non tamen ſunt eſſentialiter infinitę: ſed vt ſic ſola eſſentia eſt infinita. Infinitas enim eſt perfectio entitatiua. Et aduerte, ꝙ licet prædicta diuiſio ſit bona ad mentem Theologorum: tamen iuxta mentem philoſophorum nulla eſt, quia ipſi volunt, ꝙ omne ens mũdi ſit quantum vel ſimpliciter, vel ſecundum quid. Et ipſi non ponũt has relationes in diuinis.

Quæ ſunt relationes quãtæ, et nõ quãtæ.

Aduerte etiam ꝙ prædicta diuiſio videtur diminuta: quia certum eſt, ꝙ in prædicta diuiſione diuiditur ens reale. Modo vltra entia realia quanta, ſunt etiam entia rationis aliqua, quæ ſunt quanta. Ergo auctor diminutus. Dico, quòd in prædicta diuiſione intelligitur ſolum de entibus quantis ſimpliciter, non autem de quantis ſecundũ

quid:

quid: cuiuſmodi ſunt aliqua entia rationis. Arguitur adhuc ſic,illa diuiſio eſt mala quæ datur per negationem. Prædicta eſt huiuſmodi,ergo &c. Dico, quòd verum eſſet ſi daretur per negationem extra genus,quæ importat purum nihil,vt ſi dicatur,hoc eſt aliquid, & hoc eſt nihil ly,nihil eſt negatio extra genus, quia nihil poſitiuum dicit.Quum autem detur per negationem in genere, quæ importat aliquid poſitiuum contrarium alteri membro, non ſequitur,quòd ſit mala. Quia per non quantum intelliguntur relationes notionales, quæ non ſunt omnino nihil.De iſtis negationibus facit mentionem Sco. Sed cõtra dicta arguitur ſic: Relationes prædicamentales ſunt quantæ,ergo à fortiori relationes propriæ trium perſonarum in diuinis erunt quantæ. Et confirmatur,quia da oppoſitum,videlicet,quòd non ſint quantæ. Ergo perfectio ſibi repugnat, ergo propter aliquam imperfectionẽ exiſtentem in eis, ſed hoc non eſt dicendum, ergo ſunt quantæ,ſiue perfectæ formaliter. *Scot. 10. quol. & 23. diſt. 1.*

Ad primum negatur conſequentia: quia relationes prædicamentales,ideo ſunt quantæ,quia formaliter ſunt finitæ. Diuinæ autem quum non formaliter ſint finitæ vel infinitæ,non poſſunt dici quantæ. Ad confirmationem dici poteſt,ꝙ ſibi non repugnat perfectio propter aliquam imperfectionem exiſtentem in eis, ſed propter identitatem realem cum eſſentia,quæ eſt ita perfectiſſima, quòd non poteſt excedere,nec excedi. Relationes autem prædicamentales,quum non ſint eadem realiter cum aliquo ente infinito,poſſunt excedere,vel excedi,vel ſaltem ſibi non repugnat,ob quam rem poſſunt perfici, & imperfici.

Diuiſio ſequens quæ eſt, quòd ens quantum diuiditur per finitum,& infinitum, licet ſit bona iuxta Theologicorum mentem,tamen ad intẽtionem philoſophorum nulla eſt,quia tenent Deum eſſe finitæ virtutis,dũ concurrit cum ſecundis cauſis, ſi autem ageret ex ſe ſolo, bene eſſet infiniti vigoris,etiam phyſicè loquendo: patet qa Ariſto. probat primum mouens eſſe potentiæ infinitæ. Quia mouet motu infinito. Arguit enim ſic primum mouens mouet motu infinito. *Diuiſio Theologalis.* *8. phy. contex. 78.*

Arguit

Arguit enim ſic primum mouens mouet motu infinito ergo eſt infinitę potentiæ. Poſtea ſubiungit, eſt infinitę potentiæ, ergo ſi agat ex ſe ſolo agit in inſtanti. Aliqui reſpondent dicentes. quòd Ariſto.in ſuo antecedente primo. non intellexit de potentia infinita intenſiue, ſed extenſiue ideſt, quòd Deus intrinſecè non eſt potentiæ infinitæ: ſed extrinſęcę videlicet reſpectu durationis motus. Sed contra arguo ſic: virtus infinita dicitur ab entitate infinita, ſed entitas finita eſt intenſiua ergo & virtus, ergo reſponſio nulla.

Oīs cauſalitas Dei eſt perfectio in Deo. *2. de gen. cō tex. 58.* Et confirmatur omnis cauſalitas Dei eſt perfectio in Deo, ſed mouere motu infinito eſt cauſalitas Dei, ergo mouere motu infinito eſt perfectio in Deo: ſed omnis perfectio Dei eſt intenſiua, ergo Ariſtote.intellexit intenſiuè non autem extenſiuè. Item illud quod remouetur à ſecundis cauſis aliquo modo, illud eodem modo attribuitur primæ cauſæ, ſed cauſalitas intenſiua ibi ab Ariſt.remouetur à ſecundis cauſis, ergo eodem modo attribuitur primæ cauſæ, ergo reſponſio non eſt ad propoſitum. Iterum confirmatur ſic: natura enim ſecundum Ariſtote. ſemper facit in entibus quod melius eſt ſi ipſis non repugnat: ſed Deo infinitas intenſiua non repugnat, ergo ibi eſt.

Sco. 7. q. quoli. Circa illud antecedens licet multa eſſent dicenda: nō ſolum ſecundum opin. Sco. ſed etiam commenta. & ſancti Tho. & Ocham. & Ioan. de Gandu. & Sueſſani, & aliorū. Tamē ea relinquo, quia intentio mea non eſt confundere literam textus formalitatum: ſed eam iuxta uires Dei auxilio claram facere. Idcirco dico, quòd licet Scot. videatur tenere, quòd antecedens prædictum videlicet Ariſto. intelligendum ſit de cauſalitate intenſiua, tamen non eſt tenendum, quia ibi loquitur ſecundum opi. alienam. Et ſi proteruus dicat. Imò ſecundum opi. propriam. Dico, quòd non aſſertiuè, ſed bene arguitiuè: quòd autē non aſſertiuè patet, quia reſpondendo ad auctoritatem Ariſto. inquit, quòd ratio Ariſto. valet de virtute extenſa ad extenſionem materiæ. Et ſic in propoſito nihil videtur valere. Idemmet affirmat in ſecunda diſtinct. primi. reſpondendo ad vltimum argumentum.

Sco. 2. diſ. 1. q. 2. & 18. eiuſdem q. 1. & vlt.

Vbi

Vbi inquit doctor rationes de 7.& 8. phyſic. indigent maxima expoſitione vt oſtendãtur valere. Et ſi fortè ualent diminute concludunt, & in 2. diſtinct.ſecundi.quęſ. 10.inquit. Auctoritatibus.octo phy.non eſt multum innitendum: ſed quid ad rationes factas in oppoſitum? Dico quòd per verba commenta. ſoluuntur vbi inquit, quòd vltra primum mouens, requiritur mouens coniunctum potentiæ finitæ. Ita quòd ex primo mouente ſit infinitus motus: & ex ſecundo ſit ſucceſſio:quaſi aliter non poſſit eſſe ſucceſſio, & quòd ſecundum mouens ſit neceſſarium tanquàm cauſa ſine qua non. Et ſi ſolum infinitum mouens ageret, hoc eſſet in non tempore. Et iſti motores ſecundum ipſum ſunt vnum ſecundum & eſſe & naturam duo aũt ſcđum diſpõnem. Dico ergo ad primam rationẽ contra hoc: quum ſic dicis virtus infinita dicitur ab entitate intenſiua. Diſtinguo vel tu intelligis de virtute infinita intenſiuè & per ſe,& ſic cõcedo:vel de virtute infinita extenſiuè, & per accidens,de qua ibi intendit Ariſ. & ſic neg. Eſt enim per accidens, ideſt non merito ſui ſed merito durationis ipſius motus. *12.met. cõmen.41.* *Nota,et bene.* *Sco.2.di.1.*

Ad aliud dico, quòd omnis cauſalitas Dei ad intra eſt perfectio in Deo: de qua non eſt ibi mens Ariſt. Ad alias ſequentes confirmationes poſſet dici, quòd nihil faciunt contra propoſitum, quia militat de cauſalitate intenſiua vide licèt vna earum confirmationum. Alia autem de infinitate intenſiua: de quib.Ariſ. non intendit in ſuo antecedente & ſic nihil ad B.

Circa conſequentiam modo quam facit Ariſto. vbi ſuprà poſſet dici quòd licet Sco. eam tanquam bonam non acceptet, immo eam improbet: & eius probationem ab Ariſt. adductam reprobet. Hoc non eſt tenendum; quia ibi loquitur doctor arguitiuè,& conſequentiam ibi colorat: tamen in 7. autem q. quol. ibi eam verè probat, ac acceptat.Eſt ergo verũ antecedẽs, & conſequens & conſequentia,ſi intelligantur de infinitate extenſiua,non autem intenſiua.Quum autem Deus benedictus ſit infinitę potentiæ ſecundum Ariſt.tam extenſiuè, quàm intẽſiuè: ſequitur quòd prædicta diuiſio eſt, etiam iuxta Ariſtot. mẽtem:Et auctor per ens infinitum intelligit ens increatum. *Qũo Deꝰ ſit infinitæ potentiæ ſecũdum Ariſt.*

tum,per finitum autem creatum, alia autem diuiſio qua diuiditur ens in abſolutum & reſpectiuum eſt etiam ad mentem philoſophorum : quia & ipſi tenent omne ens eſſe abſolutum aut reſpectiuum . Abſolutum autem ſumitur duobus modis:uno modo ut diſtinguitur contra independens. Alio modo contra reſpectiuum : Hic accipitur ſecundo modo, primo autem modo non:quum inquit & omnia attributa ſupple tu tam qualitatiua quàm quidditatiua , tam propria quàm impropria , ſubſtantia & ſpiritus ſunt quidditatiua ,ꝓpria:qualitatiua:bonitas.ſapientia:iuſtitia,clementia,pietas:miſericordia: quidditatiua impropria ſunt perfectiones ſecundariæ acceptę a creaturis: & à nobis uia remotionis & eminentiæ attributæ ipſi deo : vt puta ens increatum, ens dependens, ens infinitum,ens immortale in generabile-incorruptibile.Et hæc quæ à nobis dicuntur attributa ab aliquibus ſapientibus antiquis numina appellantur. Vnde iuuenalis:

Qua ſint attributa quidditatiua, & qualitatiua.

O ſanctas gentes quibus hæc naſcuntur in hortis
Numina, &c.

Ab aliquibus alijs emanationes . A philoſophis dij gentium.A magiſtris hebræorum numerationes,quum inqt poſtea & tria prædicamenta hoc eſt contra nominales dicentes quantitatē & qualitatem non eſſe realiter diſtinctas à ſubſtantia. Cōtra quos expreſsè eſt Ariſt. ubi dicit, quòd eſt ſubſtantiæ & quantitatis ſi qualitatis eſt aliud & aliud:& niſi ſubſtantia eſſet realiter diſtincta à prædictis, ideo Ariſt.contra philoſophos: nulla eſſet . Sed auctor in iſto paſſu uidetur eſſe contra Sco. vbi doctor uidetur concedere illud conſequens Ariſt.4.metap.tex.25. ex intentione tenentium omnia apparentia eſſe uera,tunc inquit Ariſt.ergo omnia eſſent ad aliquid . Hoc conſequens videtur à doctore concedi reſpondendo ad prædictas quæſtiones. Ergo auctor tenendo tria prædicamenta eſſe abſoluta eſt contra doctorem.Et confirmatur quia in prima diſtin. ſecundi q.5.Arguendo contra Henri. inquit ſtante bonitate diffinitionis relatiuorum aſſignatę ab Ariſt. omnia præter ſubſtantiam erunt reſpectiua. Iterum confirmatur per Ariſt.& comment.7.metap. immo & ipſa ſubſtantia puta aliqua erit reſpectiua inquit ipſe cap.de relatiuis

1.phyſi. contex.27.

Sco.1.diſ 2. qō. 5. & 3. di.1.q.5.

Sco.vbi ſup.

latiuus vbi dicit ꝙ ſi pro quia diffinitio relatiuorum eſt ſufficiens: difficile eſt ſaluare, ꝙ aliqua ſubſtantia nõ dicatur reſpectiua quia caput dicitur alicuius caput & manus alicuius manus: immo ipſum genus ſubſtantiale vt res creata dicitur reſpectiua. Ad primum dico ꝙ doctor non concedit illud conſequens, ſed dicit illud ſequi ſecũdum opinionem ſic tenentium. Ad confirmationem dico ꝙ quantitas & qualitas vt ſuſtentificata à ſubſtantia ſunt reſpectiua, & ſic ibi intendit Sco. Si aũt conſiderentur in ſe, & accipiantur abſolutè vt accipit auctor h c non ſunt reſpectiua. Ad illud de capitulo relatiuorum, dico quòd Ariſt. non tenet primam relatiuorũ diffinitionem: & per conſequens rõ nulla eſt. Ad vltimum dico ꝙ ſubſtãtia abſolutè cõſiderata eſt ens abſolutum: in ordine autem ad aliud nil prohibet ꝙ ſit ens reſpectiuum. Similiter autẽ ſi conſideretur vt creata, & iſto modo habet veritatẽ auctoritas Ariſt. dicentis ꝙ omnia dependent à Deo tanq̃ à cauſa efficiente & finali: quum vlterius dicit Auctor: Et relationes communes, quæ ſint dictum eſt ſuprà declarando membra ſecundę diuiſionis. Nota etiam ꝙ differẽtia eſt inter relationem, reſpectum, & habitudinem: quia ſe habent ſicut ſuperius & inferius: omnis relatio eſt reſpectus ſed non econuerſo: quia relatio tantum dicitur de prædicamento ad aliquid ſecundum Scot. Reſpectus autem de omnibus prædicamentis reſpectiuis. Habitudo uero eſt inter relatiua ſex vltimorum prædicamentorum. Et etiam inter ſubiectum & propriam paſſionem, inter ſubiectum & prædicatum, inter diffinitum & diffinitionem.

2. & cap. de relatiuis.

Nõ tenetur prima diffinitio relatiui ab Ariſt.

Ariſtot 12. met. contex. 52.

Scot. 13. q. quol. arti. 1.

Contra relationem intrinſecus aduenientem facit inſtantia de quando, quam tangit Mau. in margine: quæ talis eſt. Poſita hora & poſito homine in hac hora: impoſſibile eſt ꝙ homo non ſit in tp̃e nec aliter poſſet fieri etiã per diuinam potentiã. Ergo erit intrinſecus adueniens. Et tñ nõ erit de prędicamẽto ad aliquid: Ergo auctor male dicit. Dico ꝙ ad hoc ꝙ aliqua relatio dicatur intrinſecus adueniens, oportet ꝙ exurgat poſitis extremis nõ ſolum ſub firmamento, ſed ẽt ſupra firmamentũ. Cuiuſmodi non eſt verum de inſtantia propoſita: quia ſi Deus vel

Nota & bene.

let poſſet per angelum trahere talem hominem ſuprà firmamentum:& ſic non eſſet in tempore. Si autem poneretur vna albedo decem graduum ſub firmamento, & alia ſimilis ſupra firmamentum de neceſſitate conſurgeret relatio. Nec poſſet tolli etiam per diuinam potentiã.

Contra diuiſionem de ente in ſubſtantiam & accidens arguo ſic. Auctor eſt diminutus quia Sco. vult, ꝙ diuidatur in decem genera, ergo diminutus. Item non omne ens ſubſtantia vel accidens, imo datur medium ſecundũ Sco. 2. diſt. primi. q. 5. circa finem, vt puta modus intrinſecus contrahens ipſum ens. Qui non eſt ſubſtantia neque accidens. Dico, ꝙ licèt auctor explicitè non dicat ens diuidi in decem prædicamenta: tamen bene implicitè intelligit, & circumlocutiue. Item videtur eſſe diminutus in aſſignando acceptiones ſubſtantiæ, quia Ariſt. 8. meta. diuidens ſubſtantiam inquit. Subſtantia alia materia, alia forma, alia compoſitum. Quum autem auctor nullam ſecerit mentionem de compoſito: ſequitur ꝙ diminutus. Dico ꝙ hoc non ſequitur. Quia ſolum facit mentionem de ſubſtantijs, quæ præſcindunt ab actuali exiſtentia cuiuſmodi non eſt compoſitum. Item materia eſt ſubſtantia & tamen de ea auctor in his tribus acceptionibus non loquitur: ergo &c.

Sco. in 5. meta. q. 5. et 6. meta. q. 3.

Ariſt. 8. metaph. 3. contex. 3. & 2. de aia contex. 2.

Dico, quòd de ea intelligit in tertia acceptione, quia licet non ſit pars informans eſt tamen pars eſſentialis in alio vt puta in compoſito.

Sed contra, videtur enim quòd auctor debebat eam collocare in ſecunda acceptione & non in tertia. Quia ſecundum Sco. non repugnat ipſi materiæ eſſe ſiue exiſtere ſine forma, & formæ ſine materia. ergo eſt ſubſtantia per ſe. Dico, quòd materiam & formam exiſtere contingit duobus modis vno modo naturaliter. Alio modo ſuper naturaliter, modo doctor locutus eſt naturaliter. ſimiliter fuiſſe diminutus in aſſignando acceptiones de accidente, quia accidens pluribus modis accipitur quàm hic, vt patet per Sco. in ſuis vniuerſalibus. Item contra ſecundam acceptionem de accidente. Arguo ſic. Maiorem dependentiam habet creatura ad creatorem, quàm accidens ad ſubſtantium. Sed in diffinitione creaturæ nõ ponitur

Sco. in 2. di. 12. an materia poſſit exiſtere ſine forma.

Scot. in vniuerſalibus. cap. de accidente, et de

nitur

nitur dens: ergo nec in diffinitione accidentis debet poni ſubſtantia: ergo male ponitur ly præter ſubiecti corruptionem. Dico, quòd non ponitur tãquàm terminus, ſed tanquàm ſuſtentificans, Deus autem quum non ſuſtentificet creaturam, in diffinitione creaturæ non ponitur. Ad illud de acceptionibus accidentis. Dico, quòd Sco. ibi ponit plures quàm Auctor hic, quia ibi eſt locus proprius. Hic autem non. Sed pro notitia diſtinctionis rei, quæ eſt à reor reris. Nota, quòd res rata dicitur quæ habet firmitatem quæ eſt res eſſentiæ vel exiſtentiæ. Quæ non ponitur in creaturis ab æterno iuxta mentem Sco. habuerũt enim eſſe ſecundum quid ſcilicet, eſſe cognitum quicqd dicat Franciſcus & Henri. & eorum ſequaces. Aduerte tamen, quòd res rata non diſtinguitur à figmentis per aliquod verum eſſe eſſentiæ, vel exiſtentiæ quod habuerit ab æterno ex natura rei. Sed ſolum diſtinguitur per hoc, quòd tali rei non repugnat exiſtere & produci ad tale eſſe per aliquam potentiam productiuam quod tamẽ eſſe repugnat figmentis. Et ideo auctor ſic debebat dicere ꝙ iſta res rata eſt duplex, quædam eſt quæ habet verũ eſſe eſſentiæ vel exiſtentiæ, quædam autem quæ licet nõ habeat, tamen non ſibi repugnat habere: & iſta res ſecunda diſtinguitur à figmentis, & per conſequens dicendo & iſta eſt ſemper cum actuali exiſtentia, ſaluo meliori iudicio non ſanè locutus eſt auctor, ſed debuiſſet ſic dicere & iſta ſunt duplicia. Quædam ſunt quæ habent verum eſſe exiſtentiæ & per ſe, vt compoſita, quædam autem quæ licet non habeant: tamen ſibi non repugnat, vt aliqua entia ab æterno cognita: imo etiam aliqua ſunt, quę nec habent verum eſſe, nec poſſunt habere, etiam per diuinam potentiam vt naturæ communes. Et quum inquit, quòd ſor. & pla. diſtinguũtur realiter. Hic & in articulo de diſtinctione reali contradicit ſibi, quia ibi in 4. corrollario de identitate reali inquit, ea, quæ ſunt in potẽtia obiectiua nec diſtinguntur realiter, nec ſunt idem realiter, quia ad diſtinctionem realem requiruntur extrema in actuali exiſtentia: ergo eſt contradictio in dictis auctro. ergo ſortes & pla. ab ęterno ſaltem quo ad modum eſſendi ac intelligendi ſecundum Scot. diſtinguebãtur tãtũm

proprio.

Sco. 36. d. 1.

Res rata ē duplex.

Contra Auctorem.

Natura cõmunes nõ habent verum eſſe.

ratione, ſcilicet reſpectu intellectus diuini. Quando autem diuidit ens in ens ſimpliciter & ſecundum quid, nota, quòd per ens ſimpliciter non intelligit ſubſtātiam, neque per ens ſecundum quid accidens. Quemadmodum accipit Ariſtote. Sed per ens ſimpliciter intelligit ens in actuali exiſtentia, & per ſecundum quid ens in potentia ad exiſtere. Nota inſuper quando inquit, ſiue ens in potentia ſubiectiua, vel obiectiua. Quod iſta diuiſio non eſt aliqua diuiſio diſtincta à prædicta: ſed ſolum hęc dicit ad declarationem illius membri ſecundum quid. Adde notandum, quòd ens ſecundum quid, non ſolum dicitur eſſe illud, quod habuit eſſe cognitum in intellectu Dei ante mundi creationem, verum etiam quod habet eſſe ſubiectiuè in materia antequā generetur, quod à commen. 9. metaph. appellatur res, ſecundum quid Et nota, ꝙ ad hoc, quòd aliquod ens ſit in potentia obiectiua duæ conditiones requiruntur: prima, ꝙ nō ſit in actuali exiſtentia, vt Antichriſtus, ſecunda, ꝙ ſibi non repugnet produci à ſuis cauſis in quibus eſt. Similiter vt ita ſit in potentia ſubiectiua, ꝙ non ſit in actu, & quòd ſit aptum recipere aliquam formam, ideſt, ꝙ ſit obiectum producibile. Quum ergo materia ſit in actu entitatiuo, & eſt apta nata ſuſcipere quamlibet formam, dicitur eſſe in potentia ſubiectiua. Et de iſta potentia ſubiectiua locutus eſt Ariſtote. dicens materia prima eſt ens in pura potentia, & iſto modo non ſolum materia, uerum etiam omnes res, quæ poſſunt deduci de potentia materiæ ad aliquem actum ſubſtantialem, vel accidentalem, cui potentiæ actus formalis opponitur. Et iſto modo potentia, & actus non ſunt eiuſdem generis, quia forma producta poterit eſſe accidentalis. Materia autem eſt de genere ſubſtantiæ. Benè potentia obiectiua, & actus ſunt eiuſdem generis, vtputa Antichriſtus, vt producendus eſt tantum cognitus ab intellectu diuino, & ipſemet productus non ſolum ſunt eiuſdem generis, verū etiam ſpeciei. Vt autem non ſolum cognitus, ſed etiam comparatus per intellectum diuinum ad Chriſtum, tanquam ad ſuum oppoſitum contrarium, potentia erit de genere intentionum, & actus de genere ſubſtantiæ. Et ſic patet

7. metap. in princ.

Com. 9. met. comm. 7.

7. meta. tex. 8. meminit de potentia ſubiectiua.

An ſit potentia obiectiua.

tet quomodo habet veritatem dictum Ariſto. 9. metaph. & quomodo non. Huic potentiæ exiſtentia opponitur, & iſtæ duæ potentiæ non ſunt oppoſitæ, patet, quia poſſunt verificari de vno, & eodem diuerſimodè conſideratum, ideſt non repugnat vni & eidem, quòd ſit in potentia obiectiua, & ſubiectiua: vt Franciſcus, qui actualiter non eſt corruptus, & habet aptitudinem ad corrumpi, eſt in potentia obiectiua, ſ. per comparationem ad potentiam diuinam productiuam corruptionis, per reſpectum autem ad materiam in qua fit corruptio, dicitur eſſe in potentia ſubiectiua. Et nota, quod iſta potentia obiectiua non dicit aliquam realitatem realiter diſtinctam ab obiecto producibili denominante ipſum obiectum, vt imaginantur homines nos velle inferre: & quia ipſi negant actũ entitatiuũ materiæ, & etiam iſtam potentiam obiectiuam, Probo vtrũque. Et primo primum ſit. Materia ſecundum fidem fuit creata, hoc non negabunt, tunc quæro, per talem creationem aut accepit aliquid vel nihil. Non ſecundum quia non fuiſſet creata: ergo primũ ergo non niſi eſſe, ergo actum entitatiuum, & per conſequens eſt ſubiectum in actu entitatiuo, & ſic patet primum. Secundum probo per Commen. ſuper 9. meta. Vbi inquit potentia, & actus ſunt eiuſdem generis. Breuiter potentia obiectiua eſt ordo, vel non repugnantia rei producibilis ad exiſtere, ideſt, eſt ipſum obiectum ordinatum ad exiſtere. Potentia verò ſubiectiua eſt ipſum ſubiectum ordinatum ad aliquam formam recipiendã ſubſtantialem, vel accidentalem. Nam iſta duo aptitudo, & potentia differunt, vt inquit Sco. patet, nam aptitudo eſt inclinatio alicuius ſecundum ſe, vel magis non repugnantia. Potentia autem eſt ordo ad aliquam formam. Modo quum graue per violentiam poſſit eſſe ſurſum, ergo habet potentiam ad ſurſum. Non tamen aptitudinem, vel inclinationem. Cœcus verò licet habeat aptitudinem ad videre, non tamen potentiam: & per cõſequens vnum ſine altero poteſt eſſe, in aliquibus etiam ambo reperiuntur, vt homo habet aptitudinem ad riſibilitatem, & habet potentiam ad ridere actualiter. Prædicta diuiſio entis in ens ſimpliciter, & ſecundum quid

9. met. te. 18

Potẽtia obiectiua nõ dicit aliquam realitatem.

Cõmẽ. ſuper 9. met. cõ. 3.

Sco. 18. q. vniuerſalium.

9.meta.t.7. & 12. met. contex.8. et 8.met. cōte. 15.& 9. meta.conte. 11

eſt ad mentem Ariſt.& comm.9.metaph. Sed contra ea, quæ dicta ſunt de potentia obiectiua & ſubiectiua. Membra prædictæ diuiſionis coincidunt, ergo antecedens patet. Nam benè ſequitur. Antichriſtus eſt in potentia obiectiua, ergo ſubiectiua. Dico, quòd ſi intelligantur cum præciſione, vt debent intelligi, non coincidunt. Præterea membra excedunt diuiſum: antecedens patet, nam aliquod eſt ens, quod non eſt, neque in potentia obiectiua, nec ſubiectiua: ergo &c. vt puta chimera, vel mons aureus. Dico, quòd prædicta diuiſio ſolum intelligitur de entibus poſſibilibus produci: cuiuſmodi non ſunt figmenta. Sed contra diuiſio de potentia ſecundum auctorem eſt eadem cum diuiſione præcedente de re: ſed diuiſio de re eſt tam poſſibilium, quàm impoſſibilium produci, ergo & diuiſio de potentia. Dico, quòd auctor ſoluit hanc inſtantiam per illam particulam dempto eo, &c. Contra illud quod ens eſt obiectum adæquatum intellectus noſtri arguitur ſic ſecundum Sco. eſt ſpecies ſpecialiſſima cuius ſingulare fortius mouet ſenſum, ergo &c. Dico, quòd Sco. ibi loquitur de cognitione confuſa. Hic autem auctor de diſtincta: quum inquit, vniuocè dicitur &c. Contra ſecundum Sco. Nihil poteſt eſſe commune vniuocum illi, quod eſt ſimpliciter tale, & illi, quod eſt ſecundum quid tale, quia ſunt alterius, & alterius rationis. Dico, quòd licet ita ſit, tamen poteſt ab eis abſtrahi vnus conceptus, qui erit eis prædicatum vniuocum: ideo auctor ſaluat ſe per illam particulam, ſaltem ad illa eſt prædicatum vniuocum. Nota illud eſt prædicatum vniuocum cuius conceptus ſolum eſt communis illis: de quibus dicitur: diffinitio autem eius ſiue ſit eſſentialis: ſiue accidentalis non eſt communis. Dicetis ergo inter æquiuocum & vniuocum prædicatum nulla erit differentia. Dico, ꝙ ſic: quia æquiuocata reſpectu æquiuoci ſolum conueniunt in voce. Vniuocata autem reſpectu vniuoci prædicati conueniunt in conceptu, vniuocata vno reſpectu vniuoci vniuocè dicti non ſolum conueniũt in conceptu, verum etiam in diffinitione: quum inquit: quòd inter æquiuocum, & vniuocum non datur mediũ, loquitur metaphy. quia metaphyſicus poteſt ſolum extre

Sco.3.diſ.1. q.2. Sco.29. di.1

Quid ſit prædicatũ vniuocum.

Differẽtia ē inter prædicatũ uniuocũ, & æquiuocum.

ma

ma conſiderare: logicè autem loquendo datur duplex medium, ſcilicet per abnegationem vtriuſque extremi, vtputa denominatiuum, quod non eſt neque hoc neque illud. Et medium per participationem vtriuſque, vtputa analogum, vel poſſet dici ſaluando auctorem; ꝙ non datur medium quantum eſt ex parte vocis ſignificantis: ſed bene ex parte rei, vt inquit Sco. Quid autem ſit analogum iam declaratum eſt. Videtur enim ꝙ auctor malè aſſignet prædicationem vniuocam: deberet enim ſic dicere, eſt quādo diffinitio eſſentialis ipſius prædicati, quæ per ſe primo ſibi competit, per ſe, & ſecundariò competit ſubiecto, vel ſubiectis: de quib. dicitur, vel ſic eſt quando vltra diffinitionem prædicati ipſum prædicatū includitur in rōne ſubiecti, quum poſtea inquit, nec vt genus de differentia ſupple tu, quia de ea non prædicatur ꝗdditatiuè, nec per ſe, ſed denominatiuè ſecundum Sco. 4. q. ante prædicamentorum, & ſecundum Ariſtot. 6. topi. c. 8. & 3. & in 3. meta. tex. 10. Mauritius tamen ſuper is q. vniuerſalium nititur probare, ꝙ differentia per ſe prædicatur de genere. Nunquid autem in ſubſtantialibus detur prædicatio denominatiua.

Sco. 16. q. elenco.

Sco. 25. q. vniuerſaliū

Ariſt. in pluri b. locis.

Circa hoc Sco. in 12. diſt. ſecundi dicit, ꝙ ſic, in 16. q. vniuerſalium, dicit ꝙ non. Dico, ꝙ Sco. in vniuerſalibus accipit prędicationem denominatiuam propriè & extrinſecam, quæ benè accidentibus competit. In ſecundo aūt ſen. accipit largè, & talis non ſolum competit accidentalibus, ſed etiam ſubſtantialibus, quum poſtea inquit, ꝙ vniuocatio duplex. Nota ſicut reperitur duplex ens, ſcilicet illimitatum, vt ſunt tranſcendentia, quæ licet ſint tria ſecundum numerum, ſcilicet ens, res, aliquid, ſunt tamen vnum ſecundum genus. Illud autem dicitur tranſcendens, ſupra quod, non eſt aliud ſupple eiuſdem generis, vel eſt illud quod eſt commune ad finitum, & infinitū ſecundum Sco. Ita proportionabiliter duplex prædicatio, & duplex vniuocatio, ſ. illimitata: correſpondens enti illimitato, quum inquit ſub habitudine alicuius vniuerſalium. Nota ratio fundamentalis eſt hæc, quia omne quod prædicatur de aliquo dicitur de eo ſub ratione alicuius vniuerſalis ſecundum Sco. 8. q. vniuerſalium, & 16. eiuſ-

Sco. 12. diſt. & in 16. q. vniuerſaliū dicit, quòd non.

Sco. 8. diſt. q. 3.

16.eiuſdem reſpondendo ad penultimum argum. & 4. q.prædicamentorum.

Rurſus aduerte,ꝙ auctoritas Porphyrij potius probat vniuocationem entis, q̃ æquiuocationem. Stat enim ꝙ omnia entia æquiuocentur in ente,& tamen ens erit vniuocum: ꝙ autem potius ſtet pro vniuocatione, q̃ pro æquiuocatione, patet quia ly entia propter ly omnia ſtat confuſè,& diſtributiuè.Modo terminus communis ſic diſtributus importat conceptum communem,& per conſequens vniuocationem.Poſſet concedi auctoritas Porphirij accipiendo entia tam intentionalia,q̃ realia,ſed accipiendo entia pro entibus realibus tantum nihil eſt in propoſito,quum inquit, vel de vno generaliſſimo ſupple tu, ideſt de aliquo poſito ſub vno genere generaliſſimo, ſicut iuſtitia quæ prædicatur de iuſtitia humana, quæ ē de ꝓdicamento qualitatis,& de iuſtitia Dei,ſimiliter ſapientia,bonitas,clementia, & ſic de alijs. quum poſtea dicit, & de aliquo quod non eſt in prædicamento, ſupple tu vt infinitas neceſſitas ſimpliciter ſumpta,quæ ſolum prædicantur de Deo,dicetis non ſunt tranſcendentia. Dico,ꝙ de ratione tranſcendentis non eſt ꝙ prædicetur de omnibus ſecundum Sco.vel de pluribus. Sed de rõne tranſcendentis eſt,ꝙ non ſit in aliquo genere per ſe,ꝙ autem prædicetur de omnibus,vel de pluribus, hoc accidit ſibi.

Nota et bene q̃uo valeat authoritas Porphyrij.

Sco.8.diſt.1 q.3.

Aduerte,ꝙ relatio non prædicatur de multis generibus niſi accipiendo relationem largè, prout conuertitur cũ habitudine,vel reſpectu. Relatio enim propriè ſumpta, vt ſupra declaratum eſt,non prędicatur niſi de relatione prædicamenti ad aliquid. Contra illud, ꝙ ens tranſcendentiſſimè captum, eſt æquiuocum,arguunt ſic aduerſarij.Et aſſumunt rationem Auic.& Algazelis,quam adducit Sco.probando ens commune Deo,& creaturæ eſſe vniuocum.Ratio talis eſt, omnis intellectus certus de vno conceptu,& dubius de duobus,ille conceptus, de quo eſt certus,eſt alius ab illis duobus, de quibus eſt dubius. Probatur,quia nullus idem conceptus poteſt eſſe certus & dubius, quia tunc falſificaretur primum principium ab Ariſtotel.aſſignatum.

Q̃uo relatio no prædicetur de multis generib.

Sco.3.diſt.1 q.1.

4. meta. te.

Igitur cõceptus de quo eſt certus, erit alius, quod eſt propo-

propoſitum: ſed intellectus poteſt eſſe certus de vniuerſali, ꝙ ſit ens, & dubitare an ſit ens reale, vel rõnis, ergo ens erit vniuocum enti reali, & rõnis, quod eſt contra au ctorem, & contra Sco. Probatur maior adhuc ſic, quia ſicut alius eſt actus intellectus quo intelligit conceptum certum, & alius quo apprehendit conceptum dubium: Ergo alius & alius conceptus. Probatur minor, quia conceptus vniuerſalis, quum non ſit ſimpliciter ſimplex, qa reſolubilis: ergo in parte poteſt ſciri, & in parte ignorari, & ſic patet ratio. Dicitur breuiter ad minorem, ꝙ intellectus reſpectu vniuerſalis realis, & rationis non poteſt eſſe certus de conceptu, ſed tantum de voce, quia talia vniuerſalia inquantum entia ſunt, non conueniunt in conceptu, ſed in voce tantum. adducitur alia ratio ſic, quandocunque aliquis conceptus competit pluribus, & non competit vni per alterum, tunc competit eis per aliquem conceptum eis communem, ſed conceptus entis competit pluribus, ſcilicet enti reali & enti rationis, & non vni per alterum, ergo competit illis duobus per aliquem conceptum ipſis communem: ergo intellectus erit certus de conceptu, ergo non de voce tantum, quod eſt contra reſponſionem datam. Dico ad minorem, quòd enti reali, & enti rationis non competit conceptus entis, ſed ſola vox. Contra omnis intellectus &c. vt in prima ratione, ſed intellectus poteſt eſſe certus de aliquo vno, quòd ſit ens, & dubius vtrum ſit rationale, vel irrationale, ergo intellectus habebit alium conceptum à prædictis vniuocum, ergo ens erit vniuocum vltimis differentijs, quod eſt expreſſe contra Scot. Vlterius arguitur ſic omnis intellectus, &c. ſed intellectus poteſt eſſe certus de aliquo, vtputa de CHRISTO, quòd ſit ens, & dubitare vtrum ſit Deus, vel creatura: Ergo conceptus de quo eſt certus erit alius ab illis, de quibus eſt dubius.

Sco. 3. diſt. 1

Enti reali, et rõnis cõpetit ſola vox.

Sco. 3. diſt. 1

Talis autem per te eſt ſola vox, ergo Deus & creatura conueniunt tantum in voce: ergo ens non eſt eis vniuocum, quod eſt contra Sco. Præterea omnis intellectus &c. Sed intellectus poteſt eſſe certus de aliquo, vt puta de aſino, quòd ſit ens, & dubitare vtrum ſit rudibile,

Sco. ubi ſup.

le vel hinnibile, ergo conceptus de quo eſt certus erit alius ab illis: de quibus eſt dubius, & per conſequens vnus & vniuocus rudibilitati & hinnibilitati quod eſt falſum.

Arguitur etiam ſic omnis intellectus &c. Sed intellectus poteſt eſſe certus de aliquo, vtputa de cane in ſacco quòd ſit canis & dubitare nunquid ſit canis latrabilis vel piſcis marinus, & per conſequens canis erit vniuocus quod eſt falſum, & contra Ariſt. Si ergo illa ratio famoſa Sco. valet ſi pro quia valet, hic & vbi valebit, has & alias rationes adducunt Thomiſtæ contra Scot. ex fundamētis ipſius probantis vniuocationem entis Deo & creaturæ in 3.di.1. Dico pro ſolutione prædictorum argumētorum, quòd Thomiſtæ truncatim aſſumunt maiorē Scoti, videlicet omnis intellectus &c.

Scot. in 3. d. primi.

Opinio Scot.

Nolunt enim ponere vnam particulam in ſuis rationibus quam ibi ſubiungit Sco. quæ eſt ſolutio ſuarum rationum, inquit Sco. omnis intellectus certus de vno conceptu & dubius de duobus, in quibus ille certus includitur quidditatiuè, ille de quo eſt certus eſt alius ab his, de qbus eſt dubius, per quàm particulam prima & ſecūda ratio ſupradicta ſoluitur, quia in prima & in ſecunda, ſubiectum nō includit prædicatum. Attamen ſolutio prius data ſaluo meliori iudicio eſt ſatis ſufficiens, & quum inqt. Sco. conceptus de quo eſt certus eſt alius ab illis de quibus eſt dubius, oportet adiungere & ambo conceptus sūt à natura vel ab intellectu. Et limitationes quæ ponuntur in maiori debent ſubſummi in minori propoſitione. Argumentum de rationali & irrationali ſoluitur per illam particulam vbi ſubiectum includit prædicatum, cuiuſmodi non ſit in propoſito. Per illammet particulam ruit ratio de aſino. Ad argumentum de cane in ſacco. Dico, quòd intellectus non eſt certus de concepcu canis: ſed de voce tantum. Et ſic nō ſequitur, quòd canis ſit vniuocus, vel poſſet dici & melius quòd eſt certus de conceptu animalis, & ſi inferatur ergo animal erit vniuocum illis, cōcedatur. Nec hoc eſt contra Ariſt.

Ad argumētum de cane in ſacco.

Ad argumētū de Xpo.

Ad argumentum de Chriſto aliqui reſpondent negando minorem abſolutè. Aliqui verò dicunt, quòd non eſt certus de conceptu ſimplici, ſed de diiuncto. Alij autem

dicunt

dicunt, quòd non eſt poſſibile, quòd ſit certus de vno conceptu & dubius de duobus. Et ratio eorum eſt, quia conceptus entis in ſe eſt vnus communis & neuter. Ego autẽ do aliam ſolutionem quum dicis: per te Scote Deus & creatura conueniunt in uoce tantum. Ergo ens non erit eis vniuocum. Hoc non dicit Sco. ſed inquit, quòd conueniunt iu conceptu, aliter ens non eſſet eis vniuocum. Cuius oppoſi. Sco. affirmat. Si autem aduerſarius in dicto argu. dixiſſet. Talis autem de quo eſt dubius non eſt realitas, ergo Deus & creatura non conueniunt in realitate, verum eſt quia licet Deus & creatura conueniunt in cõceptu entis, non tamẽ in realitate, quia alia eſt realitas Dei & alia creaturæ, ꝙ autem conueniant in conceptu: patet quia eſt contradictio dicendo Deus eſt ens, Deus non eſt ens, creatura eſt ens creatura non eſt ens, ſi autẽ conuenirent in ſola voce non ſequeretur contradictio, quia talis non reperitur in æquiuocis: & ne fiat contentio de lana caprina, dico ꝙ Thomiſtæ ſi intendunt arguere contra Docto. putantes ꝙ ipſe dicat ens prædicari vni uoce propriè de Deo & de creatura male ſentiunt, & eorum rationes non ſunt contra ipſum, quia hoc non dicit: ſi autem intendunt probare ens non eſſe vniuocum prædicatum reſpectu Dei & creaturæ, rationes eorum indigent ſolutionibus ſupradictis, quia mens Sco. eſt tenere ens eſſe vniuocum prædicatum reſpectu prædictorum, vt patet in 3. di. 1. q. 1. & 8. di. 1. q. 2. & in 4. meta. q. 1. & in quoli. q. 3. Et huius opi. fuit etiam Mau. exponens. 15. q. vniuerſalium Sco. ar. vltimo. Si modo Thomiſtæ intendunt inferre, quòd ens vt eſt commune Deo & creaturæ non ſit vniuocum prædicatum phyſicè loquendo, verum etiam dicunt, quia vniuocatio phyſica requirit vnam naturam ęqualiter participatam, cuiuſmodi non eſt in propoſito, quia ens nõ æqualiter participatur a deo & à creatura. Sola enim ſpecies ſpecialiſſima eſt vniuocum phyſicum: ſi verò intendunt inferre quòd ens reſpectu Dei & creaturæ non ſit vniuocum prædicatum metaphyſicè, ac logicè loquendo falſum eſt & male inferunt, quia ad vniuocationem metaphyſicam & logicam non requiritur æqualis participatio, ſed vnitas conceptus cuiuſmodi eſt in pro-

Opinio Authoris pro Scoto.

Sco. in pluribus locis.

Sco.in 4.meta.q 1. in propoſito de ente reſpectu Dei & creaturæ, vt patet per Sco.in 4.meta.vbi plenius loquitur de iſtis vniuocationibus. Modo reuertendo ad declarationem literæ, quum inquit auctor:ratio de ente prædicta tranſcendentiſſime capto eſt inſolubilis. Poſſet dici imo ſolubilis & dicerem quòd talis conceptus non eſt nec hoc nec illud, ſed indifferens & neuter, ſicut conceptus animalis qui de ſe non eſt rationalis nec irrationalis, ſed vterque promiſcuè: & hoc voluit inferre Mauritius in margine quando dicit, quod nec cauſatus nec incauſatus ſed neuter, tamen dico vt ſuprà etiam dixi quod nõ eſt conceptus communis enti reali & rationis ſed ſola vox. Quũ inquit, quòd ens eſt obiectum uoluntatis: contrà ſecundum Ariſt. bonum eſt obiectum voluntatis, ergo ens non eſt obiectum eius. Dico quod voluntas preciſe conſiderata vt natura eſt, obiectum eius eſt ens. Cõſiderata verò ſub ratione volitionis eius obiectum eſt bonum. Quum deinde dicit quod ens vt ſic eſt ſubiectum meta. contrà ſecundum comm. ſuper primo phy. genus ſubſtantiarum ſeparatarum eſt ſubiectum: ergo &c. Dicendum quod eſt ſubiectum principalitatis & perfectionis, ſubiectum verò attributionis eſt ens inquantum ens. Modo auctor loqtur de ſubiecto attributionis. Quũ poſtea dicit quòd non prædicatur vniuoce de differentijs vltimis: nota ſecundum Sco. reſpondendo ad argumẽta facta contra vniuocationem entis, vltimæ differentiæ ſunt in duplici differentia: quædam dicuntur vltimæ ſimpliciter, & quædam non ſimpliciter vltimæ. Primæ ſunt indiuiduales. Secundæ autem ſunt genericæ & ſpecificę. Et illę quę ſunt indiuiduales qa ſunt ſimpliciter ſimplices non includunt ens. Et per conſequens de eis non poteſt prædicari vniuoce aliquo modo, ſcilicet nec vniuoce propriè, nec vniuoce communiter, quia ſunt totaliter primo diuerſa, & ſe totis obiectiuè diſtinguũtur: differentiæ autem non vltimæ ſimpliciter quia includunt ens inquit Sco ibi ſicut iſta eſt inquid, anima intellectiua eſt ens, ita & iſta rationalitas eſt ens, & per conſequens de illis ens vniuoce poteſt prædicari. Non quidem vniuoce propriè quod eſt prædicari eſſentialiter, & ſecundum nomen, & ſecundum eãdem diffinitionem vt inquit Sco.

Vide etiam Antonium Andream.

Ethicorum. 3. & 3. de anima.

Cõ. ſuper. 1. phyſi.cõ.ult.

Sco.3. di. 1. q.3.

Differentia ſunt in duplici differẽtia.

3.q.ante prædicamentorum & 3.diſt.1.q.3.& 9.diſt.eiuſdem.q.2. Quod quidem prædicari diſtinguitur contra prædicari æquiuoce, ac denominatiue. Sed dico, q ens de talibus poteſt predicari vniuoce communiter, quod non diſtinguitur contra prædicari denominatiuè, ſed conuertitur, & tantum valet in propoſito prædicari vniuoce, id eſt eſſe prædicatum vniuocum per ſe & neceſſarium, ita quòd ens prædicatur ita per ſe de differentijs prædictis, quòd non ſicut accidens de ſubiecto. Hæc de iſtis prædicatur inquid vt genus, quia nullum genus ſic prædicatur de differentijs vt inquit Sco. Aduerte tamen q prædicatio denominatiua eſt triplex ſecundum Sco. Quædã concreti accidentalis de ſubiecto vt homo eſt albus, & iſta dicitur prædicatio denominatiua propria. Alia cuiuſlibet concreti de ſubiecto vel de ſuppoſito ut iſta rationale eſt animal, rationale eſt ens, & iſta prædicatio dicitur communis. Alia cuiuſlibet prædicati de quocunque ſubiecto, & iſta dicitur communiſſima: & ſic patet, quòd prædicatio entis de prædictis differentijs non eſt propria, qa non eſt prædicatio extrinſeca denominatiua, nec eſt cõmuniſſima, ſed communis vt declaratum eſt, quia ens nõ includitur quidditatiuè in talibus differentijs, ſed denominatiuè prædicatur ut dictum eſt. Et ſic apparet veritas dicti auctoris, ſcilicet, quòd ens non prædicatur vniuocè propriè de differentijs diuiſiuis ac conſtitutiuis, neq; de differentijs indiuidualibus immo de indiuidualibus, nec etiam communiter prædicatur. Quum inquit, quòd ens præeicatur vniuocè & de materia contra arguo ſic omne illud de quo ens vniuoce dicitur eſt aliqnod diſtinctum contentum ſub ente, ſed maleria non eſt huiuſmodi patet quia ſecundum Ariſto. 7. Materia non eſt quid, nec qnale nec quantum, nec aliquid aliorum prædicamentorum, ergo &c.

Sco. in multis locis.

Sco. 3. di. 1, q.3.

Scot in uniuerſalib. q. 2 cap. de accidente.

Prædicatio denominatiua eſt triplex.

Dico, q ibi Ariſt. non loquitur aſſertiuè nec ſecundũ intentionem propriã, vt patet in ſuo proceſſu ſed arguit ad pertem falſam pro opinione antiquorũ. Dico adhuc eſto q loqueret ex intentione ꝓpria, ſoluitur rõ per illã particulã q̃ ponit ibi Ariſto. ſ. in qbus ens diſtinguitur & determinatur. Diſtinctio aũt & determinatiuo quum habeat

7. metaphy. tex. 8.

beat

beat fieri ab ente in actu cuiuſmodi non eſt materia, ideo ſequitur, ꝙ materia non eſt de numero eorũ, quib. ens determinatur. Non tamen propter hoc ſequitur, ꝙ materia non contineatur ſub ente, & ꝙ ens de ea non prædicetur vniuocè. Quomodo accipiatur materia & forma, quando ens de ea prædicatur, vide declarationẽ ſcriptam ſuper articulo de diſtinctione ex natura rei.

Ens vniuocè prædicatur de materia.

Quum inquit, ꝙ abſolutum & relatio mediãt inter ens, & decem prædicamenta.

Aduerte, ꝙ talia ſunt tranſcendentia ſecundum Sco. Sed nunquid verum ſit, ꝙ medient. Videtur ꝙ non, quia benè ſequitur. Abſolutum & relatio mediant inter ens & decem prædicamenta, ergo prædicta media continentur ſub ente, conſequens eſt falſum: ergo & antecedẽs, quod eſt dictum auctoris. Probo falſitatem conſequẽtis. Nullum tranſcendens continetur ſub alio tranſcendenti, ſed ens eſt tranſcendens, & prædicta ſunt tranſcendentia, ergo non continentur ſub ente. Non continentur ſub ente, ergo non ſunt media, ergo male dicit auctor. Et ꝑ conſequens ſequitur, quòd talia non ſunt tranſcendentia, & ſi ſunt non erunt media, quia tranſcendens non habet aliud ſupra ſe tranſcendens, & confirmatur vltima pars.

Benè enim ſequitur prædicta ſunt media, ergo abſolutum eſt genus ad tria prædicamenta abſoluta. Et relatio ad alia ſeptem reſpectiua, conſequens eſt falſum, ergo & antecedens. Falſitas conſequentis patet, quia tũc prædicamenta non eſſent genera generaliſſima, quod eſt contra Ariſtote. Probo conſequentiam, quia ſecundum Sco. eſſentiale & accidentale diuidunt totum ens, tunc ſic quicquid prædicatur de aliquo, dicitur de eo eſſentialiter, vel accidentaliter, ſed abſolutum prædicatur de tribus prædicamentis abſolutis, & relatio de aliis ſeptẽ reſpectiuis, ergo eſſentialiter, vel accidentaliter, non ſecundum quia quicquid diſtinguit non eſt accidentale, ſed abſolutum, & relatio diſtinguunt, ergo non prædicãtur accidentaliter, ergo eſſentialiter, tũc ſic omne quod prædicatur eſſentialiter ſecundum Sco. prædicatur ſub ratione alicuius vniuerſalis, ſed abſolutum prædicatur de

Eſſentiale, & accidẽtale diuidunt totum ens. Sco. 2. diſt. 1 q. 4.

Sco. 16. q. uniuerſaliũ.

de tribus prædicamentis abſolutis, ergo ſub ratione alicuius vniuerſalis. Non ſub ratione proprij, vel accidẽtis, quia talia non diſtinguunt.

Abſolutum autem diſtinguit non ſub ratione differentiæ, quia differentia prædicatur in quale, abſolutum autem in quid, non etiam ſub ratione ſpeciei, quia tunc eſſet genus ad abſolutum & relationem, & per conſequẽs non eſſent tranſcendentia. Relinquitur ergo, ꝙ prædicatur ſub ratione generis, & per conſequens ſequeretur, ꝙ non eſſent decem genera generaliſſima, quod eſt contra Ariſtote. expreſsè. Quum ergo non poſſint prædicari de decem prædicamentis ſub ratione generis, ſequitur, ꝙ non mediant directè inter ens & decem prædicamenta, quod eſt contra auctorem in iſto paſſu. Et dixi mediant in numero plurali, quia ita poſſet argui de relatione, ſicut argutum eſt de abſoluto. Modo bene ſequitur non mediant, ergo ens de decem prædicamẽtis vniuocè non prædicatur, quod eſt contra auctorem.

Ad primam rationem negatur, ꝙ conſequens ſit falſum, ad probationem negatur maior. Et quum dicitur, ꝙ de ratione tranſcendentis eſt, ꝙ ſupra illud non ſit aliud tranſcẽdens, verum eſt eiuſdem rationis. Modo ens & prædicta media non ſunt eiuſdem rationis, ideo probatio nulla. *Nota, & bene.*

Ad confirmationem dico, ꝙ ſunt genera illimitata, & per conſequens non ſequitur, quòd decem genera non ſint generaliſſima.

Ad probationem conſequentiæ dico, ꝙ prædicatur eſſentialiter, & ſub ratione generis illimitati, & vniuocè. Et ens ſimiliter de prædictis vniuocatione tranſcendenti, & quum non ſint communiora ipſo ente ſequitur, ꝙ mediant inter ens & decem prædicamenta: & ſic opinio Auctoris remanet in ſuo robore: quum inquit, ꝙ ens diuiditur in ens ſimplex & compoſitum, quia ſimplex & cõpoſitum multipliciter accipitur, vt inquit auctor in litera. Ideo declaro vnumquodq; ſimplex cum ſuo oppoſito ſigillatim, & ſeparatim.

Primo declaro vnumquodque compoſitum: pro cuius notitia nota, ꝙ ſecundum Sco. de rigore vocabuli: compoſitio *Sco. 1. diſt. 2 q. 4.*

7.metap.te. ulti. poſitio eſt ſimul poſitio: & ad veram compoſitionem ſecundum prędictum vbi ſuprà, & etiam ſecundum Ariſt. duæ conditiones requiruntur. Prima quòd ibi ſit multitudo entio. Secunda quòd vnum ſe habeat per modum potentiæ & aliud per modum actus: & quum iſtæ duę cõditiones ſint reperibiles, in quolibet ente creato, quia tale & ſi aliquod non ſit compoſitum actualiter: tamen quia ſibi non repugnat compoſitio, dicitur primo modo compoſitum, vt puta ens per comparationem ad ſua inferiora: cum quibus eſt componibile: & per oppoſitũ cũ enti increato repugnet compoſitio, quia licet in Deo ſit multitudo entium, non quidem abſolutorum & eſſentialium, ſed reſpectiuorum, nec vnum teneat locum potentiæ, & aliud actus, ideo Deus nullam habet potentiam ad compoſitionem: & per conſequens, Dei ſimplicitas eſt oppoſita prædictæ compoſitioni, ſeu componibilitati, qa certum eſt, quòd componibile & non componibile cõtradicunt. Et ſimiliter ſumme ſimplex & non ſumme ſimplex ſunt oppoſita: quia primum excludit compoſitionẽ non ſolum actualem ſed etiam aptitudinalem. Secundum autem non excludit eam, licet excludat multiplicitatem entium, quam nõ excludit primum. Et licet Deus ſit componibilis cum ente, cum ſubſtantia, cum ſpiritu. (nam iſtæ propoſitiones ſunt verę. Deus eſt ens, Deus eſt ſubſtantia, Deus eſt ſpiritus) tamen quia vnum non ſe habet per modum potentiæ, & aliud per modum actus, ſequitur quòd in Deo non eſt vera compoſitio. Modo ſtando in rebus creatis dico ꝙ omne ens creatum, quod eſt actualiter compoſitum, vel eſt compoſitum ex his vel cũ his, ſi primo modo vel eſt compoſitum accidentale, vel ſubſtantiale, ſi primo modo ſic dicitur compoſitum ex cõceptu determinabili & determinatiuo & ſic eſt aggregatum per accidens vt puta hoc quod dico homo albus, nam conceptus hominis eſt determinabilis. Conceptus autem albi eſt determinatiuus. Et quum inquit auctor & loquor ſemper de conceptu obiectiuo, expone tu ideſt de obiecto concepto & non qualitatiuo ideſt & non de intellectione qua mediante intellectus intelligit aliquod obiectum. quorum differentia eſt hæc, quia obiectum eſt quod

Deus nullã hẽt compoſitionem.

Ad ueram cõpoſitionẽ duo requirũtur, actus et potentia.

quod intelligitur intellectio autem eſt qua, quia ſi quæratur quo intellectus intelligit reſpondetur, intellectione intelligit, ſicut agens actione agit. Modo certum eſt, ꝙ res acta non eſt ipſa actio, & ſic patet differentia nũc, quam dicit auctor ꝙ aliàs patebit. modo ad propoſitum. Quum tale compoſitum ſit reſolubile in alios cõceptus priores vt puta in conceptum quidditatiuum ſubſtãtiæ, vel entis, & in cõceptum qualitatis, in quos acceptus ens abſolutè conſideratum non eſt reſolubile, ideo iſta duo, ſcilicet compoſitio prædicti compoſiti & ſimplicitas entis ſunt oppoſita, quia vnum eſt ſimpliciter ſimplex, aliud verò non ſimpliciter ſimplex: modo certum eſt ꝙ prædicta duo ſunt oppoſita, quia nõ ſimpliciter ſimplex poteſt quoad conceptum quidditatiuum ſciri: & penes qualitatiuum ignorari, non eſt ſic de ſuo oppoſito, quia tale aut totaliter ſcitur ideſt aut totaliter mente attingitur vt inquit Ariſt. Et per vocem exprimitur eius quid eſt rei ſimplicis. Aut mente non attingitur, & ſic totaliter ignoratur. Et notanter dicit ignoratur, non autem dicit & ſic eſt falſus. Quia ignorantia opponitur veritati ſimplici, non autem falſitas, quia ſecundum Ariſto. vbi ſupra intellectus circa quod quid eſt ideſt circa rem ſimplicem eſt ſemper verus: ſicut ſenſus quando eſt circa propriũ obiectum. Aut eſt compoſitum accidentale eiuſdem generis vt ſunt omnia, quæ methaphyſicè componuntur ex realitate potentiali & actuali, logicè autem ex genere & differentia. Huic compoſito non ſolum ſumme ſimplex opponitur, quia hoc aliquo modo compoſitum eſt ſcilicet metaphyſicè & logicè, ſummè autẽ ſimplex nullomodo. Etiam ſimpliciter ſimplex eſt ſibi oppoſitum. Quia hoc eſt reſolubile illud autem non. Vel eſt compoſitum ſubſtãtiale & hoc vel ex actu & potentia vt eſt materia prima conſiderata quidem vt compoſita, quia vt ſic eſt compoſita ex entitate & potentia ideſt ex carẽtia alicuius gradus perfectionis entitatis, vel eſt compoſitũ ex ente & actu vt eſt forma ſubſtantialis, vel eſt compoſitum ex realitate potentiali & actuali vt eſt angelus. Et ſi pro quia Auguſtinus in libro de mirabilibus ſacræ ſcripturæ & Boetius in fine libelli ſui de vnitatæ & vno videantur

9. met. t. ult. & 3. de aïa tex. 26.

Intellectus circa rẽ ſimplicẽ eſt ſẽper uerus.

Plato ſecutus eſt opinionem vulgi. deantur dicere, quòd angelus & anima ſunt compoſita ex materia & forma. Tamen hoc non eſt tenēdum, quia ibi non loquuntur vt Theologi ſed vt philoſophi. Et potius ſecundum opinionem Platonis, qui Plato loquens vulgaribus ſequens opinionem vulgi dicebat. Quod Angeli ſunt animalia corporea fœlicia æterna optimam vitam ducētia. Et hæc erat imaginatio vulgi vt inquit Sco. *Sco. 29. q. vniuerſaliū.* Quam opin. Plato poſuit dicens animal rationale diuidi per mortale & immortale. Tamen ipſe Plato non fuit huius opinionis: vel eſt compoſitum ex genere & differentia vt anima. *Aīa quō ſit compoſita.* Sed contra hoc. Anima per ſe non ponitur in prædicamento: ſed quod per ſe non ponitur in prædicamento nō eſt compoſitum. Probatur maior: quia omne tale eſt de numero vniuerſalium: cuiuſmodi non eſt anima. Dico, quòd eſt ſpecies non quidem prædicabilis & ſubijcibilis: quia talis requirit genus, ſed eſt prædicabilis tantum quæ poteſt eſſe ſine genere. & quum nec De⁹ nec ens ſit iſto modo compoſitum, ſcilicet vt eſt materia prima angelus & anima: Ideo huic compoſitioni Deus & ens erunt oppoſita: vel eſt compoſitum ex re & re, ideſt ex materia & forma, vt eſt compoſitum phyſicum, & qa materia prima, angelus & anima non ſunt ſic compoſita: *Angelus an ſit cōpoſitus.* ideo huic compoſitioni phyſicæ compoſitio prædictorum eſt oppoſita, quia iſta ex re, illa autem non ex re, vel eſt compoſitum mixtum. Quid autem ſit tale declaratur à commen. ſuper. 3. cœli commento. 67. & à Sco. 15. diſt. *Com. & Sc.* 2. dicens, quòd eſt illud quod accidentaliter eſt compoſitum ex vno elemento & ex pluribus: quidam dicunt ex vno elemento, vtputa aqua ex terra luteſcente diſſoluta & econuerſo: videlicet terra ex aqua ingroſſata condēſataque, & aqua per calorem euaporata tranſit in aerem, & per conſequens aer eſt mixtum ex vno elemento, & aer ſuper caleſcens tranſit in ignem, & ipſe extinctus trāſit in aerem, infrigiditatis autem ex ſuper aduſtione fit terra, aut lapis aut ſulphur, ex aqua tantum chriſtallus, berillus, & margaritæ in conchis. ex pluribus vt omnia reptilia mouentia ſe anterius trahendo vt anguillæ, piſces etiam & ranæ. Accipiendo autem reptile large poſſunt etiam intelligi lacertę quamuis habeant pedes, &

volati-

volatilia, iuxta illud producant aquæ reptile animæ viuentis & volatile ſuper terram. Accipiendo verò volatile ſtrictè dico, quòd ſunt ex duabus elementis principaliter videlicet ex aqua & terra, patet quia dixit Deus, producat terra iumenta & reptilia. Ex tribus, ſcilicet ex terra aqua & aere ſunt arbores, & omnes omnes terræ fructus, patet Gen.2.c. vbi dicitur, quòd plantæ poſt creationem non germinauerunt, quia Deus non pluerat ſuper terram. Ex quatuor autē animalia: ita quòd philoſophi referunt terram ad oſſa animalium, aerem ad carnem, ignem ad ſpiritus vitales aquam ad humores. De ratione mixti nō eſt, quòd ſit compoſitum ex omnibus elemētis, ſed ſi componitur ex vno elemento tantum, poteſt dici mixtum ſecundum Sco. vbi ſuprà. Et quia cœlum non eſt mixtum, ideo compoſitio prædictorum huic compoſitioni erit oppoſita, quia mixtum & non mixtum opponuntur. Nunquid autem ſit verum ꝙ cœlum ſit compoſitum ex materia & forma, vt inquit auctor in littera, videtur, quòd non, quia ſecundum Ariſt. materia ſolum reperitur in rebus generalibus & corruptibilibus, cuiuſmodi non eſt cœlum, quia ſecundum Ariſt. materia eſt ingenita: & in primo cœli & mundi. Cœlum eſt ingenitum, & per conſequens incorruptibile & immateriatum. Dico, quòd Auctor hic loquitur vt Theologus: non autem vt philoſophus nec metaphyſicus. Probo, quòd etiam met. loquendo in cœlo eſt materia. Et arguo ſic. Omne quod mouetur oportet in eo imaginari materiā eſſe ſecundū Ariſt. vbi inquit, motus enim docuit nos materiam. Sed cœlum mouetur, ergo in eo eſt materia. Dico, quòd duplex eſt materia in via philoſophi, ſcilicet materia propriè dicta quæ eſt altera pars compoſiti, & materia impropriè quæ eſt ſubiectum ad motum localem, & ſic concedo, ꝙ in cœlo eſt materia impropriè, propriè autem nego. Et hæc dicta ſufficiant quātum ad cōpoſita ex his.

Gen. cap. 1.

Ex trib. ſunt Arbores, & oēs fructus terra.

8. metaphy. tex. 4.

1 phyſi. tex. 82.

2. met. contex. 12.

De compoſitis verò cum his dico, ꝙ omnia componētia ſunt huiuſmodi, contra illud quod dicit Auctor quòd cœlum nō eſt mixtum. Arguo ſic vel intelligit quodlibet cœlum, vel aliquod. Si ſecundum poteſt concedi: ſi verò primum oportet reſpondere ad magiſtrum ſen. qui inqt,

Magiſter ſē ten. 3 1. d. 2. Sco. 1 5. diſt. ſecundi.

quòd cœlum chriſtallinum factum ex aquis in modum chriſtalli ſolidatis:modo ſecundum Sco. Ad hoc quòd ali quid ſit mixtum non requiritur, quòd ſit compoſitum ex quatuor elementis,vt ſupra dictum eſt,ſed ſufficit, quòd ex vno elemento,ergo prædictum cœlum quum ſit ex aqua erit mixtum. Dico, quòd non eſt mixtum propriè, ſed ſimilitudinariè. Pro quanto ſicut chriſtallum eſt corpus dyaphanum,& non fluxuoſum,ita illud cœlũ eſt corpus tranſparens,non habens fluxum. Et propter hoc ſecundum Magiſtrum dicitur ex aquis metaphoricè, imò aquæ quæ ſupra ipſum ſunt,vocantur cęlum chriſtallinũ. Quæ autem ſub ipſo dicuntur maria: Et quia Auctor dixit ſupra: Et accipio conſtitutionem limitatam, dico, ꝙ talis eſt illa,quæ eſt ex actu & potentia ſecundũ Ariſtote. Illimitata aũt eſt conſtitutio diuinarum perſonarũ: quia etiam dixit, ꝙ angelus poteſt dici compoſitus cum his: Dico,ꝙ verum eſt Theologicè loquendo, non aũt metaphyſicè nec phyſicè,quia ſecundum Ariſto.in abſtractis à materia,idem eſt intelligens intelligibile, & intellectio. Quod verum eſt phyſicè loquendo Theologicè autẽ ſolum eſt verum de prima intelligentia. Rurſus diuiditur ens in neceſſarium & contingens:Pro cuius notitia nota, ꝙ neceſſarium & contingens ſecundum Sco. ſunt paſſiones entis, circumloquentes nobis paſſiones cõuertibiles cum ipſo ente. Neceſſarium duplex, videlicet increatũ, & creatum,primum eſt ſolus Deus,& per conſequẽs tres perſonæ diuinæ diuerſimodè: tamen conſideratæ, quia Pater eſt quoddam neceſſarium ex ſe, & à ſe: quia ſecundum Auguſt. Pater eſt principium totius Trinitatis, Filius autem ex ſe formaliter,effectiuè autem ab alio, ſ. à Patre,Spiritus. S.ex ſe formaliter: effectiuè ab alijs,videlicet à Patre,& Filio. Et licet ſecundum Theologos tale neceſſarium ſolum reperiatur in diuinis, tamen ſecundũ Auicenn.reperitur etiam in rebus creatis, ſcilicet ſecunda intelligentia quæ producitur a prima propter intellectionem primæ,& tertia à ſecunda, & ſic de aliis. Et ſic tot erunt quot orbes, & per conſequens ſecundum Auicen.licet tantum vnum ſit neceſſarium ex ſe,& a ſe. Tamen plura erunt neceſſaria ex ſe & ab alio: videlicet.

Cælum chriſtallinũ non eſt mixtum.

8.met.te.15 12.met.te. 27.et 3. de aia.tex.15.

Sco.39.di.1

Neceſſariũ duplex.

Opi. Auicẽ.

Aliæ intelligentiæ à prima: vt inquit Ariſt. ꝙ autem hoc ſit uerum ſecundum prædictum, patet, quia habent naturam intrinſecam neceſſariam, qua non poſſunt non eſſe. Neceſſarium autem creatum ſumitur quatuor modis vt declarat Ariſtote. *12.me.te.4 5.met.c. de neceſſario.*

Primo modo eſt illud, quod licet non ſit cauſa eſſendi, tamen eſt cauſa benè eſſendi, vt cibus, & potus reſpectu viuere animalis.

Secundo modo eſt illud ſine quo licet aliqua res poſſit fieri, non tamen ita bene, vt digeſtio poteſt fieri ſine ambulatione, non tamen ita bene.

Tertio modo eſt illud, quod eſt contra voluntatē operatum, vt violentum.

Quarto modo eſt illud, quod impoſſibile eſt aliter eſſe, vt viuere reſpectu animalis, & hoc ſecundū Ariſtote. vbi ſupra: quia viuere viuentibus eſt eſſe, ſecundum aūt Sco. Eſt illud cuius oppoſitum non poteſt eſſe ſine contra dictione. Et ſic primum neceſſarium, ſ. increatum dicitur neceſſarium ſimpliciter, Abſolutum perfectiſſimū, uidelicet importans priuationem ſucceſſionis ſui oppoſiti, ac impoſſibilitatem, ideſt non etiam non poteſt ſuccedere de facto, nec de poſſibili, ſecundum Scot. Creatum autem dicitur eſſe illud, quod licet importet priuationem ſucceſſionis ſui oppoſiti de facto, non tamen de poſſibili, ideo tale dicitur neceſſarium ſecundum quid, conditionatum, imperfectum. Et eſt illud ſecundum Doctorem: ubi ſupra, uidelicet 49 diſtinctio. primi, quod ſolum neceſſarium eſt, quando eſt, cuius neceſſitas pendet à cauſa efficiente, uel à fine, ſecundum Doct. Tamen ſi quartum modum neceſſarii creati uolumus comparare ad tres præcedentes, quartum neceſſarium poteſt dici neceſſarium ſimpliciter. Alia autem neceſſaria ſecundum quid, ut inquit Ariſt. in litera. Contingens aūt eſt illud ſecundū Ariſto. quo non exiſtēte neceſſario, tamē poſito in eſſe: nihil ꝓp hoc erit impoſſibile, quod quidē contingēs poteſt capi duobus modis ſecundum Sco. Vno modo largè, & ſic tantum ualet ſicut poſſibile, & iſtud diſtinguitur contra impoſſibile. Alio modo ſtricte, & iſtud diſtinguitur cōtra neceſſariū, & tantū valet ſicut non neceſſarium *Sco.12.di.4 q.1. Sco.39.di.1 Sco.ſuper 5. met.cap. de neceſſario. 1.priorū. p. de contingē. Sco.ſuper 1. priorū q.30.*

ſarium nec impoſſibile: & primo modo ſumptum eſt indifferens ad contingens rarum: quod magis eſt determinatum ad non eſſe quàm ad eſſe, vt inuenire theſaurum ex foſſione agri: & ad contingens natum, quod magis eſt determinatum ad eſſe, quàm ad non eſſe, vt quòd homo naſcatur cum duobus brachijs: ſecundo modo accipitur pro contingenti ad vtrumlibet, quod non magis determinatum eſt ad eſſe, quàm ad non eſſe, quod diſtinguitur contra neceſſarium ſimpliciter ſumptum, non autem cōtra neceſſarium ſecundum quid, quia tali neceſſario, videlicet ſecundum quid nullum contingens eſt oppoſitū, vt inquit Auctor in litera, ſed contra. Quot modis dicitur vnum oppoſitorum tot & reliquum per Ariſtotel. Sed
1. topic. c. 12 neceſſarium & contingens ſunt oppoſita, ergo neceſſariū ſecūdum quid habebit ſuum contingens ſibi oppoſitum, quod eſt contra Auctorem.

Dico, ꝙ auctoritas illa intelligitur quo ad ſignificata, vt inquit Sco. ſ. quot ſignificata habet vnum tot & reli-
Sco. 12. q. vniuerſaliū. quum, & hoc ſi ſecundum omnimodam oppoſitionem opponuntur, vt inquit Doct. Quum autem nullo modo ſint oppoſita: ideo auctoritas illa nihil facit contra opinionē Auctoris. Ens diuiditur in ens indepēdens & dependēs,
Oīa creata ſunt entia, depēdētia. primum eſt illud, quod nullam habet cauſam vt Deus: licet habeat principium vt filius & Chriſtus, ſ. in diuinis ſunt entia independentia, ideo ad remouendam inſtantiam de Filio, & Spiritu Sancto adiunxi illam particulā, licet habeat principium. Secūdum autem eſt illud, quod habet aliquam cauſam, & per conſequens omnia entia creata ſunt entia dependentia, non ſolū ſecundum Theo-
12. metaph. contex. 52. logos, ſed etiam ſecundum Ariſtot. & ſic patet quantum ad hanc diuiſionem.

Succeſſiuè autem Auctor facit tres conſequentias,
An oīa sūt ad aliquid. quarum prima eſt cōtra illud, quòd omnia pendēt adeo & hæc eſt prima conſequentia per te omnia citra Deum ſunt dependentia, ergo omnia ſunt ad aliquid, quod eſt contra Ariſtote.

Secunda conſequentia omnia citra Deum ſunt depēdentia, ergo creatura poterit eſſe ſine tali reſpectu: ſupple tu, quia quum talis reſpectus ſit poſterior ipſa creatu

ra. Modo prius inquantum prius poteſt eſſe, vel ſaltem ſi bi non repugnat ſine poſteriori.

Tertia conſequentia, creatura poteſt eſſe ſine tali reſpectu, ergo creatura non dependebit ad Deum, quod eſt falſum. Quum poſtea dicit creaturam abſolutè ſupple tu, ideſt ſine ſecundis cauſis. Auctor in aſſignando acceptiones vnius, non videtur ſequi viam Ariſto. *5. met. c. de vno.*

Primò diuidit vnum in vnum per ſe, & in vnum per accidens. Vnum vero per ſe in reale, & logicale in textu 8. Reale aliud continuitate, aliud ſubiecto, aliud diffinitione, aliud indiuiſibilitate, in tex. autem 9 10. & 11. declarat prædicta membra dicens, quòd vnum continuitate dicuntur eſſe illa quæ ſunt continuata ad vnum punctum, vt duæ lineæ ad vnum punctum reflexæ, & ſimiliter tibia ſic dicuntur, illa verò ſunt vnum ſubiecto, quorũ partes communicant in aliquo vno ſubiecto. *Quæ nã ſint illa vnum ſubiecto.*

Primò, quod eſt indifferens ſecundum ſpeciem, & ſic aqua dicitur vnum. Illa autem ſunt vnum diffinitione, quæ habent eandem diffinitionem: illa vero ſunt vnum indiuiſibilitate, quorum intellectio eſt indiuiſibilis, vt ſunt ſimpliciter ſimplicia, vt puta ens, res, aliquid, & differentiæ ſimpliciter vltimæ. Nunquid autem prædicta diuiſio, & illa quam ponit Auctor de vno ſint reales, vel rationales.

Dico, quòd ſun treales, quia earum fundamenta ſunt realia, vt patet, quia vnitas realis eſt earum fundamentum. Et aduerte, quòd hic non accipitur vnum ſincathegore. ſed cathegorema. quia ſic vnum & multa opponuntur.

QVantum ad ſecundum arti. nota, quòd licet intellectus poſſit dici actiuus, non tamen agens, quia de ratione intellectus actiui eſt cauſare intellectionem. De ratione intellectus agentis eſt cauſare ſpeciem intelligibilem abſtrahendo &c. Et hoc ſecundum nos, ſecundum autem Auerroiſtas ſecus eſt, & declaro. Nam aliter Scotiſtæ, & aliter Auerroiſtæ exponunt illam Ariſtote. propoſitionem, ſ. intellectus agens eſt omnia facere. Intellectus poſſibilis eſt omnia fieri: Scotiſtæ dicunt iuxta Sco mentem: omnia facere, i. abſtrahere ſpeciẽ à *Munus intellectus agentis.* *Sco. 3. diſt. 1. q. 7.*

rebus ſenſibilibus eam denudare ac depurare à materialitate,ſcilicet ab hic & nunc &c.

Ipſamque cauſare in phantaſia, omnia fieri, ideſt ab intellectu poſſibili cauſare intellectionem & eam recipere & per conſequens vltimam actiuitatem, ſcilicet cauſare intellectionem attribuunt intellectui poſſibili. Aueroiſtæ autem totalem actiuitatem prædictam attribuũt intellectui agenti, & paſſibilitatem intellectui poſſibili, & licet dicat auctor, ꝙ intellectus eſt duplex, tamen conuenientius debet dici,quòd intellectus poteſt cõſiderari dupliciter. Vno modo vt agens. Alio modo vt patiẽs, ſed contra dictam expoſitionem arguo ſic multæ ſunt res intelligibiles,quæ non ſunt ſenſibiles vt puta ſecundæ intẽtiones rationales,priuationes. Subſtantiæ ſeparatæ, negationes,Deus. Quomodo ergo à prædictis abſtrahet intellectus agens ſpeciem? Dico,quòd ſecnndæ intẽtiones licet formaliter non ſint ſenſibiles, bene tamen fundamentaliter,& hoc ſufficit. De priuationibus dico, quòd ſpecies abſtrahit à ſuis poſitiuis. Idem dico de negationibus. Deus autem licet ſecundum ſe pro ſtatu iſto non ſit ſenſibilis.Bene tamen per iſta inferiora arguitiuẽ,qa video hominem eſſe ſubſtantiam finitam, arguo Deum eſſe ſubſtantiam infinitam. Dico etiam,quòd eſt ſenſibilis ab effectibus ab ipſo operatis in iſtis inferioribus.Sed contra hoc. Quia ſecundum com.ſuper. 2.de anima.Imo ſecundum Ariſt. ſenſus non ſe profundat vſque ad ſubſtãtiam rei, ergo Deus non poteſt eſſe ſenſibilis per iſta inferiora.Dico,quòd licet non ſit ſenſibilis per iſta inferiora penes ſpeciem abſtractam à ſubſtantia.Bene tamẽ penes effectus operatos circa iſta inferiora,vel poſſet dici, quòd licet à quocunque intelligibili non poſſit abſtrahi ſpecies actualiter. Bene tamen aptitudinaliter,& hoc ſufficit.Ita quòd intellectus agens quantum eſt ex ſe eſt aptus natus,& ſimiliter intellectus poſſibilis,quia intellectus eſt totius entis vt inquit Sc. Quum poſtea inquit auctor quòd actus intellectus eſt duplex, imo eſt triplex ſecundum Scot. ſcilicet rectus, inflexus,& comparatiuus. Quum deinde dicit ſecundo modo pro potentia animæ ſupplè tu,& hoc quo ad actum tertium, quia quo ad ſecũdum

Opinio Aueroiſtarum.

Intellectus põt conſiderari duobus modis.

An De⁹ ſit ſenſibilis.

Com.ſuper. 3.de anima

Sco.i.q.prologi.Sco.3. & 5.vniuerſalium.

dum dicitur mens, quo autem ad primum dicitur intelligentia,ſecundum Sco. rurſus quum dicit ſiue uoluntas ſupplè tu,quæ ita bene eſt potentia collatiua, ſicut intellectus,immo ſenſus communis eſt collatiuus, vt ſupra declaratum eſt, iuxta Sco. mentem. Tamen relatio cauſata ab alijs potentijs dempto intellectu dicitur large sũpta, ſed ſtrictæ ſumpta ſolum cauſatur ab intellectu ſecũ cundum Scot. Quum poſtea inquit ſiue ſit imaginatiua virtus. Nota, quòd imaginatiua poteſt conſiderari dupliciter. Primo modo pro potentia ratiocinante circa particularia.Alio modo pro potentia collatiua. Primo modo non dicitur ratio.Secundo modo ſic.Quum poſtea dicit,quòd forma dicitur ratio, hoc eſt de mente Ariſt. qa omne illud eſt principium agendi actione reali vel intẽtionali dicitur ratio agendi, ſed forma eſt principium agendi actione reali: ergo merito ratio appellari poteſt: quum poſtea dicit,illa ſunt eadem ratione &c. vult dicere breuiter,quòd illa ſunt eadem ratione quæ ſunt ęadẽ quæ ex parte rei, ideſt quæ omnino ſunt indiſtincta tã ex parte rei quàm ex parte intellectus. Quod declaro: res ſimplex,vtputa homo,antequàm intelligatur eſt ens reale, ſed quia vnumquodque ens conſequitur ſua propria vnitas,ideo eſt vnum vnitate reali, & quia vnitas eſt proximum fundamẽtum identitatis ſecundum Ariſtot.ideo eſt idem ſibi identitate reali. Quum autem ab intellectu intellectualiter acquirit nouum eſſe, ſcilicet eſſe cognitum, propter quod eſſe licet intrinſecè homo ſic cognitus ſit adhuc ens reale: Tamen extrinſecè dicitur ens rationis. Et ſic vnum vnitate rationis,& per conſequens, idem ſibi identitate rationis, ob quam rem propter actualem intellectionem cauſantur duo conceptus unus ex parte intellectus,ſcilicet intellectio actiua:quę fundatur in intellectu: & terminatur ad obiectum cognitum, propter quod in propoſito homo erit terminus reſpectu intellectionis actiuæ. In homine vero cognito fundatur alius cõceptus ſcilicet,intellectio paſſiua, qua obiectum intelligitur,& terminatur ad intellectum. Et ſic apparet qualiter homo tam non cognitus quàm cognitus ſit in ſe vnus,& ita dico,ꝙ quæcunque alia ſimplici re, meritò er

Sco.3.q.uniuerſalium.

Sco.45.d.4.

Sc.17.qua. quoli.

Ariſto.3.de aia.cõtex.3

Declaratio Authoris.

5.met contex.20.

Quemodo homo ſit in ſe unus.

go Auctor dixit illa in plurali, quæ habent conceptum, i. eſſe cognitum omnino indiſtinctum, ideſt non comparatum tam ex parte rei, ſcilicet paſſiuum, quàm ex parte intellectus, ſ. actiuum. Et quum diſtinctio fiat per actum comparatiuum, per quem homo, vt fundamentum, neq; vt terminus habet eſſe, ſed ſolum per actum rectũ, ſequitur, quòd conceptus tam ex parte rei, quàm ex parte intellectus erit omnino indiſtinctus, & ſic omnia quæ ſolitarie concipiuntur ſunt eadem ratione, & etiam entia tertij modi perſeitatis. Nam propoſitio tertij modi eſt illa in qua prædicatur exiſtentia de exiſtente, quod quidem exiſtens non eſt in alio. Et ſic iſta erit tertij modi Deus eſt, & iſta Sor. eſt: omnia talia ac ſimilia ſunt in tertio modo eſſendi per ſe: ſed contra dictam identitatem, arguo ſic, identitas rationis eſt relatio rationis, ſed relatio cadit inter duo extrema, uidelicet inter fundamentum, & terminum, ergo erit per actum comparatiuum, & ſi ſic ergo ea quæ dicuntur ab Auctore eſſe eadem ratione erũt ratione diſtincta, quod eſt contra auctorem expreſſe: ſi dicas, quòd relatio eſt eiuſdem ad ſe. Contra, etiam talis erit per actum comparatiuum: ſi dicas, quòd talis relatio non eſt identitas falſum eſt, quia inquit Ariſto. 5. metap. tex. non habẽte commẽtum: idẽtitas eſt vno modo, quando intellectus vtitur vno, vt duobus, quemadmodum eſt in propoſito. Et confirmatur, quia prædicta identitas oritur ex eadem re ad ſe comparata, vt termino, & vt fundamento, ergo patet propoſitum. Ad hæc reſpondetur ad formam, quum dicitur identitas eſt relatio rationis. Cócedo, quum deinde ſubiungitur, ſed relatio cadit inter duo extrema. Dico, ꝙ relatio eſt duplex, ſ. actualis, & iſta cadit inter duo extrema in actu: & hoc verum eſt, nõ ſolum de relatione reali, actuali, ſed etiam intentionali, videlicet actuali. Alia eſt aptitudinalis, vt in propoſito eſt, quæ licet ſit inter duo extrema, non tamen in actu, ſed ſolum in aptitudine, quia eadem res cognita eſt apta nata, vti ab intellectu vt terminus, & vt fundamentum. Et quum dicitur, ergo talis relatio erit per actum comparatiuum. Dico, quòd non ſequitur, ſed bene ſequitur, ergo per actum rectum.

Propoſitio tertij modi, quid ſit.

Tex. non habente com.

Relatio eſt duplex.

Ad confirmationem dico, ꝙ identitas rationis non orĩtur ex eadem re comparata,ſed vſa. Et propter hanc cauſam: Dicunt Scotiſtæ, quòd prædicta identitas eſt abſolutiſſima, & hoc verum eſt accipiendo abſolutum, vt diſtinguitur contra dependens. Non autem vt diſtinguitur contra reſpectiuum, quia ipſa identitas eſt reſpectus rationis, & eſt ſimpliciter identitas, quia fundata ſuper vnicam vnitatem. Et eſt diuerſitas ſecundum quid, ideſt ſecundum variam conſiderationem intellectus, ſcilicet intelligendo rem, ut fundamentum: & vt terminum. *Opin. Scotiſtarum.*

Aduerte tamen, quòd identitas rationis eſt duplex: vna in qua conueniunt extrema, quæ nullo modo ſunt diſtincta ratione, quæ eſt in propoſito. Alia eſt in qua conueniunt extrema, quę ratione diſtinguuntur, verbi gratia, iſta duo ſubiectum, & prædicatum, vbi idem prædicatur de ſeipſo adinuicem comparata ratione diſtinguuntur: quia important contradictionem. Penes autem actum comparatiuum in quo conueniunt ſunt eadem identitate rationis, quia talis actus comparatiuus dicitur identitas rationis impropria. De qua non intelligitur hic, ſed de prima. ſi dicas, quæ differentia eſt inter iſtas duas identitates. *Idẽtitas rationis eſt duplex.*

Dico, quòd prima eſt per actum rectum.

Secunda per actum comparatiuum. Et per conſequẽs prima eſt oppoſita præſenti diſtinctioni, ſecunda autem non.

Circa ſecundam concluſionem dico, ꝙ quotienſcunq; vna res realis comparatur ad ſeipſam, vtputa: idem homo comparatus ſub ratione ſubiecti, & prædicati, vel ſub ratione ſuperioris, vel inferioris, uel duæ res reales, vt leo, & capra, vel vna res realis ad aliam rem rationis, vt animal ad genus, vel duas res rationis adinuicem, vt genus ad ſpeciem, uel res ſub uno modo ſignificandi, ad aliam ſub alio: vt album ad albedinem, uel alia & alia res, ſub alio & alio modo ſignificandi, diſtinguuntur præſenti diſtinctione: quia vt dixi, important contradictionẽ, ſed contra animal & genus diſtinguuntur realiter: ergo non ratione, probatur antecedens, quia animal ſecluſo *Cõſidera diligenter.*

opere

opere intellectus collatiuo eſt ens reale. Dico, quòd verum eſt præcisè ac ſolitariè conſideratum: ſed in propoſitione conſideratum in ordine ad genus habet eſſe cognitum, & comparatum, quia termini intentionales non applicantur rebus niſi res actualiter intelligantur ab intellectu per proprias ſpecies intelligibiles, vt inquit Sco. 18. quæſt. vniuerſalium: & 34. & 35. quæſt. eiuſdem, & ſic diſtinguitur ratione, & licet dixerim, quòd inter duo entia rationis eſt diſtinctio præſens iuxta Auctoris mentem, tamen ad mentem Sco. Dico aliter, ſcilicet, quòd tot diſtinctiones reperiuntur inter entia rationis, quòd inter entia realia, & etiam tot identitates: Et ſi bene conſiderabis reperies hoc eſſe verum. Et declaro, nam ſic dicendo homo eſt homo eſt diſtinctio rationis: ita etiam dicendo ſpecies eſt ſpecies, & ſicut inter animal & ſuam diffinitionem eſt diſtinctio ex natura rei, ita inter genus & ſuam diffinitionem: & ſicut inter hominem, & aſinum eſt diſtinctio realis: Ita inter genus & ſpeciem, & ſic de alijs diſtinctionibus. Et quando dico, quòd inter duos terminos ſecundæ intentionis, eſt diſtinctio realis, non dico realis ſumpta à re reali, ſed realis ad iſtum ſenſum, quòd tanta eſt quanta eſſet ſi eſſet inter duo entia realia, quum ſucceſſiuè inquit Auctor, & accipio diſtinctionem rationis &c.

6. q. quol. arti. 2.

Nam datur ratio ratiocinans, quæ eſt ipſe intellectus: Et rō ratiocinabilis, i. intelligibilis, ac comparabilis à potentia ratiocinante, præſens diſtinctiò non cauſatur à re ratiocinabili, ſed à potentia ratiocinãte, quam Thomiſtæ uocant diſtinctionẽ rationis, quæ eſt à natura ratiocinabili, quum poſtea inquit. Ergo eſſentia diuina &c. ſupple tu immo pluſquam rōne ratiocinante, q̃a ēt diſtinguũtur rōne ratiocinabili, i. diſtinguuntur diſtinctione ex natura rei: quum ſucceſſiuè in confirmatione primi argumẽti, probatur, ꝙ intellectus intelligendo extrema adinuicem comparata eſſe diſtincta, niſi ſint diſtincta ex parte rei eſt falſus. Dico, quòd intellectus, vel fertur circa ſimpliciter ſimplicia, i. irreſolubilia, vt eſt ens & eius paſſiones vltimæq; differentiæ, vel intelligit reſolubilia.

Duplex eſt ratio ratiocinans, et ratiocinabilis.

Si primo dico, quòd intellectus nunquam poteſt eſſe

falſus,

falſus, quia talis res, aut totaliter ſcitur, aut totaliter ignoratur, vt declaratum eſt ſupra.

Si ſecundo modo dico, quòd poteſt eſſe falſus, & hoc quando intellectus intelligit rem compoſitam, aliter quàm ſit intelligibilis, vtputa ſi intelligeret hominem, ut rem opinatam, quia homo eſt res rata, non autem opinata. Similiter quando intelligit ſub modo ſibi repugnante, vtputa ſi intelligeret ignem ſub ratione frigiditatis, vel intelligendo albedinem ſignificatam in concreto eſſe ſignificatam in abſtracto. Si autem intelligit rem aliter, quàm ſit ſecundum rei ueritatem, utputa ſecundum rei veritatem homo eſt animal. Poteſt enim intellectus intelligere humanitatem intellectione præciſiua, & incomplexa, non intelligendo animalitatem eius intellectione diuiſiua, ideſt non diuidendo vnum ab alio: & tamen non ſequitur, quòd falsè intelligat. Et ſi dicatur, quòd intellectus eſt verorũ ſecundum Ariſt.

Quõ intellectus ſit falſus.

Quõ intellectus nõ falsè intelligat.

Dico, quòd Ariſtote. intelligit de notitia primorum principiorum, ut inquit Sco. 35. quæſtio. uniuerſalium, quæ notitia propriè dicitur habitus intellectus: non autem demonſtrationis: poſſet etiam dici, quòd habet veritatem de ſimpliciter ſimplicibus intellectis intellectione præciſiua ac incomplexa, quia talium non eſt mendacium ſecundum Ariſtote. De intellectis autem compoſitis intellectione diuiſiua complexa, vt intelligendo hominem non eſſe ſubſtantiam, uel non eſſe corporeum, & ſic de aliis ſimilibus non eſt uerum: ſed intellectus talium eſt falſorum, & reſpectu talium eſt mendacium, ut inquit Sco. 14. diſtinctio. 3. reſpondendo ad argumenta primæ quæſtionis. Exponendo auctoritatem Auguſti. inquit Auguſti. Quiſquis aliquam rem aliter, quàm eſt intelligit fallitur. Super quam fundant aduerſarii prædictam rationem de falſitate intellectus.

2.phy.t. 18.
Sco.14.di.3.

Augu.83.q. quol.2.

Ad propoſitum modo, quum intellectus non intelligat diſtincta ratione: aliter quàm ſint intelligibilia, nec ſub modo repugnanti ſuæ naturæ, ſequitur, ꝙ non false intelligat. Et ſic patet quantum ad hoc.

5. & 6. CIrca articulum de identitate & diſtinctione ex natura rei non ſine cauſa inquit auctor, quantum ad præſens ſufficit. quia ſecundum Ariſtot. ens & res multis modis a ccipiuntur. & quum inquit extra nihil ſupple tu, quod nõ eſt omnino nihil quod habet aut ſaltem habere poteſt eſſe extra intellectum. Et iſto modo accipitur ens communiſſime ſecundum Sco. 3. q. quol. Et de iſto loquitur Aui. vbi inquit quòd ens & res ſunt communia omnibus decem generibus, quod non eſt intelligendum ſolũ quo ad vocem, ſed quo ad conceptum. quum dicit. Alio modo magis ſtrictè ſupple tu, ideſt communiter, ſcilicet, vt diſtinguitur contra modum ſeu circunſtantiam rei: ex quo Boe. vocat circũſtantias entis ipſas habitudines. Circunſtantiæ enim ſunt modi entium & tales nullo modo poſſunt dici entia: ſed bene aliquid entis. Primo ergo modo accipiendo ens iuxta mentem auctoris dicitur ens impropriè. Secundo autem modo dicitur propriè. & quum ſucceſſiuè dicit vt dictum ẽ ſupple tu, videlicet ſuperius in 1. art. declarando quid ſit ens tranſcedenter captum. Illud eſt ens quidditatiuè quod formaliter includit in ſe ens, & vniuocè ens de eo prædicatur ſecundum Ariſt. Cuiuſmodi ſunt omnia entia in recta linea prædicamentali & talia dicuntur quidditatiua propriè. Collateralia autem dicuntur quidditatiua impropriè, quia talia includunt ens realiter ac identicæ, non autem formaliter, ob quam rem ens de ipſis non prędicatur vniuocè ſed denominatiuè, & per conſequens incluſum eſt extra rationem formalem eorum ſecundum Ariſt. quia non ſunt entia licet ſint aliquid entis. Et quia Deus & creatura: abſolutum & reſpectiuum ſunt entia quidditatiua, vltra ea, quæ ponuntur in recta linea, ideo ens vniuocè, de prædictis prædicatur & etiam de materia & de forma, vt inqt Sco. Et hoc verum eſt accipiendo materiam, vt eſt compoſita ex realitate actuali & potentiali, ſcilicet, vt ẽ ens in potentia. Non autem accipiendo eam vt nuda ab omni forma, & vt eſt pura potẽtia. Similiter accipiendo formam, vt eſt compoſita ex genere & differentia, ſcilicet vt eſt ens in actu. Non autem accipiendo eam vt forma ſimplex, vt inquit Sco. Quum inquit auctor quando aliquid

1. met. c. 5.

Boet. lib. de Trini.

3. meta. contex. 20.

Sco. 3. diſ. 1. q. 3.

Sco. 12. di. 2 q. 1.

quid competit alicui ex natura rei &c. Hoc patet de albedine cui ex natura rei competit diſgregare viſum, qđ non competit nigredini : quum inquit inter eſſentiam & modum intrinſecum. Nota, ꝙ modi intrinſeci ipſius eſſẽtiæ ſunt iſti infinitas intenſiua, neceſſitas, æternitas, qui ſunt non idem cum eſſentia, ſcilicet formaliter poſitiuè, quod patet quia illud eſt idem formaliter poſitiuè quod eſt de eius eſſentia. Quum autem modus intrinſecus, iõ dicatur modus, quia non ingreditur quidditatem illius, cuius eſt modus, ſequitur ꝙ non eſt idem bene cum ea formaliter negatiue, quia non habet diſtinctam formalitatem ab eſſentia: ex quo ſequitur, ꝙ ad hoc ꝙ aliquid ſit idem formaliter poſitiuè alicui, requiruntur duo ſcilicet, ꝙ ſit de eius eſſentia, & quòd habeat diſtinctam formalitatem ab eo, cuius eſt ſic idem. Quum autẽ modus intrinſecus non habeat prædicta, ſequitur quòd cum eſſentia diſtinguuntur formaliter poſitiuè licet non diſtinguantur formaliter negatiuè. Dices hoc eſt impoſſibile, quia implicat contradictionem ſcilicet diſtinctum, non diſtinctum. idem non idem. Dico, quòd eſſet verum quãdo eſſet ad idem & ſecũdum idem reſpectu vnius & eiuſdem. Cuiuſmodi non eſt in propoſito. Quum poſtea dicit inter notiones, nota, quòd notio dicit à noſco noſcis. Notiones autem ſunt relationes notificantes nobis perſonas diuinas, ſcilicet paternitas, filiatio, ſpiratio paſſiua: qua cognoſcimus ſpiritum .ſ. Similiter dicere notificat nobis primam perſonam, quia ſolus pater dicit, vt inquit Auguſtinus: ſpirare actiuè innoteſcit apud nos patrem & filium, ſpirari autem manifeſtat Spiritum Sanctum. Quũ inquit, ꝙ omnis eſſentia eſt quidditas, non autem econuerſo. In diuinis verum dicit, quia multiplicato vno ſi eſſent idem conuertibiliter multiplicaretur & reliquum, & per conſequens non poſſent quidditates multiplicari niſi multiplicarentur eſſentiæ. Et quum in Deo ſint plures quidditates, ſcilicet entitas, ſubſtantia, ſpiritus, bonitas, & ſic de alijs attributis. Tunc eſſent multæ eſſentiæ, quod eſt hæreticum dicere, quia eſt tantum vna eſſentia ſumpta ab eſſe, licet ſint plures, ſumptę ab eſſentiali ſicut ſunt plura eſſentialia. Similiter omnis quidditas eſt formalitas,

Modi intrinſeci eſſentiæ qui ſint.

Notio unde dicatur.

Auguſtinus.

In Deo ſunt plures quidditates.

Vnica ĩ eſſẽtia ſumpta ab eſſe.

malitas, ſed non econuerſo, & hoc capiendo iſta ſtricte & propriè, quia large coincidunt, quòd autem omnis for malitas, non ſit quidditas, patet quia de differentijs vlti mis quæ ſunt formalitates, quum ſint conceptibiles ab intellectu ſeorſum, & tamen non ſunt quidditates, & hoc quantum ad modum prædicandi, quia prædicantur in quale, & per modum actus. Non autem inquid & per mo dum potentiæ. Quum deinde dicit vt ſunt reſpectus ſup ple tu vt ſunt ſpecies prædicamentorum reſpectiuorum, quæ non ſunt naturæ, quia non mouent intellectum, nec per conſequens cauſant notitiam ſui, quia non ſunt de ge nere actiuorum. Quum inquit quòd qualitas eſt natura. Aduerte quòd non intendit de qualitate accidentali ſed

5. met. cōte. 19. ſubſtantiali, de qua Ariſt. loquitur, quæ ſecundum ipſum in præeicamentis non eſt ſubſtantia propriè dicta, ſed cō muniter. Quia lateraliter ponitur in prædicamento ſub ſtantiæ, quæ quum ſit principium per ſe motus & quietis in quo eſt poteſt dici natura, tamen tunc eſſet contra Ari ſto. ubi inquit, quòd aliquid pro tanto dicitur natura pro

2. phyſi. contex. 3. quanto eſt principium motus & quietis per ſe ideſt virtu te propria. Non autem per accidens ideſt quando aliqd eſt cauſa motus merito alterius, illud tale non poteſt di- ci natura. Circa declarationem de formalitate, nota ꝙ à formali abſtrahitur forma a forma autem formalitas, & quum inquit, ꝙ eſt aliquid repertum in re ſupple ali- qua non identitas inexiſtens rei a natura ſecluſo quo- cunque opere intellectus, ut puta ſi nullus intellectus conſideret hominem nec ſuam reſibilitatem, adhuc in- ter prædicta. Ex natura rei eſſet aliqua formalis non idē titas. Et aduertè, quòd hic ſolum loquitur de formali- tate reali & de rebus realibus habentibus eſſe extra in- tellectum. Non autem de formalitate rationis, & de re bus intentionalibus habentibus eſſe per intellectū. Quū dicit, quòd non oportet ſemper intellectum mouere. Ad

3. de aīa. uerte, quòd intellectus poſſibilis quum ſit uirtus paſſiua per Ariſt. 3. de anima. tex. 5. 14. 15. 17. & 271. non opera tur niſi moueatur ab obiecto, quia vnicuiq; paſſiuo cor- reſpondet ſuum agens. Et hæc propoſitio ſolum habet ve ritatem de primo obiecto intellectus, quod eſt quidditas

rei

rei materialis,ſiue ſenſibilis.Modo ad propoſitum moue re intellectum nil aliud eſt niſi obiectum partialiter con currere ad cauſandam notitiam ſui:concurrit enim tanquàm cauſa ſine qua non,ſicut mater in generatione proles.Et hæc motio eſt pure ſpiritualis. Qua obiectum ſpiritualiter mouet.Quum ſucceſſiuè dicit dummodo poſſit terminare quod non eſt aliud ſecundum Sco. in theorematibus niſi ab intellectu intelligi. Quum inquit propter figmenta ſupple quibus ex parte rei nihil correſpondet licet partibus aliquid correſpondeat, non tamen toti. Quum dicit, dicitur ex natura rei propter relationes rationis ſupple inter quas ſi eſt aliqua formalitas ſeu diſtinctio nõ eſt ex natura rei,ſed per intellectum.& quum dicit, quòd relationes non ſunt productiuę alicuius formæ ſupple tu,ideſt non ſunt productiuę notitiam ſui quũ non ſint de genere actiuorum, patet quia tantùm duo pdicamenta ſunt de genere actiuorum, ſcilicet ſubſtantia & qualitas.Reſpectiua autem non ſunt huiuſmodi. Quia formaliter non mouent licet fundamentaliter. Quum deinde dicit. Et iſto modo accipiendo formalitatem ſupple tu, ſcilicet communiter. Quum ſucceſſiuè inquit & ſic formalitas eſt communis ad realitatem & quidditatem. Nota realitas eſt quidditas concepta vel conceptibilis cum mõ contrahibilis per modos vt ens infinitũ vel ens finitũ. Et breuiter nil aliud eſt niſi perfectio realis ipſius entis:quidditas verò eſt res concepta ſine mõ vt ens. Eſt ergo formalitas cõis ad realitatem ſupple obiectiuam conceptam cum modo & ad quidditatem conceptã inſe. Et aduerte quando dicit,ꝙ modi intrinſeci ſunt formalitates, hoc eſt verum ſecundum aliquos ſcotiſtas, tenentes modos intrinſecos habere propriam realitatem, ac quidditatem, & per conſequens propriã conceptibilitatem ac formalitatẽ,quod non eſt verum ſecũdum Sco. Quia non habent aliam realitatem nec quidditatem ab illa cuius ſunt modi intrinſeci, & per conſequens formalitatem,& ſic patet eorum falſitas.Licet ergo formalitas ſit communis ad realitatem obiectiuam non tamen ad ſubiectiuam ideſt conſideratam in aliquo ſuppoſito exiſtẽte, nec eſt communis ad realitatem ſubiectiuam ſtri-

Mouere & terminare intellectum. Conſidera.

Sco. in theorematibus.

Duo prædicamẽta sũt de genere actiuorum.

An modi intrinſeci sũt formalitas.

Sco.8.diſ.1.

ctè ſumptam, ſcilicet ad realitatem prædicamentalem habentem omnino eſſe præter quamcunque intellectus operationem. Sed ad realitatem largè ſumptam, ſcilicet tranſcendentem.

Primo ergo modo accipiendo formalitatem includit etiam modos.

Secundo modo accepta excludit eos.

Tertio modo non ſolum excludit modos, ſed etiam differentias tam ſpecificas, quàm indiuiduales, quia non prædicantur quidditatiuè, quum non prædicentur in quid. Et hoc verum eſt quo ad modum prædicandi, non autem quo ad rem importatam, quia vt ſic ſunt de quidditate loquendo de ſpecificis. Quum poſtea inquit, quòd realitas obiectiua, & formalitas ſunt communiores quidditate, ſupple hoc patet, quia omnis quidditas eſt realitas obiectiua, ſed non econuersò, quia paſſiones ſunt realitates obiectiuè, non tamen quidditates. Quum poſtea dicit, quòd quidditatiuum dicitur ſex modis, hanc diſtinctionem accepit à Io. cano. ſuper 2. phyſic. in q. de vniuocatione, quum inquit, ſic ſe habet diffinitio & diffinitum, ſupple tu, ſcilicet accepta are ad extra. Si autem accipiantur formaliter ratione diſtinguuntur, ſi verò pro vocibus, vel pro conceptu realiter diſtinguuntur. Aduerte quum loquitur Auctor de toto, & de partibus, quod totum logicum ratione diſtinguitur à ſuis partibus, quando autem loquitur de conſtituto, videtur eſſe contra Sco. ubi vult contra Sanctũ Tho. quòd inter conſtitutum, & partes ſit ſola rationis diſtinctio, quia dixit auctor, quòd ad mentem Scot. Totum phyſicum realiter diſtinguitur à ſuis partibus. Hoc videtur eſſe contra Ariſtote.

Quidditatiuũ dicitur ſex modis.

Io. cano.

Sco. in quol. q. 4.

1. phy. te. 17

Dico, quòd non eſt contra Ariſto. immo Ariſto. ibi potius intendit inferre diſtinctionem inter totum, & partes quàm concludere identitatem inter ea, vt patet ex verbis ſuis ibi. Licet non exprimat qualiter diſtinguantur. pro cuius deciſione, dico quòd totum non quidem ſincathego. ſumptum, ſed cathego. vt tantum valet, ſicut perfectum, cui nulla pars deeſt pertinens ad naturam eius realiter diſtinguitur ab omnibus partibus ſimul ſumptis,

ptis, propter vnitatem quam habet ipſum totum, quam non habet partes, & hæc eſt mens Scoti dicentis aliter inter totum per ſe, & totum aggregatione nulla eſſet differentia, quia totum aggregatione, vt cumulus lapidum eſt ſuæ partes, & per conſequens totum phyſicum realiter diſtinguitur, vt dictum eſt, tamen excellentiſſimus Mauri. in quadam gloſula in margine poſita contra Stephani Burlifer dicta, tenet totum non ſolum phyſicum, ſed etiam metaphyſicum eſſe idem realiter, & formaliter ſuis partibus non tamen econuerſo. Tene modo opinionem quæ tibi magis placet, quia non eſt articulus fidei: tamen opinio Sco. eſt magis conſona dictis Ariſtote. quàm Mauritij.

Sco. 3. diſt. 3

Opinio Scot. magis conſona.

Modo circa primam concluſionem huius articuli aduerte, quòd multi hic decipiuntur putantes idẽtitatem ex natura rei eſſe identitatem rationis, & malè, quia aliud eſt dicere hoc eſt idem ſibi ex natura rei, & aliud hæc identitas eſt identitas rationis. Nam vt dixi ſupra, declarando identitatem rationis, res ſimplex, vtputa animal antequam intelligatur eſt ens reale: & quia vnũquodque ens conſequitur ſua propria vnitas, ideo ſequitur, quòd eſt vnum vnitate reali, & per conſequens idem ſibi identitate reali, ſiue identitate ex natura rei, iſta identitas non præſupponit aliquem actum intellectus, nec rectum, nec comparatiuum. Quum autem dico hæc identitas eſt identitas rationis, talis identitas licet non præſupponat actum comparatiuum: Benè tamen actum rectum, & ſic patet differentia, quæ eſt inter prædicta.

Aduertendum tamen, quòd identitas hæc eſt duplex quarum vna eſt identitas ex natura rei præcisè, quæ eſt non diuerſitas alicuius quidditatis, vel entitatis à ſe ipſa ex natura rei abſolutè accepta, de qua nullo modo duo contradictoria verificari poſſunt, & ſic homo ſecluſo quocunque opere intellectus eſt idem ſibi identitate, ex natura rei præciſe, & iſta eſt oppoſita diſtinctioni huius articuli de qua ſolum intelligitur hic. Alia eſt identitas ex natura rei, ſed non præciſę in qua extrema non ita conueniunt, quando etiam diſtinguantur diſtinctione

Idẽtitas duplex.

Quid ſit idẽtitas ex natura rei.

 ex

ex natura rei impropria, verbi gratia, diffinitum, vt puta homo,& diffinitio, vt puta animal rationale conſiderata, prout conueniunt in conceptu ſubſtantiali, quia de illis pro quanto ſic conueniunt, nō poſſunt verificari duo contradictoria, ſunt eadem identitate ex natura rei impropria, & quum iſta identitas non ſit oppoſita diſtinctioni huius articuli de illa non intelligitur hic, & ſic patet differentia, quæ eſt inter identitatem ex natura rei præciſe & non pręciſe, quia prima non præſupponit actum rectum: ſecunda autem ſic: duo ergo entia ſimplicia, vt puta lapis & lignum non intellecta, nec comparata unumquodque erit ſibi idem identitate ex natura rei præciſe, quia lapis eſt ita lapis, quòd non poteſt dici, quòd non ſit lapis, & ita idem ſibi, quod nullo modo à ſe diſtinctus, & ita dico de ligno, & per conſequens, quum nec ſuper vnum, nec ſuper aliud poſſit fundari contradictio: ſequitur, quòd vnumquodque eſt idem ſibi, vt dictum eſt ſupra.

Definitio, et definitū quō diſtinguantur ex natura rei.

Circa ſecundam concluſionem aduertendū eſt, quòd etiam diſtinctio hęc eſt duplex, vel dupliciter capitur: vno modo communiter, & talis eſt cōmunis ad omnes ſequentes diſtincta, de qua non eſt in propoſito. Alio modo ſtrictè de qua ponitur concluſio. Attamen aduertendum eſt, quòd etiam hæc diſtinctio eſt duplex, ſcilicet præciſa, & eſt illa qua diſtinguuntur duo extrema, itaque nullo modo in aliquo conueniunt, & ſic diffinitum, & diffinitio ſecluſo quocunque opere intellectus diſtinguitur.

Alia non eſt præciſa, qua aliqua non ita diſtinguūtur, quin etiam conueniant in aliquo, & iſto modo homo, & hic homo, vt habent eſſe cognitum conſiderata, prout conueniunt in animali ſunt eadem identitate ex natura rei impropria, quia vt ſic conueniunt, duo contradictoria verificari non poſſunt.

Nota, et bene.

Conſiderata vero prout homo eſt communicabilis, hic homo autem incommunicabilis, diſtinguuntur diſtinctione ex natura rei non præciſa: & ſic patet differentia, quæ eſt inter prædictas diſtinctiones, quia præciſa præcedit actum rectum, non præciſa autem ipſum præſuppo-

nit.

nit. Inſuper, præciſa eſt ita diſtinctio, quòd nullo modo identitas. Non præciſa autem non eſt ita diſtinctio, quin etiam identitas.

De iſta diſtinctione ex natura rei præciſa, loquutus eſt Ariſtotel. quando dixit, quòd quid eſt, non eſt idem cum eo cuius eſt. Modo ſic non eſt idem: ergo aliqua diſtinctione diſtinguitur, ergo non niſi diſtinctione ex natura rei. Rurſus vltra conſequentia patet, quia quum non ſit inter rem & rem non poteſt eſſe realis: vlterius quum non ſit inter duas formalitates non poteſt eſſe formalis. Rurſus cum diffinitio, & diffinitum diſtinguantur ex proprijs rationibus ſecluſo ſimpliciter quocunque opere intellectus non poteſt eſſe diſtinctio rationis. Relinquitur, ergo, quòd diſtinctione ex natura rei præciſa diſtinguuntur: quod autem ſic diſtinguantur, patet, quia poſito homine, & poſita eius diffinitione ex natura extremorum inſurgit habitudo diuerſitatis vnius ad alterum, quæ eſt diſtinctio præſens, & ſic patet, qualiter litera prædictarũ concluſionum non poteſt ſic ſtare, vt iacet in textu, quia in prima licet auctor excludat actum comparatiuum, non tamen rectum. Qui tamen deberet excludi, quia aliter eſſet identitas rationis, & non ex natura rei. In ſecunda autem ſi intelligatur, ſecluſo omni opere bene ſtat litera. Si uero intelligatur ſecluſo opere, ſ. recto non autem comparatiuo non poteſt ſic ſtare, quia actus comparatiuus præſupponit actum rectum. Si autem exponatur ſecluſo opere collatiuo non autem recto, nec ſic pōt ſtare, quia tunc eſſet diſtinctio ex natura rei non prçciſa: cuius oppoſitum concluſio affirmat.

7. met. cont. 41.

Actus cōparatiuus præſupponit actum rectũ.

Dicendum ergo, ꝙ hçc diſtinctio non eſt mediante aliquo actu. Sed poſitis extremis, neceſſario conſurgit ex natura extremorum ante omnem actum intelligendi. Et hæc opinio non eſt mea, ſed excellentiſſimi Trombetæ circa finem huius art. Si dicas, hoc eſt impoſſibile: dico, ꝙ non, vt patet per verba Sco. vbi inquit: cōmune eſt multiplicabile in ſua inferiora præter intellectum: ergo non eſt impoſſibile.

Sco. 3. diſt. 2. q. 7.

Circa declarationem de modo intrinſeco. Nota, quòd modus intrinſecus eſt duplex pro nunc, videlicet ſpecifi-

cus. Alius indiuidualis. Primus eſt eſſentia naturæ communicabilis concepta: ſine modo, vt puta natura humana concepta: ſine finitate, quia adhuc ſic concepta eſt vna perfectio, indiuidualis vero nil aliud eſt, niſi gradus perfectionalis, vt ſunt gradus albedinis, quia albedo, vt quatuor eſt perfectior albedine, vt tria. Gradus autem nil aliud eſt niſi perfectio quanta, diuiſibilis, nec non per motum acquiſibilis. Primus eſt de quidditate. Secundus vero non. Et dicitur intrinſecus: non quia ſit de quid ditate illius cuius eſt modus, ſed pro quanto non habet aliam diffinitionem ab eo cuius eſt modus. Et aduerte, quòd Auctor in hac declaratione eſt diminutus, ideo ſupplenda eſt litera ſic. Qui additus alteri non dicit aliã realitatem, nec rationem formalem, neque alium conceptum ab eo cuius eſt modus: quod autem neceſſarium ſit ſic ſupplere literam patet, quia aliquis poſſet dicere.

Inſtantia. Data veritate huius ſequeretur, quòd albedo addita ſuperficiei eſſet eius modus intrinſecus, quum non variet rationem formalem eius.

Solutio inſtantia. Soluitur prædicta inſtantia, quia albedo dicit conceptum alium à ſuperficie. variare in propoſito nil aliud eſt niſi actuare, ſeu perficere rationem formalem, id eſt non perficit partem formalem ſubſtantialem conſtituti per ipſum: ſed benè variat rationem quidditatiuam. Vnde aduerte, quòd ratio quidditatiua reperitur in dupli-ci differentia, videlicet ratio quidditatiua tantum, & ratio quidditatiua non tantum, ſed quidditatiua & formalis ſimul.

Ratio quidditatiua reperitur ĩ duplici differentia.

Prima eſt illa, quæ prædicatur de aliquo inquid, & iſto modo ſecundum nos Scotiſtas tenentes vniuocationem entis, ens reſpectu eorum de quibus prędicatur erit ratio quidditatiua tantum, ſecundum autem Thomiſtas tenentes æquiuocationem entis, ratio quidditatiua tantum erit ſubſtantia, quia ad eam ſtabit vltima reſolutio.

Secunda autem, ſcilicet quidditatiua, & formalis ſimul, eſt ipſa diffinitio conſtituta ex genere & differẽtia, ſimiliter reperitur ratio formalis, & quidditatiua ſimul, quæ eſt ipſa diffinitio: & ratio formalis tantum.

Ad

Ad propoſitum modo dico, quòd Auctor per rationē formalem non intelligit totam diffinitionem, ſed partē formalem diffinitionis tantum quam modus intrinſecus non variat, ſed benè variat rationem quidditatiuam tan tum:patet. Nam verbi gratia, eſſentia hominis,quæ eſt modus intrinſecus ſpecificus, quum ſit hominis perfectio,variat rationem quidditatiuam tantum, ideſt perficit entitatem hominis, propter quam entitatem differt ab alijs animalibus: quia alia eſt perfectio hominis, & alia leonis, ità quòd entitas perfectiori modo eſt in homine ratione naturæ humanæ,quam in leone ratione naturæ leonis:& quum dico, quòd variat rationem quidditatiuam tantum,hoc intelligo à poſteriori, quia quum modus intrinſecus tam ſpecificus, quàm indiuidualis ſit poſterior ipſa quidditate: ideo variat à poſteriori,non autem à priori,& quum inquit Auctor conſtituti per ipſum ſupple tu, vel diuiſi, quia non ſolum dicitur modus intrinſecus reſpectu conſtituti per ipſum, ſed etiam diuiſi, & quum dicit, quod de ſe nullam formalitatem importat,& quòd per ſe non eſt conceptibilis: contra ipſum arguitur ſic,illud quod diffinitur de ſe. dicit formalitatem, & eſt per ſe conceptibile: ſed modus intrinſecus diffinitur a Scoto: ergo &c.

Eſſentia hominis uariat rōnē quidditatiuam.

Dico, quòd modus intrinſecus poteſt accipi duobus modis, videlicet formalitet & fundamentaliter, verbi gratia,ſi dico eſſentia diuina eſt infinita.Infinitas per cōparationem ad eſſentiam diuinam eſt modus intrinſecus formaliter ſumptus, & eſſentiæ eſt modus intrinſecus fundamentaliter ſumptus. Si autem dico infinitas eſt modus intrinſecus,infinitas accipitur fundamentaliter, modus intrinſecus uerò formaliter. Modo ad propoſitum. Quum tu dicis modus intrinſecus diffinitur, ergo &c.

Modus intrinſec⁹ pōt accipi duob. modis.

Dico, quòd verum eſt de modo intrinſeco formaliter ſumpto, non autem fundamentaliter, & de ſpecifico: non autem de indiuiduali, quia licet modus intrinſecus ſpecificus non dicat aliam realitatem à conſtituto, bene modus intrinſecus indiuidualis, verbi gratia, gradus albedinis trium graduum dicit aliam realitatem à gradu

Modus ītrinſecus quō deſiniatur.

du duorum: & ſic de alijs, ob quam rem diffinitio eſt ſic intelligenda.

Modus intrinſecus ſpecificus formaliter ſumptus eſt ille, qui additus alteri non variat, ideſt perficit rationem, i. partem formalem ſubſtantialem rationis, ſiue diffinitionis: nec dicit aliam realitatem, nec rõnem formalem nec alium conceptum à conſtituto, licet variet rationem quidditatiuam tantum. Et hoc a poſteriori, non autem à priori, quia quum modus intrinſecus tam indiuidualis, q̃ ſpecificus ſit poſterior quidditate: ideo non põt variare à priori, vt dictum eſt. Et aduerte, ꝙ talis diffinitio habet verificari in fundamentis. Et ſic patet, quomodo intelligenda eſt prædicta diffinitio.

An exiſtentia ſit de quidditate Dei.

Sco. 5. diſt. 1

Contra illud, ꝙ exiſtentia eſt de quidditate Dei. Data veritate, ſequeretur, quòd exiſtentia eſſet prior Deo, conſequens eſt falſum, ergo & antecedens, conſequentiam probo. Omne, quòd eſt de quidditate alicuius, eſt prius eo, ſed per te exiſtentia eſt de quidditate Dei, ergo eſt prior ipſo Deo, quòd eſt falſum & confirmatur. Abſtractum ſubſtantiale eſt prius ſuo concreto, ſed exiſtentia, eſt, quoddam abſtractum ſubſtantiale, & Deus eſt concretum, ergo exiſtentia erit prior ipſo Deo, quod eſt falſum. Iterum confirmatur. Illud de quo magis videtur ineſſe, & non ineſt, ergo nec de quo minus, ſed magis videtur, quòd infinitas ſit de eſſentia Dei, quia eſt intimior ipſa exiſtentia, & tamen non eſt, ergo nec exiſtẽtia, quæ eſt remotior.

Alph. in prolo. q. 6.

Reſpondeo, ꝙ licet Alphonſus in prolo. q. 6. concluſione 4 teneat, quod infinitas ſit de eſſentia Dei. Tamen ſecundum Sco. non eſt verum, & cum Sco. eſt etiam Franc. de May. 2. diſt. 1. q. 8. vbi pro Sco. facit multa argumẽta. Si autem Alphon. teneret, quòd eſſet de quidditate modaliter, bene poſſet ſuſtineri, aliter autem non. Modo reſpondeo ad rationes adductas.

Dico breuiter cum Scot reſpondendo ad ſecundam quæſtionem ſecundæ diſtinct. primi, quòd exiſtentia eſt de eſſentia Dei: & quum dicitur, ſequeretur, quod eſſet prior Deo.

Dico, ꝙ illa propoſitio: omne ꝙ eſt de eſſentia alicuius

eſt

eſt prior illo habet veritatem in creaturis, in quibus reperitur prioritas & poſterioritas, quum autem prædicta non reperiantur in Deo, ſ. prioritas, & poſterioritas naturæ, ideo non ſequitur. Idem dico ad illud, ꝙ abſtractum in ſubſtantialibus eſt prius concreto. Ad aliud de Topicis nego ꝙ magis videatur de infinitate, quàm de exiſtẽtia, quia infinitas eſt modus intrinſecus, cuiuſmodi non eſt exiſtentia, & quum dicitur, ꝙ infinitas eſt intimior ipſa exiſtentia non eſt verum, & hoc reſpectu exiſtentiæ, ſi autem intelligatur reſpectu aliorum modorum. Concedo, ꝙ in genere modorum intrinſecorum Dei, infinitas eſt intimior, quia eſt primus modus intrinſecus ſecundũ Sco. 5. quæſt. quoli. Tamen Sco. in 8. diſtin. 1. q. 3. videtur dicere oppoſitum, videlicet, quòd infinitas ſit intimior ipſa exiſtentia, & ſic potius tenendum eſſet, ꝙ exiſtentia ſit modus intrinſecus, quam aliter. Tene modo illud, ꝙ tibi magis placuerit.

Abſtractũ quõ dicatur pri' cõcreto.

Aduerte ulterius, ꝙ licet Vorlion in 1. diſt. 30. & alii qui alij teneant æternitatem eſſe modum intrinſecum. Tamen Sco. videtur tenere, ꝙ ſit de eſſentia Dei, quia inquit quum exiſtentia ſit in Deo ex natura rei, ita & æternitas. Dico, ꝙ ibi recitat opinio. Dionyſij de diu. no. c. 5. quam non tenet: ſed eam impugnat, & aſſertiuè dicit, ꝙ æternitas non eſt ibi ex natura rei. Et ꝙ eſt modus intrinſecus, quid autem ſit æternitas, declarat Sco. ibi dicens, quod eſt interminabilis vitæ tota ſimul & perfecta poſſeſſio. Aduerte vlterius, quum inquit Auctor hoc videtur tenere Sco. in quoli. falſum eſt, immo in 5. q. quoli. expreſſe dicit infinitatem eſſe modum intrinſecum reſpectu Dei, & per conſequens non de quidditate, bene eſt conſequens quidditatem, quia aliter ſequeretur, quòd Deus eſſet compoſitus ex duabus realitatibus: quia natura diuina dicit vnam. Infinitas autem importaret aliam, quod eſt falſum expreſſe, quum ſucceſſiue dicit, ꝙ maxima eſt differentia inter modum intrinſecum, & ipſam differentiam, ſupple tu, quia differentia importat aliam realitatem actualem ab eo, cuius eſt differentia. Modus autem nec actualem, nec aptitudinalem, & hoc intelligẽdo de modis intrinſecis indiuidualibus.

Vorl. 30. di. primi.

Sco. 6. q. quolib.

Aeternitas quid.

Sco. in 5. qõ. quoli.

Diſcrimẽ ẽ inter modũ intrinſecũ, & differentiam.

Secunda

Secunda differentia eſt quia modus non eſt componibilis cum eo cuius eſt modus. Differentia autem ſic. Et hoc accipiendo differentiam propriè, ſcilicet vt eſt conſtituta, non autem diuiſiua tantum,quia eſſe aptum natum nauigare eſt differentia, non tamen propriè dicta de qua nō eſt in propoſito. Vlterius illud cuius eſt modus non perfectè concipere ſine tali modo, non ſic eſt de eo: cuius eſt differentia.

Rurſus modus & illud cuius eſt modus diſtinguitur pęnes vnam realitatem tantum. Differentia autem & illud cuius eſt differentia pœnes duas: vlterius ſi modus & illud cuius eſt modus intuitiuè conciperetur nunquam eſſent duo obiecta formalia,non ſic eſt de differentia & de illo cuius eſt differentia:nam notitia intuita,quæ eſt immediate ab obiecto cauſata quæ nō datur pro ſtatu iſto: videlicet pęnes actum rectum.ſed bene pęnes actum refiexum, & eſt illa quam intellectus habet de ſemetipſo. Alia eſt abſtractiua quæ per ſpeciem cauſatur. Et hęc differunt ab inuicem ſpecie,immo etiam genere, & hoc pęnes diuerſa obiecta motiua, non autem pœnes obiectiua terminatiua, quia pœnes talia diſtinguuntur ſolum per intellectum,videlicet ratione tantum. Vltra prædicta,dico etiam,quòd modus & differentia adhuc differunt,qa modus non variat rationem formalem. Differentia autē ſic. Quum ergo inter differentiam & modum ſint octo partiales differentiæ,& multa modica faciant vnum ſatis, ſequitur veritas dicti auctoris, videlicet quòd inter differentiam & modū eſt maxima differentia, quia illę octo partiales aggregatę faciunt unam maximam differentiam,quum inquit auctor. Iſti autem conceptus dicūt modum intrinſecum contracti,ſupple tu,ſcilicet conſequuntur naturam entis ſecundum Sco.& Tho.in quol.q. 8.art.vnico. Poſtea quum inquit,quòd communitas entis communis Deo & creaturæ eſt realis: falſum eſt: immo talis non datur niſi per intellectum, & per cōſequens eſt communitas rationis. Non dico,quòd ſit ſecunda intentio,ſed rationis, ideſt cauſata ab actu recto ipſius intellectus conſiderantis ens in Deo & in creatura,non conſiderando infinitatem Dei,nec finitatem creaturæ. Quando enim

Notitia duplex.

Sc.9.q.quol.

enim intellectus intelligit ens cum infinitate:tunc eſt ꝓprium Deo.quando verò cum finitate eſt proprium creaturę. Quando autem ſine modis,tunc eſt commune Deo & creaturæ . poteſt etiam dici, quòd quando concipitur ſine modo inadęquate concipitur:quando verò cum modo adęquate concipitur. Contra illud quòd communitas entis non eſt realis,ſed rationis, arguitur ſic. Omnis communitas rationis ſumitur ab aliqua cõmunitate reali, ſed nulla talis datur, ergo nec communitas rationis quod eſt contra determinatum.

Ad maiorem dico, quòd eſt verum apud diſtincte ac perfecte concipientem. Non autem apud indiſtincte ac imperfectè. Sed contra,ſicut ſe habet animal ad ſuas differentias ita ens ad ſuos modos intrinſecos: ſed animal ita ſe habet ad ſuas differentias, quòd eſt determinabile,contrahibile,potentiale:ergo & ens. Concedo totum: tunc vltra:ſed potentialitas animalis eſt realis,ergo & eius communitas,tranſeat:quum poſtea infertur, ergo cõmunitas entis erit realis & non rationis, negatur conſequentia: ex eo quoniam potentialitas & realitas animalis eſt ex parte rei. Communitas autem entis eſt ex parte intellectus ſolum,& per conſequens nulla. Et aduerte quòd Sco.quantum ad iſtam relinquit argumentum Hērici. Tu autem poteris reſpondere:vt dixi,& licet Sco.doceat nos reſpondere ad materiam argumenti.non tamē ad formam.videlicet de potentialitate. Contra communitatem rationis ipſius entis fiunt alique inſtantiæ probādo,quòd talis communitas nō ſit rationis ſed realis. Quarum vna eſt hæc, ens ſic commune Deo & creaturæ, eſt ſubiectum meta.ſed ſubiectum metaphyſic. eſt ens reale,ergo &c.

Scot.in 8. d. 1. relinquit argu.Henri. inſolutum.

Reſpondendum eſt vt ſuprà: videlicet,quòd nō eſt ens rationis, ideſt ſecunda intentio, quia non eſt per actum collatiuum,ſed rectum. Alia eſt hæc: Deus eſt ens:creatura eſt ens,ſic dicendo eſt ꝑdicatio quidditatiua:ſed ens rationis non prædicatur quidditatiuè de prędictis: ergo & cęte.

Soluitur, & hæc ſicut præcedens. Relinquitur ergo ꝙ eſt communitas rationis ad ſenſum datum. Et huius opinionis

Tart. in 1. ſua met in 1 notabili.

nionis eſt Tartaretus in primo ſuæ met.q.1.no.1. Ens autem vt eſt commune decem prædicamentis eius communitas eſt bene realis. Et quando dixi, quòd communitas entis Deo & creaturę eſt rationis, non nego ꝙ ſit realis, ſed volo inferre, quòd talis non eſt præter quãcunq; operationem intellectus, vt volunt aliqui Scotiſtæ Moderni, & male.

Contra nonnullos Scotiſtas.

Ad illam inſtantiã quam adducit excel. Mauri. in margine, videlicet quòd tãta erit ſimplicitas creaturæ in cõceptu entis, quanta Dei. Dico, quòd non eſt verum: quia ens reſpectu Dei nõ eſt potentiale, reſpectu autem creaturæ ſic: ſaltem ſe habet per modum potentiæ. Nota concipere adęquate eſt quando aliquid concipitur cum omni eo quod pertinet ad hoc, quòd perfectè concipiatur. Concipere verò inadęquate intellige econtrario: quum inquit & deficiente à perfectione rei ſupple tu, non quidem ſpecificè, ſed indiuidualiter: quia albedo ut albedo, eſt perfectiſſima. Nota vlterius, quòd modus intrinſecus reſpectu albedinis facit compoſitionem, quia ibi eſt per informationem, non ſic eſt reſpectu Dei, quia ibi eſt per identitatem. quum inquit Auctor habenti ſuppoſitionẽ perſonalem. Notanter hoc dicit, quia habenti ſuppoſitionem ſimplicem multa conueniunt ſuperiori, & inferioribus non vtputa homini ſupponenti ſimpliciter competit hæc intentio ſpecies, quæ non conuenit huic homini qa iſta eſt falſa ſor. eſt ſpecies.

An modus intrinſecus faciat compoſitionem.

Ad illam rationem quum inquit, & ſi dicas ſaltem &c. Poteſt reſponderi quòd potentiale dicitur quod eſt contrahibile per differentias, cuiuſmodi non eſt ens, quum poſtea dicit omnia iſta diſtinguuntur ſecluſo opere intellectus ſupple tu, quia omnia talia poſſunt eſſe fundamenta contradictionum & ſic patet quantum ad hoc quid ſit dicendum de identitate & diſtinctione ex natura rei.

Quid ſit potentiale.

Circa diſtinctionem formalem. Aduerte quum inqt in primo notando quòd formalitas dicitur à formali non eſt verum. Nam iſta ſe habent per ordinem, videlicet, formale, vt puta homo a formali abſtrahitur forma: a forma vero abſtrahitur formalitas, & ſic patet falſitas literæ uidelicet quòd formalitas non dicitur a formali

Formalitas unde dicatur.

Tamen

Tamen hunc errorem non attribuo auctori, quia in fine huius arti. negat formalitatem dici a formali, ſed attribuo impreſſori uel impreſſioni, quòd autem litera non poſſit ſic ſtare, patet quia concretum non denominat abſtractum, ſed econuerſo. Forma partis nil aliud eſt niſi altera pars compoſiti ſecundum Ariſt. quæ eſt qualitas ſubſtantialis, cuius proprietas eſt perficere & dare eſſe illi cuius eſt. Forma vero totius nil aliud eſt niſi ipſum totũ ſecundum Sco. Et quum inquit quòd talis forma, & ipſũ totum ſint idem, verum dicit: ideo talis non informat aliquo modo. De forma etiam partis facit mentionem Ariſto. De forma verò totius in 2. phy. & 12. meta. & ſecundum Ariſt. Forma totius potius deberet dici materia q̃ forma. De forma immateriali, dico, ꝙ forma immaterialis eſt illa ſecundum Sco. contra S. Tho. quæ non habet materiam, vel quæ non immerſa materiæ, & hæc eſt in duplici differentia. Aliqua quæ nullo modo eſt in genere cuiuſmodi eſt ſolus Deus, quia eſt omnino ſegregatus a quacunque materia, ob quam rem dicitur prima intelligentia. Aliæ autem intelligentiæ dempta prima licet habeant realitatem, propter quod ponuntur in genere: tamen quia non habent materiam propriè dictam dicũtur formæ immateriales. De forma accidentali, dico ꝙ eſt duplex prout facit in propoſito: videlicet realis q̃ dat eſſe accidentaliter, vt albedo, alia intentionalis, ut ſunt omnes ſecundæ intentiones & verbum in oratione ſeu in propoſitione. Et etiam genus comparatum ad diffinitum ſecundum Scot. Immo omnes partes diffinitionis ſunt ſicut forma ſecundum Ariſto. 35. Quum inquit auctor in acceptione ſequenti pro quacunque ratione ſupple tu, ideſt pro quacunque realitate. Et licet forma accipiatur quinque modis vt declaratum eſt, tamen formalitas accipitur a forma, quinto modo accepta, & licet etiã formalitas poſſet accipi a forma primo modo ſumpta, nõ tamen accipitur. Ideo inquit auctor, ꝙ licet ab vtraque forma ſupple tu, videlicet primo & vltimo modo ſũpta, poſſet proportionaliter dici formalitas, tamen ab vltima ſumitur ut iam dixi. Quum ſucceſſiuè inquit auctor homo eſt formaliter animal. Aduerte ꝙ prædicta propoſitio

Ariſt. 5. meta. tex. 19.

Sco. 2. diſt. 3 1. ph. tex. 65 & 69.

Sco. 2. q. quo.

Forma accidentalis duplex.

Sco. 16. q. uniuerſaliũ.

7. met. contex. 35.

Formalitas accipitur a forma.

Sco.in 5. di. 1. & 16.q. vniuerſaliū & 3. meta. q.vnica.

tio eſt vera, attamen hæc eſt falſa humanitas eſt formaliter animalitas ſecundum Scot. Ratio quia ſubiectum ſe habet vt totum, prædicatum verò vt pars. Ratio Sco. in 5. diſt. prima. quare eſt falſa eſt hæc, quia in prima propoſitione denotatur, quòd homo ſit quaſi quoddā ſuppoſitū animalis. Et quia ita eſt ex parte rei vera eſt propoſitio. In ſecunda verò propoſitione denotatur, ꝙ humanitas eſt quoddam ſingulare animalitatis, & quum hoc non ſit verum ex parte quia ſingulare eius eſt hæc animalitas: non autem hæc humanitas. Ideo hæc propoſitio redditur falſa. Ratio autem Sco. quare eſt falſa eſt hæc, quia in prima propoſitione prædicatur concretum per modum totius. In ſecunda autem prædicatur abſtractum ꝑ modum partis.

Scotus in 16 q. vniuerſalium.

Et quia vt ſic non poteſt vere prædicari niſi de ſeipſa quia ſecundum Auic. Equinitas eſt tantum equinitas, id eſt tantùm prædicatur de ſeipſa, quia vt ſic non concernit inferiora ſed bene in concreto, poteſt etiam dici, ꝙ prima eſt uera, quia denotatur animal eſſe immersū materiæ.

In ſecunda verò per notatur eſſe abſtractum ab omni eo quod poteſt eſſe intrinſecum & ſimiliter dicēdum eſt de ſimilibus.

Sco.3. diſt.3 q.1.

Aliqua propoſitio vt ſit in primo mō dicendi per ſe.

Circa primum modum dicendi. Nota ad hoc, quòd aliqua propoſitio ſit in primo modo dicendi per ſe tres conditiones requiruntur ſecundum Scot. quarum prima eſt, quòd ſubiectum includat prædicatum directe, vt homo eſt animal, vel indirecte & redictiuè vt iſtæ, animal eſt homo, animal eſt rationale aīal rōnale eſt homo, & ſic de ſimilibus, vel ſi non includit pœnes vnam partē, ſaltem pęnes aliā. Quod dico ꝑꝑ iſtā propoſitionē Chriſtus eſt homo, quæ eſt in primo modo dicendi per ſe, qa licet ſubiectum vt ſignificat exiſtens in natura diuina nō includat prædicatum, nec per conſequens ſit propoſitio per ſe nec per accidens logice loquendo, ſed eſt prædicatio ſubſtantialis, tamen vt ſignificat exiſtens in natura humana ſubiectum includit prædicatum. Et vt ſic eſt in primo modo dicendi per ſe.

Et ſimiliter iſta eſt primi modi, album eſt coloratum

ſecun-

ſecundum Sco. Quia licet vt ſignificat ſubiectum non ſit in primo modo bene tamē vt ſignificat formam, quia vt ſic prædicatum eſt de eſſentia ſubiecti. & hoc non eſt in conueniens etiam in via philoſophi, quia ſecundum Ariſto. 5. phyſi. in prin. & 6. eiuſdem tex. 44. non eſt inconueniens illud quod per accidens prædicatur de toto, quòd conueniat parti per ſe cuiuſmodi eſt in propoſito. *Scot. 13. q. quol. arti. 2.*

Secunda conditio, quòd ſubiectum ſupponat determinate. *5. phy. ī prī.*

Tertia, quòd ſit neceſſaria vnio extremorum videlicet, quòd vniantur per ſe non autem inter ea ſit vnio ꝑ accidēs, quemadmodum eſt inter extrema huius propoſitionis homo eſt albus ob quam rem eſt prædicatio per accidens. Et quando ſic eſt, non eſt per ſe, ſecundum Sco. Si modo eſſet prædicatio a formis ordinatis, licet talis ꝓpoſitio non eſſet primi modi per ſe, bene tamen eſſet, ſecundi modi ſecundum Doctorem in loco dicto ut iſta ſuperficiatus eſt coloratus. Quę eſt in ſecundo modo, & iſta ſuperficies alba eſt alba eſt primi modi pœnes primā conditionem ſecundum Sco. Eſt enim primi modi ut ly per ſe determinat inhærentiam quæ eſt reſpectus fundatus in prædicato & terminatus ad ſubiectum ſecundum Sco. & eſt ſenſus ꝙ inhærentia qua pars accidentalis prædicati dicitur de parte accidentali ſubiecti eſt perſeica ideſt neceſſaria vnio vnius cum altero, Immo neceſſaria incluſio. Non autem eſt primi modo vt ly per ſe determinat inhærens, ideſt prædicatum quia tunc ſenſus eſſet, quòd prædicatum eſſet ens per ſe. Non dico per ſe, ideſt ſubſtātia ſed per ſe, ideſt non per accidens quod eſt falſum. Idē dico de iſta homo albus eſt coloratus quæ ſecundū Sco. non eſt omnino per accidens: ergo aliquo modo eſt per ſe perſeitate primi modi. Similiter iſta homo albus eſt animal, eſt in primo modo, & hoc ſi animal comparatur ad partem ſubiecti ſcilicet ad hominēm. Si verò comparetur ad totum ſubiectum non erit per ſe ſed per accidens: quando ergo prædicatum eſt cauſa ſubiecti quantū ad eſſe eſſentialiter, ſiue prædicatum ſit concretum ſiue abſtractum, exemplum primi homo eſt animal, exemplū ſecundi humanitas eſt entitas. Talis propoſitio eſt in primo

Sco. 11. di. 4 q. 1.

Sco. 3. diſt. 2 q. 6.

Scot. 13. di. 1. per hiera.

Sco. 7. diſt. 3 q. 1.

mo modo dicendi per ſe & ideo ly per ſe. in primo modo tantum valet ſicut eſſentialiter. Rurſus nota, quòd ſi propoſitio in qua prædicatur tota diffinitio habeat dici, quòd ſit primi modi, oportet quòd ſit diffinitio quid rei purè quidditatiua & data per intrinſeca. Si autem eſſet diffinitio quid nominis vt iſta homo dicitur ab humo nō eſt in aliquo modo per ſe. Notanter etiam adiunxi purè quidditatiua. Quia iſta non eſt per ſe primi modi, vacuū eſt locus corpore priuatus, quia ſubiectum quum nihil ſit, non poteſt includere prædicatum, & tamen tota diffinitio vacui prædicatur de uacuo: ſimiliter dicendum eſt de diffinitione generis & alijs ſimilibus quæ non ſunt purè quidditatiuę, ſed additamentales. Non immerito etiā ſubiunxi. Data per intrinſeca, quia iſta non eſt primi modi homo eſt animal riſibile quum ſit deſcriptiua, & non per intrinſeca data & hoc reſpectu riſibilis. Quū poſtea dicitur vel pars diffinitionis ſupple tu, in recto vel in obliquo, in concreto vel in abſtracto exemplum primi, homo eſt animal: homo eſt rationalis: triangulus eſt ex lineis vel linea eſt ex punctis: vel homo eſt ex corpore. In abſtracto modo ut iſta homo eſt ex animalitate. Sed contra hoc arguitur ſic termini diuerſorum prædicamentorum non prædicantur de ſe inuicem in recto nec in obliquo in primo modo dicendi per ſe: ſecundum Ariſtote. Sed triangulus eſt de prędicamento qualitatis, linea verò de prædicamento quantitatis. ergo prædictæ propoſitiones non ſunt primi modi.

Vnde dicatur homo.

Cōſidera & bene.

Dico, quòd dictum Ariſto. habet veritatem quando vnum poteſt eſſe, vel ſaltem poteſt concipi ſine alio cuiuſmodi non eſt in propoſito. Ideo nihil ad B. Nam triangulus non poteſt eſſe, nec poteſt concipi ſine lineis. Et idem dico de linea: ſunt enim principia ſine quibus. Et ſi pars diffinitionis non; prædicatur de diffinito, ſed aliquid incluſum in eis: nil minus erit primi modi ut iſta homo eſt ens, & ſic de conſimilibus. Et quum dicitur vel ſuperius de ſuo inferiori. Contra hoc arguo ſic. Dicendo binarius eſt numerus prædicatur ſuperius de inferiori, & tamen non eſt in primo modo, ergo &c.

Quomodo ſit uerum dictū Ariſto.

Numerus poteſt accipi duob. modis

Diſtinguo vel tu accipis numerum pro numero abſoluto

lutò qui eſt ſpecies quantitatis diſcretę. quem ſic diffinit Ariſto. in prædicamentis. numerus eſt multitudo ex vnitatibus aggregata, vel tu intelligis de numero reſpectiuo, & ſic nego quòd prædicatur ſuperius de inferiori, qa talis non eſt ſuperior niſi per accidens, & vt ſic concedo, quòd talis propoſitio non eſt primi modi, ſi autem de abſoluto dico, quòd eſt in primo modo, quia talis eſt ſuperior ad binarium: de gradibus autem iſtius primi modi, dico, quòd aliud eſt loqui de iſtis gradibus penes ordinẽ naturæ, & aliud penes ordinem perfectionis. Si attendatur ordo naturæ, dico, quòd in primo gradu eſt illa in qua ſuperius prædicatur de inferiori. *In prædica. c. de quanti.*

In ſecundo quando pars materialis prædicatur de diffinito.

In tertio quando pars formalis.

In quarto quando tota diffinitio.

In quinto quando idem de ſeipſo.

Si verò inſpiciamus ordinem perfectionis, dico, quòd illa in qua idem prædicatur de ſeipſo eſt in primo gradu. Et ratio eſt hæc, quia prædicatum eſt idem formaliter ſubiecto identitate mutua, nec non identitate ex natura rei: diſtinctum tantùm ratione: & quum prædicta identitas non reperiatur inter prædicatum, & ſubiectum alicuius propoſitionis primi modi, à prædicta. Sequitur, quòd eſt in primo gradu, tamen potius dicendum, quòd non eſt in aliquo gradu, immo nec aliquo modo dicendi, quia Ariſt. ibi ſolum facit mentionem de ꝓpoſitionibus realibus cuiuſmodi non eſt illa in qua idem de ſeipſo prædicatur. *Vide pro hoc Vallonem.*

In ſecundo autem gradu eſt illa in qua prædicatᷓ pars formalis. Et quando auctor dicit, quòd in ſecundo gradu eſt illa in qua modus intrinſecus prædicatur de eo cuius eſt modus.

Dico, quòd hoc ſolum eſt verum ſecundum opinionẽ tenentium modum intrinſecum eſſe de quidditate conſtituti vt tenet Landulphus & multi alij, ſecundum autẽ Sco. non eſt verum. Poſſet etiam concedi, quòd aliqua propoſitio in qua prædicatur modus intrinſecus, quòd eſt in primo modo non quidem abſolute, ſed bene reſpe

ctiuè, videlicet reſpectu modorum ſequentium. Cuiuſmodi ſunt paſſiones, vel quaſi paſſiones: reſpectu autem præcedentium ipſum modum intrinſecum, cuiuſmodi ſunt prædicata eſſentialia, non erit in primo modo. Et quum primus modus intrinſecus ſit infinitas, ſecundum Sco. Iccirco, Deus eſt infinitus erit ſimpliciter prima in genere modorum, & per conſequẽs reſpectiuè, vt declaratum eſt erit primi modi. Si autem comparetur prædicta propoſitio ad aliquam in qua aliquod eſſentiale prædicatur de Deo non erit in primo modo. Et poſito caſu, quòd eſſet in primo modo eſt in fine primi modi ſecundum aliquos, & in capite ſecundi. Si autem inferatur eſt in calce primi modi per te, ergo infinitas eſt de quidditate, negatur conſequentia, quia hoc ſolum habet veritatem de his quæ ſunt in alijs gradibus dempto vltimo. Si adhuc inferatur eſt in capite ſecundi modi per te, ergo infinitas dicit aliam formalitatem ab eo cuius eſt modus.

Scot. 5. q. quolib. & 8. diſt. 2.

An infinitas dicat aliam formalitatẽ

Dico, quòd hoc non eſt verum de his, quæ ponuntur in primo gradu ſecundi modi dicendi per ſe, quia talia non dicunt aliam formalitatem à ſuis ſubiectis, ſed bene verum eſt de his quæ ponuntur in alijs gradibus ſecundi modi. In tertio autem gradu erit illa propoſitio in qua pars materialis prædicatur de conſtituto.

Secũdus modus dicendi per ſe.

Circa ſecundum modum dico, quòd ad hoc quòd aliqua propoſitio ſit ſecundi modi ſecundum Sco. vbi ſupra, tres aliæ conditiones requiruntur.

Quarum prima, quòd ſubiectum cadat in diffinitione prædicati.

Secunda, quòd ſubiectum ſupponat determinatè.

Tertia, quòd prædicatum egrediatur ex principijs eſſentialibus ſubiecti, vt inquit Sco. Ob quam rem iſta ſecundum Sco. Homo ſuperficiatus eſt coloratus, eſt per ſe ſecundi modi. Ratio fundamentalis Sco. eſt illa, quã adduxi ſupra declarando tertiam conditionem pertinentẽ ad primum modum. Et iſta eſt ſecundi modi album albedine eſt ſimile ſecundum Sco. Quia proprium eſt qualitati ſecundum eam ſimile, uel diſſimile dici: Et ita dico de alijs ſimilibus.

Sco. 32. q. vniuerſalũ Sco 11. diſ. 4 q 1. Sco. 5. diſt. 1. q. 2.

Et

Et aduerte, quòd gradus iſtius modi non rectè aſſignantur ab Auctore in tex. quia aſſignandi ſunt, primo penes ea quæ ſunt intimiora.

Ob quam rem quum modi intrinſeci ſint intimiores paſſionibus, ideo in primo gradu erunt iſtę, Deus eſt infinitus, Deus eſt exiſtens, & ſic de alijs in quibus modus intrinſecus prædicatur.

In ſecundo gradu animal eſt ſenſibile.

In tertio homo eſt riſibilis.

In quarto homo eſt diſciplinabilis, & ſic de alijs ſimilibus.

In quinto illa in qua relatio informat fundamentum, quia ibi ſuppoſitum dicitur relatum per ſe ſecundo modo, vt inquit Sco. & per conſequens iſta Sor. ſecundum albedinem eſt ſimilis Platoni erit ſecundi modi. Ratio fundamentalis eſt, quia proprium eſt qualitati ſecũdum eam ſimile, vel diſſimile dici, ſucceſſiuè eſt illa in ſexto gradu in qua paſſio prædicatur de ſubiecto, & hic accipitur per ſe, vt diſtinguitur contra aggregatum per accidens, & ſic patet quantum ad hoc. *Sco. 5. diſt. 1*

Circa tertium modum, qui potius appellandus eſt modus eſſendi, quàm dicendi. *Tertius modus dicendi per ſe.*

Dico, quòd ad hoc quòd aliqua propoſitio ſit per ſe, iſto modo requiruntur tres conditiones.

Quarum prima, quòd prædicatum non habet cauſam in ſubiecto intrinſecè.

Secunda, quòd ſubijciatur illud, quod ſecundum ſui naturam natum eſt ſubijci.

Tertia ꝙ ſubiectum ſit ens per ſe, & ſingulare, & nullo modo ſit ens in alio nec commune, & ſic patet qualiter accipitur ly per ſe, hic videlicet, vt diſtinguitur contra ens in alio, & tantum valet hic per ſe, ſicut ſolitariè: & per conſequens iſta erit in iſto modo Sortes eſt. Ad Mauritiũ autem quærentem in margine nunquid. Secunda ſubſtãtia, i. propoſitio in qua prædicatur eſſe de ſecunda ſubſtantia, vt iſta homo eſt, ſit in tertio modo. Dicendum, ꝙ per accidens eſt in iſto modo, pro quanto ſecũda ſubſtantia exiſtit exiſtentia primæ ſubſtantiæ, & per conſequens per ſe in nullo modo eſt. *Reſpõſio ad Mauritiũ.*

CIrca quartum modum, qui potius appellãdus eſt mõ dus cauſandi, quàm dicendi.

Dico, quòd ad hoc, ꝙ aliqua propoſitio ſit in iſto modo quatuor conditiones requiruntur.

Prima quòd prædicatum ſit extra ſubiectum.

Secunda, quòd in ſubiecto explicitè exprimatur cauſa prædicati, quantum ad eſſe in tali propoſitione, vt inquit Comment.

Cõmẽ. ſuper 2. de anima comm. 67. Tertia. ꝙ in ſubiecto includatur proxima ratio inhærentiæ prædicati cum ſubiecto.

Quarta, ꝙ propter talem inhærentiam propoſitio nõ ſit neceſſaria, ſed contingens:& ſic patet differentia, quę eſt inter primum modum & ſecundum, quia in ſecundo modo dicendi non exprimitur explicitè cauſa prædicati, vt dicendo homo eſt riſibilis non exprimitur animal rationale, quod eſt cauſa prædicati.

Inſuper in ſecundo modo ex proxima ratione inhærentiæ prædicati cum ſubiecto non ſequitur propoſitio contingens, ſed neceſſaria, hic autem ſequitur contingens,& per ſe.

In iſto quarto modo accipitur per ſe, vt tantum valet ſicut præciſe, quia ſubiectum eſt cauſa præciſa, totalis, & adæquata ipſius prædicati. quum inquit Auctor, ꝙ propoſitiones in quibus inferiora de ſuis ſuperioribus prædicantur non ſunt per ſe, arguitur ſic, benè ſequitur non ſunt per ſe: ergo per accidens: licet poſſet dici, quòd iſte modus arguendi eſt, contra communem modum loquendi, vt inquit Sco. Tamen aliter reſpondeo, & dico, quòd aliqua propoſitio dici per accidens: contingit quatuor modis, ſecundum Ariſtote. primo poſteriorum, & Scot.

Sco. 11. q. vniuerſaliũ.

1. poſter. Primò modo, quando accidens prędicatur de ſubiecto vt iſta homo eſt albus.

Secundo modo econuerſo.

Tertio modo, quando accidens de accidente, ut albũ eſt muſicum.

Quarto modo, quando inferius prædicatur de ſuperiori: & licet prædictæ propoſitiones, ſcilicet in quibus inferius prædicatur de ſuperiori ſint per accidens, tamen ſunt neceſſariæ, vt inquit Auctor in litera, ſed contra

tra

tra bene ſequitur ſunt neceſſariç, ergo per ſe: probò conſequentiam. Nam Ariſtote. infert demonſtrationem eſſe ex propoſitionibus per ſe, quia ex propoſitionibus neceſſarijs. *1.poſt cõt.10.*

Dico, quòd Ariſto.non ſic infert: ſed econtrario, videlicet demonſtratio eſt ex propoſitionibus per ſe, ergo ex propoſitionibus neceſſarijs. Ex quo ſequitur contra Thomiſtas tenentes propoſitiones quarti modi ingredi demonſtrationem, quòd malè dicunt, quia non omne per ſe eſt neceſſarium: patet, quia propoſitiones quarti modi ſunt per ſe, & tamen ſunt contingentes. Sequitur etiam, quòd non omne neceſſarium eſt per ſe, quia iſtæ ſunt neceſſariæ. Animal eſt homo, & aliquod animal eſt homo, & ſic de alijs ſimilibus, & tamen non ſunt per ſe, ſed per accidens, vt declaratum eſt ſupra. Sunt enim neceſſariæ pro quanto non ſolum prædicatum non poteſt eſſe ſine ſubiecto, ſed etiam non poteſt concipi, & ſic patet quomodo prædictæ propoſitiones ſunt neceſſariæ, licet non ſint per ſe, ſed per accidens. *Quartus modus nõ ingreditur demõſtrationem.*

Aduerte quum Auctor inquirit in quo modo dicendi ſint iſtæ, homo albus eſt homo albus, homo albus eſt homo, dico, quòd ſecundum Scot. inter propoſitiones per accidens, vna eſt magis per accidens, quàm alia, vt iſta ſecundum prædictum. homo albus eſt magis per accidens, quàm iſta homo eſt exiſtens, & iſta homo albus eſt exiſtens eſt magis per accidens, quàm prædictæ, quia vltra exiſtentiam addit aliud, videlicet albedinem, quæ albedo eſt verè, & propriè accidens. Exiſtentia autem non eſt propriè accidens, licet largè loquendo ſit accidens. Nota vlterius, ꝙ ratio in ſe falſa eſt, quæ importat contradictionem, ſecundum Ariſtot.5. metaphy.tex.34.c.de falſo. *Sco. 7. met. q.7.* *5.meta. te. 34.c. de falſo.*

Circa ſecundam regulam in qua loquitur Auctor de conceptu entis per accidens.

Aduerte, quòd conceptus entis per accidens, & conceptus contingentis non videtur, ꝙ ſint idem, quia conceptus huius homo albus eſt magis compoſitus, quàm huius contingentis, homo ſedens.

Aduerte vlterius circa perſuaſionem primæ regulæ ſ

Dico, quòd conſequentia nihil valet, quia committit fallacia accidentis. Arguendo a dicto ſecundum quid, ad dictum ſimpliciter. Et licet arguatur à parte in modo ad ſuum totum ſubijciendo ipſum totum: tamen conſequentia nulla: quia non obſeruatur una conditio requiſita inter alias ad rectè arguendum in propoſito quæ eſt hæc: quod nõ arguatur. cum determinatione diſtrahente: Modo quum irrationale ſit talis determinatio, ſequitur, quòd conſequentia nulla.

Ideo meritò inquit Auctor. Sed omnia iſta ſunt falſa, ergo prima propoſitio ex qua ſequuntur aliæ, & quum inquit, tunc ex vero ſequeretur falſum, ſupple tu, quod eſt contra Ariſtote. Vbi inquit ex veris non ſequitur niſi verum, licet aliquando ex falſis ſequatur, vt ſi dico ſic: omne animal rationale eſt hinnibile, omnis equus eſt animal rationale, ergo omnis equus eſt hinnibilis.

2. prio. c. 2.

Quum dicitur ſupra a Mauri. in margine, quòd tertia regula, quia ex contingenti, ſequitur neceſſarium: ſupple tu, patet d cendo omne currens eſt animal, omnis homo eſt currens, ergo omnis homo eſt animal, quum poſtea inquit auctor in probatione, ſecundæ, & tertiæ regulæ, quod ex neceſſario ſequeretur contingens, quod eſt falſum, vt probatum eſt in conſequentijs, adiunge tu ſupple factis exemplificando ſupra de veritate tertiæ regulæ. Quum ſucceſſiuè inquit, quòd omnes tales propoſitiones ſunt contingentes, & non per ſe hoc non eſt verum ad mentem Sco. quia ſecundum ipſum, Aliquæ ſunt propoſitiones contingentes, quæ tamen ſunt per ſe, vt ſunt omnes propoſitiones quarti modi, ut hæ ignis calore calefacit voluntas vult: interemptus interemptione interiit. Tamen auctor ſaluat ſe dicendo, quòd intelligit de perſeitate primi, vel ſecundi modi. Quum deinde dicit: ſicut refert dicere homo eſt rationalis, & animal eſt rationale, ſupple tu: quia licet ambæ ſint prædicationes denominatiuę à priori, & per ſe tamen in prima eſt prædicatio directa & quidditatiua: in ſecunda vero indirecta & non quidditatiua, & accipitur hic prædicatio denominatiua, vt coincidat cum prædicatione eſſentiali. Non autem vt diſtinguitur contra eſſentialem, quia

Sco. 7. diſt. 3 q. 1.

quando

quando ſic diſtinguitur,eſt propriè denominatiua, vt eſt prædicatio huius.Homo eſt albus.Et hæc eſt ratio,quare Auctor in vltimo gradu collocauit prædicationẽ propriè denominatiuam.

Et hoc ad denotandum, quòd non propriè accipit prę dicationem denominatiuam: & per hoc patet reſponſio ad Mauritium, qui dicit in margine, quòd quartus gradus deberet eſſe primus. *Reſpōſio ad Mauritiū.*

Quando etiam in margine quærit vtrum iſta Deus eſt homo ſit formalis denominatiua, dicitur quòd non: ſed eſt prædicatio ſubſtantialis ſecundum Sco. & per conſequens,nec per ſe, nec per accidens, quum ſucceſſiuè dicit,quod refert dicere: Deus eſt infinitus, & eſſentia eſt infinita,& ens, eſt infinitum, ſupple tu, quia duæ primæ ſunt identiticę actualiter. *Scot. 5. di.3*

Tertia verò tantum permiſſiuè,& potentialiter. Nota, quòd in iſta eſſentia diuina eſt bonitas,vtrunque extremum eſt actualiter infinitum, quia infinitas identificat ſibi omnia realiter,quæ ſibi attribuuntur. In iſta autem eſſentia diuina eſt paternitas,tantum alterum extremorum eſt formaliter infinitum, videlicet eſſentia: paternitas autem non, quia nulla relatio in diuinis eſt formaliter infinita ſecundum Sco.

Et aduerte,quòd infinitas competit entitati non ratione permiſſionis, quia ſi ſic etiam cõpeteret animali, ſed conuenit entitati ratione tranſcendentiæ: quum poſtea loquitur de prædicatione concreti de concreto, & abſtracti de abſtracto, & dicit, quòd non poteſt prædicari abſtractum de concreto,ſupple tu, quia talis prædicatio eſſet falſa,vt patet de iſta,homo eſt humanitas: nec concretum de abſtracto,quia etiam iſta eſt falſa: humanitas eſt homo. *Sco. in 5.q8. quol.*

Ratio autem falſitatis primæ eſt, quia pars ſumpta per modum partis prædicatur de toto.

Ratio falſitatis ſecundæ, quia totum ſumptum per modum totius prædicatur de parte ſumpta per modum partis, vel melius poſſet dici, quòd ideo ſunt falſę: quia in eis includuntur duo modi ſignificandi oppoſiti, videlicet modus ſignificandi in concreto: Et modus ſigni-

ficandi in abſtracto, qui modi falſificant propoſitiones ſecundum Sco. in ſua Gramm. ſpeculatiua,& in 16. quæſtio. vniuerſalium, ſoluendo quartum argumentum principale.

Scot. in ſua grā. ſpec. & in 16. q. vniuerſalium.

Nota quomodo ea quæ dicuntur ab Auctore de concretis & abſtractis habeant veritatem,& dico, quòd valet conſequentia, arguendo iuxta regulam Scoti, quam ponit in 1. q. vniuerſalium,& 10.& 16. eiuſdem, necnon in 10. q. ante prædicamentorum,& in 13. q. quolibe. vbi ex diffinitione beati ab Augu. aſſignata. 13. de Trin. inquit Sco. per te Auguſt. Beatus eſt qui habet quicquid vult,& nihil mali vult: infert Sco. hāc conſequentiam, ergo beatitudo eſt habitio conſequens eſt falſum: ergo & antecedens, quod eſt tua diffinitio, conſequentia patet: quia quando arguitur a concretis ad abſtracta cuiuſmodi fit in propoſito ualet conſequentia.

Sc. ī vniuerſalib. & in ante. prædic. & 13. q. quolibe.

Dico, quòd regula Sco. eſt bona, & infallibilis, ſi obſeruantur limitationes pertinentes ad talem regulam quas tangam.

Dico, quòd valet à concretis non quidem ſubſtantialibus, quia in ipſis conſequentia nulla: patet dicendo homo eſt animal ergo humanitas eſt animalitas, cōſequens eſt falſum & conſequentia, ſed valet in accidentalibus finitis limitatis non diſparatis, adiectiuè tentis eſſentialiter ſubordinatis, & quòd in ipſis concretis ſit prædicatio eiuſdem prædicamenti,& per ſe, ideſt, quòd antecedens ſit propoſitio primi modi. Et quòd arguatur affirmatiuè ad abſtracta non vltimata: omnibus prædictis ſeruatis regula eſt optima. Notanter dixi finitis, quia in diuinis non valet: patet dicendo Deus eſt bonus, ergo deitas eſt bonitas, quia ſunt identicè verę Dixi limitatis, quia in tranſcendentibus nihil valet propter eorum nimiam cōmunitatem, patet dicēdo ens eſt bonum, ergo entitas eſt bona: dixi non deſparatis, quia in talibus non valet, patet dicēdo homo eſt equus, ergo humanitas eſt equinitas, dixi adiectiuè tentis, quia vti ſic ſolam qualitatē ſignificat, vt inquit Io. de magiſtris, & Io. de monte ſuper ſuppoſitiones. c. de copulationibus. Et iſto modo accepit Ariſto. in prædicamentis. c. de ſubſtantia, quando dixit albū ſolam quali-

Io. de ma. ſuper prædi c. de ſubſtātia.

qualitatem ſignificat, quia ſubſtantiuè ſumpta: videlicet ipſa concreta ſignificant duo, videlicet formam de principali ſignificato. De connotato autem ſubiectũ ſecundum Sco. Dixi eſſentialiter ſubordinatis, quia ſi non ſic ſunt non valet, patet dicẽdo album eſt dulce, ergo albedo eſt dulcedo, & tamen valet album eſt coloratum, ergo albedo eſt color, quia ſunt eſſentialiter ſubordinata: dixi ꝙ in ipſis concretis ſit prædicatio eiuſdem prædicamenti, qa ſi ſit diuerſorum prædicamentorum non valet, patet ſic dicendo. Pater eſt albus: ergo paternitas eſt alba. Et tamen valet, grammaticus eſt ſciens, ergo grammatica eſt ſcientia. Dixi, ꝙ eſſet propoſitio primi modi, & ꝙ affirmatiuè arguatur, quia negatiuè arguendo antecedens non eſſet propoſitio primi modi. Quid autem ſit concretum. Dico, quòd eſt illud quod ſignificat formam accidentalem de principali ſignificato: de connotato autem cõcernit ſubiectum in quo eſt talis forma, ut inquit Sco. Quid autem ſit vltima abſtractio & non vltima: vide inferius, vbi declaratur illa regula Sco. quando ſubiectum eſt vltima abſtractione abſtractum. Et quia aliquis poſſet dicere contra declarationem de concreto, arguo ſic: Muſicum eſt concretum accidentale, & tamen non habet duplex ſignificare, vt inquit Sco. ſoluendo ſecundum argumentum principale, ergo falſum eſt, quod dixiſti.

Sco. 12. di. 4 q. 1.

Sco. 12. di. 4 q. 1.

Sco. 15. q vniuerſaliũ.

Dico, quòd concretum accidentale poteſt capi tribus modis: Vno modo fundamentaliter, ideſt pro ſubiecto tantum, & ſic tantum ſignificat ſubſtantiam. Secundo modo formaliter, ideſt tantum pro forma accidentali, & ſic ſolum accidens ſignificat. Tertio modo pro aggregato, & ſic ſignificat duo. Vnum de principali ſignificato: & aliud de connotato. Et de iſto intellexi in diffinitione ſuperius aſſignata. Quare autem conceditur iſta eſſentia eſt generatio, & tamen non iſta eſſentia generat? Similiter iſta conceditur eſſentia eſt ſpiratio, & tamen non iſta eſſentia diuina ſpirat. Ratio Scot. 5. diſt. primi. & Franc. eadem diſt. q. 1. Ex eo quoniam quo & quod ex oppoſito diſtinguuntur; & per conſequens illud quod eſt quo, non poteſt eſſe quod. Quum ergo ſenſus iſtarum propoſitionum, eſſentia generat vel ſpirat, ſit quòd eſſentia eſt quod:

Sco. 5. diſt. 1 Et Fran. eadem diſt.

quod:redduntur falſæ:immo hæreticæ,quia eſſentia non poteſt ſupponere pro patre neque pro filio. Quum autẽ ſenſus iſtarum,eſſentia eſt generatio: eſsẽtia eſt ſpiratio, ſupple actiua, ſit quòd eſſentia eſt quo & ita eſt:ideo red duntur verę. At dices contra illud quod dixiſti iuxta mẽtem Sco. videlicet quod impoſſibile eſt,quòd aliquid ſit quo & quod. Et arguo ſic anima intellectiua vnica & tamen eſt quo,& quod ergo &c.

Probatur antecedens:nam vt eſt corpori vnita eſt quo homo intelligit.Separata verò eſt quod reſpectu intellectionis:ergo idem poteſt eſſe quo & quod ſine repugnan-
Q̃uo aĩa ſit quo,et quod. tia quod eſt contra Sco ergo &c. A ſimili de eſſentia diuina. Nego ſimilitudinem quia anima ideo eſt quod qa eſt ſeparata à corpore: quum autem eſſentia non poſſit ſeparari à Deo, ſequitur,quòd ita eſt quo: ꝙ nullo modo poteſt dici quod:contra illud quod dictum eſt ſuprà, videlicet, quòd eſſentia diuina non poteſt ſupponere pro pa-
Sco. 5. diſt. 1. q. 1. tre neque pro filio. Sco. Concedit iſtam eſſentia diuina eſt pater eo,quòd eſſent a ſignificat perſonam, cuius eſt paternitas. Modo arguo ſic eſſentia diuina pro eo ſupponit quod ſignificat, ſed ſignificat patrem per Scot. ergo. ſupponit pro patre quod eſt contra dictum ſupra. A d hoc dico,quòd pater ſecundum Sco.poteſt ſumi duobus mo-
Sco. 5. di. 1. dis, videlicet ſubſtantiuè, & adiectiuè:primo modo concedit Sco. prepoſitionem prædictam eſſe veram: videli-
Pater põt ſumi duob. modis. cet iſtam eſſentia diuina eſt pater, ideſt eſſentia eſt quo pater eſt, & vt ſic ſignificat primam perſonam abſolutè, ideſt ſine dependentia ad filium,& ſic identicè ſupponit pro patre.Formaliter autem non.

Secundo modo accipiendo patrem pater ſignificat potentiam generatiuam inexiſtentem ipſi patri pro qua eſ-
Quid ſit pater adiectiuè,& ſubſtãtiuè ſũptus. ſentia non ſupponit:ideo nihil contra dictum Sco. Et ad uerte,quòd per patrem adiectiuè ſumptum intelligo patrem pro formali,& non dicitur adiectiuum eo, quòd declinetur per tres voces,ſed quia vt ſic ſignificat paternitatem adiacentem ipſi patri: & per patrem ſubſtantiuè intelligo patrem pro ſubſtracto quemadmodum in creaturis aliquis homo dicitur pater: & ſic patet quomodo habeat intelligi regula Sco.

Circa regulam Scot. dico, quòd per vltimam abſtractionem Sco.non intelligit illam quæ fit in ſecundis intentionibus quæ eſt vltima ſimpliciter vt bene declaratur à Fran.de May.Sed intelligit vltimam quæ fit ſtando in fundamentis,pro cuius notitia,dico iuxta Sco. opi. quòd in concretis ſubſtantialibus fis tantùm vna , ſcilicet à ſuppoſito vt puta ab iſto & ab illo homine abſtrahitur humanitas quæ eſt vltima in fundamentis. Sed vlterius procedendo videlicet in ſecundis intentionibus ingrediendo vltima erit iſta quidditas humanitatis. In accidentibus verò ſupple abſolutis fiunt duæ videlicet a ſubiecto & a ſuppoſito , a primo ut ab hoc albo abſtrahitur albedo, quæ eſt vltima ſtando in fundamentis , ſecunda autem,ſcilicet à ſuppoſito vtputa ab hac albedine abſtrahitur quidditas albedinis. In accidentibus autem reſpectiuis fiunt tres , prima à fundamento vtputa ab iſto homine qui eſt pater abſtrahitur potentia generandi quæ eſt fundamentum generationis , ſecunda à ſubiecto vt à potentia generandi abſtrahitur pater, tertia à ſuppoſito ut ab iſto patre abſtrahitur paternitas quæ eſt ultima in fundamentis . In ſecundis autem intentionibus a paternitate abſtrahitur quidditas paternitatis.Et quia aliquis poſſet dicere,ſecundum iſtum modum declaratum dicã quòd etiam in ſubſtantialibus fiunt tres abſtractiones. Quia ab iſto homine,& ab illo abſtrahitur homo in ſe ab homine humanitas,ab humanitate quidditas humanitatis. Dico,quòd licet ſint tres ſecundum numerum tamẽ primæ duæ ſunt vna ſecundum genus . Quum enim omnes ſint à ſuppoſito tã in fundamentis quam in ſecundis intentionibus . Ideo reputantur ut una . Tria enim ſunt genera abſtractionum videlicet a fundamento , à ſubiecto,& à ſuppoſito & ſic patet.De qua abſtractione vltimata intelligat̃ ſubiectum regulæ . Aduerte vlterius, quòd Sco. non intelligit de ſubiecto ſubſtantiali ideſt regula non habet veritatem ſtando in prædicamento ſubſtantię patet quia ſubiectum iſtius deitas eſt pater eſt vltimate abſtractum. Et tamen propoſitio non eſt primi modi:ſimiliter iſta humanitas eſt animalitas nõ eſt primi modi immo falſa,ut declaratum fuit ſuprà adducendo rationem funda-

Sco.5. diſ.1. q.1.

Nota, bene ponderãda.

Quõ ſit tres abſtractiones,& duæ.

Tria ſunt genera abſtractionum.

fundamentalem falſitatis eius. Nec etiam habet veritatem vbi ſubiectum aliquid addit vltra prædicatum, ideo iſta eſt falſa humanitas eſt animalitas & rationalitas, qa humanitas vltra animalitatem & rationalitatem addit tertiam entitatem, & quia aliquis poſſet dicere contra

Cō. ſuper. 7. met. cō. 20. Auerois dicit iſtam eſſe veram, ſortes nil aliud eſt niſi animalitas & rationalitas. ergo &c.

Dico, quòd verum eſt integratiue & conſtituitiuè nō autem formaliter. Immo ſic formaliter ſumptus importat tertium conſtitutum ex partibus Et ita dico de alia ſupradicta propoſitione. & hæc dicta quantum ad declarationem ſubiecti prædictæ regulæ.

CIrca declarationem prædicati. Dico, quòd Scot. quādo dicit & prædicatum non eſt aptum natum prædicari niſi formaliter, non vult dicere formaliter, ideſt in

Error aliquorum. recto vt exponunt aliqui. ſed per formaliter intelligit denominatiuè, ideſt per modum denominantis ſiue adiacētis, ſeu quaſi accidentis in formantis, & hoc dupliciter videlicet eſſentialiter vel accidentaliter & in concreto. Notanter dicit formaliter quia per iſtam particulam ſoluitur iſta inſtantia deitas eſt pater, in qua ſubiectum eſt vltimate abſtratum, & prædicatum nō eſt aptum natum

Nota & bene. prædicari niſi formaliter. Tamen propoſitio non eſt primi modi vt etiam dictum eſt ſupra.

Dico, quòd prædicatum prædicatur identicè & nō for-

Deitas ē pater, non eſt primi modi. maliter. Ideo non eſt in primo modo. Notanter etiam adiunxi & in concreto. Quia per illam particulam ſoluuntur iſtæ inſtantiæ, eſſentia eſt bonitas eſſentia eſt iuſtitia, & ſic de alijs ſimilibus: In quibus prædicata nō ſunt apta nata prædicari niſi formaliter, & tamen propoſitiones nō ſunt primi modi, quia prædicata ſunt abſtracta: & quia aliquis poſſet dicere, quomodo hoc erit poſſibile in diuinis, uidelicet, quòd ibi ſit prædicatio per modum adiacentis. Quum ibi non ſit aliquod accidens quod poſſit informare.

Dico, quòd habet veritatem pro quanto talia vt puta bonitas iuſtitia clemantia & ſic de alijs ſimilibus quantū eſt ex parte ipſorum ſunt apta nata informare quamuis actualiter non informent. Non habent etiam ueritatem

ubi

ubi prædicatum eſt terminus priuatiuus, patet iſta non eſt in primo modo, paternitas eſt cęcitas, nec habet veritatem in terminis ſecundarum intentionum, patet quia iſta non eſt primi modi formalitas generis eſt formalitas ſpeciei. vel quidditas humanitatis eſt quidditas animalitatis. Nec habet ueritatem in reſpectibus fundamentaliter ſumptis, patet quia iſta non eſt in primo modo veritas eſt bonitas. Veritas enim dicit reſpectum ad intellectum, & bonitas ad appetitum rationalem. Similiter iſtę, eſſentia diuina eſt bona, eſſentia diuina eſt uera, nõ ſunt primi modi, quia quum tales reſpectus non ſint formales, nec actuales, non poſſunt denominatiuè prædicari, quum non ſint diſtincti formaliter à ſuis ſubiectis, nec ét habet ueritatem in terminis actum intellectum concernentibus vel uoluntatis: ob quam rem iſta non erit primi modi eſſentia diuina eſt intellecta vel amata, quia denominatiuè non poſſunt prædicari. Regula Scoti ſic intellecta ac limitata eſt ſolennis pulcherrima, & quaſi infallibilis. Quum inquit auctor probando prædictam regulam, & ratio eſt, quia ſubiectum & prædicatum dicunt modos ſignificandi oppoſitos, ſibi inuicem incompoſſibiles. Nota, ꝙ aliquę propoſitiones ſunt quæ non ſolũ ſunt verè ratione modi ſignificandi. Sed etiam ratione eſſentiæ ſignificatæ, ut iſtæ homo eſt animal homo eſt rationalis. Aliquæ uerò ratione modi ſignificandi tantùm, vt homo eſt albus vel eſt niger. Aliquæ uero ratione eſſentiæ ſignificatę tantùm, vt ſunt propoſitiones in abſtracto. Modo ad propoſitum regulę vult dicere auctor quũ ſubiectum ſignificet in abſtracto, & prædicatum in cõcreto. Tales propoſitiones non poſſunt eſſe verę ratione modi ſignificandi. Ergo erunt verę ratione eſſentiæ ſignificatę tantùm. Et ſi ſic tales propoſitiones erunt in primo modo. Aduerte tamẽ ꝙ iſta regula non ualet in diuinis: nec etiam in tranſcendentibus propter nimiam communitatem ipſorum tranſcendentium. Et licet in diuinis quando ſubiectum eſt ultimate abſtractum, & prædicatum nõ eſt aptum natum prędicari niſi formaliter propoſitiones ſint verę identice, tamen tales non ſunt primi modi. Et idem dico de propoſitionibus tranſcendẽtium, & auctor

Eſſentia diuina eſt bona nõ eſt primi modi.

Eſſentia diuina ẽ amata non ẽ primi modi.

Q̃uo iſta regula non valeat in diuinis.

non intelligit hic de prædicatione identica impropria, ſed de propria, quæ fit non ſolum in diuinis ſed etiam in tranſcendentibus. In diuinis quando abſtractum prædicatur, de abſtracto, & ambo extrema actualiter ſunt infinita vt in iſta, eſſentia diuina eſt bonitas vel quando alterum extremorum eſt actualiter infinitum ut in iſta eſſentia diuina eſt paternitas. In tranſcendentibus vero fit quando vtrumque extremum eſt tranſcendens, & ambo extrema ſint permiſſiuè infinita ut dicendo entis eſt ueritas vel quando ſaltem alterum extremorum eſt permiſſiuè infinitũ, vt in iſta humanitas eſt entitas. Et in iſto modo accipiendo propoſitionem identicam non ſolum diſtinguitur contra prędicationem denominatiuam formalem. verum etiam quidditatiuam.

Prima videlicet denominatiua formalis eſt illa in q̃ prædicatur forma accidentalis de ſubiecto ut in iſta homo eſt albus.

Secunda uero eſt illa in qua forma ſubſtantialis prædicatur de formato vt in iſta homo eſt rationalis. Nota quum inquit Auic. Equinitas eſt tantum equinitas, nec una nec plures nec vniuerſalis, neque particularis &c.

Exponitur dictum Auicenna.

Nil aliud vult dicere niſi, quòd vnitas nec pluralitas, vniuerſalitas, neque particularitas: cum ſint termini ſecũdarum intentionum non ſunt de quidditate ipſius equinitatis, & licet ly tantum ſecundum Sco. excludat prædita intentionalia in propoſitione Auic. cum ſint extrinſeca reſpectu equinitatis non tamen intrinſeca vt puta entitas rata, & per conſequens iſta eſt vera equinitas eſt entitas rata, & eſt propoſitio per ſe primi modi. Quum inquit auctor, quòd nomina ſubſtantiua in diuinis dupliciter poſſunt prædicari videlicet quandoq; formaliter, ſupple proprie, & in primo modo dicendi per ſe ut deitas eſt deitas, quandoque per identitatem ut deitas eſt ſapientia. Quum poſtea dicit, quòd adiectiua eo, quòd adiectiua ſunt denominatiue prædicantur. Iſta ratio non videtur eſſe ſufficiens quia ſecundum Sco. pater in diuinis adiectiuè tentus prædicatur identice non autem denominatiue. In ſuper ſi adiectiua prædicantur denominatiuè, eo, quia adiectiua ſunt, hoc eſſet meritò formæ ſignificatæ.

Sco. 3. di. 1. q. 5.

Sco. 5. di. 1.

tæ. Modo quum verius formæ accidentales ſignificetur per ſubſtantiua, quam per adiectiua potius ſubſtantiua deberent formaliter p ædicari quam adiectiua, q̀ autẽ uerum ſit, quòd ueriori modo ſignificentur per nomina ſubſtantiua quàm per adiectiua patet Nam natura albedinis ueriori modo importatur per iſtud nomen albedo, quam per iſtud nomen album. Ideo dico, q̀ adiectiua formaliter ſolum prædicantur non eo, quia adiectiua ſunt. Sed quia non ſunt apta nata aliter prædicari niſi denominatiuè. Quum ſucceſſiue inquit, & omnia verba. Si intelligit de uerbis ſubſtantiuis habet ueritatem in creaturis. Quia iſta eſt prædicatio denominatiua homo eſt. In diuinis autem nõ eſt ſic, quia iſta eſt per ſe ſecundum Sco. Deus eſt. Tamen dictum eſt ſupra ſuper præſentem articulum quid tenendum. Si autem intelligit de verbis adiectiuis non videtur uerum, quia tunc iſta eſſet falſa eſſentia diuina mouet intellectum, vt inquit Mauri. in margine: quum inquit auctor quaſi penes ſecundum modum dicendi per ſe. ſupple tu, quia predicantur per modum qualitatis qualificantis accidentaliter.

Prædicatio denominatiua quod ſit i creaturis.

Sicut enim dicendo homo eſt riſibilis: ly riſibile qualificat accidentaliter.

Ita etiam dicendo homo eſt albus, homo generat. Bene verum eſt, quòd non eodem modo, quia riſibile qualificat neceſſario, prædicta autem prædicata qualificant cõtingenter. Ideo Auctor rectè loquutus eſt dicendo quaſi penes ſecundum modum dicendi per ſe. Quum poſtea dicit quaſi inhærentis ſupple tu, & hoc tamen in diuinis ſecundum Sco. In creaturis autem abſolutè per modum inhærentis quia reſpectu earum ſunt formæ accidentales cuiuſmodi non eſt in diuinis, & ſic patet quomodo regula Sco. eſt intelligenda. Quum loquitur de ſyllogiſmo expoſitorio dico, q̀ ſyllogiſmus expoſitorius ẽ cuius medium eſt terminus diſcretus ſeu ſingularis, & vniuocè tẽtus, & eſt duplex uidelicet affirmatiuus & negatiuus, primus cuius quælibet pars eſt affirmatiua, ſecundus cuius una negatiua, & concluſio: ad bonitatem quorum requiruntur tres conditiones. Quarum prima, quòd medium ſit terminus ſingularis ob quam rem iſtæ non eſt bonus, iſtæ

Sco. 8. diſ. 1. q. 3.

Regula Scoti quo ſit intelligenda.

Medicus terminus duplex eſt.

iſtæ homo vel aſinus eſt aſinus, iſtæ homo uel aſinus eſt homo. Ergo homo eſt aſinus, quia iſtæ terminus aſinus poteſt eſſe medium & non eſt terminus ſingularis.

Secunda, quòd medium in altera præmiſſarum ſit totale extremum, propter quod iſtæ non eſt bonus, iſtius hominis oculus eſt dexter, iſtius hominis oculus eſt ſiniſter: ergo dextrum eſt ſiniſtrum.

Tertia, quòd ex præmiſſa affirmatiua in qua ponitur terminus ſingularis ſequatur vna de omni, & ex præmiſſa negatiua ſequatur vna de nullo defectu cuius iſtæ non eſt bonus iſta eſſentia diuina eſt pater: iſta eſſentia diuina eſt alius, ergo filius eſt pater. Et quia inquit auctor ſi fiant ſyllogiſmi expoſitorij, vult dicere, quòd ſi aliqui arguerent contra Scoti regulam per ſyllogiſmum expoſitorium dicendo ſic. Hic pater generat. Hæc eſſentia eſt pater. Ergo eſſentia generat: ſubiectum eſt ultimate abſtractum & prædicatum non eſt aptum natum prædicari niſi formaliter, & tamen concluſio eſt falſa, ergo & Sco. regula. Dicitur, ꝙ non ualet quia deficit, tertia conditio. Quum enim ſyllogiſmus ſecundum Ariſt. primo priorū debeat regulari per dici de omni, vel per dici de nullo, ſic quòd præmiſſe reducantur ad uniuerſalem affirmatiuam uel negatiuam: Modo ſi præmiſſe prędicti ſyllogiſmi reducantur minor erit falſa, videlicet iſta omne qđ eſt hæc eſſentia generat. Iſtam & aliam reſponſionem aſſignat Mauritius in margine. Nota quòd regulari per dici de omni ſolum conuenit ſyllogiſmis affirmatiuis, & regulari per dici de nullo negatiuis. Quid autem regulari per dici de omni ſit.

1. priorū ca. 26.

Quid ſit regulari per dici de oī, & de nullo.

Dico, quòd in tali ſyllogiſmo ſit vna propoſitio vniuerſalis affirmatiua ſub qua liceat deſcendere tam ſub ſubiecto quam ſub de prædicato. Regulari uerò per dici de nullo eſt, quòd in tali ſyllogiſmo ſit una propoſitio uniuerſalis negatiua, ſub qua liceat deſcendere ut dictum eſt, ſcilicet tam ſub ſubiecto quam ſub prædicato, licet non eodem modo. Quia ſub ſubiecto vniuerſalis affirmatiuè licet deſcendere copulatiuè, ſed prædicato autem ſi prædicatum eſt contingens deſcenditur diſiunctiuè. Et hoc dummodo non ſibi addatur aliquid ſignum vel negatio

tio uel relatiuum, uel dictio modalis uel conditionalis, vel reduplicatiua, vel aliquod iſtorũ verborum promitto, debeo, obligor, incipit, deſinit. Quia vnumquodque prædictorum impedit deſcenſum, ſub ſubiecto autem ac prædicato vniuerſalis negatiue licet fieri deſcenſus copulatiuus. Et hoc deducto quocunque impedimento haben te vim impediendi deſcenſum.

Ad declarationem literæ reuertendo dico, quòd auctor notanter dicit, filium eſſe de ſubſtantia patris, non ãt ex ſubſtantia, quia ly ex tantum importat habitudinem ad cauſam efficiẽtẽ. Ideo dicimus creaturã eſſe ex Deo, non autem de Deo, quia ly de, denotat duo uidelicet originem & conſubſtantialitatem: ob quam rem dicendo filium eſſe de ſubſtantia patris ly de importat conſubſtã tialitatem, quæ non eſt niſi identitas numeralis eſſentiæ, quę in pluribus ſuppoſitis non reperitur in creatis, ſed bene in diuinis, & ly patris importat originationem, ex quo ſequitur, quòd duæ conditiones requiruntur ad hoc ꝙ aliqua ſit prædicatio eſſentialis. Quarum prima, quòd de notetur conſubſtantialitas. Secunda, quòd denotetur originatio. Notanter etiam vocant hanc prædicationem eſſentialem tantum, quia ſupra dixit, quòd prædicatio erat quadruplex: tamen non dixit tantum in aliqua alia, ſed ſolum in vltima: & licet ab Henrico, & Ocham iſtæ propoſitiones filius eſt eſſentia vel filius eſt eſſentiæ concedantur, tamen ſecundum Sco. non debent concedi, qa in prædictis propoſitionibus ſola conſubſtantialitas denotatur. Et quia ſecunda conditio deficit, Ideo non concedendæ. Ad Maurit. autem in margine dicentem, quòd à diuiſis ad coniuncta raro argumentum valet. quid dicendum. Dico, quòd verum eſt quotiens non obſeruantur tres conditiones aſſignatæ ab Ariſto. Quarum prima, ꝙ vnum prædicatum accidentale non ſit in ſubiecto per alterum ſed per ſe, ideſt merito ſui & non merito alterius, defectu primæ partis non valet iſte eſt albus & eſt monachus, ergo non valet, & tamen valet, iſte eſt homo & eſt albus, ergo homo albus, quia albedo merito ſui eſt in homine. Secunda, quòd talia prædicata nõ prædicentur per accidens de tertio, nec etiam inter ſe, exemplum primi

Declaratio literæ.

De, duo notat.

Duæ conditiones requirũtur vt aliqua ſit prædicatio eſsẽtialis.

Sco. 5. diſt. 1 q. 2.

Ariſt. 2. per Hier.

ſortes eſt cytharedus & bonus: ergo eſt cytharedus bonus non valet, quia ambo prædicata pdicantur per accidens de tertio, ſcilicet de ſor. Si autem inferatur, ergo cytharedus eſt bonus dēpto ſor. non etiā valet, quia ambo prædicata prædicantur de ſeinuicem per accidens eo ꝙ vnum non ſe habet vt determinatiuum & aliud vt determinans:& tamen valet Franci.eſt animal & Franc. eſt bipes, ergo Fran.eſt animal bipes, quia non ſic prędicantur. Tertia conditio, quòd vnum prædicatorum non includatur in alio, ſiue vna pars prædicati in alia defectu cuius nō valet pla.eſt homo, & pla.eſt bipes: ergo pla. eſt homo bipes, quia bipes includitur in homine ſicut differentia in ſua ſpecie, ſimiliter non valet Petrus eſt homo Petrus eſt animal, ergo Petrus eſt homo animal, quia animal includitur in homine, & hæc dixi iuxta mentem Ariſto. Secundum autem Sco. valet arguendo à diuiſis ad cōiuncta quando prædicata comparantur adinuicem: ſi autem comparentur ad copulam conſequentia non valet vt patet in exemplo de homine & animali. Et aduerte, ꝙ hic diuiſa accipiuntur poſitiuè, ideſt inter quæ aliqd mediat, non autem negatiuè. Coniuncta verò econuerſo, ſcilicet inter quę nihil mediat. Sed quomodo valeat à coniunctis ad diuiſa reſtat dicere. Et dico, quòd tribus conditionibus ſeruatis: quarum prima, ꝙ non ſit repugnantia in adiecto, ſcilicet, ꝙ determinatio nō ſit priuatiua illius ſignificati cui adiungitur vt ſunt iſtæ determinationes, mortuus: pictus: opinatus: ob quam rem non valet Mauritius eſt homo mortuus, ergo eſt homo, & mortuus.

Sco. 1. per Hier. 49.

Quō valeat arguendo à coniunctis ad diuiſa.

Secunda, quòd determinatio non ſit ampliatiua propter quod non valet Antichriſtus eſt homo generandus: ergo Antichriſtus eſt homo, & generandus.

Tertia, quòd non æquiuocetur de determinatione, ideo nō valet: iſte canis eſt pater tuus, ergo pater & tuus quia aliter tuus accipitur in antecedente & aliter in conſequente. In antecedente denotat hunc canem eſſe genitum ab alio cane, in conſequente autem dicit hunc canē eſſe poſſeſſum ab homine, quum inquit Auctor in textu, tamen videtur probabilius dicendum, quòd non: ſupple ſit vera iſta filius eſt eſſentiæ: communiter reſpondetur,

quòd

quòd propoſitio Augu. habet veritatem ſi fiat diſtributio extra terminum ſic. Omne quod eſt eſſentia generat: pater eſt eſſentia, ergo pater generat, ergo filius eſt eſſentiæ patris, tamen ſi fiat argumentum ut format Maur. in margine non ſic faciliter ſoluetur: immo ipſi credentes ſoluere non ſoluunt: etiam ſi arguatur extra terminum: quia iſta propoſito eſt falſa, omne quod eſſentia generat: ſicut iſta eſſentia generat, & ſic patet, quid autem ſit diſtributio extra terminum, & in termino, licet declaretur à Mauri. in margine circa finem iſtius artic. tamen quia facit in propoſito declaro: vt ipſe declarat. Et dico, quòd in termino eſt quando terminus diſtributus in prima propoſitione replicatur. In ſecunda vtputa dicendo ſic omnis homo currit, ergo iſte homo currit: vel quod eſt ſubiectum primæ ſit etiam ſubiectum ſecundæ. Extra terminum autem quando quod eſt ſubiectum primæ non eſt ſubiectum ſecundæ, vt omne animal eſt ſubſtantia, ergo leo eſt ſubſtantia. Fit etiam diſtributio in numero, videlicet quando ſubiectum primæ propoſitionis diſtribuitur pro pluribus. Et in ſecunda confirmatur cum pronomine demonſtratiuo pluralis numeri, vt omnes homines naturalicer ſcire deſiderant, ergo iſti homines naturaliter ſcire deſiderant. Fit etiam extra numerum, videlicet qñ ſubiectum primæ confirmatur in ſecunda cum pronomine demonſtratiuo ſingularis numeri, vt omnes homines currunt, ergo iſte homo currit.

Quo ualeat auctoritas Auguſtini.

Declaratio marginis.

Ad propoſitum modo quum eſſentiá diuina ſit terminus diſcretus, non capax diſtributionis: ideo maior eſt falſa, quia eſſentia diuina eſt vna, & de ſe hæc.

Sed contra hanc reſponſionem arguitur ſic, nulla eſſentia diſtinguitur formaliter ab eſſentia, paternitas eſt eſſentia: ergo paternitas nõ diſtinguitur formaliter, hoc regulatur per dici de nullo, & ſit diſtributio extra terminum, quia dato, quòd eſſentia diuina non ſit capax diſtributionis. Bene tamen eſſentiá in communi.

Ad hoc dico, quòd non valet quia æquiuocatur de eſſentia.

In prima enim accipitur eſſentia in communi, quæ eſt quoddam ęquiuocum ad eſſentiam increatam & creatã.

Solutio marginis. In ſecunda autem propoſitione accipitur pro diuina tantum .& ſic patet inſtantia & ſolutio quam tangit Mauri.in margine.

Ad propoſitum modo literæ quum eſſentia ſecundum Augu. ad nil referatur ſequitur, ꝙ illa propoſitio filius eſt eſſentiæ non eſt vera:& quia inquit Mauri.in margine, quòd lector poterit tangere multa de natura relatiuorum recurrendo ad grammaticam ſpeculatiuam.

Dico, quòd non eſt ad propoſitum: quia ibi·Sco. loquitur de relatiuis grammaticalibus, hic autem de logicalibus.

Aduerte quum loquitur Auctor de vnitate: quia non intelligitur hic de vnitate logicali, quæ fundatur ſuper unum logicum, de quo Ariſtote. facit mentionem in 5. metaphyſic. ſed de vnitate reali quæ fundatur ſuper vnum reale ſiue ſuper unitatem realem de qua Ariſtote. 5.metaphyſic. tex.7. vnitas ordinis eſt illa quæ fundatur ſuper vnionem plurium partium concurrentium ad conſtitutionem tertij, vtputa ſuper vnionem partium domus: quæ vnitas differt ab unitate aggregationis, quia partes domus vltra aggregationem importãt ordinem, quem non important partes cumuli, quia in eo licet vna pars ſit ſuperior uel inferior, tamen illa quæ eſt in inferiori parte ſituata, non ita eſt de neceſſitate ibi quin etiam poſſit in parte ſuperiori ſituari. Non eſt autem ſic de partibus domus quia fundamentum,ita collocatur in parte inferiori,ꝙ non poteſt poni in ſuperiori. *5.met.cont. 16.*

Tertia vnitas eſt quæ fundatur ſuper vnionem accidentis cum ſubſtantia: quæ vnitas ultra aggregationem importat informationem accidentalem propter quam differt à prædictis vnitatibus.

Quarta eſt illa quæ fundatur ſuper unionem formæ ſubſtãtialis cum materia propter,quam informationem differt à prædictis.

Quinta unitas eſt illa quæ fundatur ſuper identitatem relationis & fundamenti ad conſtitutionem relatiui uel correlatiui. Nam potentia generandi & paternitas uniuntur,immo identificantur ad conſtitutionem patris propter quam identitatem diſtinguitur à prædictis.

Circa

CIrca primam concluſionem huius articuli aduertendum eſt, ꝙ identitas formalis accipitur duobus modis: uidelicet large & ſtricte.

Idẽtitas formalis accipitur duobus modis.

Prima eſt illa quæ reperitur inter entia in eadẽ quidditate conuenientia: & ſic ſor. & pla. ſunt eadem formaliter, quia conueniunt in humanitate, & ſimiliter homo & aſinus prout conueniunt in animalitate: & diffinitio & diffinitum prout conueniunt in entitate. De iſta non intelligitur concluſio: quia talis non eſt oppoſita diſtinc. formali.

Secunda eſt illa quæ reperitur inter ea quæ ſic ſe habent, quòd unum includitur in alio: & de eo prædicatur, in primo modo dicendi per ſe, & de iſta hic intelligitur, quia talis opponitur præſenti diſtinctioni.

Sed aduerte, quòd iſta identitas, de qua intelligitur hic: eſt dnplex, uidelicet mutua & adæquata, alia non mutua & inadęquata.

Prima eſt illa quę cadit inter entia, quæ adinuicem formaliter ſe identificantur ſecundum propriam identitatem formalem vnicuique eorum inexiſtentem.

Idẽtitas duplex.

Et de iſto modo diffinitum & diffinitio ſunt eadem formaliter, quia ſicut diffinitio eſt eadem diffinito, vt puta animal rationale ipſi homini, ſecundum propriam identitatem inexiſtentem ipſi diffinitioni: & homo eſt idem formaliter ipſi animali rationali ſecundum propriam identitatem inexiſtentem ipſi homini.

Secunda eſt, quæ cadit inter duo entia, quorum vnum eſt ens in actu: aliud uerò in potentia.

Et iſto modo ſuperius & inferius ſunt eadem formaliter identitate non mutua.

Q̃uo ſuperius & inferius ſunt eadem formaliter identitate non mutua.

Dico non mutua ad iſtum ſenſum quia non uniformis eſt, quia inferius eſt ita idem ſuperiori, quòd includit ipſum, ſuperius verò eſt ita idem inferiori, quòd ipſum inferius non includit, & ſic talis identitas non eſt mutua ad ſenſum datum, & ſi quis dicat, imo eſt mutua: quia identitas eſt relatio primi modi, ergo mutua, ergo qua identitate homo eſt idem animali, eadem erit animal ipſi homini.

Dico, quòd ſequitur, quia in antecedente eſt identitas fundamentaliter, in conſequente vero terminatiuè, & iſto modo ſtat litera Sco. vt iacet in ſecunda diſtinctio. Nec oportet intelligere paſſiuum pro actiuo ſi recte attendatur circa diffinitionem identitatis formalis, ibi aſſignatam à Doctore, propter quam non intendit dicere, quòd ſuperius non ſit idem formaliter ſuo inferiori, ſed ibi vult inferre, quòd eſſentia diuina, & incommunicabilitas non ſunt eadem formaliter: quia eſſentia diuina non eſt quoddam ſuperius ad incommunicabilitatem, nec econuerſo. Et probat per hoc, quia vnum non includit aliud. Sequitur, quod prædicta non ſunt eadem formaliter aliquo modo.

Sco. 2. diſt. 1 q. 7.

Ex quo ſequitur de mente Sco. quòd vbi duo ita ſe habent, quòd vnum includit aliud in primo modo dicendi per ſe, quòd vnum eſt idem formaliter alteri, & econuersò, & per conſequens, ſequitur de mente Doctoris, quòd non ſolum inferius eſt idem formaliter ſuo ſuperiori, ſed etiam econuersò, licet non vniformiter, vt declaratum eſt ſupra, & quod mens eius, talis ſit, patet quia in prima quæſtio. quolib. arti. primo, parte ſecunda, ratione ſecunda, expreſſe dicit, quòd conſtituens eſt idem formaliter ſuo conſtituto, ſequitur aliud de mente Scot. quòd identitas formalis eſt ſolum reſpectu eorum, quæ ingrediuntur in propoſitionibus primi modi dicendi per ſe. Et quando Maurit. in margine allegat Sco. in primo libr. reportatorum, vbi expreſſe inquit Sco. quòd ſuperius non eſt idem formaliter ſuo inferiori.

Opi. Sc. vera

Sco. 1. q. quo. et 8. di. 1. q. 3

Scot. 1 repor. diſt. 33. q. 2.

Dico, quòd non intendit dicere Doctor, quòd ſuperius nullo modo ſit idem formaliter inferiori abſolutè, ſed vult inferre, quòd non eſt ita idem formaliter, quòd ſuperius includat inferius. Nec iſta identitas eſt rationis, vt aliqui dicunt, quia identitas rationis eſt reſpectu vnius & eiuſdem obiecti ad ſe, non autem ad aliud cuiuſ modi non eſt præſens identitas, nec eſt identitas ex natura rei, vt videtur innuere Mauri. quia in identitate ex natura rei excluditur incluſio vnius cum altero, hic autem includitur: inſuper identitas ex natura rei eſt mutua.

tua. Iſta autem aliquando qnidem ſic, quandoque verò non, nec eſt realis præciſe, vt videtur quibuſdam. Sed benè eſt realis formalis: Et accipitur hic identitas formalis accipiendo formalitatem ſtrictiſſimè, videlicet tertio modo ſumpta iuxta declarationem Auctoris, in ſecundo articu. principali. Non autem accipiendo formalitatem, primo nec ſecundo modo. Et licet Auctor optimè declaret primam concluſionem. Tamen etiam aliter poſſet declarari: videlicet ſic illa ſunt eadem formaliter, quæ non poſſunt ſeparatim concipi, ideſt quorum formalitas vnius includitur in formalitate alterius, & quia aliquis poſſet dicere hoc eſt contra ſuperius determinatum: quia ſtante hoc ſuperius non erit idem formaliter ſuo inferiori, quum ſuperius poſſit concipi ſine inferiori, & ſic non erit idem inferiori.

Formalitas multis modis ſumitur.

Dico., quòd hoc non ſufficit, vt vnum diſtinguatur ab alio eo, quòd vnum poſſit concipi ſine alio: ſed oportet, quòd ambo ſeparatim poſſint concipi. Modo licet ſuperius poſſit concipi ſine inferiori, non tamen econuerſo, & per conſequens non ſequitur, quod diſtinguantur, ſed ſunt eadem formaliter: eo modo quo declaratum eſt ſupra. Et licet Mauritius in margine, & Auctor in textu videantur tenere oppoſitum. Tamen ſaluo ſemper meliori iudicio non eſt tenendum, quia eſt contra intentionem Docto. vt patuit ſupra: Et quia Mauri. inquit. Conſidera an prædictæ vnitates, ſeu identitates coincidant.

Quō ſuperius poſſit cōcipi ſine inferiori.

Dico, quòd licet quinta & ſexta videantur coincidere: non tamen eſt verum, quia in quinta duo identificantur ad conſtitutionem tertij, cuiuſmodi non ſit in ſexta. Et quum inquit Auctor in primo corollario, quòd omnia prædicata quidditatiua, non ſunt eadem formaliter ſuis conſtitutis.

Dico, quòd verum eſt intelligendo, quòd non ſunt ita formaliter eadem, quòd conſtituentia includant conſtituta. Et quum inquit in ſecundo corollario, ꝙ prædicamenta diſtinguuntur formaliter: ſupple tm, immo pluſquam formaliter, quia realiter diſtinguuntur. Et hæc quantum ad primam concluſionem.

Quō prædicamēta diſtinguātur.

Falſitas primi, ac ſecũdi cor.

CIrca ſecundam dico, quòd diſtinctio formalis ſumitur ab eadem formalitate aqua etiam accipitur hæc identitas prædicta, vt declaraui in principio prædictæ concluſionis, quæ diſtinctio quum ſit realis, videtur, quòd in diuinis non ſit reperibilis, quia ibi eſt tantum rõnis diſtinctio, & per conſequens primum, & ſecundum corollarium falſum.

Dico, quòd non eſt realis, ſimpliciter propriè, & præciſè, quia cadit inter duo entia poſitiua, quorum vnumquodq; exiſtit propria exiſtentia, quæ non reperitur inter eſſentiam, & relationes, ſed eſt realis formalis, quæ eſt reperibilis inter eſſentiam, & relationes. Quum eſſentia ſit formaliter infinita, paternitas autem & filiatio, ac ſpiratio non ſunt formaliter infinitæ. Ideo primum corollarium remanet uerum.

Eſſentia eſt formaliter infinita.

CIrca ſecundum corollarium. Dico, quòd intellectus & voluntas nullo modo poſſunt dici attributa, quia quum ſecundum Scot. & Ariſtote. intellectio, & uolitio ſunt de eſſentia Dei. A fortiori intellectus & uoluntas, & per conſequens nullo modo attributa. Bonitas autem, ſapientia ac iuſtitia benè ſunt attributa. Quum inquit, ꝙ formalitas dicitur à forma falſum eſt: immo forma à formalitate. Quum poſtea dicit, ſed in diuinis non ſunt plures formæ, falſum eſt etiam accipiendo formam, in quinta acceptione aſſignata in principio iſtius capituli. Quũ deinde dicit, ſupponit enim & falſum dicit: Immo in principio huius articuli, conceſſit formalitatem dici a forma: quum ſucceſſiuè dicit, quòd argumentum non valet, immo ſupple tu, valet accipiendo formam in quinta acceptione, videlicet pro realitate.

Sco. 2. et 26. diſt. 1.

Vnde dicatur formalitas.

Quum vlterius dicit, quòd argumentum concludit concluſionem hæreticam, dico, quòd verum eſſet accipiendo eſſentiale, quod dicitur ab eſſentia, a qua ens diuinum dicitur, accipiendo autem eſſentiam, vt eſt quoddam abſtractum ab eſſentiali, quod formaliter non eſt ens diuinum, non concludit concluſionem hæreticam, quia vt ſic ſicut ſunt plura eſſentialia, ita plures eſſentiæ, & ſic poteſt concludi. Modo ad multiplicationem poſterioris in diuinis, non ſequitur multiplicatio prioris. Sed

Ad multiplicationem

benè

benè econuersò valeret ſi eſſent plures eſſentiæ, & plura eſſentialia ſimiliter, & hoc voluit innuere Auctor, quando dixit à plurificatione, &c. *poſterioris nõ ſequitur multiplicatio prioris.*

Quum vltimate dicit iſti propoſitioni, addo alia, videlicet præcedentem, & arguatur ſic.

Quandocunque ſunt aliqua duo, quæ ſic ſe habent, quòd vnum eſt abſolutum formaliter & quidditatiuè, & reliquum non, illa dicunt diſtinctas formalitates, ſed eſſentia eſt formaliter abſoluta, & quidditatiue, paternitas autem non, ergo &c.

Deinde cum dicit, quod genus & differentia diſtinguuntur pluſquam genere.

Dico, quod verum dicit: quia non conueniunt in aliquo quidditatiue: & quum infert igitur &c. ſupple tu, igitur quum eſſentia non participet paternitatem, nec econuersò non diſtinguuntur realiter ſed formaliter, & per conſequens dicunt diſtinctas formalitates. Modo arguo ſic. In diuinis ſunt plures formalitates, ergo plures formæ. Plures formæ, ergo plura formalia, plura formalia, ergo plura eſſentialia, videlicet bonitas, ſapientia, iuſtitia, & ſic de alijs quæ reſpectu notionalium dicuntur eſſentialia hoc eſt intimiora. Plura eſſentialia ergo plures eſſentiæ, non quidem ſumptæ ab ente diuino, ſed vt iam declaratum eſt.

Modo de primo ad vltimum, bene ſequitur in diuinis ſunt plures formalitates. Ergo plures eſſentiæ, & ſic patet reſolutio Auctoris. Quum poſtea dicit, quòd in diffinitione eſſet nugatio, vult dicere da tu oppoſitum, videlicet, quòd genus, & differentia non diſtinguantur pluſquam genere. Ergo in aliquo quidditatiuè conueniunt, & ſi ſic volo, quòd illud ſit ſubſtantia in quo conueniunt. Diffiniatur vt puta homo, dicendo homo eſt animal rationale, in illa diffinitione eſſet nugatio, vt patet, quia ſenſus eſſet homo eſt ſubſtantia ſubſtantia. *Reſolutio Authoris.*

Similiter ſi ponantur rationes pro nominibus, vt inquit Sco. Quia ſenſus eſt, homo eſt ens per ſe homo eſt ens per ſe, & ſic patet expreſſa nugatio. Quid autem ſit regulari per dici de omni, & de nullo, & quid ſit diſtributio in termino, & extra in numero, & extra numerum, *Sco. 15 q vniuerſaliũ.*

Eſſentia diuina eſt de ſe hæc.

rum,non declaro quia iam ſupra in iſto articulo declaratum fuit.

Ad propoſitum modo, quum eſſentia diuina ſit terminus diſcretus nō eſt capax diſtributionis,ideo maior ē falſa, quia eſſentia diuina eſt vna & de ſe hæc vt iam dictum eſt.Sed contra hanc reſponſionem arguo ſic. Nulla eſſentia diſtinguitur formaliter ab eſſentia,paternitas eſt eſſentia, ergo paternitatis rō diſtinguitur formaliter ab eſſentia.Tunc regulatur per dici de nullo. Et ſit diſtributio extra terminum. Quia dato, quòd eſſentia diuina non ſit capax diſtributionis. Bene tamen eſſentia in communi,ergo reſponſio prædicta nulla eſt.

Ad hoc poſſet dici, quòd non valet quia committitur fallacia æquiuocationis, quia in prima accipitur eſſentia ſua maxima communitate, quæ eſt quoddam ęquiuocū ad eſſentiam increatam & creatam. In minori autē pro eſſentia diuina tantum.

Modo circa ſolutionem primæ difficultatis videlicet de eſſentia & attributis.

Q̄uo in diuinis ſit una infinitas.

Nota, quòd in diuinis fundamentaliter & radicaliter eſt tantum vna infinitas, formaliter autem tot ſunt quot attributa. Et quemadmodum attributa ſunt alterius & alterius rationis. Ita & infinitates ea conſequentes vt inquit Sco. Et quum talia ſint finita ſecundum numerum, ita & infinitates: & quando identificantur cum ipſa eſſentia, ipſi eſſentiæ non ſit aliqua additio intenſiuè & in primo ſigno naturæ, in quo eſſentia eſt eſſentia virtualiter continens omnes perfectiones: ſed dices in tali ſigno non habet eas actualiter:ſed virtualiter per te.Modo arguo ſic: melius eſt habere actualiter quàm uirtualiter, patet nam perfectius eſt, quòd intellectus actualiter intelligat,quam virtualiter.

Sco.4.d.13. q.1.

Sed talibus perfectionibus identificatis cum eſſentia, ipſa habet eas actu, quas in tali ſigno non habebat, ergo in prædicto ſigno non fuit perfectiſſima.

Dico, quòd verum eſſet ſi in tali ſigno ſibi non repugnaret habere.

Sed quia in prædicto ſigno ſibi repugnat. Ideo melius eſt, ꝙ habeat illas virtualiter quam actualiter ut melius

eſt,

eſt, quòd Sol ſit virtualiter rana quam actualiter, quia ſibi repugnat. *Melius ſit habere actualiter quā uirtualiter.*

Circa quartum articulū non immerito auctor in principio huius incipit loqui de prioritate & poſterioritate, quia eſt loquutus de identitate & diſtinctione reali quæ fundatur ſuper exiſtentiam rerum: & quum prędicta idētitas ac diſtinctio maximè reperiatur inter prius & poſterius, Ideo præmittit diſtinctionem de prioritate cuius in primo gradu eſt Deus, qui eſt menſura extra genus ſecundum Ariſt. & com. *10. met. contex. 7.*

Menſurat enim omnes res creatas pro quanto creaturæ imitantur eius perfectionem per acceſſum & receſsū ſecundum varios gradus videlicet ſecundum magis & minus eis competentes.

Nam menſura eſt relatio, quæ ſecundum Ariſt. 5. meta. cap. de relatione pertinet ad tertium modum relatiuorum. *5. met. c. de relatio.*

Vnde aliquid menſurari eſt intellectum de eius quantitate determinata per aliud certificari. Ita, quòd menſurari importat reſpectum ad intellectum cui fit certitudo & ad rem menſuratam per quam fit certitudo, & per conſequens duplicem relationem.

Prima, ſcilicet per comparationem ad intellectum eſt realis, ſicut ſcientiæ ad ſcibile.

Secunda autem ſcilicet, per comparationem intellectus ad rem menſuratam eſt realis, & prima eſt per ſe, ſecunda eſt relatio per accidēs. Et hoc quantum eſt ex parte dependentiæ cauſati ad cauſam, quæ dependentia eſt ratione extremorum Et non tantum per actum intellectus, comparantis hoc ad illud vt inquit Sco. 13. q. quol. Et ſicut aliud eſt menſurari actualiter & aliud aptitudinaliter, ita alia & alia relatio. Menſurari actualiter eſt actualiter dependere incognoſci, menſurabile autem dicit aptitudinem tantum. Menſuratum ergo eſt bonitas participata à creaturis. Et quum non æqualiter ſit participata ſed ut iam dixi ſecundum magis & minus. ideo q plus accedunt ad Deum ac imitantur, ab illis magis participatur. Qui uero magis recedunt, & minus imitantur ipſum Deum minus participant. Et notanter dixi imitantur *Sc. 13. q. qu.*

tur

tur & non dixi ſunt ſimiles Deo. Quia imitatio dicit duo videlicet conuenientiam imitantis & imitati in aliquo tertio, vtputa in bonitate, & cognitionem imitati per illud tertium. Quia creatura rationalis deuenit in cognitionem Dei per conſiderationem bonitatis ipſius creaturæ: ſimilitudo autem tantum vnum dicit videlicet conuenientiam in aliquo tertio: verbi gratia duo oua conueniunt in albedine. Tamen vnum non cognoſcit aliud propter talem conuenientiam ſiue per ſimilitudinem, ſed bene creatura cognoſcit Deum per imitationis ſimilitudinem.

Prædictam variam Dei bonitatis participationem voluit innuere Auguſtinus: quando dixit.

Augu.83.q. 96. Ari. 10. met. cont. 2.

Alia ratione conditus eſt homo & alia conditus eſt equus. Si modo volumus loqui de menſura intrinſeca de qua Ariſtotel. decimo, metaphyſic. tex. ſecundo.

Dico, quòd in genere ſubſtantiæ menſura erit lucifer. In prædicamento quantitatis erit vnitas in abſtracto, vel vnum in concreto.

In genere colorum erit albedo, & breuiter in alijs eſt huiuſmodi.

In ſecundo gradu prioritas erit prioritas generationis. De qua Ariſto. in poſt prædicamentis. Et etiam in 5. metaphyſic. & 9. eiuſdem tex. decimoquinto. Quod Ariſtotel. dictum habet veritatem vt declarat Sco. ſuper locis præallegatis. & decimatertia. q quo. ſtando in eodem genere ſiue prædicamento quia natura procedit de imperfecto ad perfectum.

In poſt prad & i 5. met. Sc. 13. q. qu.

Reſpectu autem diuerſorum prædicamentorum non eſt verum, vt patet de ſubſtantia & accidente. Et hoc tangitur ab auctore formalitatum quando inquit ſaltem ſi prius intrinſecè concurrit ad eſſe poſterioris. Dictum etiam Ariſto. patitur inſtantiam ſtando in eodem genere vt patet de intellectu & voluntate, & de intellectione ac volitione, vt declarat Scot. nec valet in diuinis. Quia filius non eſt perfectior patre. Alia eſt prioritas naturæ de qua Ariſto. & ſic illud eſt prius alio natura quod eſt prius alio vel ſaltem ſibi non repugnat. Et ſic partes ſubſtantia

Scot. 49. di. 4. q. 4. 5. met. cont. 16.

les

les ſunt priores natura ipſo toto. Et ſic illud iſto modo dicitur prius à quo non conuertitur ſubſiſtendi conſequentia, vel illud ſic dicitur prius quod natura & tempore præcedit aliud. Et ſic ſubſtantia reſpectu accidentium dicitur prior, vt inquit Ariſto. Et ſimiliter vnum eſt prius natura duobus vt inquit Ariſt. in poſt prędicamentis cap. de priori. Et aduerte, quòd vbi Ariſto. dicit ſubſtantiam prçcedere quodcunque accidens natura ac tempore. Dicunt aliqui, quòd Ariſt. ibi intelligit tantum de accidentibus copulatis. Sed hoc non poteſt ſtare, quia ibi Ariſt. intendit oſtendere ordinem vniuerſalem ſubſtantiæ ad accidentia: quod non faceret ſi excluderentur alia accidentia. vt inquit Scot. 32. quæſt. uniuerſalium ſoluendo. 4. argumentum, ſubſtantia ergo præcedit quodcunque accidens ſimpliciter natura ac tempore, tamen illa particula, natura, non eſt in textu arabico in tex. autem græco bene eſt. Et quum Ariſtote. ibi probet omnes alias particulas iſtam etiam probaſſet, ſed non probat, ergo ſignum eſt, quòd non eſt de mente eius, ego autem ſaluo ſemper meliori iudicio dicerem, quòd Ariſtote. & comment. ibi intellexerunt de ſubſtantia compoſita & de accidente ſeparabili, & de ſubſtantia ſimplici vt puta de materia prima & de accidente inſeparabili. Non autem de ſubſtantia compoſita & accidente inſeparabili, quia talis ſubſtantia non præcedit tale accidens, ſed ſubſtantia ſimplex vt puta materia prima bene præcedit. Ideo Anto. Andr. inquit ſed præceditur a materia ſubſtantiæ compoſitæ licet hoc non teneat ibi.

Ariſt. 7. meta contex. 4.

Sco. 32. q. vniuerſaliũ.

Ant. Andr. ſuper 7. metaph. 92.

Breuiter dico, quòd auctoritas Ariſtotel. ibi eſt uera per ſe, videlicet conſiderando ſubſtantiam ut ſubſtãtia. Quia ſubſtantiæ ex ſui ratione non repugnat tempore & natura præcedere quodcunque accidens, ut inquit Scot. Quia ſubſtãtia non dependet ab aliquo accidente ſecundum ſe.

Sco. 33. q. uniuerſaliũ.

Eſt autem falſa per accidens, ideſt ratione accidentis conſequentis talem ſubſtantiam. Et quia aliquis poſſet dicere impoſſibile ē ꝙ talis propoſitio ſit uera per ſe, & falſa per accidẽs inquit Sco Hoc nõ eſt incõuenIẽs qa aliter nõ poſſet ſaluari cõtradictio in dictis Ari q dicit, ꝙ

Ariſt. 6. ph. contex. 15.

omni

omni motu contingit accipere motum velociorem, & in octauo eiuſdem tex. ſeptuageſimooctauo, & circiter inquit, quòd omnis motus eſt determinatę velocitatis, & tarditatis.

Soluitur autem contradictio, quia prima eſt vera per ſe, videlicet conſiderando motum ſecundum ſe, & ſecundum eius generalem communitatem: ſecunda propoſitio per accidens eſt uera, ideſt ratione illius, cui applicatur motus, vel ratione mouentis. Eſt autem falſa per ſe, ideſt conſiderando motum, vt motus eſt: & conformis huic reſponſioni eſt Comment. in locis ſupradictis.

Prius natura quid ſit.

Ad propoſitum literæ redeundo, quum inquit Auctor propter identitatem realem, vult dicere, quòd prius natura dicitur eſſe illud, quod eſt in aliquo inſtanti naturæ in quo non eſt poſterius ob quam cauſam ipſi priori non repugnat eſſe ſine poſteriori, dummodo inter prius, & poſterius non ſit identitas realis, quando ſic eſt vnum non poteſt eſſe ſine alio, vt patet de homine & eius paſſione. Similiter priori repugnat eſſe ſine poſteriori propter aliquod extrinſecum ipſius prioris, vt patri repugnat eſſe ſine filio formaliter loquendo propter paternitatem. Et quum opinio Franci. ſit contra intentionem Ariſtote. non eſt tenenda. Poſtea quum inquit, quòd alia eſt prioritas naturæ, quæ eſt inter naturam, ſupple tu inter materiam ab vna parte, & compoſitum ab alia. Et etiam inter naturam & naturam, videlicet inter materiam & formam: Et etiam inter materiam & priuationem: & iſta eſt cum imperfectione, & dicitur negatiua, ſeu priuatiua reſpectu alterius extremi. Aliæ ſunt poſitiuæ, & cum perfectione. Prioritas quæ eſt inter naturam & naturam, non eſt in diuinis, ſed bene quæ eſt inter eſſentiam, & perfectiones naturales.

Opi. Fră. nō eſt tenenda

Ideo ſiquis dicat, vbi non eſt alietas naturæ, ibi non poteſt eſſe prioritas naturæ. Sed in diuinis non eſt alietas naturæ, ergo &c.

Dico, quòd maior eſt vera, vt prioritas importat progreſſum de non eſſe ad eſſe: Vt autem dicit præſuppoſitionem

tionem huius ab hoc quæ poteſt eſſe reſpectu eiuſdem naturæ, ſine aliqua imperfectione.

Dico, quòd maior eſt falſa, & ſic patet. Quid autem ſit æternitas declarat Boetius di. quòd eſt ſimplex, ac perfecta vitæ interminabilis poſſeſſio. *Boe. in 5. de conſola.*

Breuiter ſecundum Scot. eſt modus intrinſecus exiſtentiæ Dei, ſicut infinitas eſt modus intrinſecus diuinæ eſſentię: vel melius æternitas, eſt quædam quantitas virtutis, qua Deus exiſtit, cuique tempori, ac cuilibet parti ipſius temporis. *Sco 9. q. qu libe.*

Quando autem Auctor loquitur de ſecunda menſura, & dicit: Et aliarum rerum permanentium, ſupple tu, vt ſunt corpora, quæ non ſunt in fluxu, ſed eis correſpondet totum ſuum eſſe ſimul: Et non pars poſt mortẽ: vbi ſimultas permanentiæ correſpondet toti eſſe ſimul eorum menſura dicitur æuum.

De tertia menſura loquitur Ariſtotel. iuxta triplicem menſuram deberet correſpondere triplex prioritas, ſcilicet æternitatis, æuiternitatis, & temporalitatis, ſed æternitati nulla prioritas correſpondet, quia in diuinis nihil eſt prius æternitate alio. *4 phyſi. tex. 10.*

Aeuiternitati autem bene correſpondet prioritas: ita quòd illa res permanens cuius eſſe præcedit eſſe alterius eſt prior prioritate ęuiternitatis. Idem dico de menſuratis tempore.

Quum loquitur Auctor de prioritate originis, & dicit nihil ſeipſum gignit eſt auctoritas Ariſtote. & eſt vera, quia ſi oppoſitum eſſet uerum, ſequeretur quòd idem præhaberet naturam, antequam eſſet, quod eſt impoſſibile: & iſta prioritas nil aliud eſt, niſi ordo, qui ſolum eſt inter illa, quorum vnum eſt ens a ſe, aliud vero non a ſe. Et hoc in diuinis. Ideo notanter inquit Auctor allegando Sco. Et a quo alius. Et per iſtam particulam a quo alius: conſtituitur ordo originis integre, quia ſi per impoſſibile eſſet una tantum perſona in diuinis, vt poſuerunt aliqui philoſophi, talis eſſet à ſe, & propter hoc non daretur ordo originis: ſed vna perſona eſſe à ſe, & ab ea alia inſurgit prædicta prioritas quæ eſt inter perſonas diuinas. *2. de anima tex. 47.*

Et

Et etiam inter Spiritum Sanctum ab vna parte, & patrē & filium ab alia. Et hoc comparando Spiritum Sanctum ad alias perſonas ut originantes: hoc dixi quia comparando Spiritum Sanctum ad Filium inquantum per intellectum producitur & Spiritus Sanctus per voluntatē, ibi non eſt ordo originis ſed naturę, ſimiliter etiam comparando prædicta adinuicem, videlicet intellectum & voluntatem,& etiam actus ipſarum.

Similiter inter origines, ſcilicet inter generationem & ſpirationem: quia qualis eſt ordo inter aliquas potentias,talis eſt etiam inter earum operationes, & etiam inter originata per tales operationes: quando dicitur, ꝙ pater eſt beatus antequam generet,talis prioritas nō eſt originis,ſed naturæ.

Et debet ſic intelligi, quòd pater prius natura intelligit intellectione beatificata eſſentiam ſuam quæ eſt obiectum perfectiſſimè beatificans antequam generet filium: quia eſſentialia pręcedunt notionalia ſecundum Sco. In primo autem ſigno originis eſt pater, in ſecundo filius,in tertio Spiritus Sanctus,& ſunt ſigna à quibus. non autem in quibus, licet aliqui imaginentur,quòd ſint ſigna in quibus & male.Sed ſigna in quibus cadunt inter duas naturas utputa inter intellectum & uoluntatem. *Sc. 1.q.quol.*

Quum inquit Auctor,quòd prius & poſterius origine ali quando accipitur pro priori & poſteriori natura: ſup.tu: & male quia ut declaraui diſtinguuntur. quum poſtea dicit,ſecundo notan. eſt quòd realitas &c.

Vnde dicatur reale.

Non vult ſic ſtare ſed ſic,reale dicitur à realitate, realitas autem a re,nam concretum capit denominationem ab aſtracto non autem econuerſo ſecundum Ariſto. niſi velimus imitari ignorantiam quorundam grammaticorum, qui dicunt iuſtus iuſti addita tia ſit iuſtitia. Quot modis accipiatur res declaratum eſt ſupra declarando entis diuiſiones. à re exiſtentiæ,vel ſubſiſtentiæ ſumitur præſens diſtinctio: prout eſt ſpecies diſtincta contra alias diſtinctiones, res eſſentiæ nil aliud eſt niſi quidditas per ſpeciem intellecta ut abſtrahit ab omni exiſtentia ac ſubſiſtentia. Res autem exiſtentiæ eſt aptitudo ad exiſtere: quam habent omnes res cuiuſcunque prædicamenti dē-

tis

tis indiuiduis de prædicamento ſubſtantiæ. Dato, enim quòd tales res actualiter non exiſtant, tamen pro quanto eis non repugnat exiſtere: dicuntur res exiſtentiæ. Res verò ſubſiſtentiæ dicuntur ſola indiuidua de prædicamento ſubſtantia, quia talia ſunt incommunicabilia, vt quo, & vt quod. *Quid ſit res exiſtens & ſubſiſtens.*

Primo modo videlicet, vt quo quia non ſunt formæ accidentales.

Secundo modo ſcilicet, vt quod, quia non habent inferiora, de quibus prædicari poſſint. Indiuidua autem prædicamenti accidentium licet non ſint incommunica bilia vt quo, bene tamen vt quod. Genera verò & ſpecies prædicamenti accidentium ſunt communicabilia vtroque modo. Genera autem & ſpecies prædicamenti ſubſtantiæ ſunt communicabilia vt quod tantum. Et hæc habentur ab Ariſto. ſub alijs verbis, in prima diuiſione ante prædicamentorum. Quid autem ſit realitas fuit declaratum ſuper ſecundum artic. Modo ad propoſitum iſtud triplex eſſe ſic ſe habet, quòd vbi reperitur tertium, & ſecundum, inuenitur & primum. Non autem econuerſo, vt patet practicanti ac diligenter conſideranti. *i ante præd.*

Circa veritatem primæ concluſionis requiruntur quinque conditiones, quarum prima, quòd inſeparabilitas non prouenit a cauſa intrinſeca, propter quam excluditur inſtantia, quam adducunt aduerſarij de ſubiecto & propria paſſione.

Et ſic ē auctoritas Ariſt. ubi inquit intellectus quærēs ſeparationem paſſionis à ſubiecto quærit impoſſibilia, propter eandem particulam tollitur inſtantia de patre, & filio in diuinis. Non enim ſequitur filius non poteſt eſſe ſine patre, ergo pater & filius ſunt idem realiter. inſeparabilitas prouenit ab eadem eſſentia, oportet etiā quòd non proueniat ab extrinſeco. Patet de cœlo & eius motu: vnde non valet cœlum non poteſt eſſe ſine motu, ergo cœlum & motus ſunt eadem realiter: inſeparabilitas cauſatur ab intelligentia continuo mouente: vnde Ariſt. 9. meta. tex. 17. Inquit cœlum quieſcere *1. phy. t. 39.* *Nota, et bene.*

non eſt timendum. Et hoc verum eſt naturaliter loquendo.

Secunda, quòd non ſint relatiua in diuinis, patuit, in creaturis etiam patet. Nam filius pro formali nō poteſt eſſe ſine patre. & tamen non ſunt idem realiter.

Tertia, quòd non ſint relationes fundatę in diuerſis ſubiectis, propter quod non valent iſtæ duæ ſimilitudines vtputa ſimilitudo fundata in iſto albo & in illo, ita ſe habent, quòd vna non poteſt eſſe ſine alia, ergo ſunt eadem realiter.

Quarta, quòd vnum non præexigat aliud. Iccirco non ſequitur, totum non poteſt eſſe ſine partibus, ergo totum & partes ſunt eadem realiter. Et hoc loquendo de toto eſſentiali & per ſe, quemadmodum Petrus qui inquantum homo conſtat ex anima, & corpore phyſicè loquendo. Et non ſolum totum realiter diſtinguitur a partibus, immo potius partes realiter diſtinguūtur ab ipſo toto, quia ſaltem per diuinam potentiam partes poſſunt eſſe ſine toto. Eſt enim diſtinctio mutua. Et hoc intelligendo de toto eſſentiali & per ſe, vt dictum eſt, & cathegorematico, & non de toto per accidens, vt homo albus quia non ſic diſtinguitur. Nec de toto integrali homogeneo, quia eſt idem realiter cum partibus. Et non ſolum totum eſſentiale, ſic diſtinguitur, ſed etiam totum integrale heterogeneum. Si autem ſic non diſtingueretur. Tunc homo inquit. Sco. nil aliud eſſet niſi vnum aggregatione quemadmodum eſt cumulus lapidum, quod non eſt dicendum aliquo modo. Sed quia Thomiſtæ & nominales tenent oppoſitum, videlicet, ꝙ totum eſſentiale per ſe, & cathegorematice ſumptum non dicit aliquam entitatem abſolutam realiter diſtinctam a ſuis partibus ſimul ſumptis. Et quòd opinio noſtra non eſt de mente Ariſto. & Comment. immo oppoſitum eſt verum, ſcilicet, quòd eſt ad mentem prædictorum, patet? quia inquit Ariſtote. Totum non eſt idem, cum partibus quia ſi ſic: tunc partes eadem inter ſe. Secundo autem de anima vbi diuidit ſubſtantiam in materiam formam & compoſitum: vana eſſet prædicta diuiſio,

Scot. 22. ter tij.

1. phyſ. 17.

uiſio, ſi totum non diſtingueretur realiter a ſuis partibus. Quum autem non ſit dicendum, quòd Ariſtote. ibi fuerit ſuperfluus. Sequitur, quòd opin. Sco. fuerit iuxta Ariſto. mentem. Vlterius quia adducunt commẽ. in multis locis contra nos, poſſet dici, ſaluo ſemper meliori iudicio. Quum inquit ſuper primo phy. commen. 17. quòd totum eſt aliud à qualibet parte, non tamen ab omnibus ſimul ſumptis.

cõ. ſuper 1. phy. cõt. 17.

Dico, quòd ibi nõ loquitur de toto eſſentiali, de quo hic loquimur, ſed de toto integrali. Si modo dicatur, imo loquitur de toto eſſentiali: quia ibi fit mentio de omni toto, ſicut ille liber requirit: ergo principalis intentio eſt loqui de tot o eſſentiali, quum ſit principale totum. Ad hoc dico, quòd dato & conceſſo, quòd ibi loquatur de toto eſſentiali, tamen poteſt dici, quòd Auerro. non intendit ibi ponere diſtinctionem inter totum, & partes, ſed inter partes diuiſiue ſumptas, & coniunctim, quia primo modo non integrant totum. Secundo modo ſic: quòd autem mens eius ſit hæc: patet quia ipſe ſuper ſeptimo metaphyſico. inquit ſor. nil aliud eſt niſi animalitas, & rationalitas quod habet intelligi quidditatiue, integratiuè, & conſtitutiuè: & paulopoſt inquit compoſitum eſt aliud à componentibus, & non tantum reſultans, & exemplificat de ſyllaba quæ fit ex literis, tamen non eſt aliud diſtinctum realiter ab ipſis, ſed additum eis, & per conſequens opinio Sco. remanet in ſuo robore.

cõ. ſuper. 7. met. cõt. 20.

Quinta, quòd ambo ſint entia realia abſoluta. Si autem vnum ſit ens reale & aliud rationis non ualet, patet nam eſſentia diuina quæ continue ab intellectu diuino intelligitur, & ad creaturas comparatur pro quanto creaturæ imitantur.

Scotus remanet ĩ ſuo robore.

Modo licet eſſentia non poſſit eſſe ſine tali comparatione non tamen ſequitur, quòd eſſentia & relatio ſint eadem realiter. Quia tunc talis relatio eſſet realis, quæ tamen eſt rationis.

Ad prædictam ergo concluſionem requiruntur omnes prædictę cõditiones ſimul ſumptę, & per conſequẽs

dicendum eſt, quòd illa ſunt eadem realiter: quæ ſic ſe habent, quòd unum non poteſt ſeparari ab alio. Et eorum inſeparabilitas, non prouenit a cauſa intrinſeca, nec extrinſeca, nec ſunt relatiua, neque relationes fundatę in diuerſis ſubiectis. Nec vnum pręexigit aliud. Cóclusió ſic intellecta habet veritatem. Deficiente autem vna prædictarum limitationum redditur falſa: vt iam ſupra declaratum fuit. Et quando dico hanc concluſioné ſic limitatum eſſe ueram., loquor de identitate reali propria: quia aliqua ſic dicuntur eadem, quia vnica exiſtentia exiſtunt abſolutè, & per conſequens quum homo exiſtat exiſtentia huius hominis puta ſor. ſequitur, quòd homo & ſor. ſunt idem realiter identitate reali propria; ſimiliter eſſentialia in diuinis utputa bonitas, clementia, iuſtitia: & ſic de alijs attributis, & notionalia, videlicet paternitas, filiatio, ſpiratio, quia exiſtunt exiſtentia ipſius eſſentiæ, ſunt eadem realiter.

Nota & bene.

Non autem intelligo concluſionem de identitate reali impropria, quæ eſt reſpectu duorum exiſtentium ſinguli exiſtentijs. Tamen per comparationem ad aliquod commune in quo conueniant, dicuntur eſſe eadem realiter utputa iſte lapis & ille per comparationem ad ſubſtantiam in qua conueniunt, ſunt eadem realiter, licet illi duo lapides adinuicem comparati diſtinguantur præſenti diſtinctione: & quum iſta ſecunda identitas non ſit oppoſita diſtinctioni reali, ideo de ea Auctor non intelligit in prima concluſione. Et quia auctor in aſſignando conditiones ad prædictam concluſionem attinentes in aliquo eſt ſuperfluus, quia ponit tertiam conditionem quæ coincidit cum ſecunda. Et in aliquo fuit diminutus, quia tacuit quartam conditionem quam aſſignat Scot. primi diſtinctio. ſecunda quæſtio: 4. & quinta, ubi loquitur de prædicta identitate. Ideo ad delendam ſuperfluitatem & diminutionem adiunxi aliqua iuxta Sco. mentem. ſed nunquid iſta identitas ſit de mente Ariſtote. dico, quòd ſic vult, quòd ens & homo, & unus homo ſint idem realiter quia in generatione & corruptione non ſeparantur: quum inquit unica

Sco. 1. diſt. 2 q. 4. & 5. 4. met. cont. 3.

realitate

realitate reantur: vult dicere unica exiſtentia, ſunt eadem realiter: ſimiliter differentiæ eſſentiales, & modi intrinſeci, quia exiſtunt exiſtentia eorum, quorum ſunt differentiæ ſiue modi, cum ipſis ſunt eadem realiter.

Pari ratione dicendum eſt de ſuperiori, uidelicet, ꝙ eſt idem realiter ſuo inferiori, Quum exiſtat exiſtentia ipſius inferioris. Et ſic iſta eſt uera: homo eſt idem realiter Franci. & iſta erit uera homo realiter diſtinguitur a Franci. prout homo exiſtit exiſtentia ipſius Martini. Et quum inquit Auctor, quòd iſta identitas requirit vtrunque extremum in actu, dic tu, quòd uerum eſt quando plura identificantur, quando autem idem ſibi ipſi, dicendum, ꝙ idem ſibi ipſi identificari eſt impoſſibile. Et hæc de prima concluſione dicta ſint. *Quo iſta propoſitiones ſint uera.*

CIrca ſecundam concluſionem dico, ꝙ diſtinctio realis poteſt ſumi duobus modis, videlicet ſine præciſione & cum præciſione.

Primo modo conuertitur cum diſtinctione ex natura rei: quia quæ realiter diſtinguũtur ſine præciſione, ex natura rei diſtinguũtur accipiendo diſtinctionem ex natura rei large, & ſic non accipitur hic.

Sed ſecundo modo, quæ cadit inter diſtincta entia, habentia aliam & aliam realitatem formaliter poſitiuam, actu exiſtentem uel ſubſiſtentem unica exiſtentia: quod dico propter perſonas diuinas, qua realiter diſtinguntur. Et tamen unica exiſtentia exiſtunt, uel pluribus exiſtentijs, quemadmodum Sortes, & Plato.

Dixi habentia aliam & aliam realitatem formaliter poſitiuam ad remouendam inſtantiam de ſubiecto & propria paſſione.

Præſens autem diſtinctio aliquando eſt mutua ut inter materiam & formam, quæ realiter & formaliter diſtinguuntur, licet Trombetta aliter ſentiat. Quandoq; uero non mutua ut inter totum eſſentiale & partes, ut tenet ingenioſiſſimus Mauritius. Aliquando et ſumitur ut quid. Aliquotiés ut modus. Illud accipiť vt quid vt de *Quomodo materia, et forma diſtinguãtur.*

Scot. 8.q. vniuerſaliū. clarat Scot. reſpondendo ad primum argumentū quod principaliter intelligitur. Illud verò vt modus ſub quo, tanquam ſub quadam determinatione aliud intelligitur, vel illud accipitur vt quid, quod habet rationem determinati. Illud vero vt modus quod habet rationē determinantis & hæc iuxta intentionem Scoti, ſecundum autem Ariſtote. Illud eſt quid quod natum eſt ſubijci & ſubijcitur, vel prædicari & prædicatur. Illud autem ut modus quod natum eſt ſubijci & prædicatur, & quod natum eſt prædicari & ſubijcitur. Et ſic quando præſens diſtinctio intelligitur cum præciſione, accipitur vt quid. Quia ſumitur vt ſpecies diſtincta contra alias diſtinctiones, de qua hic eſt principalis intentio. Quando vero profertur ſine præciſione tunc eſt vt modus, ut dicendo. Diſtinctio ex natura rei eſt realis.

1. poſte. con tex. 35.

Concluſio ergo ſecunda redditur uera ſeruatis ſeruandis uidelicet, quòd extrema ſint realia, realiter diſtincta: & quòd exurgat ex natura extremorum, ideſt ſine quacunque operatione intellectus vt inquit Scot. Et licet iſtæ tres conditiones ſufficiant ad inferendam diſtinctionem præſentem ſecundum communem opinionem vt inquit Sco. ubi ſupra. Tamen non eſt vniuerſaliter uerum ut inquit Scot. reſpondendo ad argumenta in oppoſitum, quia inter tres perſonas diuinas ut communicant in eſſentia eſt relatio realis. Et tamen ut ſic non realiter diſtinguuntur, licet enim perſonaliter ſum ptę præſenti diſtinctione diſtinguantur, non tamen eſſentialiter acceptę.

Sc. 7. q. quol. articu. 3.

Sco. 5. diſt. 1. q. 1.

Primum corollarium eſt uerum & eius veritas patet per ea quæ dicta ſunt ſupra de toto & partibus.

Quum inquit in ſecundo corollario actualiter exiſtētes: immo dico aptitudinaliter tantum videlicet ut reponuntur in prædicamentis realiter diſtinguuntur. Sed auctor dixit actualiter quia ſecundum aliquos ut aptitudinaliter exiſtunt non diſtinguuntur præſenti diſtinctione ſed formaliter, & quia contra tertium corollarium poſſet fieri talis inſtantia, quæcunque perſonę ſunt eædem in tertio illę ſunt eædem inter ſe.

Sed

Sed perſonę diuinæ ſunt eædem realiter in eſſentia. ergo,& inter ſe.

Quō ſit intelligēda illa propoſitio quæ ſunt eadem &c.

Dico, quòd iſtud argumentum non eſt contra Ariſt. quia militat de identitate eſſentiali. Auctor autem loquitur de identitate perſonali. Ideo licet ſint eadem eſſentialiter non tamen perſonaliter.

Ad regulam modo quæ eſt Ariſtote. primo phyſic. licet reſponſio Ariſtote. ſit bona. Tamen Sco. in ſecunda, diſtinctio. primi parte. ſecunda ſoluendo primum principale dat aliam reſponſionem videlicet, quòd verum eſt quando illud tertium in quo extrema identificantur habet talem identitatem ſeu unitatem, quam habent extrema. Modo certum eſt, quòd eſſentia non habet illam unitatem perſonalem quam habent perſonę. Et ita non ualet.

1 phy. cont. 17. Sco.2.diſt.1 parte.2.

Aliam etiam reſponſionem dat ſuper librum priorū, videlicet, quòd regula illa de virtute ſermonis non eſt vniuerſaliter vera, ſed ſolum quando extrema identificantur in tertio penes prædicationem affirmatiuam, & quando ſic, & inter ſe ſunt eadem: & exemplificat ſic ſortes eſt animal ſor. eſt albus. ergo eſt animal album, quia ergo ſecundum prædicationem affirmatiuam animal & album ſunt eadem ipſi ſorti, ſequitur quòd etiam inter ſe.

Sco. ſuper li. priorum.99.

Bona eſt reſponſio Aucto. vt dixi, melior tamen illa Sco. in theologia & tutior quam logicalis. Et hæc de præſenti identitate ac diſtinctione dicta ſufficiant.

CIrca quintum articulum. Aduerte, quòd hæc identitas ac diſtinctio differt a prędicta, quia tranſacta fundatur ſuper exiſtentiam, ſeu ſubſiſtētiam. Iſta autem ſuper naturam exiſtentem.

Vlterius aliquid eſſe idem eſſentialiter alicui non infert illud eſſe de eius eſſentia, ut patet de ſubiecto & propria paſſione, quę ſecundum nos ſunt eadem realiter & eſſentialiter. Et tamen unum non eſt de eſſentia alterius: ſed præſens identitas arguit inſeparabilitatē per quamcunque potentiam.

Et iſta identitas ſeu diſtinctio ſemper cadit inter ex-

Diſtinctio ſemper cadit inter extrema poſitiua realia.

trema poſitiua realia: & per conſequens inter priuationem & negationem non reperitur. Auctor debebat prius loqui de ordine ſimpliciter, & poſtea ſecundum quid. Tamen nihil ad B. quum inquit, ſicut eſt de accidente, ſupple tu, videlicet abſoluto; non autem reſpectiuo, quia licet Deus habeat potentiam ſuper abſolutum, non tamen ſuper reſpectiuum.

Verum tamen reſpectiua, prout ad præſens ſpectat ſunt in duplici differentia, videlicet æquiperantiæ, & diſquiperantiæ.

Sco. 23. q. vniuerſaliũ.

Relatio fundata in vno relatiuorum æquiperantiæ non ſolum denominat ipſum in quo fundatur, ſed etiã aliud videlicet terminum ſecundum Sco. Et ſimiliter fundata in termino denominat ipſum & aliud. Volo dicere, quòd denominat tam relatiuum, quàm correlatiuum, & econuerſo.

Relatio autem fundata in vno relatiuorum diſquiperantiæ tantum denominat illud in quo fundatur, & per conſequens, inter relatiua æquiperantiæ eſt ordo eſſentialis, ſuper quem Deus non poteſt. In relatiuis verò diſquiperantiæ non eſt ita eſſentialis ad quem virtus Dei non ſe extendat: immo poteſt deſtruere filium fundamẽtaliter ſumptum & conſeruare patrem, & per conſequens pater non erit idem eſſentialiter ipſi filio, quia paternitas tantum denominat patrem.

Duplex inhærentia actualis, et aptitudinalis

Quum inquit Auctor ſaltem de aliquo, ſupple tu, vt puta de accidente in ſacramento altaris. Et aliquo reſpectiuo, vt declaratum eſt: & licet inhærentia actualis prædictorum accidentium poſſit ſeparari per diuinam potentiam, non tamen aptitudinalis, quum ſit eadem realiter, & eſſentialiter ipſi accidenti. Immo implicat contradictionem: ideo licet prima ſeparatio ſit poſſibilis, non tamen ſecunda, vt inquit Ioann. Cano. ſuper primo phyſic. quæſtione quarta; articu. tertio. Quum deinde dicit, & de ſubſtantia reſpectu ſecundarum cauſarum extrinſecarum: vult dicere, quòd etiam ordo eſſentialis ſecundũ quid, non ſolum eſt inter accidens, & ſubiectum, ſed etiam inter ſecundas cauſas extrinſe-

Io. ca. ſuper 1 phyſic. q. 4. art. 3.

cas ab vna parte, & ſubſtantiam ab eis productam, ab alia parte.

Patet, quia producta ſubſtantia, volo quod Deus deſtruat ſecundas cauſas, quod poteſt facere ſecundum Theol. vt inquit Sco. primo diſtinctio. ſecunda, & octauo diſtinctio. prima, quæſtione quarta, reſpondendo ad rationes philoſophorum: & conſeruet ſubſtantiam ab eis productam.

Sco. 1. diſt. 2 q. 4.

Nam poſterius erit ſine priori, vt patet: & talis ſeparatio non implicabit contradictionem. Quum ſucceſſiuè dicit:

Secundò notandum eſt: ſententia breuis illius notabilis eſt hæc, eſſe idem alicui eſſentialiter contingit duobus modis.

Idem alicui eſſētialiter cōtingit duobus modis.

Vno modo impropriè, & ſic tantum valet, ſicut eſſe idem realiter alicui tantum: Et iſto modo riſibile eſt idem ipſi homini.

Alio modo propriè, & ſic tantum valet: ſicut eſſe idē non ſolum realiter, ſed etiam eſſentialiter, id eſt eſſe de eius eſſentia & quidditate. Ob quam rem aliter dicendum eſt de iſta identitate & diſtinctione iuxta primum notandum, & aliter penes ſecundum.

Primum notandnm continet in ſe duos ordines, ſcilicet ſecundum quid, & ſimpliciter, & per conſequens duas identitates & diſtinctiones, videlicet identitatem impropriam & propriam. Prima a primo ordine originatur. Secūda a ſecūdo. Et ſic iuxta primū ordinem illa ſunt eadē eſſentialiter, quorū vnū non pōt eſſe per naturalē potētiā ſine alio, nec pōt ſeparari. Et ſic ſubiectum & accidēs abſolutū ſunt eadē eſſentialiter idētitate impropria. Et illa diſtinguuntur eſſentialiter iſto modo, quorum vnum per naturalem potentiam poteſt eſſe ſine alio, vel ſaltem pōt ſeparari, & conſeruari. Et ſic vnū & duo diſtinguūtur, quia naturaliter non repugnat vni, ꝙ ſit, & tamē duo nō ſint: illa aūt ſunt eadē eſſentialiter identitate propria iuxta ordinem ſimpliciter eſſentialem, quorum vnum non pōt eſſe ſine alio, nec ſeparari, nec conſeruari per aliquam potentiam etiam diuinā.

Subiectū, et accidēs abſolutū ſūt idē eſſentialiter

Et

Et ſic duo relatiua æquiperantiæ ſunt eadem identitate prædicta.

Illa autem iſto modo diſtinguuntur, quorum vnum poteſt eſſe ſine alio, ac ſeparari, necnon & conſeruari ſaltem per diuinam potentiam, & ſic duo relatiua diſquiperantiæ diſtinguuntur.

Et ſimiliter ſubiectum, & accidens in ſacramento altaris.

Circa autem ſecundum notabile. Dico, quòd etiam tangit in eo duas identitates, ac diſtinctiones. Tangitur identitas impropria, quum inquit vno modo quando aliqua ſunt ita eadem eſſentialiter, quòd vnum nõ poteſt eſſe ſine alio, & vnum exiſtit exiſtentia alterius. Talis identitas non diſtinguitur contra identitatem realem. Et ſic homo & riſibile tali identitate ſunt eadem. Et ſimiliter materia & forma, reſpectu compoſiti erunt eadem iſto modo: quia vt ſic non eſt alia & alia quidditas exiſtens, vel ſubſiſtens, quæ requiruntur ad iſtam diſtinctionem.

Qũo homo, & riſibile ſint idem.

Illa autem iſto modo diſtinguuntur, quæ non ſunt eadem realiter, nec vnum exiſtit exiſtentia alterius. Et iſto modo materia, & forma pro ut ſunt duæ quidditates ſeparatim ſumptæ, & non per comparationem ad compoſitum diſtinguuntur eſſentialiter impropriè. Quia ſecundum Sco. in ſecundo ſenten. diſtinctio. 12. non repugnat materiæ exiſtere ſine forma. Quum poſtea inquit.

Qũo materia, et forma diſtinguantur.

Secundo modo capitur identitas &c. Tangit identitatem propriam, qua aliqua duo non tantum ſunt eadem eſſentialiter, ideſt realiter, ſed vnum eſt de eſſentia alterius. Et iſto modo homo & animal ſunt eſſentialiter eadem. Et illa diſtinguuntur eſſentialiter propriè quæ non ſunt eadem realiter, nec vnum eſt de eſſentia alterius, vt Socrates & Mauritius: Et per conſequens ſequitur, quòd licet Auctor non ponat niſi duas concluſiones: Vna de identitate, & alia de diſtinctione explicitè. Tamen implicitè ſunt octo, videlicet quatuor de identitate, quarum duæ pertinent ad primum

Sco. 12. di. 2

notan-

notandum, aliæ duæ ad ſecundum. Quarum prima incipit à principio concluſionis de identitate, & finit antequam dicat, vel quæ ſunt.

Secunda autem incipit à ly, vel quæ ſunt, vſque ad finem.

Et quatuor de diſtinctione, quarum duæ, correſpondent notabili primo: aliæ duæ notabili ſecundo. Et prima incipit à principio concluſionis de diſtinctione, & finitur antequam dicat, vel quę non concurrunt ad rationem intrinſecam: Et licet hic Auctor loquatur de identitatę, tam impropria, quàm propria, & ſimiliter de diſtinctione, tamen principalis intentio eſt de propria; & licet iſta identitas ac diſtinctio videatur coincidere cum reali ac formali: Tamen diſtinguuntur ex eo, quoniam prædictæ fundantur ſuper exiſtentiam rerũ. Iſta autem ſuper naturam exiſtentem, vt etiam dictum eſt ſupra in principio huius articuli. Inſuper ad prædictas ſufficit vna quidditas, ad præſentem autem requiritur alietas quidditatum exiſtentium. Et hoc ſiue ſit diſtinctio mutua, vtputa quæ eſt inter Coſmam & Damianum, ſiue non mutua, quæ eſt inter ſcientiam, & ſcibile.

Quæ diſtinctio ſit inter Coſmã, & Damianũ.

Prima dicitur propria.

Secunda autem impropria. Et hoc quantum ad iſtum articulum ſufficiat.

CIrca ſextum articulum. Notandum eſt, quòd hæc identitas, atque diſtinctio fundatur ſuper realitatem. Quid autem ſit realitas, licet aliqualiter declarauerim ſuper articulum de diſtinctione ex natura rei, tamen quia hic eſt locus proprius largiter loquar. Et dico, quòd nil aliud eſt, niſi quidditas concepta cum modo, vel conceptibilis, & per eos contrahibilis, quemadmodum ſunt omnia tranſcendentia, vel conceptibilis, & contrahibilis per realitates differentiarum, quẽadmodum ſunt omnes quidditates generum tam generaliſſimorum, quàm ſubalternorum, vel conceptibilis, & contrahibilis per differẽtias materiales, vt ſunt quidditates ſpecierum ſpecialiſſimarum.

Nam

Nam differentiæ materiales ſecundum Ariſtot. decimo metaphyſic.tex.vigeſimoquinto,& Scó.tertia diſtinctio.ſecundi,quæſtio.ſeptima, ſunt maſculinitas, & fœmineitas reſpectu humanitatis, quia maſculus & fœmina non differunt ſpecie ſecundum prædictos, & iſta realitas dicitur obiectiua, & communis, quæ vt patet per prædictam diuiſionem eſt triplex.

10. met. & Sco.

Alia eſt ſubiectiua & ſingularis, quæ nil aliud eſt, niſi quidditas in ſingularibus, quæ eſt cum actuali exiſtentia.

Sed alia, videlicet communis iam dicta, abſtrahitur ab omni exiſtentia: vt inquit Scot. in ſecundo ſentent. diſtinctione tertia, quæſtione ſexta. Et ſic patet qualiter prima communis eſt tranſcendens: ſecunda autem & tertia eſt prædicamentalis: licet ſecunda ſit generica, & tertia ſpecifica: quum inquit Auctor loquendo penes primum modum dicendi, quæ conueniunt in aliqua realitate, ſupple tu, videlicet prædicamentali vniuoca, vel denominatiua, generica, vel ſpecifica, contrahibili per realitatem differentiæ fomralis, vel materialis: quorum vnum ſe habet per modum potentiæ, & aliud per modum actus, illa ſunt eadem præſenti identitate: & ſic homo & aſinus, quia conueniunt in animalitate, quæ eſt contrahibilis per differentias formales, ſic dicuntur eſſe eadem. Et ſimiliter Petrus & Paulus, prout conueniunt in humanitate, quæ eſt contrahibilis per differentias materiales.

Sco. 3. diſt. 2. q. 6.

Si autem conſiderentur prædicta, prout conueniunt in ente finito, vel limitato non ſic dicuntur eſſe eadem, quia ens non eſt contrahibile per differentias formales, uel materiales, ideo vt ſic conueniunt, diſtinguũtur præſenti diſtinctione.

Q̃uo ens nõ ſit contrahibile.

Similiter perſonæ diuinæ; quia licet conueniant in diuinitate, tamen quia diuinitas non eſt contrahibilis aliquo modo ſecundum Sco. ſecundo diſtinctio. prima parte ſecunda, ſoluendo primum principale, quia de ratione contrahibilis eſt, quòd ſit diuiſibile, & cum ſui diuiſione communicabile, cuiuſmodi non eſt ipſa diuinitas.

Sco. 2. diſ. 1. par. 2.

nitas:

nitas: immò communicatur tribus perſonis diuinis ſine ſui diuiſione, quia diuidi dicit imperfectionem, vt 3. diſt. 2. inquit Sco. Cauſa autem huius eſt infinitas: & ſic patet reſolutio inſtantiæ de perſonis diuinis, quam Mauri. dicit fore ponderandam.

Et quum inquit auctor in tertio corollario, quòd identitas ſubiectiua eſt inferior ad obiectiuam, uerum dicit, quia infert eam per bonam conſequentiam.

Nam bene ſequitur Sor. & Plato ſunt idem ſe totis ſubiectiuè, prout conueniunt in humanitate: ergo ſunt idem ſe totis obiectiuè, prout humanitas quidditatiuè dicitur de eis.

Oppoſito modo dicendum eſt de diſtinct. videlicet, quòd diſtinctio ſe totis obiectiua eſt inferior ad diſtinctionem ſe totis ſubiectiuam, patet, quia eam infert. Nam bene ſequitur Deus, & creatura diſtinguuntur ſe totis obiectiue, ergo ſe totis ſubiectiue.

Quantum ad ſecundum modum dicendi, quum inquit Auctor in eadem re: ſupple tu: uidelicet numero, quod poteſt eſſe duobus modis uel indiuidualiter uel ſuppoſitaliter: primo modo quæcunque ſunt in uno indiuiduo uel per identitatem realem quemadmodum humanitas & differentia indiuidualis ſunt in ſort. uel per modum denominantis vt ſort. & ſua riſibilitas, uel per modum informantis, vt ſor. & ſua albedo. *In eadē re numero pōt eſſe duobus modis.*

Secundo modo, ſcilicet ſuppoſitaliter quando ea, quæ ſunt in vno ſuppoſito, etiam in alio reperiuntur: & iſto modo pauca ſunt ſic repetibilia, nec in diuinis, nec in creatis, quæ iſto modo poſſent dici eadem præſenti identitate. Ob quam rem quum inquit Auctor in primo corollario, quòd omnia in diuinis ſunt eadem ſe totis ſubiectiue, ſupple tu indiuidualiter, quum omnia conueniant in diuinitate, quę de ſe eſt hæc. Et eidem omnia identificantur. Non autem intelligendum eſt ſuppoſitaliter, quia aliquid eſt in vno ſuppoſito, quod non eſt in alio, vt puta paternitas in patre, quæ non eſt in filio. Poſtea quum in tertio corollario dicit, & alterius ſpeciei completæ. *Q̄uo oīa in diuinis ſint eadem.*

Aduerte,

Aduerte, quòd dixit completæ propter ſpecies qualitatis, quæ non ſunt perfectæ, quia aliquid idem poteſt poni in diuerſis ſpeciebus qualitatis, vtputa character ſacerdotalis, qui vt inquit Scot. ſi conſideretur, vt diſponit ad gratiam recipiendam, dicitur diſpoſitio ſpiritualis.

In 4. di. 6. q. 10.

Nota de caractere ſacerdotali.

Si autem vt qualitas perpetua dicitur habitus. Si verò, vt accidens abſolutum: videlicet, vt ſupernaturalis potentia inclinans ſacerdotem ad faciliter exercendas operationes ſacerdotales, & ad reſiſtendum contrarijs, ſic eſt de ſecunda ſpecie qualitatis: Si autem vt diſtinguit ſacerdotem à laico ſic dicitur forma. Si verò, vt ſignum ſacramenti ſic dicitur figura: & per conſequens, vt ſic eſt de quarta ſpecie qualitatis, & ſic apparet qualiter ſunt ſpecies incompletæ, immò potius modi ſpecierum appellandi ſunt, vt inquit Sco. loco dicto. Ideo duo indiuidua de prædicto prædicamento non diſtinguuntur præſenti diſtinctione: ergo poſſunt eſſe eadem identitate, de qua hic loquimur. Et iſto modo hic character, vt diſpoſitio, & hic vt habitus ſunt idem, identitate ſubiectiua.

Sco. 6. di. 4. q. 10.

In quarto corollario non ſine cauſa dicit. Maximè de ſecundo modo relatiuorum: quia de relatiuis aliorum modorum, videlicet primi, & tertij modi, ſecus dicendum eſſet: de quibus Ariſtote. in quinto metaphy. cap. de. ad aliquid facit mentionem, & Scot. trigeſima diſtinctio. primi, & in quarta diſtinctione decimatertia, quæſtione prima, & in quolibe. quæſtione quarta, artic. 3.

5. meta. & Sco. 30. di. 1 q. 4. art 3.

Duo ergo relatiua diſquiperantiæ præſenti diſtinctione diſtinguuntur: Et quum inquit, quòd nulla eſt differentia inter primum modum & ſecundum: immo eſt differentia, ob quam rem aliter aſſignanda eſt identitas, ac diſtinctio præſens penes primum modum, & aliter penes ſecundum. Iuxta primum modum, identitas eſt conuenientia duorum extremorum in aliqua realitate potentiali contrahibili per differentias formales, vel materiales.

Diſtin-

Diſtinctio verò eſt conuenientia duorum extremorum in aliquo communi non ſic contrahibili: Et iſto modo Deus, & creatura, prout conueniunt in ente, quòd non eſt contrahibile per differentias diſtinguuntur præſenti diſtinctione: iuxta ſecundum modum identitas eſt conuenientia cuius extrema ex natura rei ſunt repetibilia in eadem re numero, aliquo modo uidelicet & ſi non ſuppoſitaliter ſaltem indiuidualiter.

Quid diſtinctio.

Diſtinctio verò eſt alietas cuius extrema in eadem re numero ex natura rei non ſunt repetibilia aliquo modo: videlicet nec ſubiectiuè, nec indiuidualiter, nec ſuppoſitaliter: & ſic patet differentia, quæ eſt inter primum modum dicendi & ſecundum. Quam differentiam profundiſſimus Mauritius tangit in ſuis Epitomatibus deſcribens diſtinctionem huius articuli ſubiungens. Et hæc deſcriptio intelligenda eſt penes ſecundum modum dicendi. Si autem inquit ipſe primum modum ſuſtinere volueris faciliter eam deſcribere poteris. Et in rei veritate faciliori modo aſſignatur iuxta primam viam, quàm penes ſecundam. Et qui voluerit ſuſtinere ſecundum modum dicendi, oportebit ſoluere quintam rationem Stephani Burlifer in ſuis Epitomatibus poſitam. Et hæc quantum ad iſtum articulum.

Differentia inter primũ modũ dicendi, & ſecundum.

Vide Steph. Burlifer.

Circa ſeptimum articulum per prædicatum quidditatiuè intelligit Auctor prædicatum vniuocum vniuocè dictum, non autem prædicatum vniuocum tantum. Et quum de homine, & aſino animal poſſit prædicari vniuocè, ſequitur, quòd talia ſunt eadem præſenti identitate. Et hoc ſtando in terminis limitatis, ſiue animal accipiatur incontracte, quia vt ſic dicit realitatem potentialem, ſiue accipiatur contracte, quia vt ſic importat realitatem actualem.

Similiter Deus & creatura loquendo de illimitatis, prout conueniunt in ente, ſic ſunt eadem, ſiue ens accipiatur contracte, vel incontracte: etiam ſi prædicatũ importaret conceptum ſolum, & non realitatem, illa de quibus prædicaretur, eſſent eadem iſta identitate.

Oppoſito modo intelligendum eſt de his, quæ iſta diſtinctione diſtinguuntur. Sed contra Auctorem. Paſſiones entis diſtinguuntur ſe totis, ideſt inter ſe totaliter reſpectu entis, ergo non ſunt aliquid entis, quod eſt contra Ariſtot.

7. meta. t. 1.

Dico, quòd non ſequitur: ſed bene ergo non ſunt aliquid idem entia. Quum loquitur de vltimis differentijs, aduerte, quòd non ſolùm genericè, ſcilicet quæ determinant naturam generis, conſtituendo ſpecies ſub ſe dicuntur vltimæ, ſed etiam & ſpecificè, ſ. quæ determinant naturam ſpecierum, conſtituẽdo indiuidua: & primæ dicuntur ſpecificè, ſecundæ verò indiuiduales. De indiuidualibus tantum tertium corollarium redditur uerum: quia ſunt primo diuerſæ; vt patet per Ariſtotel. quinto metaphyſic. text. non habente commentum, vbi inquit primo diuerſa ſunt, quæ non ſunt aliquid idem entia, hoc eſt, quæ in nullo quidditatiuè conueniunt: quum ergo ſint huiuſmodi, ſequitur quòd dictum eſt.

5. metà. & 10. eiuſdẽ contex. 12.

Prout autem ſunt aliquid entis, poſſunt identicè in aliquo communi conuenire, ſic, quòd illud tale prædicabitur de illis denominatiuè. Eo modo quo genus prædicatur de differentia. Licét ergo comparatę ad cõſtituta dicantur differentiæ, tamen per reſpectum ad commune non poſſunt ſic appellari: ſed dicuntur primo diuerſa, quia differentiæ reducuntur ad aliqua primo diuerſa.

Aliter eſſet proceſſus in infinitum, patet, quia ſi accipiatur Sorteitas, & Platoneitas abſolutè, & quærat aliquis, vel iſta ſunt primo diuerſa: vel differentia. Si ſecundo modo ergo per aliquid differunt, & in aliquo conueniunt, quæro de illo alio: & ſic eſſet procedere in infinitum, quod non eſt tenendum.

Reſtat ergo, quòd ſunt primo diuerſa, & quòd ſe totis obiectiue diſtinguuntur. Et ſic patet, quid dicendum ſit aduerſariis latrantibus.

Contra aduerſarios latrantes.

Eſt aduertendum, quòd identitas præſens accipitur pro identitate propriè dicta, quæ eſt conuenientia ex-

tremorum

tremorum in prædicato quidditatiuo. Et hæc oppoſita diſtinct. huius articu. Non autem intelligitur concluſio de identitate impropria quæ eſt conuenientia extremorum in prædicato vniuoco non vniuocè dicto: quia talis non opponitur huic diſtinct. quia identitate impropria Ens reale & ens rationis diſtinguuntur, & Deus & creatura prout conueniunt in ente ſunt eadem ſe totis obiectiuè identitate impropria. Homo verò & aſinus prout conueniunt in animali, & animal de eis prædicatur vniuocè, ſunt eadem ſe totis obiectiue identitate propria. Et hæc quantum ad illum articulum. *Quo Deus et creatura ſunt idem.*

CIrca vlt. artic. In quo Auctor nil aliud intendit niſi aſſignare modum probandi identitates ac diſtin. prædictas, ſi ab aliquo negarentur, & docere nos modũ inferendi vnam ex alia, & cognoſcendi eas quæ ſe inferunt per bonam conſequentiam & quæ non, & ſemper intelligendum eſt de diſtinctionibus propriè ſumptis, vt declaratum eſt in ſingulis artic.

Et quũ inquit relationes rationis attribuuntur per actum rectum, vult dicere, quòd ſi fundamenta quibus attribuuntur habent eſſe cognitum, applicantur relationes reales mediante actu recto. Si verò non ſolum habent eſſe cognitum uerum etiam & comparatiuũ: tunc relationes intentionales attribuuntur per actum comparatiuum intellectus vel voluntatis, uel ſenſus communis. Sic intelligendo reddendo ſingula ſingulis uerba Auc. habent ueritatem. Et iſte modus intelligendi habere à Sco. quum inquit relatio realis intellectualiter actu primo. In tertia autem quæſtio. uniuerſalium circa finem dicit. Secundæ intentiones intelliguntur actu reflexo: & in decimoquinto, ac decimoſexto, eiuſdem inquit, quòd intentiones non attribuuntur alicui niſi ut habet eſſe comparatum. Et quum ait Auctor ut res realis ad rem realem, ſupple tu, vt puta: homo poſitus à parte ſubiecti, ad hominem poſitum à parte prædicati, uel realitas ad realitatem, vt puta realitas ſubſtantiæ ad ens, vt dicendo ſubſtantia finita eſt entitas finita. Quum deinde dicit in vno & eodem obiecto formali *Sco.1.diſt.2 q.4.*

mali: ſupple vtputa animal & rationale in homine,quę omnia ſunt unum obiectum formale, ſed quia exempli ficat de colore, poteſt dici quia color ſe habet per modum generis. Diſgregatiuitas uerò per modum differentiæ. Quum ſucceſſiuè dicit ipſa ut intellecta ad ſeipſam non intellectam. Contra comparatio præſupponit utrũque extremum in eſſe cognito: ergo dictum Auct. non uidetur poſſe ſic ſtare.

Saluatur author.

Dico, quòd Auct. non vult dicere ad ſeipſam non intellectam ſimpliciter, ſed ad ſeipſam non intellectam vniformiter à parte ſubiecti & a parte prædicati, videlicet ſub eodem modo intelligendi, utputa intellectus intelligit lapidem vt ſubſtantia eſt. Tamen comparat ipſum vt ſubſtantia, a parte ſubiecti ad ipſum a parte prædicati, ut eſt quoddam lędens pedem, vel albedo intellecta in abſtracto: a parte ſubiecti, comparata ad ſeipſam in concreto intellectam a parte prædicati, ut dicendo albedo eſt alba licet propoſitio ſit falſa ut inquit Sc. & per conſequens ad ſeipſam non ſic intellectam. Similiter album intellectum in concreto poſitum a parte ſubiecti comparatum ad ſeipſum in abſtracto poſitum a parte prædicati, quia abſtractum & concretum quando attribuuntur rebus ratione modi ſignificandi ſunt modi grammaticales. Quando autem rebus intellectis ac comparatis ſunt logicales: & per conſequens ſequitur, quòd diſtinctio rationis non eſt reſpectus a ſola potentia ratiocinante ut dicunt Thomiſtæ, ſed occaſionaliter a fundamentis, & per conſequens, tot diſtinctiones ſunt in entibus rationis quot in entibus realibus ut Inquit Sco. prima quæſtio, articu. 2. Et hæc de diſtinctio. rationis.

Sco. 16. q. vniuerſaliũ.

Circa diſti. ex natura rei.

Circa diſtinctionem ex natura rei poſſet primo exẽplificari de intelligentia mouente cœlum quæ eſt mouens & non mota. Exemplum de contradictorijs cõmune & ſingulare, exemplum de priuatiue oppoſitis videns & cœcus, quæ de eodem ſimul non ſunt verificabilia. Exemplum de contrarijs de motionibus uarijs intellectus noſtri ſatis dictum fuit ſuper ſecundum art. &

per

per conſequens quando ſunt aliqua duo quæ non poſſunt ſimul eidem competere & ſecundum idem reſpectu vnius & eiuſdem, & in eodem tempore talia diſtinguũtur ex natura rei, iuxta mentem auctoris, ſecundũ autem Mauri. in margine, quando non poſſunt prædicari ſeu verificari de eodem ſimul. Et hæc quantum ad hoc de diſtinctione ex natura rei.

Circa diſti. formalem.

CIrca diſtinctionem formalem quum inquit Auctor per viam demonſtrationis: ſupple tu, quia variꝫ paſſiones requirunt varia ſubiecta quæ formaliter diſtinguuntur, ſed quia dictum eſt ſupra, quòd quando ynum prædicatur de altero in primo modo talia ſunt eadem formaliter. Ergo materia in concreto ſumpta quum prædicetur de homine in primo modo, ſequitur, quòd ſunt eadem formaliter. Nam ſecundum Trombettam, Iſta propoſitio eſt primi modi, homo eſt materiatus, ſecundum autem Comment. ſuper 7. metaphy. commento vigeſimotertio vigeſimoquarto, & vigeſimo quinto & trigeſimoquarto quadrageſimotertio, & quadrageſimoquinto, & ſuper nonũ metaphyſic. comment. 12. vbi inquit, quòd materia in concreto prædicatur denominatiue.

Denominatio duplex. Sco 26. q. vniuerſaliũ.

Dico, quòd denominatio eſt duplex de quà Sco. ſcilicet, ad ſuppoſitum alia ad ſubiectum: propoſitio Trombettæ habet ueritatem: de prima quia talis non excludit perſeitatem. De ſecunda autem dicta com. Et ſic patet reſolutio.

Saluatur d. Trombetta, & commentatur

Circa diſt. realem.

CIrca diſtinct. realem per viam generationis ſic poteſt intelligi naſcuntur duo gemelli quorum vnus in una hora alius in alia, qui diſtingũtur realiter, quia da oppoſitum ſunt eadem realiter ergo idem erit prius & poſterius, quod eſt impoſſibile.

Similiter de corrupto, ſimiliter quando ſunt aliqua duo quæ ſic ſe habent, quòd vnum eſt originans & aliud originatum; Illa realiter diſtinguũtur, quia aliter primum non præhaberet naturam quam communicat originato per viam ſeparatꝫ exiſtentiæ, ſubſtantia exiſtit non exiſtente accidente, ergo &c.

Per viam ſubſiſtentię ſingulare ſubſiſtit, nullo uniuerſale ſubſiſtente, ergo realiter diſtinguuntur.

Circa diſt. eſſentialem.

CIrca eſſentialem aduertendum eſt, quòd identitas ſeu diſtinctio præſens fundatur ſuper naturam exiſtentem ut dictum fuit ſupra in proprio articu. quum inquit per uiam generationis, poteſt dici vt ſupra dictũ eſt de corruptione.

Dicendum eſt conſequenter vt declaratum fuit in proprio articulo.

Circa diſ ſe totis ſubiectiuam.

CIrca diſtinct. ſe totis ſubiectiuam Franci. poteſt exiſtere Petro non exiſtente, ergo talia ſe totis ſubiectiue diſtinguuntur.

CIrca ſecundam partem huius artic. aduertendum eſt, quòd datur vna identitas in ſua maxima communitate, quæ dicitur de omnibus identitatibus de qua non intelligitur hic neque alibi vbi fit mentio de identitate. Sed intelligitur de identitatibus quæ continentur ſub prædicta. ideo oportet multum ſpeculari circa iſtam partem ac cum grano ſalis procedere, propter duas concluſiones affirmatiuas: quas ponit Auct. Quarum prima, quòd maior identitas infert omnes alias.

An maior idẽtitas inferat omnes alias.

Secunda, quòd maior diſtinctio infert omnes diſtinctiones, ualde conſiderandũ eſt nunquid hoc ſit verum vel non. Et ne credendo verbis Auct. decipiamur videamus incipiendo a maiori identitate, quæ eſt identitas rationis, non dico de illa quæ eſt penes actum comparatiuum intellectus, quia talis eſt impropria, ſed intelligo de illa quæ eſt per actum rectum, quæ eſt propria. Et ſemper hic & in articu. intelligendum eſt de identitatibus propriè dictis vt declaratum eſt in unoquoque articu. Et ſic intelligendo quum identitas rationis ſumatur ab identitate rei. Erit ergo bona conſequentia dicendo ſunt eadem ratione pro quanto habent eſſe cognitum. ergo ut præcedunt tale eſſe ſunt eadem ex natura rei: eſt bona conſequentia. Si uolumus modo inferre: homo eſt idem ſibi ex natura rei, ergo idem ſibi formaliter: conſequentia non valet.

let. Nec accipiendo identitatem formalem large quæ eſt conuenientia aliquorum duorum in tertio ut puta conuenientia in quam conueniunt duo homines in humanitate. Quum autem homo ſolitarie ſumptus non ſic conueniat ut eſt idem ſibi ex natura rei, ſequitur, quòd conſequentia nulla, neque accipiendo identitatem formalem propriè & ſtrictè valebit.

Quia illa quæ ſic ſunt formaliter eadem unum includit in altero cuiuſmodi non eſt in propoſito & per conſequens apparet, quòd propoſitio Auct. non eſt uniuerſaliter uera. Valebit bene conſequentia accipiendo in antecedente identitatem ex natuta rei impropriam, quæ eſt conuenientia in qua duo extrema habentia eſſe cognitum ut puta, homo ut diffinitum & animal rationale ut diffinitio eo, quòd conueniunt in ſubſtãtia & in conſequente inferendo identitatem formalem impropriè dictam & large ſumptam, ſic erit bona conſequentia, dicendo, homo ut diffinitum, & animal rationale ut diffinitio ſunt eadem identitate impropria ex natura rei. ergo ſunt eadem identitate formali impropria. Et quum de iſta identitate, ſiue de iſtis identitatibus improprijs non intelligatur in concluſionibus identitatum, ſequitur quod ſupradictum eſt uidelicet falſitas dicti Auctoris. Vltra proſequendo bene ſequitur. Homo & animal rationale pro ut vnum includit aliud ſunt eadem formaliter. ergo prædicta pro quanto vnum exiſtit exiſtentia alterius, ſunt eadem realiter: & ultra ergo pro quanto unum non poteſt eſſe ſine alio etiam per diuinam potentiam erunt eadem eſſentialiter, ex iſta ſunt eadem eſſentialiter, ergo ut conueniunt in ente finito ſunt eadem ſe totis ſubiectiue. Non ſequitur immo ut ſic diſtinguuntur ſe totis ſubiectiue. Quia ens non eſt contrahibile per differentias formales uel materiales. Ergo conſequentia nulla. Valebit bene cõſequentia intelligendo cõſequẽs de identitate ſubiectiua impropria de qua nõ intelligiť hic neq; in 6. ari. quia talis eſt cõuenientia extremorũ in aliquo cõtrahibili per modos tm̃. Bñ ſequitur aliqua vt puta iſte hõ & illE

Propoſitio Authoris nõ eſt uniuerſaliter uera.

Ens non ẽ cõtrahibile per differentias formales.

illæ ſunt eadem ſe totis ſubiectiue pro quanto conueniunt in humanitate, ergo ſunt eadem ſe obiectiue: cõſequentia eſt bona quia identitas obiectiua eſt ſuperior ad ſubiectiuam, ideo infertur per bonam conſequentiã & ſic apparet qualiter aliquæ identitates inferũtur per bonam conſequentiam & aliquæ non: & ſic patet falſitas opinionis Auct. de identitatibus.

In multis nõ tenet iſte vir Authorem, tamen poteſt utiq; ſaluari.

VIdendum eſt modo nunquid dictum eius de diſtinctionibus ſit uerum vniuerſaliter: & dico, ꝙ non, patet quia licet bene ſequitur. Duæ differentiæ indiuiduales prout de illis nihil quidditatiue prædicatur diſtinguũtur ſe totis obiectiue. Ergo prout non conueniũt in aliquo quidditatiue, ſe totis ſubiectiue diſtinguũtur: ergo prout una non exiſtit exiſtentia alterius eſſentialiter diſtinguũtur: conſequentia non valet, niſi de diſtinctione eſſentiali impropria. De propria autem minimè quia ad talem requiritur alia & alia quidditas exiſtens uel ſubſiſtens: quæ non eſt in propoſito. ergo prout vna poteſt eſſe ſine alia, realiter diſtinguũtur. Ergo prout una non includitur in alia formaliter diſtinguuntur.

Succeſſiuè ſequitur. Ergo prout de illis poſſunt verificari duo contradictoria ſe cluſo quocunque opere intellectus diſtinguũtur ex natura rei. Ergo prædictæ differentiæ indiuiduales prout habent eſſe cognitum & comparatum, & poſſunt eſſe fundamenta contradictionis diſtinguuntur ratione: conſequentia eſt bona. Si modo fiat argumentum de homine & de eius riſibilitate pauciores conſequentiæ erunt bonæ, patet quia licet bene ſequatur homo, & riſibile diſtinguũtur ſe totis obiectiue. Ergo ſe totis ſubiectiue. Non tamen ſequitur, ſe totis ſubiectiue ergo eſſentialiter: iſta conſequentia eſt falſa. Si vlterius inferatur ergo realiter, minus conſequẽtia eſt bona, ſed tamen ſequitur, diſtinguuntur formaliter ergo ex natura rei, ergo ratione. Quare ſi pro quia, dictum auctoris de identitatibus non eſt vniuerſaliter uerum, minus de diſtinctionibus, & per conſequens ſequitur, quòd opinio eius nec non & opinio Trombettæ, quia eſt conformis opinioni auctoris, non eſt

Argumẽtũ de homine & eius riſibilitate.

eſt tenenda; ſi autem prædicti tenerent, quòd maior vnitas inferat omnes alias vnitates uerum dicerent, quia ſic tenet etiam Ariſto. Bene enim ſequitur ſunt vnum numero ergo vnum ſpecie ergo vnum genere, ergo vnum propoſitione, & ſic de alijs vnitatibus. *5. met. cont. 12.*

MOdo reſtat reſpondere ad argumenta. Ad primũ quum dicitur vel iſtæ formalitates ſunt aliquæ res uel nullæ.

Dico, quòd nec hoc nec illud, loquendo de re propriè dicta quia tales res ſunt illæ quæ ſunt in recta linea cuiuſmodi non ſunt iſtę formalitates.

Sed ſunt aliquæ realitates mediantes inter rem & rem: uel poteſt dici, quòd ſunt res, non res non quidem propriè, ſed impropriè, & large accipiendo rem quem admodum ſunt duæ paſſiones. Per tales realitates intelligo quidditates rerum per ſpeciem intellectas vt abſtrahunt ab omni exiſtentia & ſubſiſtentia verbi gratia deſcriptio rationalis quæ eſt diuiſiua quidem generis & ſpeciei conſtitutiua, & deſcriptio riſibilis quæ eſt aptitudo hominis ad ridendum: uel poſſet dici, quòd ſunt res largo modo, ſcilicet res eſſentiæ non autem exiſtentiæ quia tales ſunt tranſcendentes ad decem prædicamenta. Quæ & ſi actualiter non exiſtunt, bene tamen aptitudinaliter, & hoc ſufficit & ſi inferatur, ergo talis diſtinctio erit realis. *Nota, & bene.*

Dico, quòd non ſequitur, quia non eſt inter vnam rem aptitudinaliter exiſtentem & aliam uel ſubſiſtentem, ſed talis erit formalis aut ex natura rei.

AD ſecundum quum dicitur quæ diſtinguũtur ex natura rei realiter diſtinguuntur. *Ad ſecũdũ.*

Dico, quòd verum eſt accipiendo diſtinctionem realem large quæ eſt inter vnam rem impropriè dictam & aliam, vt puta inter vnam realitatem & aliam, vt declaratum eſt in reſponſione alterius argumenti.

Non autem inter unam rem exiſtentiæ vel ſubſiſtentiæ & aliam.

AD tertium quum dicitur ſicut ſe habet res ſubiecti &c. Sub alijs uerbis uolunt dicere ſicut ſe hēt *Ad tertiũ.*

ſubiectum ad ſuam formalitatem, ita paſſio ad ſuam formalitatem, per quas intellige deſcriptiones vtriuſque, ſed ſubiectum, & ſua formalitas ita ſe habent, quod ſunt eadem realiter, ergo & paſſio, & formalitas paſſionis ſunt eadem. Concedatur totum. Quum poſtea dicunt: Ergo permutando ita ſe habebit formalitas ad formalitatem: & per conſequens iſtæ duæ formalitates erunt eadem realiter, quemadmodum eſt ſubiectum cum ſua paſſione, tranſeat. Quum vltimate inferſit ſunt eadem realiter, ergo formaliter. Negatur conſequentia, quia committitur fallacia conſequentis, & per conſequens ratio nulla, quia vltima conſequentia eſt falſa, quia identitas realis fundatur ſuper inſeparationem: diſtinctio autem formalis ſuper aliud & aliud repertũ in re, vtputa ſuper varias deſcriptiones ſubiecti, & paſſionis. Bene autem ſequeretur ſunt eadem realiter, ergo realiter non diſtinguuntur, bene etiam ſequeretur dicendo ſunt eadem realiter, ergo formaliter diſtinguuntur: immo poſſet negari totum argumentũ, quia committitur fallacia æquiuocationis eo, quòd in præmiſſis fit mentio de identitate reali. In concluſione autẽ de formali, alia ratio negationis eſt, quia arguitur à commutata proportione, qui modus arguendi tantum habet veritatem quo ad opponi, non autem quo ad cõſequi ſecundum Sco.

16. q. uniuerſalium.

Dico etiam iuxta Sco. mentem, quòd tantum valet in numeris & quantitatibus, immo non valet in quantitatibus niſi merito numerorum, vt patet dicendo, ſicut ſe habent duo ad quatuor, ita quatuor ad octo, ſed duo ſunt reſpectu quatuor dimidia pars, ergo & quatuor reſpectu octo dimidia pars. Et ita per locum a commutata proportione: ſicut ſe habent octo ad quatuor, ita quatuor ad duo, ſed octo ſunt dupla quatuor, ergo quatuor ſunt dupla duo: quum ergo prædictum argumentum non ſit in numeris, ſequitur quòd nihil valet.

Cõmutata proportio.

AD quartum quum dicitur penes ſubſtantiam fit omnis diſtinctio realis & formalis, ſed diſtinctio ex natura rei fit huiuſmodi, ergo eſt eadem cum prædictis:

ctis: tunc ſic eſt eadē: ergo non alia ab ipſis. Dico quòd maior & minor vniuerſaliter non eſt vera, patet, quia quantitas & qualitas realiter diſtinguuntur, quum ſint res diuerſorum prædicamentorum, tamen talis diſtinctio non eſt penes ſubſtantiam: ſimiliter diſtinctio formalis fit penes aliam & aliam formalitatem, quæ non ſunt propriè res ſubſtantiales.

Circa minorem dico, quòd eſt falſa: quia albedo, & nigredo diſtinguuntur ex natura rei: quia ſuper eas poſſunt fundari duo contradictoria, ſcilicet congregatiuum viſus, & non diſgregatiuum. Diſgregatiuum & non congregatiuum. Et tamen diſtinctio hæc non eſt penes ſubſtantiam. Aliter Auctor reſpondet, & quum inquit, ſed ſicut rei, & rei, ſupple tu, ideſt aliquid rei.

AD quintum dico, quòd verum eſt in habentibus diffinitiones. De habentibus autem deſcriptiones non habet veritatem. *Ad quintū.*

AD ſextum quum dicitur bene ſequitur per vos. ſubiectum, & paſſio ſunt eadem realiter, & diſtinguuntur formaliter, ergo ab vno, & eodem ſumitur vnitas & pluralitas, quod eſt contra Ariſtote. 2. de gene. vbi inquit. Idem inquantum idem non eſt natum facere niſi idem. Conſequentia probatur, vt ſunt eadem realiter ſumitur vnitas, quia ſunt vnum ens: vt formaliter diſtinguuntur ſumitur pluralitas, quum ſint plures formalitates. Quum autem hoc non poſſit eſſe, ergo ſi prędicta formaliter diſtinguuntur, ergo & realiter: & per conſequens nulla alia diſtinctio reperitur niſi prædictæ duæ. *Ad ſextū.* *2. de gener. cont. 56.*

Ad hoc dico, ꝙ ſumi vnitas, & pluralitas reſpectu vnius & eiuſdem, & eodem modo conſiderati eſt maximum inconueniens, ſed ſumi prædicta ab vno, & eodē diuerſimodè conſiderato non eſt inconueniēs, cuiuſmodi eſt in propoſito, quia ſumitur vnitas ab vno ente, pluralitas autem a pluribus formalitatibus, quod non eſt inconueniens, vt patet ſpeculanti.

AD ſeptimum quum dicitur. Quæro vel illis duabus formalitatibus, ſcilicet ſubiecti, & paſſionis *Ad ſeptimū*

aliquod

aliquod eſt commune, vel non. Dico, quòd aliquid. Et quum quæritur, quod eſt illud. Dico, quòd ens non quidem vniuocè, ſeu quidditatiuè acceptum, ſcilicet contrahibile per differentias, vel per modos, ſed denominatiuè: Ita quòd ſicut homo, & riſibile conueniunt in ente, tanquam in quadam realitate, & de ipſis ens prædicatur denominatiue: Ita dico de illis formalitatibus duabus. Pro cuius declaratione nota, quòd aliqua conueniunt in quidditate & realitate, vt homo & aſinus. Pro quanto conueniunt in animali abſolutè conſiderato, ideſt incontracte, ſic dicitur quidditas, quia eſt res eſſentiæ, abſtrahens ab omni exiſtentia actuali, & aptitudinali. Pro ut autem conueniunt in animali contrahibili per differentias formales, ſic dicitur realitas. Aliqua vero non conueniunt nec in hoc nec in aliud: vt ſignificata vocis æquiuocę, quæ vox nec eſt quidditas, nec realitas. Aliqua autem licet non cõueniãt in quidditate, ideſt in ente quidditatiue ſeu vniuocè accepto, bene tamen in realitate, ideſt in ente denominatiuè accepto, vt homo & ſua paſſio, & per conſequens prædictæ duæ formalitates, ſcilicet ſubiecti & paſſionis. Ita quòd ſicut iſta eſt denominatiua riſibile eſt ens ita iſta, formalitas riſibilis eſt ens, ſed prima eſt denominatiua poſitiuè, ſecunda autem priuatiuè, ideſt eſt minus non quidditatiua. Vlterius quum infertur, ergo diſtinguuntur ſe totis obiectiuè concedo, ergo ſe totis ſubiectiuè. Conceditur ergo eſſentialiter. Poteſt concedi accipiendo eſſentialiter propriè, vt tantum valet, ſicut eſſe de eſſentia. Impropriè autem nego, quia tantum valet, ſicut diſtingui realiter, quia in via Sco. ſæpius iſta duo confunduntur, ſ. eſſentialiter & realiter, tamen Sco. in prædica. q. 10. tenet, quòd homo & paſſio realiter diſtinguuntur, & dicendum eſt, ꝙ ibi non loquitur ſecundum opinionem propriam, ſed communem.

Quo ens ſit cõtrahibile.

Aliqua quo conueniant.

AD octauum negatur totum argumentũ, quia committitur fallacia æquiuocationis pro cuius declaratione, Notandum, quòd ſicut quidditatiuum accipitur duobus modis, ſcilicet propriè, & impropriè. Ita ſuũ

Quidditatiuũ duob. modis ſumitur

aduer-

aduerbium,ſcilicet quidditatiuè. Quidditatiuum primo modo, ſcilicet propriè eſt ens completum: vtputa homo,& breuiter omnia quæ ſunt in recta linea dicuntur quidditates propriè. Quidditatiuum vero improprie eſt ens incompletum, vt ſunt rationale, & irrationale, quæ ſunt partes, & quidditatiue, ſuũ aduerbium. Primo modo accipitur pro ente completo. Secundò modo pro incompleto. Modo ad formam: quum dicitur quæcunque quidditatiue diſtinguuntur, realiter & eſſentialiter diſtinguuntur. Verum eſt accipiendo quidditatiue proprié, non autem communiter. Ad minorem quum dicitur. Sed quæ diſtinguuntur formaliter quidditatiue diſtinguuntur, verum eſt accipiendo quidditatiue improprie: ideo quia committitur fallacia æquiuocationis ratio nulla eſt. Si modo dicatur, ego accipio quidditatiue proprié in ambabus, quid dicendum? Poſſet dici, quod maior eſt vera,& minor falſa: quia rationale & irrationale diſtinguuntur formaliter penes formalitates, non tamen quidditatiue proprie. Si vero dicatur accipio quidditatiue improprie in ambabus. Tunc maior eſt falſa, minor vera, & ſic patet quantum iſta ratio eſt ſatis friuola.

Ad nonum.

AD nonum quum dicitur nulla paſſio protenditur, ideſt extenditur, ſiue eſt maioris entitatis, quàm ſuum ſubiectum. Ad quod dicitur, quòd nihil valet, quia committitur fallacia æquiuocationis: patet quia quum inquit. Igitur omnis diſtinctio eſt realis, vel rationis. Ibi accipit diſtinctionem realem large. i. pro quacunque diſtinctione, quæ eſt ſecluſo opere intellectus collatiuo. Et iſto modo ſecundum nos etiam diſtinctio ex natura rei, & diſtinctio formalis eſt realis. Poſtea quum dicit. Igitur nulla diſtinctio erit media inter diſtinctionem realem & rationis: hic accipit diſtinctioné realem ſtrictè ac proprie: quæ eſt inter rem & rem. Et ſic apparet expreſſe æquiuocationis fallacia, quare ratio nulla.

AD decimum dico, quòd in probatione minoris accipit ur quidditatiue large & improprie. In ſequé

quæ ſumitur a realitate productiua. Si autem paternitas, prout eſt incommunicabilis comparetur ad eſſentiam, vt ipſa eſt communicabilis diſtinguuntur ex natura rei, vt inquit Auctor in artic. de diſtin. ex natura rei, antequam declaret quid ſit modus intrinſecus. Sed contra diceret proteruus intendens confirmare omnes ſupradictas rationes. Ergo in Deo erit compoſitio, probatur conſequentia, quia ſi pro, quia diſtinctio rationis arguit compoſitionem, a fortiori diſtinctio ex natura rei, quæ eſt maior quam tu ponis Scotiſta in diuinis. Dico, quòd verum eſſet ſi in diuinis vnum ſe haberet per modum actus, & aliud per modum potentiæ. Cuius oppoſitum eſt verum, vt patuit in ſcripto ſuper primum articulum. Et ſic patet quid dicendum ſit de iſtis neceſſarijſſimis identitatibus, ac diſtinctionibus.

Quõ in Deo nõ ſit compoſitio.

Reuer. Sacræ Theologiæ Doct. Mag. Laurentij Ordi. Min. Conuent. Commentaria Breuia ſuper Formalitates Doct. ſubtilis A F. Conſtantio Sarnano recognita, & reuiſa ad ſtudioſorum vtilitatem.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

7-10